

ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม
จังหวัดน่าน

นางสาวสุรีพร คำรัมย์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2559

**Learning Experiences of Novices in Nantaburi Witthaya General Buddhist
Scripture School in Nan Province**

Miss Sureporn Khamrangsri

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance and Psychological Counseling

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ประสพการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา
พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุรีพร คำรัมย์
แขนงวิชา การแนะแนว
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา

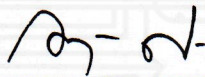
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา สบายยิ่ง)

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา **คั่นคว้ออิสระ** ประสพการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา
พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน

ผู้ศึกษา นางสาวสุรีพร คำรัมย์ รหัสนักศึกษา 2582800724

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา)

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา

ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสพการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียน
นันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นสามเณร โรงเรียนนันทบุรี
วิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน จำนวน 14 ราย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่
กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์
ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประสพการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรี
วิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ประสพการณ์ชีวิตก่อน
บวชเรียน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ วิถีชีวิต เหตุแห่งการบวชเรียน และ การเตรียมตัวก้าวเข้า
สู่ชีวิตสามเณร (2) ประสพการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย 2 ประเด็น
ย่อย คือ การปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตสามเณร และ การเรียนรู้ศึกษา และ (3) ความงอกงามจากการบวช
เรียน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ การทบทวนตนเอง การเข้าถึงชีวิตสามเณร และ เป้าหมาย
และความคาดหวังในอนาคต

คำสำคัญ ประสพการณ์การบวชเรียน สามเณร พระปริยัติธรรม

Independent Study title: Learning Experiences of Novices in Nanthaburi Witthaya
General Buddhist Scripture School in Nan Province

Author: Miss Suriporn Khamrangsi; **ID:** 2582800724;

Degree: Master of Education (Guidance and Psychological Counseling);

Independent Study advisor: Dr. Niranart Sansa, Assistant Professor;

Academic year: 2016

Abstract

The objective of this research was to study learning experiences of novices in Nanthaburi Witthaya General Buddhist Scripture School in Nan province.

This study was a qualitative research. The key informants were 14 novices in Nanthaburi Witthaya General Buddhist Scripture School in Nan province, obtained by purposive selection based on some criteria. Data were collected via in-depth interviews together with participatory observation. Data were analyzed with content analysis.

Data analysis results revealed that learning experiences of novices in Nanthaburi Witthaya General Buddhist Scripture School in Nan province comprised three main issues: (1) life experience before ordination which consisted of three sub-issues, namely, pre-ordination way of life, causes of the decision to be ordained, and preparation for ordination; (2) learning experiences from the start of ordination up to the present which consisted of two sub-issues, namely, the self-adjustment to become a novice, and the learning experience while being a novice; and (3) the growth as a result of becoming a novice which consisted of three sub-issues, namely, the self-review, the absorption into the novice life, and the future goal and expectation.

Keywords: Learning experience, Novice, Buddhist Scripture

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ที่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ปรึกษา ให้แนวคิด ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในการศึกษา ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ตลอดมาและท่านยังเป็นแบบฉบับที่ทุ่มเทให้กับศิษย์อย่างไม่เห็นเหน็ดเหนื่อยและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา สบายยิ่ง กรรมการสอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเฉพาะอย่างยิ่งคณาจารย์ใน สาขาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ทุกๆท่านที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำด้วยความเอื้ออาทรและให้ประสบการณ์ที่ดีต่อศิษย์ด้วยใจกว้างขวางเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครูอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล โดยเฉพาะพระอาจารย์กานต์ชนะ สนุกติกาโร รองผู้บริหารงานวิชาการ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ สถานที่ในการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ที่คอย อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ที่ได้ให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจตลอดมา

ท้ายสุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ สมาชิกในครอบครัวและทุกๆท่านที่มีส่วน ช่วยเหลือในทุกๆด้าน ทั้งกำลังกาย กำลังใจ ที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา และทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ ขอให้ท่านได้รับสิ่งที่ดีงามตอบแทนตลอดไป และผู้ที่ไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สุรีพร คำรัมย์

กันยายน 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิด เกี่ยวกับการบวชเรียน	8
แนวคิดเกี่ยวกับสามเณร.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับ โรงเรียนพระปริยัติธรรม ทั้ง 3 แผนก.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ.....	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
รูปแบบของการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	53
วิธีการเข้าถึงข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	55
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
วิเคราะห์ข้อมูล.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	60
ส่วนที่ 2 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ของผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 ประเด็น.....	124
ประสิทธิภาพชีวิตก่อนบวชเรียน.....	127
ประสิทธิภาพการบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน.....	153
ความงอกงามจากการบวชเรียน.....	193
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	214
สรุปการวิจัย.....	214
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	214
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	214
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	215
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	215
ผลการวิจัย.....	215
อภิปรายผล.....	241
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	245
บรรณานุกรม.....	246
ภาคผนวก.....	249
ก แนวทางการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (แบบกึ่งมีโครงสร้าง).....	250
ข ภาพตัวอย่างการบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดนนทบุรี.....	258
ประวัติผู้ศึกษา.....	275

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาแต่โบราณกาล พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ทรงนับถือพระพุทธศาสนา ทรงเป็นเอกอัครพุทธศาสนูปถัมภก ด้วยดีทุกรัชกาล ทรงผนวชตามโบราณราชประเพณีเพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นแบบอย่าง ยึดถือหลักคำสอนเป็นรากฐานชีวิตจิตใจในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะทศพิธราชธรรมที่ใช้ในการปกครองบ้านเมืองเหมือนดังพ่อปกครองลูก ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่คนไทย ประเพณีการบวชจึงเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ชายไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนจึงยึดถือว่าควรได้บวชเรียนเมื่ออายุครบ เพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่มั่นคงสามารถครองเรือนได้อย่างมีความสุข อีกทั้งเป็นการสร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ต่อตนเองและสนองคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดรวมทั้งหมู่ญาติ กล่าวคือ ถ้าใครได้บวชลูกแล้ว ก็จะได้บุญได้กุศลแรง ช่วยให้พ่อแม่ได้อานิสงส์เกาะชายผ้าเหลืองไปสู่สวรรค์ ตลอดจนได้เป็นญาติของพระศาสนา

การบวชเรียนถือเพศเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนาและศึกษาพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยศึกษาจากพระไตรปิฎก อันประกอบด้วยพระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรม ซึ่งเรียกว่าศึกษาพระปริยัติธรรมบรรพชิตหรือภิกษุในพระพุทธศาสนา มีภาระหน้าที่ที่ต้องศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ ในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย เพื่อให้สมประโยชน์ที่เป็นหนึ่งในพุทธบริษัทสี่ อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ดังนั้นกิจของบรรพชิตจึงต้องอุทิศตนให้แก่พระศาสนาอย่างถูกต้องเต็มความสามารถ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่มีคุณภาพพอที่จะสั่งสอนผู้อื่นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม คำสอน และแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้

ในอดีตกาล ศูนย์กลางการเรียนรู้อยู่ที่วัดกับวัง มีประเพณีการบวชเรียน และใช้วัดเป็นแหล่งการศึกษา จึงมีการจัดการศึกษาให้กับคณะสงฆ์ที่อยู่ในวัดสอนทั้งวิชาหนังสือ และวิชาพระธรรมวินัย (พระเทพเวที. 2531:118) ซึ่งสอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2535:135) กล่าวว่า แต่เดิมมาสถานที่ซึ่งใช้เป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียน คือ หอนั่น หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ซึ่งถือเป็นโรงเรียนใหญ่ คือเมื่อพระฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ก็เสียดอาหารศิษย์ด้วย หลังจากนั้นจึงใช้

เป็นสถานที่เล่าเรียนต่อไป ส่วนหอสวดมนต์นั้นเวลาค่ำพระใช้เป็นที่สวดมนต์ กลางวันจึงใช้เป็นสถานที่เล่าเรียน ส่วนกุฏิและห้องของพระสงฆ์ ยังใช้เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สอนนักเรียนห้องละ 2-5 คนเพราะการศึกษาไทยยังไม่ทั่วถึง

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของชาติเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งหากคนมีคุณภาพแล้วย่อมทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาให้คนมีคุณภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ว่า การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ ให้คนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและสร้างความก้าวหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2539:56-57) โรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพราะเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวยากจน บางส่วนเป็นชนกลุ่มน้อย บางส่วนเป็นเด็กกำพร้า และเด็กที่มีปัญหาทางสังคม ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อมั่นในพระภิกษุสงฆ์ว่าจะช่วยอบรมบุตรหลานของตนได้ (หนังสือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากับการพัฒนาเยาวชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2554)

การศึกษาของพระภิกษุสามเณรในปัจจุบันแบ่งออกเป็นหลายลักษณะ เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา การศึกษาวิชาการชั้นสูงเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ปรัชญาและสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเป็นต้น (ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ 2526:105)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญตามหลักสูตรของรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ พ.ศ.2514 เป็นครั้งแรกและเปลี่ยนไปใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ พ.ศ.2542 แทน โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (กรมการศาสนา.2542)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่จัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ทั้งต่อทางฝ่ายศาสนจักร คือได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า และยังเป็นประโยชน์ต่อทางฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ หากพระภิกษุสามเณรลาสิกขาบท ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือสามารถประกอบอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติได้ ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงมีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ (อ้างใน พระสรพงษ์ สอนทวี, 2554:14-15) ซึ่งเป็นการศึกษาในระบบควบคู่กับการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรม เพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ให้แก่พระภิกษุสามเณร โดยรับผู้ชายที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้ามาบรรพชาเป็นสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นโดยวัดในพระพุทธศาสนา มีเจ้าอาวาสวัดเป็นผู้ขอจัดตั้ง ดำเนินการสอนโดยมีครู อาจารย์ ซึ่งเป็นทั้งพระภิกษุและคฤหัสถ์

การบวชหรือการบรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนานั้นเป็นระบบหรือแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเด็กหรือเยาวชนให้กลายเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า ที่จะสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและพระพุทธศาสนาในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับข้อความของสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช ได้ตรัสไว้ว่าธรรมเนียมการบวชนั้นถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้เข้ามาศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้และน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นแก่ชีวิตของตนเอง (อ้างในพระสวัสด์ เจริญมิม, 2548: 4-5)

การบวชเรียนก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องและกลายมาเป็นการศึกษาทางเลือกของเด็กไทยที่ไม่อาจเข้าถึงการศึกษาในระบบของรัฐได้ แต่เดิมพระภิกษุสามเณรในระบบการศึกษา จะมาจากเด็กในพื้นที่ชนบททางภาคเหนือ และภาคอีสานของไทยที่การศึกษาของรัฐยังเข้าไม่ถึง แต่ปัจจุบันโรงเรียนขยายโอกาสของรัฐทั่วถึงแล้ว กลุ่มที่มาบวชจึงกลายเป็นกลุ่มที่ตกหล่นไปจากระบบการศึกษาของรัฐ เช่นกลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มคนบนพื้นที่สูง นั้นหมายความว่า การศึกษาของไทยก็ยังไม่สามารถให้การศึกษากับคนได้ทุกระดับ ข้อมูลพื้นฐานเมื่อปี 2557 ระบุว่า เด็กไทยอายุ 15-19 ปี (วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน) จำนวนกว่า 4.74 ล้านคนเลิกเรียนไปแล้วถึง 1.41 ล้านคน (ร้อยละ 29.63) ทั้งที่ไม่เต็มใจออก แต่จำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเพราะความยากจน พ่อแม่จำนวนมากเลือกที่จะนำบุตรหลานมาบวชเรียน เพื่อหวังจะได้มีโอกาสเรียนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากการบวชเรียนไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก (ที่มาเว็บไซต์ TCIF ศูนย์ข้อมูล&ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง เรื่องคลี่ปมการศึกษาสงฆ์ไทยในภาวะแฉ่แข็งหลักสูตรเก่า-ขาดอิสระ-ปัญหาหมักหมมสมคิด แสงจันทร์ ผู้สื่อข่าวพิเศษ TCIF 5 ก.ค. 2558)

สามเณร คือเยาวชนที่จะเป็นอนาคตที่ดีต่อไปของพระศาสนา การบรรพชาเข้ามาเป็นสามเณรถือว่าเป็นโอกาสทางการศึกษาอย่างหนึ่ง โดยเข้ามาใช้ชีวิตนักรบวชซึ่งแตกต่างจากความต้องการของเด็กทั่วไปและเมื่อเข้ามาเป็นนักรบวชแล้ว จะต้องอยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยซึ่งต้องอดทนต่อการฝึกฝนอย่างหนัก มีการจำกัดในเรื่องการบริโภคและการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นแบบอย่างของบุคคลที่เป็นอุดมคติในทางพระพุทธศาสนา (อ้างในพระสวัสด์ เจริญมิม, 2548: 5)

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่มีเนื้อหาสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม การบวชเรียนในอดีตว่ามีการศึกษาประเด็นต่างๆ ดังนี้

การศึกษาสามเณรผู้เป็นเหล่ากอแห่งสมณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท พระมหา แสณยากร สิริกทุโท (เมธีไกรสรพงศ์), 2554 พบว่า สามเณรคือเหล่ากอแห่งสมณะ กล่าวคือเป็น นักบวชชายในพระพุทธศาสนาที่มีอายุน้อยยังไม่ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ บรรพชาด้วยไตรสรณ คมนต์ ถือสิกขาบท 10 พระพุทธองค์ทรงอนุญาตบวชราหุลเป็นสามเณรรูปแรก ซึ่งเนาะวัดอุประสงค์ กำหนดคุณสมบัติ วางระเบียบวิธีการบรรพชาและบัญญัติสิกขาบทสำหรับสามเณร สภาพปัจจุบัน ชาวพุทธในเขตชนบทยังคงส่งเสริมให้บุตรหลานบวชเรียนเป็นสามเณรแม้ไม่มากดังเช่นในอดีต เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีไม่สามารถส่งไปเรียนในสถานศึกษาของรัฐได้ ต้องอาศัยบวช เรียนเพื่อได้รับการศึกษาและเลื่อนฐานะทางสังคม

การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน พระทอง คุ้มมิโก(ปานทอง), 2553 พบว่า ผู้บวชมีวัตถุประสงค์ในการบวชแตกต่างกันและผู้บวชไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ของการบวช ในด้านผู้รับบวช พบว่า ปัญหากระบวนการกลั่นกรองผู้บวชของพระอุปัชฌาย์มีความ หละหลวม เมื่อบวชเข้ามาแล้วขาดอาจารย์ผู้ให้การแนะนำอบรมทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เป็นเหตุ ให้ผู้บวชไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการบวชอย่างแท้จริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (ผ่องพันธุ์ ภูมิ รัตน์, 2515) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติในการบวช พบว่า วัตถุประสงค์ของการบวชในสมัย พุทธกาลนั้น เพื่อให้พ้นจากกองกิเลส กองทุกข์ทั้งปวง แต่ในสมัยต่อๆ มาวัตถุประสงค์ของการบวช ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยต่างๆ กัน ซึ่งผู้บวชก็มีวัตถุประสงค์ของการบวชที่แตกต่างกัน ออกไปหลายประการเช่น บวชเพราะต้องการศึกษาพระธรรมต่างๆ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติเป็น แนวทางในการดำเนินชีวิตบวชเพราะเห็นว่าเมื่อบวชแล้วไม่ต้องทำงาน บวชเพราะต้องการลาภ สักการะต่างๆ บวชเพราะบิดามารดาต้องให้บวช บวชตามประเพณี

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พระสวัสดิ์ เฉิดฉิม, 2548 พบว่า อัฒม โนนทัศน์ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการปรับตัวของสามเณรอยู่ในระดับมาก ส่วนแรงสนับสนุนทางสังคมจากพระภิกษุผู้ปกครอง และพระภิกษุอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง การปรับตัวของสามเณร เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับ การศึกษา สภาพครอบครัวก่อนบรรพชา ระยะเวลาบรรพชาและสภาพการพักอาศัยขณะบรรพชามี การปรับตัวไม่แตกต่างกัน

การศึกษาความสำคัญของการบวชในพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทยในปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสุพรรณบุรี นางสาวสุนทรียา สุนทรวิภาต, 2529 พบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องความสำคัญของการบวชที่สอดคล้องกับหลักคำสอน ของพุทธศาสนาและมองเห็นถึงความสำคัญของการบวช ทั้งต่อตัวผู้บวชเองเอง คือ ผู้บวชได้มี

โอกาสศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเต็มที่และสามารถนำพระธรรมวินัยต่างๆ มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ การบวชเป็นการตอบแทนบุญคุณบิดา มารดาและผู้มีพระคุณ การบวชยังมีความสำคัญต่อพระศาสนา คือ การบวชทำให้มีพระภิกษุสืบทอดพระศาสนา ทำให้พุทธศาสนาดำรง อยู่ได้

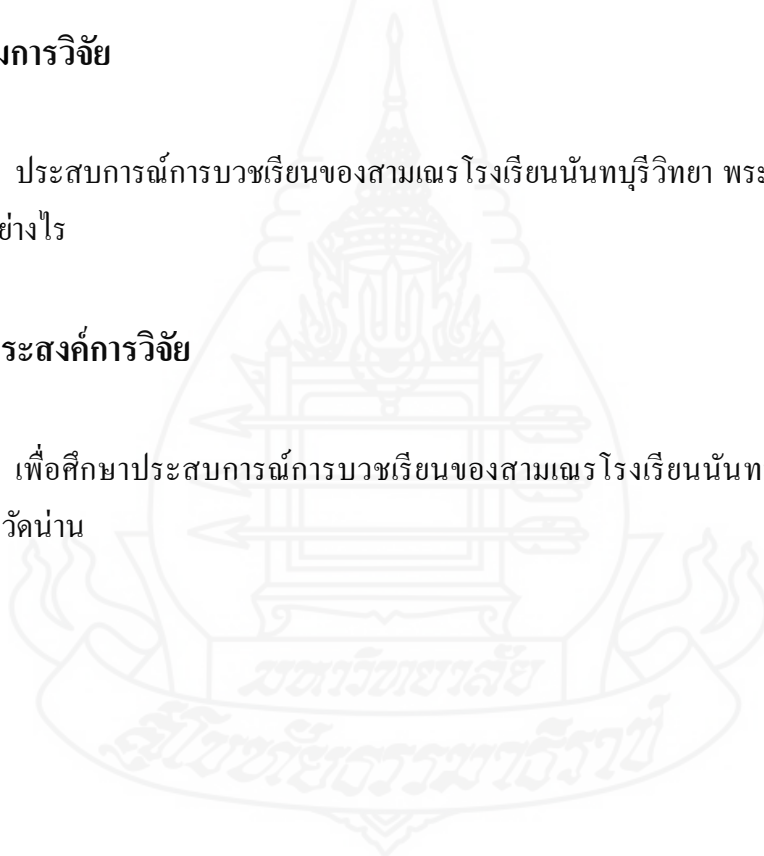
จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษาการบวช ปัญหาการบวช ความสำคัญของการบวช การปรับตัวของผู้บวชแต่ยังขาดประสบการณ์การบวชเรียน ในการศึกษา วิจัยเรื่องประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรพระปริยัติธรรม จังหวัดน่านมีจุดมุ่งหมายของ การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจแก่นแท้ของประสบการณ์ชีวิต วิถีแห่งการเรียนรู้ พัฒนาการชีวิตก่อน บวชเรียนจนถึงปัจจุบันที่กำลังบวชเรียนและการวางแผนชีวิตในอนาคต

2. คำถามการวิจัย

ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัด น่านเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติ ธรรม จังหวัดน่าน

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสบการณ์การบวชเรียนสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) แนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (interpretative phenomenology analysis: IPA) ซึ่งเป็นระเบียบที่มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจแก่นแท้ของประสบการณ์ (Essence of Experience) ของบุคคลในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเป็นรูปแบบการศึกษาวิจัยที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ด้วยวิธีการศึกษา 2 ส่วน คือ

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผ่านประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 14 ราย
- 2) การทบทวนเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เพื่อเข้าถึงชีวิตประสบการณ์ด้านความคิด จิตใจ ย้อนรอยชีวิตก่อนบวชเรียนของผู้อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) ด้วยกระบวนการสร้างความรู้แบบอุปนัย (Inductive)

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การบวชเรียน หมายถึง การเข้ามาบวชเพื่อศึกษาหาความรู้ตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าเพื่อให้ผู้ศึกษาได้รับการอบรมมโนศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญตามหลักสูตรของรัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ใช่มุ่งจะบวชตลอดไป

สามเณร หมายถึง “ผู้สืบเชื้อสาย เป็นธรรมทายาทของพระพุทธศาสนา มีอายุอย่างต่ำไว้ประมาณ 7 ขวบและอายุยังไม่ครบ 20 ปี บริบูรณ์โดยต้องปฏิบัติตามศีล 10 ข้อ และเสขยวัตร 75 ข้อ” ในที่นี้หมายถึง สามเณรที่กำลังศึกษา พระปริยัติธรรม โรงเรียนนันทบุรีวิทยา จังหวัดน่าน

การเรียนพระปริยัติธรรม หมายถึง เป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญตามหลักสูตรของรัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ความรู้ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรเพื่อนำมาเป็นแนวทางให้สังคมเห็นประโยชน์ของการบวชเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่ได้อยู่แล้วที่มีความดีเจริญงอกงามขึ้นอีก สำหรับบุคคลผู้มั่งคั่งเสวยลาภยศ อันทพาลและสิ่งอบายมุขต่างๆ ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาและเข้าไม่ถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาล ก็มีโอกาที่จะศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น เลื่อนฐานะทางสังคม มีเป้าหมายในชีวิตด้านการศึกษาและอาชีพในระดับต่อไป

6.2. เพื่อได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการและเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและส่งเสริมพุทธศาสนาได้นำไปพิจารณาต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน เรื่องดังกล่าวยังมีงานวิจัยน้อยมาก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้า โดยทบทวนวรรณกรรมดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบวชเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับสามเณร
3. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียน พระปริยัติธรรม ทั้ง 3 แผนก
4. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบวชเรียน

1.1 ความหมายของการบวช

“การบวช” หมายถึง การถือเพศเป็นภิกษุสามเณรหรือนักพรตอื่นๆ ใช้กับคนที่ปลีกตัวออกไปจากเรือนคือสละวิถีชีวิตแบบชาวบ้านไปสู่วิถีแห่งบรรพชิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แจ้งซึ่งประโยชน์อันยอดเยี่ยมอันเป็นที่สุดแห่งพรหมจรรย์ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่ปัญจวัคคีย์ในตอนหนึ่งว่า “เหล่ากุลบุตรผู้ออกจากเรือนเป็นบรรพชิตโดยชอบ ต้องการด้วยปัญญาอันยิ่งเองเข้าถึงอยู่ปัจจุบันนี้แน่แท้ (อ้างในพระทณง ฐมฺปิโก (ปานทอง), 2553)

การบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทในประเทศไทยนั้น มีอยู่ 2 วิธี คือ การบวชแบบมหานิกาย (แบบลังกาวงศ์) และการบวชแบบธรรมยุตินิกาย ซึ่งการบวชทั้ง 2 แบบนี้จะใช้ภาษาบาลีหรือมคธ ซึ่งข้อกำหนดจะมีคล้ายกันเพียงแต่วิธีการเท่านั้นที่ดูต่างกันเช่นข้อจำกัดสำหรับคนที่ไม่ควรให้บวช

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ (2514:177) อ้างใน พระสรพงษ์ สอนทวิ, 2554:6 ได้ให้ความหมาย การบวช ไว้ว่า คำว่า “บวช” มาจากคำบาลีว่า ปุพฺพชฺชา (ป+วช)” แปลว่า “ออกไปจากตระกูล จากบ้านจากเรือนออกไปจากชีวิตแบบโลกๆ ออกจากกามและกิเลสทั้งหลาย” แต่คำว่า “การบวช” ในปัจจุบันนี้มีนัยที่สื่อแสดงให้เห็นถึงการบวชเป็นพระและบวชเป็นสามเณรด้วย ดังนั้นจึงมีข้อบัญญัติว่า บวชเป็นพระ เรียกว่า “อุปสมบท” บวชเป็นสามเณรเรียกว่า “บรรพชา” จึงหมายถึง การออกจากการใช้ชีวิตแบบชาวโลก เข้ามาสู่การใช้ชีวิตแบบนักบวชในพระพุทธศาสนา

ดังนั้นการบรรพชาจึงมีความหมายครอบคลุมใน 2 ลักษณะ คือ 1) การบรรพชาเป็นสามเณรเยาวชนที่มีอายุยังไม่ครบ 20 ปี แต่มีศรัทธา ต้องการใช้ชีวิตแบบเดียวกับพระภิกษุในพระพุทธศาสนา โดยการปฏิบัติตามศีล 10 ข้อ และ เสนิยวัตร 75 ข้อและข้อปฏิบัติอื่นๆที่อนุโลมตามกัน 2) การบรรพชาสามเณรเป็นบุรพบทแห่งการอุปสมบทของผู้ที่มีอายุครบ 20 ปี คือก่อนที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุอุปสัมปทาปกติ (นาค) ทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการบรรพชาเป็นสามเณรก่อน แล้วจึงจะสามารถบวชเป็นพระภิกษุในลำดับต่อไปได้

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 610 ได้ให้ความหมาย การบวช ไว้ว่า การบวช หมายถึง การนำพาตนให้พ้นจากภาวะของความเป็นฆราวาส ซึ่งหมายถึงการถือเพศเป็นภิกษุ สามเณร ด้วยการดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสของกิเลส พร้อมกันนั้นมีการฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจา และใจให้สูงยิ่งขึ้นไปจนจบจนถึงภาวะของความพ้นทุกข์

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: หจก. นนทชัย, 2523), หน้า 10079 ได้ให้ความหมาย การบวช ไว้ว่า การบวช หมายถึง การออกจากการทำชั่วทั้งปวงเพื่อประพฤติพรหมจรรย์อันประเสริฐสุด นั่นคือกระบวนการที่ขัดเกลาให้จิตบริสุทธิ์จากกิเลสตัณหา

พุทธทาสภิกขุ, คำสอนผู้บวช ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, 2537), หน้า 4. (อ้างใน พระทนง ฐมฺมิโก (ปานทอง), 2553:10) ได้ให้ความหมาย การบวช ไว้ว่า บวช เป็นภาษาไทย ซึ่งถอดรูปมาจาก คำในภาษาบาลีว่า ปุพฺพชฺชา คำว่า “ปุพฺพชฺชา” นี้มีรากศัพท์คือ ป+วช ป แปลว่าทั่วหรือสิ้นเชิง, วช แปลว่า ไปหรือเว้น คำ ป+วช จึงแปลว่าไปโดยสิ้นเชิง ที่ว่า “ไปโดยสิ้นเชิง” นั้นหมายถึงไปจากความเป็นฆราวาส คือ จากการครองเรือนไปสู่ความเป็นบรรพชิต คือเป็นผู้ไม่ครองโดยสิ้นเชิง โวหาร ที่สูงไปกว่านั้น ท่านเรียกว่าไปจากโลกโดยสิ้นเชิง ซึ่งหมายความว่า ละเสียดจากวิสัยที่ชาวโลกเขามีกัน เป็นกัน โดยสิ้นเชิงนั่นเอง

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, การบวชในพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2542), หน้า 13-14 ทรงให้ความหมายว่า ในพระพุทธศาสนาถ้าบวชเป็นสามเณรเรียกว่า “บรรพชา” บวชเป็นพระภิกษุเรียกว่า “อุปสมบท” จุดมุ่งหมายของการบวชก็คือเพื่อปฏิบัติตนให้พ้นจากความทุกข์ และทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน คือความดับทุกข์และเพื่อศึกษาหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าเพื่อเป็นการนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักสำคัญๆ ของพระพุทธศาสนา การบวช แม้จะบวชได้เพียงชั่วคราวก็ตาม นับว่าเป็นการดี เพราะเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เป็นการนำตนให้เข้าใจชีวิตพระพุทธศาสนายิ่งขึ้นเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าบุญบารมีแก่กล้าก็อาจจะได้ประสบผลสำเร็จขั้นสูงต่อไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (อ้างในพระทณง ฌมมิโก (ปานทอง), 2553) ทรงให้ความหมายว่า “บรรพชา หมายถึง การบวชทั่วไปรวมทั้งอุปสมบทด้วย ในสมัยแรกตรัสรู้ ผู้ที่มีความหมายประสงค์ประพฤติกพรหมจรรย์ กล่าวทั้งคำทูลขอบรรพชาและอุปสมบทควบกันไป”

พระมหาเรื่องฤทธิปัญญาชิโร, พิธีบวช, (กรุงเทพมหานคร, 2526), หน้า 1 ทรงให้ความหมายไว้ว่าการบวชในพระพุทธศาสนา เป็นการดำรงชีวิตออกจากเรือน สละเพศฆราวาสไปสู่ความเป็นบรรพชิต เป็นผู้ไม่ครองเรือนโดยสิ้นเชิง การบวชในพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

ระดับที่ 1 การบวชเป็นสามเณรและสามเณรี เรียกการบวชประเภทนี้ว่า “การบรรพชา” บรรพชาหมายถึงการบวชทั่วไปรวมทั้งอุปสมบทด้วย หมายถึงเฉพาะการบวชเป็นเบื้องต้นแห่งอุปสมบท ดังที่พระราชวรมุนี ได้อธิบายความหมายของคำว่า บรรพชา การบวชเว้นความชั่วทุกอย่างหมายถึงการบวชทั่วไป การบวชอันเป็นนุรพประโยชน์แห่งการอุปสมบทคือการบวชเป็นสามเณร เดิมทีเดิยคำว่าบรรพชาหมายความว่า บวชเป็นภิกษุ เช่น เสด็จออกบรรพชา อัครสาวกบรรพชา เป็นต้น สมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ คำว่า บรรพชา หมายถึงบวชเป็นสามเณร ถ้าบวชเป็นภิกษุโดยเฉพาะใช้ควบกันว่า บรรพชาอุปสมบท (พระราชวรมุนี, 2531:132) ดังนั้น การบวชภิกษุและสามเณรจึงมีคำเรียกต่างกัน

ระดับที่ 2 การบวชเป็นภิกษุและภิกษุณี การบวชประเภทนี้เรียกว่า การอุปสมบท หมายถึง การให้กุลบุตรและกุลธิดาบวชเป็นภิกษุหรือภิกษุณี ได้นั้นจะต้องผ่านการบรรพชาเป็นสามเณรและสามเณรีแล้วจึงจะทำพิธีอุปสมบทเป็นภิกษุและภิกษุณีได้

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525:465 การบวชถือเป็นการเกิดครั้งที่สอง (ทวิชาติ) กล่าวคือ เป็นการเกิดแห่งภาวะอันประเสริฐ (พระ) ซึ่งมีการประพฤติกปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด นักบวชจึงมีชื่อว่า “พรหมจารี” หรือผู้ประพฤติกพรหมจรรย์ ตามปกติคนเรามีการเกิดแล้วครั้งหนึ่งได้แก่การเกิดมาเป็นมนุษย์มีชีวิตอยู่รอดด้วยอาหารและการคุ้มครองจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตั้งแต่เด็กจนเติบโตใหญ่สามารถช่วยตัวเองได้ในที่สุด ภาวะการณเกิดดังกล่าวนี้เรียกว่า เป็นการเกิดทางสรีรวิทยาหรือการเกิดทางกายภาพ (physical becoming) ส่วนการเกิดครั้งที่สองเรียกว่า การเกิดทางนามธรรมหรือทางจิตวิญญาณ (spiritual becoming) กล่าวคือ เป็นการเกิดแห่งความนึกคิด รู้สีกับผิดชอบชั่วดี หรือเรียกรวมๆ ว่า เป็นการเกิดขึ้นแห่งมโนธรรมและคุณธรรม ดังนั้นการบวชโดยความหมายทางนามธรรมจึงเท่ากับการเกิดครั้งที่สองแห่งชีวิตที่ดี และที่ประเสริฐของบุคคล โดยทั่วไปการบวชมีสองนัยคือ บวชตามรูปแบบหรือตามประเพณีกับการบวชจิตใจการบวชตามรูปแบบหรือตามประเพณีนั้นสามารถจะเห็นได้ในรูปของการบวชเป็นพระภิกษุ สามเณรของบุรุษ รวมทั้งการบวชชีและบวชชีพรหมณซ์ของสตรีซึ่งการบวชดังกล่าวจะมี

การประกอบพิธีกรรม มีอุปการณ์ในการบวช มีพระอุปัชฌาย์หรือพระผู้ทำการบวชให้ มีพระสงฆ์ เป็นสักขีพยาน ได้แก่ พระคู่สวด และพระอันดับที่รวมเป็นสงฆ์สามารถทำการสังฆกรรม สวดญัตติ จตุตถกรรมวาจาได้อย่างถูกต้อง จนในที่สุดก็มีการนุ่งห่มเป็นแบบบรรพชิตถือศีล 227 ข้อ (สำหรับ ภิกษุ) ศีล 311 ข้อ (สำหรับสตรีที่บวชเป็นภิกษุณี) การบวชทางกายภาพนี้สามารถมองเห็นและเข้าใจ ได้อย่างชัดเจน การบวชนี้ถือเป็นเพศอิสระเพศหนึ่ง ซึ่งเป็นความสูงส่งแห่งพฤติกรรมไม่เหมือนกับ พฤติกรรมของชาวโลกทั้งหลายด้วยเหตุนี้การบวชแบบนี้จึงเรียกว่าเป็นการถือเพศ เป็นภิกษุ สามเณรหรือนักพรตอื่นๆ

ประพัฒน์ ตรีนรงค์, 2513:170 การบวชเป็นภาระสำคัญที่จะต้องปฏิบัติ เพราะเป็น ประเพณีที่แสดงให้เห็นว่าชีวิตกำลังดำเนินเข้าสู่ภาวะของความเป็นผู้ใหญ่แล้ว และเป็นช่วงเวลา ที่ลูกผู้ชายที่จะได้ทดแทนบุญคุณพ่อแม่ที่เป็นพุทธศาสนิกชน

พระโสภณคณาภรณ์ (เจริญ สุวฑฺฒโน) 2525:4-5 การบวชเป็น โอกาส คือช่องให้ ได้บำเพ็ญกุศลอย่างสูงเพื่อบรรลุถึงความบริสุทธิ์ ความสุข ความสงบอย่างปรารถนา

พระธรรมปิฎก, 2528:127 การบวชจิตใจคือการเกิดขึ้นครั้งที่สองนั่นเอง ได้แก่กาน สละโลกียวิสัย (Leaving the world) ดำเนินไปในทิศทางที่เหมาะสม (going forth) กล่าวคือเป็นการ เว้นจากการเบียดเบียนดำรงอยู่ในธรรมคือ อหิงสา สัจญมมะ และทมะอันเป็นอุบายไม่ให้เบียดเบียน กันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

พ.อ.(พิเศษ)วัชระ คงอดิศักดิ์, 2533:9 การบวชประเภทที่สองนี้หรือการบวชทาง จิตวิญญาณนี้เรียกว่า “การประพาศิพรหมจรรย์” คือ การประพาศิที่ดิ่งมทางกาย วาจาและจิตใจ ประกอบด้วย 1) การให้ 2) การขวนขวายในกิจการที่เป็นประโยชน์ 3) การรักษาศีลห้า 4) การ แผ่จิตที่ประกอบด้วยคุณธรรมมีเมตตา เป็นต้นให้กว้างขวาง 5) การงดเว้นจากการเสพเมถุน 6) ความยินดีในคูครองของตน 7) ความเพียรพยายาม 8) การรักษาศีลแปด 9) การปฏิบัติตามมรรค มืองค์แปด และ 10) การปฏิบัติศาสนธรรม หลักพรหมจรรย์ทั้งสิบอย่างนี้ แม้บวชบวชชายหญิงที่ ไม่ได้บวชเป็นภิกษุสามเณรแต่ประพาศิดังกล่าวทั้งหมด หรือประพาศิให้ได้เพียงข้อเดียวเรียกว่า ประพาศิพรหมจรรย์

สรุปได้ว่า การบวช หมายถึง การถือเพศเป็นภิกษุสามเณรหรือนักพรตอื่นๆ ใ้ใช้กับ คนที่ปลีกตัวออกไปจากเรือนออกไปจากชีวิตแบบโลกๆออกจากกามและกิเลสทั้งหลาย เข้ามาสู่ การใช้ชีวิตแบบนักบวชในพระพุทธศาสนาถ้าบวชเป็นสามเณรเรียกว่า “บรรพชา”บวชเป็น พระภิกษุเรียกว่า “อุปสมบท”การบรรพชาเป็นสามเณรเยาวชนมีอายุยังไม่ครบ 20 ปี โดยการปฏิบัติ ตามศีล 10 ข้อ และ เสด็จวัตร 75 ข้อและข้อปฏิบัติอื่นๆ ที่อนุโลมตามกัน การบรรพชาสามเณรเป็น นุรพบทแห่งการอุปสมบทของผู้ที่มีอายุครบ 20 ปี คือก่อนที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ อุปสัมปทา เปกข์ (นาค) ทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการบรรพชาเป็นสามเณรก่อน แล้วจึงจะสามารถบวชเป็น

พระภิกษุในลำดับต่อไปได้จนในที่สุดก็มีการนุ่งห่มเป็นแบบบรรพชิตถือศีล 227 ข้อ (สำหรับภิกษุ) ศีล 311 ข้อ (สำหรับสตรีที่บวชเป็นภิกษุณี)

1.2 ความหมายของการบวชเรียน

การฝึกสมาธิตามแบบของพระพุทธศาสนามี 40 วิธี แต่ละวิธีเป็นเพียงอุปกรณ์สำหรับบุคคล ซึ่งจะมีลักษณะจริตที่แตกต่างกัน บุคคลจะเลือกวิธีใดฝึกสมาธิก็ต้องพิจารณาดีแล้ว เห็นว่าเหมาะสมกับตนเองจัดเป็นสมาธิโดยง่าย

วิทย์ วิศย์เวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2527:148-151) อานาปานสติเป็นวิธีฝึกสติวิธีหนึ่งที่สามารถปฏิบัติได้อย่างสะดวก เพราะลมหายใจมีอยู่กับบุคคลทุกคน สามารถใช้ได้กับทุกที่ ไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์ อารมณ์เป็นรูปธรรม สามารถกำหนดอารมณ์ให้ชัดเจน เมื่อเราเริ่มปฏิบัติจะได้รับประโยชน์ทันทีไม่ต้องรอให้เกิดสมาธิระดับสูง ซึ่งพุทธองค์ตรัสไว้ถึงประสบการณ์ของพระองค์ เมื่อเราอยู่ด้วยวิหารธรรมอันมีอานาปานสติ แม้ทำมากก็ไม่เมื่อย กายก็ไม่เมื่อย ตรงกันข้าม กลับจะเกื้อกูลให้สุขภาพดีขึ้น การใช้พลังงานน้อยลง

พระราชวรมุณี (2529:589) คำว่า อานาปานะ หมายถึง การหายใจเข้าออก คำว่า สติ หมายถึง การระลึกถึง ดังนั้น อานาปานสติ จึงหมายถึง การระลึกรู้ถึงการหายใจเข้าออก

ส่วนท่านพุทธทาสภิกขุ ให้ความหมายว่า อานาปานสติ แปลว่า สติกำหนดที่ธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก กล่าวให้เข้าใจง่ายขึ้นก็คือ การกำหนดอยู่ที่สิ่งใด สิ่งหนึ่งทุกลมหายใจเข้าออก เรียกว่า อานาปานสติได้ทั้งนั้น ต้องควบคุมเป็นด้วยการนึกหรือระลึก หรือการรู้สึกนั้นเป็นอย่างสม่ำเสมอทุกครั้งทีลมหายใจเข้าออก (พุทธทาสภิกขุ 2525:572-573) ถ้าเราบังคับความสั้นยาว ความหยاب ความละเอียด ของลมหายใจได้ก็บังคับจิตได้ คือบังคับอารมณ์หรือเปลี่ยนแปลงอารมณ์ได้ ความมุ่งหมายสุดท้ายของเราคือ เพื่อจะบังคับจิตหรือเปลี่ยนลักษณะของธรรมชาติของจิต ให้มาอยู่ในภาวะที่เราต้องการ เราจะสามารถบังคับอารมณ์ร้ายต่างๆ ในกาลข้างหน้าได้ด้วยการบังคับลมหายใจ (พุทธทาสภิกขุ. 2525:643-646) การทำสมาธิ เป็นการฝึกจิตให้สงบตามปกติ สามารถเพิ่มความสามารถทางความคิด และสติปัญญา ของบุคคลด้วยจิตใจที่สงบและคิดมุ่งไปเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเกิดปัญญาแตกฉานในเรื่องนั้นๆ ได้แต่เรื่องที่น่ามาคิดนั้นมิใช่ส่วนหนึ่งของสมาธิ แต่เป็นองค์ประกอบที่เพิ่มเข้ามาระหว่างการทำสมาธิถ้าเป็นเรื่องดี เช่น การพิจารณาข้อธรรมะจิตใจของบุคคลก็จะพัฒนาสูงขึ้นได้ แต่ถ้าเอาเรื่องที่จะเบียดเบียนผู้อื่นจิตใจของบุคคลก็จะตกต่ำได้ในภายหลัง การฝึกสมาธิทำให้จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ได้พักสายตาสมอง ความเครียดน้อยลง ความดันโลหิตต่ำลง อาจเกิดการรวมพลังจิต พลังปัญญาที่จะนำไปสู่การกระทำในทางที่เหมาะสม ฉะนั้น การอบรมจิตก่อนฝึกสมาธิ การรับศีลห้า ก่อนฝึกสมาธิในแนวพุทธศาสนา จะทำให้ผู้ทำสมาธิมีเนื้อหาทางธรรมะที่จะนำไปพิจารณาขณะทำสมาธิ จะทำให้บุคคลนั้นมีจิตใจและพฤติกรรมที่พัฒนาสูงขึ้นได้มาก (พระราชวรมุณี.2529) ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี ต่อแนวทาง

ประพจน์ปฏิบัติตนของพุทธศาสนายินดีและเต็มใจพร้อมปฏิบัติตาม เพราะเห็นความสำคัญของศีลตลอดจนควบคุมตนเองได้ ภูมิใจเมื่อตนทำดีและละอายใจเมื่อตนทำชั่ว (หิริ) เกือบกลัวการทำ ความชั่ว (โอตตัปปะ) (ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน, 2533)

การฝึกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตาม แนวคิดทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยนำการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติไปประยุกต์เพื่อ พัฒนาหิริ โอตตัปปะ ให้เกิดกับกลุ่มตัวอย่างและให้มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนาสูงขึ้น เพื่อ ประโยชน์สุขต่อตนเองและสังคมต่อไปในอนาคต ซึ่งโคลเบอร์กเชื่อว่าวัย ระดับที่ 1 ระดับก่อน จริยธรรม (pre-conventional level) เป็นระดับก่อนมีจริยธรรมอย่างมีเหตุผลหรือก่อนเกณฑ์ การเข้า สังคม เด็กที่อยู่ในระดับนี้จะมีอายุต่ำกว่า 9 ปี ระดับนี้บุคคล จะทำความดีหรือเลวขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ ของสังคมที่ทำกันมาหรือผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด ดังนั้น ถ้าเราปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้เขาจะคุ้นชินกับสิ่งดีจะ ทำให้เขามี “สติสัมปชัญญะ” ส่งผลให้เกิดหิริ โอตตัปปะที่เป็นภูมิด้านทานที่ดีในตัวเขาเหล่านั้นได้

1.3 ความสำคัญการบวชเรียน

การบวชเรียนนั้นนอกจากจะช่วยทำให้พระภิกษุสงฆ์หรือผู้ผ่านการบวชเรียน ได้รับการกล่อมเกล่าให้เป็นผู้ประพจน์ตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงามจนเป็นที่ได้รับการเคารพนับถือ ของสังคมต่างๆไปแล้ว ยังมีส่วนช่วยทำให้บุคคลเหล่านั้น เป็นผู้ที่มีสติปัญญา เฉลียวฉลาด มีความคิด สุขุมรอบคอบยิ่งขึ้น เมื่อสึกออกมาแล้วก็มักจะเป็นผู้ที่ครองชีวิตได้ดี มีเหตุผล และเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่บวชในขณะที่มีอายุเริ่มเข้าสู่วัยของการบรรลุนิติภาวะ ซึ่งเป็นระยะ เริ่มเปลี่ยนจากวัยรุ่นมาสู่วัยผู้ใหญ่ทำอะไรก็มักจะมีความคิดรุนแรงและวู่วาม ถ้าผ่านการบวชเรียน มาแล้ว ก็จะได้รับ การขัดเกลานิสังข จิตใจ และมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสำหรับการควบคุม ตัวเอง ในการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้ประเพณี โบราณจึงถือการบวชเรียนของฝ่ายชายเป็นปัจจัยสำคัญ สำหรับการแต่งงานด้วย กล่าวคือผู้ชายจะต้องผ่านการบวชเรียนมาแล้วเพราะสามารถเป็นผู้นำ ครอบครัวที่ดี ปกป้อง ดูแลครอบครัว

ประเพณีของคนไทยเรา ที่นับถือพระพุทธศาสนา ส่วนมากนิยมให้ลูกหลาน ได้เข้า สู่อารบรพชาอุปสมบท เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่า จะดำรงภาวะของความเป็น นักบวช เพียงชั่วระยะเวลาอันเล็กน้อย ก็ยังมีความพอใจในภาวะเช่นนั้น ในการบวช คนโบราณ ถือ ว่าคนที่ยัง ไม่ได้บวชเรียน เป็นคนที่ไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นผู้ที่ยังไม่ควรแก่การครองเรือนผู้ชายทุกคนเมื่ออายุครบแล้วจะต้องบวช การบวชถือว่าการอบรมบ่มนิสัยให้ศีลธรรม และเป็นการ ตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด ดังนั้นการบวชจึงถือว่า เป็นประเพณีที่จำเป็นสำหรับ ลูกผู้ชายทุกคน (ที่มา:จริยธรรม.คอม บทความ โดย:ฉัฐนิ เกรียงชัยพุกฤษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

เรื่องประเพณีบวชเป็นภูมิปัญญาของคนไทยอย่างน้อยที่สุด ก็จะได้ประโยชน์หลายประการ เช่น

- 1) มีผู้สืบทอดอายุพระศาสนาด้วยการบวชเรียน
- 2) ช่วงวัยดังกล่าวถือว่าอยู่ในช่วง "เลือดร้อน" หากได้บวชอยู่ในร่มเงาของผ้ากาสาวพัตร์ก็ช่วยประกันภัยต่าง ๆ ได้พอสมควร โดยเฉพาะภัยที่เกิดเพราะความ "เลือดร้อน"
- 3) ทำให้มีโอกาสดูซึมซับคำสอนมากขึ้น อันจะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในภายหน้าสืบต่อไป
- 4) ทำให้พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ได้มีโอกาสทำบุญเพิ่มขึ้น จะสังเกตเห็นว่า สังคมไทยพอลูกชายไปบวช คนที่เป็นพ่อเป็นแม่ หรือเป็นญาติ ๆ ก็มักจะมีโอกาสได้ทำบุญบ่อยขึ้นกว่าแต่ก่อน เช่น ตอนลูกชายไม่ได้บวช อาจจะไม่เคยใส่บาตรเลย แต่พอลูกชายบวช พ่อแม่ก็ได้ใส่บาตรหรือไปวัดเป็นต้น นี่เป็นที่มาของคำว่า "เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์" (ที่มาเว็บบอร์ด การบวชสำคัญอย่างไร <https://board.postjung.com/758519.html>)

สรุปได้ว่า ความสำคัญการบวชเรียน ทำให้เกิดประโยชน์คือ นอกจากผู้ผ่านการบวชจะได้รับการขัดเกลานิสัย จิตใจ และมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวแล้ว คนโบราณ ถือว่าคนที่ยัง ไม่ได้บวชเรียน เป็นคนที่ไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นผู้ที่ยังไม่ควรแก่การครองเรือน ผู้ชายทุกคนเมื่ออายุครบแล้วจะต้องบวช การบวชถือว่าการอบรมบ่มนิสัยให้คมีศีลธรรม และเป็นการตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด ดังนั้นการบวชจึงถือว่าเป็นประเพณีที่จำเป็นสำหรับลูกผู้ชายทุกคน และยังสืบทอดอายุพระศาสนา ทำให้พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ได้มีโอกาสทำบุญเข้าวัดฟังธรรมคลุกคลีกับวัดมากขึ้น

1.4 เหตุแห่งการเข้ามาบวชเรียน

ในอดีต ศูนย์กลางการเรียนรู้อยู่ที่วัดกับวัง มีประเพณีการบวชเรียน และใช้วัดเป็นแหล่งการศึกษา จึงมีการจัดการศึกษาให้กับคณะสงฆ์ที่อยู่ในวัด สอนทั้งวิชาหนังสือ และวิชาพระธรรมวินัย (พระเทพเวที.2531:118) ซึ่งสอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2535:135) กล่าวว่า แต่เดิมมาสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่เรียนคือ หอฉัน หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ซึ่งถือเป็นโรงเรียนใหญ่ คือเมื่อพระฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ก็เสด็จอาหารศิษย์ด้วย หลังจากนั้นจึงใช้เป็นสถานที่เล่าเรียนต่อไป ส่วนหอสวดมนต์นั้นเวลาค่ำพระใช้เป็นที่สวดมนต์ กลางวันจึงใช้เป็นสถานที่เล่าเรียน ส่วนกุฏิและห้องของพระสงฆ์ ยังใช้เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สอนนักเรียนห้องละ 2 ถึง 5 คนเพราะการศึกษาไทยยังไม่ทั่วถึง

โรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพราะเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวยากจน บางส่วนเป็นชนกลุ่มน้อย บางส่วนเป็นเด็กกำพร้า และเด็กที่มีปัญหาทางสังคม ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียน

ทั่วไปได้ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความเชื่อมั่นในพระภิกษุสงฆ์ว่าจะช่วยอบรมนุตรหลานของตนได้ (หนังสือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับการพัฒนาเยาวชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2554)

การบวชหรือการบรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนานั้นเป็นระบบหรือแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเด็กหรือเยาวชนให้กลายเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า ที่จะสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและพระพุทธศาสนาในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับข้อความของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ได้ตรัสไว้ว่า ธรรมเนียมการบวชนั้นถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้เข้ามาศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้ และน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นแก่ชีวิตของตนเอง (อ้างในพระสวัสด์ เนิตฉิม, 2548:4-5)

การบวชเรียนก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องและกลายมาเป็นการศึกษาทางเลือกของเด็กไทยที่ไม่อาจเข้าถึงการศึกษาในระบบของรัฐได้ แต่เดิมพระภิกษุสามเณรในระบบการศึกษา จะมาจากเด็กในพื้นที่ชนบททางภาคเหนือ และ ภาคอีสานของไทยที่การศึกษาของรัฐยังไม่ถึง แต่ปัจจุบัน โรงเรียนขยายโอกาสของรัฐทั่วถึงแล้ว กลุ่มที่มาบวชจึงกลายเป็นกลุ่มที่ตกหล่นไปจากระบบการศึกษาของรัฐ เช่นกลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มคนบนพื้นที่สูง นั้นหมายความว่า การศึกษาของไทยก็ยังไม่สามารถให้การศึกษาแก่คนได้ทุกระดับ ข้อมูลพื้นฐานเมื่อปี 2557ระบุว่า เด็กไทยอายุ 15 - 19 ปี (วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน) จำนวนกว่า 4.74 ล้านคนเลิกเรียนไปแล้วถึง 1.74 ล้านคน (ร้อยละ 29.63) ทั้งที่ไม่เต็มใจออก แต่จำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเพราะความยากจน พ่อแม่จำนวนมากเลือกที่จะนำบุตรหลานมาบวชเรียน เพื่อหวังจะได้มีโอกาสเรียนในระดับอุดมศึกษาเนื่องจากการบวชเรียนไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก (ที่มาเว็บไซต์ TCIF ศูนย์ข้อมูล&ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง เรื่องคลี่ปมการศึกษาสงฆ์ไทยในภาวะแอ่งแข็ง หลักรัฐเก่า-ขาดอิสระ-ปัญหาหมักหมม สมคิด แสงจันทร์ ผู้สื่อข่าวพิเศษ TCIF 5 ก.ค. 2558)

1.4.1 คุณสมบัติของผู้บวชเรียน

การบวชเรียนนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดคุณสมบัติตามการบรรพชาทั่วไป เพื่อให้ผู้บวชสามารถปฏิบัติกิจของสงฆ์ได้อย่างสมบูรณ์ และเป็นการป้องกันสำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์ดีซึ่งอาจนำความเสื่อมเสียสู่ศาสนาได้ ในกฎเถรสมาคม (ฉบับที่ 7 พ.ศ.2560) ว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ข้อ 14 ได้ตราไว้ว่าพระอุปัชฌาย์ต้องงดเว้นการให้บรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลเหล่านี้ คือ

- 1) คนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
- 2) คนหลบหนีราชการ (เช่น หนีทหารเป็นต้น)
- 3) คนถูกตัดสินจำคุกฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
- 4) คนถูกห้ามอุปสมบททางพระศาสนา (เช่น ต้องปราจาริก เป็นต้น)

5) คนที่มีโรคติดต่อเป็นที่น่ารังเกียจ (เช่น วัณโรคในระยะอันตราย)

6) คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้

นอกจากนี้ ในด้านการปกครองของสงฆ์ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะบวชเพิ่มเติมไว้อีกหลายประการ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530:54) คือ

1) เป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม ไม่ใช่คนจรจัด

2) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดี ไม่เป็นนักเลง

3) มีร่างกายสมบูรณ์ สามารถบำเพ็ญสมณะกิจได้

4) ไม่เป็นคนชรา ไร้ความสามารถ

5) ไม่เป็นคนทุพพลภาพ เช่น ตาบอด หูหนวก มาแต่กำเนิด

6) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือได้

7) เป็นผู้มีความสามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเอง (อ้าง

ใน พระสาวสดี เลดลัม 2548:14)

1.4.2 คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม

1) คุณสมบัติของผู้สมัครชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

- มีสถานภาพเป็นสามเณร (หากเป็นฆราวาสสามารถติดต่อบรรพชาที่

ทางโรงเรียน)

- จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- ไม่วิกลจริต และเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

2) คุณสมบัติของผู้สมัครชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4)

- มีสถานภาพเป็นสามเณร (หากเป็นฆราวาสสามารถติดต่อบรรพชาที่

ทางโรงเรียน)

- จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- ไม่วิกลจริต และเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

หลักฐานการสมัคร

เปิดรับสมัคร ตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน เป็นต้นไป (จันทร์-ศุกร์ เวลาราชการ)

1) ใบ ปพ.1 (ระเบียบแสดงผลการเรียน ชั้น ป.6/ชั้น ม.3) (ใบรับรองผลการ

เรียน)

2) สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน 2 ฉบับ

- 3) หนังสือสุทธีบัตรฉบับจริงหรือสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน 2 ฉบับ
- 4) รูปถ่ายหน้าตรง (ไม่สวมแว่น) ขนาด 1.5 นิ้ว ถ่ายไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 6 รูป

1.4.3 ขั้นตอนวิธีการบวชมีดังต่อไปนี้

หัวข้อที่ผู้บวชจะต้องจดจำคือ

1) ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง พาไปหาเจ้าอาวาสและพระอุปัชฌาย์ (ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ด้วยก็ไม่ต้องไป 2 แห่ง)

2) ท่องคำขอบวช สรณคมน์ และศีล 10 ให้ได้ด้วยตนเอง

ก. รับไตรสรณคมน์

นโมตสสภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส (ว่า 3 จบ)

พุทฺธฺสรณํคจฺฉามิ ฆมฺมฺสรณํคจฺฉามิ สงฺฆํสรณํคจฺฉามิ

ทุติยมฺปิพุทฺธฺสรณํคจฺฉามิ ทุติยมฺปิฆมฺมฺสรณํคจฺฉามิ ทุติยมฺปิสงฺฆํ

สรณํคจฺฉามิ

ตติยมฺปิพุทฺธฺสรณํคจฺฉามิ ตติยมฺปิฆมฺมฺสรณํคจฺฉามิ ตติยมฺปิสงฺฆํ

สรณํคจฺฉามิ

ข. การรับสิกขาบท คือ ศีล 10 ข้อ ของสามเณรก็คือ

(1) ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท เว้นจากการฆ่าสัตว์)

(2) อະทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เว้นจากการลักทรัพย์)

(3) อพรัหมะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เว้นจากการประพฤติล่วงพรหมจรรย์)

(4) มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เว้นจากการพูดเท็จ)

(5) สุราเมระยะมัชชะปมาทัญญานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เว้นจากการดื่มสุรา)

(6) วิกาละโภชนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เว้นจากการบริโภคอาหารยามวิกาล)

(7) นัจจะคีตะวาทิตะวิสุกะทัสสะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ (เว้นจากการดู การรื่นเริง)

(8) มาลาคันชะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานาเวระมะณี ลิกขาปะทัง สะมาதியามิ (เว้นจากการตกแต่งร่างกาย ทัดทรงด้วยเครื่องประดับ และถูบไล้ด้วยของหอม)

(9) อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี ลิกขาปะทัง สะมาதியามิ (เว้นจากการนั่งนอนบนที่นอนสูง)

(10) ชาตฐุปรัชตปฏิคฺคหณา เวระมะณี ลิกขาปะทัง สะมาதியามิ (เว้นจากการรับเงินทอง)

3) หมั่นฝึกซ้อมพิธี เช่น การกราบ เป็นต้น

ในการบวชนี้จะมีบริวารครบหรือไม่ก็ได้ จะทำพิธีบวชที่ใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นพัทธสีมา ไม่ต้องทำเป็นพิธีสงฆ์ไม่ต้องมีการสวดอุทิศและอนุสาวนา เพียงแต่รับไตรสรณคมน์กับภิกขุรูปใดรูปหนึ่งก็ได้ เพียงเท่านี้ก็สำเร็จการบรรพชาเป็น สามเณร (ที่มา: ๔๕ พรรษาของพระพุทธเจ้าพระนิพนธ์ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดบวรนิเวศน์วิหาร: การบรรพชาสามเณร วัดถ้ำพระบำเพ็ญบุญ www.watthampra.com)

1) ผู้บวชต้องปลงผม โคนคิ้ว โคนหนวด ตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สะอาดหมดจด เริ่มโดยพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มาร่วมบุญงานบวชพระในครั้งนี้ ทำการขลิบผมให้หน้าคเป็นปฐมฤกษ์ จากนั้นพระสงฆ์จะทำการโกนผมให้หน้าค ตามประเพณีการบวชพระที่ปฏิบัติโดยทั่วกันนั้น ผมหน้าคที่โกนแล้วจะห่อด้วยใบบัวแล้วนำไปลอยที่แม่น้ำหรือวางไว้ใต้ร่มโพธิ์ โดยเชื่อว่าจะทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ในการปลงผมนั้นจะปลงที่บ้านหรือที่วัดก็ได้แล้วแต่ความสะดวก แต่โดยทั่วไปนิยมปลงผมที่วัดมากกว่า เนื่องจากญาติหรือแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงานจะได้มีโอกาสร่วมพิธีตัดผมหน้าค อีกทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาของเจ้าภาพและแขกที่มาร่วมงานอีกด้วย เพราะเมื่อปลงผมเสร็จจะได้ทำพิธีเวียนประทักษิณรอบสีมา และเข้าอุโบสถประกอบพิธีอุปสมบทต่อไป

2) แต่งตัวนาค การแต่งตัวนาคนั้นควรแต่งด้วยชุดขาวทั้งหมด ซึ่งจะบ่งบอกถึงความสะอาดบริสุทธิ์ ทั้งกาย วาจา ใจ ของผู้ที่บวช การแต่งตัวนาค ไม่ควรมีเครื่องประดับ ประดามากจนเกินไป โดยขอแนะนำเครื่องแต่งตัวนาคตามประเพณีนิยมดังนี้ 1) เสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาว 2) สบงขาว 3) อังสะขาว 4) เข็มขัด หรือสายรัดสำหรับรัดสบง ในส่วนเข็มขัดนี้ ใช้สำหรับรัดสบงขาว ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมใช้เข็มขัดนาค ในกรณีที่ไม่มีเข็มขัดนาคจะใช้เข็มขัดอย่างอื่นหรือสายรัดแทนก็ได้ ไม่ใช่ข้อกำหนดตายตัว แต่การใช้เข็มขัดนาคเป็นการปฏิบัติตามประเพณีการบวชพระที่นิยม เพื่อให้สอดคล้องกับคำว่า "นาค" ซึ่งเป็นชื่อเรียกผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนาเท่านั้น 5) เสื้อคลุมนาค และ 6) สร้อยคอ หากมีสร้อยคอจะสวมให้หน้าคก็ได้ หรือไม่สวมก็ได้ แต่ไม่ควรคล้องพวงมาลัยให้หน้าค เพราะจากนาคจะกลายเป็นนักร้องแทน

3) การเดินประทักษิณเวียนขวารอบสีมา การเวียนประทักษิณในทางพระพุทธศาสนา คือ การกระทำที่สุจริตถูกต้องชอบธรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ การหมุนไปทางขวา คือการหมุนไปสู่ความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ตรงกันข้ามกับการหมุนไปด้านซ้ายเป็นการหมุนทวนความดี คือ การกระทำที่เป็นทุจริตทางกาย วา และใจ การทำประทักษิณเวียนขวารอบสีมาก่อนเข้าสู่โบสถ์ของผู้ที่จะบวชพระนี้ นอกจากจะเป็นการแสดงความเคารพตามธรรมเนียมโบราณแล้ว ยังเป็นอุบายที่คนโบราณสอนให้รู้ว่า สิ่งที่จะทำต่อไปนี้เป็น การกระทำที่สุจริตถูกต้องชอบธรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

นอกจากนั้นการทำประทักษิณก่อนเข้าสู่พิธีอุปสมบท ยังเป็นช่วงเวลาให้นาคได้มีโอกาสทำสมาธิ (Meditation) รวบรวมจิตใจไม่ให้ตื่นเต้นจนเกินเหตุ ญาติของนาคจึงไม่ควรส่งเสียงหรือโห่ร้อง ร้องรำทำเพลง ประโคมดนตรีอันจะเป็นการรบกวนสมาธิของนาค อีกทั้งไม่ควรให้นาคจี้คอ ขึ้นคานหาม หรือแบกหามซึ่งจะดูไม่เรียบร้อย หากพลัดตกลงมาอาจเป็นอันตรายจนถึงชีวิตทำให้นาคไม่ได้บวช จึงควรให้นาคเดินตามปกติ โดยให้นาคประณมมือ มีดอกไม้วีที่เตรียมไว้อยู่ในมือเดินทำประทักษิณเวียนขวารอบอุโบสถ 3 รอบ จะมีผู้กั้นสัปทนให้นาคก็ได้ การทำประทักษิณให้เริ่มต้นจากสีมาตรงกลางด้านหน้าอุโบสถ (เริ่มจากสีมาที่จะวันทา) ส่วนญาติๆ ถือบริหารพร้อมทั้งเครื่องไทยทานที่จัดเตรียมไว้ ตามความนิยมโดยทั่วไปบิดาจะสะพายบาตรถือตาลปัตร ส่วนมารดาถือพานแว่นฟ้าสำหรับใส่ผ้าไตรครองเดินตามหลังนาค แกวัดมาเป็นรูปเทียนแพ เครื่องไทยทานสำหรับพระอุปัชฌาย์และพระคู่สวด และเครื่องบริหารอย่างอื่นโดยลำดับ ในขณะที่เดินให้นาคสวดบทพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ดังนี้ "อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะกะวาตี ฯ" ฯ"

เมื่อเดินครบ 3 รอบแล้ว นาคต้องวันทาสีมาหน้าอุโบสถก่อนเข้าไปในเขตสีมา นาควางดอกไม้เครื่องสักการะไว้บนพานที่เตรียมไว้ บางแห่งให้จุดรูปเทียนด้วย แต่โดยมากนิยมให้ดอกไม้รูปเทียนไว้บนพานหรืออุปกรณ์อย่างอื่นที่จัดเตรียมไว้ โดยมากไม่จุดรูปเทียน นาคกราบสีมา 3 หน แล้วยืนขึ้นกล่าวคำวันทาสีมา จากนั้นให้นาคนั่งคุกเข่ากราบ 3 หน แล้วเข้าไปภายในอุโบสถ์ ในขณะที่เข้าประตูโบสถ์ไม่ควรรยนาคข้ามธรณีประตู หรือยกขึ้นเพื่อเอามือแตะคานประตู ตามที่นิยมปฏิบัติกันโดยขาดความเข้าใจ เพราะอาจพลัดตกลงมาแขนขาหักได้ ให้นาคเดินเข้าสู่โบสถ์ตามปกติ โดยบิดามารดาและญาติจะแตะที่ตัวนาคตามเข้าไปก็ได้

4) การบรรพชา (บวชสามเณร) เมื่อนาคได้เข้าไปในอุโบสถ์แล้ว นาคจะวันทาพระประธานอีกครั้งด้วยวิธีอย่างเดียวกันกับวันทาสีมา จากนั้นกลับไปนั่ง ณ สถานที่ที่จัดเตรียมไว้สำหรับนาค บิดา มารดา (หรือญาติผู้ใหญ่) มอบผ้าไตรให้นาค นาคคุกเข่ากราบ 3 หน ยืนแขนประณมมือรับผ้าไตร จากนั้นประณมมือประคองผ้าไตรเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ เมื่อถึงแนว

พระสงฆ์ให้คุกเข่าลงแล้วคลานเข้าเข้าไปถวายผ้าไตรนั้นแก่ท่าน รับดอกไม้ ฐูปเทียนแพเครื่องสักการะ (มีผู้ส่งให้ข้างหลัง) ถวายพระอุปัชฌาย์ กราบลง 3 หน พระอุปัชฌาย์มอบผ้าไตรคืนให้ ประณมมือประคองผ้าไตร กล่าวคำ ขอบรรพชา นาคโนมัตถ์เข้าไปใกล้ๆ พระอุปัชฌาย์เพื่อคล้องผ้าอังสะให้ จากนั้นนั่งพับเพียบลงประณมมือ ตั้งใจฟังโอวาทของพระอุปัชฌาย์

5) การอุปสมบท (การบวชพระ) การอุปสมบทบวชเป็นพระภิกษุนี้มีข้อที่ควรทำความเข้าใจ คือ ถึงแม้จะบวชเป็นพระภิกษุ แต่ก็ต้องเริ่มต้นด้วยการบวชเป็นสามเณรก่อนทุกครั้ง ผู้ที่จะบวชเป็นพระภิกษุต้องขออนุญาตจากพระอุปัชฌาย์ การจะอุปสมบทบวชเป็นพระภิกษุ บริหารต้องครบทุกอย่างที่เรียกว่าบริวาร 8 จึงจะสามารถบวชได้ สามเณรรับบาตรจากบิดามารดาที่นำมาประเคนเดินด้วยเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ น้อมบาตรถวายท่าน กราบลง 3 หน แล้วยืนขึ้น กล่าวคำขออุปสมบท

6) การซักซ้อมอันตริยกรรม อันตริยกรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นอันตรายต่อการบวช การซักซ้อมอันตริยกรรม หมายถึง การซักซ้อมสอบถามสิ่งที่เป็นข้อห้ามสำหรับผู้ที่จะบวชเป็นพระภิกษุ หากมีข้อห้ามเหล่านี้แล้วบวชเป็นภิกษุไม่ได้ ซึ่งผู้ขอบวชจะต้องตอบคำถามเหล่านี้ตามความเป็นจริง ท่ามกลางสงฆ์ จากนั้น ฟังสวดญัตติจุดตุกกรรมวาจาเพื่อยกสามเณรขึ้นเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เสร็จแล้วกราบ 3 หน ประณมมือคลานเข่าถอยหลังออกไป พอพ้นพระสงฆ์แล้วลุกขึ้นไปยืนอยู่ที่เดิม ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์ไม่บอกอนุสาสน์เอง ท่านจะมอบให้พระคู่สวดเป็นผู้บอกอนุสาสน์ พระคู่สวดเดินตามไปยืนบนอาสนะ สวดบอกอนุสาสน์ การสวดบอกอนุสาสน์ท่านจะบอกเป็นภาษาบาลีไว้ก่อนพระใหม่ฟังสวดอนุสาสน์ไปจนจบ เมื่อกลับถึงที่พักแล้ว พระอาจารย์หรือพระพี่เลี้ยงจะแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับอนุสาสน์อีกครั้ง(คำสอนหรือคำชี้แจงที่พระอุปัชฌาย์หรือพระกรรมวาจาจารย์บอกแก่พระภิกษุผู้บวชใหม่หลังจากบวชเสร็จ) การบอกอนุสาสน์ พระอุปัชฌาย์จะเป็นผู้บอกพระภิกษุใหม่ทันทีภายหลังจากบวชเสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อสอนให้รู้ถึงการดำเนินชีวิตอย่างพระภิกษุ และการป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการเป็นพุทธบุตร อนุสาสน์ทั้ง 8 ข้อนี้ท่านจะสวดเป็นภาษาบาลี สวดจบแต่ละข้อให้พระภิกษุใหม่รับ "อามะ ภันเต"

7) การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล

(1) ควรเตรียมน้ำสะอาดใส่ภาชนะที่ง่ายแก่การหลังริน

(2) มือขวาจับ มือซ้ายประคองหลังน้ำ

(3) เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาบท “ยะถา วาริวหา ปูรา” ให้เริ่มกรวดน้ำ

(4) น้ำที่กรวดควรให้ไหลติดต่อกันไม่ขาดสายไม่หลังน้ำลงบนฝ่ามือ

หรือใช้นิ้วรองน้ำ

(5) ตั้งใจอุทิศส่วนบุญในใจไปจนจบหรือกล่าวคำอุทิศส่วนบุญว่า “อิหัง เม ญาคินัง โหตุ” ขอบุญกุศลนี้ จงสำเร็จประโยชน์แก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าด้วยเถิด

(6) เมื่อพระสวดถึงตอนที่ว่า “มะณี โขติระโส ยะธา” ควรหลั่งน้ำที่มีอยู่ ให้หมดแล้วประนมมือรับพรจากพระ

เมื่อเสร็จพิธีตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ เป็นอันจบพิธีบรรพชาและอุปสมบท พระพุทธศาสนาก็จักได้ศาสนทายาทเพิ่ม เพื่อมาช่วยกันทำนุบำรุงให้พุทธศาสนาเจริญยิ่งขึ้นไป อีกทั้งการมีโอกาสได้บวชพระดำรงเพศสมณะเป็นผู้ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเอง แม้อาจเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ก็สามารถค้นหาแหล่งความสุขที่แท้จริง ศึกษาเรื่องราวความจริงของชีวิต เป้าหมายของการเกิดมาเป็นมนุษย์ ว่าเกิดมาทำไม ตายแล้วไปไหน บาบบุญคุณ โทษ นรกสวรรค์ ภพนี้ภพหน้าและสังสารวัฏ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีอยู่แต่ในพระพุทธศาสนาที่ทนทานต่อการพิสูจน์ แม้เวลาจะผ่านไปยาวนานแค่ไหน (ที่มา: จากธรรมะเพื่อประชาชน Dhamma for People โปสต์เมื่อ 24th January 2012 โดย ฮิวจ์ เจ้าคะ ป้ายกำกับ: วิธีการบวช)

1.4.4 การเตรียมความพร้อมก่อนบวชเรียน

การเตรียมตัว ก็คือ การจัดการเรื่องส่วนตัวทุกเรื่อง ภารกิจหน้าที่การงานทุกด้านที่เกี่ยวข้อง อย่าให้มาเป็นอุปสรรคขัดขวาง หรือเป็นเหตุให้วิตกกังวลใจในเวลาที่มาฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติที่วัด ต้องไม่เป็นอะไรที่ต้องห้ามตามพระวินัย เช่น ไม่เป็นข้าราชการ (ถ้าเป็นก็ต้องลาราชการให้เรียบร้อย) ไม่เป็นนักโทษหนักคดี เป็นโจร เป็นผู้ร้าย ไม่เป็นหนี้เป็นสิน ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง เช่น เอดส์ (ต้องตรวจเลือดมีใบรับรองแพทย์ยืนยัน) ไม่เป็นกะเทย หรือครึ่งหญิงครึ่งชาย ไม่เป็นพวกวิปริตทางเพศทั้งปวง ไม่เป็นคนพิการแขนขาขาดมาแต่กำเนิด และต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดา หรือถ้าไม่มีแล้ว ก็ต้องมีญาติพี่น้องเป็นผู้รับรอง โดยทำเป็นหนังสือรับรอง พร้อมเตรียมสำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน ทั้งของตนเอง และของผู้รับรอง เช่นชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง

การเตรียมใจ คือ การปลุกศรัทธาในการบวชให้ถึงพร้อม ต้องคิดว่า เราจะมุ่งบวชเพื่อปฏิบัติ ชัดเกล้าจิตใจให้ใสสะอาด ไม่ให้ขุ่นมัวด้วยอำนาจกิเลส ราคะ โทสะ โมหะ อย่างที่เป็นอยู่ในฆราวาส เราจะทำตัวให้เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย ไม่ดื้อรั้นด้วยทิฐิมานะ ไม่ว่าจะมีความรู้สูงส่งเพียงไหน จะทำตัวเป็นเหมือนผ้าเช็ดเท้า ที่รองรับฝ่าเท้าของคนทุกเพศทุกชั้นทุกวัย โดยไม่เลือกที่รักที่ชัง เราจะอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากทุกชนิด เท่าที่จะพึงอดพึงทนได้ เราจะไม่เห็นแก่การกินอยู่หลับนอนสุขสบาย เราจะพอใจใช้สิ่งของตามมีตามได้ เท่าที่ครูบาอาจารย์เห็นสมควรจัดสรรให้ ถ้าทำใจได้แบบนี้ แสดงว่า มีคุณสมบัติ มีอุปนิสัยคู่ควรแก่การบวช

การเตรียมตัวก่อนบวช มีขั้นตอนดังนี้

1) การทอ้งบทธานนาค โดยปกติก่อนการบวชนั้น ผู้ที่ตั้งใจจะบวช จำเป็นต้องทอ้งบทธานนาคให้ได้เพื่อที่ว่า ในวันบวชจริงต้องทอ้งบทธนาค (ในสมัยโบราณผู้ที่ จะบวชจะลงทุนไปนอนที่วัดเพื่อศึกษาบทธานนาคนี้ก่อนนานนับสัปดาห์ก่อนการบวชจริง) ซึ่งงานบวชถือว่าเป็นงานใหญ่ครั้งหนึ่งในชีวิต เพราะสายตาของญาติโยมทั้งหมดในงานจะจ้องมาที่ ผู้บวชจุดเดียวเมื่อถึงขั้นตอนการขานนาค ดังนั้นการเตรียมตัวทอ้งบทธนาคนี้ไปตั้งแต่เนิ่นๆ

2) การตรวจร่างกายและเซ็นใบสมัคร เป็นการตรวจหาความผิดปกติต่างๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการบวช เช่น ป่วยไข้อะไรหรือไม่ มีโรคประจำตัวหรือเปล่า เป็นต้น รวมถึง ใบสมัคร เพราะการที่จะบวชได้ต้องมีลายเซ็นยินยอมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเสียก่อน

3) จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวในระหว่างที่บวช เช่น สบู่ ยาสระผม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ฯลฯ นอกจากนั้นต้องจัดเตรียมเครื่องอัฐบริหาร 8 ซึ่งประกอบไปด้วย ผ้าสบง จีวร ผ้าสังฆาฏิ (หรือผ้าพาดไหล่) และสายรัดประคด ซึ่งของเหล่านี้สามารถหาซื้อได้ตามร้านสังฆภัณฑ์

4) การขอขมาลาโทษ การบวชนั้นเป็นการชำระล้างจิตใจดังนั้นผู้ที่บวชจึง ต้องมีหน้าที่ ไปขออโหสิกรรม หรือขอขมาลาโทษจากทั้งพ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง รวมไปถึงคนที่ ผู้บวชเคยได้ล่วงเกินหรือสร้างความขุ่นข้องหมองใจให้ เพื่อที่ว่า การบวชจะได้รับการอนุโมทนา และบริสุทธิ์ผุดผ่อง สามารถศึกษาธรรมมะต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ไม่ต้องกระวนกระวายใจ

5) เก็บเนื้อเก็บตัว มีความเชื่อมาตั้งแต่โบราณว่า ก่อนการบวชมักจะมีมาร มาผจญ ดังนั้นไม่ว่ามันจะเป็นเรื่องจริงหรือแค่ความเชื่อ ผู้บวชควรเก็บเนื้อเก็บตัวศึกษาวัตรปฏิบัติ ของพระสงฆ์ให้ดี และไม่ควรรไปไหนหากไม่จำเป็น เป็นการฝึกสมาธิของตนเองด้วย (ที่มา เกร็ดความรู้.com เรื่องพิธีอุปสมบท การเตรียมตัวก่อนบวช มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร)

กุลบุตรผู้ที่เข้าบรรพชาจะต้องมีบริหารสำหรับนักบวชครบถ้วนตามพุทธา นุญชาต กล่าวคือ ต้องมีบริหาร 8 เช่นเดียวกับภิกษุ คำว่า “บริหาร” (บอ-ริ-ขาน) พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๘) ราชบัณฑิต และเจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม ได้ให้ความหมายไว้ว่า เครื่องใช้ไม้สอยที่จำเป็นของภิกษุซึ่งมี 8 อย่าง เรียกว่าอัฐบริหาร (อ่านว่า-อัดละ) แปลว่าบริหาร 8 คือ สบง (ผ้าถุง) จีวร (ผ้าห่ม) สังฆาฏิ (ผ้าซ้อน) บาตร มิด โคน เข็ม ประคดเอว และ ฆมกรก (ที่กรอง น้ำ)

ส่วนคำว่า “อัฐบริหาร” (อัด-ละ-บอ-ริ-ขาน) เจ้าคุณทองดี ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า เครื่องใช้สอยที่จำเป็นของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา 8 อย่าง บางครั้งเรียกบริหารเหล่านี้ว่า สมณบริหาร หมายถึง เครื่องใช้สอยของสมณะหรือนักบวชในพระพุทธศาสนา

ในวงการพระจำกันว่า อัฐบริหาร มี “ผ้า 4 เหล็ก 3 น้ำ 1” ประกอบด้วย ผ้า 4 คือ จีวร สบง สังฆาฏิ ผ้าประคดเอน เหล็ก 3 คือ บาตร กม และ มีด โคน ส่วน น้ำ 1 คือ ฆมกรก (เครื่องกรองน้ำ)

อัฐบริหาร เป็นสิ่งของที่ภิกษุทุกรูปต้องมีไว้ใช้โดยเฉพาะในวันบวชจะต้องมีบริหาร 4 อย่างไปแสดงแก่สงฆ์ คือ จีวร สบง สังฆาฏิ (ไตรจีวร) และ บาตร นอกนั้นในวันบวชจะมีหรือไม่มีก็ได้ และในปัจจุบัน เครื่องกรองน้ำมีพอเป็นพิธีเท่านั้น แต่ไม่นิยมใช้กรองน้ำกันแล้ว เพราะใช้น้ำประปาซึ่งเป็นน้ำที่ผ่านการกรองมาเป็นอย่างดีแล้วแทนการกรองเองด้วยเครื่องกรองน้ำเหมือนสมัยก่อน แต่ภิกษุบางรูปที่ใช้น้ำบ่อ หรือน้ำฝนก็กรองน้ำนั้นก่อนดื่มปัจจุบัน ได้อนุโลมให้มีบริหารเพิ่มเติมตามที่พระอุปัชฌาย์เห็นสมควรเพื่อความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน สามเณรต้องอาศัยผู้อื่นในการดำรงชีวิตด้วยปัจจัยสี่ โดยใช้บริหารในการแสวงหาอาหารบิณฑบาตและเภสัช ที่จำเป็นแก่การบริโภค แต่สิ่งสำคัญอันดับแรกที่ผู้ขอบรรพชาเป็นสามเณรจะต้องปฏิบัติในเบื้องต้น คือ

- 1) ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองพาตนไปฝากเจ้าอาวาสหรือพระอุปัชฌาย์
- 2) เมื่อพระอุปัชฌาย์ยอมรับให้บวชแล้ว ผู้ประสงคฺจะบวชต้องปลงผม ทั่ว

หนวด

3) ท่องจำคำบรรพชา ไตรสรณคมน์ คำอาราธนา คำสมาทานศีล 10 ให้ได้ด้วยตนเอง

4) หมั่นฝึกซ้อมพิธีกรรมกรบรพชา เช่น การเคารพ กราบไหว้ไปจนถึงการอุปัฏฐากการประเคนสิ่งของแก่พระภิกษุเป็นต้น

สรุปได้ว่า เหตุแห่งการเข้ามาบวชเรียน คือในอดีต วัดเป็นแหล่งการศึกษา สอนทั้งวิชาหนังสือ และวิชาพระธรรมวินัย การบวชหรือการบรรพชาเป็นสามเณร ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ เป็นทางเลือกสำหรับเด็กไทยที่ขาดคุณทรัพย์ ขาดโอกาสในการศึกษา ได้นำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ปัจจุบันกลายมาเป็นการศึกษาทางเลือกของเด็กที่ไม่อาจเข้าถึงการศึกษาในระบบของรัฐ นักเรียนต้องมีความพร้อมในด้านวุฒิภาวะ ด้านร่างกายมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งอื่นด้วย เช่นต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง มีบริหารสำหรับสมณะครบสมบูรณ์ สิ่งสำคัญคือต้องมีความเลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานจึงจะทำให้การบรรพชาสมบูรณ์

1.5 ประวัติและความเป็นมาของการบวชในสังคมไทย

การบวชเป็นประเพณีที่นิยมปฏิบัติกันมาในสังคมไทย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทยเป็นต้นมา (พ.ศ.1800-1897) พระมหากษัตริย์ทรงมีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง และทรงทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างดี บางพระองค์ได้ออกผนวชเป็นการชั่วคราวเช่น พระยาสิทธิเท กษัตริย์องค์ที่ห้าแห่งกรุงสุโขทัย (พระเทพเวที, 2531:114)

อาณาจักรลานนาไทยก็ปรากฏว่ามีพระมหากษัตริย์ทรงผนวชเป็นครั้งคราว เช่น พระเจ้าติโลกราชเคยทรงผนวชชั่วคราว ณ วัดป่าแดง เมื่อปี พ.ศ.1990 (พระเทพเวที, อ้างแล้ว:117) ถึงแม้จะเป็นการบวชชั่วคราวก็ถือว่าประเพณีการบวชได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว

สมัยอยุธยา ประเพณีการบวชก็ได้รับการปฏิบัติสืบต่อโดยไม่ขาดสาย พระมหากษัตริย์ได้ทรงผนวชเริ่มตั้งแต่สมเด็จพระไตรโลกนาถทรงสละราชสมบัติออกผนวชอยู่ ณ วัดจุฬามณีเป็นเวลา 8 เดือน เมื่อ พ.ศ. 1998 นอกจากทรงผนวชด้วยตัวเองแล้วยังโปรดให้พระราชโอรสและพระราชนัดดาผนวชเป็นสามเณรด้วยข้อนี้ สันนิษฐานว่าเป็นจุดเริ่มต้นประเพณีการบวชเรียนของเจ้านายและข้าราชการ ตั้งแต่นั้นมา (พระเทพเวที,อ้างแล้ว:117)

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนที่ 3 (พ.ศ.2173-2275) โดยเฉพาะในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้มีประชาชนออกบวชเป็นอย่างมากเพราะผู้บวชได้รับพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์อย่างดีจนทำให้ผู้คนหลบเลี่ยงราชการบ้านเมืองไปบวชกันมาก (พระเทพเวที, อ้างแล้ว: 118) นอกจากนี้ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชยังแสดงถึงการที่ผู้บวชแล้ว เป็นผู้พ้นจากราชการ ดังที่ปรากฏว่า เมื่อพระองค์ประชวรจะสวรรคตนั้น พระเทพราชากับขุนหลวงสรศักดิ์กำลังล้อมวังเตรียมยึดอำนาจ พระองค์ได้โปรดให้ช่วยชีวิตข้าราชการฝ่ายในทั้งหลายเอาไว้ด้วยการถวายพระราชวังเป็นวิสุคามสีมาแล้วให้ประกอบพิธีอุปสมบทคนเหล่านี้นำไปอยู่วัดพันกัยในที่สุด

จนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การบวชยังคงเป็นประเพณีสืบต่อกันมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อยังคงดำรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎก็ได้ทรงผนวชเป็นสามเณรเมื่อ พ.ศ.2360 และผนวชเป็นพระภิกษุเมื่อ พ.ศ.2367 (ในรัชกาลที่ 2 แห่งราชจักรีวงศ์) พระองค์ได้ตั้งคณะธรรมยุติกายขึ้นในพ.ศ.2376 และทรงอยู่ในสมณเพศถึง 27 พรรษา จึงทรงลาผนวชขึ้นครองราชย์สมบัติ การที่พระองค์ทรงผนวชอยู่นานนับได้ว่าเป็นประโยชน์แก่พระองค์ในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นอย่างยิ่ง เพราะได้มีโอกาสเสด็จไปในถิ่นต่างๆ ทรงเข้าถึงประชาชน ทรงทราบถึงเหตุการณ์บ้านเมืองตลอดจนปัญหาหรือข้อบกพร่องต่างๆ และในขณะที่เป็นพระภิกษุนั้นพระองค์ได้ทรงศึกษาภาษาอังกฤษจนแตกฉานเป็นอย่างดีทำให้ทรงทราบอุปนิสัยใจคอของฝรั่งซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการบริหารราชการแผ่นดินในรัชสมัยของพระองค์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงครองราชย์สมบัติแล้วก็ได้ทรง
 ผนวชอยู่ 15 วัน ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามตามพระราชประเพณีนิยม สมัยพระบาทสมเด็จพระ
 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดบวรนิเวศวิหารพร้อมกับสมเด็จพระ
 บรมราชาชนกในรัชกาลที่ 9 (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชาชนก) ซึ่งขณะที่
 ทรงผนวชนั้นทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมาร (วศิน อินทส
 ระ, 2534:10) สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาชินยานาวโรต ซึ่งได้ทรงปฏิรูปการปกครอง และ
 การศึกษาของคณะสงฆ์เป็นรูปแบบใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาภาษาบาลี ทรงจัดให้
 เปลี่ยนแปลงวิธีการสอบด้วยปากเปล่าเป็นการสอบวิธีแปลโดยการเขียนเป็นครั้งเมื่อ พ.ศ.2458 และ
 ทรงเริ่มรูปแบบการศึกษาพระปริยัติธรรมใหม่ขึ้นมาอีกหลักสูตรหนึ่งเรียกว่า “นักธรรม” สอบครั้ง
 แรกเมื่อเดือนตุลาคม 2544 (พระเทพเวที, อ้างแล้ว:127) การบวชตามประเพณียังคงได้รับการปฏิบัติ
 สืบต่อกันมาในรัชกาลที่ 9 แห่งจักรีวงศ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเมื่อ
 ขึ้นครองราชย์สมบัติแล้ว พระองค์ได้ทรงผนวช ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามในวันที่ 22 ตุลาคม
 2499 และประทับอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหารเป็นเวลา 15 วัน จึงทรงลาผนวช

พระมหากษัตริย์ทรงผนวชด้วยพระองค์เองเพื่อเป็นแบบอย่างของประชาชน ยัง
 ทรงสนับสนุนให้พระราชโอรส พระราชนัดดาได้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ สามเณร ทำการศึกษา
 พระธรรมวินัยและรู้หลักปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ทรงอุปถัมภ์การบรรพชา อุปสมบทแก่พสกนิกร
 ชาวไทย ทั้งขุนนาง ข้าราชการและสามัญชนทั่วไป

สรุปได้ว่า ประวัติและความเป็นมาของการบวชในสังคมไทย มีมาตั้งแต่สมัยกรุง
 สุโขทัยเป็นการออกบวชชั่วคราวเช่นพระยาสิทธิเทพ พระเจ้าติโลกราช สมัยอยุธยาสมเด็จพระไตร
 โลกนาถทรงสละราชสมบัติออกผนวชแล้วยังโปรดให้พระราชโอรสและพระราชนัดดาผนวชเป็น
 สามเณรด้วย สันนิษฐานว่าเป็นจุดเริ่มต้นประเพณีการบวชเรียนของเจ้านายและข้าราชการตั้งแต่นั้น
 มา และได้มีประชาชนออกบวชมากเพราะผู้บวชได้รับพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์อย่างดีจนทำ
 ให้ผู้คนหลบเลี่ยงราชการบ้านเมืองไปบวชกัน สมเด็จพระไตร โลกนาถได้ช่วยชีวิตข้าราชการฝ่ายใน
 ให้พ้นจากราชภัยโดยถวายพระราชวังเป็นวิสุคามสีมาให้ประกอบพิธีอุปสมบทคนเหล่านั้นเมื่อ
 พระเทพราชากับขุนหลวงสรศักดิ์กำลังล้อมวังเตรียมยึดอำนาจ และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การบวช
 ยังคงเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับสามเณร

เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ สักกชนบท เมื่อเสด็จไปถึงมิพุททบิดา คือ พระเจ้าสุทโธทนะ เป็นประธานพร้อมด้วยพระญาติได้ถวายเป็นการต้อนรับ และจัดให้ประทับที่อาราม ของเจ้าสัถยะองค์หนึ่ง ชื่อว่า นิโครธ จึงได้เรียกว่า นิโครธาราม ในวันที่ 7 ได้เสด็จเข้าไปทรงรับภัตตาหารในพระราชนิเวศน์ พระนางยโสธราพิมพา ซึ่งเป็นพระมารดาของราหุล พระโอรสของพระโพธิสัตว์เมื่อก่อน ทรงผนวช ได้ทรงแต่งพระราหุลออกมาให้กราบทูลพระราชบิดา ทำนองว่ากราบทูลขอพระราชสมบัติ

พระราหุลเวลานั้นมีพระชนม์ 7 ขวบออกมากราบทูลขอมรดก พระพุทธเจ้าก็ทรงมีพุทธดำริว่า ทรัพย์ที่เป็น โลภะนั้น เป็นของที่ไม่ว่างเว้นแต่ว่าอริยทรัพย์เป็นสิ่งยังยืนกว่า เพราะฉะนั้น เมื่อมากราบทูลขอมรดก จึงได้ประทานอริยทรัพย์ให้บรรดาสมบัติใดๆ ในโลกนี้ก็ตามเมื่อครอบครองแล้วก็ยังไม่พินซึ่งความทุกข์ ไม่พินจากความเกิดความแก่ และความตาย ยังต้องวนเวียนอยู่ในวัฏสังสาร สมบัติชนิดเดียวที่พระองค์จะทรงพระราชทานให้ได้ก็คืออริยสมบัติ คือ สมบัติภายใน ซึ่งเป็นไปเพื่อความหลุดพ้น คือ พระนิพพาน

พระพุทธเจ้าก็ทรงนำพระราหุลไปนิโครธารามด้วยและเมื่อถึงนิโครธารามแล้วทรงโปรดให้ พระสารีบุตร บรรพชาพระราหุล เป็นสามเณรราหุล จึงนับเป็นสามเณรองค์แรกในพระพุทธศาสนา และที่ใช้วิธีบวชด้วยให้ถึงสรณะ 3 (คือรับ ไตรสรณคัมภ์) สืบต่อมาจนทุกวันนี้

การบรรพชาเป็นสามเณรของพระราหุลพระราชกุมาร เป็นสาเหตุให้พระเจ้าสุทโธทนะ ทรงเสียพระทัยเป็นอย่างมากเพราะความหวังสุดท้ายที่จะมีผู้สืบราชสันตติวงศ์ได้สิ้นสุดลง เนื่องจากนั้นพระราชกุมาร ซึ่งเคยเป็นความหวังในการสืบสันตติวงศ์ต่อจากพระองค์ก็ได้ออกบวชไปก่อนหน้านี้อแล้ว 4 วันดังนั้น ในวันหนึ่ง จึงได้ทูลขอพรจากพระพุทธเจ้าว่า “หม่อมฉันขอประทานพระวโรกาส ขอพระคุณเจ้าทั้งหลาย ไม่เพียงบวชบุตรที่มารดาบิดายังไม่อนุญาตพระพุทธเจ้าข้า “พระพุทธเจ้าก็ทรงประทานพรนั้น และทรงรับสั่งให้ปรับอาบัติทุกกฎแก่ภิกษุที่ล่วงละเมิด รุ่งขึ้นได้เสด็จไปเสวยพระกระยาหารที่พระราชนิเวศน์ ทรงแสดงมหาธรรมปาสดาตถ โปรคพระบิดาให้อานาคามีผล จากนั้นจึงเสด็จเที่ยวจาริกไปโดยลำดับ (กรมพระศาสนา.2530: 108) ผลจากการบรรพชาเป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนาของพระราหุลราชกุมาร เป็นเหตุก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ประการหนึ่งในการรับกุลบุตรเข้าบวชในพระพุทธศาสนา คือ กุลบุตรนั้นต้องได้รับการอนุญาตจากบิดา มารดาเสียก่อนหรือหากบิดามารดาเสียชีวิตแล้ว ต้องได้รับอนุญาตจากญาติพี่น้องเสียก่อน โดยมีพุทธบัญญัติให้ยึดถือปฏิบัติกันสืบมาจนถึงทุกวันนี้

สรุปได้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรมีมาแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสให้ พระสารีบุตรพุทธสาวก ทรงบรรพชาให้กับ สามเณร “ราหุล” ผู้เป็นพุทธบุตร นับเป็นสามเณรองค์

แรกในพระพุทธศาสนาและถือเป็นประเพณีนิยมในพระพุทธศาสนาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่บิดามารดา นำบุตรหลานที่เป็นชายอายุยังไม่ถึงเบญจเพศ คือ 20 ปีบริบูรณ์ เข้าไปรับการบรรพชาเป็นสามเณร ซึ่งแต่โบราณกาลมานั้น การที่จะได้เล่าเรียน ต้องอาศัยวัดเป็นสถานที่เรียนและจำเป็นต้องบรรพชาเป็นสามเณรก่อนจึงจะได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของพระเถระ เพื่อที่จะได้เข้าไปอยู่ในวัดตามธรรมเนียม วัดจึงเป็นทั้งบ้าน โรงเรียน และศูนย์ฝึกหัดฝีมือทุกแขนงของสามเณร นอกจากนี้พระพุทธร่องค์ยั้งทรงชี้แนะวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบรรพชา ทรงกำหนดคุณสมบัติของผู้บรรพชา และทรงวางระเบียบวิธีการบรรพชา ตลอดจนทรงได้บัญญัติสิกขาบทสำหรับสามเณร อีกทั้งในด้านของการบริหารและการปกครองสามเณร ทรงมอบให้เป็นภาระหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์อาจารย์และพระภิกษุทั้งหลาย เป็นฝ่ายรับผิดชอบดูแล ในขณะที่บทพุทธบัญญัติต่าง ๆ ที่ทรงอนุญาตให้บังคับใช้กับสามเณรก็ล้วนแต่มีความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ซึ่งแสดงให้เห็นพุทธมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อสามเณรทั้งหลาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียน พระปริยัติธรรม ทั้ง 3 แผนก

3.1 ความหมายของพระปริยัติธรรมธรรมทั้ง 3 แผนก

โรงเรียนพระปริยัติธรรมคือโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานให้แก่พระและสามเณร โดยมุ่งเน้นวิชาการในด้านพุทธศาสนาเป็นหลัก ปัจจุบันแบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 3 ส่วน คือ แผนกสามัญ แผนกธรรม และแผนกบาลี โดย

การศึกษาในแผนกสามัญศึกษา เป็นการเรียนในสาขาวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนสามัญทั่วไป ซึ่งมีทั้งหมด 8 สาระวิชา อาทิ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา

การศึกษาแผนกธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยใช้ภาษาไทยในการเรียน การสอน ซึ่งมี 4 สาระวิชาคือ พุทธประวัติ ธรรมะ พระวินัย และเรียงความ โดยมีการศึกษา 3 ระดับ คือ นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก

การศึกษาแผนกบาลี เป็น การศึกษาพระปริยัติธรรมจากพระไตรปิฎก ซึ่งเขียนเป็นภาษาบาลี โดยแบ่งเป็น ประโยค 1 ถึง ประโยค 9 ซึ่งเบื้องต้นผู้เรียนต้องเรียนเรื่องการอ่านและเขียนภาษาบาลีก่อน และเรียนจนถึงระดับที่สามารถแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนได้ การเรียนแผนกบาลีนี้ถือว่าเป็นการเรียนขั้นสูงของการศึกษาแบบพระ เพราะผู้ที่สามารถอ่านภาษาบาลีออกก็จะสามารถอ่านพระไตรปิฎกได้ ทำให้เข้าใจพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง อ่านอรรถกถาและฎีกาเข้าใจได้หมด จึงถือว่าผู้ที่เรียนจบถึงประโยค 9 เป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวางทางด้านพระพุทธศาสนา (จากหนังสือพิมพ์ธรรมลีลา ฉบับที่ 78 พ.ค. 50 โดย จินตปาฎิ)

สมชาย ไมตรี (2539, หน้า 10) กล่าวว่า พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง ระบบการจัดการศึกษาที่วัดจัดไว้สำหรับพระภิกษุและสามเณรเป็นการศึกษาระดับมัธยม เนื้อหาที่เรียนจะมีวิชาด้านพระพุทธศาสนาเป็นหลักและมีวิชาอื่นๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม,และวลัยพร ศิริภิรมย์ (2545, หน้า 12) กล่าวว่า พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง การศึกษาที่ผู้เรียนต้องเรียนทั้งนักธรรม ภาษาบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งวัดหรือมูลนิธิของวัดจัดตั้งขึ้นสำหรับเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุและสามเณร

มงคล สิทธิหล่อ (2545, หน้า 6) กล่าวว่า พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณร ตามหลักสูตรพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

กองพุทธศาสนศึกษา (2546, หน้า 7) กล่าวว่า การศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์

พระนิมิต กลั่นดอกแก้ว (2549, หน้า 44) กล่าวว่า พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่รัฐจัดไว้สำหรับพระภิกษุและสามเณร เป็นการจัด การศึกษาระดับมัธยมเนื้อหาวิชาที่เรียนจะมีวิชาด้านพระพุทธศาสนาเป็นวิชาหลัก มีวิชาอื่นๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นวิชาเสริม เพื่อให้โอกาสพระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาวิชาการทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป และการดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา

สรุปได้ว่า โรงเรียนพระปรีดิธรรมเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษายอบรม แก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา การศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกธรรมและแผนก บาลีเป็นการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัย เพื่อการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระบรม ศาสดาซึ่งเป็นคนละส่วนกับการศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักสูตรคำสั่งสอน แห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และ จริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานและเทคโนโลยีและ ภาษาต่างประเทศ

3.2 ความเป็นมาของการศึกษาพระปริยัติธรรม

เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาสู่ประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ ตั้งแต่กรุงสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นองค์อุปถัมภ์ ทรงมีพระราชศรัทธา อย่างแรงกล้า ทรงส่งเสริมการเรียนรู้พระปริยัติธรรม บางพระองค์ทรงอุปสมบทในบวรพระพุทธศาสนาและทรงเชี่ยวชาญในภาษาบาลี เช่น พระมหาธรรมราชาลิไท แห่งกรุงสุโขทัย และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น ถือได้ว่าเป็นประเพณีมาแต่โบราณ และเป็นที่ยึดถือของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวอีกด้วย การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน สามารถจัดเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้ (พระราชวรมนี (ประยูร ฑมฺมจิตฺโต).2542:139-140)

1) การศึกษาที่เป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เอง ซึ่งแยกเป็นอิสระจากระบบการศึกษาของรัฐ ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งจัดเป็น 9 ชั้นคือ เปรียญธรรม 3 ประโยค 1-2 และเปรียญธรรม 3 ประโยค-เปรียญธรรม 9 ประโยค

2) การศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของรัฐ ได้แก่ การศึกษาซึ่ง หน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลในพระศาสนาเป็นผู้ดำเนินการ คือ

(1) มหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง ซึ่งคณะสงฆ์รับเข้าเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งรัฐกำหนดให้จัดขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์

3) การศึกษาที่จัดขึ้นอย่างอิสระทั้งจากระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เอง และระบบการศึกษาของรัฐ ได้แก่ จิตภาวนาวิทยาลัย โรงเรียนพระอภิธรรม เป็นต้น

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐบาล เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนได้ทั่วถึงโดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ต่างจังหวัดให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยนักเรียนต้องบวชเป็นพระภิกษุสามเณรเท่านั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมสภาพของสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฺฐยิมฺหาเถร.2544) มีความว่าสังฆกรรม 3 ประการนั้น คือ ปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรมเป็นหลัก การศึกษาที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา พระปริยัติธรรมเป็นพื้นฐานการศึกษาที่จะทำให้เกิดปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรม การศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณรในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 แผนก มีแผนกธรรมและบาลี สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสได้ทรงวางหลักสูตรการศึกษาแผนกธรรมให้มีการเรียนและการสอบเป็น 3 ชั้น และได้ทรงแก้ไขปรับปรุงการศึกษาแผนกบาลี การศึกษาทั้ง 2 แผนกนี้ได้ดำเนินด้วยดีตลอดมา ปัจจุบันการศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้า

มากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีก แผนกหนึ่งคือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป (กรมการศาสนา.2541) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เพื่อสนองตอบความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยจัดให้มีการเรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญควบคู่กันไป กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเองจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขึ้นเมื่อ วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2514

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงเป็นโรงเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษากว่าพระภิกษุสามเณรทั่วไป ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (พระราชวรมนู (ประยูร ธรรมจิตฺโต).2542: 7-9) โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ (อ้างใน พระสรพงษ์ สอนทวี, 2554: 14-15)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจัดตั้งขึ้นเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2432 และ พ.ศ.2489 ตามลำดับต่อมามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้นเรียกว่า “โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา” เมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาได้แพร่หลายออกไป ทางคณะสงฆ์ โดยองค์การศึกษา จึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า “โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน” โดยสังฆมนตรี จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ต่อมาปี พ.ศ.2507 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีขึ้นใหม่เรียกว่า “บาลีศึกษาสามัญและปริยัติศึกษา” พร้อมทั้งยกเลิกระเบียบสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน ต่อมาพิจารณาเห็นว่า การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเห็นควรให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป จึงได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พุทธศักราช 2514 รongรับ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2535 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน (วิชัย ธรรมเจริญ:2543: 4)

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 (วิชัย ธรรมเจริญ:2543: 26-30;อ้างอิงจากกระทรวงศึกษาธิการ.2535: 35) กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (เดิมกรมการศาสนา) จะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

สรุปได้ว่า ความเป็นมาของการศึกษาพระปริยัติธรรม มีมาตั้งแต่กรุงสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบันพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงส่งเสริมการเรียนรู้อะไรพระปริยัติธรรม เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนได้ทั่วถึงโดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ต่างจังหวัดให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยนักเรียนต้องบวชเป็นพระภิกษุสามเณรเท่านั้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป จึงได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.3 ความเป็นมาของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน

โรงเรียนนันทบุรีวิทยาเดิมเป็นโรงเรียนวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ก่อสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์-ผลิตเดช ทรงครองนครน่าน พระองค์ได้ทำนุบำรุงกิจการบ้านเมืองและพระพุทธศาสนาภายในเมืองน่านอย่างมากมาเช่นเดียวกับพระบิดา ได้ทรงปลูกฝังเรื่องการศึกษาไว้แก่กุลบุตรกุลธิดาชาวเมืองน่านอย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคง และท่านได้ดำริสร้างโรงเรียนสอนหนังสือไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2443 ตามโครงการศึกษาของชาติอันเป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เป็นโรงเรียนแห่งแรกภายในวัดพระธาตุช้างค้ำ-วรวิหาร ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนรากฐานสำคัญสืบมาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาโรงเรียนได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ จึงได้สร้างเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดน่าน ในปี พ.ศ.2450 ใ้ภายในวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารอาคารโรงเรียนเป็นเรือนปั้นหยา มีมุขหน้าทำด้วยไม้ตะเคียนทั้งหลัง มุงด้วยกระเบื้องไม้ยมกขนาดยาว 9 วา 2 ศอก กว้าง 6 วา กั้นเป็น 6 ห้อง ชื่อว่า “โรงเรียนสุริยานุเคราะห์” ตามพระนามของพระองค์

ในสมัยพระยากรุงศรีสวัสดิ์การ เป็นข้าหลวงประจำจังหวัด ระหว่างปี พ.ศ.2471–2476 ได้ย้ายโรงเรียนสุริยานุเคราะห์ออกไปสร้างใหม่และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ” หลังจากย้ายโรงเรียนสุริยานุเคราะห์ออกจากวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารแล้ว คณะสงฆ์

จังหวัดน่าน โดยพระชนานันทมุนี (พรหม พุทฺหมโชโต) เป็นประธานพร้อมด้วยพระมหาโอพามังคลา ซึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่ของวัดพญาภู พระเชาว์ พุทฺธวโร(นายเชาว์ พิชัย) พระมหาเจียมศักดิ์ สีใสกุล (นายเจียมศักดิ์ สีใสกุล) ได้ร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัดขึ้น แต่จัดตั้งไม่ได้ เนื่องจากผิดพรบ.การจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัด ดังนั้น ในการดำเนินการจึงบริหารงานร่วมกับโรงเรียนศรีบุญชัยจังหวัดลำพูน ได้จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดน่านเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดฝ่ายสงฆ์ เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้บวชเรียน ในปี พ.ศ.2496 ได้ขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมขึ้นเปิดสอนทั้ง 3 แผนก คือ (1) เปิดสอนแผนกธรรม ตี โท เอก (2) แผนกบาลี ป.ธ. 3-ป.ธ.9 (3) แผนกบาลีมัธยมวิสามัญศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และได้ยุบเลิกไปในปี พ.ศ.2506 ตามมติของมหาเถรสมาคม คณะกรรมการโรงเรียนจึงได้ขออนุญาตจัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์ ชื่อ “โรงเรียนนันทบุรีวิทยา” ในปี 2506 ขึ้น เพื่อให้พระภิกษุสามเณร ได้มีสถานที่ศึกษาเล่าเรียน โรงเรียนมีนโยบายเพื่อสงเคราะห์นักเรียนที่ขาดแคลนและหาสถานที่เรียนไม่ได้ โดยอาคารเรียนใช้อาคารเดิมที่เป็นของโรงเรียนบาลีมัธยม เมื่อมีจำนวนนักเรียนมากขึ้น อาคารเรียนเดิมไม่เพียงพอ จึงได้สร้างอาคารชั่วคราวที่สร้างเป็นอาคารชั่วคราวเป็นเพิงไม้มุงด้วยแฝก เปิดเป็นทางโล่งยาว ไม่มีผนังกันห้องเรียน แต่ละห้องล้วนตั้งโต๊ะเรียนใช้กระดานดำเป็นเขตกั้นแทน

พ.ศ.2512 ได้ขออนุญาตเป็นโรงเรียนสหศึกษาและในปี พ.ศ.2516 นายวิเชียรวัชรพาหุ กรรมการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน ได้เสนอให้โรงเรียนนันทบุรีวิทยา เข้าอยู่ในโครงการโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน ตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งพระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับโรงเรียนนันทบุรีวิทยา เข้าในโครงการ ตามสำเนาหนังสือพระราชวังที่ พว. 0011/4282 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2520 หลังจากที่โรงเรียนเข้าอยู่ในโครงการโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โรงเรียนได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์และได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ.2518 มหาเถรสมาคม มีคำสั่งห้ามมิให้โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนรับนักเรียนพระภิกษุสามเณรเข้าเรียน โรงเรียนจึงได้ขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญขึ้นในปี พ.ศ.2518 เพื่อรับนักเรียนพระภิกษุสามเณรเข้าเรียน ในปัจจุบันจึงทำให้ในบริเวณวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารมีโรงเรียน 2 โรงเรียน คือ

- 1) โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (เอกชน) รับนักเรียนฆราวาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการบริหารการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ
- 2) โรงเรียนนันทบุรีวิทยาพระปริยัติธรรม รับนักเรียนพระภิกษุสามเณร สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ในปีเดียวกัน โรงเรียนได้ขออนุญาตเปิดสอนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน) ได้รับงบประมาณจากทางราชการ จำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน จำนวน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) และประชาชนบริจาคสมทบอีกจำนวน 35,000 บาท (สามหมื่นห้าพันบาทถ้วน)รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,285,000 บาท (หนึ่งล้านสองแสนแปดหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ได้จัดสร้างอาคารเรียนคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 10 เมตร ยาว 90 เมตร สูง 2 ชั้น จำนวน 20 ห้องเรียน และได้รับพระราชทานนามอาคารนี้ว่า “ตึกราชเมตตา” ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.2534 ได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5,544,000 บาท (ห้าล้านห้าแสนสี่หมื่นสี่พันบาทถ้วน) สร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบสปช. 2/28 กว้าง 9 เมตร ยาว 48 เมตร สูง 3 ชั้น จำนวน 18 ห้องเรียน คือ “ตึกราชกรุณา”

พ.ศ.2535 ได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับจัดซื้ออุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ จำนวน 450,000 บาท (สี่แสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

พ.ศ.2536 ได้รับงบประมาณสร้างตึกพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นอาคาร คสล.4 ชั้น ขนาด 18 ห้องเรียน แบบ 318 ล/30 ตามแบบกรมสามัญศึกษา สร้างด้วยงบประมาณแผ่นดิน (กรมการศาสนา) จำนวน 13 ล้านบาท อาคารหลังนี้ใช้เป็นอาคารเรียนของพระภิกษุสามเณร

พ.ศ.2537 ได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2,800,000 บาท (สองล้านแปดแสนบาทถ้วน) สำหรับสร้างอาคาร โรงฝึกงาน กว้าง 10 เมตร ยาว 30 เมตร สูง 2 ชั้น จำนวน 4 ห้องเรียน คือ “ตึกราชมูทิตา”

พ.ศ.2538 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้งมูลนิธิโรงเรียนนันทบุรีวิทยา เพื่อนำดอกผลมาใช้ในกิจการของโรงเรียนและช่วยเหลือนักเรียนยากจน จำนวน 11,016,898 บาท (สิบเอ็ดล้านหนึ่งหมื่นหกพันแปดร้อยเก้าสิบแปดบาทถ้วน)

พ.ศ.2545 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯพระราชทานพระราชทรัพย์สมทบมูลนิธิโรงเรียนนันทบุรีวิทยาในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 12,824,032.98 บาท (สิบสองล้านแปดแสนสองหมื่นสี่พันสามสิบสองบาทเก้าสิบแปดสตางค์)

พ.ศ.2547 ได้รับพระราชทานนมผงและพระอุปถัมภ์ภัตตาหารเพลแด่นักเรียน พระภิกษุสามเณร จำนวน 515 รูป จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยได้รับพระราชทานเงินงวดแรกจำนวน 501,000 บาท (ห้าแสนหนึ่งพันบาทถ้วน) นมผงจำนวน 901.8 กิโลกรัม และนมผงงวดที่ 2 จำนวน 1,425 กิโลกรัม จนถึงปัจจุบัน

วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2547 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ เพื่อติดตามโครงการอาหารเสริมนมพระราชทาน และเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียน พระองค์ทรงห่วงใยนักเรียนที่บิดา มารดาเสียชีวิต บิดามารดาหย่าร้าง นักเรียนยากจน นักเรียนชาวเขา นักเรียนที่ไม่มีหอพัก โดยอาศัยคณะครูเช่าหอพักให้ ทรงมีพระกระแสรับสั่งเกี่ยวกับหอพักนักเรียน และอาคารเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงได้ทางงบประมาณการก่อสร้างหอพักนักเรียนขึ้น โดยของบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ

วันที่ 29 กรกฎาคม 2548 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ ทรงเป็นห่วงการก่อสร้างอาคารเรียนโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระองค์เสด็จทอดพระเนตร และมีพระกระแสรับสั่งทรงห่วงงานด้านบริหาร การจัดการ โรงเรียน และทรงปลูกต้นจำปี สิริินทร

วันที่ 6 มกราคม 2549 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานเปิดป้ายอาคารเรียน “สิรินทร” ที่สร้างขึ้นใหม่ที่บ้านปางค่า ตำบลไชยสถาน อำเภอมือฉ่องน่าน จังหวัดน่าน

วันที่ 18 มกราคม 2554 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน โครงการตามพระราชดำริ และการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดน่าน

อนึ่ง ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิฯ ทรงมีพระปรีชาญาณ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และโรงเรียนนันทบุรีวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นั้น ใช้ครู บุคลากร และอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยใช้การจัดการร่วมกันในด้านต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

ปัจจุบัน โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิฯ ทรงมีพระบรมมณฑลโศภณ (มนต์คุณธโร ป.ธ. ๓) เป็นผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการ พระครูบวรเจตติยารักษ์ (อินเดช ฐิตินิมิตฺต) น.ธ.เอก, พ.ธ.บ พุทธศาสตร์บัณฑิต ป.ว.ค.เป็นผู้อำนวยการ โดยมีการบริหารงานต่างๆ ตามโครงสร้าง 4 ฝ่าย

3.3.1 วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ รักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น น้อมสนองงานตามพระราชดำริฯ

3.3.2 พันธกิจ

โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิฯธรรม มีภาระงานที่จะต้องทำเพื่อสร้างเยาวชนของชาติ สร้างทายาทของพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไปนี้

- 1) สร้าง / ให้โอกาสทางการศึกษาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกด้าน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่ดีมีคุณภาพ มีคุณธรรม นำความรู้ มีวิถีชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการและเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 4) พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 5) พัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) ส่งเสริมสุขอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 7) พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรด้วยวิธีที่หลากหลาย
- 8) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี
- 9) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 10) จัดกิจกรรมพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน
- 11) จัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3.3.3 เป้าหมาย

- 1) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาที่โดดเด่น
- 2) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และแสวงหาความรู้ที่ตนเองสนใจ
- 3) ผู้เรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมอบรมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และภาระงานที่รับผิดชอบ
- 5) ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

- 6) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 7) สถานศึกษาจัดกิจกรรม พัฒนา และ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา และ ชุมชน
- 8) โรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
- 9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพ ของนักเรียน ให้เป็นที่พึงพิงทางด้านจิตใจ โดยการสอบถามความต้องการของประชาชนใน แต่ละท้องถิ่นและชุมชน แล้วกำหนดเป็นนโยบายในการนำไปสู่ภาคปฏิบัติ ให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยการมีหนังสือ ไปทางผู้อำนวยการ โรงเรียน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าอาวาส เพื่อขอให้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนกุลบุตรที่มีความประสงค์บรรพชาเป็นสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อรับเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ในระดับชั้น ม. 1 และ ม. 4 โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ในการบวชสร้างศาสนทายาทในครั้งนี้ ทางโรงเรียนได้กำหนดให้สามเณรที่มาเข้าเรียนได้เป็นที่พึงของประชาชน บวชเรียนแล้วมีคุณภาพ มีอนาคตที่มั่นคง โดยจัดให้มีการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนสามัญทั่วไป มีสื่ออุปกรณ์พร้อมทั้งเทคโนโลยีครบถ้วนมีคณะครูสอนครบทุกกลุ่มสาระ อีกทั้งได้เน้นในเรื่องความประพฤติศึกษารายาทเป็นสำคัญ เพิ่มเติมสาระความรู้ในรายวิชานักธรรม บาลี และศาสนปฏิบัติ รวมทั้งมีการเรียนการสอนภาษาถิ่นนาให้กับสามเณรทุกรูป ผู้ที่จะจบในแต่ละระดับชั้น จะต้องสามารถผ่านเกณฑ์สร้างคุณภาพในความเป็นสามเณรให้ได้ในแต่ละด้าน ดังนี้

3.3.4 ด้านนักธรรม

ได้กำหนดให้นักเรียนทุกรูปต้องเรียนวิชานักธรรม ตรี โทและเอก ในคาบที่ ๘ ของแต่ละวัน ดังนี้ วันจันทร์ เรียนวิชาเรียงความแก่กระพุ้ธรรม ครูผู้สอนต้องให้นักเรียนฝึกอ่านและเขียนทุกคาบ เพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนพูดเป็น อ่านเป็น สามารถเป็นนักเทศน์ นักปาฐกถาเผยแผ่หลักธรรมเข้าสู่ประชาชนได้ชัดเจนถูกต้อง

วันอังคาร เรียนวิชาธรรมะเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเข้าใจหัวข้อธรรมที่นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ และไปบรรยายธรรมให้แก่ประชาชนได้

วันพฤหัสบดี เรียนวิชาพุทธประวัติ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงข้อวัตรปฏิบัติของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีต่อพุทธบริษัทสี่ เพื่อเป็นแบบอย่างในการทำงานเพื่อประชาชน

วันศุกร์ เรียนวิชาวินัย เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติในความ เป็นสมณเพศ เป็นที่พึงของประชาชนได้ตลอดเวลา

3.3.5 ด้านวิชาภาษาบาลี

ทางโรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นได้เรียนวิชาภาษาบาลี ดังนี้

- 1) ชั้น ม. 1 และ ม.4 ได้เรียนพื้นฐานภาษาบาลีไวยากรณ์ทั้ง 4 เล่ม
- 2) ชั้น ม. 2 และ ม. 5 เรียนวิชาการแต่ง-แปล เพื่อสามารถเข้าสอบบาลี ประโยค 1-2 ได้
- 3) ชั้น ม. 3 และ ม. 6 เรียนวิชาการแต่ง-แปล เพื่อสามารถเข้าสอบบาลี ประโยค ป.ธ. ๓ ได้

3.3.6 ด้านวิชาศาสนปฏิบัติ

โรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นได้เรียน และท่องจำ ในคาบที่ 7 ของวันพุธทุกวัน โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้กำกับดูแลควบคุม ดังนี้

- 1) ในระดับชั้น ม. 1 และ ม. 4 จะต้องท่องจำให้ได้ ในเรื่องต่อไปนี้
 - (1) สามารถท่องสวดถวายพรพระ (อิติปิโส พาทุง มหาการุณโก)
 - (2) สวดพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ได้
 - (3) สวดมาติกา บังสุกุลได้
 - (4) อนุโมทนาให้พรทุกบท พร้อมให้พรแบบพื้นเมือง (เอวัง โหนตุ) ได้
 - (5) สามารถอ่านธรรมมหามูลละนิพานสูตร, ธรรมมหาวิปาก, ธรรมมาลัย โศคโลกชัดเจน
 - (6) สามารถอ่านธรรมทำนองละม้าย แบบเมืองน่าน (ธรรมเรื่องภาค พรรษา) ได้
- 2) ในระดับชั้น ม. 2 และ ม. 5 จะต้องท่องจำให้ได้ เช่น ท่องบทสวดมนต์แบบพื้นเมือง ได้แก่ บทสวดมนต์ขึ้นบ้านใหม่ สืบชาติ เป็นต้น ได้ทั้งหมด
- 3) ในระดับชั้น ม. 3 และ ม. 6 จะต้องท่องจำให้ได้ ในเรื่องต่อไปนี้
 - (1) สามารถกล่าวคำโอกาสเวรदानแบบพื้นเมืองได้
 - (2) สามารถกล่าวคำอาราธนาในงานศาสนพิธีต่าง ๆ ได้
 - (3) สามารถเป็นพิธีกร และมัคนายก ได้

3.3.7 ปรัชญาของโรงเรียน

“ความรู้ คู่คุณธรรม”

ทุกคนต้องศึกษาเล่าเรียนให้มีความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆสามารถนำความรู้และประสบการณ์นั้นๆไปใช้ในชีวิตได้แต่การมีความรู้เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอทุกคนจะต้องมีคุณธรรมประจำใจประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมจึงจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพอยู่ในสังคมใดก็จะทำให้สังคมนั้นเจริญรุ่งเรือง

3.3.8 คติพจน์ของโรงเรียน

“อติโรจติ ปญญา สมมาสมพทสาวโก” “สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมรุ่งเรืองยิ่งด้วยปัญญา”

3.3.9 ความหมายของคติพจน์

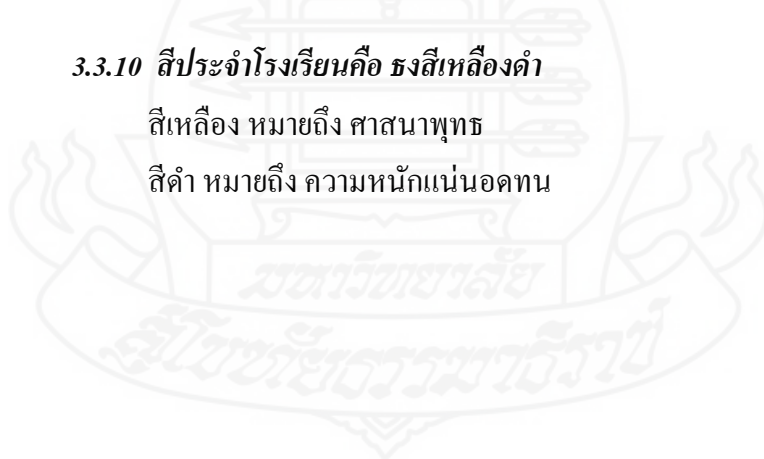
สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายถึงผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาหรือพุทธบริษัท 4 ได้แก่พระภิกษุพระภิกษุณีอุบาสกอุบาสิกาแต่ในที่นี้หมายถึงคณะครูและนักเรียนของโรงเรียนนันทบุรีวิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตบริเวณวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ย่อมรุ่งเรืองยิ่งด้วยปัญญา หมายถึงมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตอื่นๆ ขึ้นทำกิจการงานใดก็จะเจริญเพราะการกระทำนั้นต้องใช้ปัญญากำกับพิจารณาเหตุผลก่อนแล้วจึงทำโอกาสผิดพลาดจะไม่มี รวมความว่าทุกคนจะเจริญรุ่งเรืองได้ต้องทำการ โดยใช้ปัญญาพิจารณาก่อนแล้วจึงทำ

3.3.10 สีประจำโรงเรียนคือ ธงสีเหลืองดำ

สีเหลือง หมายถึง ศาสนาพุทธ

สีดำ หมายถึง ความหนักแน่นอดทน

สัญลักษณ์ของโรงเรียนเป็นตรารูปวงกลมสามชั้น

วงชั้นในสุด เป็นรูปเสมาธรรมจักรมีเจดีย์ทับอยู่และมีรัศมีเปล่งประกาย

ออกมาจากยอดพระเจดีย์

วงชั้นกลาง เป็นคติพจน์ของโรงเรียน

วงชั้นนอก เป็นชื่อโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิตรรม จังหวัดนนทบุรี

3.3.11 สถิติข้อมูลโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิตรรม จังหวัดนนทบุรี

สถิติข้อมูลนักเรียนโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิตรรม จังหวัดนนทบุรี

ประจำปีการศึกษา 2559 ครั้งที่ 2

นักเรียน ม.ต้น				นักเรียน ม.ปลาย				รวมทั้งสิ้น
ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
105	71	70	246	37	28	19	84	330

สถิติข้อมูลบุคลากรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิตรรม จังหวัดนนทบุรี

ประจำปีการศึกษา 2559 ครั้งที่ 2

ครูประจำ			ครูพิเศษ			เจ้าหน้าที่			รวมทั้งสิ้น			
พระภิกษุ	คฤหัสถ์		บาลี	คฤหัสถ์		พระภิกษุ	คฤหัสถ์					
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง				
4	10	7	21	1	5	4	9	6	2	1	9	40

4. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ

การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาเป็นทั้งปรัชญา และวิธีการที่มุ่งศึกษา และทำความเข้าใจ ประสบการณ์การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของบุคคลว่าแท้จริงแล้วบุคคลนั้นรับรู้ และให้ความหมาย กับประสบการณ์ที่กระทำอย่างไรบ้าง มีความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อบุคคล และเหตุการณ์ แวดล้อมต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีผู้ให้ความหมายของปรากฏการณ์วิทยา ดังนี้

วูดและฮาเบอร์ (Wood & Haber, 2002) กล่าวว่า การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เป็น กระบวนการของการเรียนรู้ และทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ของมนุษย์ ผ่านการ สนทนากับบุคคลซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในประสบการณ์นั้น ๆ

เฮาเซอร์ (Houser, 2008) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยา คือ การศึกษาประสบการณ์ชีวิต ของบุคคลที่ต้องเผชิญกับสิ่งที่ปรากฏขึ้นกับบุคคลนั้น

ชาย โปธิลิตา (2550) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยา เป็นเครื่องมือในการศึกษา ปรากฏการณ์ และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิต ที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก

อารีย์วรรณ อ่วมธานี (2549) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยา เป็นการศึกษาที่มีพื้นฐานมา จากสาขาปรัชญา ในการทำความเข้าใจความเชื่อมโยงของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในโลก โดยศึกษา ปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งที่สนใจ จากคำบอกเล่าของผู้มีประสบการณ์ตรง เพื่อค้นหาแก่น แท้ของปรากฏการณ์นั้นให้มีความชัดเจน โดยมีภาษาเป็นสื่อขั้นต้นในการถ่ายทอดความหมายของ ประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาเริ่มต้นในศตวรรษที่ 20 ปี ประมาณ ค.ศ. 1900 มีนัก ปรัชญา 2 ท่าน คือ ฮัสเซิล และไฮเดกเกอร์ (Husserl and Heidegger) เป็นผู้สร้างแนวคิดพื้นฐาน การศึกษา เชิงปรากฏการณ์วิทยา แนวคิดของฮัสเซิล (Husserl) เน้น โครงสร้างของการรับรู้ และ ประสบการณ์ของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์ตีความประสบการณ์ของตนโดยผ่านจิตสำนึก เพราะ จิตสำนึกที่กำลังคิดถึงสิ่งต่างๆ สามารถเรียกร่องสิ่งที่ป็นชีวิตกลับมาเป็นประสบการณ์ชีวิตได้ ทั้งนี้ คำว่าประสบการณ์หมายรวมถึง อารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ ความฝัน ความคาดหวัง และความ เชื่อ ผู้ศึกษาสามารถทำความเข้าใจจิตสำนึกโดยมุ่งความสนใจ ไปในสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งไม่ จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มียู่ในโลกกายภาพเท่านั้นแต่สามารถเป็นสิ่งที่มียู่ในจินตนาการ และความ ทรงจำได้ การศึกษาที่ปราศจากอคติใดๆ จะทำให้ได้ความจริงที่บริสุทธิ์ (Moran, 2005) ส่วนไฮเดก เกอร์ (Heidegger) เน้นการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ โดยเชื่อว่าการมีอยู่มาก่อนแก่นแท้ คือ มนุษย์มีอยู่มาก่อนการค้นพบตัวเอง มนุษย์ปรากฏตัวในโลกก่อนแล้วมีการนิยามตัวเองภายหลัง ไม่มีใครสามารถนิยามมนุษย์ได้จนกว่ามนุษย์ผู้นั้นจะได้ลงมือกระทำอะไรลงไป เพราะมนุษย์มีแค่

ความว่างเปล่า จะเป็นอะไรได้ก็ต่อเมื่อได้เลือกกระทำหรือสร้างให้ตัวเองเป็นอะไร การศึกษาประสบการณ์ตามแนวคิดของไฮเดกเงอร์ (Heidegger) เป็นการศึกษาโดยการค้นหาทฤษฎีของความจริงจากการตีความ (ชาย โปธิลิตา, 2550; อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2549; Emad & Kalary, 2006)

การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ แนวความคิดและโลกทัศน์จากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษามนุษย์ เป็นวิธีการ เพื่อศึกษาประสบการณ์ที่ชีวิตบุคคลได้ประสบมา การวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมาเป็นหลัก

ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ในชีวิตที่นักวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาศึกษาเป็นอะไรก็ได้ที่นักวิจัยเห็นว่ามีแง่มุมที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการต่างๆ เช่น การได้เป็นแม่ (มีครรภ์ มีบุตร) การใช้ชีวิตของนักบวช การใช้ชีวิตเป็นทหารเกณฑ์ การเจ็บป่วย การถูกกระทำทางเพศ ฯลฯ โดยสรุปคือเป็นเรื่องธรรมดาหรือไม่ธรรมดาในชีวิตคน สะเทือนอารมณ์หรือประสบการณ์ที่ทำให้ผิดหวัง สูญเสีย

การวิจัยนี้ให้ความสนใจคือ ความหมายในทัศนะของผู้ที่ได้ประสบการณ่นั้น เป้าหมายสำคัญของการวิจัยแบบนี้คือการหาคำตอบ สำหรับคำถามว่า “การได้ประสบการณ่นั้น มีความหมายอย่างไร สำหรับผู้ที่ได้ประสบมัน หรือประสบการณ่นั้นมีความหมายอย่างไรสำหรับผู้ประสบมันมาแล้วหรือกำลังประสบอยู่”

การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา อาศัยแนวคิดและทัศนะจากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยปรากฏการณ์วิทยา หมายถึง การศึกษาว่าคนเรารบอกหรือบรรยายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ตนประสบได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์ การรับรู้ และความหมายของสิ่งที่เราประสบ ต้องถูกบรรยาย อธิบาย และตีความเราจึงจะเกิดความเข้าใจ ประสบการณ์อันเดียวกัน ย่อมมีแก่นแท้ อันเดียวกัน แก่นแท้เหล่านี้ก็คือ ความหมายที่คนเข้าใจร่วมกันหรือเข้าใจตรงกัน ในการวิเคราะห์ นักวิจัยจะเปรียบเทียบประสบการณ์ของหลายๆคนเพื่อหาลักษณะร่วมกันของประสบการณ์ (ชาย โปธิลิตา, 2549:189-191)

การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Phenomenology) เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ศึกษาเรื่องราวการรับรู้ของบุคคล โดยมีฐานคติ (Assumption) ว่า ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมรวมทั้งโลกทัศน์ของบุคคลเกิดจากการมีประสบการณ์กับเรื่องราว เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์หนึ่งที่เขาประสบ ดังนั้นหน้าที่ของนักวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา คือการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจแก่นแท้ของประสบการณ์ (Essence of Experience) ของบุคคลในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ในการศึกษาดังกล่าว “นักวิจัย” ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลรวมทั้งเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัย

(Inductive) สำหรับสร้างเป็นข้อสรุปสำหรับพรรณนาหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นอย่างลึกซึ้ง (นิรนาด แสนสา, 2554)

มุ่งเน้นทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของบุคคล วิเคราะห์กระบวนการที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของบุคคล และนำมาอธิบายถึงการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆของบุคคลที่จะศึกษา นักวิจัยเชิงคุณภาพสนใจว่าบุคคลตีความประสบการณ์ของพวกเขาอย่างไร มีความหมายอะไรบ้าง ที่พวกเขาได้สร้างขึ้นจากประสบการณ์ของพวกเขา การอ้างอิงผลการศึกษาไปยังประชากรทั้งหมดไม่ใช่เป้าหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่มุ่งเน้นศึกษาทำความเข้าใจเฉพาะกลุ่มที่นักวิจัยสนใจศึกษา จึงใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) เรียกว่าเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Purposeful Sampling)

มุ่งเน้นที่จะเข้าใจมุมมองความเข้าใจของผู้ถูกวิจัย

สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการทำความเข้าใจมุมมองของผู้ถูกวิจัยที่อยู่ในปรากฏการณ์ ไม่ใช่มุมมองของนักวิจัยที่เป็นบุคคลภายนอก สิ่งนี้งานวิจัยเชิงคุณภาพใช้คำว่า มุมมองของคนใน (Emic หรือ Insider's view) ซึ่งตรงกันข้ามกับมุมมองของคนนอก (Etic หรือ Outsider's view) ลักษณะทั้งสองประการนี้มีผลอย่างยิ่งต่อการได้ข้อมูลความจริงจากปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งนักวิจัยต้องพยายามเข้าถึงและเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนจากมุมมองคนในให้มากที่สุด ข้อค้นพบในงานวิจัยจึงจะมีคุณค่าต่อการนำไปอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา

4.1 แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (School of Phenomenology) มี 3 ลักษณะได้แก่

4.1.1 Duquesne school มีแนวทางการศึกษาตามโครงสร้างที่เสมือนจริง (Eidetic structure) ของ Husserl โดยให้ความสำคัญกับการพรรณนา (Notion of description) การศึกษาในลักษณะนี้ได้รับการพัฒนาโดยนักวิจัยหลายคนเช่น โคลไลซี (Colaizzi) จีออจี้ (Giorgi) และแวน คัม (van Kaam)

4.1.2 Heideggerian Hermeneutic มีแนวทางการศึกษาโดยใช้ปรากฏการณ์ (Interpretation of phenomena) ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในนักวิจัยพยาบาล โดยนำมาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจต่อความหมาย (Common meaning) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล นักวิจัยในกลุ่มนี้คือ ไคเคิลแมน อัลเลน และแทนเนอร์ (Diekelmann, Allen & Tanner) เลียวนาร์ด (Leonard) และเบนเนอร์ (Benner)

4.1.3 Dutch school มีแนวทางการศึกษาที่ผสมการพรรณนา (description) กับการตีความ (Interpretation) ไปด้วยกัน การศึกษาประเภทนี้นิยมนำมาประยุกต์ใช้การศึกษาทางสังคมวิทยา เพื่อค้นหาความลับของโลก (World's secret) และความคุ้นเคย (Intimacies) โดยผ่านการถามและการอธิบาย นักวิจัยที่ใช้การศึกษานี้ ได้แก่ แวน แมนเนน (Van manan) เป็นต้น

4.2 แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยามีจุดเน้นที่แตกต่างกัน และสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

4.2.1 ปรากฏการณ์วิทยาแนวอูตรวิสัย (Transcendental Phenomenology) เป็นแนวทางของ Edmund Husserl แนวคิด Husserlian Phenomenology เป็นความคิดที่เกิดขึ้นอย่างอิสระในเรื่องที่ต้องการศึกษา หลักสำคัญของแนวคิดนี้คือ มุ่งพรรณนาความหมายที่สร้างขึ้นมาในจิตสำนึก ผู้ศึกษาตามแนวคิดนี้ต้องไม่มีอคติ และไม่มีอารมณ์ในสิ่งที่ศึกษา โดยขจัดความคิดเห็นของตนออกจากสิ่งที่ตนเองกำลังศึกษา (bracketing) เน้นที่จุดมุ่งหมาย (intentionality) และสาระสำคัญ (essences) ของการรับรู้ของบุคคล มีความเชื่อว่ามนุษย์จะเข้าใจในสิ่งที่ประสบได้ด้วยการรับรู้

4.2.2 ปรากฏการณ์วิทยาแนวอัตถิภาวะ (Existential Phenomenology) ตามแนวคิดของ Maurice Merleau-Ponty และ Jean Paul Satre ที่ว่าการดำรงอยู่ในโลกของบุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นๆ มุ่งวิเคราะห์ภาวะที่มีเป็น (Existence) ของบุคคลและสิ่งต่างๆ โดยเชื่อว่าการรับรู้ของบุคคลส่งผลกระทบต่อ การดำรงอยู่ในโลกด้วย การใช้ชีวิตในปัจจุบัน เป็นผลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์เดิม (Historical preson) ของแต่ละคน

4.2.3 ปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ตามแนวคิดของ Heidegger โดยได้พัฒนาแนวคิดการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา มาเป็นปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ Hermeneutic Phenomenology or Interpretive Phenomenology) ที่เน้นการตีความหมายของประสบการณ์ของบุคคลเป็นหลัก โดยมีมุมมองขัดแย้งกับ Husserl ในเรื่องของการแยกตัวเองออกจากเรื่องที่ศึกษา โดยเชื่อว่า สิ่งที่เป็นอยู่ (being) เวลา (timing) มีความหมายในตนเอง (meaning) ซึ่งสามารถตีความหมายได้และภาษามีความสำคัญมากสำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดของส่วนไฮเดกเกอร์ (Heidegger) เน้นการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์

4.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา

ในการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา ผู้วิจัยจะเป็นผู้ค้นหาความหมายของปรากฏการณ์หรือความหมายของการเป็นบุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้นๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น ไม่ใช่มุมมองของบุคคลนอก ดังนั้นผู้วิจัยจึงถือเป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Streubert & Carpenter, 2007) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้ (ชาย โภชิตตา, 2550; ทวีศักดิ์ นพเกสร, 2548; ศิริพร จิรวัดน์กุล, 2548; Houser, 2008; Moustakas, 1994 อ้างถึงใน ชาย โภชิตตา, 2550)

1) กำหนดหัวข้อ และคำถามในการวิจัยที่เหมาะสมกับวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ปรากฏการณ์ที่จะศึกษาต้องเหมาะสมกับปรัชญาพื้นฐานของการวิจัย ลักษณะของเรื่องควรเน้น ไปในแนวทางที่ค้นหาความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่บุคคลประสบและเมื่อได้ผลการวิจัยออกมาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้พอสมควร

2) ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา โดยทบทวนระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย และเตรียมความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่จะศึกษา โดยศึกษาอย่างกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม ทั้งนี้การทบทวนสามารถกระทำได้ตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ขณะเก็บรวบรวมข้อมูล และภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) กำหนดเกณฑ์สำหรับเลือกบุคคล และปรากฏการณ์สำหรับศึกษา ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยามักใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง คือ การเลือกตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่นักวิจัยกำหนด สำหรับจำนวนของผู้ให้ข้อมูลขึ้นอยู่กับจำนวนข้อมูลที่สามารถตอบคำถามการวิจัยว่าได้มาก และครอบคลุมเพียงพอทุกมิติที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา นั่นคือจะสิ้นสุดเมื่อข้อมูลมีการอิ่มตัว หรือไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมมาอีก (Houser, 2008) แต่มอร์ส (Morse, 2000, pp. 4-5 อ้างถึงในอารีย์วรรณ อ่วมธานี, 2549) ให้ข้อเสนอแนะว่าการทำวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยานั้นถ้าผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 1 คน จำนวนหลายครั้ง และแต่ละครั้งได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษามาก ข้อมูลจะอิ่มตัวเมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ประมาณ 6-10 คน

4) ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ที่ถูกเลือกมาศึกษารวมทั้งดำเนินเกี่ยวกับประเด็นด้านจริยธรรมการวิจัย โดยแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์จากการวิจัย แนวทางการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามข้อสงสัย และใช้เวลาในการตัดสินใจ เมื่อผู้ให้ข้อมูลตกลงใจที่จะเข้าร่วมในงานวิจัย ผู้วิจัยขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งนัดเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์โดยยึดตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

5) กำหนดประเด็นหรือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะศึกษา และควรเป็นคำถามแบบปลายเปิด ไม่มีการเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้า ภายหลังจากกำหนดแนวคำถามแล้วผู้วิจัยต้องทำการศึกษานำร่องเพื่อฝึกประสบการณ์การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

6) ทำการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

(1) เริ่มการสัมภาษณ์ โดยการสร้างสัมพันธภาพ และสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองเพราะจะทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยสามารถกระทำได้ด้วยคำแนะนำตนเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ สิทธิของผู้ให้ข้อมูล เช่น สิทธิในการไม่ให้ข้อมูล การยุติการสนทนา การได้รับความคุ้มครองผลกระทบจากการให้ข้อมูล เป็นต้น ผู้วิจัยต้องแสดงความใส่ใจและสนใจผู้ให้ข้อมูล ไม่ตัดสินคุณค่าของผู้ให้ข้อมูล ในกรณีที่ต้องมีการบันทึกการสัมภาษณ์ทั้งการบันทึกเสียง และการจดบันทึก ผู้วิจัยจะต้องขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเมื่อผู้ให้ข้อมูลอนุญาตจึงทำการบันทึก

(2) ดำเนินการสัมภาษณ์ ขณะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะต้องทำตัวตามสบายเป็นธรรมชาติเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้สึกรำคาญ ใช้ภาษาที่เข้าใจตรงกันทั้ง 2 ฝ่าย ผู้วิจัยแสดงความเข้าใจในเรื่องของผู้ให้ข้อมูล รับฟังด้วยความตั้งใจแม้ผู้วิจัยจะไม่เห็นด้วยกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลแต่ไม่ควรแสดงออกให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ ควรแสดงถึงความสนใจ และความเข้าใจในความเห็นนั้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยเรื่องราวหรือความคิดเห็น และผู้วิจัยจะต้องเคารพต่อความจริงที่ถูกเปิดเผยขึ้น ถึงแม้ว่าเรื่องราวนั้นจะไม่ตรงกับความคิดหรือกระทบต่อความรู้สึก และอารมณ์ของผู้วิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ลึกตามต้องการแล้วก่อนทำการ ยุติการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยควรสนทนาในประเด็นที่ไม่ลึก ตอบได้ง่ายซึ่งจะทำให้ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลกลับเป็นปกติรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลถามผู้วิจัยหรือให้โอกาสผู้ให้ข้อมูลทบทวนเพิ่มเติมข้อมูล

(3) สิ้นสุดการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในวิจัยเชิงคุณภาพนั้นอาจจะต้องกระทำหลายครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอึดตัวของข้อมูล การสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยต้องแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบถึงระบบการรักษาความลับที่เชื่อถือได้ และกล่าวคำขอบคุณ ในกรณีที่การสัมภาษณ์นั้นยังไม่ใช่ครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยต้องขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการกลับมาสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

7) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลในขณะที่เก็บข้อมูล และภายหลังจากเก็บข้อมูลในขณะเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลไปด้วยโดยการวิเคราะห์ค้นหาความหมายข้อมูลที่ได้รับไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยทราบว่าข้อมูลที่ได้นั้นหลากหลาย อึดตัว และตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้

คำอธิบาย และข้อสรุปที่ชัดเจน (ศิริพร จิรวัดน์กุล, 2548) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่นิยมใช้ในการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ประกอบด้วย 1) แนวคิดของโคไลซซี่ (Colaizzi) 2) แนวคิดของเจียจิ (Giorgi) และ 3) แนวคิดของแวน แคม (Van Kaam) ซึ่งทั้ง 3 วิธีการ มีฐานแนวคิดมาจากปรัชญาของ ฮัสเซิล (Husserl's philosophy) อย่างไรก็ตามทั้ง 3 วิธีการมีความแตกต่างกันกล่าวคือแนวคิดของ โคไลซซี่ (Colaizzi) เป็นวิธีการเดียวที่ผู้วิจัยต้องนำข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ ส่วนวิธีการของของเจียจิ (Giorgi) มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยผู้วิจัย แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ไม่มีการนำข้อมูลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ สำหรับวิธีของแวน แคม (Van Kaam) จะนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย (Polit & Beck, 2008) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของโคไลซซี่ (อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2549; Colaizzi, 1978 cited in Streubert & Carpenter, 2007) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) อธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา (Describe the phenomenon of interest) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทป มาถอดเทปคำให้สัมภาษณ์คำต่อคำ และพิมพ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยอ่านทำความเข้าใจข้อมูลทั้งหมดในภาพรวม โดยเฉพาะความรู้สึกที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้นๆ ของผู้ให้ข้อมูล

(2) รวบรวมข้อมูลรายละเอียดจากผู้ให้ข้อมูล (Collect participants' descriptions of the phenomenon) โดยการจับกลุ่มคำ ข้อความ หรือประโยคสำคัญที่เป็นข้อมูลเดียวกัน และเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด รวมทั้งจะต้องรวบรวมข้อมูลที่นอกเหนือจากคำพูด เช่น กิริยา สีหน้า หรือน้ำเสียงของผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น

(3) อ่านข้อมูลทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล (Read all participants' descriptions of the phenomenon) ผู้วิจัยอ่านข้อมูลทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของข้อมูลที่ได้ และให้เลขลำดับบรรทัดข้อมูลด้วยเพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้อ้างอิงข้อสรุปในภายหลัง

(4) ทบทวนข้อมูล และแยกประโยคสำคัญออกมา (Return the original transcripts and extract significant statement) ผู้วิจัยอ่านข้อมูลอีกครั้ง และดึงข้อมูล ทุกคำ กลุ่มคำ ประโยค หรือแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของ ผู้ให้ข้อมูล ใช้ปากกาสีจืดเส้นใต้ข้อความที่เป็นประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล และนำข้อมูลดังกล่าวมาบันทึกไว้ในตารางที่จัดไว้คู่ขนานกับข้อมูล

(5) ทำความเข้าใจความหมายของแต่ละประโยค (Try to spell out the meaning of each significant statement) โดยอ่านแต่ละกลุ่มคำที่ค้นพบทุกคำที่มีความสำคัญคำต่อคำ บรรทัดต่อบรรทัด แล้วให้ความหมายหรือให้รหัส (Coding) ในแต่ละประโยคอาจมีความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้มากกว่า 1 ประเด็น ผู้วิจัยบันทึกข้อความที่ให้ความหมายหรือให้รหัส ซึ่งในขณะที่ให้รหัส ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ว่ามีข้อมูลส่วนใดที่ยังไม่ครบถ้วนหรือยังไม่ชัดเจน

และจะต้องวางแผนกำหนดประเด็นหรือเตรียมแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป ซึ่งจะ เป็นคำถามที่ใช้ยืนยันคำพูดของผู้ให้ข้อมูลในครั้งแรก และเป็นคำถามที่ใช้ถามเพื่อทำความเข้าใจใน ประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนอีกด้วย

(6) จัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ (Organize the aggregate formalized meaning into cluster of themes) ผู้วิจัยนำความหมายที่บันทึกไว้มาจัดให้เป็นหมวดหมู่ให้สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสรุปเป็นความคิดรวบยอดทั้งประเด็นหลัก (Themes) และประเด็นย่อย (Sub themes) ที่อยู่ภายใต้ความหมายเดียวกันกับประเด็นหลักนั้น ๆ ข้อสรุปที่ได้เป็นข้อสรุป ชั่วคราวอาจเหมือนหรือแตกต่างจากแนวคิดหรือทฤษฎีในเรื่องที่ศึกษาก็ได้ ผู้วิจัยจะบันทึกประเด็น หลัก และประเด็นย่อยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อีกครั้ง

(7) เขียนคำบรรยายโดยละเอียด (Write an exhaustive description) ผู้วิจัยเขียน คำอธิบายของแต่ละข้อสรุปอย่างละเอียดตามวัตถุประสงค์การวิจัย และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล ประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล ทำการอ้างอิงตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลนั้นมีความเป็นจริง

(8) นำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (Return to the participants for validation of the description) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่จัดเป็นหมวดหมู่ และเขียนบรรยายเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ และสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะได้ประเด็นใหม่ ที่ยังไม่ได้รับในการสัมภาษณ์ครั้งแรก ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่มีอะไรจะบอกเล่าอีก ผู้วิจัยจึงทำการ ยุติการสัมภาษณ์

4.4 ความน่าเชื่อถือของงานวิจัย (Trustworthiness)

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเป็นสิ่งที่แสดงถึงควมมีคุณค่าของงานวิจัย ลินคอล์น และกูปา (Lincoln & Guba, 1985 cited in Polit & Beck, 2006, pp. 332-337) กล่าวถึงแนวทางการ สร้างความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพว่า ประกอบด้วย 4 หลักเกณฑ์ คือ การสร้างความ เชื่อถือได้ของการวิจัย (Credibility) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (Dependability) การยืนยันผลการวิจัย (Conformability) และการนำไปใช้หรือการถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสร้างความเชื่อถือได้ของการวิจัย ประกอบด้วย 5 วิธีหลัก ๆ ดังนี้

(1) การที่ผู้วิจัยใช้เวลาใกล้ชิด นานเพียงพอกับผู้ให้ข้อมูล และการสังเกตอย่าง ตั้งใจ และต่อเนื่อง (Prolonged engagement and persistent observation)

(2) การตรวจสอบโดยวิธีโยงใยสามเส้า (Triangulation)

(3) การตรวจสอบจากภายนอก คือ ผู้ที่ไม่มีผลประโยชน์โดยตรงช่วยสะท้อน ความคิดและการตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล (External check: Peer debriefing and member check)

(4) การค้นหาข้อมูลแตกต่างจากข้อมูลอื่นๆ (Searching for disconfirming evidence)

(5) ความน่าเชื่อถือของผู้วิจัย (Researcher credibility)

2) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น หมายถึง ความคงที่ (Stability) ของข้อมูลถึงแม้ว่าเวลา (Time) หรือสถานการณ์ (Condition) จะเปลี่ยนแปลงไป ถ้าเปรียบเทียบกับกรวิจัยเชิงปริมาณ อาจกล่าวได้ว่า การพึ่งพากับเกณฑ์อื่นเปรียบได้กับความเที่ยง (Reliability) เทคนิคที่จะทำให้เกิดการพึ่งพากับเกณฑ์อื่น คือ การที่ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่านให้รหัสในข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาแล้วนำรหัสที่ได้ของแต่ละท่านมาเปรียบเทียบกัน ปรึษาจนได้ข้อสรุปเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีอีกเทคนิคหนึ่ง คือ การตรวจสอบ (Inquiry audit) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพจากภายนอกมาตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

3) การยืนยันผลการวิจัย คือ ข้อมูลสามารถตรวจสอบได้ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของงานวิจัยได้ ซึ่งการที่ผู้ตรวจสอบจะสามารถตรวจสอบข้อมูลได้นั้น ผู้วิจัยจะต้องรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ไว้ดังนี้

(1) ข้อมูลดิบ (Raw data) เช่น บันทึกภาคสนาม เป็นต้น

(2) เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล (Data reduction and analysis product) เช่น เอกสารที่บันทึกเกี่ยวกับการตรวจสอบสมมติฐาน เป็นต้น

(3) บันทึกต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการ (Process note) เช่น บันทึกจากการตรวจสอบความถูกต้องของผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น

(4) แนวความคิดเกี่ยวกับความตั้งใจ และการตัดสินใจ (Material relating to intention and dispositions) เช่น บันทึกส่วนบุคคล บันทึกการตัดสินใจต่างๆ เป็นต้น

(5) ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือ (Instrument development information)

(6) ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียบเรียงเขียนบรรยายข้อมูล (Data reconstruction products)

4) การนำไปใช้หรือการถ่ายโอนผลการวิจัย คือ ความสามารถในการนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปใช้ในสถานที่หรือกลุ่มที่มีลักษณะทั่วไปคล้ายคลึงกับที่ผู้วิจัยศึกษา ดังนั้นจึงต้องมีการรายงานขอบเขตการวิจัย การเลือกผู้ให้ข้อมูล และวิธีดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดมากที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านที่มีความสนใจในงานวิจัยฉบับนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บริบทอื่น ๆ

4.4.1 จริยธรรมการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เพราะลักษณะข้อมูลที่ต้องการมักจะทำให้ผู้วิจัยต้องใกล้ชิด และรู้เห็นแหล่งข้อมูลมากกว่าวิธีการวิจัยแบบอื่น งานวิจัยบางเรื่องมีข้อมูลที่ต้องค้นหาจนกระทบต่อภาวะจิตใจ อารมณ์ สถานะทาง

อาชีพ หรือทางกฎหมายของผู้ให้ข้อมูลได้ (ชาย โปธิสิตา, 2550; ศิริพร จิรวัดน์กุล, 2548) การดูแลผู้ให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ทางด้านจริยธรรมเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องกระทำตลอดกระบวนการวิจัย (Streubert & Carpenter, 2007) ตั้งแต่เริ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา ดำเนินการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จนกระทั่งถึงขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัย สไตเนอร์ (Steinar, 1996 อ้างถึงใน ชาย โปธิสิตา, 2550, หน้า 416-417) นักวิชาการที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพกล่าวถึงประเด็นทางจริยธรรมที่นักวิจัยควรให้ความสำคัญในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย ดังนี้

1) การกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำการวิจัย ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของมนุษย์เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม ไม่ควรเป็นเรื่องที่มุ่งหาความรู้เพื่อสนองความอยากรู้ของผู้วิจัยหรือเพื่อความก้าวหน้าของศาสตร์เพียงอย่างเดียว

2) การออกแบบการวิจัย ในการกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษา ควรคำนึงถึงการขอความยินยอมเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลให้ร่วมมือในการศึกษา การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล การป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากทำให้ความร่วมมือในการศึกษา

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยควรวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อป้องกันการรบกวนชีวิต และการทำงานตามปกติของ ผู้ให้ข้อมูลน้อยที่สุด หลีกเลี่ยงวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเครียดหรือความวิตกกังวลแก่ผู้ให้ข้อมูล ควรคำนึงถึงระดับความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล

4) การจดบันทึกและการถอดเทปคำสัมภาษณ์ ในการจดบันทึกและการถอดเทป การสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงการรักษาความลับ ต้องเคารพในผู้ให้ข้อมูลโดยไม่เพิ่มเติมเนื้อหาที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้กล่าวในบทสัมภาษณ์ในระหว่างการถอดเทป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงและควรให้ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูล

6) การตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนการเผยแพร่ข้อค้นพบ

7) การรายงานผล ผู้วิจัยควรพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลโดยยึดผลประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

การปฏิบัติทางจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยควรปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้ (ชาย โปธิสิตา, 2550; Munhall, 2007)

1) การขอความยินยอม องค์กรประกอบของใบยินยอมประกอบด้วย ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์การอธิบายวิธีการวิจัย ผลประโยชน์และผลกระทบ โอกาสที่ผู้ให้ข้อมูลจะได้สอบถามข้อสงสัย และสามารถบอกเลิกการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา นอกจากนี้การเขียนใบยินยอมควรใช้

ภาษาที่เข้าใจง่ายปราศจากการบังคับหรือจูงใจให้ผู้ให้ข้อมูล เข้าใจผิดด้วยประการต่าง ๆ และ ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามหรือคงให้ผู้ให้ข้อมูลในบางเรื่องที่รู้สึกไม่สบายใจที่จะตอบ ผู้วิจัยควรให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมก่อนลงมือเก็บข้อมูล ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถเขียนหนังสือได้ อาจใช้วิธีการพิมพ์ลายนิ้วมือ แต่ถ้าผู้ให้ข้อมูลรู้สึกกังวลกับการลงนาม ผู้วิจัยควรอธิบายให้เข้าใจ เพื่อคลายความกังวล สำหรับผู้ที่ไม่ยอมลงนามแต่มีความยินดีให้ข้อมูล ผู้วิจัยอาจเว้นให้ไม่มีการลงนามในเอกสารได้ แต่จำเป็นต้องมีการใช้เอกสารขอความยินยอม และให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรืออ่านให้ฟัง รวมทั้งให้สอบถามข้อสงสัยจนเป็นที่พอใจแม้จะไม่มีกรลงนามก็ตาม

2) *การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล* ผู้วิจัยต้องเก็บข้อมูลที่ได้รับทราบจากผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับ โดยมีผู้วิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลได้ ถ้าเป็นข้อมูลเอกสารควรเก็บในตู้ที่มีกุญแจปิดมิดชิด แต่ถ้าเป็นข้อมูลในคอมพิวเตอร์ควรมีการกำหนดรหัสผ่านของการเข้าใช้ทั้งนี้เพื่อป้องกันความลับของผู้ให้ข้อมูลถูกเปิดเผย ในรายงานการวิจัยควรหลีกเลี่ยงการใช้ชื่อจริงของบุคคล และสถานที่ นอกจากนี้ถ้าผู้วิจัยมีความประสงค์จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาศึกษาต่อในอนาคตผู้วิจัยจะต้องแจ้ง และขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งแต่ถ้าไม่มีการใช้ข้อมูลต่อ ผู้วิจัยต้องมีวิธีการทำลายข้อมูลอย่างเหมาะสม

3) *ผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล* การดำเนินการวิจัยต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายใดๆ แก่ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องออกแบบการวิจัยโดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลในทุกๆ ด้าน การตัดสินใจต้องอยู่บนฐานของผลประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก นอกจากผู้วิจัยควรมีการให้สิ่งตอบแทนแก่ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งอาจจะเป็นเงินหรือสิ่งของเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้ให้ข้อมูลเสียสละเวลา ที่ควรจะได้ใช้ในกิจกรรมอย่างอื่นเพื่อมาให้ผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย แต่ทั้งนี้ต้องไม่อยู่ในข่ายของการติดสินบน และไม่ควรกล่าวถึงการให้สิ่งตอบแทนตั้งแต่การเริ่มติดต่อขอความร่วมมือ เพราะอาจจะมีผลกระทบต่อข้อมูลได้ ผู้วิจัยควรเขียนคำขอบขอบคุณผู้ให้ข้อมูล และหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย ให้ปรากฏในรายงานวิจัยด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยตามปรัชญาของปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenology Analysis:IPA) เพื่อมุ่งศึกษาประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและทราบถึง กระบวนการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
4. วิธีการเข้าถึงข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenology Analysis:IPA) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่จะให้ข้อมูลทั้งที่เป็นประวัติศาสตร์ชีวิต (Life history) ทั้งในอดีตก่อนบวชจนปัจจุบันที่กำลังบวชและข้อมูลจากการให้ความหมายหรือการตีความหรือมุมมองที่มีต่อชีวิตในอดีต โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลอย่างเต็มที่

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและคำตอบที่เป็นจริง ผู้วิจัยคือเครื่องมือหลักในการเข้าไปสัมผัสโดยการพูดคุย สัมภาษณ์และสังเกต เพื่อได้ซึ่งข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ครอบคลุมและเชื่อถือได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล ซึ่งอยู่ในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้ในการวิจัยที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เพื่อให้การเก็บข้อมูล การพูดคุย การสังเกต การสัมภาษณ์เป็นไปด้วยความราบรื่น

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบ่งออกเป็น

2.1.1 การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviews) โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าแนวคำถามสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆทั้งในแง่ของคำถามและลำดับของคำถามเพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นธรรมชาติและเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าได้เปิดเผยความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา โดยมีขอบเขตของคำถามที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบันและความงอกงามจากการบวชเรียน

ในขั้นตอนของการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เริ่มพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักเรียนสามเณร เพื่อให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ให้เกียรติในคำพูดของสามเณรทุกรูป สร้างบรรยากาศของการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเอง กำหนดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่เจาะลึกข้อมูลประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โดยการสัมภาษณ์ครั้งละรูป จำนวน 14 รูป ก่อนสัมภาษณ์ได้นัดสามเณรในช่วงที่ไม่มีกิจกรรม ไม่มีธุระทำงานใดๆ ผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้สามเณรได้รับทราบก่อนว่าจะนำข้อมูลไปทำอะไร เพื่อไม่ให้สามเณรเกิดความสงสัยในตัวผู้วิจัย

การสัมภาษณ์เป็นลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เช่น ประวัติส่วนตัว สภาพความเป็นอยู่ ปัญหาการเล่าเรียน กฎระเบียบของวัด เป็นต้น เนื้อหาการสัมภาษณ์จะมีลักษณะเปิดกว้าง อย่างเช่น

1) มีการตัดสินใจอย่างไร ที่มาบวชเรียน เป็นคำถามเกี่ยวกับเหตุจูงใจในการบวชเพื่อเข้ามาเรียนต่อในโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน อิทธิพลของครอบครัว พื้นฐานทางครอบครัว อาชีพของพ่อแม่ ความถนัด ความสนใจ อนาคตที่อยากจะเป็น เป็นต้น

2) การปฏิบัติตนอย่างไร เป็นคำถามมีลักษณะให้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ของทางวัดและทางโรงเรียน ความคาดหวังในการเรียน ความคาดหวังในการศึกษาต่อ เป็นต้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่เขาต้องการพูดให้หมดก่อน เพื่อป้องกันมิให้คำพูดของผู้สัมภาษณ์มีอิทธิพลต่อการตอบคำถาม แต่ผู้สัมภาษณ์มีบทบาทในการสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งเพื่อความเข้าใจตรงกัน โดยใช้เวลาประมาณ 40-90 นาที เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์และไม่ยาวนานเกินไปจนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเหนื่อยล้า

2.1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เนื่องจากผู้วิจัยเคยเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ฝ่ายฆราวาส ในหลายกรณีที่มีโอกาสพบปะ พูดคุยกันอย่างพี่น้อง ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลบางส่วนจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกด้านความคิด อารมณ์และความรู้สึกที่สะท้อนความเป็นตัวตนของผู้ให้ข้อมูลหลักได้เป็นอย่างดี และจัดบันทึกข้อมูลในส่วนนี้ทันทีในภาคสนามเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิเคราะห์และอภิปรายผล

2.1.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยมีโอกาสสังเกตชีวิตประจำวัน ลักษณะพฤติกรรม การเรียน การฉันอาหาร สังเกตอิริยาบถ ของผู้ให้ข้อมูล การทำกิจกรรมของสามเณร การช่วยเหลือของทางโรงเรียน การปฏิบัติหรือการเจริญสติของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตประมาณ 1-2 ครั้งต่อรายคนแล้วจัดบันทึกข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิเคราะห์และอภิปรายผล

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เพื่อเข้าถึงชีวิต ประสบการณ์การเรียนรู้ พัฒนาการ และการเปลี่ยนผ่านด้านความคิดจิตใจ ย้อนรอยก่อนบวชไปสู่ประสบการณ์บวชเรียนและนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ (Synthesis) วิเคราะห์(Analysis) ด้วยกระบวนการสร้างความรู้แบบอุปนัย(Inductive) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants) ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ สามเณร จำนวน 14 รูป ที่มีคุณสมบัติที่จะให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

- 1) เป็นนักเรียนสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
- 2) เป็นผู้ที่จำวัดอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะให้ข้อมูลในครั้งนี้

ดังแสดงในตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ ข้อมูล	นาม สมมุติ	อายุ/ ปี	บวช/ พรรษา	กำลังศึกษา อยู่ชั้น/ห้อง	ภูมิลำเนา	จำนวน พี่น้อง	อาชีพ ครอบครัว
ID1	ฟลุ้ก	17	3	ม.6/2	อ.เมือง จ.น่าน	3	รับจ้าง
ID2	ณัฐ	18	6	ม.6/1	อ.เมือง จ.เชียงราย	2	ทำนา
ID3	เต็ล	15	3	ม.3/1	อ.เวียงสา จ.น่าน	4	ทำไร่-เลี้ยง สัตว์
ID4	เกมส์	14	2	ม.2/2	อ.สันติสุข จ.น่าน	2	ทำไร่-ทำ สวน
ID5	เอิร์ท	14	2	ม.2/2	อ.นาหมื่น จ.น่าน	3	รับจ้าง
ID6	ไนท์	13	2	ม.2/3	อ.เมือง จ.น่าน	2	รับจ้าง
ID7	บอย	16	4	ม.4/2	อ.เฉลิมพระ เกียรติ จ.น่าน	1	รับจ้าง
ID8	เฟิร์ส	12	1เดือน	ม.1/1	อ.เมือง จ.น่าน	2	รับจ้าง
ID9	บาส	17	5	ม.5/2	อ.ภูเพียง จ.น่าน	1	รับจ้าง-ทำ ไร่-ทำนา
ID10	แพท	15	2	ม.2/1	อ.ปัว จ.น่าน	1	รับจ้าง
ID11	บอล	13	2เดือน	ม.1/1	อ.เชียงกลาง จ.น่าน	1	รับจ้าง
ID12	เขต	16	4	ม.4/1	อ.ภูเพียง จ.น่าน	1	รับจ้าง
ID13	บี	16	4	ม.4/1	อ.ปัว จ.น่าน	1	ค้าขาย
ID14	เอ	18	6	ม.6/1	อ.บ้านหลวง จ.น่าน	2	แม่บ้าน

4. วิธีการเข้าถึงข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากที่มาสำคัญ 2 ส่วนคือ

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data)

4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ศึกษาวิธีการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์จากเอกสารงานวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหา ให้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์

4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจาก

- 1) เอกสารวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย รายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
- 2) เอกสารประเภทรายงานการสัมมนา รายงานการประชุม รายงานการสำรวจที่เกี่ยวข้องที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดทำและรวบรวมไว้
- 3) นิตยสาร วารสาร รวมทั้งบทความที่สำคัญจากแหล่งสื่อสารมวลชนต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- 4) เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 5) ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

4.2.1 ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ผ่านประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน อยู่ในสภาพที่แตกต่างไปจากวิถีชีวิตของนักเรียนทั่วไป ความคิด ความรู้สึกต่างๆของสามเณร เรื่องราวต่างๆที่ต้องเผชิญ เช่น การปฏิบัติตนภายใต้พระวินัย กฎระเบียบของวัด กฎระเบียบของโรงเรียน การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม สิ่งจูงใจ ความเชื่อ ทศนคติ ฯลฯ ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ กำหนดคำถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย ก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้แจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตฉบับที่กและบันทึกเสียงเพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลเมื่อถอดเทปการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยสงสัยในประเด็นใดก็สามารถกลับไปพูดคุยสนทนาได้อีก ผู้วิจัยจะไม่มีเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ ไม่นำความเลื่อมเสียมาสู่ผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น

4.2.2 ในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้จดบันทึก สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดและปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อจบการสัมภาษณ์ จะทำการจดบันทึกข้อมูลอื่นๆทันที เช่น อิริยาบถ พฤติกรรมและสิ่งที่ได้จากการสังเกตตามความเป็นจริงโดยไม่มีการตีความ

4.2.3 ข้อมูลจะถูกบันทึกและถอดเทปประจำวัน เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน โดยการถอดเทปคำต่อคำ ประโยคต่อประโยคแล้วนำไปพิมพ์ เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป แล้วตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งด้วยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ

5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

5.1 ช่วงแรก เป็นช่วงที่ผู้วิจัยเริ่มศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน เข้าไปสังเกตการณ์พิธีบวชคู่ รื้อน วันที่ 1-2 เมษายน 2560 ดังนี้

วันที่ 1 เมษายน 2560 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์พิธีบวชชานาค

1) ช่วงเช้า ทำการโกนผม โดยให้พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ตัดผมจนค แล้วนำเศษผมที่ตัดใส่ภาชนะที่มีใบบารองไว้ นำไปลอยในแม่น้ำหรือไปวางไว้ใต้ร่มโพธิ์ พระพี่เลี้ยงโกนผมให้นาคจนหมดจรด นาคกราบบิดา มารดา ท่านละครั้ง (ไม่แบมือ) แล้วรับผ้าไตรจากบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่ พ่อแม่ส่งนาคเข้าโบสถ์ นาคส่งผ้าไตรให้เจ้าหน้าที่แล้วนำดอกไม้ธูปเทียนหน้าพระประธาน

2) ช่วงบ่าย มีพิธีทำขวัญนาค เพื่อให้นาครู้จักคุณบิดามารดา และมีใจศรัทธา ซาบซึ้งในการบวช มีบายศรีสู่ขวัญ แว่นเวียนเทียน ฆ้อง รูปเทียนตามแบบของหมอบำขวัญ การแต่งตัวนาคต้องใส่ชุดขาว นุ่งแบบผ้าถุงจีบอังสะขาว

วันที่ 2 เมษายน 2560 เป็นพิธีบรรพชาสามเณร นาครอพระอุปัชฌาย์โดยอาการสงบ กราบพระอุปัชฌาย์แล้วหยิบผ้าไตรวางบนแขน เปล่งวาจาขอบรรพชาเมื่อกล่าวจบวางผ้าไตรลงและฟังอุปัชฌาย์สอนกรรมฐาน พระอุปัชฌาย์สวมผ้าอังสะให้นาคแล้วออกไปครองผ้าไตรจีวร หลังอุโบสถ์ (ญาติไปเก็บชุดนาค) เปล่งวาจาขอสรณะและศีล 10 ข้อจากพระอาจารย์ เมื่อรับศีลแล้วไปศาลาการเปรียญเพื่อรับประเคนบาตรจากบิดามารดา คลานเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์เพื่อดอกไม้ธูปเทียนกล่าวคำขอนิสัย พระอาจารย์คล้องบาตรและสอบถามคุณสมบัติ คลานเข้าท่ามกลางพระสงฆ์ กราบพระสงฆ์ เปล่งวาจาขออุทิศกรรม สังฆัม ภันเต ฟังอนุสาสน์บาลีพระอุปัชฌาย์ ถวายเครื่องไทยธรรม กรวดน้ำ เสร็จพิธี

5.2 ช่วงที่สอง เป็นช่วงที่ผู้วิจัยมีทำการติดต่อสถานที่ในการวิจัย โดยขอหนังสืออนุญาตจากทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและนำไปมอบให้แก่ผู้อำนวยการ โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิธรรม แนะนำตัวผู้วิจัยให้กับผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูอาจารย์ผู้สอนที่สามารถขอความร่วมมือจากคาบที่อาจารย์สอนได้ ส่วนสามเนรผู้ให้ข้อมูลหลักจะทำการนัดหมายในคาบกิจกรรม คาบแนะแนว และในวันหยุดเรียน ผู้วิจัยเริ่มเก็บเนื้อหาข้อมูลจากสามเนรในระยะเริ่มแรกก่อนเข้ามาเรียนและขณะที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากการพูดคุยสอบถาม สัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 วันเวลาที่สัมภาษณ์และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

ผู้ให้ข้อมูล	นามสมมุติ	สัมภาษณ์ครั้งที่ 1		
		ว/ค/ป	ระยะเวลา	เวลาที่ใช้
1	ฟลุ๊ค	17 พ.ค.60	12.30-13.40	70นาที
2	ณัฐ	17 พ.ค.60	12.00-13.05	65นาที
3	เต็ล	22 พ.ค.60	11.40-13.02	82นาที
4	เกมส์	24 พ.ค.60	12.10-13.07	53นาที
5	เอิร์ท	24 พ.ค.60	11.50-13.05	75นาที
6	ไนท์	27 พ.ค.60	08.20-09.18	52นาที
7	บอย	27 พ.ค.60	09.30-10.25	55นาที
8	เฟิร์ส	27 พ.ค.60	10.30-11.10	40นาที
9	บาส	29 พ.ค.60	11.50-13.00	70นาที
10	แพท	31 พ.ค.60	12.05-13.05	60นาที
11	บอล	31 พ.ค.60	13.20-14.10	50นาที
12	เจต	31 พ.ค.60	14.30-15.20	50นาที
13	บี	05 มิ.ย.60	13.00-14.37	97นาที
14	เอ	05 มิ.ย.60	14.50-16.10	70นาที

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากกรณีศึกษา 14 รายมาสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว นำเสนอผลการวิจัยโดยการบรรยายแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (interpretative phenomenology analysis:IPA) ซึ่งเป็นระเบียบวินัยที่มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจแก่นแท้ของประสบการณ์ (Essence of Experience) ของบุคคลในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดบันทึกการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกแบบคำต่อคำ

ขั้นตอนที่ 2 นำมาพิมพ์ลงในกระดาษ A4

ขั้นตอนที่ 3 ทำการตรวจสอบความถูกต้องของการถอดบทสัมภาษณ์ ด้วยการฟังบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยเริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทำความเข้าใจบทสัมภาษณ์ผ่านการอ่านบทสัมภาษณ์ซ้ำหลายๆ ครั้ง

ขั้นตอนที่ 5 ทำการใส่รหัสความ (Coding) ข้อความในบทสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอความหมายที่สื่อถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยนำรหัสความที่ได้มาจัดเป็นประเภท (Category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (Subtheme) โดยการตัดข้อความจากกระดาษ A4 ที่มีใจความเหมือนกันนำมาตัดปะจัดเป็นหมวดหมู่เดียวกัน

ขั้นตอนที่ 7 ทำการสรุปรวมประเภทของเนื้อหา หรือประเด็นย่อยมาสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การบวชเรียนเป็นทิศทางและกระบวนการหล่อหลอมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของบุคคล โดยบุคคลที่มีอิสระและเสรีภาพ วังเล่น ชุกชนตามประสาในสังคมครอบครัวที่อบอุ่นมีบุคคลซิดใกล้คอยดูแล เอาใจใส่ ให้ความรัก ให้คำปรึกษาที่ดีและสังคมของบุคคลที่ขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ครอบครัวหย่าร้าง การอบรมเลี้ยงดูต้องตกเป็นภาระของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลรอบข้าง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และสังคมแวดล้อมยังสุมเสียดในเรื่องราวเสพติด อันธพาลและสิ่งอบายมุขต่างๆ เนื่องจากบุคคลบางส่วนเป็นเด็กชาวเขา สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตถูกตีบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ขาดการให้การศึกษาและความรู้เรื่องพิษภัย โทษของยาเสพติด บุคคลเหล่านี้จึงเห็นการเสพเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน จึงทำให้บุคคลขาดโอกาสทางการศึกษาและเข้าไม่ถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาล การเข้ามาบวชเรียนจะนำไปสู่การใช้ชีวิตที่ถูกทำนองคลองธรรม ถูกจำกัดด้วยระเบียบ กฎเกณฑ์ภายใต้พระวินัยในสังคมของพระสงฆ์ ถูกควบคุมทั้งวิธีประพฤติปฏิบัติซึ่งแตกต่างไปจากนักเรียนทั่วไป ทำให้วิถีชีวิตได้เปลี่ยนไปจากเดิม มีความเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ดังกล่าวส่งผลให้บุคคลเกิดความทุกข์และความลำบากในการปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตให้อยู่ได้ในวัดและเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จากการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ของบุคคลที่ได้อยู่แล้วก็มีความดีเจริญงอกงามขึ้นอีก สำหรับบุคคลสุมเสียดยาเสพติด อันธพาลและสิ่งอบายมุขต่างๆอีกทั้งขาดโอกาสทางการศึกษาและเข้าไม่ถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลก็มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น เลื่อนฐานะทางสังคม มีเป้าหมายในชีวิตด้านการศึกษาและอาชีพในระดับต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยเลือกสามเณรเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวนผู้ให้ข้อมูล 14 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ โดยผู้วิจัยแบ่งข้อมูลการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก นำเสนอข้อมูลทั่วไป และความเป็นมาของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายตามประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ส่วนที่ 2 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์

ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 ประเด็นหลักได้แก่ ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบันและความงอกงามจากการบวชเรียน

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

1.1.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรฟลุ๊ค อายุ 17 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2 สายศิลป์ภาษา โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน สามเณรจำวัดอยู่ที่วัดเขาน้อย บ้านเดิมบ้านวังดาว จบม.3 จากโรงเรียนบ้านถ้ำตอง บวชเรียนตอน ม.4 ตอนนีंबวชเรียนย่างเข้า 3 ปีแล้ว ผู้ให้ข้อมูลมีบุคลิกที่เป็นคนพูดน้อย วิตกกังวล มีการขออนุญาตบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มอธิบายเรื่องราวต่างๆในชีวิตและบอกเล่าถึงความคิด ความรู้สึกภายในใจได้มากขึ้น

พ่อเป็นคนบ้านฝายแก แม่เป็นคนบ้านวังดาว จังหวัดน่าน มาตั้งรกรากอยู่ที่ บ้านวังดาว ลักษณะครอบครัวในชนบทจะอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ครอบครัวของสามเณรฟลุ๊คก็ เช่นกันอยู่รวมกัน พ่อ แม่ น้องสาว ปู่และย่า สามเณรมีน้องสาวสองคนเป็นฝาแฝด ตอนนี้น้องเรียน อยู่ชั้น ป.3 โรงเรียนบ้านวังดาว พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป หาเช้ากินค่ำ เพราะชนบทส่วนมากมีแต่ งานที่ใช้แรงนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พ่อดื่มเหล้า เพื่อคลายความเหน็ดเหนื่อยจากงานที่ทำแต่ละวัน

พ่อของสามเณรฟลุ๊คคิดเหล้า มีปัญหาทะเลาะกับแม่ไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อพ่อ กลับจากการดื่มเหล้ามาประมาณตี 1 ตี 2 ก็จะโวยวาย ทะเลาะตบตีแม่จนไม่มีใครได้หลับกันทั้งบ้าน และทุกครั้งสามเณรฟลุ๊คก็อยู่ในเหตุการณ์ตลอดมา มีอยู่วันหนึ่งเมื่อเห็นพ่อตบตีแม่ก็รู้สึก โกรธแค้น สามเณรจึงเข้าไปหิบบดาบจะใช้ฟันพ่อ แต่มีน้องสาวมาห้ามไว้ทัน ทะเลาะกันบ่อยจนแม่ต้องหนี ออกจากบ้านไปประมาณหนึ่งเดือน ช่วงระยะเวลานั้นก็มีปู่คอยดูแล คอยขับรถไปส่งที่โรงเรียนทุก วัน หลังจากนั้นมาสามเณรฟลุ๊คก็จะนอนอยู่กับปู่ตลอด ไม่ค่อยนอนกับพ่อแม่ บางครั้งเกิด ความรู้สึกท้อแท้กับชีวิตเพราะพ่อแม่ทะเลาะกันบ่อยมากเคยเปรียบเทียบกับครอบครัวเพื่อน ครอบครัวเขามีความสุข รักกันมาก พ่อแม่ไม่กินเหล้าไม่ทะเลาะกัน สามเณรฟลุ๊คก็อยากให้เป็น แบบนั้นบ้าง ทำไมครอบครัวเราปัญหาหมั่นเขอะแยะเหลือเกิน แต่อย่างน้อย สามเณรก็สนิทกับแม่และปู่คอยให้คำปรึกษาเรื่อยมา เล่าทุกอย่างให้ฟัง ทั้งเรื่องแฟน เรื่องเพื่อนแต่ ตอนนีंपู่เสียแล้ว

การเห็นต้นแบบมาจากพ่อจึงเกิดการซึมซับ เพราะพ่อมีนิสัยนักเลง สาม เณรฟลุ๊คเลยเป็นคนก้าวร้าว เกร่ สูบบุหรี่ กินเหล้า มีเรื่องชกต่อยไม่เว้นแต่ละวัน ดิดเกมส์ ฆ โมยเงิน

พ่อแม่ คิดสังคมนเพื่อนที่ชวนสนุกไปวันๆ มีแข่งรถคลาสสิกที่ไหนก็จะไปมีส่วนร่วม ชาวบ้านละแวกบ้านพอเห็นสามแฉกฟู้คส์สตาร์ทรถมอเตอร์ไซค์ก็จะมีแต่คำแข่ง คำด่าว่าลูกขี้เหล้าแข่งรถอีกแล้ว เพราะสามแฉกฟู้คส์ชอบแต่งรถ ท่อต่างๆ และไม่สนใจใครจะว่าอย่างไร เป็นการใช้ชีวิตแบบประชดสังคครอบข้าง อยากจะทำอะไรก็ทำตามประสาเด็กวัยรุ่น วัยคะนอง

1.1.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

มีวันหนึ่งพระอาจารย์ พระปลัดกาลเป็นครูฝ่ายปกครองโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม มาแนะนำที่โรงเรียนบ้านถ้ำตอง ท่านบอกว่าการบวชเรียนนี้จะช่วยลดภาระของพ่อแม่ ลดค่าเทอม ลดค่าเรียนต่างๆ อีกอย่างพ่อแม่ของสามแฉกฟู้คส์ก็มีความที่ต้องเลี้ยงน้องสาวอีกสองคนที่เป็นฝาแฝด สามแฉกก็เลยตัดสินใจมาบวช และก็ชอบอยู่ในผ้าเหลือง เพราะเห็นต้นแบบจากพระที่บ้าน ท่านเป็นคนสงบ รัศมีเปล่งประกายในความดี

1.1.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

วันเตรียมตัวก่อนบวช ฝึกท่องคำขาน มีพระอาจารย์พระสมุจกรพลหรือพระอาจารย์เดี่ยวเป็นพระพี่เลี้ยงคอยสอน มีพระพี่เณรต่างๆ มาสอนสวดมนต์ สามแฉกฟู้คส์ก็ต้องฝึกสวดมนต์ด้วยตัวเองโดยเปิดหนังสือแล้วก็เปิด Youtube ในมือถือฟังสวดของวัดธรรมกายควบคู่กันไป พระอาจารย์ใจดีแต่อาจารย์ฝ่ายปกครองคุมมาก

พิธีบวชเริ่มวันที่ 1 เมษายนก็จะ โคนผม วันที่ 2 เมษายนเป็นวันบวชเรียน นุ่งห่มผ้าเหลืองที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จัดขึ้นเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีเพื่อนรู้จักกันที่นี่ เป็นนักเรียนมาจากแพร่ มาบวชพร้อมกัน ส่วนเพื่อนๆ ที่เรียน ม.ต้นก็มาช่วยงานบวช มาตัดผมให้ในวัน โคน สามแฉกฟู้คส์มีแฟนตั้งแต่อายุ ๒ พอบวชก็เลิกติดต่อกันไปและไม่เคยติดต่อกันอีกเลย

1.1.4 ก้าวสู่ชีวิตสามแฉก

การบวชเข้ามาในร่มกาสาวพัสตร์ ห่มผ้าเหลืองแล้ว ก็ต้องฝึกสวดมนต์ ฝึกท่องคำทำพิธีต่างๆ ให้ได้ ก็เหมือนแบบว่ารักษาศาสนาไปด้วย

ช่วงแรกของการปรับตัวจะลำบากหน่อย ต้องแอบฉันทึ้นบ้างเพราะจากที่เป็นฆราวาสได้กิน 3 มื้อหรือหิวตอนไหนก็กินตอนนั้น แต่การเป็นสามแฉกได้ฉันทึ้นแค่ 2 มื้อ คือเช้าและกลางวันจึงทำให้สามแฉกฟู้คส์มีปัญหาเรื่องการกินบ้าง และเกิดความรู้สึกคิดถึงพ่อแม่มาก โทรไปหาวันหนึ่งประมาณ 10 ครั้ง สามแฉกบางรูปก็ปรับตัวไม่ทัน บางรูปก็ร้องไห้คิดถึงบ้าน สามแฉกฟู้คส์บวชได้ประมาณ 1 อาทิตย์พ่อแม่และแม่ก็หย่าร้างกัน

กิจวัตรทางวัดตอนเช้ารอญาติโยมมาถวายอาหารและกัณฑ์บาตไปด้วยพอเสร็จก็ฉันทึ้น ฉันทึ้นอาหารเสร็จทำความสะอาด กวาดกุฏิ ล้างห้องน้ำ กวาดลานว่าง มีบางครั้งที่ต้องตัดหญ้าในบริเวณวัดด้วย ถ้าวางก็ฝึกสวดมนต์ ตอนเย็นก็มากกว่าไปไม้ที่ลานอีกรอบ มีเวลาอ่าน

หนังสือประมาณ 1 ท่ม ถึง 4 ท่ม เตรียมตัวหลับ ที่วัดมีสามเณร 2 รูป เจ้าอาวาส 1 รูป สามเณร ฟุ่ล็กมีรุ่นน้องเป็นเพื่อน ตอนนี้น้องเณรอยู่ ม.3 พักอยู่ห้องเดียวกันก็ช่วยกันทำความสะอาด

การบิณฑบาตตอนเช้าจะได้ปัจจัยประมาณ 100-200 บาท ถ้าคืนสายก็ไม่ได้ ทั้งปัจจัยและอาหาร เงินส่วนหนึ่งได้มาจากการเป็นวิทยากรค่ายพุทธบุตร บางครั้งก็ได้ 500 บาท สามเณรฟุ่ล็กก็เก็บสะสมไว้ ไม่ได้ใช้จ่ายอะไรและส่งให้น้องสาวบ้าง โดยพระอาจารย์กาลก็จะให้ สามเณรเก็บเงินคนละ 50 บาทต่ออาทิตย์ เอาไปฝากธนาคารออมสินเข้าบัญชีตัวเองเพื่อเป็นทุนการศึกษาเมื่อลาสิกขาตอนจบ ม.3 หรือ ม.6 ก็จะได้มีเงินไว้ใช้ สามเณรบางรูปที่ลาสิกขาไป สามารถซื้อรถมอเตอร์ไซค์ได้ เงินส่วนนี้ไม่ให้ถอนถือเป็นเงินเก็บอีกส่วนหนึ่ง ตอนนีสามเณรฟุ่ล็ก มีเงินเก็บประมาณ 3-4 หมื่นบาท เก็บไว้เป็นทุนการศึกษาต่อในอนาคต

การเดินทางมาโรงเรียนของสามเณรฟุ่ล็กจะมีรถรับส่ง แต่ละเดือนทางโรงเรียนจะออกค่าใช้จ่ายให้ ตอนเช้าจะมีอาหารขายสามารถเดินทางมาฉันที่โรงเรียนได้เพราะมีร้านค้าอยู่ใต้ตึก พอถึงเวลาเพลโรงเรียนมีถวายเพลให้ไม่ได้ใช้เงินเลย มีงานเลี้ยงขอบคุณแม่บ้าน เพราะแม่บ้านทำอาหารให้ฉันเพลทุกวัน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ จัดขอบคุณทุกปี ปีละครั้ง สามเณรฟุ่ล็กก็มีส่วนร่วมในการจัดสถานที่ เช่นกางเต็นท์ ขนของงานต่างๆ ที่ใช้แรง

ชีวิตการเป็นสามเณรของสามเณรฟุ่ล็กมีความสุขมากกว่าชีวิตฆราวาส เพราะชีวิตฆราวาสตื่นเช้ามาก็ต้องขับมอเตอร์ไซค์มาเรียนมันเป็นอันตราย แต่เป็นสามเณรก็ขึ้นรถรับส่งมาเรียน ไม่มีเรื่องผู้หญิงมาทำให้จิตใจวุ่น มีกำลังใจที่จะเรียนหนังสือ

ในห้องเรียนมีเพื่อน 18 รูปเข้ากันได้ดี เพื่อนๆ สามเณรทุกคนก็ตั้งใจเรียนเลยทำให้สามเณรฟุ่ล็กตั้งใจเรียนไปด้วย มีเพื่อนสนิทชื่อสามเณรจอมฟ้า อยู่สายศิลป์ภาษาด้วยกัน ช่วยกันทำงานเลขสนิทกันมาก

กิจวัตรที่โรงเรียนเริ่มประมาณ 7 โมง 50 นาที ที่หอประชุมศาลาการเปรียญ เริ่มทำวัตรเช้า สวดมนต์ ท่องกฎของโรงเรียน มีอาจารย์ที่ปรึกษาพระครูสาทรเจติยานุกิจมาพบปะพูดคุย อบรมต่างๆ เรื่องการเรียนให้ตั้งใจมากขึ้น การใช้ชีวิตประจำวัน เรื่องการสอบเข้ามหาวิทยาลัย จะเริ่มเข้าห้องเรียนประมาณ 8 โมงตรง เรียนถึงบ่าย3ครึ่ง ตอนเช้าเรียนสามัญ ตอนบ่ายเรียนภาษาบาลี ภาษาล้านนา เรียนเสร็จก็นั่งรอรถรับ-ส่ง กลับวัด

โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม มีเปิดสอนสายศิลป์ภาษา สายวิทย์ คณิต สายอาชีพ ถ้าจบ ม.6 จะได้ 2 วุฒิ คือ วุฒิ ม.6 กับ วุฒิ ปวช. แต่สามเณรฟุ่ล็กเลือกเรียนสายศิลป์ ภาษา จบมาก็จะได้เฉพาะวุฒิ ม.6 ตอนแรกลองเรียนสายอาชีพ คือช่างยนต์ ลองเรียนไปได้ 1 อาทิตย์ รู้สึกว่าไม่เข้ากับตัวเอง ไม่ค่อยชอบทางโลก มันวุ่นวาย เลยเปลี่ยนมาเรียนศิลป์ภาษา ศิลป์ภาษาก็จะมี ภาษาบาลี ภาษาล้านนา ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ส่วนมากสามเณรฟุ่ล็กจะเน้นเรียนภาษาล้านนา รักยามรดกของพื้นเมืองไว้ด้วย ชอบเรียนดนตรี นาฏศิลป์ ชอบวาดรูป

เวลาสามเณรฟุ่คมีปัญหาก็เข้าไปปรึกษาอาจารย์ฝ่ายปกครองเพราะห้องปกครองมีพระอาจารย์หลายรูปให้คำปรึกษาที่ดี แต่คนที่มีความทบทวนมากที่สุดคือพระอาจารย์กาลหรือพระปลัดชเนศ คงน้อย จะเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบมากที่สุด กฎของโรงเรียนคือ ให้เอาข้อมลงใหญ่ ให้ดูเป็นปริมณฑล ดูหน้านับถือ กฎการครองผ้า การบิณฑบาต บางครั้งก็เครียดเหมือนกันกับกฎ เรื่องผ้าหุดอก ข้อมข้อมขึ้นใหญ่ ที่โรงเรียนนี้มีเรื่องชกต่อยกับนักเรียนฆราวาสบ่อย เรื่องหลบเรียน ฝ่ายปกครองต้องคอยแก้ปัญหาเป็นประจำ

ฝ่ายแนะแนวก็มีแนะแนวการศึกษาต่อสำหรับสามเณรที่จบ ม.3 กับ ม.6 แนะนำมหาวิทยาลัยต่างๆ และก็นำว่าเกรดคนไหนอยู่ในระดับไหน ควรเลือกเรียนคณะอะไร ต้องปฏิบัติตัวอย่างไร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม ผอ.จะส่งเสริมเรื่องการเรียน เช่น ส่งสามเณรไปสอบและจัดหาทุนการศึกษาให้ด้วย

โรงเรียนมีกิจกรรมจัดออกธุดงค์ทุกปีไปปฏิบัติธรรม 3 วัน 2 คืน ไปสวดมนต์ ทำวัตร ปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมเดินจงกรม สติปัญญา 4 (ยืน เดิน นั่ง และกราบ สติปัญญา) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น ตั้งแต่ชั้น ม.1-ม.6 โครงการเริ่มประมาณ 8 โมง เดินเรื่อยๆ จนถึงวัดพระธาตุเขาน้อย พอถึงก็จัดเต็นท์ ทำความสะอาดบริเวณที่จะนอน พักฉันเพล พอตอนบ่ายก็ฝึกอบรม ตอนเย็นก็อาบน้ำแล้วค่อยมาทำวัตร สวดมนต์ เข้านอน การปฏิบัติได้ฝึกให้จิตใจสงบขึ้น สร้างความดีให้ตัวเองเป็นตัวอย่งให้กับน้องๆ สามเณรที่บวชเข้ามาใหม่ๆ และถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้โรงเรียนเพราะวัดพระธาตุเขาน้อยเป็นวัดท่องเที่ยวที่คนนอกพื้นที่เข้ามากราบไหว้ศรัทธาอยู่เสมอ

สามเณรฟุ่คมีงานสอนค่ายพุทธบุตร สอนเด็กให้มีความรู้ และได้พัฒนาตัวเองไปด้วย ส่วนมากเด็กๆ จะให้ความร่วมมือมาก จะสอนเรื่องความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา สอนปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ สวดมนต์ตอนเย็น แล้วก็จะมีการทำนพระอาจารย์พระครูพิทักษ์ เจ้าคณะอำเภอบ้านหลวงเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมบ้านหนองเจริญก็จะสอนเกี่ยวกับพระคุณของพ่อแม่ พอจบค่ายไปเด็กๆก็จะได้นำความรู้ไปใช้ กลับบ้านไปกอดพ่อแม่ถึงบุญคุณพ่อแม่ประมาณนี้ สามเณรฟุ่คก็จะสอนเกี่ยวกับงานสังคม สอนเรื่องความรู้ด้านพระพุทธศาสนา สอนเรื่องทางโลกบ้าง บางครั้งในค่ายพุทธบุตรมีเด็ก ม.1 และ ม.4 ทั้งโรงเรียนนันทบุรีวิทยาและโรงเรียนอื่นๆ ด้วย เด็กๆ ผู้หญิงมาขอ facebook line ขอเบอร์ ขอคบด้วยแต่สามเณรฟุ่คก็ไม่สนใจ จะตั้งใจเรียน เอาเรื่องการเรียนไว้ก่อนถ้าถึงเวลาค่อยมี อีกรอย่งในฐานะที่เป็นต้นแบบ ต้องปฏิบัติตัวให้น่านับถือ ทำตัวให้ดี ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกไป หักห้ามใจให้อยู่ดีๆ เด็กก็เหมือนผ้าขาว อยู่ที่ผู้ใหญ่จะเอาสีไปแต้ม ก็เปรียบเหมือนสามเณรที่คอยสอนน้องๆ ในค่ายก็จะสอนแต่ความดี คิดดี ทำดี พุ่คดีแล้วเราจะได้ดี มีพุทธบุตรผู้ชาย ทักเขทมาบอกว่าได้ความรู้ต่างๆมากมาย ตอนไม่เข้าค่ายชอบเที่ยว กินเหล้าทำให้พ่อแม่ไม่สบายใจ พอเข้าค่ายเสร็จก็เลิกเที่ยว ช่วยพ่อแม่ทำงาน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ยังทำตัว

เหมือนเดิม ส่วนมากจะทำตัวดีขึ้น สามเณรฟลุ๊ครู้สึกภูมิใจที่เห็นน้องๆ พุทธบุตรเติบโตไปในทางที่ดีมีคุณภาพ ภูมิใจที่เด็กๆ เรียกว่าพระอาจารย์ ภูมิใจในตัวเองที่ดึงศักยภาพ เอาความรู้ไปแบ่งปันเขา ให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

1.1.5 มองย้อนอดีต

ความคิดตอนเด็กของสามเณรฟลุ๊คคือชอบบิสระ แต่พอได้บวชก็รู้ว่าคนเราเกิดมาก็ต้องมีภาระ เอาแต่เที่ยวสนุกไปวันๆมันก็ไม่เกิดประโยชน์ เกิดมาก็ต้องสู้ ยุ่งพ่อของสามเณรฟลุ๊คคิดเหล้า แม่ทำงานคนเดียวลำบากที่ต้องเลี้ยงน้อง สามเณรก็ต้องสู้เพิ่มมากขึ้น

ถ้าไม่ได้บวชเรียนคงเที่ยว ดิดเหล้า ดิดยา คงจะไม่ได้เรียนจนจบ คงคุมตัวเองไม่ได้เพราะสามเณรฟลุ๊คเป็นคนที่มีสติรู้แต่ไม่นำไปปฏิบัติ ละทิ้งไปเฉยๆ ความผิดพลาดมีเยอะ เป็นคนใจร้อน ชอบเถียงพ่อ เถียงแม่ มีเรื่องชกต่อย ขโมยเงินพ่อแม่ แอบสูบบุหรี่ กินเหล้าเที่ยว แต่พอบวชก็เลิกทุกอย่าง เพราะเป็นสามเณร สามเณรแปลว่า หน่อเนื้อของพระพุทธเจ้า หน่อเนื้อของพุทธศาสนา ต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อนของสามเณรฟลุ๊คที่เคยเรียนด้วยกันสมัยเด็กๆ เขาไม่ได้บวช ตอนนั้นก็เรียนไม่จบ มีครอบครัวกันไปหมดแล้ว บางคนก็ดิดเหล้า ดิดยา ดิดคุก ยังไม่ออกก็มี สามเณรกลัวจะเป็นเหมือนเขาถ้าไม่ได้บวชเรียน สักมรรอบข้างน่ากลัว ตอนนี้มีคนบางกลุ่มที่เอายาเสพติดมาหลอกซื้อขายให้สามเณรแถววัด ช่วงเย็นหรือช่วงปิดเทอม สามเณรฟลุ๊คไปแจ้งเจ้าอาวาสให้ทราบ เพื่อช่วยกันแก้ไข มันอยู่ที่ใจว่าจะหักห้ามใจตนเองได้ไหม ตัวอย่างก็มีให้ดู คือ พ่อ พ่อของสามเณรฟลุ๊คดิดเหล้า เวลากินเหล้าก็ไม่มึสติ สามเณรเห็นภาพนี้มาบ่อยก็จดจำไว้ ไม่อยากเป็นเหมือนพ่อ อยากเป็นคนที่ดี ฐานะดี มีคนเคารพนับถือ อยากเรียนต่อสูงๆจบออกมาจะได้มีงานทำที่ดี เลี้ยงพ่อ แม่และครอบครัวได้

1.1.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชเรียนมีคนเคารพนับถือ ทำให้ผู้ใหญ่รู้จักมากขึ้น เวลาไปค่ายหรือไปที่ไหนจะมีคนรู้จัก มีอาจารย์มาไหว้มาศรัทธาในตัวสามเณรตอนแรกรู้สึกเงินๆ พอครู อาจารย์ไหว้ก็ไหว้ตอบ ตอนนีสามเณรฟลุ๊คเริ่มชินแล้ว

ตั้งแต่บวชเรียนมาสามเณรฟลุ๊ครู้สึกว่าได้รับความอดทน ได้รับความรู้ต่างๆ ในการบวช การบิณฑบาตก็มีวินัยในตนเองเพราะต้องตื่นแต่เช้าประมาณตีห้าครึ่งตื่นสายก็ไม่ได้ปัจจัย ไม่ได้อาหารมาฉัน ต้องพึ่งตัวเอง เหมือนสุภายศที่พระพุทธเจ้าได้สอนไว้ว่า อตตาคิ อตตโนนาโถ คนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน พระธรรมวินัยได้สอนให้เรารู้จักอดทนอดกลั้น รู้สึกจิตใจสงบตั้งแตได้ลงมือทำด้วยตัวเอง ทำงานเอง ชักผ้าเอง หาอาหารมาฉันเอง รู้สึกมีความรับผิดชอบมากขึ้น สามเณรฟลุ๊คเห็นความเปลี่ยนแปลงของตัวเอง

พ่อแม่เกิดความภาคภูมิใจที่เห็นสามเณรฟลุ้คมาบวช ลดภาระให้พ่อแม่ เพื่อนของพ่อแม่ก็มาชื่นชมยินดีเมื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวสามเณร ทำให้สามเณรฟลุ้ครู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองอยากจะทำบวชไปนานๆ

การบวชเรียนทำให้เป็นคนดีพอลาสิกขาไปจะได้เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี แต่ก็ยังกลัวเพราะโลกภายนอกวุ่นวาย ทั้งปล้น ชิงทรัพย์ รถชน อุบัติเหตุเยอะแยะ ถ้าลาสิกขาก็ต้องมีแฟนอยู่กับแฟน ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ ไม่มีเวลาเรียน กลัวชีวิตวุ่นวายขึ้นเพราะใช้ชีวิตไม่เหมือนกับสามเณรที่อยู่ในทางธรรม ถ้าสอบได้มหาลัยที่สามเณรเรียนได้ก็คงบวชเรียนต่อไป แต่ถ้าสอบไม่ได้ถึงเวลาคงต้องลาสิกขา รอจบ ม.6 ค่อยคิดดูอีกที เพราะสามเณรฟลุ้คเรียนไม่ค่อยเก่งแต่จะพยายามศึกษาให้เข้าใจ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

1.2.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรณัฐ อายุ 18 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 1 สายวิทย์-คณิต โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรมจำพรรษาอยู่ที่วัดท่าช้าง ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผู้ให้ข้อมูลมีบุคลิกลักษณะภายนอกที่สังเกตเห็นได้ คือค่อนข้างสูงภาพ เรียบร้อย พูดจาชัดเจนยั้งคำ เหมือนผ่านงานสัมภาษณ์หรืองานที่ต้องเผชิญหน้ากับผู้คนมาก่อนข้างเยอะ มีการขออนุญาตบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มอธิบายเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตและบอกเล่าถึงความคิด ความรู้สึกภายในใจของตนเอง ภูมิลำเนาของสามเณรณัฐเป็นคนจังหวัดเชียงราย จบชั้น ป.6 จากโรงเรียนบ้านนางแล ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เริ่มบวชเรียนตั้งแต่ตอน ม.1 ปีนี้เข้าสู่ปีที่ 6 ครอบครัวอยู่ที่จังหวัดเชียงราย มีพี่น้อง 2 คน สามเณรณัฐเป็นคนน้อง มีพี่สาวทำงานเป็นผู้ช่วยผู้จัดการร้านอาหาร พ่อแม่มีอาชีพทำนา

1.2.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

ช่วงนั้นครอบครัวของสามเณรณัฐเจอวิกฤตเกี่ยวกับข้าว ที่บ้านปลูกข้าวอย่างเดียวไม่ได้ทำนาแบบผสม ผลผลิตต้นตลาดทำให้ข้าวราคาตก ครอบครัวจึงต้องกู้เงินนอกระบบเพื่อส่งเรียนสามเณรจนจบชั้นประถม ช่วงนั้นฐานะทางบ้านเริ่มไม่ค่อยดี และเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สามเณรณัฐตัดสินใจมาบวชเรียนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่และเพื่อตัวเองจะได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น วัตถุประสงค์ของการบวชคือต้องเรียน ศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

สามเณรณัฐได้เห็นโฆษณาจากโรงเรียนหลายๆ แห่งว่า ถ้าบวชเรียนแล้วค่าศึกษาฟรี พักฟรี อยู่ฟรี ก็เลยไม่อยากจะรบกวนค่าใช้จ่ายของพ่อแม่และแม่ในการศึกษาต่อ เมื่อตอนเด็กสามเณรณัฐมีปัญหาเรื่องการคบเพื่อน แม่จึงพาไปเรียนธรรมะในช่วงสุดสัปดาห์ที่วัดป่าห้า ได้สนิทกับพระอาจารย์ ในช่วงที่เรียน ป.5 ท่านได้ย้ายไปอยู่จังหวัดน่าน ช่วงปิดเทอมสามเณรชอบนั่งรถ

ตามไปช่วยงานพระอาจารย์ ที่อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน จนถึงช่วงประมาณปี 2554 พระอาจารย์ได้รับนิมนต์จากโยมให้มาจำพรรษาที่วัดท่าช้างจังหวัดน่านแต่ช่วงนั้นสามเณรณัฐกำลังศึกษาอยู่ชั้น ป.6 ก็เลยต้องกลับไปเรียน ป.6 ที่จังหวัดเชียงรายให้จบก่อน แล้วจึงตัดสินใจว่าจะมาบวชเรียนและมารับใช้พระอาจารย์อยู่ที่วัดท่าช้าง

ช่วงประถมได้มีโอกาสติดตามพระอาจารย์ ท่านได้สอนในโรงเรียนแห่งหนึ่งในเชียงราย คุณแล้วโรงเรียนเขายังไม่พร้อม มีแค่สายอาชีพสายเดียว ไม่มีสายวิทย์-คณิต และมีโอกาสเข้าเยี่ยมชมโรงเรียนนันทบุรีวิทยาด้วยเช่นกัน ในช่วงบวชภาคฤดูร้อนของทุกปี โรงเรียนจะเอื้อเพื่อสถานที่ให้เข้ามาพักและถือว่ามีพร้อมมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ ทั้งการอยู่ การกิน สถานที่เรียนและการเรียนการสอนของแต่ละหลักสูตร

ในตระกูลของสามเณรณัฐ ส่วนใหญ่น้ำๆ หรือญาติจะบวชเรียน สอบบาลีได้ประโยชน์ระดับสูงๆ เช่นประโยชน์ทำ ประโยคแก้ สามเณรก็เลยมีความตั้งใจที่จะสอบบาลีไปด้วย

1.2.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

สามเณรณัฐบวชอยู่ในโครงการบวชภาคฤดูร้อน ส่วนใหญ่การบวชภาคฤดูร้อนจะต่อมาที่บวชเรียนได้เลย กล่าวคือนักเรียนที่จบ ป.6 ส่วนใหญ่จะบวชเรียนภาคฤดูร้อน จนเลขมาถึงบวชเรียนมัธยม ซึ่งแปลว่าจะได้เพื่อนตั้งแต่บวชภาคฤดูร้อน แล้วก็มาเรียนต่อด้วยกันตอน ม.1 ก่อนบวชมีการตรวจสุขภาพของสามเณรและพระสงฆ์ บวชพร้อมกับคณะสงฆ์อำเภอเมืองน่าน วันที่ 1 เมษายนเป็นวันโกน เพราะว่าวันที่ 2 เมษายน เป็นวันคล้ายวันเกิดของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คือจะอุปัชฌาย์ อุปสมบทพร้อมกัน เพื่อเป็นพระราชกุศล ในพิธีบวชก่อนข้างหลายกระบวนการ

บวชภาคฤดูร้อนทางโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จัดเตรียมให้หมด สามเณรไม่ต้องเตรียมอะไรมาก็สามารถบวชได้ ในงานมีทั้งคณะสงฆ์อำเภอเมืองน่าน และที่โรงเรียนจัดเอง ซึ่งโรงเรียนจะมีรถรับ-ส่ง นำนักเรียนมาจากบ้านก่อนวันบวชมาเพื่ออบรม เตรียมความพร้อมก่อนบวช

โรงเรียนมีสอนพระกรรมฐานเป็นประจำ ในค่ายมีการอบรม เปิดเทอมจะมาสอนปูพื้นฐานวิชาการอีกครั้งให้สามเณร ม.1 สามเณรส่วนใหญ่เป็นเด็กบนดอย เด็กชนเผ่าซึ่งอยู่ห่างไกลจากบ้าน ครอบครัวมีปัญหากับการมาเยี่ยมเพราะเดินทางลำบาก จึงนานๆมาครั้งทำให้สามเณรบวชใหม่คิดถึงบ้าน แรกๆจะไม่คุ้นชินเรื่องศีล กฎข้อบังคับ การแต่งตัว การวางตัว ต้องใช้เวลาในการปรับตัว ประมาณ 1 ปีถึง 2 ปี หรือตามแต่พระอาจารย์ท่านจะอบรม

1.2.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

สามเณรณัฐคิดถึงพ่อแม่ช่วงแรกๆ คิดถึงจนร้องไห้ แต่ช่วงนี้มีโทรศัพท์เป็นของตัวเองและโทรหาพ่อแม่เดือนละ 1 ครั้ง หรือสองเดือนต่อ 1 ครั้ง เพราะพ่อแม่เป็นชาวนาอาจไม่ค่อยมีเวลาว่าง สามเณรมีพื้นฐานจากการเป็นเด็กติดตามพระอาจารย์มาบ้างแล้ว ตั้งแต่ ตอน ป.4 ป.5 ก็เลยจะชินเรื่องศีล กฎข้อบังคับ การแต่งตัว การวางตัวมากกว่าสามเณรใหม่ทั่วไป การปรับตัวจึงไม่ค่อยเป็นปัญหาสำหรับสามเณรณัฐเท่าไร แต่เรื่องรายจ่ายช่วงแรกๆ พ่อแม่ช่วยออกให้ เพราะยังไม่ลงตัว ฟุ่มเฟือยบ้างเกี่ยวกับของใช้ส่วนตัว แต่นานๆ ไปมันรู้สึกเบียดเบียนกับของที่ซื้อมาเป็นประจำ จะควั่นบ้าง เปลี่ยนเป็นเก็บเงินส่วนนั้นไว้และส่งกลับไปให้พ่อแม่แทน

ที่วัดสามเณรณัฐพักอยู่คนเดียว พักอยู่ฟรี กินฟรี หนึ่งห้องพักได้หนึ่งรูป แต่หนึ่งกุฏิมีสามเณรพักอยู่ 6 รูป และทั้ง 6 รูป เรียนที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรมทั้งหมด เจ้าอาวาสคือพระอาจารย์ที่เคยสอนตั้งแต่อยู่จังหวัดเชียงราย และท่านสนับสนุนเรื่องการเรียนแก่สามเณร จะเคร่งสวดในช่วงปิดเทอมคือการเรียกมาสวด สวด 7 ตำนาน 12 ตำนาน สวดอภิธรรม สวดถวายพรพระ และสวดสืบชะตาที่ได้ใช้ในงานจริงๆ ถ้าสวดได้ก็ผ่าน ถ้าสวดไม่ได้ จะมีการลงโทษ เช่น การให้กินพริก การออกกำลังกาย เป็นต้น เป็นการฝึกให้สามเณรมีความรับผิดชอบในตัวเองให้มากขึ้น เมื่อเวลาสวดจริงจะได้ไม่อายญาติโยมที่มาฟังสวด

สภาพสังฆมรรอบวัด ด้านหลังเป็นหอพัก มีเด็กเรียนช่าง เด็กต่างอำเภอ ซึ่งเขาชอบแต่งรถ ทำให้เกิดเสียงดังรบกวน เวลาสามเณรณัฐมีปัญหาจะโทรปรึกษาหาพ่อแม่ หลังจากนั้นก็เอาคำปรึกษาจากพ่อแม่มาคุยกับพระอาจารย์ที่วัดอีกที ส่วนมากจะเป็นเรื่องส่วนตัว บางครั้งน้อยใจอยากลาสิกขาออกไป ช่วงนั้นเทคโนโลยีก้าวไกลเกินไป ทำให้เกิดกิเลส อยากจะได้เหมือนเพื่อน อยากจะทำ อยากจะเที่ยว ซึ่งสามเณรเที่ยวในที่โศจรไม่ได้ ก็เลยรู้สึกอัดอั้น ช่วงนั้นอยู่ในช่วงวัยรุ่น วัยว้าวุ่นแต่ก็ไม่ค่อยสนใจเรื่องผู้หญิงชอบดูแต่การ์ตูน และอยากเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ สถานที่สวยงามอยากมีมอเตอร์ไซค์ไปเที่ยวเหมือนเด็กทั่วไป สามเณรณัฐเลยไปปรึกษาพระอาจารย์ว่าอยากลาสิกขา พระอาจารย์บอกว่ารอให้จบ ม.3 หรือ ม.6 ก่อน บวชเป็นสามเณรดีแล้วออกไปเจออุบัติเหตุ แล้วจะลำบาก สามเณรณัฐมาบวชเพื่อให้พ่อแม่สบายใจ ถ้าออกไปพ่อแม่ลำบากจะทำยังไงจึงเก็บคำพูดของพระอาจารย์มาคิดไตร่ตรอง

ตอนอยู่ ม.1 ได้รับประสบการณ์จริงจากงานจิปาละ ตอนนี้ส่วนใหญ่เป็นงานที่ใช้ความชำนาญพิเศษอย่างเช่น พิมพ์หนังสือ ออกหนังสือ เวียนหนังสือ จะนั่งทำงานช่วยพระอาจารย์ช่วงก่อนนอนจนถึงดึก นอนดึก และรับงานวิทยากรบ้างบางครั้ง พระอาจารย์ท่านเป็นพระวิทยากรอยู่ที่ต่างอำเภอ ถ้าหากมีอบรมช่วงเสาร์-อาทิตย์ ท่านจะพาสามเณรณัฐไปนั่งดูด้วย ไปนั่งฟังท่านบรรยาย แล้วช่วง ม.5 สามเณรณัฐได้มีโอกาสรับหน้าที่บรรยายแทนพระอาจารย์เพราะตอนนั้นพระอาจารย์มีกิจนิมนต์อยู่ต่างจังหวัด

ส่วนงานในวัด งานประจำจะมีงานกฐินสามัคคี งานทอดผ้าป่า และอาจจะ มีงานที่ท่านเจ้าคณะอำเภอวานให้ช่วย ตอนแรกๆ น้ำใจฟรีเพราะเน้นประสบการณ์มากกว่ามูลค่า เงินตอบแทน ไปงานฟรีได้หมดเพราะช่วง ม.ปลาย ไม่ได้ใช้จ่ายอะไร ถ้าหากท่านตั้งใจให้มาจริงๆ ท่านบอกว่า รับผิดชอบ ถ้าหากไม่รับมีงานนะ สามเณรณัฐก็จะรับเพื่อไม่ให้เสียน้ำใจ

ตั้งแต่ช่วง ม.3 ถึงปัจจุบัน ทุกปีจะมีการบวชภาคฤดูร้อน สามเณรณัฐจะ ได้รับหนังสือจากเจ้าคณะอำเภอ และผอ.ขอให้มาเป็นพระพี่เลี้ยง ช่วยคุมเด็ก และตอน ม.5 ได้รับ คัดเลือกเป็นสภานักเรียน ถือว่าได้ทำหน้าที่ตอบแทนโรงเรียน สามเณรณัฐไม่ใช่คนที่มีความ รับผิดชอบสูงมาก แต่ถ้าได้รับงานอะไรจะลงมือทำจริงๆ คือทำแล้วทำเลย อันไหนที่ทำได้อะไรก็จะรับ ทำ อันไหนที่ทำไม่ได้ก็ต้องคิด จะไม่รับปาก เพราะทั้งงานของวัดที่อาศัยอยู่และงานของโรงเรียน ก็เยอะพอสมควร

วัดกับโรงเรียนห่างกันประมาณ 2 กิโลเมตร ค่ารถรับ-ส่งก่อนเดือนละ 450 บาท แต่ตอนนี้เปลี่ยนคนขับใหม่ เดือนละ 300 บาท ทางโรงเรียนมีรถรับ-ส่งให้ ซึ่งเป็นรถตู้ ของโรงเรียนเอง ค่ารถและค่าอาหาร ไม่ต้องจ่าย กิจวัตรตื่นเช้ามาอาบน้ำ ออกไปบิณฑบาตกลับมา ฉันทเช้า หากฉันทันที่ฉันทวัด ถ้าฉันทไม่ทันที่ฉันทโรงเรียน เตรียมหนังสือ เตรียมตัวไปเรียน

ช่วงเช้าประมาณ 7 โมง 50 นาที หลังจากที่นักเรียนฉันทเข้าที่โรงอาหารบ้าง ฉันทจากวัดตัวเองบ้าง

จะมารวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญ เพื่อมาสวดมนต์ตามคนนำ โดยที่คนนำ ต้องดูว่าสามเณรใหม่น่าจะเริ่มสวดบทไหนได้แล้วบ้างก็สวด และบทที่ยังไม่ได้ก็นำมาทดลองสวด บ้าง ถ้าหากสวดแล้วสามเณรใหม่ยังสวดไม่ได้ต้องสวดบทเดิมไปก่อนและให้ฝึกสวดบทใหม่อีกที่ มีการฝึกให้นั่งสมาธิ แผ่เมตตา ท่องกฎระเบียบ คำขวัญและรับฟังโอวาทจากพระอาจารย์

การเรียนการสอนเหมือนฆราวาสทั่วไป มีทั้งฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และก็มี ทั้งคณิตพื้นฐาน คณิตเพิ่มเติม อังกฤษพื้นฐาน อังกฤษเพิ่มเติม และมีภาษาบาลีซึ่งเป็นหลักสูตรภาค บังคับอยู่แล้ว ส่วนสายอาชีพช่วงเช้าจะเป็นพื้นฐานของมัธยมและช่วงบ่ายจะย้ายไปเรียนที่วิทยาลัย สารพัดช่างน่าน ซึ่งสารพัดช่างน่านจะมีสายช่างกล ช่างยนต์ และช่างอิเล็กทรอนิกส์

สามเณรณัฐเรียนสายวิทย์-คณิต ชอบเรียนภาษาอังกฤษ เพราะรู้สึกรู้ว่าใกล้ เข้าสู่อเมริกัน และไม่ชอบที่สุดคือฟิสิกส์ ไม่ชอบคิดแต่ชอบพูด ช่วงว่างๆ ชอบดูภาพยนตร์ของ ต่างประเทศที่เปิดซับไทย และฟัง

ชาวด์เทร็กของอังกฤษ ก็จะได้ฟังสำเนียงไปด้วย ปกติสามเณรณัฐสนใจ ภาษาและคอมฯ จึงมองย้อนคิดว่าทำไมไม่ไปอิเล็กทรอนิกส์ ทำไมต้องเรียนสายวิทย์-คณิตด้วย อาจเป็นเพราะตั้งแต่เด็กๆ เคยได้รับการปลูกฝังมาว่าให้เรียนสายวิทย์-คณิตไว้ก่อน เป็นสายสามัญ เวลาหางานอาจจะมีโอกาสมากกว่าเรียนสายอื่นๆ

โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เปิดรับนักเรียนสามเณรที่ต้องการศึกษา โรงเรียนมีนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะช่วงภาคเรียนที่ 2 อาจารย์จะเริ่มออกแนะแนวตามโรงเรียนประถมทั้งในเมือง ชนบทและบนเขาเปิดโอกาสให้เด็กๆทุกคนได้เรียนหนังสือ โดยไม่มีการคัดกรองใดๆ หากใครมีปัญหาที่จะพามาแก้ไขภายหลัง เช่น อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ก็จะปรับพื้นฐาน สอนเสริม คนไหนคิดยาหรือเสพยาก็จะพาไปบำบัด ให้สถานพินิจช่วยบำบัด ค้นหาวิธีการแก้ไขหรือแนะนำเวลาเกิดอาการอยากยาจะต้องทำอย่างไร ช่วยผ่อนคลายหรือลดการใช้สารเสพติดอย่างไร เช่น การใช้หมากฝรั่งสำหรับคนติดบุหรี่

สามเณรที่เป็นเด็กชนเผ่าสังคมของเขาจะเป็นสังคมที่มีสารเสพติดเยอะ อาจได้รับการปลูกฝังมาอย่างนั้น มีการเสพยา สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ซึ่งทางโรงเรียนจะมีการสุ่มตรวจปัสสาวะเพราะส่วนมากสามเณรจะห่างจากบ้านมาสู่วัด วัดบางวัดเจ้าอาวาสปล่อยปละละเลยสามเณรจะเข้าสู่สังคมไม่ดี ทางโรงเรียนจึงมีการสุ่มตรวจปัสสาวะซึ่งจะดูจากความประพฤติกของสามเณรหรือดูจากสภาพร่างกาย ถ้าหากเจอจะพาไปบำบัด ถ้าบำบัดแล้วก็ยังเสพยาอีกก็จะมีอาการจับสีกทันที กฎข้อนี้พระอาจารย์เคร่งมากเพราะไม่อยากให้สามเณรล่วงล้ำไปอยู่จุดนั้น และปัญหาอื่นก็มีเรื่องผู้ชาย แต่ปีนี้นักเรียนของสพฐ. ย้ายไปที่เขตปางค่าเลยไม่มีปัญหา

โรงเรียนนี้มีกฎห้ามพกโทรศัพท์ถ้าหากเจอแล้วทำลายทันที ไม่มีขีด ถ้าหากขีดแล้วคืน นักเรียนก็จะติดนิสัยเอามาอีก ช่วงก่อนเปิดเทอมจะมีประชุมผู้ปกครอง จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ถ้าหากเจอจะทำลาย ถ้าหากผู้ปกครองท่านไหนขอคืนก็จะพิจารณาอีกที ซึ่งปีที่ผ่านมามีส่วนใหญ่ทำลายเพราะผู้ปกครองเข้าใจคณะอาจารย์ ถ้าหากนักเรียนเอาโทรศัพท์มาเขาอาจจะเล่นในช่วงเวลาเรียน ไม่สนใจการเรียน

ทางโรงเรียนจะมีการสอน โยคะในช่วงหน้าหนาว โยคะมีตั้งแต่สมัยพุทธกาลเป็นการออกกำลังกายของพระพุทธองค์ จะมีอาจารย์และลูกศิษย์มาสอนหลังจากนั่งสมาธิแผ่เมตตา ท่องกฐระเบียบ ฟังโอวาทเสร็จ ซึ่งโยคะจะช่วยแก้หนาวด้วย หน้าหนาวคลุมผ้าได้ ผ้าคลุมนั้นจะต้องเป็นสีทองเหลือง สีส้มหรือสีพระราชนิม กิจกรรมนี้จัดขึ้นทุกปี

ปลายภาคเรียนที่ 2 จะมีกิจกรรมการเดินทางครั้งคือให้สามเณรไปปฏิบัติธรรมนอกสถานที่ ปีที่แล้วไปปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุเขาน้อยจะมีสอน การเดิน การนั่ง การปฏิบัติตัว เวลาออกธุดงค์ ให้ปฏิบัติจริง มีออกค่ายจิตอาสาคือให้สามเณรช่วยกันขัดขึ้นบันไดวัดเขาน้อย และให้สามเณรรุ่นพี่ทาสี ช่วงที่สามเณรณัฐอยู่ ม.2 ไปทาสีกำแพงวัดในชนบท รู้สึกสนุกมาก ได้ออกกำลังกาย แต่ตอนโตสามเณรณัฐคิดว่าเอาตัวเองให้รอดก่อนคือเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้ ส่วนเรื่องการออกกิจกรรมก็ไปช่วยบ้าง กิจกรรมในโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโดยสถานักเรียน การประกาศข่าวสารทั่วไปหน้าแถว แต่ช่วงนี้ไม่ได้จัดเพราะวุ่นอยู่กับการห้ามมหาวิทยาลัยที่จะศึกษาต่อ วิกฤตการณ์ของช่วง ม.ปลายคือการสอบ เพราะต้องใช้เกรดตั้งแต่ ม.4 ก็อาจจะยุ่งอยู่กับการสอบ

สามเณรณัฐมุ่งไปที่วิศวะก่อนเพราะอุตสาหกรรมสายวิทย์-คณิต อันดับต่อมาคือเรียนแพทย์ต้องลงมือปฏิบัติจริงก็ต้องลาสิกขาออกมา รองลงมาชีววิทยาหรือครุศาสตร์ แต่ถ้าหากมีคณะกรรมการเมืองการปกครอง สังคม ภาษา พระพุทธ เป็นพระสงฆ์หรือสามเณรที่เรียนได้ก็จะเรียนต้องคุณะที่เรียนได้และโควตาของแต่ละมหาวิทยาลัยอีกที

ทางโรงเรียนยังช่วยสนับสนุนทุนการศึกษา ทุนกิจกรรมของห้องสมุด กิจกรรมอื่นๆ เช่น วันเด็ก วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ก็จะมีกิจกรรมตอบคำถามหน้าเสาธงหรือหน้าศาลาการเปรียญเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ มีการมอบทุนการศึกษาตรงนั้นเลย มีอีกส่วนหนึ่งคือทุนของสมเด็จพระเทพฯ ซึ่งจะส่งนักเรียนศึกษาต่อมหาวิทยาลัยจนสำเร็จการศึกษา และถ้าหากไม่มีงานทำก็สามารถกลับมาสอนที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาได้ ก็คือสอนคืนทุน ทางผู้อำนวยการจัดหาทุนการศึกษาให้อีกแรง อาจารย์ฝ่ายแนะแนวก็จะประสานงาน เวลามีโควตาหรือมหาวิทยาลัยมาบรรยายก็ให้นักเรียนชั้น ม.6 ขึ้นไปอบรมที่ห้องโสตทัศนศึกษา ถ้าหากเทศบาลหรือโรงเรียนอื่นๆ มีอบรม gatpat โรงเรียนก็จะส่งนักเรียนชั้น ม.6 เข้าไปร่วมด้วย

สามเณรณัฐมีเพื่อนที่ฉลาดมากเรียนได้ทั้งบาลีควบคู่ทั้งเนื้อหา ม.ต้น เขาออกไปช่วง ม.3 เพราะมุ่งไปเรียนบาลีเลย ถ้าจบประโยคสามจะเทียบกับ ม. 6 บาลีจะมีอยู่ 9 ประโยค การสอบบาลีจะสอบปีละครั้ง ถ้าใครอยากตัดจริงๆ คือสอบแค่สามปี แต่ต้องตั้งใจจริงๆ แล้วเทียบเรียนกับ ม.จุฬา ของวัดพระธาตุแช่แห้งและต่อมหาวิทยาลัยเหมือนปริญญาตรีกับปริญญาโทของทางโลก ตอนนี้เพื่อนเรียนอยู่ ปี 3 แล้ว อายุเท่ากับสามเณรณัฐ สามเณรถามเพื่อนว่าอยากกลับมาสายสามัญไหม เขาตอบว่าไม่ เขารู้สึกว่าการบาลีมันก็หนักหนาพอๆ กัน ส่วนตัวสามเณรณัฐเองสมองอาจจะไม่อำนวยจะเรียนอะไรก็ตรงไปก่อน จะรับหลักสูตรอื่นอีกทีก็ต่อเมื่อทำส่วนที่เรียนจบไปแล้ว เพราะถ้าหากเรียนผสมกันมันจะมั่วไปหมด แต่สำหรับคนอัจฉริยะอาจจะเรียนทั้งสายวิทย์-คณิตและสอบบาลีได้ แช่แห้งก็มีโรงเรียนวัดพระธาตุแช่แห้งเหมือนกัน แต่นักเรียนส่วนใหญ่จะย้ายจากพระธาตุแช่แห้งมาเรียนที่นี่เพราะการสอนอาจจะไม่แน่นเท่ากับโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ม.จุฬาของวัดพระธาตุแช่แห้งก็เรียนกับฆราวาสเหมือนปริญญาตรีกับปริญญาโทของทางโลกทั่วไป

ความคาดหวังสูงสุดของสามเณรณัฐคือ ม.เชียงใหม่ เพราะญาติอยู่ที่เชียงใหม่พอดี รองลงมาคือ ม.ขอนแก่น, ม.นเรศวร ที่ต่ำสุดคือ ม.จุฬา แต่ที่หวังที่สุดอีกทีคือ ม.ราชภัฏเชียงราย ที่หวังคืออยากอยู่ช่วยพ่อแม่มากกว่า พ่อตอนนี้อายุ 53 ปี ปัจจุบันพ่อมีปัญหาเรื่องเข่า ต้องแบกกระสอบข้าวสาร สามเณรณัฐอยากจะเอาความรู้ไปช่วยพัฒนาอาชีพพ่อแม่ด้วย ทั้งเรื่องของเทคโนโลยี ใช้ระบบน้ำอัตโนมัติ ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี เพราะพ่อใช้ปุ๋ยเคมีแล้วไม่ปิดปากเวลาพ่นยาไม่มีอะไรป้องกัน ถ้าหากสามเณรณัฐได้ศึกษาเกี่ยวกับพืชศาสตร์บ้าง อาจจะแนะนำให้

พอใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน ไม่ใช่สารเคมี ซึ่งสามเณรจะหาซื้ออ้างได้ว่าจบทางด้านนี้มา พออาจจะเชื่อฟังนำไปใช้ปฏิบัติในอาชีพ

1.2.5 มวยย้อนอดีต

ถ้าไม่ได้บวชอาจจะอยู่บ้าน ช่วยพ่อทำงาน แต่สภาพสังคมรอบบ้านในช่วงนั้นจะมียาเสพติด พวกค้าขายอยู่ใกล้ๆ บ้าน ตอนที่สามเณรฐฐบวชเรียนเห็นข่าวยาเสพติดแถวๆ บ้านตัวเอง ก็รู้สึกว้าวถ้าหากไม่ได้ผ้าเหลืองช่วย อาจจะไปอยู่จุดที่เขาอยู่ตรงนั้นก็ได้อีก ช่วงสงกรานต์สามเณรฐฐกลับบ้าน เพื่อนๆเห็นก็ไหว้เพื่อนๆ นั่งกินเหล้า ดิดผู้หญิง แต่งรถ ไปมีเรื่องชกต่อยกับพวกวัยรุ่นต่างถิ่น เห็นเพื่อนบางคนพิการด้วย สามเณรฐฐรู้สึกโชคดีแล้วที่ได้มาบวชเรียน ถ้าหากช่วงนั้นเป็นฆราวาสคงไม่ต่างจากเพื่อนกลุ่มนั้น เพราะสามเณรฐฐเป็นคนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ถ้าหากเพื่อนที่คบอยู่เป็นแบบไหน สามเณรฐฐก็จะเป็นเหมือนเพื่อนกลุ่มนั้น

1.2.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชเรียนช่วยเรื่องหักห้ามใจ ถ้าหากทำอะไรลงไป ผลจะเกิดอย่างนั้นทันที ธรรมะที่สามเณรฐฐศึกษาช่วยในเรื่องการไตร่ตรอง ถ้าสามเณรทำอะไรที่พลาดพลั้งไปก็คือหมดอนาคต สามเณรฐฐมีข้อเสียคือชอบตัดสินใจอะไรแล้วทำเลย ช่วงม.ต้นอารมณ์ร้อน และมีปัญหากับเพื่อนบางกลุ่มบ้าง แต่ก็ผ่านช่วงนั้นมาได้ เพราะว่าสามเณรฐฐนั่งครุ่นคิดว่าถ้าหากทำอย่างนั้นอาจจะมีความรู้เรื่องเรียนก็ได้ เพราะคะแนนจิตพิสัยมีส่วนในเรื่องการศึกษาด้วยเช่นกัน

การบวชเป็นพระ เป็นสามเณรภูมัยนโยะ แต่จะช่วยปูพื้นฐานให้ไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นเพราะพระธรรมวินัยมีกรอบให้ประพฤติ ปฏิบัติ เรื่องการวางตัว การประพฤติตัวมันยุ่งยากเกินไปไปน้อบังคับ ถ้าหากเป็นเด็กฆราวาสจะทำอะไรก็ได้ แต่ถ้าเป็นพระสงฆ์ เป็นสามเณร ห้ามวิ่ง ห้ามเสียงดัง ห้ามไปหมด แต่ช่วยเรื่องการคุมตัวต้องถามความสมัครใจและความประสงค์ผู้ที่มาบวชเรียน เพราะถ้าหากโดนบังคับมาส่วนมากจะไม่เรียน ไปไม่รอด

ข้อดีของการบวชเรียนคือแบ่งเบาภาระพ่อแม่ สามเณรฐฐไม่อยากจะให้ท่านเรื่องการศึกษาอยู่แล้วมีความสุข สุขมากด้วย คือตอนกลับบ้านทุกครั้งพ่อแม่จะเห็นผ้าเหลืองท่านก็ภูมิใจ เป็นใหญ่เป็นโตได้ไปช่วยงานหลวง ช่วงนี้ปัญหาทางสังคมถึงเสพติดมีเยอะ ทั้งด้านเทคโนโลยีมันพัฒนาไปเรื่อยๆ อาจจะทำให้เสียคนได้ แต่พุทธศาสนาตีกรอบไว้ไม่ให้สามเณรไปยุ่งเกี่ยวกับนั้น คือบวชแล้วไม่ได้ไปเตร็ดเตร่อยู่กับกลุ่มเพื่อนฆราวาส

สถานที่พักอยู่ฟรี กินฟรี ไม่ต้องไปปรบกวบนพ่อแม่ ผ้าเหลืองช่วยให้ไม่คิดอะไรฟุ้งซ่าน คำสอนของพระพุทธองค์คือให้อยู่กับตัวเองไม่ต้องปรุงแต่ง เจออะไรก็ปล่อยมันไป การบวชเรียนช่วยให้มองเห็นสังคมในแง่ที่ดีขึ้น ช่วยในเรื่องการวางตัว การปฏิบัติมารยาท การมีโอกาสได้เป็นวิทยากรช่วยเรื่องการลดความอายุเวลาเจอหน้าผู้คน เรื่องการพูด บุคลิกเวลาอยู่ต่อ

หน้าผู้คนเยอะๆ เพราะเวลาที่ไปบรรยายหรืออบรมเด็กและผู้ใหญ่ที่มาสถานปฏิบัติธรรม ผู้ใหญ่เขา มาเพราะเขาศรัทธาในตัวสามเณร และศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว

1.3 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

1.3.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรเต็ล อายุ 15 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ปัจจุบันอาศัยจำพรรษาอยู่ที่วัดเชิงเจริญ อ.เวียงสา จ.น่าน ผู้ให้ข้อมูลมีบุคลิกที่เป็นคนพูดน้อย สุภาพ เรียบร้อย มีการขออนุญาตบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มอธิบายเรื่องราวต่างๆในชีวิตและบอกเล่าถึง ความคิด ความรู้สึกภายในใจได้มากขึ้น

ภูมิลำเนาเดิมอยู่หมู่บ้านซึ่ง อ.เวียงสา จ.น่าน บวชมา 3 ปี ย่าเป็นคนเลี้ยงดูมา ตั้งแต่เล็กประทับใจในตัวย่าเพราะพาเข้าวัดทุกวันพระตั้งแต่เด็กจนโต แต่ตอนนี้ท่านเสียแล้ว ก่อนหน้านั้นพ่อและแม่ไปทำงานที่จังหวัดภูเก็ตหาเงินเพื่อเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันท่านกลับบ้านมาทำ เกษตรกรรม ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ในครอบครัวมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน สามเณรเต็ลเป็นคนที่ 2 พี่ชายคนโตประกอบอาชีพขายของชำ น้องยังเรียนอนุบาล 2 ที่โรงเรียนบ้านซึ่งงามมงคล คนเล็กอยู่ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ค่าเทอม เทอมละ 1,000 บาท ความสัมพันธ์ทางครอบครัวสนิทกับแม่เพราะแม่ สามารถอ่านใจได้ทุกอย่าง เล่าทุกปัญหาให้แม่ฟัง เช่นจบ ม.3 ปรึกษาเรื่องย้ายโรงเรียนจะไม่ ลาสิกขาแต่จะไปต่อสถาบันอื่นที่ต่างจังหวัด

การเรียนของสามเณรเต็ลช่วงประถมมีปัญหาและอุปสรรคนิดหน่อย คือ อาจารย์ไม่ค่อยดีว แต่มีบางท่านที่อบรมสั่งสอนช่วยดึงหนังสือให้ตอนเลิกเรียน สมัยเด็กส่วนมาก จะชวน ชวนเพื่อนๆ ไปเล่นน้ำหลังเลิกเรียน เล่นสนุกสนานไปวันๆ ไม่ชอบทำการบ้าน เพื่อนที่เรียน จบด้วยกันมา ไม่มีใครบวชเรียนเลยส่วนใหญ่จะไปเรียน โรงเรียนมัธยมอื่นๆกัน

1.3.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

สามเณรเต็ลมาบวชได้เพราะท่านเจ้าอาวาสชวนบวช และเห็นต้นแบบจาก พระที่มาบิณฑบาต คือท่านมีความสงบจึงเกิดความปีติ ตั้งปณิธานว่าถ้าจบ ป.6 จะบวชเรียน ตอนแรกพ่อแม่ก็ไม่ว่าอะไร แล้วแต่ตัดสินใจเอง สามเณรเต็ลอยากบวชท่านเลยให้บวชเพราะถ้าอยู่ โรงเรียนมัธยมของเอกชนจะมีค่าใช้จ่ายเยอะ ตอนเข้าพ่อแม่ต้องให้เงินมาโรงเรียนอย่างน้อยก็ 50 บาท เป็นฆราวาสมันมีความวุ่นวายทั้งทางโลก เช่นสังคมแถวบ้านเวลาตอนเย็นๆ วัยรุ่นมัก รวมตัวกันที่บ้านคนนั้นทีคนนี่ทีทำให้พ่อแม่เป็นกังวลมาก แต่ถ้าบวชจะทำให้พ่อแม่สบายใจ และ ช่วยลดปัญหาค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้เพราะการบวชเรียน ค่าใช้จ่ายฟรี การศึกษาฟรี และยังเป็น การทดแทนบุญคุณบิดามารดาด้วย

1.3.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

พิธีบวชจัดขึ้นที่วัดซึ่งเจริญเป็นการบวชแบบส่วนตัว เป็นกรณีพิเศษที่จะศึกษาต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แต่ทางวัดจะมีการบวชเป็นสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งจะจัดเป็นประจำทุกปีด้วยเช่นกัน วัดช่วยติดต่อพระอุปัชฌาย์และอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ เพื่อนๆ มาช่วยปลงศพ ทำความสะอาดวัด ล้างห้องน้ำ และต้อนรับแขก งานบวชของสามเณรเต็มไม้เต็มมือได้ ใช้เงินของพ่อแม่ ส่วนมากจะเป็นเงินที่ได้มาจากการร่วมทำบุญในงานบรรพชา พ่อแม่ก็ช่วยบ้าง คือ ช่วยทำกับข้าวเลี้ยงแขก

การเตรียมตัวก่อนบวช เตรียมตัวพัฒนาจิตใจและการเรียนให้มากขึ้นเตรียมตัวท่องบทสวดมนต์ ส่วนมากจะสวดได้ตั้งแต่เป็นฆราวาสแล้วเพราะย่าพาสามเณรเต็มไม้เต็มมืออยู่บ่อยๆ

1.3.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

การปรับตัวของสามเณรเต็มเดือนแรกก็ลำบากเพราะคิดถึงบ้าน คิดว่ามาบวชทำไม ท้อใจเพราะมันเงียบเหงา ไม่เหมือนชีวิตฆราวาสที่สนุกสนานร่าเริง แต่พอเวลาผ่านไปก็เริ่มชินและมีความสุขกับการบวช การปรับตัวจากฆราวาสมาเป็นสามเณรมีปัญหาเพราะพระธรรมวินัยมีเยอะมาก บางครั้งทำให้สามเณรเต็มท้อ เกิดความขี้เกียจ แต่ต้องขยันให้มากขึ้นกว่านี้อีก นำคำที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้นามาปฏิบัติ ถ้าเป็นสามเณร ทำผิดพลาดก็มีความผิดมากกว่าฆราวาสที่รักษาเพียงศีล 5 เพราะสามเณรมีศีลเยอะกว่า จะต้องรักษาภริยาทั้งกาย วาจา ใจ ส่วนการปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่มีปัญหาเข้ากับหมู่เพื่อนๆ ได้ดี เรื่องการเรียนถ้ามีปัญหาที่ปรึกษาอาจารย์ฝ่ายทะเบียนวัดผล ท่านให้คำปรึกษาเกี่ยวกับอนาคต แนะนำว่าถ้าได้เกรดเฉลี่ยเท่านี้สามารถไปเรียนสายไหนในชั้น ม.ปลาย และแนะนำการเตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย

สามเณรเต็มจำวัดที่วัดซึ่งเจริญ ทั้งวัดมีเจ้าอาวาส 1 รูป สามเณร 4 รูป เรียนอยู่ที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาทั้ง 4 รูป ห้องพักจะพักห้องเดียว กิจวัตรประจำวันหยุด เสาร์อาทิตย์และวันปิดเทอม ต้องตื่นประมาณตี 3 ครั้งมาอ่านหนังสือจนถึงตี 5 เรียนสวดมนต์จนถึง 6 โมงเช้า เสร็จแล้วก็ไปทำงานที่เจ้าอาวาสมอบหมายให้แต่ละคน เช่น กวาดลานวัด โบสถ์ เจดีย์ วิหาร พอทำงานเสร็จก็พักจนถึง 11 โมงฉันเพล จากนั้นเพลก็อ่านหนังสือและพักผ่อนจนถึง ป้าย 3 โมงและทำงานที่รับมอบหมายจนถึง 5 โมงหลังจาก 5 โมงก็สวดมนต์ทำวัตรเย็น อ่านสวดอีกครั้งก่อนนอน แล้วก็จำวัตร ที่วัดจะบิณฑบาตหรือไม่ก็ได้เพราะมีญาติโยมมาถวายภัตตาหารตลอด

สามเณรเต็มไปหาพ่อแม่อาทิตย์ละครั้ง ช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ บ้านห่างจากวัดประมาณ 50 เมตรตั้งกรมรอบวัด รักใคร่อบอุ่นดี หน้าวัดคือสถานีอนามัย ข้างวัดคือโรงเรียน หน้าโรงเรียนเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านผูกพันกัน สามัคคีกัน มีความสุข วันพระก็พากันเข้าวัดทำบุญใส่บาตร

วัดเชิงเจริญ อ.เวียงสา ห่างจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยาประมาณ 30 กิโลเมตร เดินทางโดยรถตู้รับจ้าง ค่าใช้จ่ายเดือนละ 1,000 บาท ทางโรงเรียนออกให้ เดินทางมาถึงโรงเรียนก็ไปฉันที่โรงอาหารของโรงเรียน จากนั้นก็พุดจาปราศรัยกับเพื่อนก่อนค่อยเดินไปเข้าแถว ตอนเช้าเข้าแถวรวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญทุกวัน ยกเว้นวันที่ฝนตกก็เข้าแถวที่หน้าชั้นเรียน สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิเจริญจิตภาวนาแผ่เมตตา มีอาจารย์มาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมในแต่ละวันและแยกย้ายขึ้นชั้นเรียน โรงเรียนเริ่มการเรียนการสอนตั้งแต่เวลา 8.30-15.30 น. รถตู้มารับกลับวัด 17.30 น. ถึงวัดก็ประมาณ 18.30 น. ของทุกวัน

การเรียนจะเรียนวิชาสายสามัญทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีเรียนธรรมะและบาลี จะเรียนช่วงบ่าย ส่วนมากจะเป็นวิชาภาษาบาลี พุทธวินัยและวิชากระทู้ ให้ฝึกเขียน เพราะจะต้องไปสอบที่สนามหลวงเป็นการสอบนักธรรม ชอบเรียนภาษาบาลีเป็นหลักสูตรของกระทรวงศาสนา เพราะ คสช.จะให้ภิกษุเรียนในเรื่องธรรมมากขึ้น สามเณรเด็ลคิดว่าศาสนาเป็นเครื่องมือช่วยขัดเกลา วางกฎระเบียบไว้ให้ปฏิบัติตาม สามเณรเด็ลชอบเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์และสังคมศึกษา การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ค่อยเก่งต้องอาศัยความขยัน

ตอนนี้สามเณรเด็ลทำ mind mapping เกี่ยวกับอนาคตไว้แล้ว ว่าจะทำอะไร และนำไปติดตามห้อง ต้องตั้งใจให้มากขึ้น ทำเกรดให้ดีขึ้น ติดตามงานที่ครูสั่งตลอด วางแผนอนาคตไว้ว่าจบ ม.3 ก็คิดว่าจะย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด แต่คิดดูอีกทีโรงเรียนนี้ก็เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามาเรียนมาศึกษาต่อในชั้น ม.ปลาย จึงเปลี่ยนใจจะมาเรียน ม.4 ที่นี่เพราะโรงเรียนนันทบุรีวิทยามีสอนสายวิทย์-คณิต, สายศิลป์-ภาษาและสายอาชีพ สามเณรเด็ลอยากเรียนสายวิทย์-คณิต ตั้งปณิธานไว้ว่าจะไม่ลาสิกขาจะบวชต่อในระดับมหาวิทยาลัย อาชีพที่อยากเป็นคือครู เพราะครูเป็นอาชีพที่สร้างคน สร้างทุกอาชีพ ทุกอาชีพมิได้ก็เพราะครูช่วยอบรมสั่งสอนและชี้แนะแนวทางในอนาคต

มีความประทับใจในโรงเรียนคือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ ขาดสิ่งไหนก็บอกฝ่ายวิชาการ เป็นโรงเรียนที่ดีมาก ถ้าจบจากนันทบุรีสามารถเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้เลย สามเณรเด็ลรู้สึกภูมิใจที่ได้มาเรียนโรงเรียนนี้ ครูอาจารย์มีส่วนช่วยพัฒนาให้พึ่งพาตนเองถ้าจำเป็นจริงๆ ก็ค่อยไปปรึกษา

โรงเรียนสนับสนุนมอบทุนการศึกษาให้ เพราะสามเณรเด็ลเป็นคนขยันเลยได้รับทุนการศึกษา เป็นทุนของบริษัทกรุงไทยการไฟฟ้า และเป็นตัวแทนไปแข่งขันในระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ ทางโรงเรียนก็มีรถไปส่ง บริการฟรี ฟรีด้านอาหาร เบี้ยเลี้ยง หนังสือหรืออุปกรณ์การเรียนก็ฟรี ถ้ามีความคิดเห็นต้องการหนังสือเพิ่มก็บอกครูบรรณารักษ์ ท่านก็จะเก็บข้อมูล พอถึงปลายภาคทางโรงเรียนจะไปซื้อหนังสือที่สามเณรเสนอเข้ามาไว้ในห้องสมุด

เจ้าอาวาสท่านส่งเสริมทางด้านการเรียนการศึกษา การเรียนสำคัญถ้าทางวัดมีกิจกรรมมันจะไม่ให้สามเณรลาหรือขาดเรียน จะให้ไปเรียนตามปกติทางวัดมีกิจกรรมมันนอกวัดบ้าง เช่น การสวดเจริญพุทธมนต์ในงานอวมงคล งานมงคลทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน แต่ช่วงนี้ไม่ค่อยได้รับเพราะตอนนี้อยู่ ม.3 ต้องอ่านหนังสือให้มากเพื่อเตรียมสอบ o-net ไปแต่ละครั้งก็ได้ปัจจัยประมาณ 500 บาทเก็บเงินส่วนนี้นำไปฝากธนาคารเพื่อใช้ในระดัับมหาวิทยาลัยต่อไป บางครั้งก็ส่งกลับบ้านเวลาครอบครัวมีปัญหา เงินที่ได้คิดว่าเพียงพอ เพราะเป็นสามเณรไม่ได้ใช้จ่ายอะไรมาก พ่อแม่เกิดความภูมิใจที่ช่วยแบ่งเบาภาระของท่านได้ มีความสงบเรียบร้อยขึ้น เป็นที่รักของภิกษุและบรรดาญาติโยมทั้งหลายที่เขามากราบไหว้พระ

ถ้าจำเป็นต้องลาไปกิจกรรมมันจะโทรหาฝ่ายปกครองเพราะเทคโนโลยีสะดวกแล้ว และเทคโนโลยียังช่วยให้ได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ ได้ ใช้ line Facebook ติดต่อเพื่อนๆ ด้วย

สามเณรเต็มมีเพื่อนเยอะ มีทั้งผู้ชายและผู้หญิงรู้จักกันตอนที่ไปปฏิบัติธรรมมีคนประมาณ 500 คนทั่วประเทศ เพื่อนจะมาสนทนาทักทาย ในโครงการให้สามเณรกับฆราวาสอบรมรวมกันแต่แยกกันพัก ชายกับชาย หญิงกับหญิง สามเณรกับสามเณรใช้เวลาอบรมทั้งหมด 10 วัน พักที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดอยุธยา เป็นโครงการเกี่ยวกับเด็กทุนพัฒนาชีวิตความคิดควบคู่กับคุณธรรม ได้เพื่อนใหม่ต่างศาสนา ทั้งศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ให้ทำกิจกรรมอยู่ในโครงการ และผู้จัดการก็พาไป

ทัศนศึกษาบ้าง โดยโครงการส่วนใหญ่จะให้ปฏิบัติตามแบบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คิดว่าเป็นการเปิดโอกาสให้มองโลกให้กว้างขึ้น นำความรู้มาพัฒนาจิตใจ ใช้ชีวิตอย่างมีสติ ทำอะไรก็ต้องรู้ว่าเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ที่สามเณรเต็มได้มีโอกาสไปเพราะเป็นนักเรียนทุน ทุนการศึกษาการไฟฟ้าคัดเลือกโดยดูจากฐานะทางบ้าน มีความประพฤติดี ช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน

สามเณรเต็มมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่นการแข่งขันระดับภาค ได้รางวัลชนะเลิศ เป็นการแข่งขันทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อ ทางคณะกรรมการจะให้หัวข้อมาให้คิดเอง ทำเอง จัดทำรูปเล่มเองทำให้ได้ประสบการณ์ ได้พบเจอสิ่งใหม่ๆ ในสถานที่ต่างๆกัน และมีส่วนช่วยงานขอบคุณแม่บ้านที่ทำภัตตาหารเพลให้กับลูกเณรได้ฉันในตอนเที่ยงของทุกวัน ส่วนกิจกรรมของห้อง เช่น วันลอยกระทงก็ช่วยกันทำกระทง วันไหว้ครูก็ช่วยเพื่อนๆ ทำพานไหว้ครู เวลาโรงเรียนจัดกิจกรรมให้ครูประจำชั้นมาแนะนำนักเรียนแต่ละห้องร่วมกันทำกิจกรรม

โรงเรียนมีโครงการเดินธุดงค์ปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุเขาน้อย เดินตั้งแต่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารถึงวัดพระธาตุเขาน้อย พอถึงก็พักผ่อนตามอัธยาศัย พักในวัดแถวๆ

เชิงเขา กางเต็นท์เอาหัวขึ้นภูเขา แล้วเอาเท้าเหยียดลง สามแฉกเต็นท์ต้องกางเต็นท์เองมีเพื่อนๆ มาช่วยบ้างไม่ลำบาก สนุกดี ตอนเช้าก็บิณฑบาตไปตามที่ต่างๆเดินเป็นกลุ่มๆแล้วก็เดินกลับวัดพระธาตุเขาน้อย เพื่อมาฉันทำแบบนี้ประมาณ 3 วัน ในโครงการนี้สอนเกี่ยวกับสติปัญญา 4 การปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นพระราชกุศลให้แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีกิจกรรมช่วยปลูกป่าที่สำนักงานสงฆ์สาขาหนองเจริญ ปลูกป่าในพื้นที่ธรรมสังฆและเขตป่าไม้ที่อำเภอภูเพียง มีวิทยากรมาช่วยอบรมสอนการวางแผนอนาคตให้ตรงกับตลาดแรงงานที่สังคมต้องการ ถ้านักด้นไหนก็ไปทางด้านนั้นๆตามความสามารถของตนและอีกโครงการหนึ่ง คือ โครงการแม่สอนไม่ให้เป็นหนี้ คือ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในโครงการสอนเกี่ยวกับการใช้เงินเท่าไร ถ้าไม่มีเงินก็ไม่ควรไปยืมคนอื่นเขา สอนให้พัฒนาเงินในอนาคตแบ่งเงินหลายๆ ส่วน ไปใช้ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเรียนและแบ่งให้ครอบครัว ข้อดีของทุกกิจกรรมคือพัฒนาจิตใจและพัฒนาชีวิตของตนเอง

โรงเรียนมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดคือ ต้องใส่รองเท้าดำ เอาข้อมือมัดไว้ใส่ป้ายชื่อ มือถือไม่พก ยกมือไหว้ครู กตัญญูต่อสถาบัน ยึดมั่นความสามัคคี ซึ่งเป็นกฎที่เคร่งมาก กฎนี้ต้องท่องทุกวันท่องตอนเช้า ก่อนเข้าแถวและตอนทำผิด คนแหกกฎของโรงเรียนมีจำนวนมาก ถ้าจำนวน 100 คน คนปฏิบัติตามกฎ 30% และ

แหกกฎ 70% ตอนที่โรงเรียนติดกล้องวงจรปิดทุกที่ ถ้าใครทำผิดอาจารย์ที่ควบคุมก็จะเห็น ถ้าใครทำผิดก็จะนำไปเข้าโครงการปฏิบัติธรรม ทำประโยชน์ให้กับโรงเรียน ช่วยกิจกรรมสังคม ทำความดีให้รุ่นน้องเห็น ดีกว่าโรงเรียนพระปริยัติที่อื่นๆ เขาเป็นอิสระ มักจะเกาะกลุ่มกัน ทำตัวเหมือนนักแสดงว่าแม่จะเป็นสามแฉกก็ยังทำตัวเหมือนฆราวาสแต่โรงเรียนนันทบุรีวิทยามีผู้ใหญ่ชมว่าเป็นระเบียบเรียบร้อย กฎของโรงเรียนที่บังคับกับศีลมีความคล้ายคลึงควบคู่กัน กฎของโรงเรียนอ้างอิงจากพระธรรมและวินัย

1.3.5 มองย้อนอดีต

ถ้าสามแฉกเต็นท์ไม่บวชปัจจุบันนี้ก็คงเป็นเด็กเกเร ตามเพื่อน เพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดี ถ้าไม่ทำตามเพื่อนเพื่อนก็จะโกรธและเลิกคบ แต่การบวชเรียนก็จะมีเพื่อนสามแฉกที่ชักชวนไปในทางที่ดีขึ้น เพราะมีพระธรรมวินัยควบคุมอยู่เกี่ยวกับด้านการประพฤติปฏิบัติ การยืน การนั่ง การเดิน ทำทุกอย่างต้องมีสติอยู่เสมอ ถ้าไม่มีสติก็จะล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเช่น ถ้าเดินไม่สำรวจ ญาติโยมเห็นก็จะมองว่าเป็นสามแฉกที่ไม่สำรวจ

1.3.6 ผลจากการบวชเรียน

การบวชคือการลดกิเลส ถ้าฆราวาสทำอะไรก็ทำสามแฉกไม่ควรทำอย่างนั้น เช่น ฆราวาสกินอาหารเย็น แต่ภิกษุสามแฉกไม่ควรกิน การบวชช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจเพราะ

การบวชต้องฝึกฝนจิตสมาธิและปัญญาให้ดี จึงจะสามารถไปโปรดญาติโยมได้ วางตัวตามทางสายกลาง ไม่ต้องเคร่งหรือหย่อนกับชีวิตเกินไป

สามเณรเต็มมีความสุขในการบวชเรียน สิ่งที่น่าประทับใจมากที่สุด คือการทำวัตรทุกเช้า-เย็น เพื่อฝึกฝนจิต ทำให้พัฒนาด้านจิตใจและปัญญา ถ้าวันไหนไม่ได้สวดมนต์ก็จะรู้สึกหงุดหงิด จิตใจไม่สงบ ส่วนด้านอารมณ์มีนิดหน่อย แต่สามเณรเต็มไม่ค่อยแสดงอารมณ์ มีรุ่นพี่มาแกล้ง ก็จะเฉยๆ แต่ถ้ารุ่นน้องมาแกล้ง จะโกรธบ้างไม่เข้าใจว่าเขามาแกล้งทำไม โกรธเป็นบางเรื่อง แต่ถ้าตบหัวจะโกรธมาก เพราะรุ่นน้องไม่ควรทำกับรุ่นพี่แบบนี้ก็เตือนบ้าง เขายังเป็นเด็กยังไม่รู้อะไรต้องเป็นแบบอย่างให้เป็นตัวอย่างเช่น ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนอย่างถูกต้องสามเณรเต็มเข้ากับทุกคนได้ง่าย ทั้งรุ่นน้องและรุ่นพี่

การบวชเรียนคือการเป็นสามเณร แปลว่าเหล่ากอแห่งสมณะ เป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดา ลดภาระให้แก่พ่อแม่ ช่วยสร้างเสริมพระพุทธศาสนาให้คงนานยั่งยืน ช่วยส่งเสริมความดีให้แก่พ่อแม่ ครูอาจารย์ คนที่เรานับถือ คนที่มีพระคุณ เปิดโอกาสให้เด็กยากจนให้ได้ศึกษาพระธรรมบาลี พระธรรมวินัยควบคู่กับสามัญแบบฆราวาส ทางพระถ้าใครได้นักธรรมชั้นเอกก็เทียบเท่ากับวุฒ.ม.3 ถ้าได้เปรียญธรรม 3 ประโยคเทียบเท่ากับวุฒ.ม.6 บางคนเรียน ม.3 สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยคก็สามารถต่อ มจร.มหาวิทยาลัยได้ ถ้าไม่ได้เรียนทางโลกก็สามารถเรียนต่อมหาวิทยาลัยได้

1.4 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

1.4.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรเกมส์ อายุ 14 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 บวชมาแล้ว 1 ปีย่างเข้าปีที่ 2 จบประถมมาจากโรงเรียนบ้านคูพงษ์อำเภอสันติสุข ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านพวงพะยอม อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ผู้ให้ข้อมูลมีบุคลิกเป็นคนพูดน้อย ตามคำตอบคำ มีการขออนุญาตบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มอธิบายเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตและบอกเล่าถึงความคิด ความรู้สึกภายในใจได้มากขึ้น

ครอบครัวสามเณรเกมส์อยู่กับพ่อและแม่ บ้านใกล้เคียงก็มีปู่ย่า ส่วนตายายเสียชีวิต มีพี่ชาย 1 คน พี่ชายติดคุกคดียาเสพติด ติดมาแล้วประมาณ 1 ปี พ่อแม่มีอาชีพทำไร่ ทำสวน ข้าวโพด เวลาขายผลผลิตได้เงินไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ฐานะทางบ้านยากจน ปัจจุบันจำวัดที่วัดช้างค้ำวรวิหาร สามเณรเกมส์เป็นคนนิสัยเกเร ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ ชอบเล่นกีฬาชอบเตะบอลจึงทำให้กลับบ้านมีค่าอยู่บ่อยครั้ง

1.4.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

พระอาจารย์ไปแนะแนวที่โรงเรียนก็เลยตัดสินใจที่จะบวชเรียน อยากบวชให้แม่กับพ่อเพื่อตอบแทนบุญคุณ ท่านส่งเสริมอยากให้บวช มาอยู่กับรุ่นพี่ที่รู้จักเป็นญาติกัน แม่ของสามเณรเกมส์เป็นน้องของแม่เขา ตอนนี้พี่อยู่ ม.3 เขาบวชมาก่อน เป็นคนชักชวนให้สามเณรเกมส์มาบวชอยู่ด้วยกัน นอนห้องเดียวกัน พี่บอกว่าค่าทอมก็ไม่ได้เสีย อุปกรณ์การเรียนก็ไม่ต้องจ่าย กินฟรี อยู่ฟรี สามเณรเกมส์เห็นต้นแบบมาจากพี่ เขาเป็นคนเรียนเก่ง เก่งขึ้นกว่าเดิม แต่ก่อนเป็นคนชอบเที่ยว เกร เวลาสามเณรมีปัญหาที่จะปรึกษากัน คอยแนะนำตักเตือน สอนการบ้าน

1.4.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

การเตรียมตัวก่อนบวช สามเณรเกมส์มาอบรมก่อน 5 วัน มาฝึกสวด ฝึกทำวัตร มีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลแนะนำเรื่องกฎ เรื่องการแต่งกาย เช่นอย่าครองผ้ายาวเกินจะ โคนตัดผ้า วันที่ 2 เมษายนก็บวชเรียน พ่อแม่ช่วยจัดข้าวของมาให้เช่น ผ้าจีวร ต้องเตรียมมาจากบ้าน พ่อแม่มาเฉพาะวันงานแล้วก็กลับ มีญาติมาช่วยงานประมาณ 10 คน สามเณรเกมส์มีเพื่อนสมัยประถมเยอะ เพื่อนไม่ได้มาช่วยงาน แต่มีเพื่อนมาบวชด้วยกัน 7-8 คน มาบวชที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ที่วัดและโรงเรียนอำนวยความสะดวกเตรียมงานให้หมดเลย ทั้งข้าวปลาอาหารและพิธีต่างๆ กินฟรี อยู่ฟรี อุปกรณ์ต่างๆฟรี เช่น สนุ่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว

1.4.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

การปรับตัวช่วงแรกสามเณรเกมส์คิดถึงพ่อแม่จนร้องไห้ ใช้เวลาเกือบเดือนกว่าจะปรับตัวได้ โรงเรียนมีสอนปรับพื้นฐานแนะแนวการใช้ชีวิต เรื่องการเรียน มีสอนเสริม มีฝึกกรรมฐาน สอนมนต์ทุกวัน ตอนนี้ก็ยังทำทุกวัน

กิจวัตรสามเณรเกมส์ต้องตื่นตี 5 ล้างหน้าแปรงฟัน แต่งตัวไปบิณฑบาตเดินไปไม่ไกล จากวัดไปตลาด น่าจะไม่ถึงกิโลเมตร กลับมาก็ฉัน เวลาญาติโยมใส่บาตรต้องท่องสวด สัพพัญญูและยะถาเป็นคำกรวดน้ำและให้พร พระอาจารย์เป็นคนฝึกให้ โยมมีถวายปัจจัยในบาตรขั้นต่ำ 20 บาท สามเณรเกมส์เอาเงินไปซื้อขนม ซื้อมันฝรั่งบางส่วนเก็บไว้เป็นทุนการศึกษา เก็บไว้ใช้ส่วนตัวบ้างเพราะพ่อแม่บอกว่าไม่ต้องส่งให้ ขอให้ดูแลค่าใช้จ่ายของตัวเองให้ดี เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินส่งเสีย ไม่มีเงินให้ใช้ ส่วนเรื่องค่าทอมก็ไม่ได้จ่ายเพราะเรียนฟรี อุปกรณ์การเรียนก็ฟรี ที่พักฟรี ที่โรงเรียนมีของขายที่โรงอาหาร ส่วนกลางวันก็ฉันเพลที่โรงอาหาร มีถวายเพลทุกวัน ไม่มีค่าใช้จ่าย ส่วนกิจกรรมต้นนั้นไม่มี วัดช้างค้ำวรวิหารมีสามเณรเยอะ ส่วนมากจะนิมนต์พระภิกษุสงฆ์

เวลาว่างสามเณรเกมส์จะอยู่ห้องอ่านหนังสือ สวดมนต์ ถ้ามีเวรก็ลงมาทำเวรตามตารางที่พระอาจารย์จัดไว้ให้

เรื่องเวรนอนเลือกกันเอง ส่วนมากจะมาจากบ้านเดียวกัน สนทนสนมคุ้นเคยกันห้องหนึ่งพักได้ 4-5 คนมีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลตั้งแต่เริ่มบวช ดูแลเรื่องสวดมนต์ บิณฑบาต และมี

เพื่อนสนิทตั้งแต่ประถมมาวชเรียนด้วยกัน การเรียนก็ใกล้เคียงกัน ระดับปานกลาง มีผู้อำนวยการ และอาจารย์คอยสอนเรื่องพระธรรมวินัยแล้วหลังจากนั้นก็ศึกษาเอง

เวลาสามเณรเกมส์มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ก็ปรึกษาเพื่อนข้างห้อง เพราะเดี๋ยวเพื่อนก็จะเคลียร์ให้ไม่อยากไปฟ้องอาจารย์เพราะเป็นเรื่องของเด็กๆ สามเณรเกมส์สนิทกับอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ดูแลในวัด สามเณรในวัดมี 200 รูป และนักเรียนสามเณรที่เรียนนันทบุรีวิทยา ทั้งหมด 300 กว่ารูป

ในห้องเรียนสามเณรเกมส์มีเพื่อน 38 รูป มาจากต่างวัด ต่างอำเภอ ต่างจังหวัด เช่น จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ เพื่อนในห้องส่วนมากจะเป็นเพื่อนกลุ่มเดิมที่เรียนด้วยกันมาตั้งแต่ ม.1 พอมาอยู่ ม.2 ก็มีสลับกันบ้างแล้วแต่อาจารย์ประจำชั้น สามเณรเกมส์ชอบเรียนวิชาศิลปะ ที่ไม่ชอบเรียนคือ คณิตศาสตร์ ถ้าจบ ม.3 ยังจะเรียนต่อที่นี่เพราะประหยัดเรื่องค่าใช้จ่าย แต่ยังไม่ได้คิดว่าจะเรียนสายอะไรอนาคตยังไม่ได้วางแผน

ตอนนี้สามเณรเกมส์ยังติดต่อเพื่อนที่เรียนประถมอยู่ส่วนมากเพื่อนผู้ชายจะเรียนที่โรงเรียนสันติสุขวิทยาคมแต่สามเณรเลือกที่จะบวชเรียน อยากบวชเพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ แบ่งเบาภาระให้พ่อแม่ พ่อแม่มาเยี่ยมบ่อย เดือนละ 1-2 ครั้ง ซื้อมาเยี่ยมมาเข้าเย็นกลับ และน้ำๆ มารับช่วงปิดเทอม จะกลับไปประมาณ 15 วัน บ้านห่างจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยาประมาณ 32 กิโลเมตร ไปเจอเพื่อนเก่าที่เคยเรียนด้วยกัน พุดจาพักทาย เล่นด้วยกันประสาเด็ก สามเณรเกมส์มีโอกาสช่วยชาวบ้านยกหิน ยกทราย ตอนสร้างพระธาตุที่บ้านเกิดช่วงปิดเทอม จำวัดที่วัดน้ำโพง บ้านพงพะยอม ไปก็ช่วยงานวัด กวาดวัด ทำความสะอาด มีพระ 1 รูป สามเณร 8 รูป ส่วนมากสามเณรที่นั่นเรียนที่วัดดอนมดแดง สามเณรเกมส์ไม่ไปเรียนที่วัดดอนมดแดงเพราะอยากมาอยู่กับรุ่นพี่ที่เป็นญาติกันมากกว่า

กิจวัตรที่โรงเรียน 7 โมง 50 นาที ต้องเข้าแถวที่ศาลาการเปรียญ สวดมนต์ ทำสมาธิ พบอาจารย์เรื่องกฎระเบียบกฎมีอยู่ว่า สวมรองเท้าดำ เอาย่ามลงไหล่ ต้องใส่ป้ายชื่อ มือถือไม่พก ยกมือไหว้ครู กตัญญูต่อสถาบัน ยึดมั่นต่อความสามัคคี คือลูกนันทบุรีวิทยานาน หลังจากทำกิจกรรมเสร็จก็ขึ้นชั้นเรียน เรื่องกฎสามเณรเกมส์มีปัญหาเรื่องการครองผ้า บางครั้งก็หลุดออกข้ออื่นๆ ไม่มีปัญหา

1.4.5 มองย้อนอดีต

ถ้าสามเณรเกมส์ไม่ได้มาบวชเรียน คิดว่าจะเรียนที่สันติสุขแต่ก็ไม่แน่ใจว่าพ่อแม่จะส่งเรียนไหวไหม เพราะมีค่าใช้จ่ายเรื่องค่าเทอม ค่าชุด ค่าเดินทาง ค่าอาหาร พ่อแม่คงลำบากมาก จึงอยากบวชเรียนไปเรื่อยๆ ให้สูงที่สุด

1.4.6 ผลของการบวชเรียน

สามเณรเกมส์รู้สึกมีความสุขกับการมาบวชเรียน ชุกชนตามประสาเด็ก เล่นกินขนม มีเพื่อนเยอะ เพื่อนทำให้เป็นคนดีขึ้นพ่อแม่ภูมิใจ ท่านมีความสุขที่เห็นชายผ้าเหลือง เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เกรง ขยันที่จะเรียนมากขึ้น มีความสุข เห็นพ่อแม่มีความสุข และภาคภูมิใจในสามเณร ถ้าไม่ได้บวชคงจะเกรง ถ้าลาสิกขาออกไปก็จะไม่เกรง เพราะไม่อยากจะให้พ่อแม่เสียใจ พระวินัยชดถลาจิตใจให้เป็นคนดีขึ้น

การบวชเรียนในความหมายของสามเณรเกมส์หมายถึงเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม ศึกษาเรียนรู้ให้สูงไปเรื่อยๆ

1.5 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

1.5.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรเอิร์ท อายุ 14 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 ภูมิลำเนาเดิม อยู่บ้านดอนมูล ตำบลปิงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน บวชมาแล้วปีย่างเข้าปีที่ 2 ก่อนบวชพักอยู่กับพ่อและแม่ มีพี่น้อง 3 คน สามเณรเอิร์ทเป็นคนพี่ มีพี่ชาย 2 คน พี่ชายคนแรกประกอบอาชีพผู้ช่วยพยาบาล คนที่ 2 เรียนจบแล้วรอทำงานครู ปัจจุบันสามเณรเอิร์ทจำวัดที่วัดบ้านดอนเฟื่อง ตำบลเรือง อ.เมือง จบประถมจากโรงเรียนบ้านปิงหลวง อำเภอนาหมื่น ผู้ให้ข้อมูลมีบุคลิกที่สังเกตได้คือเรียบร้อย ตั้งตั่งคล้ายผู้หญิง ผิวขาวนวล มีการขออนุญาตบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูลเริ่มอธิบายเรื่องราวต่างๆ ในชีวิต

สังครรอบๆ บ้านสามเณรเอิร์ทมีทะเลาะกับคนข้างบ้านบ้าง เขามองครอบครัวสามเณรเอิร์ทเป็นคนยากจน ไม่มีอันจะกิน ส่วนบ้านเขาเป็นคนรวย ตอนแรกก็ว่าพี่ชายเรียนไปคงไม่จบ แล้วหลังๆ ก็มาว่าสามเณร มีแม่คอยห้ามและสอนว่า ให้เอาคำที่เขาดูถูกมาเป็นประสบการณ์ สามเณรเอิร์ทเป็นคนหลายอารมณ์ อารมณ์แปรปรวนเวลามีคนมาโน้มน้าหรือเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วสามเณรรู้ก็จะพาเพื่อน 4-5 คน ไปด่าที่บ้านเพราะทนไม่ไหว คุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ บางครั้งเขาชวนทะเลาะสามเณรเอิร์ทก็จะเจียบๆ แต่บางครั้งทนไม่ไหวก็จะตะโกนด่าสวนกลับทันที เขามองว่าสามเณรเป็นคนเกรง ทั้งๆ ที่ไม่ได้ไปหาเรื่องใคร เขาไม่อยากจะถูกลูกหลานมาเล่นกับสามเณรเอิร์ท

1.5.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

สามเณรเอิร์ทมีใจอยากบวช อยากบวชเรียนที่นี่ เลือกที่จะมาเรียน โรงเรียนนันทบุรีวิทยาเพราะพี่ทั้ง 2 คนเคยบวชเรียนเป็นศิษย์เก่ามาก่อน รู้สึกว่ามีกำลังใจที่จะเรียน ถ้าไปเรียนที่อื่นอาจไม่สู้ สามเณรเอิร์ทกับพี่ห่างกัน 10 ปี เท่าที่จำความได้ก็เห็นพี่บวชมาก่อนแล้ว พี่นิสัยดี สอนว่าเมื่อมาบวชแล้วทำตัวดีๆ แนะนำว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะเป็นโรงเรียนของสามเณรโดยตรงและมีการเรียนการสอนที่ดี เครื่องครัดเรื่องกฎระเบียบ สร้างจิตสำนึกที่ดีให้นักเรียน

ที่ไม่ไปเรียน โรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนเอกชน หรือ โรงเรียนรัฐบาลเพราะเหมือนมันจะเรียนยาก อยากบวช ใจยากบวช บวชเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ อยากให้พ่อแม่เกาะชายผ้าเหลืองด้วย

1.5.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

พ่อกับแม่ติดต่อกันทางวัดให้ คือทางวัดจะมีกิจกรรมหรือพิธีการบวชทุกปี รุ่นของสามเณรเอิร์ทบวชพร้อมกัน 10 คน บางคนก็บวชจำศีล บางคนก็บวชฤดูร้อน บางคนก็บวชเรียน งานบวชจัดขึ้นที่วัดปิงหลวง อำเภอนาหมื่น แล้วสามเณรเอิร์ทก็มาศึกษาต่อที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีชัตถธรรม

การเตรียมตัว หลังจากปิดเทอมก็มาอยู่วัด อยู่หลายวันเพื่อรอบวช ต้องเตรียมข้าวของเครื่องใช้ เช่น หมอน มุ้ง และต้องฝึกสวด หลังจากบวชเสร็จก็จะอยู่กรรมฐาน จำศีล 7 วัน

พิธีบวชวันแรกมีพิธีขอน้ำนมพ่อ ขอน้ำนมแม่ กราบเท้าพ่อแม่ แล้วก็โกนผม พ่อแม่ได้ตัดผมให้และมีพระรุ่นใหญ่กว่าโกนผม ในงานบวชมีญาติๆ คนรู้จัก ลูกป้าน้ำอา มาเยอะเยอะแต่ไม่มีเพื่อนมาช่วย เพื่อนคิดเรียนกันหมด มีไปสมัครเรียนบ้าง มีเพื่อนประถมนมาบวชพร้อมกันอีก 2 คน ตั้งใจมาเรียนที่นันทบุรีวิทยาจะได้เรียนอยู่ห้องเดียวกัน

1.5.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

การปรับตัวของสามเณรเอิร์ทตอนแรกก็จะลำบาก คนอื่นชอบคำหิ โน่นนี่ ต้องอดทน อดกลั้น ตอนนั้นก็ชอบเถียงกิดอยากลาสิกขา อารมณ์ไม่อยากอยู่แล้ว กิดจะหนีอยากกลับบ้าน ร้องไห้ตลอด แต่ตอนนี้พยายามปรับนิสัยให้เข้ากับคนอื่นให้ได้ ช่วงแรกคิดถึงบ้านแต่ก็เตือนตัวเองว่ามาอยู่ที่นี่ มาเรียน มาศึกษาหาความรู้ แม่คอยปลอบ สามเณรเอิร์ทมาคิดได้เพราะมีพี่คอยสั่งสอนว่าทดแทนบุญคุณพ่อแม่ พ่อแม่ตายไปแล้วได้เกาะชายผ้าเหลืองลูก พี่ชายก็มาเยี่ยมแต่ไม่บ่อยเพราะว่าติดงาน ไปทำงานที่จังหวัดสมุทรปราการ ทำงานส่งเสียให้พี่คนที่ 2 ได้เรียนมหาลัย ทั้งค่าเทอม ค่าใช้จ่ายและส่งให้พ่อแม่ทุกเดือน สงสารพี่ที่ไม่มีเวลาได้พักเลย เห็นพี่เหนื่อย พ่อแม่เหนื่อย สามเณรเอิร์ทต้องอดทนให้ได้ ต้องประหยัคอดออม ต้องขยันเรียนทำให้พ่อแม่ภูมิใจ

ตอนมาเรียนแรกๆ ร้องไห้เพราะย้ายจากวัดที่บวชมาจำวัด ใกล้เคียงๆ โรงเรียนจำวัดที่วัดถ้ำมด มีปัญหาเรื่องการอยู่เพราะคนเยอะ โคนแกล้ง มีเรื่องทะเลาะกัน สามเณรเอิร์ทโดนค่าเป็นประจำ จึงโทรหาพ่อแม่ทุกวันช่วง 2-3 เดือนแรก ถึงออกพรรษาจึงขอย้ายวัด มาจำที่วัดดอนเฟื่อง รู้จักวัดดอนเฟื่องเพราะรุ่นพี่เป็นคนแนะนำเขาเคยอยู่ที่นั่นมาก่อน ตอนนีรุ่นพี่เรียนมหาวิทยาลัยมหามงกุฎ จังหวัดเชียงใหม่ ชอบรุ่นพี่ที่คอยสอนจึงทำให้สนิทกันมาก ตอนนีท่านยังบวชเรียนอยู่ ยังมาเยี่ยมบ่อยๆ ปีละ 4 ครั้ง วัดนี้ไม่มีปัญหาเหมือนวัดเดิมเพราะมีรุ่นพี่คอยแนะนำสั่งสอน ชี้แนะว่าทำแบบนั้น แบบนี้ไม่ถูกแล้วต้องทำแบบนี้ การปรับตัวก็ดีขึ้น ที่วัดมีพระสงฆ์

1 รูป สามเณร 3 รูป ญาติมีหลายห้องห้องหนึ่งพักได้ 1 รูป ญาตินั้นสามเณรเอิร์ทอยู่กับสามเณรรุ่นน้อง สามเณรเรียนที่นี้ทั้งหมด 3 รูป

สังฆมรอบวัดคนที่ศรัทธาเยอะ คนที่ไม่ศรัทธาก็มี ชอบว่าสามเณรเอิร์ทสวด ไม่ได้ สวดไม่เก่ง งานวัดก็ไม่ทำ ใหม่ๆ ที่เขาไม่ได้มาเห็นว่าทำอะไรบ้างบางครั้งก็น้อยใจ บางครั้งก็มี ด่ากลับ ยังควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ บางครั้งก็พยายามที่จะสำรวมแล้ว แต่ก็พัฒนาให้ดีขึ้น อาจ เพราะยังเป็นเด็ก ตอนนั้นก็ยังเด็กอยู่แต่ก็จะพยายามให้มากขึ้น สามเณรเอิร์ทปรับให้เข้ากับชาวบ้าน โดยทักทายญาติโยม เพื่อความคุ้นเคยให้เขารู้จักมากขึ้น ตอนนี้มีควมประทับใจญาติโยม ที่คอย ห่วงใย ถวายทานทุกเช้า สุข เช่น สามเณรเป็นอย่างไร อยู่สบายไหม หลับสบายไหม การอยู่การกินเป็น อย่างไรบ้าง

เวลามีปัญหาจะปรึกษารุ่นพี่เรื่องการอยู่ การกิน การทะเลาะกับเพื่อน บางครั้งก็ไปทะเลาะกับเขาก่อน บางครั้งเขามาทะเลาะกับสามเณรเอิร์ทก่อน แต่ตอนนี้ไม่ค่อยมีแล้ว เป็นคนเก็บกดไม่ค่อยบอกใคร พ่อแม่ก็ไม่บอกกลัวท่านไม่สบายใจ

เจ้าอาวาสไม่ดุ ท่านใจดี สอนเรื่องการอยู่ การกิน ขยันทำงาน ขยันเรียน ไม่ อึดอัด ทำให้พัฒนาตัวเอง การกินไม่มีปัญหา กินเยอะกว่าตอนเป็นฆราวาสด้วยซ้ำ ส่วนตอนเย็นฉัน แต่น้ำปานะ

กัจจัตที่วัดตีนนอน ล้างหน้าแปรงฟัน ทำวัตร เตรียมตัวมาโรงเรียน ไม่ได้ บิณฑบาตมีญาติโยมมาถวาย จะบิณฑบาตเฉพาะวันสำคัญเช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เข้าพรรษา เวลาไม่ ฉันที่วัดมาฉันที่โรงเรียนมีร้านขายอาหารที่โรงอาหาร ช่วงวันหยุดจะตีนนอน ล้างหน้าแปรงฟัน ทำ วัตร ทำงานความสะอาดที่ได้รับมอบหมายเช่น กวาดลานวัด พอทำเสร็จก็ขึ้นกุฏิไปอ่านหนังสือ หรือทำการบ้านพักผ่อนตามอัธยาศัย มีออกไปกิจนิมนต์ข้างนอกบ้าง เช่น สวดมาติกา สวดศพ สวด อภิธรรม สวดเจริญพระพุทธมนต์ ฟังสวดมาจากหนังสือ เพราะฟังสวดตั้งแต่บวชเณรใหม่ๆ เขามี บังคับให้ทำงาน คั้นแรกได้ประมาณ 200-300 บาท คั้นต่อๆ ไปจะได้คั้นละ 500 บาท เอาเงินเก็บไว้ เป็นทุนการศึกษาแต่ก่อนเอามาซื้อปากกาดอนนี้ไม่ได้ซื้อแล้วเพราะโรงเรียนมีแจกให้ออมเงินไว้ และเอาไปฝากธนาคารบ้าง ส่งให้พ่อแม่บ้างส่วนมากจะส่งเป็นพวกของกินเช่น มาม่า ปลากระป๋อง สามเณรเอิร์ทเป็นเด็กกิจกรรม แข่งงานวิชาการเช่น แต่งกลอน แรกๆก็ไปหาประสบการณ์มีรุ่นพี่ สอนว่าแต่งอย่างไร แต่งแบบไหน หลังๆ ก็ได้รางวัลอันดับ 2 มีเงินตอบแทนก็จะเอาเงินเข้า ธนาคารกรุงไทยเก็บเป็นทุนการศึกษา บางครั้งก็เก็บไว้ที่วัดห้องส่วนตัวไม่มีหายเพราะไม่มีการ ขโมยคิดว่ามีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย

สามเณรเอิร์ทเดินทางมาโรงเรียนโดยรถรับ-ส่ง ไปรับที่วัดประมาณ 6.20 น. มาถึงโรงเรียน 7 โมงกว่า เดินทางไป-กลับทุกวัน วัดห่างจากโรงเรียนประมาณ 5-6 กิโลเมตร มีค่าใช้จ่ายเดือนละประมาณ 500 บาท ทางโรงเรียนออกให้ ค่าหนังสือ อุปกรณ์ ค่าเทอมก็ไม่ได้จ่าย

เรียนฟรี พอถึงโรงเรียนก็มาฉันทที่โรงอาหารรอเพื่อน บางครั้งมีการบ้านก็ทำการบ้านรอเข้าแถวที่ศาลาการเปรียญ สวดมนต์ มีอาจารย์พบปะหน้าแถว พูดคุยเสร็จก็ปล่อยขึ้นชั้นเรียน

ช่วงแรกสามเณรเฮอร์ทไม่ค่อยมีเพื่อนอยู่กับเพื่อนที่เรียนประถมและบวชด้วยกันมา แต่พอสักระยะก็มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้นและมีเพื่อนเก่าส่วนมากจะเป็นเพื่อนผู้ชาย เพื่อนผู้หญิงมี 2-3 คน ติดต่อกันเวลาว่างตอนอยู่วัดเพราะทางโรงเรียนมีกฎไม่ให้พกโทรศัพท์ในห้องเรียนมีเพื่อน 38 รูป เพื่อนสนิทชื่อสามเณรไนท์ เป็นคนร่าเริง นิสัยดีคอยรับฟังและให้คำปรึกษาที่ดี คอยช่วยเหลือทุกอย่าง เช่นเรื่องการเงิน เรื่องการงานเวลาสามเณรเฮอร์ทคบเพื่อนต้องดูนิสัย หรือบุคลิก

มีปัญหาทะเลาะกันเรื่องการเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียนแต่ก็พัฒนาตัวเองมาเรื่อยๆ โรงเรียนมีการสอนซ่อมเสริมให้ ตอนนี้ผลการเรียนค่อนข้างดี พอใจ สามเณรเฮอร์ทมีปัญหาเรื่องกฎบ้าง คือ สามเณรทุกคนต้องเอาข้อมลงไหล่ ส่วนมากจะทำข้อนี้ไม่ได้ แต่ก็ไม่ได้ยึดติดกับกฎที่ตั้งขึ้น และโรงเรียนมีมาตรการช่วยเหลือเด็กนักเรียนคิดสิ่งเสพติดอยู่ในสังคมที่เสพยามาก่อนอาจคบเพื่อนที่ไม่ดี มีการรายงานตัว มีวิธีช่วยเหลือและป้องกัน ในห้องเรียนมีคนสักยันต์ อาจารย์ก็จะสั่งสอนว่าเวลาไปสมัครงาน เขาจะไม่รับคนมีรอยสัก ห้ามสำหรับคนที่ยังไม่สัก ส่วนคนที่สักแล้วก็แนะนำให้เอารอยสักออก

กิจกรรมที่โรงเรียนมีพาสสามเณรออกไปนอกสถานที่ไปทัศนศึกษาทุกปี ปีที่ผ่านมาไปทะเล สามเณรเฮอร์ทไปชมวิว ทิวทัศน์เล่นน้ำทะเล และก็มีเดินปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุเขาน้อย 3 วัน 2 คืน นอนในเต็นท์มีพระอาจารย์คอยดูแล ดินดี 3 ล้างหน้าแปรงฟัน ทำวัตรเช้า ออกบิณฑบาตและก็ทำความสะอาดวัด ฝึกปฏิบัติตนเองเช่น ฝึกไหว้ ฝึกกราบ ฝึกนั่งสมาธิ ฝึกทำวัตร ฝึกสวดมนต์ ได้ความมีวินัยในตนเอง ตรงต่อเวลา กลับมาจากโครงการเอาความรู้นำมาใช้เช่น การนั่งสมาธิ การไหว้ การกราบ การพนมมือ ฝึกให้สงบขึ้นควบคุมตนเองได้ดีขึ้นเวลามีคนแกล้งก็เฉยๆ ไม่ตอบโต้

โรงเรียนสนับสนุนด้านอาหารกลางวันเลี้ยงเพลไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย มีน้ำให้คำรถรับส่งฟรีโรงเรียนออกให้ มีที่พักให้ แต่สามเณรพักอยู่เยอะ 200 กว่าคน เวลาปิดเทอมสามเณรเฮอร์ทไม่ได้กลับบ้านใช้เวลาว่างในการอ่านธรรมะเพราะทำให้จิตใจสงบขึ้น แต่พ่อแม่ก็มาหาปีละ 2-3 ครั้ง มาเข้าเียนกลับ แม่ก็จะทำอาหารที่ชอบมาให้กิน

การเรียนของสามเณรเฮอร์ท เรียนวิชาสามัญทั่วไปเหมือนฆราวาสควบคู่กับเรียนบาลีเพราะมีตารางเรียนบาลี ถ้าใครอยากเป็นมหาาก็ต้องเรียนและสอบเปรียญธรรม สามเณรเฮอร์ทชอบเรียนภาษาไทยแต่ไม่ชอบคณิตศาสตร์

วางแผนชีวิตตนเองว่าจะเรียนต่อที่นั่นทุนวิฑิทยา เพราะสามเณรเฮอร์ทกลัวพ่อแม่ไม่มีเงินส่งเรียน อยากเรียนต่อสายศิลป์ภาษา โรงเรียนนั่นทุนวิฑิทยา มีสายวิฑิทยค์คณิต

ศิลป์ภาษา ศิลป์อาชีพ ถ้าจบ ม.6 แล้วจะไม่ลาสิกขาเรียนต่อให้สูงๆ อยากเรียนครุศาสตร์ สามแฉกเอิร์ทอยากเป็นครูสั่งสอนทุกคนให้เป็นคนดี แบ่งปันความรู้ที่มีให้คนอื่น อยากเป็นเหมือน อาจารย์ที่เคยสอนตอน ป.6 ท่านเป็นคนอารมณ์ดี รักลูกศิษย์ คอยเป็นห่วง และไม่หวงความรู้ เวลา ทะเลาะกับเพื่อนก็มีอาจารย์คอยให้คำปรึกษา ตอนนี้ก็ยังติดต่อกัน ทาง line facebook ส่วนที่ โรงเรียนก็ภูมิใจพระอาจารย์ประจำชั้นที่ดูแลได้ทั่วถึง คอยห่วงใย สามแฉกเอิร์ทอยู่ตลอด เรื่องการใช้ชีวิตประจำวัน เรื่องเงิน อาหารการกิน การปรับตัวต่างๆ

1.5.5 มองย้อนอดีต

ถ้าตอนนั้นสามแฉกเอิร์ทไม่ตัดสินใจบวชเรียนคิดว่าจะเรียนที่โรงเรียนเมือง ลี อยู่ละแวกบ้าน มีแต่เด็กคือ เกร บางคนก็ท้องในวัยเรียน คิดว่าต้องใช้เงินเยอะ ค่าเทอม ค่าชุด อุปกรณ์เครื่องเขียน ค่าเดินทาง ค่าอาหาร กลัวจะเป็นภาระให้พ่อแม่ กลัวพ่อแม่เสียเงิน เลยมาบวช อยากทดแทนบุญคุณ อยากมาเรียนที่นี่

1.5.6 ผลของการบวชเรียน

พ่อ แม่ ญาติๆ ภูมิใจที่เห็นสามแฉกเอิร์ทมาบวชทดแทนบุญคุณพ่อแม่ การบวชเรียนช่วยวางแผนชีวิตอนาคต มีประสบการณ์ในการบวช บวชมาแล้วย่อมรู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก เมื่อลาสิกขาออกไปจะได้เป็นคนดีของสังคม อยากเลี้ยงดูครอบครัว พ่อแม่ พี่ชายให้สบาย ให้สมกับที่เขาเลี้ยงดูสามแฉกมาตั้งแต่เล็ก

การบวชเรียนช่วยขัดเกลาจิตใจ ปรับเปลี่ยนนิสัยเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น ทั้งนิสัย มารยาท และความสะอาดทำตัวให้เป็นแบบอย่างแก่รุ่นน้อง ปฏิบัติตัวให้ดี ให้เขาเคารพ นับถือ สอนเรื่องสวดมนต์ การบิณฑบาต ช่วยเหลือญาติโยมช่วยแบ่งบุญให้ ส่วนเรื่องวัดสามแฉก เอิร์ทก็ช่วยทำความสะอาด ช่วยกันพัฒนา ญาติโยมไม่ได้มาช่วยในการทำความสะอาดวัด ภูมิใจกับการได้มาบวชเรียนแต่ก็ยังอยากพัฒนาขึ้นไปอีกเพราะตอนนี้ยังเด็ก

สังคมญาติโยมศรัทธาในตัวสามแฉกเอิร์ทมากขึ้น จากที่เป็นฆราวาสอาจมีคนไม่ชอบ ตอนนี้ศรัทธามากขึ้นแต่ก็ยังมียังมีบางคนที่ยังมีความคิดเหมือนเดิมเพราะเขาไม่ชอบ เกร ตอนนี้ไม่ได้ไปใส่ใจหรือสนใจแล้วแต่จะพยายามปรับปรุง พัฒนาตัวเองให้ดีที่สุด

การบวชเรียนในความคิดของสามแฉกเอิร์ทคือการใฝ่หาความรู้เข้าตัวทั้ง ในทางธรรมและทางโลก ศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาการตนเอง

ข้อดีของการมาบวชเรียนทำให้แข็งแกร่งขึ้น สอนให้รู้ว่าอันไหนดี ไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำ อันไหนถูก อันไหนผิด ไม่เลี้ยงเรื่องยาเสพติด หนีเที่ยว ส่วนตัวสามแฉกเอิร์ทแล้ว กลัวโลกภายนอกถ้ามีเพื่อนไม่ดี กลัวจะทำตาม ทำให้พ่อแม่เสียใจ การเป็นสามแฉกใช้ชีวิตสบาย กว่าฆราวาส หาเงินง่ายกว่าส่วนมากได้มาจากกิจนิมนต์แต่ถ้าเป็นฆราวาสต้องไปทำงานใช้แรง แลกเงิน

1.6 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

1.6.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรไนท์ อายุ 13 ปี บวชมาแล้ว 1 ปีย่างเข้าปีที่ 2 กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 3 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จบประถมมาจากโรงเรียนจุมปีวนิคารณ์ จำวัดที่วัดมณฑลเข็ร อ.เมือง จ.น่าน ภูมิลำเนาอยู่บ้านอภัย อ.เมือง อาศัยอยู่กับพ่อแม่ มีน้อง 1 คน น้องเรียนอยู่ชั้น ป.3 โรงเรียนจุมปีวนิคารณ์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวรักใคร่อบอุ่นดี สามเณรไนท์เป็นคนไม่เกรง เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยทำงานบ้านซักผ้า ล้างถ้วยล้างจาน ทำความสะอาด พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานโรงแรมทำความสะอาดห้องพัก รายได้คนละ 7,000-8,000 ต่อเดือน พ่อแม่มีภาระที่ต้องเลี้ยงน้องและดูแลย่า

1.6.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

สามเณรไนท์ตัดสินใจบวชเองเพราะอยากบวช อยากศึกษาทางธรรม ควบคู่กับทางโลก ลดภาระของพ่อแม่เรื่องค่าใช้จ่าย สามเณรไนท์คิดว่าการบวชเรียนแบ่งเบาภาระพ่อแม่ได้ ฟังพ่ตัวเองได้ ฝึกให้ใช้ชีวิตแบบลำพังจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ พ่อแม่ส่งเสริมให้บวชอยากเห็นลูกอยู่ในผ้าเหลือง ท่านคิดว่าปลอดภัยกว่าเป็นฆราวาส กลัวอยู่ในสังคมแวดล้อมที่ไม่ดี สามเณรไนท์เห็นต้นแบบการบวชเรียนมาจากสามเณรฟู้คซึ่งเป็นญาติกันอยู่บ้านวังดาว เมื่อเขาบวชแล้วเป็นคนเรียนเก่งขึ้น มีสมาธิมากขึ้น จึงอยากให้ตนเองพัฒนาแบบนั้นบ้าง

1.6.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

ก่อนบวชสามเณรไนท์ปรึกษาพ่อแม่ และต้องเตรียมตัวมาอยู่ร่วมกับเพื่อนที่วัดเพื่อทำกิจกรรม ฝึกทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น สวดมนต์ ฝึกท่องคำบวช

สามเณรไนท์บวชที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารตอนบวชพ่อเป็นคนติดต่อ พระอาจารย์ให้ พ่อเคยบวชที่วัดนี้และเรียน โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรมตั้งแต่ ม.1 จนถึง ม.6 พ่อเล่าว่าเคยเป็นประธานนักเรียนของ โรงเรียนเลยสนิทกับพระอาจารย์และคุ้นเคยกับผู้ใหญ่เป็นอย่างดี

วันแรกของการบวชเขาให้ใส่ชุดเป็นนาคก็มีพ่อแม่ ญาติพี่น้องมาตัดผม โกนผมพร้อมกันทั้งหมดที่เป็นสามเณรมีเพื่อนที่เรียนประถมมาบวชพร้อมกัน 1 คน ตอนนี้ก็ยังเรียนและจำวัดที่เดียวกัน วันที่ 2 เป็นวันบวชสามเณรนุ่งห่มผ้าเหลือง

1.6.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

การปรับตัวของสามเณรไนท์ไม่มีปัญหาทั้งกับพระอาจารย์และเพื่อนสามเณร สังคมเพื่อนในวัดสามเณรไนท์เข้ากับเพื่อนๆ พี่ๆ ได้ดี สนุกตามประสาเด็ก ญาติแบ่งกันคนละห้อง อยู่เดี่ยวแต่จะอยากเรื่องการปฏิบัติเพราะต้องสำรวจ ทำตัวให้ญาติโยมศรัทธา มีสามเณร ม.1 ม.2 และ ม.4 รุ่นพี่สอนการนุ่งผ้าและการทำงาน สอนทำความสะอาดวัด ทำเวรต่างๆ พระอาจารย์ก็

สอนเรื่องสวดมนต์ เมื่อทำผิดก็จะมีกลงโทษ เช่นท่องสวดไม่ได้ก็จะให้กราบพระ 100-200 ครั้ง แต่ไม่มีการลงโทษแบบตีหรือรุนแรง พระอาจารย์ใจดีเคยพาสามเณรในวัดไปที่เขื่อนน้ำตก ที่เขื่อนวัดส่วนมากไปต่างอำเภอ ช่วงเสาร์ อาทิตย์และวันหยุด ได้ไปเล่นสนุก ผ่อนคลายไม่เครียด อยากให้ไปบ่อยๆ

ช่วงจำวัดแรกๆ พ่อแม่ส่งเสียเป็นบางครั้ง ตอนสามเณรในที่ไม่มีเงินไปโรงเรียน เอาไปซื้อขนมกินที่โรงอาหาร มีปัญหาทางการเงินบ้างช่วงไม่มีกิมนิมต์ แต่ถ้ามีกิมนิมต์ข้างนอกเช่น งานศพ งานฉันทเพลได้ค่าตอบแทนเป็นบางครั้งก็ไม่ขัดสน สามเณรในที่เก็บเงินส่วนนี้ฝากธนาคาร เก็บไว้ใช้ยามจำเป็น และเป็นทุนการศึกษาต่อมีส่งให้ครอบครัวบ้างแต่ไม่บ่อย

สังฆมรรอบวัดจะเป็นแหล่งรวมของนักศึกษาของเทคนิคน่าน เพราะวัดใกล้กับวิทยาลัยเทคนิคน่าน หน้าวัดก็จะเป็นแหล่งชุมนุม สูดบุหรี่ยี่ บางครั้งเขาก็เข้ามาใช้ห้องน้ำในวัด แต่ก็ไม่มีปัญหากับสามเณรหรือทางวัด

สามเณรในที่ไม่ได้จำวัดที่วัดช้างค้ำวรวิหาร (นันทบุรีวิทยา พระปรีดิธรรม) เพราะไม่สะดวก สามเณรอยู่เยอะประมาณ 200 รูป อยู่กันอย่างแออัด ตาฐักกับเจ้าอาวาสที่วัดมณเฑียรเลยเอามาฝากไว้ที่วัดนี้ มีเจ้าอาวาสรูป สามเณรมี 8 รูป สามเณรเรียนที่นันทบุรีวิทยาทั้งหมด ปกติพ่อแม่มาเยี่ยมสามเณรในที่วัดหลังเลิกงานเป็นประจำ ช่วงปิดเทอมเลยต้องจำวัดไม่ได้กลับบ้านใช้เวลาวางในช่วงปิดเทอมหรือเสาร์อาทิตย์ในการท่องสวด และทำงานภายในวัดมีญาติโยมมาช่วยงานเฉพาะงานประจำปีหรือพิธีสำคัญเช่น งานบวช งานร่ำวง ผ้าป่า กฐิน สามเณรในที่ก็ช่วยจัดสถานที่และช่วยสวดบ้าง

สิ่งอำนวยความสะดวกในวัดไม่มีติดขัดอะไร ที่วัดมณเฑียรมีคอมพิวเตอร์ให้ใช้รวม ต้องขออนุญาตพระอาจารย์เมื่อต้องการใช้สื่อหรือหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ส่วนมากจะใช้ตอนเย็น ถ้าเสาร์ อาทิตย์ก็จะใช้กลางวัน มีเวลาเล่นตอนเช้ากับตอนเที่ยง นั่งดูทีวี ฟังพ่อนตามอชยาศัย สามเณรในที่มีความสุขที่ได้มาจำวัดนี้ ถ้าจำวัดที่วัดพระธาตุช้างค้ำอาจจะไม่ค่อยมีความสุขเพราะสามเณรอยู่กันเยอะ

กิจวัตรตื่นเชาก็บิณฑบาต ประมาณ 6.00-6.30 น. จันทร์ถึงศุกร์บิณฑบาตในหมู่บ้าน เสาร์อาทิตย์จะบิณฑบาตนอกหมู่บ้าน มีทำเวร ทำความสะอาดวัด กวาดลานวัด

ที่วัดฝักสมาริ ธรรมเนียมหลังทำวัตร ส่วนโรงเรียนมีสอนช่วงเช้าหลังจากทำวัตรเช้าก่อนเข้าเรียน นั่งสมาธิ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ช่วยให้มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น ความแตกต่างจากการเป็นฆราวาสมาสู่การเป็นสามเณรคือต้องสำรวม ต้องวางตัวให้ดีญาติโยมจะได้ศรัทธา ไม่ได้เที่ยวตอนกลางคืนหรือที่โยมอยู่เยอะๆ เป็นสามเณรดีแล้ว ไม่มีใครคอยมาตำหนิหรือล้อเลียน

วัดห่างจากโรงเรียนประมาณ 1 กิโลเมตร ใช้วิธีเดินมาเรียน โรงเรียนเรียนฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆกลางวันที่มีเลี้ยงเพล กิจวัตรที่โรงเรียนตอนเช้าก็เข้าศาลา สวดมนต์ไหว้พระ นั่งพูดคุยกับพระอาจารย์ รอขึ้นชั้นเรียน กลางวันมีฉันเพล โรงเรียนมีข้าวเพลเลี้ยง ช่วงบ่ายมีเรียนเรียนถึงบ่าย 3 โมงครึ่ง ก็เดินกลับวัด

การเรียน เรียนเหมือนฆราวาส ไทย คณิต วิทยาศาสตร์ อังกฤษ และเรียนบาลี มีท่องมีเขียนภาษาบาลี เขียนภาษาล้านนา เป็นวิชาหลักในหลักสูตร สามเณรในที่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะชอบทดลอง ชอบศึกษาศาสตร์เคมีต่างๆ เกรงคิดว่าวิชาอื่นๆ ส่วนวิชาบาลีกับภาษาล้านนาก็ไม่เคร่งเท่าไร เรียนสบายๆ มีปัญหาเรื่องเรียน คือเรียนไม่เก่ง แต่ทางโรงเรียนก็มีสอนเสริมตอนเย็นให้ แต่เสาร์ อาทิตย์ไม่มีเรียน ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ เวลามีปัญหาเรื่องเรียนปรึกษาอาจารย์ประจำวิชา สามเณรในที่คิดว่าถ้าจบ ม.3แล้วจะเรียนต่อที่นี้ แต่ยังไม่ได้ศึกษาว่าจะเรียนสายอะไร ใกล้เคียงค่อยดูอีกที เพราะอยากเรียนให้จบ ม.6 อนาคตยังไม่ได้อวางแผน

โรงเรียนมีกฎ กฎหลักๆเลยคือห้ามพกโทรศัพท์ไปโรงเรียน มีโทรศัพท์ส่วนตัวแต่ก็ไม่ได้พกไปเอาไว้เลิกเรียนค่อยมาเล่นที่วัด สามเณรในที่โทรหาพ่อแม่เป็นบางครั้งเวลามีปัญหาเรื่องการเรียน และใช้ติดต่อเพื่อนสมัยเรียนประถมติดต่อทาง line facebook มีทั้งเพื่อนผู้หญิงและเพื่อนผู้ชาย ส่วนมากจะคุยกับเพื่อนผู้ชาย เพื่อนร่วมชั้นสนิทกับสามเณรกวาง เพราะเป็นเพื่อนเรียนตั้งแต่โรงเรียนเดิมคือ โรงเรียนจุมปีวนาคารณ์ ตอนนั้นก็จำวัดเดียวกัน เล่นด้วยกัน

โรงเรียนพาออกไปทัศนศึกษาต่างจังหวัด ส่วนมากไปทะเล 2-3 วัน ให้สามเณรลงเล่นน้ำได้ในเขตที่ไม่มีโยมเล่น มีเวลาพักผ่อนตามอัธยาศัย เช่นเวลานอน พักที่วัด มีพระอาจารย์ทั้งหมดคอยดูแลเพียงพอกับจำนวนสามเณรที่ไป ดูแลไม่ให้ออกนอกเขตที่กำหนดไปกันทั้งโรงเรียนบางคนก็ไม่ไป พระอาจารย์จะถามความสมัครใจสามเณรในที่มีเงินติดตัวไปประมาณ 1,500 บาท เอาไปซื้อของกิน ขนม ของใช้ที่มีขายตามข้างทาง เวลาฉันเพลก็ซื้อ

1.6.5 มองย้อนอดีต

ถ้าสามเณรในที่ไม่ได้มาบวชคิดว่าคงไม่มีที่เรียน เพราะเรียนไม่เก่งก็เกียจทำการบ้าน ก็เกียจอ่านหนังสือ และเพื่อนๆ ชอบล้อเลียนเรื่องการเรียนไม่เก่งด้วย

1.6.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชเรียนช่วยให้สามเณรในที่มีเงินเก็บเป็นของตัวเอง ช่วยฝึกให้ช่วยเหลือตัวเองไม่ต้องมีพ่อแม่คอยช่วย เช่น ต้องซักผ้าเอง ทำความสะอาดห้อง รับผิดชอบตัวเองมากขึ้น พัฒนาด้านอารมณ์คือมีความสุขกับเพื่อนสามเณรที่วัด พัฒนาพฤติกรรมเปลี่ยนนิสัยจากเกเร เล่นเกมส์ มาเป็นคนดีขึ้น มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น ชอบอ่านหนังสือสิ่งประดิดประดอย

การบวชเรียนช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนหนังสือ ศึกษาให้สูงขึ้น จะได้มีอาชีพที่ดี สามเณรในที่จะบวชเรียนจนจบ ม.6 แล้วค่อยปรึกษาพ่อแม่ว่าจะเรียนที่ไหนดี

การบวชเรียนทำให้สบายทั้งใจและกาย กายก็ไม่ต้องทำงานหนักเหมือน
 ฆราวาสหาเงินเองได้จากกิจนิมนต์ ส่วนใจก็สบายที่ได้มาเรียนที่นั่นทบวชเรียนเพราะเพื่อนชอบลือ
 ว่าเรียนไม่เก่งแต่มาที่นี่ไม่มีใครว่าใครเพราะต้องปรับพื้นฐานกันหมดทุกคน มาบวชเรียนมีเวลาอ่าน
 หนังสือมากขึ้น ใช้โทรศัพท์ให้น้อยลงเพราะโรงเรียนไม่ให้พกโทรศัพท์ จึงทำให้เรียนดีขึ้น ใช้เวลา
 ว่างให้เป็นประโยชน์กับการเรียนมากขึ้น

การบวชเรียนในความหมายของสามเณรในท หมายถึงการศึกษา เรียนรู้ที่
 ต้องอยู่ภายใต้ผ้าเหลือง คือ เรียนเหมือนฆราวาสทั่วไป แต่ต้องปฏิบัติตนให้สำรวมภายใต้พระธรรม
 วินัย ศึกษาพุทธศาสนา ภาษาล้านนา คิดว่าได้ใช้ในชีวิตประจำวันพอมาอยู่วัดรับผิดชอบตัวเองได้
 ทั้งหมด

1.7 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

1.7.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรบอย อายุ 16 ปี ภูมิลำเนาเดิมมาจากบ้านน้ำลี อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
 จังหวัดน่าน เป็นชาวเขาเผ่าลัวะ พูดภาษาลัวะ บางคำก็เหมือนคนพื้นเมือง บวชมาแล้ว 3 ปี ปีนี้ย่าง
 เข้าปีที่ 4 เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 2 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เรียนสาย
 อาชีพ จบประถมจากโรงเรียนครูณวิทยา เทศบาลบ้านสวนตาล เรียนในเมืองมาตลอดตั้งแต่อนุบาล
 จนถึง ป.6 จึงไม่มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษา แม่เป็นคนที่ส่งเสียให้เรียน ช่วงระหว่างเรียนอาศัยที่บ้าน
 ปางคำเพราะแม่ทำงานที่นั่น

ความสัมพันธ์ในครอบครัว พ่อแม่หย่าร้างมา 3-4 ปี สาเหตุคือพ่อติดเหล้า
 เวลาเมาชอบทะเลาะกับแม่ แม่แอบร้องไห้ไม่ให้ใครเห็น น่าจะลำบากใจ สามเณรบอยได้รับการ
 อบรมดูแลมาจากแม่จึงสนิทกัน แม่ให้คำปรึกษาที่ดี คอยอบรมสั่งสอน ก่อนบวชอาศัยอยู่กับแม่และ
 พ่อ ตอนนี้แม่มีครอบครัวใหม่ มีน้องสาว 1 คน อายุ 1 เดือน แม่ทำงานเป็นแม่บ้าน ส่วนพ่อรับจ้าง
 ทั่วไป คนแถวบ้านประกอบอาชีพทำไร่ทำสวน ปลูกข้าวโพด กาแฟ ต้นหอม ผลิตขายได้ราคา
 ดีเฉพาะบางช่วง

1.7.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

สามเณรบอยมาบวชเรียนเพราะอยากบวชเอง อยากศึกษาในธรรมะ
 อยากแบ่งเบาระยะของพ่อแม่ ไม่อยากให้พ่อแม่เป็นห่วงอยากให้ท่านสบายใจไม่ต้องคิดมาก แม่คิด
 มากเรื่องทะเลาะวิวาท และข่าวยาเสพติดในโทรศัพท์ กลัวจะผล่อจิตผล่อใจไปคบเพื่อนที่ไม่ดีและ
 ชักจูงไปในทิศทางที่เลื่อม

พระอาจารย์ที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารชกชวณให้บวช พ่อแม่และครู
 สนับสนุนให้บวช ต้นแบบการบวชมาจากรุ่นพี่ที่โรงเรียนรู้จักกันตั้งแต่อนุบาลจนถึง ป.6 พี่บวช
 เรียนแล้วมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีเป็นคนเรียบร้อยขึ้น เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาก

1.7.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

ก่อนที่สามเณรบอยจะบวชพระอาจารย์ให้ไปเตรียมตัวที่วัดพระธาตุช้างค้ำฯ 3 วัน ให้ฝึกท่องบทสวดบทบรรพชา มีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลสอนการครองผ้า การเดิน การนั่ง

วันบวชมีแม่ ลุงและป้ามาร่วมงาน ส่วนพ่อไม่ได้มา บวชที่วัดสวนตาลเป็น พิธีบวชภาคฤดูร้อนประมาณ 100-200 รูป วันโกนผมเป็นนาคไปที่วัดสวนตาล อีกวันบวชเป็น สามเณร เพื่อนตอนประถมได้มาช่วยอยู่เป็นเพื่อนในงานบวช มีเพื่อนมาบวช 3 รูป ตอนนี่เรียนห้อง เดียวกัน 1 รูป อีก 1 รูปเรียนห้องวิทย์คณิต

1.7.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

การปรับตัวของสามเณรบอยยากกว่าการเป็นฆราวาสในเรื่องการอยู่ การกิน การห่างเหินจากพ่อแม่ ตอนแรกรู้สึกคิดถึงพ่อแม่แอบร้องไห้ไม่ได้ติดต่อกันเลยเป็นเวลาเดือนกว่า การเปลี่ยนแปลงจากการอยู่บ้านแล้วมาอยู่วัดรู้สึกกลัวและวิตกกังวลว่าจะใช้ชีวิตอยู่นคนเดียวอย่างไร จะมีเพื่อนไหม มีเงินใช้ไหม จะดูแลตัวเองยังไงสามเณรบอยจึงแก้ปัญหาโดยการปรึกษาพระ อาจารย์

สามเณรบอยบวชแล้วจำวัดอยู่ที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร แล้วย้ายมาที่วัด มณเฑียร ตอนอยู่วัดพระธาตุช้างค้ำอยู่กันประมาณ 130 รูป อยู่ห้องละ 3 รูป การปรับตัวลำบากนิด หน่อยมีปัญหากับการอยู่ในห้องด้วยกันมีทะเลาะกันบ้างเป็นบางครั้งแต่ไม่บ่อยส่วนมากเป็นเรื่องผ้า ครอบ การกินไม่มีปัญหา ก็มีหิวบ้างแก้ไขด้วยการดื่มนม เหตุที่ย้ายจากวัดพระธาตุช้างค้ำฯ มาวัด มณเฑียรเพราะสามเณรเยอะเกิน แล้วรู้สึกอึดอัด มาจำวัดมณเฑียรรู้สึกดี ทุกคนให้คำปรึกษาดี ช่วยเหลือกันดี

กิจกรรมที่วัดสามเณรบอยตื่นตีครึ่งเปิดศาลาเพื่อกวาดถูและก็เตรียมตัว บิณฑบาต เริ่มบิณฑบาตตอน 6 โมง วันจันทร์ถึงศุกร์บิณฑบาตรอบๆ หมู่บ้าน วันเสาร์อาทิตย์ บิณฑบาตบ้านพันต้นและหมู่บ้านใกล้เคียง เวลาไปบิณฑบาตได้ปัจจัยก็เก็บเงินส่วนนี้ไปฝากธนาคาร นำมาซื้ออุปกรณ์เครื่องเขียนบ้าง เช่นปากกาเพราะปากกาหายบ่อย ส่วนหนังสือไม่ได้ซื้อโรงเรียน แจกให้ โรงเรียนสนับสนุนค่าสมุด ภัตตาหารเพล เครื่องนุ่งห่ม เช่น ผ้ารัดอก สบู่ จีวร

อยู่ที่วัดสามเณรบอยมีหน้าที่ต้องคอยดูแลน้องๆ สามเณรทั้งหมด 4 รูป บางเรื่องต้องสอน เช่น เรื่องความสะอาดของที่פקต้องทำให้เขาเป็นตัวอย่าง น้องสามเณรก็เชื่อ บ้างไม่เชื่อบ้างตามประสาเด็ก กลับมาจากโรงเรียนก็สอนทำการบ้าน ดูแลวัดเมื่อเจ้าอาวาสไม่อยู่ กวาดลานวัด มีความสุขกับการได้มาจำวัดนี้ สงบและเข้ากับชาวบ้านได้ ชาวบ้านมีความศรัทธา สังเกตจากการมาวัดในวันพระ และช่วยงานกันดี ได้มีโอกาสไปช่วยเหลือญาติโยมข้างนอกเอาของ ไปแจกช่วงน้ำท่วมและช่วงฝนตกหนัก

พระอาจารย์ที่วัดส่งเสริมด้านการศึกษาและที่อยู่อาศัย พระอาจารย์ให้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาทเป็นทุนการศึกษา และช่วยเหลือเรื่องผ้าที่ใช้ในห้อง สามเณรบอยจึงตอบแทนบุญคุณ โดยการช่วยเหลือวัด เป็นคนดี ขยันเรียน อยู่ในวัดรู้สึกปลอดภัยจากโลกภายนอก อุ่นใจมีพระอาจารย์ดูแลดี รักสามเณรทุกคนเหมือนลูกหลาน พระอาจารย์พาไปเยี่ยมบ้านที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ไปเที่ยวที่บ่อเกลือได้ถ่ายรูป ได้เล่นเพราะไม่อยากจะสามเณรเครียดกับการเรียน และเครียดกับกฎระเบียบเกินไปแต่ก็มีการทำโทษบ้างเช่น ตี้นสายจะให้ทำวัตรเช้า เพื่อฝึกให้สามเณรทุกคนรับผิดชอบหน้าที่และดูแลตัวเองได้

พิธีศาสนกิจข้างนอกเช่น งานศพ สวดขึ้นบ้านใหม่ มีปัจจัยตอบแทนสามเณรบอยนำเงินส่วนนี้ฝากธนาคาร นำไปใช้บ้าง ให้แม่บ้าง มีมากก็ให้มากมีน้อยก็ให้น้อยเพราะแม่มีภาระหน้าที่ต้องดูแลน้อง แม่มาเยี่ยมเดือนละครึ่งมาเช้าเย็นกลับ ชื่อของมาให้บ้างและก็พูดคุยถามทุกข์สุข ถ้าไม่ได้มาก็ติดต่อทางโทรศัพท์ บางครั้งสามเณรบอยก็กลับบ้านไปหาน้ำ ตาและลุงที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ บ้านห่างจากวัดประมาณ 100 กว่ากิโลเมตรนั่งรถยนต์ไปแต่ก่อนถนนเป็นดินลูกรัง แต่ตอนนี้พัฒนาดีแล้ว

สังคัมเพื่อนที่โรงเรียนไม่มีปัญหาทุกคนช่วยเหลือกันดี สามเณรบอยชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเช่น แข่งหมากรุก หมากรุก ส่วนการเรียนเลือกเรียนสายอาชีพช่างยนต์เพราะชอบ วางแผนอนาคตไว้ว่าอยากเปิดอู่ซ่อมรถ

ภาคเช้าสามเณรบอยเรียนสามัญที่โรงเรียนนันทบุรี มีวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม อังกฤษ ส่วนธรรมะเรียนพุทธประวัติ ศึกษาเกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้า และเรียนบาลีแต่ไม่บ่อยไม่ค่อยเน้นบาลี จะเน้นวิชาการมากกว่า ภาคบ่ายเรียนที่สารพัดช่าง มีรถตู้ของโรงเรียนไปส่งฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย โรงเรียนสามเณรในเมืองน่านมีหลายแห่ง สามเณรบอยเลือกเรียนที่นันทบุรีเพราะมีกฎระเบียบดีกว่า โรงเรียนอื่นและมีโอกาสได้เรียนสายอาชีพควบคู่ไปด้วย ถ้าจบมาก็ได้วุฒิ ม.6 และวุฒิ ปวช.

อนาคตจะบวชไปจนถึงม.6 ถ้าจบ ม.6 จะลาสิกขา อยากต่อยอดอาชีพช่างยนต์ จะเรียนต่อ ปวส. ในจังหวัดน่าน ตอนนี้ไม่มีเงินเก็บประมาณ 50,000 กว่าบาทและทางโรงเรียนให้ทุนการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผอ.เป็นธุระจัดการให้เพราะรุ่นพี่จบไปหลายรุ่นแล้ว มีพระอาจารย์กาลฝ่ายปกครองและฝ่ายแนะแนวคอยให้คำปรึกษา ท่านเป็นคนชวนมาบวชและดูแลเรื่องต่างๆให้สามเณรทุกคน

1.7.5 มองย้อนอดีต

สมัยก่อนสามเณรบอยเป็นคนพูดไม่เพราะ การบวชเรียนทำให้เป็นคนพูดจาดีขึ้นพัฒนาตัวเองในด้านอารมณ์มากขึ้น มีคนรู้จักคนมากขึ้น เรียนรู้สิ่งรอบข้าง รู้จักสังคัมภายนอกดีขึ้น

1.7.6 ผลของการบวชเรียน

ถ้าสามเณรบวชไม่ได้บวชคงลำบากกับค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าเทอมเพราะแม่คงส่งเรียนไม่ไหว คิดว่าพ่อแม่ภูมิใจที่เห็นสามเณรบวชมาบวช แม่สอนว่าบวชแล้วให้เป็นคนดี พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น แม่ก็หมดห่วง การบวชเป็นการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ถึงสามเณรบวชจะเป็นเณรก็ยังดูแลพ่อแม่ได้ เช่น ช่วยเรื่องค่าใช้จ่าย แบ่งเบาภาระ ข้อดีของการบวชคือมีเงินเก็บเพราะการบวชเรียนไม่ต้องใช้จ่ายอะไร

การบวชเรียนได้ความรู้ ทั้งทางด้านศาสนากับทางโลกเอาความรู้ที่ได้มาพัฒนาการใช้ชีวิต อยู่บ้านพ่อแม่คอยทำให้ทุกอย่างแต่อยู่วัดต้องทำอะไรอย่างซักผ้าเอง ตื่นเช้าขึ้น การดูแลสุขภาพของตัวเองเวลาป่วยก็ไปหาหมอเอง เป็นข้อคิดให้ตัวเองพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ดูแลตัวเองได้ สามเณรบวชมีความสุข ชอบการที่ได้มาเป็นสามเณร มีความสงบดีพัฒนาทั้งด้านชีวิตและจิตใจ

1.8 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

1.8.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรเฟิร์ส อายุ 12 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเรียนอยู่ชั้น ม.1 ห้อง 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม บวชมาแล้ว 1 เดือน จำวัดที่วัดมณเฑียรเป็นวัดในหมู่บ้าน บ้านห่างจากวัดไม่ถึง 1 กิโลเมตร จบประถมมาจากโรงเรียนราชานุบาล ภูมิลำเนาเป็นคนบ้านมณเฑียร พ่อเป็นคนบ้านสวนตาล พ่อทำอาชีพช่างแอร์ แม่ไม่ได้ทำงานคอยดูแลบ้าน รายได้มาจากพ่อ แต่ก็เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย สามเณรเฟิร์สมีน้อง 1 คน อยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ่อมีภาระต้องจ่ายค่าเทอมให้น้องด้วย ปกติสามเณรชอบเล่นเกม มีอ่านหนังสือบ้างบางครั้งแต่ก็ทำการบ้านเป็นคนเรียนไม่เก่ง ตอนประถมมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนในห้องเป็นประจำ ส่วนมากคนอื่นเป็นคนหาเรื่องก่อนสามเณรเฟิร์สต้องป้องกันตัว

1.8.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

พระอาจารย์ที่วัดอยากให้สามเณรเฟิร์สบวชเรียน เรียนที่นันทบุรีวิทยาจะได้ไม่ไปมีเรื่องข้างนอก เพราะกลุ่มเพื่อนคือสามเณรทั้งหมดจะได้ไม่มีปัญหาเรื่องการปฏิบัติตัว ตอนเป็นฆราวาสคลุกคลีกับวัดอยู่แล้ว มาวัดบ่อย คุณทวดพามาตั้งแต่เด็กๆ แต่ตอนนี้ท่านเสียแล้ว ก่อนบวชชายเป็นคนมาติดต่อทางวัดให้ พ่อแม่และพระอาจารย์ ญาติพี่น้อง ปู่ย่า ตายาย ส่งเสริมให้บวช เขามีความสุขและภูมิใจที่เห็นสามเณรเฟิร์สบวช

วัตถุประสงค์ของการบวชคืออยากศึกษาในธรรมให้มาก อยากตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ตัดสินใจบวชเอง เตรียมตนเองก่อนบวชใช้เวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์โดยฝึกท่องคำบวช

1.8.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

สามเณรพิธีบวชที่วัดมณเฑียรมีเพื่อนร่วมบวช 2-3 คน เป็นบวชฤดูร้อนที่เหลืออีก 2 คน ลาสิกขาไปแล้วไปทำงาน ไม่ได้เรียนหนังสือ เหลือสามเณรพิธีสคนเดียวที่ต้องการเรียนต่อ

ที่วัดอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ เตรียมข้าวของในพิธีให้ ในงานบวชมีญาติๆ พี่น้องมาสร่งน้ำ ส่วนผ้าไตรพ่อแม่เตรียมมาจากบ้าน พิธีบวชบวชเสร็จภายในวันเดียว

1.8.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

สามเณรพิธีสำเร็จการศึกษาในวิหาร ต้องจำศีล 3 วัน เจ้าอาวาสให้สามเณรบวชใหม่อยู่รวมกัน 3 รูป ไม่มีใครมาอยู่เป็นเพื่อน ไม่มีใครเฝ้าในตอนกลางคืน พระอาจารย์สั่งห้ามออกนอกบริเวณวัด ฝึกท่องสวดมนต์ ทำสมาธิ กรรมฐาน ปัจจุบันที่วัดมีฝึกสมาธิ กรรมฐาน ตอนทำวัตรเช้า วัตรเย็น ประมาณ 30 นาที

ช่วงแรกรู้สึกว่ายาก ต้องฝึกความอดทน ตอนเย็นก็มีหิวบ้าง สามเณรพิธีรู้สึกคิดถึงพ่อแม่มาก แต่ไม่ถึงกับร้องไห้ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับพระอาจารย์และสถานที่เข้ากับเพื่อนได้ดี มีรุ่นพี่ที่วัดสอนเรื่องอ่านหนังสือ การทำงานที่รับมอบหมาย สามเณรพิธีเคยถูกพระอาจารย์ทำโทษเรื่องส่งเสียงดังตอนอาบน้ำ ทำโทษด้วยการทำวัตร สวดมนต์ คิดว่าตัวเองทำผิดจะพยายามพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น พระอาจารย์ใจดี อนุญาตให้เล่นเกมส่ในเวลาว่าง นั่งเล่นบ้าง พระอาจารย์ให้คำปรึกษาที่ดี เช่น การเรียนต้องทำอะไร ต้องปรับตัวอย่างไร และพาออกไปงานข้างนอกบ้างเพื่อหาประสบการณ์ ไปกิจนิมนต์งานศพได้เงินครั้งละ 200 บาท เอาเงินส่วนนี้เก็บไว้ใช้จ่ายทั่วไป

กิจวัตรที่วัด สามเณรทุกรูปต้องตื่นตี 5 บิณฑบาต 6 โมงเช้าแล้วก็กลับวัดมานั้น นั้นเสร็จก็กวาดบริเวณวัด ทำความสะอาดห้อง เติมน้ำหยาด เสาร์อาทิตย์ ก็บิณฑบาต ตอนเย็นก็กวาดลานวัด ออกกำลังกายเดินรอบโบสถ์ สามเณรพิธีใช้เวลาทำการบ้านที่โรงเรียนเลข ทางวัดช่วยเหลือด้านการศึกษาโดยเจ้าอาวาสให้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาท

เดินทางไปโรงเรียนโดยการเดินเพราะวัดอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน เข้าเดินไปเย็นก็เดินกลับ เดินเป็นหมู่คณะ แต่การปรับตัวที่โรงเรียนมีปัญหาบ้าง ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในห้อง ทั้งหมดมี 30 รูป มีปัญหาที่ต้องพยายามเข้ากับเพื่อนให้ได้ แต่ละคนมาจากที่ต่างๆ กันตอนนี้รู้จักเฉพาะบางคนเพราะเพิ่งเปิดเทอม เพื่อนในห้องที่รู้จักก็ช่วยเหลือเรื่องการเรียน เรื่องงานที่ทำส่งอาจารย์

โรงเรียนนันทบุรีวิทยามีพระอาจารย์คอยดูแล ตอนเป็นฆราวาสดีอยู่แล้ว พอเป็นสามเณรต้องสำรวม ทำให้สงบขึ้นนิดหนึ่งแต่ถ้าอยู่นานไปคิดว่าจะพัฒนามากกว่านี้ ที่โรงเรียน

เรียนฟรี พ่อแม่ไม่ต้องจ่ายค่าเทอม อุปกรณ์การเรียนต่างๆ ก็ฟรี มีอาหารกลางวันถวายให้ โรงเรียนดูแลช่วยเหลือทั้งหมด

กิจกรรมที่โรงเรียนเข้ามาเกี่ยวพระ สวดมนต์ ประมาณ 8 โมง ทำกิจกรรมเสร็จแล้วขึ้นชั้นเรียน เรียนวิชาการควบคู่กับธรรมะ เช่นวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและบาลี ฝึกเขียน ฝึกท่อง สามเณรพิธีสชอบเรียนพระพุทธศาสนา เพราะสนุกดีสอนเรื่องพระพุทธรูป ประวัติ ความเป็นมา

1.8.5 ผลของการบวชเรียน

สามเณรพิธีสคิดว่าจะบวชถึง 6 ปี จะต้องทำให้ได้ ตั้งใจมาเรียนโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จนจบ ม.6 วางอนาคตพอจบ ม.6 แล้ว จะไปเรียนโรงเรียนนายร้อยอยากเป็นตำรวจ อยากช่วยเหลือครอบครัวและประเทศชาติ มีคุณตาเป็นต้นแบบ คุณตาเป็นตำรวจชื่อตรงเป็นคนนำเคารพ สอนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย เวลาว่างจะสอนการบ้านสามเณรพิธีสด้วย

การมาบวชเรียนสามเณรพิธีสคิดว่าตัวเองได้ประโยชน์มากที่สุด ได้ความรู้ ทำให้เปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ จิตใจ ทำให้สงบขึ้น สุขภาพกาย สุขภาพจิต สมบูรณ์แข็งแรง ได้บุญเพราะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่

การบวชเรียนคือการที่เรียนแล้วได้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม แบ่งเบารภาระพ่อแม่และตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ไปด้วย

1.9 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

1.9.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรบาต อายุ 17 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 2 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จบประถมมาจากโรงเรียนบ้านม่วงใหม่ ตำบลนาปรัง อำเภอกงเพียง ภูมิลำเนาเดิม ตำบลนาปรัง ตอนนี้อยู่ที่วัดสว่างอรุณ ตำบลน้ำแก่น อำเภอกงเพียง บวชตั้งแต่อายุ 13 ปีย่างเข้าปีที่ 5 ในครอบครัวมีพ่อแม่และยาย สามเณรบาตเป็นลูกคนเดียวสนิทกับพ่อแม่ ฐานะทางบ้านยากจน พ่อแม่ทำอาชีพรับจ้างทั่วไปและทำไร่ทำนา สามเณรบาตมีปัญหาเรื่องสุขภาพ จากที่ผู้วิจัยสังเกตขณะสัมภาษณ์มีการเกร็งของกล้ามเนื้อแขนขา และปวดศีรษะ ซักๆ ตลอดระยะเวลาสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

ตอน ม.1 โดนเพื่อนแกล้ง เพื่อนหมุนแก้อีลัม สามเณรบาตตกจากแก้อีลัมหัวฟาดพื้น จำอะไรไม่ได้นานพอสมควร ตอนนี้อยู่เป็น ปกติดี หมอบอกว่าระวังตาข้างซ้ายที่ถูกกระทบกระเทือนและมีอุปสรรคเรื่องสายตาข้างขวาที่เป็นต้อหินเป็นตอนประถม เหตุเกิดที่โรงเรียน โดนเพื่อนชกตอย เพื่อนเอาสมุดกระแทกใส่เข้าตาข้างขวา ตาฟก้ำ ครูประจำชั้นมาดูแลเบื้องต้นไม่ได้เอาความกับคุณครู โดยให้ผู้ใหญ่บ้านบอกผู้ใหญ่มาคุยกันทั้ง 2 ฝ่าย พุดกล่าวตักเตือน ใช้เงินในการรักษาประมาณ 10,000 ขึ้นไป แต่ครอบครัวไม่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาเพราะครอบครัว

ยากจน ขายเป็นคนเล็ยงดู พ่อแม่ต้องไปทำงานรับจ้างที่กรุงเทพฯ เพื่อเอาเงินมารักษา แต่แล้วก็ไม่ได้รักษา ตาข้างขวาก็บอดสนิท ตอนนั้นหมอโรงพยาบาลนำส่งไปที่โรงพยาบาลลำปางเพื่อตรวจดูอาการ ไปครั้งเดียวหมอบอกว่าช่วยไม่ได้แล้ว แต่สามเณรบาสดึกว่าสายตาก็ไม่มีอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน

1.9.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

พอสามเณรบาสดเรียนจบประถมก็ส่งไปบวช พ่อแม่เป็นคนติดต่อทางวัดให้ ใจอยากศึกษาพระธรรม อยากใช้ชีวิตอยู่ในวัดเพราะอยากอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลธรรมส่งไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและเพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่และยาย สามเณรบาสดมีต้นแบบในการบวชคือ หลวงพ่อพระอธิการบุญตาล ปุริสุตโต เจ้าอาวาสวัดบ้านก้อตทานทำสมาธิ ทำตัวให้เคารพนับถือ และพี่แน็กเป็นญาติกันเห็นใส่ผ้าเหลืองแล้วมีเอกลักษณ์

1.9.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

ก่อนที่สามเณรบาสดจะบวชพ่อแม่ให้ไปช่วยทำงานวัด ช่วยหลวงพี่ทำงาน และลองใช้ชีวิตในวัดดูก่อน การเตรียมตัวบวชมีฝึกอบรมก่อนที่จะบวช ต้องนั่งสมาธิ บริหารจิต และสวดมนต์ใช้เวลาประมาณ 5 วันฝึกให้คล่อง ฆานอนวัดช่วงแรกร้องไห้คิดถึงพ่อแม่ร้องไห้จนถึงวันบวช

สามเณรบาสดบวชที่วัดน้ำแก่นเหนือ ตำบลน้ำแก่น อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ในพิธีบวชมีเพื่อนร่วมบวชประมาณ 25 คนเป็นการบวชภาคฤดูร้อน

1.9.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

สามเณรบาสดบวชเสร็จภายใน 1 วัน และจำวัด 5 วัน อยู่ในกรรมของสามเณร ห้ามออกไปไหน 5 วัน ดินมาต้องทำวัตร บิณฑบาต ฉันทข้าว พักผ่อนตามอัธยาศัย ถ้าหลวงพี่เรียกไปทำงานก็ไปช่วย มีคนบวชหลายคน มีเพื่อนอยู่กรรม การกิน การอยู่ไม่มีปัญหา ตอนเย็นก็กินตามปกติ กินยาตามหมอสั่ง สามเณรบาสดมีโรคประจำตัวเป็นโรคมุมิแพ้ ตอนเย็นต้องฉันทข้าวก่อนกินยา ตอนนี้อยากแล้วตอนเย็นก็ไม่ได้ฉันทข้าวต้องปฏิบัติตามกฎของของสามเณรทั่วไป

พ่อแม่กับยายบอกว่าภูมิใจที่เห็นสามเณรบาสดบวช ตอนแรกคิดว่าจะบวช 15 วัน แต่พ่อแม่และยายถามว่าจะบวชเรียนเลยไหม ก็เลยตัดสินใจที่จะอยู่ในผ้าเหลืองเพื่อเรียนต่อจะได้ศึกษาพระธรรม

หลวงพี่ พระครูวิฑิต นันทวุฒิเป็นเจ้าอาวาสวัดน้ำแก่นเหนือสอนว่า เป็นเณรแล้ว ต้องทำตัวเหมือนเป็นสามเณร ห้ามเกเร ห้ามชน ถ้ามีพระผู้ใหญ่มาก็ต้องต้อนรับ เอน้ำมาเสิร์ฟ ที่กุฏิพักได้ 1-2 รูปต่อห้อง สามเณรบาสดพักอยู่เดี่ยว ตอน ม.2 ป่วยบ่อยหายใจไม่ออก แน่นหน้าอก ใจเต้น ตอนนั้นไม่ได้เรียน เรียนไม่ทันเพื่อน อยู่แต่โรงพยาบาลพอออกมาก็มีหลวงพี่ช่วยสอนหนังสือ สอนบทสวด สอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันการวางตัว สอนการใช้ชีวิตให้

ช่วยเหลือตัวเองเช่น ฟ้านุ่งต้องซักเอง ซักให้หลวงพ่อบ้าง สอนกวาดวัด ถูวัดและกวาดลานวัด ช่วงเสาร์-อาทิตย์หรือปิดเทอมก็เรียนหนังสือเรียนนักธรรม เรียนภาษาล้านนามีพระครูโอกาสเป็นคนสอน เรียนประมาณ 8.30-11.00 น. ถ้าหลวงพ่อไม่ว่างก็ไม่ได้เรียน บ้านห่างวัดประมาณ 2 กิโลเมตรบางครั้งพ่อแม่มาเยี่ยม บางครั้งก็กลับบ้าน ไปเยี่ยมพ่อแม่ถ้าพ่อแม่ไม่อยู่ก็ไปหาขาย

หน้าที่ที่วัดต้องช่วยกันทำความสะอาด กวาดวัด ถ้าใครไม่ช่วยครั้งแรก หลวงพ่อก็เตือนก่อน ครั้งต่อไปก็จะโดนตี

ศาสนกิจที่วัดได้ช่วยญาติโยม เช่น งานวัด งานประเพณีสามเป็งคืองานประจำปีของหมู่บ้านเขาทำพิธีเกี่ยวกับถวายทานข้าวใหม่ ไหว้พระเจ้าทันใจเป็นทั้งความเชื่อและประเพณีที่สืบต่อกันมาแต่โบราณ วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษามีโอกาสขึ้นเทศน์ อ่านธรรมให้ญาติโยมฟัง เขารู้สึกภูมิใจ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ญาติโยมมากันเยอะส่วนมากมาช่วงวันพระใหญ่ บางครั้งก็มาหาหลวงพ่อก็มีความศรัทธาถึงแม้ไม่มีโอกาสเข้ามาวัดเวลาขับรถผ่านจะบีบแตรเป็นความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธา

หลวงพ่อก็เป็นคนมาติดต่อทางโรงเรียนนันทบุรีวิทยาให้เพราะทางโรงเรียนไม่ได้ไปแนะนำที่โรงเรียนเดิม เพื่อสามเณรบาสะจะได้มีโอกาสเรียนต่อชั้น ม.1 อยู่วัดน้ำแก่นเหนือได้ 1 ปี แล้วก็ย้ายมาจำวัดที่วัดสว่างอรุณ ตำบลน้ำแก่น อำเภอกุฉินารายณ์เพื่อมาเรียนหนังสือ ฝึกอ่านหนังสือ ฝึกภาษาล้านนา ฝึกทำวัตร สวดมนต์บ้าง คนที่บวชพร้อมกันมาเรียนที่นันทบุรีมี 2-3 รูป เรียนห้องเดียวกันตอนนี้ลาสิกขาไปเรียนที่น่านนคร คงเหลือแต่เพื่อนที่เป็นสามเณรและเพื่อนที่หมู่บ้านส่วนมากเป็นเพื่อนผู้ชาย

จากวัดมาโรงเรียน ห่างกันประมาณ 10 กิโลเมตรเดินทางขึ้นรถโดยสารถึงประมาณ 7.30 น. นั่งพักตามอรัญญิก รอเวลา 7.50 น. ก็ไปเข้าแถวที่ศาลาสวดมนต์ ท่องคำปฏิญาณตน คติพจน์ อุตลัทธิ คำขวัญของโรงเรียน นำคำปฏิญาณตนมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสวดมนต์ตอนเช้าและตอนเย็นเหมือนการฝึกและนั่งสมาธิ

โรงเรียนมีกฎเคร่ง เรื่องครองผ้า ถูยาม ใส่ป้ายชื่อ ไม่พกมือถือ สามเณรบาสะเคยทำผิดกฎถูยาม ถ้าอาจารย์เห็นก็ต้องทอกลงเบียด ในห้องเรียนสามเณรบาสะมีเพื่อนมีประมาณ 16 รูป ตอนนั้นมีเพื่อนติดยาเสพติด ของมีเงินมาอาจารย์จับได้ก็ปรับพฤติกรรม 3 ครั้ง ทางโรงเรียนจะสุ่มตรวจปัสสาวะ เช่น ไครนอนหลับในห้องเรียน โรงเรียนกับวัดช่วยกันดูแลสามเณร เพื่อนถูกจับลาสิกขาหลวงพ่อก็ว่าเสพยา หลวงพ่อก็ช่วยอะไรไม่ได้เพราะถือว่าทำผิดกฎ

ตอนนั้นเลิกคบเพื่อนที่ดีเพราะเพื่อนที่ดีจะนำพาไปได้ดี มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน บวชแล้วได้เจอเพื่อนๆ การเรียนดีขึ้น ธรรมะที่เรียนนำมาช่วยขัดเกลาช่วยควบคุมอารมณ์ให้จิตใจสงบ ไม่เครียด

สามเณรบาสมิเริ่มเรียนประมาณ 8.30 น. ถ้ามีกิจกรรมก็เริ่มประมาณ 9.00 น. ตอน ม.4 เรียนสายศิลป์-ภาษา เรียนภาษาไทย คณิต วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษสื่อสาร ภาษาล้านนา คณิตศาสตร์เพิ่มเติม กฎหมาย แต่ตอน ม.5 ไม่มีสายศิลป์-ภาษา เรียนศิลป์-คณิต จะมีวิชาอังกฤษสื่อสาร แนวหน้าทีพลเมือง ถ้าเป็นสายวิทย์-คณิตก็เรียนฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ธรรมมะได้เรียน วิชาพระพุทธธรรม ภาษาบาลีและพระธรรมศาสนาส่วนมากจะเรียนภาคบ่ายก็สลับกันไปถ้าไม่เข้าใจก็ปรึกษาพระอาจารย์

สามเณรบาสมิชอบเรียนภาษาล้านนาเพราะจะได้เขียนตัวหนังสือสวย เริ่มเรียนภาษาล้านนามาก่อนตั้งแต่ ม.1 มีพระครูโอภาส นันทสาร ม.2 มีพระจักรพล สายอินแก้ว การเรียนคิดว่าไม่ยาก ไม่มีปัญหาไม่มีอุปสรรคกับการเรียนหรือโรงเรียน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวกับเพื่อน มีเพื่อนสนิทไปไหนก็ไปด้วยกัน ปรึกษากัน

โรงเรียนมีกิจกรรมการไปแข่งขันที่โรงเรียนอื่น เช่น จัดสวนถาดได้รางวัล เป็นเงิน มีทุนการศึกษาหาคนบวช 1 คนเท่ากับ 1,000 บาท คือแนะนำเพื่อนๆ น้องๆ ให้มาบวช แนะนำถึงข้อดีของการบวชเรียน เรียนฟรี มีที่พัก บำรุงพระพุทธศาสนา หาเงินช่วยพ่อแม่ได้ด้วย

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางโรงเรียนจ่ายให้ มาเรียนมีค่าใช้จ่ายบ้างอย่างเช่น จ่ายค่าห้อง เดือนละ 20-100 บาท เป็นค่ากิจกรรม ทำพานไหว้ครู ทำโคลมลอยโคมแขวนในประเพณี ลอยกระทง

สามเณรบาสมิรายได้มาจากกิจนิมนต์เช่น สวดมนต์สืบชะตา สวดศพ ทานขันข้าวได้ประมาณ 100-200 บาทเอาเงินส่วนนั้นฝากไว้ จบ ม.6 จะได้มีเงินใช้ บางครั้งก็ให้พ่อแม่และยายถ้ามีมากก็ให้มาก ถ้ามีน้อยก็ให้น้อยตอนนี้สามเณรบาสมิเงินเก็บเยอะไว้เรียนต่อมหาวิทยาลัยและมีภาระที่ต้องจ่ายค่ารถยนต์ให้พ่อทุกเดือน

1.9.5 มองย้อนอดีต

ถ้าไม่ได้มาบวชเรียนคงเรียนโรงเรียนน่านนครเป็นโรงเรียนใกล้บ้าน แต่มีค่าใช้จ่ายเยอะคิดว่าพ่อแม่คงส่งเรียนไม่ไหว

1.9.6 ผลจากการบวชเรียน

การบวชเรียนทำให้สามเณรบาสมิพัฒนาด้านจิตใจ ใจเย็นขึ้น สงบ อารมณ์ดี เห็นความเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ ตอนนั้นเครียด เป็นคนเรียนไม่ค่อยเก่งพอเป็นสามเณรแล้วทำให้ปรับตัวดีขึ้น ขยันขึ้นและไม่เครียด

การบวชเรียนทำให้ได้การศึกษา การปฏิบัติและก็ได้เพื่อน การปฏิบัติ เช่น การเข้าค่ายปฏิบัติธรรมในค่ายมิสสอนกรรมฐาน 4 นั่งสมาธิ นอนสมาธิ ยืนสมาธิ เดินจงกรม จุดเทียนส่องปัญญาเป็นกิจกรรมของโรงเรียน 1 ปีมี 1 ครั้งต้องเข้าร่วมทุกคนเอาความรู้มาใช้ใน

ชีวิตประจำวันคิดว่าเป็นข้อดีได้ฝึกปฏิบัติการใช้ชีวิต ทำให้จิตใจสงบขึ้น และได้นำไปใช้พัฒนาในการเรียนด้วย

สุขภาพกายของสามเณรบาตตอนนี้ดีขึ้น ไม่มีโรค ไม่ต้องทานยา สภาพจิตใจไม่มีปัญหาอะไร ไม่มีเพื่อนแกล้งเข้ากับเพื่อนได้ทุกคน เวลามีปัญหาจะปรึกษาอาจารย์ฝ่ายปกครองกับฝ่ายวิชาการ อาจารย์จะส่งเสริมและหาทุนให้

การบวชเรียนในความหมายของสามเณรบาตหมายถึงเรียนในพระธรรม เช่น กระทู้ พุทธวินัย สามารถสอบคัดเลือกนักธรรมตรี นักธรรมโทและนักธรรมเอกต้องทำตัวให้อยู่ในธรรมวินัยควบคู่กับการเรียนทางโลกเพื่อนำความรู้ไปใช้กับคนรอบข้าง ถ้าลาสิกขาแล้วจะเป็นคนดีของสังคมจะช่วยงานวัด เพราะผ่านประสบการณ์หลายๆอย่างมาแล้ว รู้ว่าอันไหนดีไม่ดี แต่ยังไม่ได้วางแผนว่าจะเรียนต่อที่ไหน

1.10 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

1.10.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรแพท อายุ 15 ปี ขณะนี้ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม ภูมิลำเนาเดิมอยู่ตำบลป่ากลาง อำเภอปัว เป็นคนชนเผ่าม้ง จบประถมมาจากโรงเรียนไตรประชาวิทยา บ้านห้วยน้ำ ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว พ่อเป็นคนอำเภอทุ่งช้าง แม่เป็นคนอำเภอปัว จำวัดที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร สัมพันธภาพในครอบครัว พ่อแม่หย่าร้างกันตั้งแต่สามเณรแพทอายุ 2-3 ขวบ เท่าที่จำความได้คือเห็นตากับยายเลี้ยงมาตลอด อยู่กับตาชาย เหตุที่พ่อแม่หย่ากันเพราะพ่อคบชู้ แม่เลยเสียใจ แม่เสียใจที่ปู่กับย่า กีดกันไม่ให้พบกับพ่อด้วย ตอนแรกที่ทะเลาะกัน แม่หนีมาอยู่กับตาชายที่อำเภอปัว สามเณรแพทอยู่กับพ่อที่อำเภอทุ่งช้าง สักระยะเมื่อแม่ให้อภัยและให้โอกาสพ่อเลยกลับไปหาเพราะอยากอยู่กันแบบครอบครัว อยากอยู่ใกล้ลูก แต่พ่อก็ทำนิสัยเหมือนเดิม แม่โกรธเลยพาสามเณรแพทหนีมาอยู่กับตาชาย มีการทำหนังสือตกลงกันในหมู่ชาวม้งว่าให้สามเณรแพทอยู่ในความดูแลของแม่ ถ้าคิดถึงพ่อก็ไปหาได้ แต่ต้องกลับมาอยู่กับแม่ ปัญหาครอบครัวไม่มีผลกับการเรียนและการใช้ชีวิตเพราะสามเณรแพทได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่จากตาและยายมาโดยตลอด

สามเณรแพทสนิทกับแม่ ตอนที่แม่ยังไม่ไปทำงาน แม่ก็อยู่กับตาชาย เวลามีปัญหาที่ปรึกษาแม่ ถ้าแม่ช่วยไม่ได้ก็ไปปรึกษาพ่อ ตอนนี้แม่มีครอบครัวใหม่อยู่ที่พญา ส่งเงินมาให้ตาชายและมาเยี่ยมบ้านปีละ 2-3 ครั้ง รายได้มาจากพ่อบ้างและครอบครัวของแม่บ้าง พ่อยังไม่มีครอบครัวใหม่ตอนนี้พ่อทำงานอยู่กรุงเทพฯ พ่อแม่เดียวกันสามเณรแพทเป็นลูกคนเดียว แต่แม่กับพ่อเลี้ยงมีลูก 2 คน น้องคนรองอยู่ ป.1 คนเล็กอยู่อนุบาล 2

สามเณรแพทมีแผลเป็นที่แขนทั้ง 2 ข้าง ที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนก่อนข้างเยาะสาเหตุมาจากตอน ป.1 ไปไร่แดงกับแม่ ตอนนั้นในไร่จะมีเส้นลวดชิงไว้รอบๆ ปล่อยกระแสไฟฟ้า

เพื่อไล่ตัวของชาวบ้านที่จะมากินแดง มีคนบอกว่าไฟฟ้าเสีย ว่าจะสร้างความเสียหายในไร่แดง แม่จึงให้สามเณรแพทไปเรียกน้ำมาคูด สามเณรแพทเดินเท้าเปล่าเลยโดนไฟดูด ไฟช็อตจนสลบ ชาวบ้านที่มาเห็นตะโกนเรียกน้ำและแม่พาสามเณรแพทไปส่งโรงพยาบาล ชาวบ้านและคนอื่นใส่รองเท้าบูทไฟเลยไม่คูดตอนนี้ครอบครัวไม่ได้ทำการเกษตรแล้วเพราะเป็น ไร่เช่าทำมาหากิน ครอบครัวไม่มีไร่เป็นของตัวเอง

1.10.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

พระอาจารย์ไปแนะนำที่โรงเรียน อาจารย์สอนว่าถ้ามาบวชจะห่างจากยาเสพติดและห่างพวกเด็กเกเร เด็กแว้น ห่างไกลจากความตาย การมาบวชไม่ได้ใช้จ่ายอะไร สามเณรแพทเลยเก็บไปคิดเป็นทางเลือก ปรีกษาตายาย ตายายบอกว่าบวชดีแล้วจะได้สบายกว่าอยู่ที่บ้าน เช่น เรื่องอาหารการกิน เรื่องการมีเงินใช้ และเรื่องการรักษาความสะอาด เพราะสามเณรแพทไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ขยายสอนมาตั้งแต่เด็ก พ่อแม่หย่ากัน ตาและยายก็แก่แล้ว ยายบอกว่าถ้าอยากเรียนต่อ ให้มาบวชถึงจะไม่เป็นภาระให้ตายายในเรื่องการศึกษา ทุนในการเรียนมีน้อยจึงอยากให้มาบวชเรียน เพราะจะได้หาเงินเอง อยู่เอง ช่วยเหลือตัวเองได้ เวลาตายายตายไปจะได้อยู่อย่างเข้มแข็ง คุณแลตัวเองได้ ตอนแรกสามเณรแพทจะไปเรียนที่โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติแต่ตัดสินใจมาบวชเรียนที่นี่ เพราะจะได้ไม่เสียค่าใช้จ่ายเยอะ

1.10.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

การเตรียมตัวบวช สามเณรแพทมาอบรมวันที่ 25 มีนาคม มีอบรม 5 วัน ฝึกทำวัตร สวดมนต์ อบรมเรื่องวินัย เอาสัมภาระมาบ้างเพราะวัดหาให้ใหม่หมดเลย ทางวัดอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่างไม่มีค่าใช้จ่าย มีแม่หมอบและเจ้าภาพมาถวาย จีวร สบง บางครั้งก็ถวายผ้าปูที่นอนและเครื่องออกกำลังกาย

วันที่ 1 เมษายน บวชเป็นนาค วันที่ 2 เมษายน ตากับยายถวายจีวรแล้วจึงบวชเป็นสามเณร

การบวชเป็นพิธีบวชหมู่ ปีที่สามเณรแพทมาบวชมีเพื่อนบวช 100 กว่ารูป วัตถุประสงค์ของการบวชคือบวชเพื่อเรียนอย่างเดียว คิดว่าตายาย พ่อแม่ภูมิใจที่เห็นสามเณรบวช เพราะอยู่ที่บ้านก็เล่นจนตามประสาเด็ก แต่พอมาบวชมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมที่ดีขึ้น ตายายก็ชื่นชม ยินดี

สามเณรแพทบวชที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ตาเป็นคนติดต่อทางวัดให้ ตอนงานบวชมีตากับยายมาร่วม ตอนทำพิธีบวชต้องมีผู้ปกครองมายกผ้าไตรให้ พอรับผ้าไตรจากผู้ปกครองถึงจะบวชเป็นสามเณรได้สมบูรณ์ เพื่อนเรียนประถมมาบวชเรียนด้วยกัน 6 คน ตอนนี้เรียนอยู่ห้องเดียวกัน พักอยู่ห้องใกล้ๆ กัน

1.10.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

การปรับตัวของสามเณรแพทตอนแรกๆ ต้องเปิดใจรับเพื่อนก่อน ถ้าเขาทำผิดก็อภัยให้ ถ้าบ่อยครั้งก็มีเตือนๆ กันบ้าง มีไปทักทายเป็นความรู้จักกันบ้าง มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเล็กน้อย เช่น การอยู่ร่วมกัน การรู้จักนิสัย การซักผ้า การอาบน้ำร่วมกัน ส่วนเรื่องการกิน ถ้าออกบิณฑบาตทุกเช้าก็ไม่มีปัญหา ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารเพราะตอนเด็กๆ เรียนอยู่กับคนพื้นเมืองมาตลอด ปกติเป็นคนเรียนเก่ง มีพระอาจารย์คอยฝึกสอนการปรับตัว วางตัวให้สุภาพ มีพระพี่เลี้ยงเป็นพี่รหัสคอยดูแล จัดห้าย่าม บาตร ถ้ามีอะไรขาดหรือต้องการเพิ่มก็บอก พอตอนเช้าที่จะบิณฑบาตพี่รหัสก็จะนำเดิน เพราะเส้นทางในการเดินยังไม่รู้ ฝึกประมาณ 2-3 สัปดาห์ก็เริ่มคุ้นและปล่อยให้เดินบิณฑบาตเองได้

กิจวัตรประจำวันของสามเณรแพท ต้องตื่นตี 5 ล้างหน้า แปรงฟัน ครอบผ้า ออกบิณฑบาตประมาณตี 5 กว่า ระยะเวลา ประมาณ 1 กิโลเมตร กลับมาก็ฉันเช้า พอฉันเสร็จพระอาจารย์จะเคาะระฆังเพื่อทำวัตรเช้า ทำวัตรเสร็จก็แต่งตัวเพื่อมาเรียน เตรียมของใส่ย่าม จัดหนังสือตามตารางเรียน มาโรงเรียน

พอถึงโรงเรียนก็เข้าแถวเพื่อทำกิจกรรมที่ศาลาการเปรียญ ทำกิจกรรมขึ้นอาคารเรียน เรียนถึง 11 โมง อาจารย์ก็ประกาศให้นักเรียนมาฉันเพลที่โรงอาหาร พักเที่ยงและมาเรียนช่วงบ่าย พอเรียนเสร็จคาบ 8 ก็กลับวัด พักผ่อนตามอัธยาศัย 5 โมงเย็นพระอาจารย์จะเคาะระฆังให้มารวมตัวกันเพื่อเช็คชื่อและตรวจความเรียบร้อยงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ถ้าใครไม่ทำเวรจะโดนตีแล้วก็แยกย้ายไปทำเวรถึง 6 โมงเย็น มีการเคาะระฆังให้ทำวัตรเย็น หลังจากทำวัตรเย็นก็ออกกำลังกายในห้องฟิตเนส และอาบน้ำ พอถึง 4 ทุ่มพระอาจารย์ตั้งกฎไว้ว่าต้องเงียบกันหมดเพื่อเตรียมเข้านอน

อยู่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารสามเณรแพทจะไม่มีกิจนิมนต์ ส่วนมากจะเป็นพระอาจารย์ที่รับกิจนิมนต์ เงินส่วนใหญ่จะได้มาจากการบิณฑบาต วันละไม่ต่ำกว่า 60 บาท บริหารเงินเอามาโรงเรียนวันละ 20 บาท อีก 40 บาทเก็บไว้ จะมีพระอาจารย์เก็บเอาไปฝากธนาคารทุกอาทิตย์ในวันพฤหัสบดี เก็บเงินไว้เป็นต้นทุนในชีวิต ไม่สามารถถอนได้จนกว่าจะจบจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยา

สังคมนั้นประหลาดของสามเณรแพทตอนนั้นยังเด็กอยู่มีเพื่อนในห้องชวนดื่มเบียร์ตอนฉลองวันเกิด ส่วนเหล้าหรือบุหรี่ก็มีบ้างเป็นบางโอกาส ส่วนเพื่อนโรงเรียนนันทบุรีวิทยา สามเณรจะอยู่ในฐานะเปียบ เรื่องสารเสพติดก็ไม่มี ไม่ได้ยุ่งเกี่ยว ฝ่ายปกครองเคร่งเรื่องกฎระเบียบ ส่วนเรื่องทะเลาะวิวาทก็มีบ้าง จะเป็นรุ่นพี่ ม.3 แก๊งรุ่นน้อง ม.1 ดื้อรับน้องใหม่ แต่สามเณรแพทยังไม่เคยโดนแกล้ง

พระอาจารย์มีส่วนช่วยสอน ช่วยขัดเกลา ด้านกฎระเบียบ เรื่องบุหรี เหล้า ยา เสพติด ผิดได้ 3 ครั้งแล้วก็เชิญออก ส่วนเรื่องโทรศัพท์ห้ามพกมาเรียน ถ้าหายที่วัดหากจับได้ว่าใคร ขโมยก็จะตีที่มือและกันไม่ให้ใช้โทรศัพท์ 1 เทอม กฎระเบียบไม่ได้เข้มงวดจนเกินไปสามเณรแพทพอทำได้ แต่ความเป็นส่วนตัวจะน้อยไปหน่อย เวลาในการดูแลตัวเองไม่ค่อยมีเพราะสามเณรเยอะพระอาจารย์ต้องใช้มาตรการในการดูแลควบคุมตลอด ตอนนี้น่าจะ 200 กว่ารูป มีอีค้อบ้าง มีปัญหาเรื่องการอยู่ ห้องหนึ่งพัก 3-4 คนไม่เกิน 5 คน สามเณรสามารถเลือกเองว่าจะพักกับใครในห้องเดียวกัน เลือกเองตามอัธยาศัย

ในการเรียนไม่มีอุปสรรค ปกติสามเณรแพทเป็นคนเรียนเก่ง มีหลับในห้องเรียนบ้างในช่วงบ่าย หลังจากฉันอาหารกลางวันแล้วรู้สึกอึดและง่วง ไม่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ แข็งแรงดี สุขภาพจิตใจดี

โรงเรียนมีสอบคัดห้อง พอจบเทอม 1 ก็คัดที่เกรดเฉลี่ยต่อ วัดจากระดับ การเรียน สามเณรแพทเรียนวิชาสามัญทั่วไป มีเรียนบาลี พุทธศาสนาตามตาราง 4 วัน สอนใช้ศัพท์ คำพูด คำบาลี ส่วนพุทธศาสนาก็จะสอนประวัติ ในการมาเผยแพร่ในประเทศต่างๆ

ทางโรงเรียนอำนวยความสะดวกด้านการเรียน ค่าเทอม หนังสืออุปกรณ์ การเรียน โรงเรียนจัดให้ฟรีหมดเลย ด้านการกินถ้าเป็นโรงเรียนอื่นที่อาหารกลางวันต้องซื้อกินเอง แต่ที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยามีโครงการอาหารกลางวันพระราชทานถวายเพลทุกวัน ค่าที่พักไม่ต้องจ่าย อยู่ฟรี กินฟรี นานๆ ขอเงินพ่อแม่ปีที่แล้วขอ 2 ครั้ง แต่ปีนี้ไม่ได้ขอ ในโรงเรียนจะมีกิจกรรม ทางวัดก็มีกิจกรรมเป็นบางช่วงถ้าปัจจัยในกระเป๋าไม่พอก็จะขอพ่อแม่

กิจกรรมที่โรงเรียนตอนเช้าก็รวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญเพื่อทำวัตร สวดมนต์พระอาจารย์ก็จะพบปะ พูดคุยกับนักเรียนวันพฤหัสบดีจะมีชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีจัดกิจกรรมเป็นชมรม สามเณรแพทอยู่ชมรมกัศกระจก เป็นการแกะสลักกระจกให้มีลวดลายโดยการใช้สติ๊กเกอร์ติดแล้วหยคน้ำยาลงไปให้มีลวดลาย อาจารย์ท่านสอนวิชาสุขศึกษาด้วย สนุกดี มีเสรีบ้างถ้าทำไม่ได้ เป็นการฝึกอาชีพเวลาลาสิกขาไปคนไหนชอบก็นำไปประกอบอาชีพหลักได้ มีหลายชมรม เช่น ปลูกผักในกระถาง ซ่อมงานดาวเทียม จัดสวนถาด ชมรมจิตอาสาพัฒนาโรงเรียน เคยเห็นเขาช่วยกันเก็บขยะบริเวณโรงเรียน ทำความสะอาดห้องน้ำ เป็นการฝึกทักษะการใช้ชีวิตของสามเณร ตอน ม.1 สามเณรแพทเลือกอยู่ชมรมทำหัวเรือเป็นเรือจำลอง เรือแข่งใช้ปืนของตกแต่งบ้าน พระอาจารย์จะรวบรวมเอาไปขาย นำเงินส่วนนั้นเข้าชมรม

สามเณรแพทมีความสุขกับการเป็นสามเณร แต่ก็เสรีบ้างบางเวลา เบื่อกับชีวิต เช่นการแต่งตัวเหมือนใส่กระโปรงตลอด เรื่องผมด้วย เพื่อนฆราวาสชอบล้อเลียน อยากเป็นเหมือนฆราวาสแต่ก็ไม่เคยโกธเพื่อน คิดต่อเพื่อนทาง facebook ส่วนมากเป็นเพื่อนผู้ชาย เพื่อนผู้หญิงมีน้อยใช้ภาษาที่สุภาพคุยตามปกติ ห้ามคุยในเชิงชู้สาว

สามเณรแพทฐ์สึกคิดถึงบ้าน คิดถึงญาติพี่น้อง ตอนนี้มีโทรศัพท์ โทรไปเดือนละ 2-3 ครั้ง ส่วนมากโทรหาตากับยายเป็นห่วงท่านแก่แล้ว ถ้าลาสิกขาออกไปและมีครอบครัวจะให้ตาขายไปอยู่ด้วย อยากดูแลท่านยามแก่เฒ่า พ่อ แม่อยู่ไกล ถ้ามาเยี่ยมตากับยายจะมาแวะมาเยี่ยมสามเณรแพทฐ์บ้าง ปีละ 2-3 ครั้ง ปีที่แล้วพ่อมีโอกาสมาเยี่ยมที่นี้มาเข้าเฝ้ากลับ ช่วงปิดเทอมเล็กสามเณรแพทฐ์กลับบ้านได้แค่ 3 วัน ปิดเทอมใหญ่พระอาจารย์ปล่อยให้กลับ 15 วัน พอถึงช่วงปีใหม่มั่งก็จะกลับ 3 วัน ปีใหม่มั่ง ทางชนเผ่าเขาจะมีพิธีกรรม มีการแสดง สภากงคัมแควดล้อมในชนเผ่าก็เรียบร้อยดี ไม่ค่อยมีนักเลง ไม่ค่อยมีคนเกเร แต่เรื่องยาเสพติดอาจจะมึบ้าง เป็นสังคมชนเผ่าอาจเป็นการปลูกฝังเพราะคนสมัยก่อนจะปลูกฝิ่นและติดยาเสพติดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สามเณรแพทฐ์เห็นการสูบบุหรี่ในชีวิตประจำวันของชนเผ่ามั่ง ช่วงหลังๆก็ลดลง เหลือแต่เหล้ากับบุหรี่ สามเณรแพทฐ์เคยเห็นปู่ย่าทวดทำมาแต่ไม่เคยลอง เคยคิดที่จะลองเหมือนกัน ตอนที่แม่ยังไม่ห้าม กลิ่นเหม็น ฐ์สึกไม่ชอบ สอบถามจากคนที่สูบบุหรี่บอกว่ามีความสุข กลุ่มเพื่อนๆจะสูบกัน สามเณรแพทฐ์ไม่สูบบุหรี่เพราะแม่เคยขอไว้ เวลาคบเพื่อนก็เลิกคบ ถ้าเพื่อนกินเหล้าสูบบุหรี่ไม่เป็นไรแต่ถ้าเสพยาจะหลีกเลี่ยงไม่คบ เวลาสามเณรแพทฐ์กลับบ้านไปมีเพื่อนบ้านกับเพื่อนๆ บางคนก็หยอกล้อ บางคนก็ชื่นชมยินดีที่มาบวชเป็นสามเณร

อนาคตสามเณรแพทฐ์ถ้าไม่ลาสิกขาที่ต่อ ม.4 ที่นี้ จบ ม.6 ค่อยว่ากันอีกทีหรือปรึกษาพ่อแม่ก่อน อยากเป็นครู ครูสอนภาษาอังกฤษ หรือเป็นไกด์นำเที่ยว ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรียนสนุกแต่ยังไม่เคยไปคุยกับเจ้าของภาษาคุยแต่กับเพื่อนและอาจารย์เท่านั้น วิชาที่ไม่ชอบคือศิลปะ เมื่อจบ ม.6 ทางโรงเรียนมีทุนการศึกษาให้ ต้องสอบคัดทุน ท่านผู้อำนวยการจะหาผู้อุปถัมภ์ส่งให้เรียนจนจบมหาวิทยาลัย ส่วนมากรุ่นพี่จะเป็นแบบนี้ ตอนนี้อยู่ ม.2 ถ้าอยู่ ม.6 น่าจะมีรุ่นพี่ที่จบมาแนะนำเรื่องการศึกษาต่อให้กับน้องๆ สามเณร

1.10.5 มองย้อนอดีต

ถ้าสามเณรแพทฐ์ไม่ได้มาบวชเรียนคงเรียนที่หมู่บ้าน มีโรงเรียนมัธยม แต่คงมีค่าใช้จ่ายเยอะ ต้องขอพ่อกับแม่ คงเกรงหรือติดยาเพราะรุ่นพี่ส่วนมากจะติดยา สังคมแควดล้อมเป็นแบบไหนสามเณรแพทฐ์คงเป็นแบบนั้น

1.10.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชทำให้สามเณรแพทฐ์เปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ นิสัยใจคอ ตอนเป็นฆราวาสจะเป็นคนอารมณ์ร้อน พอบวชก็ใจเย็นขึ้น สงบขึ้น การดำเนินชีวิตก็เปลี่ยนไป จากที่อยู่แบบอิสระก็ถูกควบคุมโดยกฎระเบียบ อยากวิ่งเล่นเหมือนเด็กฆราวาสทั่วไปแต่ทำไม่ได้เพราะอยู่ในศีล ต้องประพฤติดี 10 ข้อ มีศีลเยอะกว่าฆราวาสต้องสำรวมกริยามารยาท ทำให้เลื่อมใสศรัทธาคนที่มากราบไหว้เพราะศรัทธาในตัวเราเมื่อลาสิกขาจะเอาความรู้ที่เรียน นำมาปรับใช้ในการประพฤติปฏิบัติตน ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่างเช่น ไม่ประมาทใน

ชีวิต มีสติอยู่เสมอ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน เรื่องยาเสพติดก็จะไม่ยุ่งเกี่ยว จะเป็นคนดีของสังคม เป็นแกนนำให้ชนเผ่าไม่ให้ติดยาเสพติด จะเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการต่อต้านยาเสพติดเพราะสามเณรแพทเจอสังคมยาเสพติดมาตั้งแต่เล็กๆ มีคนมาเผยแพร่ความรู้ที่โรงเรียน แต่ในหมู่บ้านไม่มีคนมาให้ความรู้เพราะแทบทุกบ้านก็มียาเสพติดเหมือนกัน ทุกคนจะมองว่าเป็นเรื่องปกติ สามเณรแพทจะต้องทำให้เขารู้ถึงโทษของสารเสพติดและโทษที่จะได้รับทางกฎหมาย

การบวชเรียนในความหมายของสามเณรแพทคือเป็นการมาบวชเรียนเพื่อให้พ่อแม่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในค่าเทอม ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าชุดนักเรียน ศึกษาวิชาความรู้เหมือนฆราวาสควบคู่กับเรียนพระพุทธศาสนากับบาลีคือการเรียนทางธรรม จะได้ไม่เดินทางผิดให้ดำเนินรอยตามพระพุทธเจ้า ตามคำสอน เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

1.11 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

1.11.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรบอล อายุ 13 ปี บวชมาแล้ว 2 เดือน เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จบประถมจากโรงเรียนบ้านคอนแก้ว ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านเด่นทาลา อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน ตอนนี้อำนาจที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร พ่อแม่หย่าร้างกันตั้งแต่สามเณรบอลอายุประมาณ 5 ขวบ อาศัยอยู่กับพ่อบางครั้งแม่ก็มาเยี่ยมเพราะอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน พ่อมีครอบครัวใหม่ มีลูกกับแม่เลี้ยง 1 คน ตอนนี้พ่อกับแม่เลี้ยงไปทำงานที่ประเทศไต้หวัน พ่อจึงฝากสามเณรบอลให้อยู่กับตายาย แม่ก็มีครอบครัวใหม่แล้วเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน รายได้ของครอบครัวมาจากพ่อ พ่อส่งเงินมาให้สามเณรบอลเดือน 1,000-2,000 บาท ตามเป็นข้าราชการ ยายอยู่บ้านทำสวน ปลูกผักขายและทำไร่ ช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์สามเณรบอลจะมาช่วยยายทำไร่ทำสวน

ปกติสามเณรบอลเป็นคนชอบเที่ยวเคยหนีตากับยายไปเที่ยวแต่ไม่เคยโดดเรียน ส่วนมากไปเที่ยวตามงานต่างๆเช่น งานวัด ตายายสอนให้เป็นคนดีมีวินัยอยู่ในกฎ

1.11.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

ตอนเป็นเด็กสามเณรบอลคลุกคลีอยู่กับวัดมาก่อน ตายายพาไปวัดเกือบทุกวันไปช่วยเจ้าอาวาสทำความสะอาดวัด เจ้าอาวาสเป็นญาติกัน แต่ถ้าบวชที่วัดบ้านก็จะเป็นการให้พ่อแม่เรื่องค่าใช้จ่ายในการบวช ถ้ามาบวชเรียนที่นันทบุรีวิทยาจะไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ พระอาจารย์กาลไปแนะแนวตอนช่วง ป.6 อาจารย์บอกว่ามาบวชเรียนจะดีกว่าการเป็นนักเรียนฆราวาสไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียน ได้เรียนฟรี อยู่ฟรี เหตุที่เลือกเรียนนันทบุรีวิทยาเพราะจะได้วุฒิเยอะกว่าโรงเรียนอื่นและมีประสบการณ์ทางการศึกษา พอจบ ม.3 ก็สามารเรียนต่อ ม.6 และ ปวช. ไปพร้อมกันได้

1.11.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

สามเณรบอลเตรียมเสื้อผ้า 5 ชุดและเครื่องใช้ส่วนตัวเช่น สบู่ แปรงฟัน ยาสีฟัน มาอยู่ที่วัด พระอาจารย์ฝึกให้สวดมนต์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ทำกิจกรรมร่วมกับรุ่นพี่สามเณร

ทางวัดอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง ไม่มีค่าใช้จ่ายในงานบวช เพื่อนร่วมบวชของสามเณรบอลมีประมาณ 80 กว่าคน มีเพื่อนที่เรียนประถมมาร่วมบวชด้วย 5 คน ตอนที่เรียนอยู่ห้องเดียวกัน มีพระอาจารย์กาลคอยสอนเรื่องการวางตัว ดูแลเรื่องอาหารการกิน และห้องพักอาศัย มีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลเมื่อเราเจ็บป่วย

วันแรกเตรียมตัวโกนผมเข้าพิธีห่มผ้าขาวเป็นนาค วันที่สองเตรียมตัวบวชห่มผ้าเหลือง

วันบวชมีตาชายและแม่มาร่วมงาน ช่วยทำความสะอาด มาเข้าเียนกลับทั้ง 2 วัน ทิ้งเงินไว้ให้สามเณรบอลใช้จ่ายส่วนตัว 200 บาท

1.11.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

ช่วงแรกๆมีปัญหาบ้างเพราะคิดถึงบ้าน ติดต่อกับตาชายโดยใช้โทรศัพท์ โทรหาบ่อยๆ ตาชายมาเยี่ยมเดือนละ 2-3 ครั้ง มีโอกาสได้กลับบ้านตอนหลังสงกรานต์ 3 วัน 2 คืน ญาติๆ เห็นสามเณรบอลมาบวชเขาก็รู้สึกดีใจและก็มาใส่บาตรด้วย

กิจวัตรของสามเณรบอลตอนเช้าตื่นตี 5 พับผ้าอาบน้ำ บิณฑบาตตอน 6 โมง ระยะเวลาไป-กลับไม่เกิน 3 กิโลเมตร บางวันโยมก็ใส่เงินในบาตรได้ประมาณ 80-90 บาท สามเณรบอลเก็บเงินไว้ซื้อของเครื่องใช้ ของกินและฝากธนาคารบ้าง พอกลับถึงวัดก็คัดแยกของล้างมือ ล้างเท้า ฉันท้ำ แต่งตัวไปโรงเรียน

ที่โรงเรียนให้สามเณรเข้าศาลาทำกิจกรรมไหว้พระ สวดมนต์ ถ้ำรุ่นพี่ไปที่อื่นก็นำความรู้มาแบ่งปัน เผยแพร่ให้รุ่นน้องฟัง แล้วก็ขึ้นชั้นเรียน เริ่มเรียน 8.30 น. เรียนคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา การงานอาชีพ คอมพิวเตอร์ มีเรียนพระพุทธศาสนา เรียนภาษาบาลี ภาษาล้านนา อาจารย์สอนอ่านภาษาบาลีและก็เขียนให้รู้ความหมาย นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้เช่น เขียนกระทู้ธรรม เอาไว้สอบนักธรรมชั้นตรี โท เอก

พระอาจารย์สอนให้ทำตามกฎ เข้าแถวเช็กชื่อในตอนเย็นของทุกๆ วัน มีการแบ่งเวรทำความสะอาดถ้าใครไม่ทำจะโดนลงโทษ สามเณรบอลก็เคยโดนบางครั้งก็ให้ลูกนั่ง บางครั้งก็ตีตีไม่แรงแต่ให้จำ อาจารย์อยากสอนให้สามเณรเป็นคนมีวินัยในตนเอง รับผิดชอบงาน การเป็นสามเณรต้องสำรวม ต้องพูดจาสุภาพ หลังจากที่สามเณรบอลทำเวรเสร็จแล้วไปทำวัตรอาบน้ำ แล้วค่อยทำการบ้าน อ่านหนังสือ จำกัดเวลาให้หลังจาก 4 ทุ่มต้องเข้านอน แต่เวลาว่างจะนั่งเล่นดูหนังฟังเพลงได้ตามอัธยาศัย

การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ไม่มีปัญหาสำหรับสามเนรบอล ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนที่พักอยู่ด้วยกันก็ปรึกษาพระอาจารย์กาลถ้ามีปัญหาในชั้นเรียนจะปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสามเนรบอลที่มีเยอะแต่ก็ไม่ได้ดีอึดอัดมีความสุขดี สามเนรบอลบางรูปอาจมีปัญหาเรื่องผ้าสลับกัน ส่วนสามเนรบอลไม่มีปัญหาเพราะเอาผ้าไปปักชื่อ บางครั้งแม่ก็เอาไปปักให้ ที่โรงเรียนมีการตรวจสุขภาพทุกปี สามเนรบอลออกกำลังกายโดยการเดินขึ้นลงบันไดทุกวันสุขภาพร่างกาย สมบูรณ์แข็งแรงดี

1.11.5 มองย้อนอดีต

ถ้าไม่ได้มาบวชคงจะเรียนที่โรงเรียนเชียงกลาง แต่ต้องจ่ายค่าเทอมหรือค่าใช้จ่ายเยอะ อยู่โรงเรียนเดิมไม่มีค่าเทอมเพราะเป็น โรงเรียนศิครีตำบลมีสอนถึงชั้น ป.6

1.11.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชในความเข้าใจของสามเนรบอลเป็นการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่และตายาย ความสำคัญของการบวชคือสืบทอดประเพณีบำรุงศาสนา การบวชเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงชีวิตในด้านจิตใจคือจิตใจบริสุทธิ์สงบมากขึ้น การบวชเรียนไม่น่าเบื่อได้รู้จักความมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบมากขึ้น เสื้อผ้าต้องซักเอง สามเนรบอลมีความสุขกับการได้อยู่ร่วมกับเพื่อนๆ มีความสุขกับการได้เรียนที่นี่ พระอาจารย์คุณแลติเพื่อนดีช่วยเหลือกัน ถ้าสามเนรบอลจบ ม.3 อยากเรียนช่างยนต์เพราะว่าช่วงแรกทางบ้านซ่อมรถแต่ช่วงหลังพ่อไปทำงานที่ได้วัน 2-3 ปีแล้วจึงไม่มีใครทำ อยากเรียนช่างยนต์เพราะจะได้มาสานต่องานที่ร้านของพ่อ

การบวชเรียนเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมช่วยให้วางแผนอนาคตช่วยให้มีชีวิตทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้นเมื่อลาสิกขาไปก็จะอยู่ในพระธรรมวินัยอย่างเดิมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ถ้าเรียนโรงเรียนอื่นอาจจะเป็นคนเกเร เสี่ยงกับยาเสพติด

การบวชเรียนในความหมายของสามเนรบอล หมายถึง การทำให้มีมารยาท มีระเบียบวินัยในชีวิต มีความสงบไม่มีการทะเลาะวิวาทถือว่าได้เรียนเยอะกว่าฆราวาสทั้งทางโลกและทางธรรม

1.12 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

1.12.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเนรเขต อายุ 16 ปี บวชมาตั้งแต่ ม.1 อย่างเข้าปีที่ 4 ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 เรียนสายวิทย์คณิต จบประถมจากโรงเรียนบ้านม่วงคีต ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านท่าล้อ อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน จำวัดที่วัดท่าล้อ สามเนรเขตได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาจากย่าและน้า พ่อแม่หย่าร้างกัน แยกทางกันอยู่ตั้งแต่สามเนรเขตยังไม่เกิด ตอนนี้พ่อมีครอบครัวใหม่อยู่บ้านท่าล้อ ส่วนแม่ไม่ได้เจอกันเลยไม่รู้เหมือนกันว่าอยู่ไหนฐานะทางบ้านยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ส่วนมารายได้มาจากน้า น้าทำอาชีพเป็นพ่อ

ครัว ส่วนย้ายอยู่บ้านดูแลบ้าน สามเณรเขตไม่ค่อยได้เที่ยว ส่วนมากจะเล่นกับเพื่อนแถวๆ บ้านเพราะ ย่าคอยควบคุมดูแลไม่ให้นอกถิ่นนอกรทาง สังคมเพื่อนตอนนั้นก็ไม่ค่อยดีเท่าไรแต่ก็ไม่ถึงกับเป็น อัมพาต

1.12.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

สามเณรเขตมาบวชเรียนเพราะตั้งใจบวชเพื่อเรียนเป็นการประหยัด ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน การบวชเรียนทำให้หาเงินเองได้เอง มีคนอุปถัมภ์และย่าก็อยากให้บวชด้วย ย่าอยากเห็นตอนเป็นสามเณร อยากเห็นผ้าเหลือง ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณ บวชตามประเพณีสืบ ทอดพระพุทธศาสนาไปด้วย มีรุ่นพี่แนะนำให้สามเณรเขตมาบวช เขาบวชเรียนมาก่อน สามเณรเขต ก็เลยไปถามรายละเอียดเรื่องการบวชเรียน

1.12.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

สามเณรเขตบวชที่วัดทำน้าว บวชรูปเดียวเพื่อนตอนประถมไม่มีใครมาบวช เลยส่วนมากจะเรียนอยู่ที่สตรีศรีน่าน ปู่เป็นคนติดต่อทางวัดให้ ปู่ย่าและญาติๆ ทางพ่อเป็นคนจัด งานบวช สามเณรเขตเตรียมตัวก่อนที่จะบวช โดยต้องท่องคำบวช ท่องรับศีลให้ได้ ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ก่อนวันบวชไปฝึกที่วัดอีก 1 วัน ต้องเตรียมของมาจากบ้านเองเช่น ผ้าครอง บาตร บัจฉัย งานบวชของสามเณรเขตใช้เงินเยอะเพราะมีจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ทั้งกลางวันและกลางคืน

1.12.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

หลังบวชเสร็จต้องอยู่กรรม 3 วัน มีน้ำมาอยู่เป็นเพื่อนตอนกลางคืน เจ้าอาวาสสั่งห้ามออกจากโบสถ์โดยไม่มีกิจจำเป็นและต้องรักษาผ้าครองถือว่าเป็นความเชื่อทาง ประเพณีของภาคเหนือ

การปรับตัวสามเณรเขตรู้สึกว่าจะยากนิดหน่อย เพราะต้องควบคุมการกิน อาหาร มีแอบจิบบ้าง เจ้าอาวาสท่านไม่ได้ห้ามเด็ดขาด ท่านก็ผ่อนๆ ให้บ้างตอนนี้ปรับตัวได้แล้ว

ที่วัดมีพระสงฆ์ 3 รูปและสามเณร 1 รูปไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการ ปรับตัว เพราะคุ้นเคยกับวัด ตอนที่ยังไม่บวชสามเณร ย่าพาไปใส่บาตร ไปช่วยทำงานบ้าง ไปเล่นที่ วัดบ้าง เรื่องการกิน การอยู่ไม่มีปัญหาทางวัดอำนวยความสะดวกเรื่องที่อยู่ บัจฉัยต่างๆ ในการใช้ ชีวิต สนับสนุนการเรียน ถ้าขัดสนจริงๆ พระอาจารย์ก็จะช่วยเหลือ ปรีกษาท่านได้ทุกเรื่อง ที่วัดมี กฎระเบียบ มีการลงโทษบ้างถ้าทำผิดอย่างเช่น หักสวดมนต์แต่สวดไม่ได้ก็จะโดนลงโทษนิดหน่อย เพื่อให้จำ มีฝึกกรรมฐานในวันพระ สวดมนต์นั่งสมาธิ

กิจวัตรที่วัดสามเณรเขตตื่นประมาณตี 5 มาทำกิจส่วนตัว แล้วไปช่วย หลวงพี่ทำงาน กวาดวัด กวาดศาลา แต่ถ้าเป็นวันพระก็ตื่นประมาณตี 4 ครั้งมาเปิดวิหารประตูวัด ให้ ญาติโยมมาใส่บาตร ทำบุญส่วนมากจะไม่ค่อยได้บิณฑบาตเพราะจะมีญาติโยมมาใส่บาตรที่วัดเลย

ถ้าโยมไม่ได้เตรียมอาหารมาก็จะใส่บาตรเป็นปัจจัยแทนอาหาร สามเณรเขตก็เก็บเงินส่วนนี้ไว้ใช้บ้าง ฝากบ้าง แต่ก็ยังไม่เพียงพอ มีกิจนิมนต์ต่างๆบ้างแล้วแต่เจ้าภาพเขาจะให้

สามเณรเขตเดินทางมาโรงเรียน โดยรถจักรยานยนต์ มีน้ำเป็นนมมารับ มาส่งทุกวันพอถึงโรงเรียนก็มาล้างที่โรงอาหารก่อน ค่อยเอาสมุด หนังสือไปเก็บที่ห้องเรียน และก็ไปรอเข้าแถวทำวัตรที่ศาลาการเปรียญ สวดมนต์ตอนเช้า ขึ้นชั้นเรียนประมาณ 8.30 น. เรียนวิชาสามัญเหมือนโรงเรียนทั่วไป ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีวิชาเรียนเสริมคือ บาลี ธรรมศึกษา นักธรรมสอนการปฏิบัติตัว การถือศีล การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นการอยู่วัด การสำรวมกิริยา ก็มีอิ้อัดบ้าง เพราะไม่ได้ออกไปดูโลกภายนอกต้องอยู่ในอาการสำรวม ไม่ได้ไปวิ่งชนเหมือนเด็กทั่วไป ที่โรงเรียนไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ เรียนฟรี จะมีก็เฉพาะค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น อาหาร น้ำ ขนมน

มีจ่ายค่าห้องบ้างเดือนละประมาณ 10-20 บาท เป็นเงินส่วนกลางไว้ทำกิจกรรม เช่น พานไหว้ครู

เรื่องอาหารการกิน โรงเรียนมีโครงการภัตตาหารเพลพระราชทานทำให้ประหยัดเงินได้อีกทาง

มีจัดกิจกรรมการออกกำลังกายโดยการฝึกโยคะช่วงเช้า ฤดูหนาวมีการทำโยคะระหว่างอาคารเรียน มีห้องฟิตเนตมีเครื่องออกกำลังกายทุกอย่างจัดไว้ให้เพราะสามเณรไม่ได้ออกกำลังกาย อาหารที่ญาติโยมมาถวาย ส่วนมากจะเป็นของมัน ของหวาน ถวายอย่างไรก็มันอย่างนั้น จึงต้องจัดห้องออกกำลังกาย และมีห้องซุมนุ่มเช่น เพาะพันธุ์กุ้ง อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เรียนรู้งานช่าง 10 หมู่ ซุมนุ่มภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์แล้วแต่ความสนใจอยากเรียนซุมนุ่มอะไร แต่ละซุมนุ่มไม่มีค่าใช้จ่าย เพราะอุปกรณ์ที่โรงเรียนพอมืออยู่บ้าง สามเณรเขตเลือกซุมนุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในซุมนุ่มให้ทำขันเงินแกะสลักต้องหล่อขึ้นมาแล้วก็ดีให้เป็นรูปร่าง ก่อนลงมือทำต้องไปดูงาน แต่ละซุมนุ่มเขามานำเสนอ อาจารย์จะพาไปดู โรงเรียนสนับสนุนเรื่องการเรียน ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียน นักเรียนไม่เยอะเหมือนโรงเรียนอื่น ครูสามารถควบคุม ดูแลได้ทั้งหมด ดีกว่าโรงเรียนอื่นเพราะมีวิชาที่เรียนทางธรรม มีโอกาสศึกษามากกว่าโรงเรียนฆราวาส

1.12.5 มองย้อนอดีต

ที่จริงสามเณรเขตก็กลัวสังคมโลกภายนอก ถ้าเป็นฆราวาสอาจจะเสียอนาคตได้เช่น ไปติดเพื่อน ติดผู้หญิง ติดอบายมุขแต่ถ้าบวชก็จะป้องกันกันจากสิ่งเหล่านี้ได้ เพื่อนของสามเณรเขตที่เป็นฆราวาสสูบบุหรี่ กินเหล้า แล้วก็มาขอเงินที่วัด สามเณรเขตก็เลยบอกว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดี ถ้าดื่มแล้วเมา จนขาดสติก็อาจจะขับรถไปเกิดอุบัติเหตุหรือไปทำร้ายคนอื่น พ่อแม่ก็จะเสียใจ

การบวชเรียนเป็นโอกาสที่ดีของสามเณรเขต เป็นการขัดเกลาจิตใจควบคุมสติของตนเองด้วย เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง มีระเบียบวินัยขึ้น เมื่อก่อนตื่นสาย ย่าต้องมาเรียกทุกวัน แต่ตอนนี้สามารถตื่นเองได้ ตั้งใจเรียนขึ้นเพราะไม่มีเวลาไปสนใจอย่างอื่นต้องควบคุมตัวเอง มีสมาธิมากขึ้น เมื่อก่อนสมาธิสั้น เดินเล่นไปเรื่อยๆ อยู่นิ่งไม่ได้และเป็นการต่ออายุพระพุทธศาสนาด้วย

1.12.6 ผลของการบวชเรียน

ถ้าสามเณรเขตจบ ม.6 ไปแล้วอยากเรียนสถาปนิกเพราะชอบทำงานแนวนี้ ค่อยคิดว่าจะไปเรียนที่ไหน ใช้อีกที่ ถ้าสอบไม่ติดมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่โรงเรียนก็มีทุนเรียนต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์รองรับอีกทาง

การบวชเรียนเป็นการวางแผนชีวิตเพราะเป็นการปูรากฐานในเรื่องระเบียบวินัย ไม่เกรง นำหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้าไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่น ความไม่คดโกง ความไม่โลภ

ข้อดีของการบวชเรียนเป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย ถ้าสามเณรเขตอยู่บ้านก็จะลำบาก ย่าลำบาก ต้องหาเงินส่งให้เรียน ตอนนั้นก็ส่งเงินให้ย่าบ้างเพราะย่าไม่มีเงิน หาเงินเองไม่ได้ ถ้าเจอย่าก็จะเอาเงินให้ย่าเพราะวัดกับบ้านไม่ไกลกัน ย่าก็จะมาหาทุกเย็นเวลามีปัญหาปรึกษา ย่าเป็นคนแรก ส่วนน้ำก็ทำงานไม่มีเวลา

สามเณรเขตมีความสุขมากที่ได้เข้ามาบวชเรียน ได้เห็นย่ามีความสุข ย่าดีใจ สุขภาพดีขึ้น ทุกคนสบายใจ ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเองด้วย สามเณรเขตสัญญากับตัวเองว่าจะดูแลช่วยเหลือย่าจนแก่เฒ่า ให้สมกับที่ย่าเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็ก

1.13 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

1.13.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรบี อายุ 16 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 สายวิทย์-คณิต บวชเรียนมาตั้งแต่ ม.1 ตอนนี้อย่างเข้าปีที่ 4 ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านห้วยลำ ตำบลสถาน อำเภอปัว จังหวัดวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร จบประถมมาจากโรงเรียนบ้านปรานค์ ตำบลปัว

สัมพันธ์ภาพในครอบครัว สามเณรบีเป็นลูกคนเดียว อยู่กับยายและแม่ ยายมาเสียชีวิตอยู่ ป.6 ส่วนพ่อตั้งแต่จำความได้สามเณรบีไม่เคยเห็นหน้าเลยเพราะพ่อแยกทางกับแม่ ตอนสามเณรบียังไม่ถึงขวบ ตอนนั้นก็ไม่รู้ชื่อไหน รู้แต่ว่าเป็นคนกรุงเทพฯ แม่บอกชื่อ แต่ไม่มีที่อยู่ มีเพียงรูปภาพ สามเณรบีไม่เคยเห็นตัวจริงของพ่อ แม่เล่าว่า แม่เป็นนางงามไปประกวดที่กรุงเทพฯ รู้จักกับพ่อแล้วพากันมาอยู่นาน หลังจากที่แม่คลอดสามเณรบีได้ไม่ถึงขวบพ่อก็ไป นอกจากนี้ก็ไม่รู้อะไรมาก แม่ไม่เคยบอกว่าเลิกกันเพราะอะไร เวลาถามก็เงิบ ถามยาย ยายก็ไม่บอก แม่ไม่ได้ติดต่อ

พ่อตั้งแต่เล็กกัน ไม่ได้รู้ข่าวคราว แม่ไม่ยอมให้ติดต่อเพราะ แม่เป็นคนเลี้ยงสามเณรบีมาโดยตลอด ใจลึกๆ อยากไปหาพ่อ อยากเห็นพ่อ อยากรู้ว่าพ่อเป็นคนอย่างไรนิสัยยังไง อยากจะรู้ว่าพ่อยังอยู่ไหม ยังมีตัวตนอยู่ไหม เพราะพ่อไม่เคยมาหาสามเณรบีเลย

สามเณรบีเป็นคนไม่เที่ยว ไม่คิดเพื่อน เป็นคนเรียบร้อย ไม่คิดเกมส์ ปกติไม่ชอบเล่นเกม ส่วนมากจะช่วยแม่ทำงานบ้าน ถ้าจะออกไปกับเพื่อนก็เฉพาะเวลาทำรายงานกลุ่ม แต่มีเพื่อนเยอะ ถ้าเล่นก็จะเล่นกันที่โรงเรียนประทับใจแม่ แม่เป็นคนใจดี ก็มีคู่บ้างเวลาทำผิด เคยโดนตีบ้างคือหลังเลิกเรียนก็ไปเตะบอลที่โรงเรียนในหมู่บ้าน 4 โมงถึง 6 โมง ที่จริงหน้าที่รับผิดชอบหลังเลิกเรียนคือเลี้ยงเป็ด แต่วันนั้นกลับบ้านดึกแล้วเป็ดหาย แม่เลยใช้ก้านมะขมตีทำโทษเพราะไม่รู้จ้กัรับผิดชอบหน้าที่ของตัวเอง

ฐานะครอบครัวปานกลางแม่ทำอาชีพค้าขายของชำ รายได้พอมีกินมีใช้ อยู่บ้านก็ช่วยแม่ขายของ ยกของ บางทีก็ช่วยป้าทำนา เป็นนายกล้ำคือโยนกล้าให้ปลูก ตอนอยู่ ป.4 ป้าให้นาไว้ลือกหนึ่ง ให้ทำเอง ปลูกพริก ปลูกเอง ใส่ปุ๋ย พนยา เก็บ ตาก ขายเองได้ทำการเกษตร ตั้งแต่อยู่ ป.4 ที่บ้าน ไม่มีที่นา เพราะยายเห็นว่าแม่เป็นคนอ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อย แม่ป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับถุงน้ำดี ไม่ค่อยแข็งแรง ออกแดดไม่ได้ หน้ามืดเป็นลม ยายเลยแบ่งมรดกเป็นที่ดินพร้อมบ้านให้แม่ ส่วนนาและสวนก็แบ่งให้ลุงๆป้าๆ ไว้คนละผืนเพื่อทำการเกษตรแล้วนำผลผลิตมาแบ่งกันในเครือญาติ สังคมรอบบ้านสามเณรบีไม่ค่อยสนิทกับใคร ส่วนมากจะใช้เวลาอยู่กับแม่

1.13.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

ตอนเป็นเด็กคลุกคลีกับพระสงฆ์ ตั้งแต่อนุบาลยากก็พาไปวัด ไปใส่บาตร มีใจอยากจะบวชตั้งแต่ตอนเด็ก ตอนเรียนอยู่ชั้น ป.4 มีจดหมายเหตุประกาศเรื่องการบวชฤดูร้อน ใครอยากบวชให้มาติดต่อ สามเณรบีเลยไปขอบวชแต่เขาไม่รับเพราะยังเด็กอยู่ รอจนเรียนจบ ป.6 แม่เลยพามาบวชเรียนอยู่ในเมือง เพราะการเรียนการสอนในเมืองจะดีกว่าชนบทต่างอำเภอ ทั้งอำเภอปัวมีสามเณรบีคนเดียวที่มาบวชเพราะตอนนั้นยังไม่มีกรออกแนะแนวตามโรงเรียน ใครอยากบวชเรียนก็ต้องมาติดต่อที่วัดเอง

สามเณรบีอยากแบ่งเบาภาระแม่ แม่อยู่คนเดียวถ้าสามเณรบีอยู่บ้านจะสิ้นเปลืองหลายอย่าง ทั้งค่าเทอม ค่ากิน อยู่วัดไม่มีค่าใช้จ่ายอะไร ไม่ได้รับกวนแม่ บิณฑบาต ไปกนิมนต์ก็มีเงินใช้ มีเงินเก็บด้วย

ทุกคนส่งเสริม อยากให้บวชทุกคนดีใจ ภูมิใจ ที่ไม่ได้รับกวนแม่หรือญาติ อีกร้อยกั้บวชทดแทนบุญคุณยายไปด้วยเพราะยายเสียชีวิตตอน ป.6 ตอนยายเสียชีวิตมีโอกาสได้ดูแลเวลา ยายเข้าห้องน้ำ อาบน้ำ ก็เตรียมน้ำไว้ให้ กินข้าวก็เตรียมและล้างให้ ยายเสียชีวิตอายุ 74 เป็นนิ้วในไต เป็นวัณโรค เสียดยายไม่มีโอกาสเห็นตอนสามเณรบีบวช

ญาติพี่น้องพามาเที่ยวทำบุญ 9 วัดในตัวเมือง พอมาถึงวัดศรีพันต้นมีพระสงฆ์มาทักด้วยความเอ็นดู เมตตาเราว่าอยากบวชใหม่ ชักชวนให้มาบวช ตั้งแต่นั้นมาเลยมารู้สึกดีเหมือนมีอะไรมาคลายและอยากมาบวชที่วัดนี้ แม่เลยพามาฝากพระอาจารย์ไว้เป็นเด็กวัดที่วัดศรีพันต้น ผ่านไป 1 อาทิตย์พระสมุอคร ชินนวังโส มีใบหัดบวช มีเอกสารให้มาเตรียมอ่าน ท่องคำบวช ไม่ต้องจำแต่สวดให้คล่องๆปาก สามเณรบิณฑกจนจำได้ในขณะที่เป็นเด็กวัด

1.13.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

พระสมุอคร ชินนวังโส สอนคำบวชตอนอยู่วัดศรีพันต้น เดี่ยวนี้พระอาจารย์อยู่วัดพญาวัด ตำแหน่งเจ้าอาวาส แต่คำให้พรท่องได้ตั้งแต่เด็ก ขยายพาเข้าวัดใส่บาตรมันซึมซับจนจำได้เองเลยง่ายขึ้น

พระอาจารย์กาลเอารถไปรับมาบวช ไม่มีการคัดกรอง ไม่มีตรวจสุขภาพ เพราะสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ดี ต้องไปอบรมที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา 3 วัน 2 คืน หัดท่องคำบวช สามเณรบิณฑกท่องได้หมดแล้วแต่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเด็กๆ คนอื่นยังท่องไม่ได้ พออบรมเสร็จก็ย้ายไปอบรมที่วัดสวนตาล ซ้อมทำพิธีเสมือนจริง

สามเณรบิณฑกที่วัดสวนตาล ไม่มีใครติดต่อทางวัดให้ สมัยก่อนเขาจัดโครงการพิธีบรรพชา อุปสมบทที่วัดสวนตาลก็เลยต้องไปบวชที่นั่น โคนผมตอนเข้าวันที่ 1 เมษายน บวชวันที่ 2 เมษายน บวชเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รุ่นของสามเณรบิณฑกพร้อมกันประมาณ 50-60 รูป

วัดสวนตาลอำนวยความสะดวกเข้ามาก็เตรียมข้าวของ เช่น บาตร ผ้าห่ม ที่นอน ผ้าจีวร ผ้าต่างๆ มีเจ้าภาพงานจัดเตรียมให้หมดเลย โยมก็มาถวายน้ำ ส่วนแม่ก็เตรียม ไบบัว คันชัก ไบมีด แชมพู เครื่องใช้ส่วนตัวมาจากบ้านเพื่อเตรียมมา โคนผมตอนเข้าวันที่ 1 เมษายน เริ่ม โคนผม อาบน้ำนาค ตั้งแต่ 8 โมง ตอนบ่ายก็เป็นพิธีสู่ขวัญนาค วันที่ 2 เมษายน ก็เริ่มพิธีการบวชบรรพชา

ตอนงานบวชมีแม่ ป้า และญาติๆ มาช่วยงาน ส่วนอาหารการกินทางวัดเตรียมให้หมดเลย ไม่ได้เสียเงิน มีเจ้าภาพงานบวชดูแลทุกอย่าง สามเณรบิณฑกต้องอยู่กรรม 10 วัน ปฏิบัติธรรม อยู่วัดสวนตาล 3 วัน อยู่วัดพระธาตุช้างค้ำฯ 3 วัน อยู่วัดถ้ำทอง 3 วัน อีก 1 วันอยู่วัดป่าค้อวัง พระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงที่ดูแลเป็นคนกำหนดว่าต้องอยู่วัดไหน 3 วัดแรกไม่มีปัญหาการอยู่การกินเหมือนกัน แต่วัดป่าค้อวังจะมีปัญหานิดหนึ่งเพราะเป็นคนละนิกาย ฉันทมือเดียวคือตอน 10 โมง เรียกว่าฉันทสนะเดียว คือนั่งฉันทได้ครั้งเดียว พอลุกขึ้นจากที่นั่งก็จะไม่มีการฉันทอีก พระที่อยู่ป่าจะเหมือนกันหมด แต่ข้อห้ามเหมือนกันคือห้ามออกจากบริเวณที่กำหนดแต่เวลาของแต่ละวัดจะต่างกัน ไม่มีคนนอนเฝ้า คนที่นอนคือคนที่บวชพร้อมกันเพราะมีหลายคนที่บวชเรียน

1.13.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

สามเณรบีมาจำวัดที่วัดข้างลำน้ำ ตั้งแต่ตั้งแต่ ม.1 บวชเสร็จก็มาจำวัดเลย ตอนมาบวชแรกๆ พักในห้องโถงใหญ่ พักรวมกันหมด แต่มีปัญหาเรื่องของหายบ่อย ผู้อำนวยการก็เลยมีนโยบายกันห้องโดยให้งบประมาณของท่าน ต่อมาก็หอบไปโรงพยาบาลเชียงใหม่ มาช่วยตรวจ ช่วยดูแลสามเณรจึงร่วมสมทบทุนกันทำเป็น 2 ชั้น ให้สามเณรอยู่ห้องละ 3 รูป

การปรับตัวไม่ลำบาก เพราะสามเณรบีตอนเป็นฆราวาสก็ไม่ได้เกร อยู่แต่บ้านทั้งกลางวัน กลางคืน ช่วยแม่ทำงานก็เลยไม่ได้ปรับตัวอะไรมาก เรื่องการอยู่ การกินก็ไม่มีปัญหา การกินก็ได้มาจากการบิณฑบาต ถ้าได้เยอะก็จะแบ่งกันกิน เรื่องการวางตัว กฎ พระธรรม วินัยมีหนังสือให้อ่านศึกษา มีการอบรมศีลคร่าวๆ รักษาศีล 10 ข้อยังไม่เคร่งเท่ากับพระภิกษุสงฆ์

มีพระพี่เลี้ยงสอนการห่มผ้าตั้งแต่ตอนบวชใหม่ ใช้หลักการจำเป็นส่วนใหญ่ จับคู่กับเพื่อนช่วยกันพับผ้า ตอนแรกก็ต้องสอนการครอง ครองให้เพื่อนก่อน ถ้าคล่องแล้วก็สามารถครองให้ตัวเองได้ ตอนนี้ก็ยังมี 2 คนในการพับผ้า แต่ถ้าคนเดียวก็ทำได้แต่พับไม่สวย เพราะมันต้องใช้ของหนักๆ มาทับไว้ เป็นปัญหามากกับตนเองและสามเณรหลายๆ รูป มีอี๊ดอัดและอุปสรรคการครองผ้าบิณฑบาต เพราะเขาไม่ให้สามเณรห่มบิณฑบาต คือการห่มผ้าสองไหล่ แบบหมุน เป็นเกรียว และรวดเร็ว วันนั้นมีสามเณรห่มบิณฑบาตไปบิณฑบาตพระสงฆ์วัดอื่นมาเห็น เลยมาแจ้งที่วัดพระธาตุข้างลำน้ำ ตำนานว่ามันไม่งาม ไม่เรียบร้อย ตั้งแต่นั้นมาเลยไม่ให้ห่มบิณฑบาต ให้ห่มดอง ถ้าปากต้องใช้ 2 คนพับผ้า มั่นนานและซ้ำ คนไหนห่มไม่คล่องก็ต้องรอ

สามเณรบีบิณฑบาตทุกวันแต่ก็มีบางวันที่ไม่ได้ไปเช่น ต้นสาย ฝนตก ถ้าฝนตกก็ไม่มีใครใส่บาตร อีกอย่างสามเณรก็เปียก จะมีเงินเก็บไว้ที่ได้มาจากบิณฑบาตในแต่ละวัน เอาเงินส่วนนั้นมาซื้อที่โรงอาหาร มีขายตอนเช้า ส่วนกลางวันจะมีภัตตาหารเพลจากสมเด็จพระเทพฯ ถวายทุกวันตั้งแต่จันทร์ถึงศุกร์

กิจวัตรประจำวันสามเณรบีจะตื่นตั้งแต่ตี 5 ล้างหน้า แปรงฟันไปบิณฑบาต บิณฑบาตกลับมาประมาณ 6 โมง มาทำธุระส่วนตัว อาบน้ำ ฉันทข้าว ประมาณ 7 โมงทางวัดพระธาตุข้างลำน้ำจะเคาะระฆังทำวัตรเช้า ต้องครองผ้าให้เรียบร้อยเพื่อมาทำวัตรสวดมนต์

กิจกรรมที่โรงเรียนตั้งแต่เช้า 7 โมง 50 นาที สามเณรเข้าแถวสวดมนต์ ไม่ได้ร้องเพลงชาติ เปลี่ยนเป็นบทสวดทุกวันแล้วแต่คนนำ ทำจนถึง 8 โมงครึ่งหลังจากนั้นขึ้นชั้นเรียน เรียนจนถึง 11 โมง ลงจากตึกมาฉันทเพลที่โรงอาหาร เที่ยงก็ขึ้นไปเรียนถึงบ่าย 3 ครั้งเลิกเรียนกลับไปห้องทำการบ้านจนถึง 5 โมง 5 โมงเย็นของทุกวันวัดพระธาตุข้างลำน้ำจะเคาะระฆังให้สามเณรมารวมตัวกันเช็กชื่อ สามเณรจะมีอยู่ 170 รูป มาเช็กชื่อ ตรวจเวร ถ้าใครไม่ทำเวรก็จะถูกทำโทษ ทำโทษสามเณรเป็นการเขี่ยน ตี ถ้าใครผิดเยอะก็ตีแรง ถ้าใครผิดน้อยก็ตีเบา เช่นห้องสภปรก

เวรไม่ทำ สามเณรบิออกกำลังกายโดยการกวาดลานวัด ทำงานวัด การขนอิฐ ขนทราย การบิณฑบาต เป็นการออกกำลังกายไปในตัว

มีเวลาส่วนตัวตั้งแต่ 1 ทุ่มถึง 4 ทุ่ม แต่กฎจะลือคตอน 3 ทุ่มให้ยู่บนกฎิเริ่มเจียบเสียง ไม่ให้ส่งเสียงดัง ใครจะทำอะไรก็ได้ที่เป็นเวลาส่วนตัว เช่นทำงาน ทำการบ้าน อ่านหนังสือ เวลาว่างตอนเช้าเสาร์อาทิตย์ สามเณรบิชอบปลูกต้นไม้ ชอบต้นชวนชมปลูกในกระถาง หน้ากฎิมีอิฐบลือกก่อขึ้นสามเณรบิก็เอาดินไปใส่สามารถปลูกผักในแปลง เช่น ผักบุ้ง ผักกาด ส่วนกลางคืนถ้าไม่มีการบ้านก็ชอบเรียนปึกษาโบราณเป็นภาษาล้านนา เอามาเปิดอ่านเป็นคัมภีร์ เป็นคาถา คำปัดคำแก้ เมื่อก่อน โรงเรียนนันทบุรีวิทยามีสอนตั้งแต่ ม.1 ถึง ม.6 เดี่ยวนี้สอนเฉพาะ ม.3 สามเณรบิเรียนก็จามาตั้งแต่ ม.1 ส่วนตัวชอบและสนใจมาตั้งแต่เด็กๆเมื่อกอน ป.4 ป.5 และบทสวดบางบทที่ไม่ได้ก็อ่านให้เกิดความจำ

โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ถือเป็นโรงเรียนแห่งแรกของจังหวัดน่านที่สอนปริยัติธรรม มีจุดเด่นเรื่องหลักสูตรการเรียน การสอน เครื่องเรื่องกฎิ แต่โรงเรียนอื่นที่ไปดูมายังเห็นมีการสูบบุหรี่ มีก้นบุหรี่บริเวณ โรงเรียนเลขรู้ว่าเขาไม่เคร่ง นันทบุรีถ้าจับได้จะมีการลงโทษขึ้นบัญชีไว้และโทรบอกเจ้าอาวาสให้ติดตาม ดูแล ช่วยตรวจสอบ มีการสังเกตจากสภาพร่างกายและตรวจปัสสาวะสามเณรกลุ่มเสี่ยงให้โอกาส3ครั้งถ้าเกิน 3 ครั้ง จะถูกเชิญออก มีประกันอุบัติเหตุให้ทุกปี มีหมอบจากโรงพยาบาลมาตรวจทุกเทอม ตรวจสุขภาพ ร่างกาย ทั่วไป เช่นฟัน แต่ถ้าเป็นตรวจปัสสาวะจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครอง

สังคมเพื่อนสามเณรมี 1-2 รูปสูบบุหรี่ ตอนนี่เลิกไปแล้วเพราะเป็นกฎิ ถ้าไม่เคร่งเรื่องกฎิก็จะเลื่อมคุณภาพ แต่โรงเรียนอื่นอาจมองว่าเป็นการสร้างภาพ เหมือนผัดซีโรยหน้า แต่ที่จริงแล้วโรงเรียนเคร่งมานานแล้วเพราะสามเณรบิสัมผัสทุกวันจึงคิดว่าโรงเรียนนันทบุรีวิทยาดีกว่าโรงเรียนอื่น

ส่วนตัวเณรบิไม่มีอุปสรรคในการใช้ชีวิต การเรียน การปรับตัวเพื่อนร่วมชั้นเรียนก็คุ้นเคยกันมาตั้งแต่ ม.1 ส่วนเพื่อนร่วมห้องนอนก็ไม่มีเพราะพักยู่คนเดียวตั้งแต่ ม.3 ไม่ได้ยู่หลายคนเหมือนสามเณรอื่นๆ เพราะกฎิที่ยู่เป็นเรือนรับรองแขกห้ามเสียงดังจะให้สามเณรมาอยู่เยอะไม่ได้ เป็นการคัดเลือกสามเณรที่เรียบร้อย ไม่ได้วิ่งชนหรือเกเร เรือนนี้ก็จะมิพระอาจารย์รูป สามเณรรูปและเด็กวัดอีก1คน วัดอำนาจความสะดวกเรื่อง สบง จีวร อังสะ ถ้าใครไม่มีทางวัดจะหาให้ สามเณรรูปอื่นอาจมีปัญหาเรื่องผ้าสลับกัน แต่สามเณรบิยู่คนเดียวก็ตากในห้องไม่มีปัญหา

เพื่อนร่วมชั้นมีสลับห้องตอนยู่ ม.2 วัดเกรดเฉลี่ย 3.00 จะได้ยู่ห้อง 1 นอกนั้นก็ยู่คละกันระหว่างห้อง 2 และห้อง 3 หลังจากนั้นก็จะยู่ห้องเดิมมาตลอด พอขึ้น ม.4 ก็

เลือกสาย แยกห้อง มีเพื่อนเรียน ม.3 แล้วลาสิกขาเกือบครึ่งห้อง เขาคงอยากเรียนสถาบันอื่นที่เป็น
 ฆราวาสมากกว่า เขามีทางเลือกเพราะฐานะทางบ้านค่อนข้างมีเงิน

การบวชเรียน ค่าเทอม ค่าอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ได้จ่าย เรียนฟรี ค่าเทอม ค่า
 หนังสือฟรี ค่าอุปกรณ์การเรียนต่างๆสมุด ปากกา ก็มีแจก จะใช้เงินเฉพาะถ้าต้องการซื้อเพิ่มเติม แต่
 จะมีจ่ายค่ากิจกรรมในห้องเรียนเดือนละ 20-40 บาท เป็นการรวบรวมเงินในห้องเพื่อเอาไปซื้อวัสดุ
 อุปกรณ์เช่น งานไหว้ครูต้องซื้อใบตอง เข็มหมุด อาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วยวิ่งซื้อของต่างๆ เช่นวัน
 ไหว้ครู ทำพาน จัดบอร์ด วันลอยกระทง อาจารย์ประจำวิชาศิลปะ อาจารย์พระปลัดพิชญ์ประจำ
 ชุมชนมสล่าเมือง คือชุมนุมช่างแกะสลัก จะพาไปนอกสถานที่ดูการตีขันเงิน ดูงานวาดผนังวัด
 ภูมินทร์ ลวดลาย เก็บลายมาวาด มีหลายชุมนุม เช่น ชุมนุมภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เลือกตาม
 ความชอบของเรามากกว่าเพราะไม่มีเกรดให้

สามเณรปีเรียนสายวิทย์คณิต เพราะรุ่นของสามเณรปีมีเปิดเรียน 2 สายคือ
 วิทย์คณิต และสายอาชีพ ไม่มีสายศิลป์ คนมาสมัครน้อยเลยไม่เปิด วิชาสามัญเรียนวิทยาศาสตร์
 คณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา ศิลปะ สังคม ภาษาไทย บาลีก็มีเรียนการแจกศัพท์ สรรพนาม
 คุณนาม ธรรมะพุทธศาสนาก็จะเรียนประวัติพุทธกาล พระพุทธเจ้าและสาวก การเรียนไม่ยาก พอ
 เรียนได้ บาลีเป็นคำพูด เช่นนะโม ตะสะ แต่การเขียนอักษรแล้วแต่ประเทศนั้นๆ ส่วนภาษาล้านนา
 เป็นคำพูดและเขียนออกมาเป็นอักษรโดยเฉพาะ ไม่ใช่ภาษาพม่า หรือภาษาขอมแต่ลักษณะการ
 เขียนจะแตกต่างกัน ความแตกต่างระหว่างการเรียนฆราวาสกับการบวชเรียนต่างตรงที่มีวิชาบาลี
 กระทู้ธรรม พุทธศาสนาที่มากกว่าฆราวาส ถือเป็นโอกาสดีที่มีความรู้มากกว่าเขา ได้ศึกษาเยอะกว่า
 ความรู้สามัญก็เอาไว้คิด คำนวณต่างๆ ส่วนวิชาธรรมบาลี ในวันพระ วันศีล ก็เอามาเทศน์ให้ญาติ
 โยมฟังเกี่ยวกับประวัติต่างๆ ในสมัยพุทธกาล

ทางโรงเรียนส่งเสริมให้ออกไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่น ส่งเสริมเรื่องการซื้อ
 อุปกรณ์ มีการแข่งขันการทำหนังสือเล่มเล็ก การจัดสวนแก้ว การวาดรูปไปเรียนกับโรงเรียนศรี
 สวัสดิ์วิทยาการ ธรรับ-ส่งฟรี กินฟรี มีทุน การศึกษาให้พอ.เป็นคนจัดหาทุน ส่วนมากเป็นทุน
 พระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯถ้าคนไหนสนใจก็ยื่นความจำนงได้เลย ไม่ต้องไปแข่งขัน ไม่ได้
 จำกัดจำนวน สามเณรปีอยากเป็นครูสอนวิชาศิลปะ สนใจด้านงานศิลปะ ชอบเรียนวิชาศิลปะวาด
 รูป เส้นศิลป์ลายไทย วิชาที่ไม่ชอบคือภาษาอังกฤษ เรียนไม่เก่ง โรงเรียนมีสอนเสริมให้ถ้าสนใจ เข้า
 ไปหาอาจารย์ผู้สอนได้เลย ถ้าเป็นวิชาอื่นที่ต้องการเรียนเพิ่มก็เข้าไปคุยกับ ท่านพอ.ได้ พอ.ส่งเสริม
 เรื่องการเรียน ทางวัดก็ส่งเสริมโดยฝ่ายปกครองของวัดพระธาตุช้างค้ำฯ ถ้าใครได้เกรดเฉลี่ย 3.5 มี
 เงินให้ 500 บาท 3.6 ได้ 600 บาท 3.7 ได้ 700บาท 3.8 ขึ้นไปได้ 1,000 บาท ได้ทุกเทอมเป็นแรงจูงใจ
 ให้สามเณรขยันเรียนขึ้น

สามเณรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นกิจกรรมในศาลาตอนเช้า แถว คือนำสวดมนต์ เป็นวิทยากรค่ายพุทธบุตรช่วยพระอาจารย์กาล เป็นพระพี่เลี้ยงมา 2 ปีกว่า ค่ายพุทธบุตรจะมีกิจกรรมเฮฮา สนุกสนาน กัลยาณมิตรจะเป็นคนดูแลกิจกรรม สามเณรทำหน้าที่ บรรยายสอนคุณธรรม 5 ดี การรักพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เขาชวนที่ดี จะแบ่งเป็นกลุ่ม ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมณัตตตา และขันติ มีพระพี่เลี้ยงประจำกลุ่มแบ่งงานกัน ทำ มีหน้าที่สอนเด็กที่เป็นฆราวาสทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้อง ตอนนี้สามเณรเปลี่ยนมาช่วยงานท่านพระครูพิทักษ์อบรมกรรมฐานเบื้องต้น จะเคร่งเรื่องการปฏิบัติ การทำสมาธิ ยุบหนอ พองหนอ ค่ายกรรมฐานสามเณรช่วยสอนวิปัสสนา ช่วยสวดมนต์ทำวัตร เช้าเย็น ช่วยคุมแถวให้เป็นระเบียบ ค่ายทุกค่ายใช้เวลาประมาณ 3 วัน 2 คืน มีการเตรียมสถานที่ไว้แล้ว กลางคืนนักเรียนจะนอน 3-4 ทุ่ม พระพี่เลี้ยงก็เดินตรวจจนกว่านักเรียนจะหลับกันหมด มี 2-3 ศาลา แยกพักชาย หญิง สามเณรได้ความรู้เพิ่มขึ้น ได้เพื่อน มีความกล้าแสดงออกมากขึ้นเพราะแต่ก่อนไม่กล้าแสดงออก ได้ประสบการณ์ที่เอามาปรับใช้ เช่น การบรรยายธรรมต่างๆ เพราะการเทศน์ส่วนใหญ่เขาจะนิมนต์ พระภิกษุ ส่วนสามเณรไม่ได้ขึ้นเทศน์ เขาเรียกว่าอ่านธรรม วันพระ วันศีล อ่านในคัมภีร์ อ่านเป็น ทำนอง

ศาสนิกออกไปข้างนอกมีบ้าง วันนี้ก็มีงานศพของแม่บ้านวัดข้างค้ำๆ ส่วนงานอื่นก็มีเจริญพระพุทธรูป สืบชะตา ขึ้นบ้านใหม่ ได้ปัจจัยแล้วแต่เจ้าภาพจะถวาย ถ้าคนจนหรือพอมีพอกินก็ประมาณ 200 บาท ถ้าคนรวยก็ 500 บาทขึ้นไป บริหารเงินแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนเก็บ ส่วนฝากและส่วนกิน คือส่วนเก็บจะเก็บไว้สำรองยามฉุกเฉิน ส่วนฝากก็จะเข้าธนาคาร ฝากอาทิตย์ละ 200 บาท ส่วนกินก็จะเอาไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ยังไม่ได้ส่งกลับบ้านก็ฝากไว้ให้ได้เยอะ ก่อนค่อยให้ทีเดียว

ตอนปิดเทอมสามเณรมีโอกาสได้กลับบ้าน ปิดเทอมเล็ก ไป 3 วันปิดเทอมใหญ่จะไป 15 วัน มีกินสลากภัตจัดประมาณเดือนตุลาคม ญาติโยมก็จะนิมนต์ไป สามเณรก็ต้องเตรียมถ้วยสลากไปร่วมงานด้วย และก็ไปรับมาด้วย งานของชุมชนไม่ค่อยมีเพราะไม่ได้จำวัดที่นั่น ไม่ค่อยมีส่วนร่วมแต่ตอนนี้ก็มีทำซุ้มประตูของวัดเป็นการร่วมมือระหว่างชาวบ้านกับสามเณร สังคมบริเวณวัดปกติดีรักใคร่กันดี

สามเณรมีใจอยากบวชเรียนตั้งแต่เด็กๆ ณ ตอนนั้นก็ไม่ได้คิดที่จะลาสิกขา อยากบวชเรียนต่อไปเรื่อยๆ เพราะตอนเด็กๆคุ้นเคยกับพระสงฆ์ ยึดพระอาจารย์เดี่ยวเป็นต้นแบบ ตอนสามเณรบวชใหม่ๆเห็น ท่านสวดเก่ง อ่านธรรมเก่ง แต่ไม่เคยเห็นท่านตอนเป็นฆราวาส ตอนนี้อยู่กุฏิเดียวกัน เวลามีปัญหาปรึกษาพระอาจารย์และแม่ ส่วนมากจะเป็นเรื่องการเป็นอยู่ กฎระเบียบของวัด มีอึดอัดบ้างอย่างเช่น เรื่องโทรศัพท์ ตอนเรียนอยู่ ม.1 เสาร์และอาทิตย์ให้ใช้ โทรศัพท์ได้ตั้งแต่ 8 โมงถึง 5 โมงเย็น หลังจากนั้นให้เอาไปฝากไว้ มันจะลำบากตอนเวลาตื่นเพราะ

ไม่มีนาฬิกาปลุก แต่ก่อนเคยช้อนไว้ มีเพื่อนแอบเอาเล่นไปแล้วพระอาจารย์เดินตรวจเลยถูกยึด เณรไปแจ้งโทรศัพท์ทนายพระอาจารย์บอกว่าโดนยึดไปแล้วให้อาเงินไปไถ่ 500 บาท ส่วนโน้ตบุ๊ก แทปเล็ต ไถ่คืนเครื่องละ 1,000 บาท แต่ตอนนี้อนุญาตให้ใช้ได้แต่ถ้าหาย 1 เครื่องยึดทุกคน

กฎของโรงเรียนไม่ให้พกไปเรียน เอาไว้ที่วัดสามเณรบีใช้ติดต่อกับเพื่อนสมัยเรียนทาง line facebook ทั้งเพื่อนชายและเพื่อนหญิง คุยกันตามปกติไม่ได้คุยเชิงชู้สาวหรือลวงล่อ และเรื่องการเรียน การบ้านส่วนมากถามเพื่อนทาง facebook มีเพื่อนสนิทเรียนอยู่ห้องเดียวกันตลอด คู่กันเคยมาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ ม.1

สามเณรบีไม่กลัวที่จะไม่ได้เรียนต่อ ทางวัด ทางโรงเรียน ส่งเสริมทุกด้านและดูแลได้ทั่วถึง อุ่นใจ พระอาจารย์บอกว่าจะส่งเรียน จะหาทุนให้เรียนต่อ พระอาจารย์พระครูสุวรรณบอกว่าถ้าอยากเรียนต่อท่านจะหาวัดให้ จะฝากฝังผู้ใหญ่ไว้ให้ มองอนาคตที่ มจร.เชียงใหม่ มีพุทธศิลป์ อยากจะเรียนสายตรงเกี่ยวกับพุทธศาสนาไปเลย เรียนเกี่ยวกับช่างสิบหมู่ ตอนแรกอยากเรียนเพาะช่าง แต่พระสงฆ์เรียนไม่ได้เลยเลือกเรียนพุทธศิลป์

1.13.5 มองย้อนอดีต

ถ้าสามเณรบีไม่ได้บวชเรียน คิดว่าจะเรียนโรงเรียนป่าว เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ ค่าเทอมแพง ค่ารถ 300 บาทขึ้นไป แต่แม่ไม่น่าจะส่งเรียนไหว ก็ถือว่าดีที่ได้มาบวชเรียนที่จริงโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีหลายแห่งเกือบทุกอำเภอ อำเภอปัวมี 2 โรงเรียนคือ วัดภูเก็ทกับวัดปรางค์ แต่สามเณรบีเลือกมาเรียนที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาเพราะการเรียนการสอน วิชาการดีกว่าที่อื่น

1.13.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชเรียนในความหมายของสามเณรบี หมายความว่า การบวชเพื่อเรียนมุ่งในการเรียนเป็นหลัก เรียนทางธรรมควบคู่กับทางโลกสายสามัญทั่วไป เน้นทั้งการเรียนและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการจำและการเรียนรู้ที่ดี ไม่ได้บวชเป็นพระสงฆ์ที่เน้นปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

การมาบวชเรียนช่วยส่งเสริมพุทธศาสนา ทำให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เอาความรู้ทางธรรมไปเผยแพร่สืบต่อพระพุทธศาสนาได้ เช่นบรรยายธรรม ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้มีความรู้

ฝึกให้สามเณรบี พัฒนาด้านความจำ ให้จำแม่นยำขึ้น ถ้าจำบทสวดได้หลายบทเพราะอาจารย์รู้ก็จะพาออกงานบ่อยๆ มีเงินด้วย ถ้ารูปใดสวดไม่คล่องท่านก็จะไม่พาไป และพัฒนาด้านจิตใจ ทำให้สงบขึ้น เช่น หลังจากทำวัตร นั่งสมาธิ นั่งกรรมฐาน กราบสตีปฐฐาน 4 มีสมาธิมากขึ้น เรียนเก่งขึ้น ในเวลาเรียนถ้ามีสมาธิจิตใจจดจ่ออยู่ที่กระดานก็จะได้รับความรู้เพิ่มขึ้น

พัฒนาด้านความรับผิดชอบ ตอนเป็นฆราวาสตื่น 6 โมง พอมาเป็นสามเณรต้องตื่นแต่เช้าไปบิณฑบาตถ้าไม่ไป ก็ไม่ได้ฉันจะซื้อกินทุกวันก็ไม่ได้ สอนให้ดูแลตัวเองมากขึ้น

ตอนเป็นเด็กอาหารแม่ก็หามาให้กินแต่ตอนนี้ต้องดูแลตัวเอง หาเอง กินเอง ไม่มีคนช่วย เรื่องเสื้อผ้าก็ต้องดูแลตัวเอง ซักเอง

ช่วยวางแผนอนาคต อนาคตก็ยังคงบวชอยู่ที่วัด ต้องการเผยแพร่ศาสนาต่อไป ยังไม่อยากลาสิกขาเพราะทุกวันนี้ก็เน้นศึกษาทางธรรมควบคู่กับทางโลกให้สมดุลกัน ถ้าต่อมหาวิทยาลัยก็จะมองหาคณะที่พระภิกษุ สามเณรเรียนได้ ที่มองไว้คือ พุทธศิลป์ ฆราวาสก็เรียนได้ ภิกษุสามเณรก็เรียน

ข้อดีของการบวชก็คือ ลดภาระของพ่อแม่ ไม่มีค่าใช้จ่าย เก็บเงินได้ด้วยไม่เป็นภาระของใคร การเรียนดีขึ้นคือถ้าเป็นฆราวาสก็จะมีแฟน บุหรี เหล้า อยู่ในผ้าเหลืองก็ทำไม่ได้เหมือนฆราวาสทำให้การเรียนดีขึ้น มีสมาธิ

ถ้าลาสิกขาคความรู้ที่บวชเรียนมาจะนำไปปรับใช้ในชีวิต มีความรู้ด้านทางธรรมมาแล้ว ฉะนั้นจะรู้ว่าอันไหนควรทำ อันไหนไม่ควรทำ ควรมันลงในศีล ในธรรมอยู่ในกรอบในลู่ทางที่ดีไม่ทำให้เสื่อมโทรม คือบวชมาแล้ว รู้มาแล้วไม่ควรทำอย่างฆราวาสทั่วไป เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี ก็มีหลายคนที่เคยบวชแล้วลาสิกขาไปก็ยังทำตัวเหมือนเช่นฆราวาส ยกตัวอย่างเช่นเพื่อนของสามเณรบี เพิ่งเสียชีวิตไป เพราะขับรถเร็ว อยู่อำเภอสันติสุข บวชเรียนด้วยกันมาตั้งแต่ ม.1 เพิ่งลาสิกขาไปตอนจบ ม.3 ได้เดือนกว่าเอง ซีมอเตอร์ไซด์เร็ว เท่าที่สังเกต เขาเป็นคนนำเพื่อนมากกว่า ช่วงวัยรุ่น อาจจะเก็บกอดตอนเป็นสามเณรทำไม่ได้เหมือนฆราวาสเปรียบเหมือนดินปืนเก็บๆ สะสมไว้ พอลาสิกขาไปก็ระเบิดออกมา อยากทำอะไรก็ได้ทำ บวกเข้ากับความเป็นวัยรุ่น อยากรู้ อยากลอง อยากรู้อยากเห็น คนไหนไม่เคยกินเหล้า พอลาสิกขาไปก็กินจนเสียคน สามเณรบีก็เคยคิดเมื่อลาสิกขาไปจะไปนั่งร้านอาหาร อาจจะเที่ยวเหมือนกันแต่จะไม่แตะต้องของมีนเมาเพราะปกติก็ไม่ชอบ เหล้า บุหรี หรือยาเสพติดเพราะทุกวันนี้ก็มีความสุขดี ทั้งสุขภาพ ทั้งใจ อยู่สบายดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

1.14 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

1.14.1 ภูมิหลังและปฏิสัมพันธ์ครอบครัว

สามเณรเอ อายุ 18 ปี ขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เรียนสายวิทย์-คณิต บวชมาแล้ว 5 ปี เริ่มเข้าปีที่ 6 ตอนนี้อำนาจที่วัดพระธาตุเขาน้อย สัมพันธภาพในครอบครัวอาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และยาย แต่ตอนนี้พ่อและยายเสียแล้ว มีพี่ชาย 1 คน พี่แต่งงานมีครอบครัวอยู่ที่อำเภอนาน้อย แต่ก็มาเยี่ยมบ่อยๆ อาทิตย์ละครั้ง พี่ชายมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเคยบวชเรียนจบเปรียญธรรมมุ่งแต่บาลีอย่างเดียวไม่ได้เรียนสายสามัญเหมือนฆราวาส พอลาสิกขาออกมา ไม่มีงานรองรับ หางานยาก

1.14.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

สามเณรเอบวชเพราะตั้งใจบวชเรียน พอจบ ป.6 ยากเรียน โรงเรียนในตัวอำเภอบ้านหลวง แต่ต้องเป็นภาระของพ่อแม่ ถึงเรียนไปครอบครัวคงไม่มีเงินส่ง จึงจำเป็นต้องบวชเรียนโรงเรียนสามเณร และแม่ก็อยากให้ปลอดภัยจากสังคมตอนนั้นมีข่าวยาเสพติดเยอะ แม่เป็นห่วง

สำหรับสามเณรเอบส่วนหนึ่งคืออยากบวชเอง อีกส่วนหนึ่งคือ พ่อแม่อยากให้บวชเพราะเป็นห่วง อยากให้บวชเรียนอยู่กับวัด จะได้ไม่เกี่ยวข้องกับอะไร สังคมรอบบ้านเป็นชุมชนปกติ แต่ส่วนมากวัยรุ่นติดยาเสพติด วัยรุ่นโดนจับไปเยอะ คนอื่นมองว่าเป็นการบังคับให้บวช แต่สามเณรเอบอยากแบ่งเบาภาระของพ่อ รู้สึกว่าถ้าไม่บวชเรียนคงสิ้นเปลือง ค่าเทอม ค่าน้ำ ค่าไฟ ครอบครัวไม่ค่อยมีรายได้อื่นมาจุนเจือช่วยเหลือ คิดว่าการบวชเรียนเป็นทางเดียวที่ช่วยเหลือครอบครัวได้ ทั้งดีกับตัวเองและพ่อแม่ก็สบายใจไม่เป็นห่วง

1.14.3 ขั้นตอนการบวชเรียน

สามเณรเอบมีเวลาเตรียมตัวไม่ถึงเดือน เรียนสวดประมาณ 2-3 อาทิตย์ ศึกษาเรื่องพิธีบวช คำขอบวช ต้องอ่านเอง เจ้าอาวาสจะให้หนังสือมาอ่าน ในช่วงระยะเวลาที่รู้ตัวว่าจะบวชนั้นต้องไปนอนที่วัด 1 อาทิตย์ พ่อเริ่มจับจุดและอ่านเองได้ก็เอาหนังสือมาท่อง มาอ่านศึกษาเองที่บ้าน พอสวดได้ก็ไปเทียบสวดกับพระอาจารย์ที่วัดกลับมาอนบ้านบ้าง วัดบ้าง เพราะพ่อแม่อนุญาตให้บวชแล้ว ตอนนั้นต้องท่อง ษะถาฯ และสัพพิทฯ ให้ได้ด้วยตนเองเป็นคำอนุโมทนาบุญ

สามเณรเอบวชที่วัดฟ้าสวรรค์ อำเภอบ้านหลวง บวชพร้อมกัน 4 คน ลาสิกขาไป 1 รูปตอนจบ ม.3 เหลือ 3 รูปมาเรียนต่อ โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ตอนนี้อยู่ที่ ม.6

งานบวชมีคนมาช่วยงานเยอะ แลวชนบทพระสงฆ์จะให้ชาวบ้านตั้ง 3 หมู่บ้านร่วมกันเป็นเจ้าภาพ บวชพร้อมกัน 4 คน ชาวบ้านรวมเงินกันออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นเงินช่วยเหลือ ช่วยกันจัดข้าวของทำพิธี พ่อแม่ไม่ได้จ่ายค่าอะไรเลย ข้าวของเครื่องใช้ บริหารทางวัดจัดหาให้ เงินที่เหลือจากการจัดงานก็จะซื้ออัฐตะบริหาร ทางวัดอำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้บวช เพราะต้องการหาสามเณรให้มาจำวัด ตอนนั้นวัดฟ้าไม่ค่อยมีสามเณร สามเณรเอบรู้สึกดีใจที่ได้สนองศรัทธาญาติโยม

1.14.4 ก้าวสู่ชีวิตสามเณร

อาคารพัก พักเป็นห้องรวม 1 ภูฏินอนได้ 10 รูป สามเณรเอบพักอยู่กับรุ่นพี่ ม.2 และ ม.3 บางครั้งก็โดนรุ่นพี่แกล้งบ้าง เพื่อนแกล้งบ้างตามประสาเด็ก มีหลายอย่างทำให้รู้ว่า ควรปรับนิสัยอย่างไร ไม่ควรดื้อรั้น ควรที่จะเข้าสังคมและสังคมใดเหมาะสมกับตนเอง การปรับตัว เป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต

หลังบวชต้องปฏิบัติตัว จำศีล เข้ากรรม 7 วัน ห้ามเดินออกจากวิหาร เพราะกลัวจะไปฆ่าสัตว์หรือฆ่าชีวิตอื่นๆ กลัวเป็นบาปขณะที่อยู่กรรม การบวชใหม่ สามเณรถือว่าเป็นสิ่งบริสุทธิ์เพราะยังไม่เกี่ยวข้องกับกำบังเงิน การฆ่าสัตว์หรือแมลงหรือการเด็ดผักของเขียว เครื่องเรือน การฉน ระยะเวลาหลังบางครั้งก็ละเมิดกฎ 10 ข้อที่บัญญัติไว้ เพราะขัดกับกิจวัตรประจำวัน เช่น เรื่องเงิน เพราะจำเป็นต้องใช้เงินทุกวัน การเป็นสามเณรไม่ได้เคร่งเหมือนพระภิกษุสงฆ์ เจ้าอาวาสคอยสอน เช่นเรื่องการฉน คือกินเที่ยงไปแล้วฉนไม่ได้ เวลาทำผิดก็ต้องเขียนตี่ ยิ่งเขียนก็ยิ่งจำ ถ้าลงโทษอย่างอื่นก็จะตี่ร้อนเหมือนเดิม เพราะสามเณรเอโตมาโดยการโดนเขียนตี่ ทำให้รู้ว่าถ้าทำแบบนี้ต้องโดนเขียนแน่ จะหลีกเลี่ยงที่จะไม่ทำ

การปรับตัว จากฆราวาสมาเป็นสามเณรถือว่ายาก ตอนบวชใหม่ๆสามเณรเอต้องเดินจากวัดกลับบ้านทุกอาทิตย์หลังจากเรียนเสร็จ เดินเข้าวันเสาร์ ไปหาแม่ คิดถึงพ่อแม่ วัดห่างจากบ้าน 3 กิโลเมตร บวชใหม่ถึงกับร้องไห้เพราะว่าไม่มีแม่มาคอยสอน ต้องทำเองทุกอย่าง หัดอยู่ด้วยตัวเองตั้งแต่ ม.1 ทั้งๆ ที่เด็กทั่วไปอาจทำไม่ได้ ใช้เวลาปรับตัวประมาณ 1 ปีเลยทีเดียว เพราะยังเป็นเด็ก จริยะวัตรก็เปลี่ยนไปหมดเรื่องการอยู่ การนุ่ง การห่ม ต้องระวังมากกว่าเดิม เหมือนผู้หญิงเวลานุ่งกระโปรงต้องคอยระวังอยู่ตลอด ต้องศึกษาด้วยตัวเอง ต้องดูแลสุขภาพมากกว่าเดิม ได้ไปจ้จยมาก็บริหารเองทั้งหมด

สามเณรเอเรียน ม.1-ม.3 ที่โรงเรียนปริยัติธรรมวัดฟ้าสวรรค์ อำเภอบ้านหลวง จำวัดที่วัดฟ้าสวรรค์ เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ เพราะอำเภอบ้านหลวงเป็นอำเภอเล็กๆ มี 9 วัด 3 ที่พักสงฆ์ มีสามเณรกระจายกันอยู่ ตอนนั้น มีสามเณร 35 รูป ไม่สามารถขยายเปิดเพิ่ม ม.4 ได้เพราะนักเรียนมีน้อย สามเณรเอสอบติดสายวิทย์ คณิตที่โรงเรียนบ้านหลวง ได้ห้องสุดท้าย แต่มันคงเปลืองค่าใช้จ่ายในการศึกษา ทุกวันนี้ไม่ได้เสียใจ รู้ว่าสิ่งที่เลือกเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ตัดสินใจถูกแล้วเพราะเห็นเพื่อนเรียนก็เหมือนกับที่สามเณรเอเรียนทุกอย่าง หลักสูตรเดียวกัน เรียนไปพร้อมๆ กัน สถาบันไหนก็ดีเหมือนกัน จึงมาเรียนต่อที่นั่นทบุรีวิทยา เพราะเป็นสถาบันที่อยู่ในระดับจังหวัด คงจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกและการศึกษาเรียนรู้ด้านวิชาการดีกว่าชนบท เลือกลงมาศึกษาที่นั่นทบุรีวิทยาเองไม่มีอาจารย์ไปแนะแนว ตอนอยู่ ป.6 ได้มีโอกาสเข้าค่ายพุทธบุตร เจ้าคณะอำเภอบ้านหลวงท่านเป็นพระอาจารย์และจำวัดที่วัดพระธาตุช้างค้ำท่านเคยแนะนำมา เพราะเป็นโรงเรียนที่ใกล้บ้าน กลับบ้านสะดวก ตอนแรกตั้งใจจะไปที่โรงเรียนวัดพระแก้วดอนเต้า จังหวัดลำปาง แต่ทบทวนแล้วโรงเรียนนั่นทบุรีวิทยาก็มีชื่อเสียง เพราะมีรุ่นพี่สอบติดมหาวิทยาลัยต่างๆ ก่อนข้างเยอะ ศึกษาข้อมูลมาตลอดแล้วเล็งเห็นจุดเด่นหลายๆ อย่าง นั่นทบุรีวิทยาที่ดังที่สุดคือรุ่นพี่สอบติด ม.จุฬา คณะเภสัชศาสตร์ และมีรุ่นพี่ อำเภอบ้านหลวง ชื่อพี่เจ สอบติดวิศวกรรมศาสตร์ ที่ ม.บางมด เดียวนี้เรียนอยู่ปี 4 แนะนำให้สามเณรเอมาเรียนที่นั่นทบุรีวิทยา

ข้อดีของนันทบุรีวิทยาเท่าที่รุ่นพี่บอกคือ อาจารย์เอาใจใส่ การเข้าถึงท่าน ผอ.ก็ง่ายด้วย อีกอย่างหนึ่งบวชเรียนเป็นสามเณรสิ่งที่จะมาทำให้ประพาศไม่ดั้นนัยาก เพราะมีกฎระเบียบคอยดูแลควบคุมทั้งระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกาย ถูงยาม รองเท้าทางโรงเรียนคงอยากให้เราเรียบร้อยเหมือนกัน ส่วนกฎยาเสพติด หรือบุหรี่ พระอาจารย์ก็เคร่งเพื่อความปลอดภัยของสามเณร ยิ่งเคร่งเท่าไรยิ่งดี

การปรับตัวจากจบ ม.3 มาต่อ ม.4 ที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ไม่มีปัญหา มาจำวัดที่วัดถ้ำมดอง มีเพื่อนรู้จักอยู่ที่นั่น จำได้ 1 ปี รุ่นพี่ที่เรียน โรงเรียนวัดป่ามาด้วยกัน มาเรียนต่อที่โรงเรียนนันทบุรีชวนให้มาอยู่ด้วยกันที่ วัดพระธาตุเขาน้อยเพราะใกล้พระอาจารย์

สามเณรเอย้ายจากวัดถ้ำมดองไปวัดพระธาตุเขาน้อย จุดเด่นที่ขอย้ายคือ อยู่ใกล้ชิดพระอาจารย์มากขึ้น ได้รับรู้ข่าวสารทางโรงเรียน อาจารย์มีโอกาสมาโรงเรียนบ่อยทั้งเสาร์ อาทิตย์ ท่านเข้าประชุมบ่อย สามเณรเอยะรับรู้ข่าวสารและโอกาสดอกคนอื่น ๆ เพื่อน ๆ ก็จะรับรู้ข่าวสารมาจากสามเณรเอยี่เร็วกว่าการประกาศ

กิจวัตรของสามเณรเอยี่เป็นวันราชการก็จะตื่นตีครึ่งสี่ล้างหน้า แปรงฟัน เดินลงจากคอกเพื่อบิณฑบาตในหมู่บ้าน ประมาณ 6 โมง 40 นาทีก็เดินกลับถึงวัด แต่งตัว ถัดเข้า และมาเรียน ตอนเย็นก็กลับมากวาดลานวัด พอกวาดเสร็จก็เดินลง-ขึ้นบันไดวัด 333 ขั้น เพื่อออกกำลังกาย หลังจากออกกำลังกายเสร็จก็สร้งน้ำ เข้านอน เวลาส่วนตัวเสาร์ อาทิตย์ จะว่าง ท่านเจ้าอาวาสไม่ค่อยมีงานให้ทำ ปล่อยโอกาสให้อ่านหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์หาความรู้ต่างๆ ได้ เพราะเป็นวัดท่องเที่ยวทำอะไรก็ต้องเกรงใจญาติโยม ถ้าเป็นงานหนักๆ ก็จะมีแต่งงานประจำปี เช่น งานแปดเป็ง เป็นประเพณีสืบทอดมาจากอดีต เป็นงานระดับจังหวัด จัดขึ้นทุกปี เกี่ยวกับการสร้งน้ำ พระธาตุเขาน้อย สามเณรเอยี่ช่วยจัดเวที จัดวิหาร กวาดศาลา ส่วนงานยกเดินที่ชาวบ้านก็ช่วยกัน มีอานธรรมมหาชาติ สวดพระพุทธมนต์ ทำวัตรเช้า เย็น มีเวียนเทียน และมีการทำสอยดาว

ทำศาสนกิจได้ปัจจัยชาวบ้านมาถวายให้เป็นทุนการศึกษาให้ถวายให้ทุกปี ต้องบริหารเงินจากการบิณฑบาตและเงินจากศาสนกิจเอง พ่อแม่หรือคนอื่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับสามเณรเอยี่เอง เอาไปฝากธนาคาร ใช้ติดตัวมาโรงเรียนขั้นต่ำ 20 บาท ถือว่าใช้น้อยกว่าฆราวาสหลายเท่า ใช้จ่ายในการซื้อน้ำ ซื้อขนมที่โรงอาหาร สามเณรเอยี่เป็นเด็กเหมือนฆราวาสทั่วไป ต่างกันที่สถานภาพ เป็นสามเณรประหยัดได้เยอะ มีเงินเก็บ จริงๆแล้วผิคิด แต่ปัจจุบันการเดินทาง เช่น กลับบ้าน หรือไปสอบต้องใช้เงิน ไม่มีเหมือนสมัยเก่าที่ให้ขึ้นรถไฟฟรี

โรงเรียนอำนวยความสะดวกทุกอย่าง ไม่มีค่าใช้จ่าย เรียนฟรี อุปกรณ์การเรียน สมุด ปากกา หนังสือฟรี ภัตตาหารเพลถวายจากสมเด็จพระเทพฯ มีรถรับ-ส่งประจำวัด ทางโรงเรียนอนุมัติงบให้ หัวละไม่ต่ำกว่า 500 บาทต่อเดือน รถมารับที่วัดพระธาตุเขาน้อยออกจากวัด ประมาณ 6 โมง 50 นาที มารับสามเณรที่วัดพญาวัด วัดเจดีย์ แล้วไปส่งสามเณรที่วัดพญาภูเพราะมี

สามเณรเรียนบาลีที่วัดนี้ จากนั้นก็มาส่งที่เหลื่อที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ถ้าไม่ฉันทเข้าที่วัดก็ต้องห่อมาฉันทที่โรงเรียนเพราะอยากประหยัด อีกประการหนึ่งคือญาติโยมมีความศรัทธาที่จะใส่บาตรสามเณรเอไม่ยอมให้เสียศรัทธา ถึงเขาจะไม่รู้ แต่สามเณรก็รู้และมีจิตสำนึกในตัวเอง

กิจกรรมในโรงเรียน 7 โมง 50 นาทีต้องเข้าแถว อบรมถึง 8 โมง 30 นาที เลิกแถวเตรียมตัวขึ้นชั้นเรียน หลังจากเลิกแถวไม่อนุญาตให้ซื้อขนมหรือของกินขึ้นไปบนตึก จนกว่าจะพักฉันทเพล แต่น้ำซื้อได้เพราะตัดปัญหาเกี่ยวกับขยะ มีเหตุคือเด็ก ม.1 กินแล้วทิ้งไม่เป็นที่ จึงมีกฎนี้ขึ้นมาถ้าใครไม่ทำตามข้อตกลงก็ต้องถูกลงโทษไปตามระเบียบ เพราะกฎนี้ใช้มานานแล้ว มันอาจมีเหตุทำให้เกิดกฎขึ้นมาเปรียบเหมือนกฎหมายของไทยนี้แหละ ถ้าไม่มีเหตุคงไม่มีกฎเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาให้ต้องแก้ไข

สังคมรอบข้าง สามเณรก็เป็นเหมือนเด็กทั่วไป อยากรู้ อยากลองเช่นกัน สามเณรเอเคยเห็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ที่เกิดกับสามเณร นึกเสียดาบอนาคต ว่าทำไมเขาจึงตัดสินใจแบบนั้น บางคนกว่าจะตัดใจได้ก็ลำบากที่จะเลิกยา ตอนที่ขึ้น ม.4 มาด้วยกันเพื่อนมี 14 รูป ตอนนี้เหลือ 9 รูป ส่วนมากจะติดยาเสพติดทางโรงเรียนก็จำเป็นที่จะจำหน่ายออก เชิญออกเพราะเป็นปัญหาให้กับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนก็เปิดโอกาสให้หลายครั้งแล้วแต่เพื่อนไม่ปรับตัว ยังไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ เสียหายเพื่อน บางวัดเจ้าอาวาสปล่อยปละละเลย ไม่ได้ใส่ใจเท่าที่ควรสามเณรอาจจะฉันทไปกับเพื่อนที่เป็นฆราวาส ทางโรงเรียนก็มีมาตรการรองรับ เช่น มีคณห่มอ มีตำรวจ ศาลปกครองเยาวชน สถานพินิจก็มาช่วยกันแก้ไข มีการสุ่มตรวจ ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็ต้องลาสิกขาออกไปเพื่อไปบำบัด

โรงเรียนเปิดโอกาสทางการศึกษาไม่ว่าจะรวย จน ชาวเขา ชนเผ่า เชื้อชาติ หรือชนบทให้ทุกคนได้เรียน เพราะสามเณรที่รับเข้ามาส่วนมากคือ มีปัญหาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว มีปัญหาในชีวิตตัวเองเข้ามาบวชคงเป็นเด็กเหลือขอ เด็กเกรไม่อย่างนั้นคงไม่มีฉันทว่า ตัดหางปล่อยวัด เพราะสามเณรมีทั้งคนที่ประพฤติดีและไม่ดีปะปนกันไป เรื่องคัดกรองสามเณรเท่าที่ทราบคือไม่มีแต่ฝ่ายปกครองทำทุกวิถีทางเพื่อแก้ปัญห

การเรียนไม่มีปัญหา โรงเรียนอยู่ในเมือง สะดวกสบายดี หนาการณ์อยู่ใกล้ๆ กฎระเบียบที่เข้มงวดดี บริเวณโรงเรียนมีกล้องวงจรปิด คนเข้าคนออก เวลาจะไปไหนฝ่ายปกครองเห็นจากกล้องก็จะประกาศ ทั่วๆที่กำลังจะก้าวออกไป หนีออกไปชื่อของข้างนอกแปบเดียวกล้อง 38 ตัว ก็จะจับภาพได้

สามเณรเอมีความสุขที่ได้มาเรียนที่นันทบุรีวิทยา ไม่มีอะไรที่ต้องห่วงหรือระแวงถึงแม้กล้องวงจรปิดจะคิดเยอะไปหน่อย ถ้าไม่ทำตัวให้ผิดกฎระเบียบก็ใช้ชีวิตปกติเหมือนเด็กทั่วไป มีความภูมิใจที่รุ่นน้องเจอแล้วยกมือไหว้ ก็ถือว่ามีคนเคารพเยอะ ออกไปรับเกียรติบัตรบ่อยๆ รุ่นน้องก็จำได้ เพราะสามเณรเอชอบแข่งขันงานวิชาการและร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตลอด

แต่ไม่มีโอกาสเป็นวิทยากรหรือพระพี่เลี้ยงเพราะจะเน้นเรื่องวิชาการมากกว่า เช่น การแต่งกลอน เคยไปแข่งระดับประเทศที่จังหวัดหนองคาย แต่ไม่ได้รางวัลเพราะคนที่แข่งเป็นรุ่นมหากันหมด แต่ตนเองเป็นสามเณร

จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมสมัย ม.ต้น กับโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรมมีข้อแตกต่างกันด้านวิชาการ เรียน ม.ต้นที่นั่น พื้นฐานต่างจากโรงเรียนในเมือง อาจเป็นเพราะไม่ตั้งใจเรียน พอเปิดเทอมมา 16 พฤษภาคม ขึ้นไปเรียนกับเพื่อน แนะนำตัวว่าแต่ละคนมาจากไหน ไม่มีการปรับพื้นฐาน สามเณรใช้เวลา 2-3 เดือนเพื่อกลับไปทบทวนบทเดิม ขยันเป็น 2 เท่า เรียนรู้เองทุกอย่าง พอสักระยะก็เริ่มปรับตัวดีขึ้น เรียนไปพร้อมๆ กัน ตอนนี้ก็ต้องรอเพื่อน การสอบไม่ใช่การแข่งขันต้องจับมือแล้วไปพร้อมๆ กัน ขึ้นอยู่กับเพื่อนว่าจะไปช้าหรือเร็ว เหมือนกับต้องสามัคคีหมู่ ถึงแม้ว่าตนเองจะได้ก็ต้องรอเพื่อนเพราะเพื่อนชอบหลับในห้อง อันนี้คือสาเหตุที่ต้องรอ เรียนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาพระพุทธศาสนา วิชาบาลี วิชาพระพุทธศาสนา แล้วแต่ตารางที่อาจารย์จัดให้ว่าเรียนช่วงเช้าหรือบ่าย อาจารย์มีจำกัดเพราะสอนนักเรียน ม.1-ม.6 มีหลายห้อง

การเรียนสามเณรอยู่ในระดับดี ถึงดีมาก ถ้าเกรดเฉลี่ย 3.58 ไม่เคยต่ำกว่า 3.5 ชอบเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา เกรดเฉลี่ยรายวิชาพยายามทำให้ไม่ต่ำกว่า 3.5 วิชาที่ไม่ชอบคือคณิตศาสตร์ ทั้งหลักและเพิ่มเติม สามเณรเอาฟิสิกส์ยังง่ายกว่าคือจำสูตรแล้วแทนค่าได้เลย แต่คณิตศาสตร์ซับซ้อน งง ไม่รู้เรื่อง เคยไปปรึกษาอาจารย์ผู้สอนแต่บางครั้งก็อาย อาจารย์ ทั้งๆ ที่อาจารย์ส่วนมากเป็นผู้ชาย ท่านสอนดี เข้มมากจะคอยย้ำจนเพื่อนที่เรียนได้รู้สึกเบื่อ แต่สามเณรไม่เบื่อเพราะไม่เข้าใจ อาจารย์ส่งเสริมให้เพื่อที่จะเรียนได้ ไม่หวังความรู้ ภูมิใจในอาจารย์แต่ละท่าน ทั้งๆ ที่เงินเดือนได้น้อยกว่าอาจารย์โรงเรียนอื่น แต่ก็ทุ่มเทให้กับลูกศิษย์ทุกคน อาจารย์คงจะทบทวนความรู้ของตัวเองด้วย เพื่อสอบติตราชการที่อื่น

ถ้ามีโอกาสชักชวนน้องๆ ก็จะชวนน้องที่มีอุปนิสัยดี อยากสอนให้ทำคุณประโยชน์ให้กับสถาบันที่เรียน จะชักชวนให้มาเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เพราะอันดับแรกคือใกล้บ้านเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด พ่วงกับโรงเรียนนันทบุรีวิทยาฝ่ายฆราวาสที่มีโอกาสจะไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่นๆ ได้ ข่าวสารเรื่องการเรียนต่อมหาวิทยาลัยก็รวดเร็ว

วางแผนชีวิตตอน ม.ต้น ก็คิด อยากเป็นตำรวจ เป็นครู เป็นทหาร แต่พอขึ้น ม.4 เรียนสายวิทย์คณิตก็เริ่มหาคำตอบให้ตัวเอง มีเหตุการณ์ที่จำฝังใจคือ พ่อเสียชีวิตตอนอยู่ ม.3 หมอวินิจฉัยโรคผิด พ่อกินยาเกี่ยวกับโรครุมะตอยด์ร่วม 2 ปี แล้วมารู้ทีหลังก่อนท่านจะเสีย 3 เดือนว่าเป็นโรคหัวใจโต สามเณรรู้สึกทำไมหมอถึงตรวจโรคผิด ทำไมหมอถึงรู้ช้า สามเณรเลยตั้งใจเรียนสายวิทย์คณิต เพื่อไปศึกษาต่อด้านเทคนิคการแพทย์ อยากไปตรวจปัสสาวะ ตรวจอุจจาระ สำหรับคนที่อยากรู้โรคที่ตรงกับโรคที่เขาเป็นจริงๆ อยากช่วยเหลือคนอื่น ไม่อยาก

ให้คนอื่นมารับเคราะห์เหมือนพ่อ ไม่อยากให้เขาเสียใจเหมือนที่สามเณรเสียใจ อยากต่ออายุคนที่เขารักไปเรื่อยๆ สามเณรเอิร์ทการบริการ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

1.14.5 มวย้อนอดีต

สามเณรเอิร์ทมีความประทับใจในตัวแม่ ตอนเรียน ประถม แม่จะถามทุกวันก่อนไปโรงเรียนว่าอยากถือปากกาหรืออยากถือค้ำจอบไปทำไร่ ทำนา สามเณรเอิร์ทมักจะตอบแม่ว่าอยากถือปากกา แม่สอนให้ตั้งใจเรียนหนังสือ ให้กินปลาเล็กปลาน้อย เช่น ปลาชิว ให้กิน 3 ตัว ทุกวันก่อนไปโรงเรียน ซึ่งสามเณรเอิร์ทไม่ชอบกินเพราะมันมีขี้ ขี้มันขม ปิ้งทั้งตัว ตอนนั้น ได้เกรดเฉลี่ย 2 กว่าๆ แม่บอกว่า แม่ส่งคนไปเรียนนะ ไม่ได้ส่งควายไปเรียน สามเณรก็เถียงแม่ว่าคนเราสมองไม่เท่ากัน แม่บอกว่าในเมื่อรู้ว่า สมองไม่เท่าเขา ก็ต้องขยันให้มากกว่าเขาเป็น 2 เท่า จะได้เรียนให้เท่าเขา คำนั้นครั้งเดียวที่แม่ว่า แม่สอนทำให้สามเณรเอิร์ทจำมาถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้ได้เกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.5 มาตลอดตั้งแต่ ม.2 คนอื่นมองว่าเป็นการขี้มวดเกิน ไปแต่สามเณรเอิร์ทมองว่าเป็นการใส่ใจจากแม่มากกว่า ส่วนพ่อก่อนที่ท่านจะเสียท่านก็สอนว่า สิ่งไหนไม่ดีถ้ารู้แล้วยังทำอยู่ ก็ถือว่าเป็นคนโง่ ไม่ว่าจะลองบุหรี เหล้า ยาเสพติดหรือสิ่งมีนเมาต่างๆ ทั้งๆ ที่รู้ว่ามันไม่ดี ก็ไม่ควรลอง

ตอนอยู่ ม.1 ตอนนั้นเป็นสามเณรแล้ว อยากรู้ อยากลอง เคยลองบุหรีแค่ครั้งเดียว พอสูบเข้าไปเหมือนมีสารมาเคลือบคอไว้ กินอะไรก็ไม่อร่อย ไม่รู้สึกถึงรสชาติอาหาร ทำให้รู้ว่าบุหรีไม่ได้เย็นหรืออร่อยเหมือนที่คนอื่นพูดกัน และตอนเรียนอยู่ ม.2 ตอนนั้นรู้สึกเครียด รุนพี่เลยชักชวนตี๋มเหล่า บอกว่าตี๋มแล้วจะหายเครียด สามเณรเอิร์ทเลยลองพอดี้ไปนิดเดียวพื่นก็ขึ้นตามตัว ทำให้รู้ว่าแพ้ ตอนนี้ได้กลิ่นเหล้ากับบุหรีไม่ได้แพ้มาก พอโตขึ้นรู้แล้วว่าพอกับแม่ต้องการให้มีอนาคตที่ดี มีอาชีพที่ดี ไม่อยากให้ลูกลำบากเหมือนที่พอกับแม่เคยลำบาก ไม่อยากให้หาเช้ากินค่ำ อยากให้พบเจอสิ่งใหม่ๆ อยากให้มีอาชีพที่มั่นคง สามเณรเอิร์ทตั้งใจว่าจะประกอบอาชีพที่ดี เลี้ยงดูพ่อแม่ แต่พ่อตายซะก่อน จึงต้องดูแลแม่ให้ดีที่สุด ทุกวันนี้หลังกลับจากเรียนก็โทรหาแม่ทุกวันเป็นห่วงแม่ แม่อยู่คนเดียวไม่ยอมไปอยู่กับพี่ชายเพราะท่านรักบ้านหลังนั้นมากพี่ชาย มาเยี่ยมบ่อยๆ อาทิตย์ละครั้ง พี่ก็เป็นห่วงแม่ ส่งเงินมาให้แม่ใช้ทุกเดือนพยายามทำให้ท่านสะดวกสบายที่สุด ชาวบ้านใกล้เคียงก็อิจฉาว่าแม่ไม่ต้องทำงาน ลูกๆดูแลส่งเสีย

บางครั้งสามเณรเอิร์ทก็คิดว่าถ้าจบ คงลาสิกขาไปเรียนต่อเหมือนพระราชา เพราะสายทางพระ อาชีพไม่มั่นคงไม่อยากเป็นเหมือนพี่ชาย อยากเรียนเทคนิคการแพทย์เป็นสาขาที่ใฝ่ฝันเพราะเทคนิคการแพทย์เขาไม่ให้พระสงฆ์ สามเณรเรียน บางครั้งต้องมีการทดลองกับหนูกับสัตว์ มันเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต สามเณรถึงเรียนไม่ได้ฝึดศึล ตอนแรกอยากเรียนเหมือนน้ำเรียนวิศวกรรม จบมาค่าตอบแทนสูงเขาสร้างบ้านใหม่ สามเณรเอิร์ทก็อยากมี อยากได้เหมือนอย่างเขาบ้าง อยากจะตอบแทนบุญคุณแม่ อยากจะดูแลท่าน ก่อนที่จะไม่มีโอกาสเหมือนพ่อที่ไม่ได้ดูแล โรงเรียนมีทุนให้สามเณรศึกษาต่อ แต่ถ้าลาสิกขาไปเรียนต่อจะไม่มี เพราะท่าน ผอ.เคยส่งรุ่นพี่

ไปเรียนแล้ว 2 คน แต่เรียนไม่รอด ท่านเลยไม่มั่นใจ สามเณรจะจะไปปรึกษาท่านอีกที แต่ทางโรงเรียนก็ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา เรื่องข้อมูลข่าวสารในการเรียนต่อจากมหาวิทยาลัยต่างๆ อยากเรียนทั้ง 2 สาขา จะตั้งใจเรียนให้เก่ง อยากสอบให้ติด มีอาชีพที่ดีส่งเงินให้แม่ใช้ จะไม่ให้แม่ลำบาก

1.14.6 ผลของการบวชเรียน

การบวชเรียนในความหมายของสามเณรเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กๆ ที่ไม่มีโอกาสทางสังคม สำหรับเด็กที่ขาดความอบอุ่นทางครอบครัว เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กๆ ชนบทหรือคนที่มีปัญหาในชีวิต เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้มาศึกษาหาความรู้ เพราะถ้าเรียนเหมือนฆราวาสจะทำให้เปลืองจิต เปลืองใจไปทำในสิ่งที่ไม่ดี การเป็นฆราวาสมีหลายสิ่งที่ต้องเรียนรู้และผิดหวัง เช่น เรื่องผู้หญิง การเรียน การบังคับขู่เข็ญทางครอบครัว การคบเพื่อนก็จะมีส่วนร่วมในความคิด การตัดสินใจชวนไปกินเหล้า กินเบียร์ เรื่องยาเสพติดพอดึกเพื่อนก็หาย เหลือแต่พ่อแม่ที่อยู่เคียงข้างคอยแก้ไข แตกต่างจากการที่มาบวชเรียนเพราะไม่มีพ่อแม่เข้ามาเกี่ยวข้องต้องดูแลตัวเอง รู้ตัวเอง ควบคุมตัวเองให้ได้ ต้องมุ่งอย่างเดียวคือการเรียนหนังสือ

การบวชเรียนช่วยวางแผนชีวิต ปัจจุบันการบวชเรียนเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาชีวิตเด็กชนบท เปิดโอกาสให้ศึกษาทั้งสายบาลี และสายสามัญ สายสามัญเป็นสายที่นิยมสุดสำหรับสามเณรเพราะเปิดโอกาสให้ศึกษาเรียนรู้เหมือนฆราวาสทุกอย่าง เวลาลาสิกขาออกไปสามารถเรียนต่อมหาวิทยาลัยได้ ถ้าไม่ลาสิกขาก็ยังมิมหาวิทยาลัยสงฆ์รองรับ มีเวลาว่างที่จะมานั่งทบทวนตนเอง จิตไม่ฟุ้งซ่านเหมือนฆราวาส

ความเปลี่ยนแปลงในตัวเองของสามเณรตอนเป็นฆราวาสแม่ต้องมาคอยบ่น จ้ำจี้จ้ำไช แม่ต้องร้องไห้เพราะสามเณรเมาตลอด เมื่อเทียบกับปัจจุบัน แม่ยิ้มให้ ตอนสามเณรบวชแม่ก็ร้องไห้แต่แม่ดีใจที่เห็นบวชเรียน รู้สึกดีใจที่แม่ไม่ต้องมาคอยบ่น มาเค็ดคร้อนเรื่องต่างๆ แม่สบายใจที่เห็นสามเณรดีขึ้น และสามเณรก็ดีใจในสิ่งที่เลือก พ่อแม่คงจะภูมิใจมาก น่าจะเป็นความต้องการของท่านอยู่แล้วเพราะท่านเป็นห่วง สามเณรเอกลับไปเยี่ยม ไปหาท่านก็ดีใจมีความสุข สบายใจที่ไม่ต้องห่วง ในทางพระพุทธศาสนาการบวชคือการทดแทนบุญคุณพ่อแม่อยู่แล้ว เพราะปกติสามเณรเป็นคนอารมณ์ร้อน เป็นคนตัดสินใจอะไรง่าย คิดแล้วทำเลย โดยไม่ไตร่ตรอง ไม่ได้ปรึกษาใคร ผิดหรือถูกไม่รู้แต่จะทำ เคยทะเลาะมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อน การบวชทำให้ได้ทบทวนตัวเอง จึงต้องปรับตัว ถ้ามีอารมณ์โกรธจะทำให้ทะเลาะกัน สามเณรเอก็จะหลีกเลี่ยงโดยการเดินหนี ถ้าอารมณ์ดีขึ้นก็เดินกลับมาพูดคุยกันใหม่ด้วยการขอโทษทำให้สบายใจขึ้นเยอะ ทำให้รู้ว่าปรับตัวได้ดี ดีกว่าการเป็นฆราวาส และดีกว่าที่อยู่ ม.ต้น อาจเป็นเพราะวุฒิภาวะ จึงเห็นถึงการพัฒนาของตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองเติบโตขึ้น มีวุฒิภาวะที่พร้อมเจอกับโลกภายนอก มีเหตุผลเพิ่มขึ้น ตอนนี้ถ้าตัดสินใจอะไรก็โทรปรึกษาแม่ และพี่ชายก่อนเสมอ คนที่เกิดก่อนจะรู้ปัญหาของสังคมดีกว่า

สามเณรพร้อมที่จะไปเผชิญโลกภายนอก ถึงแม้จะอยู่ในกรอบ ในวัด แต่ก็ศึกษาเกี่ยวกับชีวิตเพื่อนฆราวาส รู้ดีกว่าควรปรับตัวอย่างไร แต่ก็ยังรู้ไม่เท่าคนที่เคยอยู่มาก่อน ต้องไปปรับตัวอีกทีกับชีวิตข้างนอก

เงินที่สะสมยังไม่เพียงพอในการเรียนต่อ พอแค่ค่ากิน ค่าอยู่ ส่วนค่าเทอมเป็นเงินหลักแสน คงต้องเป็นภาระของแม่กับพี่ชายไปอีก 4 ปี แต่แม่ก็บอกว่าไม่มีปัญหา แคนนี่ก็ดีใจแล้วว่าสามเณรจะได้บวชเรียนมาถึง 6 ปี แบ่งเบาภาระได้เยอะมาก

ถ้ายังเป็นฆราวาสรายจ่ายต้องเยอะ ตั้งแต่บวชเรียนมาเวลาไปบิณฑบาตได้เงินไม่ได้ใช้จ่ายก็ส่งให้ที่บ้าน ช่วยเหลือค่าน้ำ ค่าไฟ รายจ่ายอื่นๆ ของครอบครัวไปเรื่อยๆ เดียวนี้แม่ก็ไม่ต้องทำงานอะไร ไม่อยากให้แม่ทำงานหนักและมีพี่ชายคอยช่วยเหลืออีกแรง เป็นเหมือนเสาหลักของครอบครัว

การฝึกสวดก็ทำให้มีสมาธิ ไม่มีเวลาเหมือนเด็กคนอื่นที่ได้วิ่งเล่นหรือทำกิจกรรม การเป็นสามเณรต้องอยู่กับวัด อาจจะมีเบื่อบ้างแต่ก็ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ เปรียบเหมือนกับการสวดมนต์ยังท่องสวดได้ ถ้าทำทุกวัน แล้วหนังสือเรียนถ้าอ่านทุกวันก็ต้องจำได้

ผ้าเหลืองเป็นจุดเด่นที่ทำให้รู้ว่าจะต้องทำอะไร แคนุ่นง่อม ก็ทำให้เรารู้ว่าอยู่ในสถานะไหน แบบไหนไม่ควรทำ มันจะตอบสนองแบบอัตโนมัติ สามเณรเอ้ศึกษาจากหนังสือวินัยมุข ตอนเรียนอยู่ ม.ต้น หนังสืออนักรรม ยิ่งอ่านยิ่งรู้ เรียนมาต้องนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การมาบวชเรียนได้ประสบการณ์ชีวิต เพราะชีวิตสามเณรแตกต่างจากฆราวาส ต้องรู้ตัวเอง ต้องควบคุมตัวเองให้ได้ทั้ง กาย วาจา ใจต้องพร้อมทุกสถานการณ์ที่เจอ ไม่มีพ่อแม่ที่จะมาเคียงข้างเหมือนฆราวาส ต้องแก้ปัญหาเอง บางครั้งตัดสินใจผิดพลาดก็มีเจ้าอาวาสที่ช่วยสั่งสอน มีเพื่อนเป็นกำลังใจให้ ประสบการณ์ชีวิตมีโอกาสศึกษามากกว่าฆราวาส อาจไม่รู้เรื่องทางโลกเยอะแต่ในทางธรรมะได้ศึกษาเรียนรู้เยอะ ใช้ธรรมะในการครอบครองชีวิต ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต

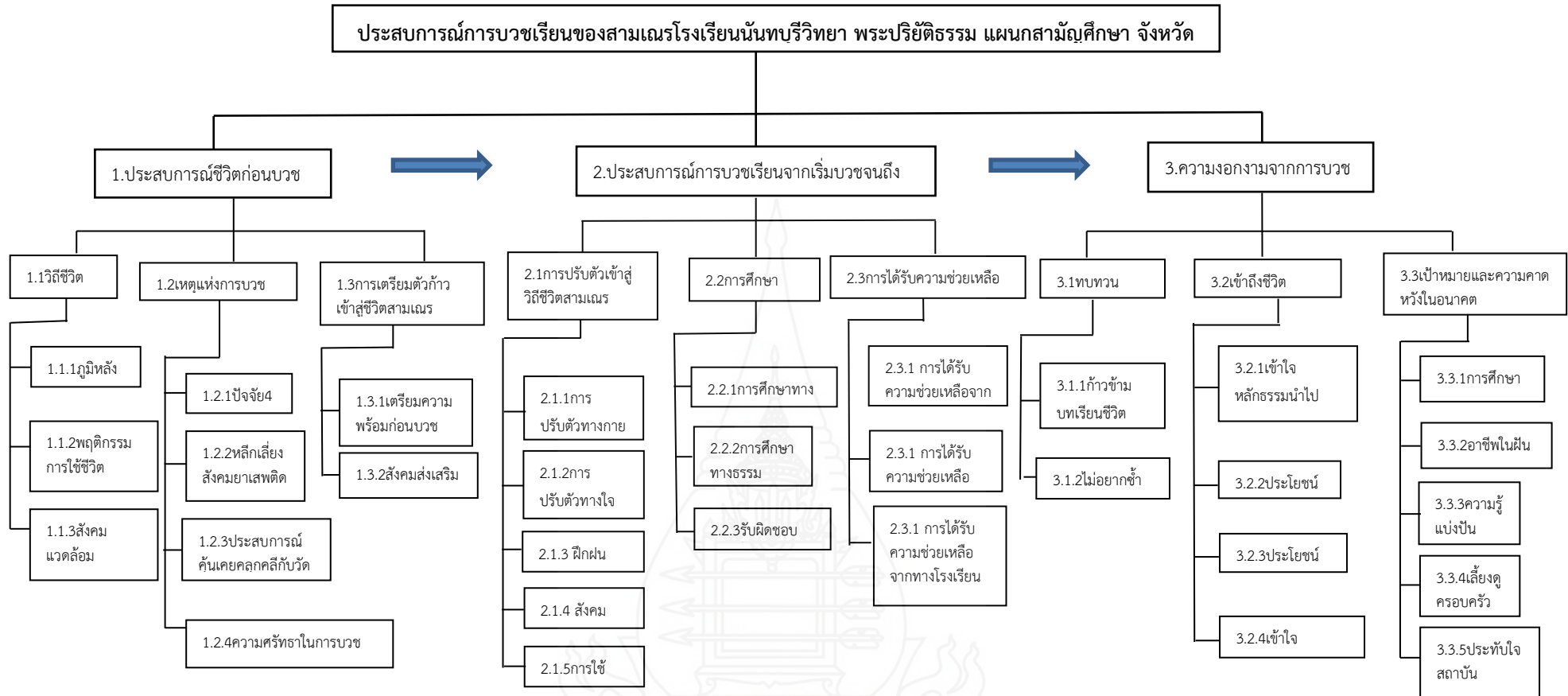
ส่วนที่ 2 ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา

พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน

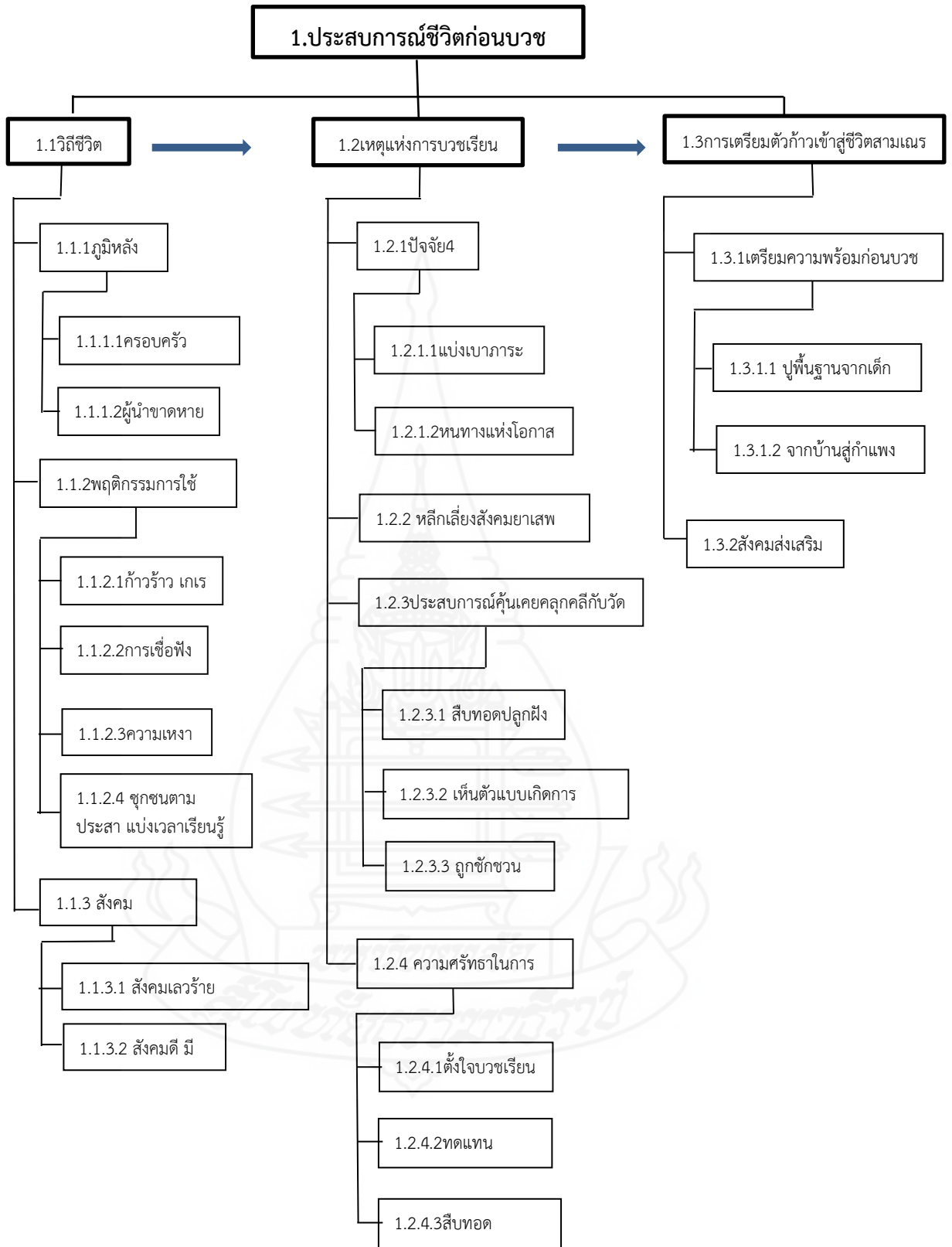
การเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคล ที่เคยมีอิสระและเสรีภาพในสังคมเข้าสู่ชีวิตการเป็นนักเรียนสามเณรที่ถูกจำกัดด้วยระเบียบ กฎเกณฑ์ภายใต้พระวินัย ที่มีวิถีปฏิบัติซึ่งแตกต่างไปจากนักเรียนทั่วไป นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ต้องห่างเหินจากครอบครัว จากบ้านที่เคยอยู่อาศัย มาจำวัดร่วมกับสามเณรหลากหลายชีวิต ซึ่งแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกัน มาจากที่ต่างกัน แต่มีจุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน คือการได้ศึกษาเรียนรู้ด้านทางโลกและทางธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมในการดำเนินชีวิต ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ทำความเข้าใจบริบทและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ครอบคลุมทุกมิติของบุคคลทั้งด้าน กาย จิต อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณที่แสดงออกผ่านพฤติกรรม ประสบการณ์ที่ตนเองเผชิญทั้งความทุกข์ ความสุขและมุมมองชีวิตที่หล่อหลอมให้บุคคลมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

ผลการวิเคราะห์ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 14 ราย นำเสนอเป็น 3 ประเด็นคือ ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบันและความงอกงามจากการบวชเรียน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 4.1 ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ภาพที่ 4.2 ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน

2.1. ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน

ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กจนถึงก่อนบวช ประสบการณ์ในวัยเด็กมีผลต่อบุคลิกภาพเป็น อย่างยิ่ง เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบตามใจหรือทะนุถนอมจนเกินไปอาจเสียคนและไม่สามารถพัฒนา ตนเองให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ ส่วนเด็กที่ถูกทอดทิ้งเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยขาด ความเอาใจใส่ อาจมีบุคลิกภาพเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย จนถึงขั้นเป็นพวกต่อต้านและแก้แค้น สังคมและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ส่วนเด็กที่ได้รับการความรักความอบอุ่นอย่างสมบูรณ์ถูกเลี้ยง ดูแบบใช้เหตุผลจะมีบุคลิกภาพกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ มองโลกในแง่ดี ไร่แรงแถมใสและเอาใจใส่ ผู้อื่น พื้นฐานของกรอบการเรียนรู้มาจากแนวคิดที่มีต่อตัวเด็ก เด็กมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรมและสถานที่ พัฒนาการแรกสุดและการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้น โดยผ่าน การสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในครอบครัว ซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษาอันดับแรกและมี อิทธิพลต่อตัวเด็ก การได้เป็นส่วนหนึ่งคือการรับรู้ว่าเขาได้เป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว เป็นส่วน หนึ่งของกลุ่มบริเวณละแวกบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและในระดับกว้างขึ้น เด็กจะได้รับ ประสบการณ์จากหลากหลายวิธีที่แตกต่างกัน และจะนำประสบการณ์ ทักษะคิด ความคาดหวัง ความรู้และทักษะที่หลากหลายนี้มาใช้ในการเรียนรู้ของพวกเขา เมื่อบุคคลรับรู้และปฏิสัมพันธ์กับ เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว แล้วจดจำเก็บไว้เป็นเสมือนบทเรียนชีวิต ทั้งประสบการณ์ที่เป็น รูปธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้ เช่น การเดิน การนั่ง การยืน และแบบที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรับสัมผัส รวมทั้งอารมณ์ และความคิด ถ้าหากบุคคลสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ก็สามารถกำหนดพฤติกรรมให้เป็นไป ตามที่ต้องการได้ บุคคลจะสำคัญหรือประสบความสำเร็จในชีวิตได้ล้วนเริ่มต้นจากการเพาะเชื้อ แห่งความดี การบวชเรียนถือเป็นการบ่มเพาะแม้จะยังเป็นมวลเล็กๆแต่หากค่อยๆพัฒนาในห้วงกาม จินใจด้วยความศรัทธา มุ่งมั่นฝึกฝนตนเองด้วยศีล สมาธิและปัญญาชีวิตของบุคคลนั้นย่อมพบ กับความสุขและยังส่งผลดีนี้ไปถึงบิดามารดาผู้ให้ชีวิตของตน ต่อให้บุคคลอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อม ไม่ดี ชีวิตย่อมเฝ้ารู้จุดหมายปลายทางแต่ถ้ามาบวชเรียนแล้วชีวิตจะเจริญงอกงามขึ้น โดยประเด็น ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน สามารถแยกได้ 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 วิธีชีวิต

วิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ของคนไทย เป็นสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนในระดับครอบครัวเป็นครอบครัวขยายที่มีคน หลายรุ่นอาศัยอยู่ร่วมกัน คือ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ รุ่นลูก รุ่นหลาน รวมทั้งมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ ใกล้ชิดกัน มีศูนย์กลางของชุมชนคือวัด เมื่อเวลาผ่านไป สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความคิด ค่านิยม อุดมการณ์การเมืองการปกครอง และบรรทัดฐาน

ทางสังคม ทำให้วิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักมีความแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าประเด็นวิถีชีวิตสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) ภูมิหลัง คือพื้นฐานครอบครัว ครอบครัวนับเป็นสถาบันแรกที่บุคคลสัมผัส เป็นจุดเริ่มต้นแห่งแรกที่ปลูกฝัง ให้แก่สมาชิกครอบครัวเพื่อให้อยู่ในกรอบของสังคม โดยพ่อแม่เป็นผู้รับผิดชอบที่ต้องดูแลบุตรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้บุตรเติบโตเป็นคนดีของสังคมเป็นประเด็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่าภูมิหลัง ครอบครัวสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ครอบครัวอบอุ่น เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ มีความผูกพันเป็นตัวแปรความอบอุ่นและเกิดความสมานฉันท์ ให้ความรักและความเอาใจใส่ ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดี ความรู้สึกนี้ล้วนสัมผัสได้ ครอบครัวที่ดีอยู่ที่การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาของสมาชิกในครอบครัว บางคนต่างมีหน้าที่ของตัวเอง พ่อแม่อาจไปทำงาน ส่วนลูกๆต่างก็ไปเรียนศึกษาหาความรู้แต่ก็มีบางช่วงเวลาที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา และทำให้รู้ว่ายังใส่ใจอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่นมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ในครอบครัวผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความสัมพันธ์ รักใคร่ อบอุ่นดี สนับสนุนกันดี พ่อแม่ผู้ปกครองคอยรับฟังปัญหาและเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยอบรมสั่งสอนให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนดี ดังนี้

“อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ พ่อ แม่ น้องสาว ปู่และย่า สนุกกับแม่ครับ เล่าทุกอย่างให้ฟัง ทั้งเรื่องแฟน เรื่องเพื่อน และสนิทกับปู่ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“คุณย่าเป็นคนเลี้ยงดู ประทับใจย่าครับเพราะท่านเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เด็กและพาเข้าวัดทุกวันพระ พ่อแม่ไปทำงานจังหวัดภูเก็ต สนุกกับแม่ เพราะแม่สามารถอ่านใจเราได้ทุกอย่างเล่าทุกปัญหาให้แม่ฟัง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ความสัมพันธ์ในครอบครัว รักใคร่ อบอุ่นดีสนิทกับพ่อและแม่ครับ เล่าทุกเรื่องครับ ไม่มีปิดบัง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“อยู่กับพ่อและแม่ ส่วนใหญ่การอบรมดูแลมาจากแม่จึงสนิทกันแม่ให้คำปรึกษาที่ดี คอยอบรมสั่งสอน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาจากพ่อแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ยายเป็นคนเลี้ยงดู พ่อแม่ต้องไปทำงานรับจ้างที่กรุงเทพฯ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

(2) ผู้นำขาดหาย เป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ การสิ้นสุดชีวิต แต่งงานโดยการหย่าร้าง ขาดพ่อแม่หรือคนใดคนหนึ่ง จะมีผลต่อผู้ให้ข้อมูลหลักด้านความรัก ความอบอุ่น แม้จะได้รับการความรักหรือการอบรมสั่งสอนจากบุคคลรอบข้างแต่ก็ยังไม่มากพอ ที่จะทำให้เกิดความรัก ความอบอุ่นที่สมบูรณ์ จากการศึกษาพบว่าประเด็น ผู้นำขาดหาย มีผลต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้านความคิด ความรู้สึก อารมณ์และพฤติกรรม กระตุ้นต่อการพัฒนาการทุกด้าน และหน้าที่การอบรมเลี้ยงดูต้องตกอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลรอบข้างเช่น ปู่ย่า ตายาย ดังนี้

“ตอนเด็กๆพ่อแม่ก็หย่ากันแล้ว ตั้งแต่เนร 2-3 ขวบครับ ผাগให้ยายเลี้ยงตั้งแต่เล็กจนโต อยู่กับตายาย พ่อแม่ส่งเงินมาให้ยาย และมาเยี่ยมบ้างปีละ 2-3 ครั้ง พ่อแม่เดียวกัน เนรเป็นลูกคนเดียวครับ สนุกกับแม่ครับ ตอนที่แม่ยังไม่ไปทำงาน แม่ก็อยู่กับตายาย เวลามีปัญหาที่ปรึกษาแม่ ถ้าแม่ช่วยไม่ได้ก็ไปปรึกษาพ่อครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“พ่อแม่หย่าร้างกันตั้งแต่เนรอายุประมาณ 5 ขวบ เนรอาศัยอยู่กับพ่อ ตอนนีพ่อกับแม่เลี้ยงไปทำงานที่ประเทศไต้หวัน พ่อจึงฝากเนรให้อยู่กับตายาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“พ่อแม่หย่าร้างกัน แยกทางกันตั้งแต่เนรยังไม่เกิด ตอนนีพ่อก็มีครอบครัวใหม่ อยู่บ้านทำน้าว ส่วนแม่ไม่ได้เจอกันเลย ไม่รู้เหมือนกันว่าอยู่ไหน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาจากย่าและน้า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“ตั้งแต่จำความได้ไม่เคยเห็นหน้าพ่อเลย เพราะพ่อไป ตอนเนรยังไม่ถึงขวบ ตอนนีก็ไม่รู้ที่อยู่ไหน รู้แต่ว่าเป็นคนกรุงเทพฯ เนรเป็นลูกคนเดียว อยู่กับยาย และแม่ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

ดังนั้นภูมิหลังครอบครัวทั้ง 2 ลักษณะ มีอิทธิพลต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผลมาจากการเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเชื่อมั่นในคนรอบข้าง โดยเฉพาะพ่อแม่ เชื่อมั่นว่า พ่อแม่สามารถให้คำแนะนำอย่างเข้าใจ พุดคุยปัญหา กับพ่อแม่ได้ มั่นใจในตนเอง มีความภาคภูมิใจ จะสัมพันธ์กับความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถมีชีวิตที่ดี แม้จะแวดล้อมด้วยสิ่งที่เป็นอุปสรรค ผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้าง ช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่แสวงหาความหมายของชีวิต การสอน การเรียนรู้ จากคนรอบข้างหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจสถานการณ์จะเป็นประสบการณ์ที่ดีในชีวิต

2) **พฤติกรรมการใช้ชีวิต** คือการแสดงทางพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยการรับรู้ของร่างกายเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ค่อยๆสั่งสมในแต่ละวัน เมื่อบุคคลเห็นพฤติกรรมซ้ำๆ ในสภาพเดิมๆ จะเริ่มลอกเลียนแบบพฤติกรรมทางสังคม ทุกพฤติกรรมที่บุคคลพบเห็นในชีวิตประจำวันจะหล่อหลอมคุณภาพชีวิตในวันข้างหน้าเช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ดีและเลว ล้วนมีผลต่อการแสดงออกทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ บุคคลจะเริ่มปูพื้นฐานด้วยประสาทสัมผัสต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ จดจำ การฝึกหรือการปฏิบัติแสดงออกมาให้สังเกตได้ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีรูปแบบการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ เช่น รู้ว่าอะไรเป็นความต้องการพื้นฐาน เกิดความรู้สึกอย่างไร เมื่อไม่ตอบสนองความต้องการและอะไรเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมต่างๆพฤติกรรมการใช้ชีวิตสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะคือ ดังนี้

(1) **ก้าวร้าว เกร** การแสดงพฤติกรรมทางสังคมก็มีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึก ผู้ให้ข้อมูลหลักจะเปลี่ยนแปลงตามการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น กลุ่มเพื่อนหรือการเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีส่วนทำให้เกิดความก้าวร้าว การเลี้ยงดูที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว การโต้เถียง การทะเลาะหรือการทำร้ายร่างกายระหว่างผู้ปกครอง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดการลอกเลียนแบบและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่าประเด็นก้าวร้าว เกร เกิดจากหลายปัจจัย เช่น เห็นตัวแบบจากพ่อที่มีนิสัยนักเลงจึงแสดงพฤติกรรมเลียนแบบหรือเกิดการซึมซับ และเกิดจากตัวผู้ให้ข้อมูลหลักเองเข้าใจว่าความรุนแรงที่ประสบเป็นเรื่องธรรมดา สภาพทางสังคมเพื่อนก็มีอิทธิพลในการชักจูงหรือนำพาไปสู่การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เกร ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นเช่น ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนจนเกิดการชกต่อย ดื่มเหล้า ดื่มเบียร์ สูบบุหรี่ เล่นเกมส์ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ กลับบ้านดึก ดังนี้

“เป็นคนเกร ความคิดตอนเด็กคือชอบอิสระ เอาแต่เที่ยวสนุกไปวันๆ เอาแต่ใจ ใช้พ่อใช้แม่ แม่คอยซักผ้าให้ ทำอาหารให้กิน เป็นคนใจร้อนนะครับ ชอบเถียงพ่อเถียงแม่ ความคิดพลาดมีเยอะครับ เรื่องชกต่อย ขโมยเงินพ่อแม่ แอบสูบบุหรี่ กินเหล้า เที่ยว น่าจะเป็นการซึมซับมาจากพ่อมากกว่าครับ เพราะพ่อก็มีนิสัยนักเลง เราก็เลยก้าวร้าว ดุด่าเกมส์ สังคมเพื่อนด้วยครับ ชอบขี่รถเที่ยวชอบแต่งรถ ท่อต่างๆ ก็ไม่สนใจใคร ส่วนมากจะเป็นชมรม มีแข่งรถคลาสสิกที่ไหนก็จะไป บางครั้งก็มีเรื่องชกต่อย แต่ก็ไม่ได้บอกพ่อแม่ พ่อของเนรติดเหล้า เมื่อพ่อกลับจากการดื่มเหล้ามาประมาณ 1 ตี 2 ก็จะโวยวาย ทะเลาะตบตีแม่จนไม่มีใครได้หลับกันทั้งบ้าน เห็นพ่อตบตีแม่ เนรรู้สึกโกรธมากเข้าไปหยาบคาบมา จะฟันพ่อ แต่มีน้องมาห้ามไว้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ผมมีชื่อเสียงคือชอบตัดสินใจอะไรแล้วทำเลย ช่วงม.ต้น ผมอารมณ์ร้อน และมีปัญหากับเพื่อนบางกลุ่มบ้าง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ส่วนตัวเป็นคนนิสัยเกร ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ ชอบเล่นกีฬาเตะบอลจึงทำให้กลับบ้านดึกเป็นประจำ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“เป็นคนหลายอารมณ์ครับ อารมณ์แปรปรวน เป็นคนเก็บกดนะครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ปกติชอบเล่นเกมส์ มีอ่านหนังสือบ้างบางครั้งแต่ก็ทำการบ้านมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนในห้องเป็นประจำ ส่วนมากเขาเป็นคนหาเรื่องเราก่อนเราต้องป้องกันตัว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“เกรไม่เชื่อฟัง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ตอนนั้นยังเด็กอยู่มัธยมปลายตอนฉลองวันเกิด ส่วนเหล่าหรือบุหรีก็มีบ้างเป็นบางโอกาสครับ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารเพราะตอนเด็กๆเรียนอยู่กับคนพื้นเมืองมาตลอด ปกติเป็นคนเรียนเก่ง แต่อารมณ์ร้อน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“แม่ต้องมากอยบ่น จ้าจ้จ้า ไช แม่ต้องร้องไห้เพราะผมปกติผมเป็นคนอารมณ์ร้อน เป็นคนตัดสินใจอะไรง่าย คิดแล้วทำเลย โดยไม่ไตร่ตรอง ไม่ได้ปรึกษาใคร ผิดหรือถูกไม่รู้แต่จะทำ เคยทะเลาะมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

“ตอนอยู่ ม.1 ตอนนั้นเป็นเณรแล้วอยากรู้ อยากลอง เคยลองบุหรีแค่ครั้งเดียว พอสูบเข้าไปเหมือนมีสารมาเคลือบคอเราไว้ กินอะไรก็ไม่อร่อย ไม่รู้สึกถึงรสชาติอาหาร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

“ตอนเรียนอยู่ ม.2 ตอนนั้นรู้สึกเครียด รุ่นพี่เลยชักชวนดื่มเหล้า บอกว่าดื่มแล้วจะหายเครียด เณรเลยลองพอดื่มไปนิดเดียวผื่นก็ขึ้นตามตัว ทำให้รู้ว่าแพ้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) การเชื่อฟัง การที่จะให้บุตรหลานเชื่อฟัง พ่อแม่เป็นปัจจัยให้บุตรเรียนรู้ในทางที่ดี และบุตรมีทัศนคติจิตใจประพฤติกัลยตาม การอบรมสั่งสอนเพื่อให้เกิดการเชื่อฟัง ควรสอนด้วยความรัก ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อบุตรหลานจะได้มั่นใจว่าพ่อแม่ดูแลด้วยความรัก จากการศึกษาพบว่าประเด็น เชื่อฟัง ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจบทบาท รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง เช่น ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน บ้าน ไม่เที่ยว ไม่เกร ไม่นอกกลุ่มนอกทาง ดังนี้

“เณรเป็นคน ไม่เกร เชื่อฟังพ่อแม่ช่วยทำงานบ้านซักผ้า ล้างถ้วย ล้างจาน ทำความสะอาด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ไม่เกรครับ ช่วยพ่อแม่ทำงาน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ไม่ค่อยได้เที่ยวส่วนมากจะเล่นกับเพื่อนแถวบ้านเพราะย่าคอยควบคุมดูแลไม่ให้หนีกลุ่มนอกทาง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“เณรเป็นคน ไม่เที่ยว ไม่ติดเพื่อน เป็นคนเรียบร้อย ไม่ติดเกมส์ ปกติไม่ชอบเล่นเกมส์ ส่วนมากจะช่วยแม่ทำงานบ้าน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(3) ความเหงา ความเหงาเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุแต่ทุกช่องทางล้วนมาจาก ความคิด จึงกล่าวได้ว่าเกิดความเหงาเพราะอะไร เมื่อรู้ว่า ความคิดก่อให้เกิดความเหงา รวมถึงความรู้สึกต่างๆ ทั้งหมด จึงมีการจัดการความเหงาแบบเปลี่ยนภาพรวมของชีวิต จากการศึกษาพบว่า ประเด็นความเหงา มันคือความรู้สึกแหว่งแหว้าง มีความรู้สึกเป็นทุกข์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก เวลาที่รู้สึกเหงามันคือความอยากรู้ว่ามีตัวตน รู้สึกเหงาเพราะกำลังแสวงหาความรัก เพราะเหตุนี้จึงเกิดความทุกข์ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงคิดว่าต้องมีแฟนเพื่อให้คลายเหงาและต้องตามหาพ่อ อยากรู้อาพ่อดีไหม เพื่อเติมเต็มความรักที่รู้สึกขาดหายไป ดังนี้

“มีแฟนตั้งแต่ ม.2”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ใจลึกๆของเณรอยากไปหาพ่อ อยากเห็นพ่อ อยากรู้ว่าเป็นคนอย่างไรนิสัยยังง ใอยากจะรู้ว่าพ่อยังอยู่ไหม ยังมีตัวตนอยู่ไหม เพราะพ่อไม่เคยมาหาเลย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(4) ชุกชนตามประสา แบ่งเวลาเรียนรู้ เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมตามช่วงวัยของผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการศึกษาพบว่า เป็นประสบการณ์การใช้ชีวิตในแต่ละวันเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของผู้ให้ข้อมูลหลัก ต้องการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆตามวัย เล่นชุกชนเพื่อความสนุกสนานตามประสาเด็ก ออกกำลังกายโดยการเล่นกีฬาทำให้เกิดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าประเด็นชุกชนตามประสา แบ่งเวลาเรียนรู้สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(4.1) สนุกสนานตามวัย โดยการเล่นน้ำ ตะบอลและเล่นเกมส้หลัง เลิกเรียน ดังนี้

“ส่วนมากจะชนกัน ชอบไปเล่นน้ำหลังเลิกเรียน ไม่ชอบทำ การบ้าน เล่นเพื่อความสนุกสนานไปวันๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“เกรงครับ ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ กลับบ้านดึกเพราะไปตะ บอล”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ชอบเล่นเกม มีอ่านหนังสือบ้างบางครั้งแต่ก็ทำการบ้าน เป็นคนเรียนไม่เก่ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

(4.2) ทำหน้าที่ลูกช่วยเหลือบุพการี โดยการช่วยทำไร่นาสวน ช่วยขายของ ยกของหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

“โดนไฟช็อต ตอน ป.1 ไปไร่แดงกับแม่ ตอนนั้นในไร่จะมี เส้นลวดชิงไว้รอบๆปล่องกระแสไฟฟ้าเพื่อไล่วัวของชาวบ้านที่จะมากินแดง มีคนบอกว่าไฟฟ้าเสีย วัวจะมากินแดง แม่ให้ผมไปเรียกน้ำมาดู เดินไปเท่าเปล่าเลย โดนไฟดูด ไฟช็อตจนสลบมีแผลเป็น ตามร่างกาย ชาวบ้านที่มาเห็นตะ โคนเรียกน้ำและแม่พาไปส่งโรงพยาบาล ชาวบ้านและคนอื่นใส่ รองเท้าบูทไฟเลยไม่ดูด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“เคยหนีตากับยายไปเที่ยวแต่ไม่เคยโดดเรียน ช่วงวันหยุด เสาร์อาทิตย์เณรจะมาช่วยยายทำไร่นาสวน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“อยู่บ้านก็ช่วยแม่ขายของ ยกของ ถ้าจะออกไปกับเพื่อนก็ เฉพาะเวลาทำรายงานกลุ่ม แต่มีเพื่อนเยอะ ถ้าเล่นก็จะเล่นกันที่โรงเรียน เคยโดนตีบ้างคือหลังเลิก เรียนก็ไปตะบอลที่โรงเรียนในหมู่บ้าน 4 โมงถึง 6 โมง ที่จริงหน้าที่ก็กลับมาเลี้ยงเป็ด แต่วันนั้น กลับบ้านดึกแล้วเปิดหอย แม่เลยใช้ก้านมะยมตี บางทีก็ช่วยป้าทำนา เป็นนายกกล้าคือ โยนกล้าให้ปลูก ตอนอยู่ ป.4 ป้าให้นาไว้สักหนึ่ง ให้ทำเอง ปลูกพริก ปลูกเอง ใส่ปุ๋ย ฟันยา เก็บ ตาก ขายเองได้ทำ การเกษตรตั้งแต่อยู่ ป.4”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

ดังนั้นพฤติกรรมทั้ง 4 ลักษณะ คือก้าวร้าวเกร การเชื่อฟัง ความเหงามและ ชุกชนตามประสา แบ่งเวลาเรียนรู้ ของผู้ให้ข้อมูลหลัก บ่งบอกถึงการเจริญเติบโตและการเรียนรู้สิ่ง

ต่างๆ อยากรู้ อยากลอง อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวเข้าใจพฤติกรรมของคนที่แสดงออกมา พฤติกรรมนั้นยังมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเองและสังคมอย่างเป็นระบบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเอง ได้แนวทางในการปรับตัวทำให้เกิดการพัฒนาช่วยให้เข้าใจ ผู้อื่นและเลือกเส้นทางที่เหมาะสมแก่ตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองต่อไป

3) **สังคมแวดล้อม** คือกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปอาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือพึ่งพาและตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งกันและกัน โดยมี ลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาพบว่า ประเด็นสังคมแวดล้อม สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) **สังคมเลวร้าย** เปรียบเทียบ เป็นพฤติกรรมของคนทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ให้ข้อมูลหลักมีพื้นฐานทางสังคมแตกต่างกัน อยู่ในสถานะแวดล้อมที่ แตกต่างกัน สังคมจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการศึกษาพบว่าสังคมรอบข้าง เปรียบเทียบผู้ให้ข้อมูลหลักกับบุคคลอื่น คำพูดเหล่านั้นฝังอยู่ในจิตใจ จึงทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำ ใจในตัวเอง และสังคมรอบข้างยังสุมเลียงเรื่องของยาเสพติดเช่นสังคมชนเผ่าที่ถูกลักลอบและเห็นการ เสพยามาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จากประเด็นสังคมเลวร้าย เปรียบเทียบ สามารถแยกสังคมออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1.1) **สังคมนินทา** กล่าวร้าย โดยการเปรียบเทียบผู้ให้ข้อมูลหลัก กับพ่อว่าโตมาคงติดเหล้าและมีนิสัยเหมือนพ่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นและไม่อยากให้ลูกหลาน เขามาเล่นกับผู้ให้ข้อมูลหลัก การใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักจึงเป็นการใช้ชีวิตแบบประชดประชัน สังคม โดยการเกาะกลุ่มแข่งรถ แข่งรถ ทำให้เกิดเสียงดัง สร้างความรำคาญจิตใจให้แก่ชาวบ้าน ละแวกนั้น ดังนี้

“ชาวบ้านในหมู่บ้านก็ว่า ลูกขี้เหล้า โตมาก็ขี้เหล้าเหมือน พ่อมัน เณรก็เก็บคำพูดมาคิดและจำฝังใจตลอดมา พอเราสตาร์ทรถปั๊บมีแต่คำแข่ง คำด่าลูกขี้เหล้า แข่งรถอีกแล้วเณรก็คิดว่าสักวันจะทำให้เขาอมรับในตัวเณร ทำให้เขารู้ว่าคนคิดก็มีเหมือนกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“มีคนมานินทาเราก็จะพาเพื่อนไป 4-5 คน ไปด่าที่บ้าน เรา คุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ ทนไม่ไหวแล้ว มีโยมแม่มาห้าม ทุกอย่างที่เราไม่ได้ไปหาเรื่องใคร มีการ เปรียบเทียบเรากับคนอื่น และไม่อยากให้ลูกหลานเขามาเล่นกับเรา บางคนก็ด่ากับเรา บางคนก็ไม่ดี ครับ คนที่ด่าก็เป็นคนข้างบ้านกัน เขามองเราแบบเป็นคนไม่มีอันจะกินเป็นคนยากจนส่วนบ้านเขา เป็นคนรวย ตอนแรกๆก็ว่าพี่ชายผมคนแรกและคนที่สองว่าจะเรียน ไม่จบแล้วหลังๆก็มาว่าผม แต่ แม่ก็สอนว่าเอาคำด่ามาเป็นประสบการณ์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

(1.2) สังคมยาเสพติด โดยเป็นสังคมชนเผ่าที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นเรื่องการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน และสังคมแวดล้อมมีแต่คนเสพยา มีพวกค้ายาอยู่ใกล้ๆ บ้าน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเติบโตขึ้นมาในสังคมดังกล่าว จึงขาดการให้การศึกษาและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติด ดังนี้

“สภาพสังคมที่ผมอยู่ในช่วงนั้นจะมียาเสพติดด้วย พวกค้ายาอยู่ใกล้ๆบ้าน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เป็นสังคมชนเผ่า อาจเป็นการปลูกฝังเพราะคนสมัยก่อนจะปลูกฝิ่นและติมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เณรเห็นการสูบฝิ่นเป็นชีวิตประจำวันของคนเผ่ามั้ง ช่วงหลังๆก็ลดลง เหลือแต่เหล้ากับบุหรี่ เณรเคยเห็นปู่ย่าทวดทำมาแต่เณรไม่เคยลอง เคยคิดที่จะลองเหมือนกัน ตอนที่แม่ยังไม่ห้าม แต่หมิ่น ไม่ชอบกลิ่น สอบถามจากคนที่สูบเขาบอกว่ามีความสุข กลุ่มเพื่อนๆจะสูบกัน เณรไม่สูบเพราะแม่เคยขอไว้ เวลาคบเพื่อนก็เลิกคบ ถ้าเพื่อนกินเหล้าสูบบุหรี่ไม่เป็นไรแต่ถ้าเสพยาจะหลีกเลี่ยงไม่คบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“สังคมเพื่อนตอนนั้นก็ไม่มีใครติเท่าไรหรอกแต่ก็ไม่ถึงกับเป็นอันธพาล”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“เป็นชุมชนปกติ แต่ส่วนมากวัยรุ่นติดยาเสพติดครับ วัยรุ่นโดนจับไปเยอะ แม่เลยเป็นห่วงครับ อยากให้วัยรุ่นอยู่กับวัด จะได้ไม่เกี่ยวข้องกับอะไรครับ คนอื่นมองอาจว่าเป็นการบังคับ แต่ผมคิดว่าพ่อแม่เป็นห่วงเรา ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) สังคมดี มีสุข เป็นกลุ่มคนที่มาอยู่รวมตัวกันแล้วรู้จักหน้าที่ของตนเอง เริ่มต้นจากการมองที่ตนเองก่อนที่จะมองผู้อื่น มีความสามัคคี เคารพกฎ กติกาและทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอยู่ในสังคมที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี มีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันที่มีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี ดังนี้

“หน้าวัดคือสถานีอนามัย ข้างวัดคือโรงเรียน หน้าโรงเรียนเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความผูกพันกันครับ สามัคคีกัน มีความสุข วันพระก็พากันเข้าวัด ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“สภาพแวดล้อมในชุมชนก็ดีครับ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

ดังนั้น สังคมแวดล้อม ทั้ง 2 ลักษณะคือ สังคมเลวร้าย เปรียบเทียบและ สังคมดี มีสุข จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเฉพาะสังคมดี มีสุขในระดับ ครอบครัว มีการสร้างค่านิยมที่ดีให้กับบุตรหลาน พัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรม จริยธรรม ให้ดำเนิน ชีวิตอย่างเป็นปกติสุข ในระดับสังคมมีความสามัคคีในหมู่คณะ ให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของ สังคม ส่วนสังคมเลวร้าย เปรียบเทียบมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการใช้ชีวิต แบบประชดประชันสังคมและเสี่ยงต่อสิ่งอบายมุข

2.1.2 เหตุแห่งการบวชเรียน

เมื่อบุคคลเข้ามาบวชด้วยสาเหตุต่างๆ กัน บางคนพ่อแม่บังคับให้บุตร หลานบางคนถูกชักชวนให้มาบวช บวชเพื่อเลี้ยงชีพบ้าง บวชเพื่อหลีกเลี่ยงหนีสังคมบ้าง และบวชเพื่อ โอกาสทางการศึกษาบ้าง จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักยังอยู่ในช่วงวัยเด็ก บุคคลรอบข้างและ สภาพแวดล้อมจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจในการบวชเรียน จากการศึกษาพบว่าประเด็นเหตุแห่ง การบวชเรียนสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1) ปัจจัย 4 คือ ปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตจะต้องเริ่มที่การตอบสนองความ ต้องการทางกายและความปลอดภัยมั่นคงก่อน เช่น มีความมั่นคงทางอาหาร มีบ้านเรือนที่แข็งแรง อาศัยอยู่อย่างมั่นคง การจะดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องทำงาน ใช้แรงงานแลกมาเพื่อให้ได้ปัจจัย 4 สำหรับ เลี้ยงตนเองและครอบครัว มนุษย์คือสัตว์สังคมมีการปฏิสัมพันธ์กัน เกิดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน มีการจัดลำดับชั้นทางสังคม มีความต้องการยอมรับทางสังคม การแข่งขันในสังคมและ การทำงาน เชื่อว่าคนเป็นพ่อแม่ ไม่คิดที่จะทอดทิ้งหรือไม่เลี้ยงดูบุตร แต่เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ และยกระดับให้เท่าเทียมกับผู้อื่นที่เขามีมากกว่า จึงจำเป็นต้องจากถิ่นฐาน จากครอบครัวอันเป็นที่ รักเพื่อทำงาน หาเงินมาจุนเจือครอบครัวเพื่อให้มีอยู่มีกิน จากการศึกษาพบว่าประเด็นปัจจัย 4 สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) แบ่งเบาภาระ ผู้ให้ข้อมูลหลักล้วนเห็นว่าหน้าที่ของบุตรไม่ใช่แค่ เรียนอย่างเดียว การทำตัวให้เป็นประโยชน์ รู้จักแบ่งเบาภาระพ่อแม่ ก็ถือเป็นยาชูกำลังที่ทำให้พ่อแม่ มีกำลังใจในการทำงาน มีกำลังใจในการสร้างครอบครัวที่มั่นคง จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียน ถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกที่จะช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว เพราะการบวช เรียนไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ลดค่าเทอม ลดค่าเรียนต่างๆ ได้ ช่วยให้ท่านสบายใจไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร ดังนี้

“ช่วยลดภาระของพ่อ แม่ ลดค่าเทอม ลดค่าเรียนต่างๆ ได้ พ่อแม่ ก็ มีน้องสาวอีกสองคนเป็นฝาแฝดที่ต้องเลี้ยง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“เพราะรู้สึกว่าคุณฐานะทางบ้านไม่ค่อยดีครับ แล้วได้เห็นการโปรโมท หรือโฆษณาจากโรงเรียนหลายๆแห่งว่า ถ้าบวชเรียนค่าศึกษาฟรี พักฟรี อยู่ฟรี ก็เลยไม่อยากรบกวน ค่าใช้จ่ายของโยมพ่อและโยมแม่และเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ตัดสินใจบวชเรียน ผมคือไม่อยากเป็นภาระให้ท่านเรื่องการศึกษายู่แล้ว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ถ้าอยู่โรงเรียนมัธยมของเอกชนจะเกิดความวุ่นวาย ทั้งค่าใช้จ่าย ตอนเข้าพ่อแม่ต้องเสียเงินมาให้เราวันละ 50 บาทอีกแต่ถ้าเราออกบวชจะช่วยลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“แบ่งเบภาระให้พ่อแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ลดภาระของพ่อแม่เรื่องค่าใช้จ่ายครับ ช่วยแบ่งเบภาระพ่อแม่ครับ ช่วยให้ท่านสบายใจขึ้น หายห่วงเพราะช่วยเหลือตัวเองได้ พึ่งพาตัวเองได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“อยากแบ่งเบภาระของพ่อแม่ ไม่อยากให้พ่อแม่เป็นห่วง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“แบ่งเบภาระให้พ่อแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ถ้ามาบวชเรียนที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยาจะไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ แบ่งเบภาระให้พ่อ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในบ้านครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“อยากแบ่งเบภาระแม่ แม่อยู่คนเดียวถ้าเราอยู่บ้านจะสิ้นเปลืองหลายอย่าง ทั้งค่าทอม ค่ากิน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“พอจบป.6เสร็จ อยากเรียนโรงเรียนในตัวอำเภอบ้านหลวง แต่ต้องเป็นภาระของพ่อแม่ ถึงเรียนไปครอบครัวคงไม่มีเงินส่ง จึงจำเป็นต้องบวชเรียน โรงเรียนสามเณร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) หนทางแห่งโอกาส ความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษา ทำให้เกิดช่องว่างทางสังคม จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนถือเป็นหนทางแห่งโอกาสที่ผู้ให้ข้อมูล

หลักได้เลือกศึกษาเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิ และความเป็นธรรม เป็นหนทางที่จะได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การบวชเรียน ช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนหนังสือ ศึกษาให้สูงขึ้น จะได้มีอาชีพที่ดีต่อไป ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ถ้าไม่ได้บวชคงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพราะฐานะทางครอบครัวยากจน บางคนครอบครัวเจอวิกฤติ เศรษฐกิจตกต่ำ บางคนครอบครัวแตกแยกต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายายท่านแก่แล้วไม่สามารถที่จะส่งเสียด้านการศึกษาหรือเลี้ยงดูให้อยู่ดีกินดีได้ ถ้าไม่ได้บวชผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนอาจจะหลุดเข้าไปในวงจรของยาเสพติดซึ่งในชีวิตประจำวันก็คลุกคลีอยู่กับสังคมดังกล่าวอยู่แล้วสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา การบวชเรียนจึงเป็นหนทางแห่งโอกาสด้านการศึกษา ดังนี้

“ช่วงนั้นมีวิกฤตเกี่ยวกับข้าว ที่บ้านปลูกข้าวอย่างเดียวไม่ได้ทำนาแบบผสม ผลผลิตล้มตลาคทำให้ข้าวราคาตก ครอบครัวจึงต้องกู้เงินนอกระบบเพื่อส่งผมเรียนจนจบชั้นประถม ถ้าอยากเรียนต่อคงต้องบวชเรียนและเพื่อตัวเองจะได้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ถ้าไม่ได้บวชคิดว่าคงไม่มีที่เรียน เพราะณเรียนไม่เก่ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“การบวชเรียนช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนหนังสือ ศึกษาให้สูงขึ้น
จะได้มีอาชีพที่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ฐานะทางบ้านยากจนครับ เลยมาบวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ห่างไกลจากพ่อแม่ ตาและยายก็แก่แล้ว ยายบอกว่าถ้าอยากเรียนต่อให้มาบวชเรียน ถึงจะมีโอกาสเรียนไม่เป็นภาระให้ตากับยาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

ดังนั้น ปัจจัย 4 ทั้ง 2 ลักษณะคือ แบ่งเบาภาระและหนทางแห่งโอกาส จึงจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เมื่อสามารถประกอบกิจการงานประสบความสำเร็จ ร่างกายแข็งแรง มีอารมณ์มั่นคง ไม่วิตกกังวล มีความอดทนต่ออุปสรรค ทำให้มีกำลังใจในการดำรงชีวิตที่ดี การบวชเรียนจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เล็งเห็นถึงโอกาสในอนาคตของตนเอง ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและการเลื่อนฐานะทางสังคม เล็งเห็นถึงการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่โดยการแบ่งเบาภาระของท่านในเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

2) *หลีกเลียงสังคมนาเสพติด* เขวachsenคืออนาคตของชาติ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลัก สังคมแวดล้อมก็มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยเช่นกัน การบวชเรียนจึงเป็นวิธีหลีกเลียงสังคมนาเสพติด สังคมอันธพาลและสิ่งล่อแหลม การปราบปรามเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ การป้องกันยังเป็นสิ่งสำคัญ โดยการให้การศึกษาและความรู้เรื่องพิษภัยและโทษของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องเอาใจใส่บุตรหลาน ให้ความรักและให้ความอบอุ่น ครอบครัวยิ่งเป็นที่พึ่งของบุตรหลานได้เมื่อมีปัญหาสามารถพูดคุยแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ เพราะการใช้อารมณ์อาจทำให้เกิดการน้อยเนื้อต่ำใจ กลุ้มใจและเตลิดออกจากบ้าน ไปพึ่งยาเสพติดและเสียอนาคตได้ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการ ดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้บวชเรียนเพื่อหลีกเลียงปัญหาเสพติดในสังคมนาและเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองสบายใจ เพราะผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเป็นชาวเขาจึงเห็นการใช้สารเสพติดและคลุกคลีกับสังคมนาเสพติดเป็นประจำทุกวัน การบวชเรียนจึงเป็นวิธีการหลีกเลียงเพื่อให้ตนเองได้รับการศึกษาและได้รับการพัฒนาในลำดับต่อไป ดังนี้

“พ่อแม่ส่งเสริมครับ เพราะอยากเห็นลูกอยู่ในผ้าเหลืองคิดว่าปลอดภัยกว่าเป็นฆราวาส กลัวอยู่ในสังคมนาแวดล้อมที่ไม่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“อยากให้แม่สบายไม่ต้องคิดมาก แม่ชอบคิดเรื่องทะเลาะวิวาท ยาเสพติดแม่เห็นข่าวในโทรทัศน์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“เป็นสังคมนาชนเผ่า อาจเป็นการปลูกฝังเพราะคนสมัยก่อนจะปลูกฝิ่นและติดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เณรเห็นการสูบฝิ่นเป็นชีวิตประจำวันของชนเผ่าม้ง แทบทุกบ้านก็มียาเสพติดเหมือนกันทุกคนจะมองว่าเป็นเรื่องปกติ เณรไม่สูบเพราะแม่เคยขอไว้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ส่วนมากวัยรุ่นติดยาเสพติดครับ วัยรุ่น โคนจับไปเยอะ แม่เลยเป็นห่วงครับ อยากให้บวชเรียนอยู่กับวัด จะได้ไม่เกี่ยวข้องกับอะไรครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

“อีกอย่างแม่ก็อยากให้ปลอดภัยครับ ตอนนั้นมีข่าวยาเสพติดเยอะครับ แม่เป็นห่วง จึงอยากให้บวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

ดังนั้นประเด็นหลีกเลียงสังคมนาเสพติด พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการ ดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้บวชเรียนเพื่อเป็นวิธีหลีกเลียงสังคมนาเสพติดเป็น

หลัก สังคมอันธพาลและสิ่งล่อแหลมเป็นลำดับรองลงมา เนื่องจากสังคมแวดล้อมของผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเป็นชาวเขาซึ่งจะคลุกคลีกับยาเสพติดเป็นประจำและสังคมภายนอกปัจจุบันก็ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักเช่นกันจึงกลัวว่าบุตรหลานจะนอกกลุ่มนอกลทาง

3) *ประสบการณ์คุ้นเคยคลุกคลีกับวัด* การได้รับการอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู พาเข้าวัดฟังธรรม ทำกิจกรรมต่างๆ ในวัดร่วมกับผู้อื่น เช่น กวาดลานวัด ล้างถ้วยชาม ถึงแม้จะเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ แต่นี่คือสิ่งที่หล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดของบุตรหลานเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ธรรมะกับเด็กจึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่เล็กๆ โดยค่อยๆ เติบโตให้ทีละเล็กละน้อย อาจจะหยิบยกคำสอน ข้อคิด นิทานธรรมะ หรืออื่นๆ ใ้บุตรหลานได้ฟัง เช่น สอนให้มีความกตัญญู สอนให้ไหว้พระ ฟีกกราบที่หมอนก่อนนอน โดยบอกเหตุผลว่าทำไมต้องกราบเพราะจะได้รู้ถึงความสำคัญ ควบคู่กับการฝึกให้มีความเมตตาต่อสัตว์ จากการศึกษาพบว่า ประเด็นประสบการณ์คุ้นเคยคลุกคลีกับวัดสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) *สืบทอด ปลูกฝัง* เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองเพื่อปลูกฝังให้บุตรหลานได้รับทั้งคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงรู้สึกที่ไม่ได้ถูกบังคับ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักถูกปลูกฝังมาจากปู่ย่า ตายายตั้งแต่เด็กให้คุ้นเคย คลุกคลีกับวัด พาไปใส่บาตร ไปช่วยทำงาน ไปเล่นที่วัดบ้าง วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อทำบุญ ฟังธรรมเทศนา ตลอดจนพบปะสังสรรค์ ให้คนรุ่นหลังเกิดการซึมซับในขนบธรรมเนียม ประเพณี โดยไม่มีการบังคับและทำให้บุตรหลานอยากไปวัดเอง ดังนี้

“ตอนเด็กผมมีปัญหาเรื่องการคบเพื่อน แม่ก็เลยพาไปเรียนธรรมะ ในช่วงสุดสัปดาห์ที่วัดป่าห้า ได้สนิทกับพระอาจารย์ ช่วงปิดเทอมแฉะชอบนั่งรถตามไปช่วยงาน พระอาจารย์ที่อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน จนถึงช่วงประมาณปี 2554 พระอาจารย์ได้รับนิมนต์จากโยมให้มาอยู่จำพรรษาที่วัดท่าช้างจังหวัดน่านแต่ช่วงนั้นแฉะกำลังศึกษาอยู่ชั้นระดับ ป.6 ก็เลยต้อง กลับไปเรียน ป.6 ที่เชียงรายให้จบก่อน แล้วจึงตัดสินใจว่าจะมาบวชเรียนและมารับใช้พระอาจารย์อยู่ที่วัดท่าช้างครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ส่วนมากจะสวด ได้ตั้งแต่เป็นฆราวาสแล้วครับ เพราะคุณย่าพาเข้าวัดทุกวันพระ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“คลุกคลีกับวัด มาวัดบ่อย คุณทวดพามาตั้งแต่เด็กๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ตอนเป็นเด็กคลุกคลีอยู่กับวัดมาก่อน ตายายพาไปวัดเกือบทุกวัน
ไปช่วยเจ้าอาวาสทำความสะอาดวัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“คุ้นเคยกับวัด ตอนที่ยังไม่บวชย่าพาไปใส่บาตร ไปช่วยทำงานบ้าง
ไปเล่นที่วัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“ตอนเป็นเด็กคลุกคลีกับพระสงฆ์ ตั้งแต่อนุบาลยายก็พาไปวัด ไป
ใส่บาตร มีใจอยากบวชตั้งแต่ตอนเด็ก คำให้พรท่องได้ตั้งแต่เด็ก ยายพาเข้าวัดใส่บาตรมันซึมซับ
จนจำได้เองเลยง่ายขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(2) เห็นตัวแบบเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้ให้ข้อมูลหลักกับตัวแบบซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการ
เรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) การได้
เห็นตัวแบบเกิดการศรัทธา เกิดแรงบันดาลใจให้ผู้รู้ ใฝ่เรียน เลียนแบบของตัวแบบ จากการศึกษา
พบว่าตัวแบบของผู้ให้ข้อมูลหลักคือบุคคลใกล้ชิดที่มีความสนิทสนมหรือคุ้นเคยกันดี เช่น
พระสงฆ์ในหมู่บ้าน ญาติๆ ที่เคยบวชเรียนมาก่อน หรือรุ่นพี่ที่เคยเห็นมาตั้งแต่เด็ก บางคนพูดคุย
ชักชวนให้มาบวชเรียน บางคนแม้ไม่ได้พูดแต่การประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกมาทำให้น่าเคารพ น่า
นับถือหรือการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาและ
นำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

“เห็นต้นแบบจากพระที่บ้านครับ เขาเป็นคนสงบ รัศมีเปล่งประกาย
ในความดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ในตระกูลของเณร ส่วนใหญ่น้ำๆหรือญาติจะบวชเรียน สอบบาลี
ได้ประโยชน์ระดับสูงๆ เช่นประโยชน์ทำ ประโยคเก่า เณรก็เลยมีความตั้งใจที่จะสอบบาลีไปด้วยและมี
พระอาจารย์เป็นต้นแบบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เห็นจากพระที่มาบิณฑบาต คือท่านมีความสงบ เห็นแล้วเกิดความ
ปีติ จึงตั้งปณิธานว่า ถ้าจบ ป.6 จะบวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ตอนนี้พ็อยุ่ม.3 เขาบวชมาก่อน เป็นคนชักชวนให้ผมมาบวช มาอยู่ด้วยกัน ผมเห็นต้นแบบมาจากพี่เขา เป็นคนเรียนเก่ง เก่งขึ้นกว่าเดิม แต่ก่อนเป็นคนชอบเที่ยว เกร เวลามีปัญหาที่จะปรึกษากันคอยแนะนำตักเตือน สอนการบ้าน เป็นญาติ แม่ของผมเป็นน้องของแม่เขา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“เห็นต้นแบบมาจากญาติครับ ชื่อพี่ฟลุ้กเห็นการพัฒนาของพี่ฟลุ้ก เป็นคนเรียนเก่งขึ้นครับ มีสมาธิมากขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“เห็นต้นแบบจากรุ่นพี่ที่โรงเรียนเรียนที่เดียวกันตั้งแต่อนุบาลครับ จนถึง ป.6 เขามีการเปลี่ยนแปลงเป็นคนเรียบร้อยขึ้นครับ เป็นผู้ใหญ่มาก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“มีต้นแบบในการบวชคือหลวงพ่อพระอธิการบุญตาล ปุริสุตโต เจ้าอาวาสวัดบ้านก้อต่านทำสมาธิทำตัวให้เคารพนับถือและพี่แน็กเป็นญาติกัน ผมก็เลยบวชเห็นใส่ผ้าเหลืองแล้วมีเอกลักษณ์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

(3) ถูกชักชวน การโน้มน้าวความรู้สึกรู้สึกนึกคิดให้คล้อยตาม การชักชวนที่มีประสิทธิผลสูงมีองค์ประกอบหลายส่วน แต่ส่วนสำคัญคือ การเร้าอารมณ์ ถูกเร้าจากภาพที่เห็น เสียงที่ได้ยิน และการแสดงออก เรียนรู้ที่จะใช้สติและวิจรรณญาณมีเหตุ มีผลในการตัดสินใจ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักล้วนถูกชักชวนให้มาบวชเรียนจากผู้ที่ผ่านมาประสบการณ์การบวชเรียนมาแล้ว และเล็งเห็นถึงข้อดีในการบวชเรียนจึงเก็บมาเป็นอีกทางเลือกในด้านการศึกษา การแนะนำจากตัวแบบที่ดี น่าเชื่อถือทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมั่นใจที่จะบวชเรียนมากขึ้น ดังนี้

“ท่านเจ้าอาวาสครับ ท่านชวนบวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“พระอาจารย์ไปแนะนำครับ ก็เลยตัดสินใจที่จะบวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“มาอยู่กับรุ่นพี่ที่รู้จักครับ ตอนนี้พ็อยุ่ม.3 เขาบวชมาก่อน เป็นคนชักชวนให้ผมมาบวช มาอยู่ด้วยกัน นอนห้องเดียวกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“พระอาจารย์ท่านพี่ฝ่ายปกครองครับคอยให้คำปรึกษาท่านเป็นคนชวนมาบวชท่านเป็นอาจารย์แนะนำด้วยครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“พระอาจารย์ที่วัดคอยากให้บวชเรียน เรียนที่นั่นทบรูวิทยาจะได้อะไร
ไปมีเรื่องข้างนอก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“มีพระอาจารย์ไปแนะแนวที่โรงเรียน อาจารย์สอนว่าถ้ามาบวชจะ
ห่างจากยาเสพติดและพวกเด็กเกเร เด็กแว้น ห่างไกลจากความตาย มาบวชไม่ได้ใช้จ่ายอะไร เลย
เก็บไปคิดเป็นทางเลือก ปรีกษาทายาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“พระอาจารย์กาลไปแนะแนวตอนช่วง ป.6 อาจารย์บอกว่ามาบวช
เรียนจะดีกว่าการเป็นนักเรียนธรรมดาไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียน ได้เรียนฟรี อยู่ฟรี เหตุที่เลือกเรียน
นั่นทบรูวิทยาเพราะจะได้วุฒิเยอะกว่าโรงเรียนอื่นและมีประสบการณ์ทางการศึกษา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“มีรุ่นพี่แนะนำ เขาบวชเรียนมาก่อน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

ดังนั้น ประสบการณ์คุ้นเคยคลุกคลีกับวัดทั้ง 3 ลักษณะคือ สืบทอด
ปลูกฝัง เห็นตัวแบบเกิดการเรียนรู้และถูกชักชวน เป็นสิ่งที่รับรู้จากประสบการณ์คุ้นเคยคลุกคลีกับ
วัดล้วนได้รับการปลูกฝังความเชื่อ การเลื่อมใส ศรัทธาสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คำสอนของ
ศาสนามีไว้เพื่อให้ทุกคนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ออกจากความมืดไปสู่ความ
สว่าง ออกจากความวุ่นวายไปสู่ความสงบ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและแบ่งปัน
ให้ผู้อื่นเกิดความสงบสุขและเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน การเห็นตัวแบบ หรือการถูกชักชวนโน้มน้าว
จากผู้ที่ผ่านประสบการณ์การบวชเรียนมาก่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาบวชเรียน มีอิทธิพลต่อ
การประพฤติ ปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก

4) ความศรัทธาในการบวช การที่จะบวชได้ต้องมีความศรัทธาใน
พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและมีอริยาศัยการครองตนอยู่ในบรรพชิตจึงจะเป็นภิกษุ สามเณรที่
สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ตามพระวินัย การบวชเป็นการเปลี่ยนแปลงจาก
เพศคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นปุถุชนที่มีกิเลสหนาหนา ไปสู่เพศบรรพชิตที่เป็นเพศบริสุทธรมีหน้าที่ศึกษา
พระธรรมและขัดเกลาจิตใจด้วยการประพฤติปฏิบัติตามสิกขาบทในพระวินัย จากการศึกษาพบว่า ผู้
บวชมีความศรัทธาในการบวช ต่างๆกันสามารถสรุปได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) ตั้งใจบวชเรียน การเข้ามาบวชเรียนเพื่อศึกษาหาความรู้ตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งด้านพระปริยัติธรรมและด้านวิชิปฏิบัติ ทำให้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญตามหลักสูตรของรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก มุ่งหวังเพื่อจะเรียนในสายทางธรรม ควบคู่ไปกับทางโลกไม่ใช่ จะบวชตลอดไป ดังนี้

“ตอนแรกๆ พ่อแม่ก็ไม่ให้เณรบวช แต่เณรชอบอยู่ในสายทางธรรม มากกว่าเณรก็เลยตัดสินใจมาบวช และอีกอย่างก็ชอบอยู่ในผ้าเหลืองด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“วัตถุประสงค์ของการบวชจริงๆ ก็คือ ต้องเรียนครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“บวชเป็นกรณีพิเศษที่จะศึกษาต่อ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“อยากศึกษาทางธรรม ควบคู่กับทางโลกครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“อยากศึกษาในธรรมะและชอบด้วยครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“อยากศึกษาในธรรมตัดสใจบวชเอง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ที่จริงผมอยากบวชเรียนครับ จะได้ศึกษาพระธรรมเยอะๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ก็อยากศึกษาพระธรรมบ้างครับ อยากใช้ชีวิตอยู่ในวัด ตอนแรกคิดว่า จะบวช 15 วัน แต่พ่อแม่ถามว่าบวชเรียนดีไหม ก็เลยตัดสินใจบวชเรียน ยายก็บอกว่าบวชเรียนเลย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“วัตถุประสงค์ของการบวชคือบวชเพื่อเรียนอย่างเดียวอยู่ที่บ้านก็เล่น สนตามประสาเด็ก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“มาบวชเรียนเพราะตั้งใจบวชเพื่อบวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“สำหรับผมส่วนหนึ่งคืออยากบวชเอง บวชเพราะตั้งใจบวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) ทดแทนบุญคุณ การบวชเรียนเป็นการสนองคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดรวมทั้งหมู่ญาติ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่า การบวชเรียนช่วยให้พ่อแม่ได้อานิสงค์เกาะชายผ้าเหลืองไปสู่สวรรค์และเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลธรรมส่งไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว การบวชเรียนยังทำให้พ่อแม่เกิดความสบายใจไม่เป็นทุกข์เป็นร้อน ดังนี้

“เป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดาด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“อยากบวชให้แม่กับพ่อครับ ทดแทนบุญคุณ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ผมอยากบวชครับ ใจเราอยากบวช บวชเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ อยากให้พ่อแม่เกาะชายผ้าเหลืองของเรา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“การบวชเป็นการทดแทนบุญคุณพ่อแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“อยากบวชตอบทดแทนบุญคุณพ่อแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“อยากอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลธรรมส่งไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้วตอบแทนพระคุณพ่อแม่และยาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“การบวชเป็นการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่และตายาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“ย่าก็อยากให้บวชด้วย ย่าอยากเห็นตอนเป็นเณร อยากเห็นผ้าเหลืองถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“อีกอย่างก็บวชทดแทนบุญคุณยายไปด้วยเพราะยายเสียชีวิตตอน ป.6”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“ในทางพระพุทธศาสนาการบวชคือการทดแทนบุญคุณพ่อแม่อยู่แล้วและเพื่อให้ท่านสบายใจไม่ต้องมาเป็นทุกข์เป็นร้อนเพราะผม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(3) สืบทอดประเพณี ประเพณีการบวชเรียน ใช้วัดเป็นแหล่งการศึกษา จึงมีการจัดการศึกษาให้กับคณะสงฆ์ที่อยู่ในวัด สอนทั้งวิชาหนังสือ และวิชาพระธรรมวินัย การบวชเรียนเป็นการพัฒนาชีวิต ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งาม ถือการบวชเรียนเป็นการ

ปรับปรุงสร้างสรรค์แก้ไขชีวิต เมื่อลาสิกขาไป ก็ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นคนมีสติปัญญา เรียกกันว่า “บัณฑิต” หรือ “ทิด” จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักบวชเรียนเพื่อหวังบวชตาม ประเพณี สืบทอดพระพุทธศาสนาไปด้วยตามหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ทำสืบต่อกันมา จากบรรพบุรุษ ดังนี้

“สืบทอดประเพณี บำรุงศาสนา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“บวชตามประเพณี การสืบทอดพระพุทธศาสนาไปด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

ดังนั้น ความศรัทธาในการบวช ทั้ง 3 ลักษณะ คือตั้งใจบวชเรียน ทดแทน บุญคุณและสืบทอดประเพณี มีความเกี่ยวข้องกันเพราะผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ได้เลือกเพียงประเด็นใด ประเด็นหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความศรัทธาที่มีความสอดคล้องกันผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าการเข้ามา บวชเพื่อศึกษาหาความรู้ตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งด้านพระปริยัติธรรมและด้านวิถีปฏิบัติ ตนเองจะได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญ พร้อมทั้ง การบวชเรียนช่วยให้พ่อแม่ได้อานิสงค์เกาะชายฟ้าเหลืองไปสู่สวรรค์และเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วน กุศลกรรมส่งไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและเป็นการพัฒนาชีวิต เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ถือการบวชเรียนเป็นการปรับปรุงสร้างสรรค์แก้ไขชีวิต เมื่อลาสิกขาไป ก็ได้รับการยอมรับจาก สังคมว่าเป็นคนมีสติปัญญา

2.1.3 การเตรียมตัวก้าวเข้าสู่ชีวิตสามเณร

เป็นการเตรียมความพร้อมด้านการเตรียมตัว ก็คือ การจัดการเรื่องส่วนตัว ทุกเรื่อง ภารกิจหน้าที่การงานทุกด้านที่เกี่ยวข้อง อย่าให้มาเป็นอุปสรรคขัดขวาง หรือเป็นเหตุให้ วิตกกังวลใจในเวลาที่มาฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติที่วัด ต้องไม่เป็นอะไรที่ต้องห้ามตามพระวินัย ด้านการ เตรียมใจ คือ การปลูกศรัทธาในการบวชให้ถึงพร้อม ต้องคิดว่า เราจะมุ่งบวชเพื่อปฏิบัติ ชัดเกล้า จิตใจให้ใสสะอาด ไม่ให้ขุ่นมัวด้วยอำนาจกิเลส รากะ โทสะ โมหะ อย่างที่เป็นอยู่ในฆราวาส เราจะ ทำตัวให้เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย ไม่คือร้อนด้วยทิฐิมานะ ไม่ว่าจะมีความรู้สูงส่งเพียงไหน จะทำตัว เป็นเหมือนผ้าเช็ดเท้า ที่รองรับฝ่าเท้าของคนทุกเพศทุกชั้นทุกวัย โดยไม่เลือกที่รักที่ชัง เราจะอดทน ต่อความทุกข์ยากลำบากทุกชนิด เท่าที่จะพึงอดพึงทนได้ เราจะไม่เห็นแก่การกินอยู่หลับนอนสุข สบาย เราจะพอใจใช้สิ่งของตามมีตามได้ เท่าที่ครูบาอาจารย์เห็นสมควรจัดสรรให้ ถ้าทำใจได้อย่าง นี้ แสดงว่า มีคุณสมบัติ มีอุปนิสัยคู่ควรแก่การบวช จากการศึกษาพบว่าประเด็นการเตรียมตัวก้าว เข้าสู่ชีวิตสามเณรสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) *เตรียมความพร้อมก่อนบวช* จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการ เตรียมความพร้อมก่อนบวชด้านร่างกายและจิตใจ โดยจากครอบครัวมาอาศัยอยู่ในวัด หลับนอนที่

วัด ช่วยงานวัด ทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย ฝึกฝนตนเองด้านร่างกายเกี่ยวกับกฎ ระเบียบวิธีปฏิบัติ ด้านจิตใจมีการเตรียมเรื่องพระกรรมฐานและทำสมาธิ เจริญปัญญา ฝึกสวด ฝึกทำวัตร จากการศึกษาพบว่าประเด็นเตรียมความพร้อมก่อนบวช สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) ปูพื้นฐานจากเด็กวัด คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องจากครอบครัวมาอาศัยอยู่ในวัด กินอยู่หลับนอนที่วัด ช่วยงานวัด ทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย เป็นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ศึกษาหาความรู้เรื่องวิธีปฏิบัติต่างๆก่อนที่จะบวชเรียน จากการศึกษาพบว่า การปูพื้นฐานจากเด็กวัด สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นจะได้เปรียบกว่าบุคคลอื่น เพราะมีโอกาสฝึกฝนตนเองด้านร่างกายเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ส่วนด้านจิตใจมีการเตรียมความพร้อมเรื่องพระกรรมฐานและทำสมาธิ เจริญปัญญาสำรวจตนเองก่อนที่จะเข้ารับการบรรพชา ดังนี้

“มาจากบ้านก่อนวันบวชมาเพื่ออบรม เตรียมความพร้อมก่อนบวช มีสอนพระกรรมฐานเป็นประจำ ในค่ายมีการอบรม เปิดเทอมจะมาสอนปูพื้นฐานให้สามเณร ม.1 ใหม่ ส่วนตัวผม ผมมีพื้นฐานจากที่เป็นเด็กติดตามพระอาจารย์อยู่แล้ว จากตั้งแต่ตอน ป.4 ป.5 ผมก็เลยจะชินกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เป็นเด็กวัดที่วัดศรีพันต้น ผ่านไป 1อาทิตย์ก็มีพระสมุขุคร มีใบหัดบวช มีเอกสารให้มาเตรียมอ่าน ท่องคำบวช ไม่ต้องจำแต่สวดให้คล่องๆปาก สวดจนจำได้ พระสมุขุคร ชินนวังโส สอนคำบวชตอนอยู่วัดศรีพันต้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(2) จากบ้านสู่กำแพงวัด จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องจากครอบครัว จากถิ่นฐานบ้านเกิด เตรียมข้าวของสัมภาระมาอาศัยภายในวัด เพื่อฝึกฝนตนเอง ฝึกท่องคำบวช สวดมนต์ ทำวัตร ซ้อมทำพิธีเสมือนจริง พร้อมกับผู้อื่นที่วัด เพื่อให้พร้อมก่อนที่จะบรรพชาเป็นสามเณร โดยมีพระอาจารย์ และพระพี่เลี้ยงคอยดูแล ช่วยเหลือเรื่องกฎ เรื่องการแต่งกาย การครองผ้า การเดิน การนั่ง ดังนี้

“วันเตรียมตัวก่อนบวช ท่องคำขาน การบวชเข้ามาในร่มกาสา พัสตร์ ห่มผ้าเหลืองแล้ว ก็ต้องฝึกสวดมนต์ ฝึกท่องคำทำพิธีต่างๆให้ได้ ก็เหมือนแบบว่ารักษา ศาสนา ไปด้วย มีพระอาจารย์ พระสมุขุครพลหรือพระอาจารย์เดี่ยว เป็นพระพี่เลี้ยงคอยสอน มีพระพี่เณรต่างๆมาสอนสวดมนต์ด้วย สวดมนต์จะเปิดหนังสือแล้วก็เปิดอุทูปในมือถือฟังของ วัตรกรรมกาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID1)

“เราต้องเตรียมตัวพัฒนาจิตใจและการเรียนให้มากขึ้น เตรียมตัว
ท่องบทสวดมนต์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID3)

“มาอบรมก่อน 5 วัน มาฝึกสวด ฝึกทำวัตร มีพระพี่เลี้ยงคอยดูแล
แนะนำเรื่องกฎ เรื่องการแต่งกาย อย่างลองผ้ายาวเกินจะ โคนตัดผ้า แล้ววันที่ 2 เมษายนก็บวชเรียน
ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID4)

“เราต้องเตรียมข้าวของเครื่องใช้ เช่น หมอน มุ้ง และเราต้องฝึก
สวดครับ หลังจากปิดเทอมก็มาอยู่วัดบวชเลยครับ หลายวัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID5)

“คุยกัน ปรึกษากันกับพ่อแม่ แล้วมาอยู่ร่วมกับเพื่อนที่วัดเพื่อทำ
กิจกรรม ฝึกทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น สวดมนต์ฝึกท่องคำบวชครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID6)

“ให้ไปพักก่อนที่วัดข้างคำ 3 วัน ไปโกนผมเป็นนาคที่วัดสวนตาล
2 วันอีกวันบวชเป็นเณรเลยครับ พระอาจารย์ให้ฝึกท่องสวดมนต์บทบรรพชาครับมีพระพี่เลี้ยงคอย
ดูแลสอนการครองผ้า การเดิน การฉัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID7)

“ฝึกท่องคำบวช ใช้เวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID8)

“พอเรียนจบประณมก็ส่งไปขอบวช พ่อแม่เป็นคนติดต่อทางวัดให้
ก่อนที่จะบวชพ่อแม่ให้ไปช่วยทำงานวัด ช่วยหลวงพี่ทำงาน การเตรียมตัวบวชมีฝึกอบรมก่อนที่จะ
บวช ต้องนั่งสมาธิ บริหารจิตและสวดมนต์ใช้เวลาประมาณ 5 วันฝึกให้คล่องมานอนวัด ร้องให้
คิดถึงพ่อแม่ร้องไห้จนถึงบวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID9)

“มาอบรมวันที่ 25 มีนาคมครับ เขาให้อบรม 5 วันช่วงอบรม 5 วัน ฝึก
ทำวัตร สวดมนต์ อบรมเรื่องวินัยเอาสัมภาระนิดๆหน่อยๆครับ เพราะที่นี่เขาทำให้ใหม่หมดเลยครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID10)

“เตรียมเสื้อผ้า 5 ชุดและเครื่องใช้เช่น สบู่ แปรงฟัน ยาสีฟัน ฝึกให้
สวดมนต์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ทำกิจกรรมร่วมกับรุ่นพี่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID11)

“เตรียมตัวก่อนที่จะบวช ต้องท่องคำบวช ท่องรับศีลให้ได้ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ก่อนวันบวชไปฝึกที่วัดอีก 1 วัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID12)

“ต้องไปอบรมที่โรงเรียนนันทบุรีวิทยา 3 วัน 2 คืน หักท่องคำบวช เณรท่องได้หมดแล้วแต่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเด็กๆคนอื่นยังท่องไม่ได้ พออบรมเสร็จก็ย้ายไปอบรมที่วัดสวนตาล ซ้อมทำพิธีเสมือนจริง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID13)

“มีเวลาเตรียมตัวไม่ถึงเดือนครับ เรียนสวดประมาณ 2-3 อาทิตย์ ศึกษาเรื่องพิธีบวช คำขอบวชครับ ตอนเป็นนาค ต้องท่อง ยะถา และสัพพัตถ์ให้ได้ก่อนครับ เป็นค่านุโมทนาบุญ ต้องอ่านเอง เจ้าอาวาสจะให้หนังสือมาอ่าน ในช่วงระยะเวลาที่เรารู้ตัวว่าจะบวชนั้น ต้องไปนอนที่วัด 1 อาทิตย์ พอเริ่มจับจุดและอ่านเองได้ก็เอาหนังสือมาท่อง มาอ่านศึกษาเองที่บ้าน พอสวดได้ก็ไปเทียบสวดกับพระอาจารย์ที่วัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID14)

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมก่อนบวช ทั้ง 2 ลักษณะคือปูพื้นฐานจากเด็กวัดและจากบ้านสู่กำแพงวัด มีความสอดคล้องกัน ความพร้อมด้านการเตรียมตัว ด้านการเตรียมใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างก็ฝึกฝนท่องคำขอบวชบรรพชา ไตรสรณคัมภ์ และศีล 10 ข้อให้ได้ด้วยตนเองเหมือนกัน หมั่นฝึกซ้อมพิธี เช่น การกราบ เพื่อให้การบรรพชาจะได้ไม่ติดขัดและเสร็จสมบูรณ์

2) *สังคมส่งเสริม* ผู้ปกครองก็เห็นสมควรและส่งเสริมให้ลูกหลานได้บวชเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และคาดหวังว่าลูกหลานจะได้รับการอบรมทางจิต ทางสมาธิ และปัญญา รวมทั้งได้รับการสั่งสอนตามหลักทางพุทธศาสนาเพื่อขัดเกลาให้เป็นคนดีของสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการส่งเสริมจากครอบครัว และคนรอบข้างสามารถเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ด้านติดต่อประสานงาน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองติดต่อกับทางวัดเพื่อบรรพชาให้แก่สามเณร ดังนี้

“พ่อกับแม่ติดต่อทางวัดให้ครับ คือเขาจะมีกิจกรรมหรือพิธีการบวชทุกปีครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“พ่อแม่ส่งเสริมครับ เพราะอยากเห็นลูกอยู่ในผ้าเหลืองคิดว่าปลอดภัยกว่าเป็นฆราวาส กลัวอยู่ในสังคมแวดล้อมที่ไม่ดี พ่อครับ ติดต่อพระอาจารย์ พ่อเคยบวชที่วัดนี้ และเรียนที่นันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรมตั้งแต่ ม.1 จนจบชั้น ม.6 พ่อเล่าว่าเคยเป็นประธานนักเรียนของโรงเรียนนี้เลยสนิทกับพระอาจารย์และคุ้นเคยกับผู้ใหญ่เป็นอย่างดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“พ่อแท้ๆครับ แม่และครูครับสนับสนุนให้บวช พ่อไม่มาแต่แม่มา แม่ก็บอกว่าบวชแล้วให้เป็นคนดี พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น แม่ก็หมกห้วงที่ลูกได้บวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ปู่เป็นคนติดต่อทางวัด ปู่ย่าและญาติๆทางพ่อเป็นคนจัดงานบวช ให้ต้องเตรียมของมาจากบ้านเองเช่น ผ้าคั่ว บาดร บัจจงานบวชของเณร ใช้เงินเยอะเพราะมีจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ทั้งกลางวันและกลางคืน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

(2) ด้านการจัดเตรียมสถานที่ ด้านงบประมาณ โดยทางโรงเรียน ทางวัดอำนวยความสะดวกทั้งข้าวปลาอาหารและพิธีต่างๆ กินฟรี อยู่ฟรี เจ้าภาพมาถวาย จีวร สบง บางที่ก็ถวายผ้าปูที่นอนและเครื่องออกกำลังกาย ดังนี้

“ทางโรงเรียนจัดเตรียมให้หมดเลย เด็กไม่ต้องเตรียมอะไรมาก็ได้ มาแค่ตัวเปล่า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ทางวัดติดต่อพระบรรพชาและอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ การบวชของอาตมาภาพไม่ค่อยได้ใช้เงินของพ่อแม่ครับ ส่วนมากจะเป็นเงินที่เขามาทำบุญในงาน บรรพชาพ่อแม่ก็ช่วยนิดหนึ่ง คือช่วยทำกับข้าวเลี้ยงแขก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“วัดเตรียมงานให้หมดเลยครับ ทั้งข้าวปลาอาหารและพิธีต่างๆ กินฟรี อยู่ฟรี อุปกรณ์ต่างๆฟรีครับเช่น สนุ่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว พ่อแม่ส่งเสริมอยากให้บวชครับ พ่อ แม่ช่วยจัดข้าวของมาให้เช่น ผ้าจีวร ต้องเตรียมมาจากบ้านมาเฉพาะวันงานแล้วก็กลับครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ที่วัดอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ เตรียมของในพิธีให้ พ่อแม่ และพระอาจารย์ ญาติพี่น้อง ปู่ย่า ตายาย ส่งเสริมให้บวช เขามีความสุขที่เรามาบวช เขาภูมิใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ทางวัดอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง ตาเป็นคนติดต่อทางวัด ให้ตอนงานบวชมีตากับยายมาร่วม แม่หม่อหรือเจ้าภาพมาถวาย จีวร สบง บางที่ก็ถวายผ้าปูที่นอนและเครื่องออกกำลังกายครับ เป็นพิธีบวชหมู่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“วัดสวนตาลอำนวยความสะดวก เข้ามาก็เตรียมข้าวของ เช่น บาตร ผ้าห่ม ที่นอน ผ้าจีวร ผ้าต่างๆ ส่วนอาหารการกินทางวัดเตรียมให้หมดเลย ไม่ได้เสียเงิน มีเจ้าภาพ งานจัดเตรียมให้ งานบวชดูแลทุกอย่าง ทุกคนส่งเสริม อยากให้บวชทุกคนดีใจ ภูมิใจต่องานบวช มีแม่ ป้า และญาติๆ มาช่วยงาน ส่วนแม่ก็เตรียม ไบบัว คันชัก ไบมัด แชมพู เครื่องใช้ส่วนตัวมาจาก บ้านเพื่อเตรียมมาโกนผม พระอาจารย์กานต์เอารถไปรับมาบวช”

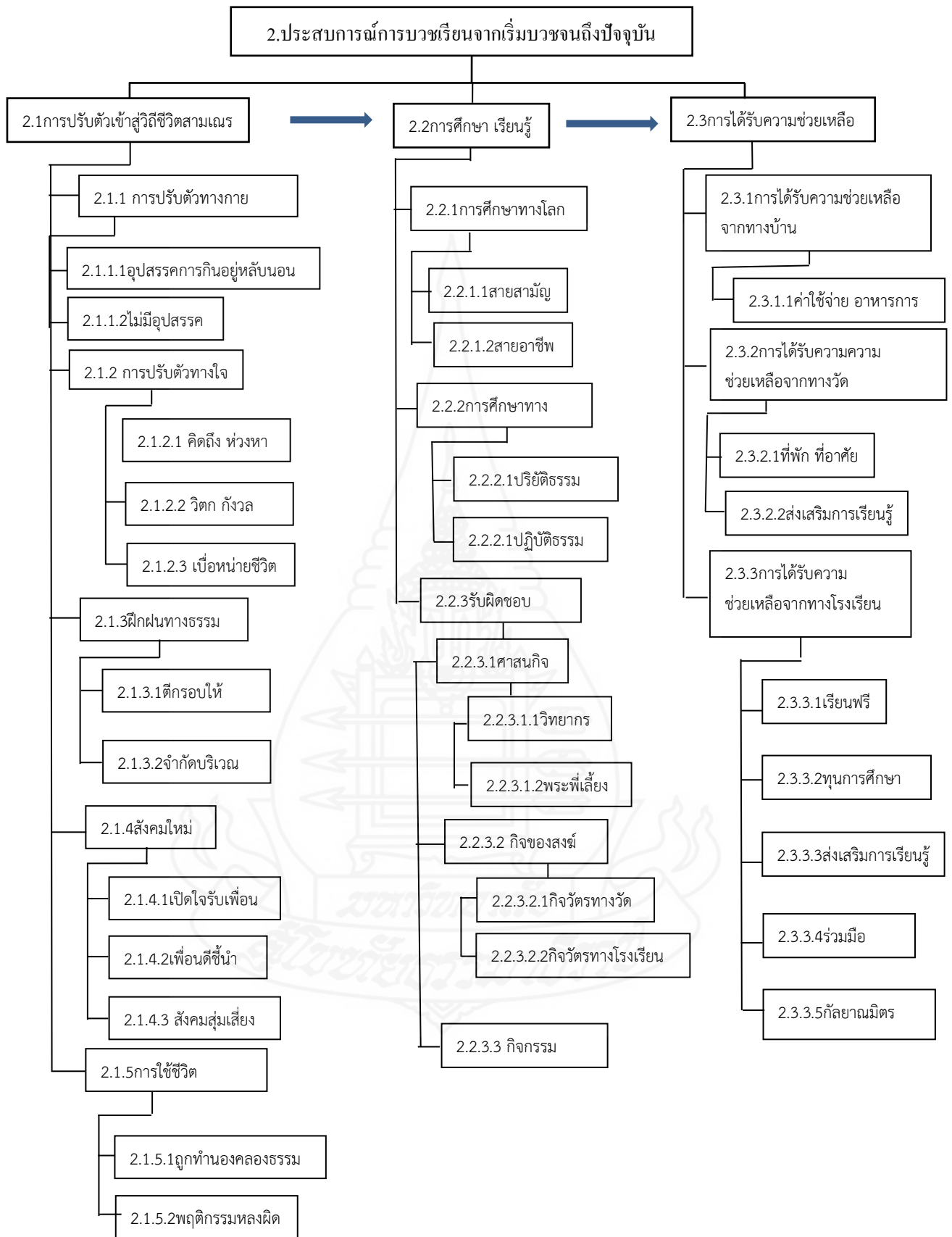
ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“ข้าวของเครื่องใช้ บริหารทางวัดจัดหาให้แถวชนบทพระสงฆ์จะ ให้ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านร่วมกันเป็นเจ้าภาพ งานบวชมีคนมาช่วยงานเยอะ ชาวบ้านรวมเงินกันออก ค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นเงินช่วยเหลือ ช่วยกันจัดข้าวของทำพิธี พ่อแม่ไม่ได้จ่ายค่าอะไรเลย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

ดังนั้น สังคมส่งเสริม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการส่งเสริมให้มาบวชเรียน จากครอบครัว และญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ช่วยเหลือสนับสนุนตั้งแต่การเตรียมงานบวชจนถึงเสร็จสิ้น พิธีบวชทุกคนดีใจและภูมิใจ ส่วนพระอาจารย์หรือพระพี่เลี้ยงก็คอยดูแลช่วยเหลือด้านการแต่งกาย การกินอยู่หลับนอน อบรมสั่งสอนวิธีประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระวินัย

ภาพที่ 4.3 ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน

2.2 ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน

ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคลที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์การใช้ชีวิตภายในวัด ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกัน เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน นั่นคือศึกษาหาความรู้ พัฒนาตัวเอง โดยประเด็นประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบันสามารถแยกได้ 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตสามเณร คือ ประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในการพยายามปรับสภาพการเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคลที่เปลี่ยนไปจากชีวิตฆราวาสสู่การเป็นสามเณร ต้องเผชิญกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเป็นปัญหาบุคลิกภาพ ความต้องการ หรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นคือวัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรม บุคคลแวดล้อมคือพระภิกษุ สามเณร จนเป็นสภาพการณ์ที่สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีสุขภาพจิตดี มีแบบแผนของการปรับตัวที่ดี เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดปัญหาที่มีสาเหตุมาจาก การที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเผชิญกับสภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความกดดัน มีความขัดแย้ง ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเกิดขึ้นจากตัวผู้ให้ข้อมูลหลักเองหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลหลักจะพยายามปรับตัวต่อสภาพที่เป็นปัญหาที่เขากำลังเผชิญนั้น ทำให้เกิดสภาวะความกดดัน หรือความเครียด ความวุ่นวายใจ และความกังวลใจค่อยๆคลี่คลายจนกระทั่งหมดไปไปในที่สุด ถ้าปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สามารถจัดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้ สภาวะความกดดัน หรือความเครียด ความวุ่นวายใจ และความกังวลใจยังคงอยู่ต่อไป อาจจะมีสาเหตุมาจากสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ หรือสภาพทางสังคม เมื่อสภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อตนเองด้านพฤติกรรมตลอดทั้งความรู้สึกนึกคิด เมื่อพยายามทำความเข้าใจ ในเรื่องนั้นๆหรือเหตุการณ์นั้นๆได้ดีขึ้นจะเกิดเป็นแรงผลักดันให้พยายามปรับปรุงตัวเอง ตลอดทั้งพยายามสร้างเสริมในสิ่งที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าประเด็นการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตสามเณรสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) **การปรับตัวทางกาย** เป็นการปรับตัว พัฒนาทางกายเพื่อให้เกิดการเจริญงอกงามในอินทรี 5 หรือทวาร 5 ได้แก่ ช่องทางการติดต่อสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ทั้ง 5 เป็นไปอย่างปกติ ไม่เป็นโทษ เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยได้ เข้ากับผู้อื่นได้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ต้องไม่เอาใจตนเป็นใหญ่ ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ขอมรับความผิดของตนเองได้ ขอมรับความสามารถของเพื่อนฝูง ไม่ตำหนิตัวถมทำลายเพื่อน ไม่ยกตนข่มท่าน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้จักรวมกลุ่มรวมหมู่คณะ ทำ

กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ให้กับสังคมได้ ประเด็นการปรับตัวทางกาย สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) อุปสรรคการกินอยู่หลับนอน ในการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลัก บางครั้งไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ แม้มันจะง่ายในสายตาของคนทั่วไปแต่อุปสรรคที่แต่ละคนเจอแตกต่างกันในแต่ละวัน บางครั้งอุปสรรคอาจเป็นแค่บททดสอบบางอย่างที่ต้องก้าวผ่านไปให้ได้ เมื่อผ่านไปแล้วจะกลับกลายเป็นบทเรียนและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ประสบพบเจออุปสรรคการดำเนินชีวิตคล้ายๆ กันเพราะยังยึดติด จากที่เป็นนักเรียนมหาวิทยาลัยอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน ได้กิน ได้เล่น สนุกสนานตามประสาเด็ก ยังมีพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเรื่องอาหารการกิน เรื่องข้าวของเครื่องใช้ การแต่งกาย เมื่อจากครอบครัวมาอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นจึงทำให้เกิดความลำบากเรื่องการปรับตัวในชีวิตสามเณร ที่ต้องอยู่ในกรอบของพระวินัยและกฎ ระเบียบของแต่ละวัดที่ตนจำพรรษาอยู่ ประเด็นอุปสรรคการกินอยู่หลับนอนสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

(1.1) เกิดความหิว โดยต้องอดทนต่อความหิวแก้ปัญหาโดยการค้มนม บางรูปต้องแอบฉันทึ้นเพราะการเป็นสามเณรอาจจะมีกรผ่อนปรนบ้าง ไม่ได้เคร่งเหมือนตั้งพระภิกษุสงฆ์ หากแต่วัดป่าจะเคร่งมากกว่าวัดบ้านคือฉันได้แค่ครั้งเดียวใน 1 วันเวลา 10 โมง พอลุกจากที่นั่งก็จะฉันไม่ได้อีกในวันนั้น ดังนี้

“ตอนแรกก็ปรับตัวลำบากหน่อยครับ ต้องแอบฉันทึ้น นรवासเราได้กินมือหรือหิวตอนไหนก็กินตอนนั้น แต่การเป็นสามเณรได้ฉันแค่ 2 มือ คือเช้าและกลางวันจึงทำให้ลำบากในการกิน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ปรับตัวยากพอสมควร เรื่องการอยู่การกิน การห่างเหินจากพ่อแม่ การกินตอนเย็นมีหิวบ้างแก้ปัญหาโดยการค้มนม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ช่วงแรกรู้สึกว่ายาก เราต้องฝึកความอดทน ตอนเย็นก็มีหิว บ้างต้องอดทน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“การปรับตัวก็ยากนิดหน่อย เพราะเราต้องควบคุมการฉันอาหาร มีแอบฉันทึ้นบ้าง เจ้าอาวาสท่านไม่ได้ห้ามเด็ดขาด ท่านก็ผ่อนๆ ให้เราบ้างตอนนี้ปรับตัวได้แล้ว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“วัดแรกไม่มีปัญหา การอยู่การกินเหมือนกัน แต่วัดป่าอว
วังจะมีปัญหานิดหนึ่งเพราะเป็นคนละนิกาย ฉันมือเดียวคือ ตอน 10 โมง เรียกว่าฉันอาสาคนเดียว คือ
นั่งฉัน ได้ครั้งเดียว พอลุกขึ้นจากที่นั่งก็จะ ไม่มีการฉันอีก พระที่อยู่ป่าจะเหมือนกันหมด จำวัดที่วัด
ช้างค้ำตั้งแต่ตั้งแต่ ม.1 บวชเสร็จก็มาจำวัดเลย ตอนมาบวชแรกๆพักในห้อง โถงใหญ่ พักรวมกัน
หมด ไม่มีคนนอนเฝ้า คนที่นอนคือคนที่บวชพร้อมกันเพราะมีหลายคนที่ยบวชเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(1.2) ขัดสนเงินทอง การเป็นสามเณรช่วงแรกอาจติดนิสัยจากการ
เป็นฆราวาสมาบ้างชื่อของฟุ่มเพื่อยจึงทำให้ค่าใช้จ่ายไม่ลงตัวพ่อแม่ผู้ปกครองต้องช่วยออก
ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“ทางบ้านช่วยออกค่าใช้จ่ายช่วงแรกๆ ครับ เพราะไม่ลงตัว
กับการใช้จ่าย การคิดหรือ ไตร่ตรองที่จะใช้จ่ายของที่จะนำมาใช้ อาจจะซื้อฟุ่มเพื่อยบ้างในตอนแรก
แต่นานๆ ไปมันรู้สึกเบื่อหน่ายกับของที่เรามาประจำก็เลยควั่นบ้าง ก็เลยเก็บเงินส่วนนั้นไว้
และส่งกลับไปให้พ่อแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

(1.3) จริยวัตรเปลี่ยนไป ทั้งด้านการอยู่ การกิน การนุ่งห่ม
เปลี่ยนไปจากการเป็นฆราวาสเพราะการเป็นสามเณรมีพระวินัยกำหนดให้ประพฤติปฏิบัติที่
สามเณรต้องคอยหมั่นศึกษาด้วยตัวเอง ต้องคอยดูแลช่วยเหลือตัวเองโดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ ดังนี้

“มีปัญหาเรื่องการปรับคือเกิดความขี้เกียจขึ้นแต่เราต้องขยัน
ให้มากขึ้นกว่านี้อีก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“จริยวัตรก็เปลี่ยนไปหมดเรื่องการอยู่ การนุ่ง การห่ม ต้อง
ระวังมากกว่าเดิม เหมือนผู้หญิงเวลานุ่งกระโปรง เราต้องศึกษาด้วยตัวเอง ต้องดูแลสุขภาพมากกว่า
เดิม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(1.4) รู้สึกอึดอัด จากบ้านสู่วัดทำให้เกิดความอึดอัดด้านการ
ปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ปรับให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมปัญหาที่เกิดขึ้นต้องใช้ความอดทน อด
กลั้นและต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
และหลีกเลี่ยงที่จะให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด ดังนี้

“ตอนมาเรียนแรกๆผมจำวัดที่วัดถ้ำมดอง ตอนนี้อยู่มาจำวัดที่วัดคอนเฟืองเพราะอยู่ไม่ได้ครับ คนมันเยอะ โคนแก๊งด้วยครับ มีเรื่องทะเลาะกัน เราก็โดนค่า อยู่ไม่สนุกเราเลยย้ายมาจำวัดคอนเฟืองรุ่นพี่เป็นคนแนะนำครับ เขาเคยอยู่ที่นั่นมาก่อน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ตอนแรกก็ลำบากอยู่นะครับ เขาก็ชอบตำหนิเรา โน่นนี่เราก็ต้อออกทาน ออกกลิ่น ตอนนั้นเราก็ต้อเถียงเขาแต่ตอนนี้เราก็ต้อพยายามปรับนิสัยให้เข้ากับเขาให้ได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“มีปัญหาการอยู่ในห้องด้วยกันครับมีบ้างเป็นบางครั้งแต่ไม่บ่อยส่วนมากเป็นเรื่องผ้าครับ ผ่าสลับกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“จำวัดที่วัดข้างคำอยู่กันประมาณ 130 รูปจัดห้องห้องละ 3 คน การปรับตัวลำบากนิดหน่อยเพราะแฉะเยอะเกิน แล้วก็อึดอัดด้วยครับแล้วย้ายมาที่วัดมณเฑียร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเล็กน้อย เช่นการอยู่ร่วมกัน การรู้จักนิสัย การซักผ้า การอาบน้ำร่วมกัน สามแฉะที่วัดเยอะตอนนี้ น่าจะ 200 กว่ารูป มีอึดอัดบ้างครับ มีปัญหาเรื่องการอยู่ ห้องหนึ่งพัก 3-4 คนไม่เกิน 5 คนครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“แต่มีปัญหาเรื่องของหายบ่อย ก็เลยมีนโยบายกันห้องโดยใช้งบประมาณของผู้บริหารโรงเรียน ต่อมาก็มีหมอ ไปโรงพยาบาลเชียงใหม่ มาช่วยตรวจ ช่วยดูแลแฉะจึงร่วมสมทบทุนกันทำเป็น 2 ชั้น ให้แฉะอยู่ห้องละ 3 รูป”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“บางครั้งก็โดนรุ่นพี่แก๊งบ้าง เพื่อนแก๊งบ้างตามประสาเด็ก มีหลายอย่างทำให้รู้ว่าควรปรับนิสัยอย่างไร ไม่ควรดื้อรั้น ควรที่จะเข้าสังคมและสังคมใดเหมาะสมกับเรา การปรับตัวเป็นสิ่งที่ดีที่สุด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

2) ไม่มีอุปสรรค การปรับตัวทางกายได้ดีในทุกสถานการณ์เป็นการบ่งบอกถึงการเตรียมความพร้อมมาก่อนที่จะบรรพชาได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่าสืบเนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลหลักคลุกคลีกับวัด ช่วยงานวัดและปูพื้นฐานจากเด็กวัดมาก่อน การปรับตัวจึงไม่ค่อยเป็นปัญหา สามแฉะบางรูปมีปัญหาสุขภาพต้องทานยาตามที่หมอสั่งตอนเย็นก็ต้องฉันทานอาหารเหมือนเช่นตอนเป็นฆราวาส ดังนี้

“จีนเรื่องศีล กฎข้อบังคับ การแต่งตัว การวางตัว การปรับตัวจึงไม่ค่อย
เป็นปัญหา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“การกินไม่มีปัญหา ตอนเย็นก็กินตามปกติ ถ้าหมอสั่งให้กินยา ก็กิน
ครบตอนนั้นเป็น โรคมุมิแพ้แต่ตอนนี้หายแล้วไม่ฉันทแล้วครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ตอนนั้นอยู่วัดน้ำแก่นเหนือได้ 1 ปี แล้วก็ย้ายวัดมาวัดสว่างอรุณ
ตำบลน้ำแก่น อำเภอยะรัง จังหวัดน่านครับ มาเรียนหนังสือครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

ดังนั้น การปรับตัวทางกาย ทั้ง 2 ลักษณะคืออุปสรรคการกินอยู่หลับนอน
และไม่มีอุปสรรค จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักที่ปูพื้นฐานจากเด็กวัดหรือคลุกคลีกับวัดมาก่อนจะ
ไม่มีอุปสรรคในการปรับตัวทางกาย เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่จากครอบครัวมาอบรม
และเตรียมความพร้อมที่วัดจะเจออุปสรรคทางกายแตกต่างกันทั้งเรื่องการกิน การอยู่ การหลับนอน
ให้อยู่ภายใต้กฎ ระเบียบของวัด และพระวินัยที่สามเณรต้องปฏิบัติตาม ต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับ
คนรอบข้างเพื่อให้ตนเองปรับเปลี่ยนและใช้ชีวิตอยู่ในวัดได้อย่างราบรื่น

2.2.2 การปรับตัวทางใจ เป็นการปรับตัวทางใจสืบเนื่องมาจากความปรารถนาที่
ตนเองมุ่งหวัง หรือความต้องการของตนเอง ชีวิตจะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ บางอย่างเกี่ยวกับ
บุคคลโดยตรง บางอย่างเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ระเบียบ ประเพณี อุปสรรคบางอย่างสามารถผ่านพ้น
แต่อุปสรรคบางอย่างกลับมีอิทธิพลและขัดขวางความต้องการ ความพยายามของตนเอง จนทำให้เกิด
เกิด ความหงุดหงิด กระทบกระชวยใจ กลุ้มใจ วิตกกังวล ห่วงหา จึงต้องมีการปรับตัวทางใจให้เข้า
กับสภาพแวดล้อมที่มากกระทบจิตใจ จากการศึกษาพบว่าประเด็นการปรับตัวทางใจสามารถแยกเป็น
ประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) **คิดถึง ห่วงหา** คือความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต้องจากครอบครัว
ผู้ปกครอง บุคคลอันเป็นที่รัก ต้องจากถิ่นฐานที่เคยอยู่อาศัย มาอยู่ภายใต้กำแพงวัด รวมกับสามเณร
คนอื่นๆซึ่งต่างคน ต่างมาจากหลากหลายแห่ง ถูกจำกัดบริเวณและขอบเขตของการประพฤติปฏิบัติ
ที่แตกต่างไปจากวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความรู้สึกคิดถึงบ้าน คิดถึงพ่อแม่ ผู้ปกครอง
จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดถึงห่วงหา เป็นความรู้สึกทุกข์ ทรมานและได้สัมผัส
กับความเปลี่ยวเหงา ผู้ให้ข้อมูลหลักคิดถึงพ่อแม่ คิดถึงบ้าน มันท่วมท้นอัดอัดจนร้องไห้เพราะไม่
สามารถไปหาได้ เนื่องจากสถานะได้เปลี่ยนไป ทำได้เพียงโทรศัพท์เพื่อคลายเหงาในช่วงขณะนั้น
และบางคนใช้เวลาในวันหยุดเสาร์อาทิตย์เดินทางกลับบ้านเพื่อไปหาพ่อแม่ ดังนี้

“เนรมคิดถึงพ่อแม่มาก โทรไปหาวันหนึ่งประมาณ 10 ครั้ง แรกๆที่บวช เนรมบางรูปก็ปรับตัวไม่ทัน เนรมบางรูปก็ร้องไห้คิดถึงบ้าน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“พ่อแม่ได้ใส่บาตรในงานบวชภาคฤดูร้อน ใส่บาตรพระใหม่ คิดถึงพ่อแม่ช่วงแรกๆ คิดถึงจนร้องไห้ แต่ช่วงนี้มีโทรศัพท์เป็นของตัวเองและโทรหาพ่อแม่เดือนละ 1 ครั้ง หรือสองเดือนต่อ 1 ครั้ง เพราะพ่อแม่เป็นชาวนาอาจไม่ค่อยมีเวลาว่าง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ตอนแรกก็ลำบากอยู่เพราะเราคิดถึงบ้าน เราก็คิดว่าเรามาบวชทำไม เราท้อใจเพราะมันเจียบเหงา ไม่เหมือนชีวิตฆราวาสที่สนุกสนานร่าเริง แต่พอเวลาผ่านไปเราก็อชินและมีความสุขกับการบวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“คิดถึงพ่อแม่จนร้องไห้ครบ ๓ เดือนครบกว่าจะปรับตัวได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ช่วงแรกคิดถึงบ้านครับ ตอนมาเรียนแรกๆร้องไห้เพราะย้ายจากวัดที่เราบวชมาจำวัดใกล้ๆ โรงเรียน แต่ก็เดือนตัวเองว่าเรามาอยู่ที่นี้ เรามาเรียน มาศึกษาหาความรู้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ก็คิดถึงครับ แอบร้องไห้บ้างไม่ได้ติดต่อกันเลยครับ ประมาณเดือนกว่าครับ กลับไปเยี่ยมหน้า ตาและลุงบ้าง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“รู้สึกคิดถึงพ่อแม่มาก แต่ไม่ถึงกับร้องไห้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“คิดถึงญาติพี่น้อง ตอนนี้อยู่ครบส่วนมาก โทรหาตากับยายเป็นห่วงท่านแก่แล้ว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ช่วงแรกๆมีปัญหาบ้างเพราะคิดถึงบ้าน ติดต่อกับตายายโดยใช้โทรศัพท์โทรหาบ่อยๆ ตายายมาเยี่ยมเดือนละ 2-3 ครั้ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“ตอนบวชใหม่ๆผม เดินจากวัดกลับบ้านทุกอาทิตย์หลังจากเรียนเสร็จ เดินเข้าวันเสาร์ ไปหาแม่ คิดถึงพ่อแม่ วัดห่างจากบ้าน 3 กิโลเมตรถึงกับร้องไห้เพราะว่าไม่มีแม่มา

คอยสอน เราต้องทำเองทุกอย่าง หัดอยู่ด้วยตัวเองตั้งแต่ ม.1 ทั่วๆที่เด็กทั่วไปอาจทำไม่ได้ ใช้เวลาปรับตัวประมาณ 1ปี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

2) วิตก กังวล คือการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเผชิญกับสถานการณ์ตั้งเครียดหรือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เนื่องจากการเป็นฆราวาสมีอิสระในการใช้ชีวิต มีพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยดูแลช่วยเหลือ ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวซึ่งเกิดจากการนึกคิด ว่าตัวเองจะต้องเผชิญกับเหตุการณ์อะไรบ้างในการเข้ามาบวชเรียนเป็นสามเณร ดังนี้

“กลัวว่าจะใช้ชีวิตอยู่คนเดียวอย่างไร จะเพื่อนใหม่ มีเงินใช้ไหม จะดูแลตัวเองยังไง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

3) เบื่อหน่ายชีวิต คือ เบื่อหน่ายเพราะไม่ถูกใจ เป็นการยึดมั่นถือมั่นในชีวิต ไม่ยอมปล่อย ไม่ยอมวางเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้มีความทุกข์ใจ ยึดติดเรื่องราวในอดีต กังวลกับอนาคต จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความเบื่อหน่ายชีวิต มีการยึดมั่น ถือมั่นในชีวิตการเป็นนักเรียนฆราวาสที่มีอิสระในเรื่องการประพฤติ ปฏิบัติ เรื่องการแต่งกาย เมื่อเปลี่ยนสถานะเป็นสามเณรจึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตสามเณรที่ต้องนั่งห่มเหมือนใส่กระโปรงตลอดเวลา เบื่อหน่ายกับพระกรรมวินัยที่มีข้อบังคับเยอะมากจนคิดอยากจะหนีกลับบ้านไปหาครอบครัว ดังนี้

“ตอนแรกมีปัญหาหนักหนึ่ง เพราะพระกรรมวินัยมีเยอะมาก บางครั้งก็ท้อแท้ เบื่อหน่าย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“คิดอยากลาสิกขา อารมณ์ไม่อยากจะอยู่แล้ว คิดจะหนี อยากกลับบ้าน ร้องไห้ตลอด แม่ปลอบก็ไม่ฟัง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“มีสุขบ้างครับ แต่ก็เศร้าบางเวลา เบื่อกับชีวิต เช่นการแต่งตัวเหมือนใส่กระโปรงตลอด เรื่องผม เพื่อนฆราวาสชอบล้อเลียน อยากเป็นเหมือนฆราวาสแต่ก็ไม่โกรธ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

ดังนั้น การปรับตัวทางใจ ทั้ง 3 ลักษณะคือคิดถึงห่วงหา วิตกกังวลและเบื่อหน่ายชีวิต เป็นความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต้องจากครอบครัว ผู้ปกครอง บุคคลอันเป็นที่รักต้องจากถิ่นฐาน มาอยู่ภายใต้กำแพงวัด เผชิญกับสถานการณ์ตั้งเครียดหรือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ยึดติดเรื่องราวในอดีต กังวลกับอนาคตที่จะต้องเผชิญเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้มีความทุกข์ใจ

2.2.3 **ฝึกฝนทางธรรม** คือ การศึกษา เรียนรู้ให้เคยชิน ค้นเคยหรือเชี่ยวชาญ ให้เพิ่มพูนหรือมีประสบการณ์มากขึ้นในทางธรรม ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียนหรือการประพฤติปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่าประเด็นฝึกฝนทางธรรม สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) **ตีกรอบให้ปฏิบัติ** คือ ต้องประพฤติปฏิบัติตามข้อบังคับของพระธรรมวินัยว่าด้วยการยืน การนั่ง การเดินต้องสำรวม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ถูกตีกรอบให้ปฏิบัติ มีการฝึกฝนตนเอง ฝึกอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ สวดมนต์ ทำสมาธิ กรรมฐาน ทำความเข้าใจในเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ภายในวัดและภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อตนเองจะได้พัฒนามากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าประเด็นการตีกรอบให้ปฏิบัติ สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) ข้อบังคับตามพระธรรมวินัย ที่เกี่ยวกับด้านการประพฤติปฏิบัติ การยืน การนั่ง การเดิน เข้มงวดเรื่องกฎระเบียบห้ามวิ่ง ห้ามเสียงดัง ฝึกท่องสวดมนต์ สมาธิ กรรมฐาน ทำวัตรเช้า วัตรเย็นทุกวัน ดังนี้

“การบวชเข้ามาในร่มกาสาวพัสตร์ ห่มผ้าเหลืองแล้ว ก็ต้องฝึกสวดมนต์ ฝึกท่องคำทำพิธีต่างๆ ให้ได้ เข้มงวดเรื่องกฎระเบียบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ยากครับ เรื่องการวางตัว การประพฤติตัว มันยุ่งยากเกินไป ข้อบังคับ ถ้าหากเป็นเด็กจะทำอะไรก็ได้ แต่ถ้าเป็นพระสงฆ์ ห้ามวิ่ง ห้ามเสียงดัง ห้ามไปหมด แต่ช่วยเรื่องการคุมตัว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“พระธรรมวินัยควบคุม ส่วนมากจะเกี่ยวกับด้านการประพฤติปฏิบัติ การยืน การนั่ง การเดิน ทำทุกอย่างต้องมีสติอยู่เสมอ ถ้าไม่มีสติก็จะล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเช่น ถ้าเดินไม่สำรวม ญาติโยมมาเห็นก็จะมองว่าเป็นพระที่ไม่สำรวม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“มีฝึกกรรมฐาน สวดมนต์ทุกวันครับ ตอนนี้ก็ยังทำครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“มีหนังสือให้ฝึกสวด เพราะฝึกสวดตั้งแต่บวชเณรใหม่ๆ สวดมาติกา สวดศพ สวดอภิธรรม สวดเจริญพระพุทธมนต์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ฝึกสมาธิ กรรมฐานครับ ช่วงเย็นหลังทำวัตร เป็นบางวันครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ฝึกท่องสวดมนต์ สมาธิ ธรรมฐาน ที่วัดมีฝึกสมาธิ ธรรมฐาน ตอน ทำวัตรเช้า วัตรเย็น ประมาณ 30 นาที”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“อยู่ในกรรมของพระ รักษาศีล ฝึกอ่านหนังสือครับ ฝึกเขียนภาษา ล้านนาครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“เรื่องการวางตัว กฎ พระธรรมวินัยมีหนังสือให้อ่านศึกษา มีการอบรมศีลคร่าวๆ รักษาศีล 10 ซ้อยยังไม่เคร่งเท่ากับพระภิกษุสงฆ์ มีพระที่เลี้ยงสอนการทรมผ้า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“การฝึกสวดก็ทำให้เรามีสมาธิ ไม่มีเวลาเหมือนเด็กคนอื่นที่ได้วิ่งเล่นหรือทำกิจกรรม การเป็นเณรต้องอยู่กับวัด อาจจะมีเบื่อบ้างครับแต่เราก็ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) กฎของวัด พระอาจารย์ตั้งกฎขึ้นเมื่อสามเณรทำผิดต้องโดนทำโทษ เพื่อให้เกิดความจำและการปรับเปลี่ยนที่ดีในตัวสามเณรเอง ดังนี้

“พระอาจารย์ก็สอนเรื่องสวดมนต์ เมื่อเราทำผิดก็จะมีการลงโทษ เช่นท่องสวดไม่ได้ก็จะให้กราบพระ 100 ถึง 200 ครั้ง แต่ไม่มีการลงโทษแบบตีนะครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“มีการทำโทษเช่นตี้นสายจะให้ทำวัตรเช้าครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“เคยถูกพระอาจารย์ทำโทษเรื่องอาบน้ำ ส่งเสียงดัง ทำโทษด้วยการ ทำวัตร สวดมนต์ คิดว่าตัวเองทำผิดจะพยายามพัฒนาตัวเอง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“จำกัดเวลาให้หลังจาก 4 ทุ่มต้องเข้านอน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“มีการลงโทษบ้างถ้าทำผิดอย่างเช่น เราหัดสวดมนต์แต่เราสวดไม่ได้ก็จะโดนลงโทษนิดหน่อยเพื่อให้เราจำ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

(3) กฎของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนดูเรียบร้อยเป็นปริมาตรซึ่งอ้างอิงจากพระธรรมและวินัย เพื่อให้ดูน่านับถือ เพื่อประพจน์ให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและไม่ผิดกฎหมาย

“กฎของโรงเรียนคือ ให้เอาย่ามลงไหล่ ให้ดูเป็นปริมาตร ให้ดูหน้านับถือ กฎการครองผ้า การบิณฑบาต ท่องคำให้พรสวดข้าวบาตร บางครั้งก็คล้ายเหมือนกันครับ เรื่องผ้าหุดดอก ถุงย่ามขึ้นไหล่ หลบเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ต้องใส่รองเท้าดำ เอาย่ามลงไหล่ ใส่ป้ายชื่อ มือถือไม่พก ยกมือไหว้ครู กตัญญูต่อสถาบัน ท่องทุกวันครับส่วนมากท่องตอนเช้า ก่อนเข้าแถว ถ้าใครทำผิดกฎก็ท่องบทนี้ครับ กฎของโรงเรียนที่บังคับเรากับศีลมีความคล้ายคลึงกัน ควบคู่กัน กฎของโรงเรียนอ้างอิงจากพระธรรมและวินัย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ด้านกฎระเบียบ เรื่องบุหรี เหล้า ยาเสพติด ผิดได้3ครั้งแล้วก็เชิญออก ส่วนเรื่องโทรศัพท์ห้ามพกมาเรียน ถ้าหายที่วัดหากจับได้ว่าใครขโมยก็จะตีที่มีมือและกัน ไม่ให้ใช้โทรศัพท์ 1แทอม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

2) จำกัดบริเวณ คือ การกำหนดขอบเขต กำหนดบริเวณ ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักว่าเวลาไหนควรอยู่หรือไม่ควรอยู่บริเวณนั้น สืบเนื่องมาจากความเชื่อ หรือวิธีปฏิบัติที่ทำสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ถูกเจ้าอาวาสสั่งจำกัดบริเวณในขณะที่เริ่มบวชเป็นสามเณร โดยแต่ละวัดมีการสั่งห้ามผู้ให้ข้อมูลหลักออกนอกบริเวณวัด ต้องปฏิบัติตัวรักษาศีล เข้ากรรมฐาน ถือเป็นความเชื่อทางประเพณีของภาคเหนือคือสามเณรต้องเริ่มที่การรักษากาย วาจา ใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ดังนี้

“จำพรรษาในวิหาร ต้องจำศีล3วัน ให้อยู่รูป เฉพาะเณรที่บวชใหม่ ไม่มีใครมาอยู่เป็นเพื่อน ไม่มีใครเฝ้าในตอนกลางคืน พระอาจารย์สั่งห้ามออกนอกบริเวณวัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“อยู่ในกรรมของพระ ห้ามออกไปไหน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“หลังบวชเสร็จต้องอยู่กรรม3วันเจ้าอาวาสห้ามออกจากโบสถ์โดยไม่มีกิจจำเป็นและต้องรักษาผ้าครองถือว่าเป็นความเชื่อทางประเพณีของภาคเหนือ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“อยู่กรรม 10 วัน ปฏิบัติธรรม อยู่วัดสวนตาล 3 วัน อยู่วัด
ช้างค้ำ 3 วัน อยู่วัดถ้ำทอง 3 วัน อีก 1 วัน อยู่วัดป่าค้อวัง พระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงที่ดูแลเป็นคน
กำหนดว่าเราต้องอยู่วัดไหน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“หลังบวชต้องปฏิบัติตัว จำศีล เข้ากรรม 7 วัน ห้ามเดิน
ออกจากวิหาร เพราะกลัวจะไปฆ่าสัตว์หรือฆ่าชีวิตอื่นๆ กลัวเป็นบาปขณะที่เราอยู่กรรม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

ดังนั้นฝึกฝนทางธรรม ทั้ง 2 ลักษณะคือ ตีกรอบให้ปฏิบัติ และจำกัดบริเวณ
เป็นการศึกษา เรียนรู้ให้คุ้นเคยหรือเชี่ยวชาญของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีประสบการณ์มากขึ้นในทาง
ธรรม ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียนหรือการประพฤติปฏิบัติโดยถูกตีกรอบให้ปฏิบัติตามข้อบังคับ
ของพระธรรมวินัยว่าด้วยการยืน การนั่ง การเดินต้องสำรวม มีการกำหนดขอบเขต กำหนดบริเวณ
ในการปฏิบัติตัวรักษาศีล เข้ากรรมฐาน ไม่ให้ออกนอกเขตกำแพงวัดตามความเชื่อทางประเพณีของ
ภาคเหนือ

2.2.4 สังคมใหม่ คือสังคมของพระภิกษุ สามเณร ที่ต้องมาอาศัยอยู่ร่วมกันในวัด
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายคล้ายๆกัน คือศึกษา หาความรู้ด้านทางโลกและทาง
ธรรม เพื่อพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่าประเด็นสังคมใหม่
สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) **เปิดใจรับเพื่อน** เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสามเณรให้
มั่นคงถาวรและยั่งยืน ทุกคนต่างก็มีความต้องการคล้ายๆกัน คือ ความต้องการให้มีคนเข้าใจ เห็น
อกเห็นใจ ต้องการความรักจากคนรอบข้าง การที่มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้
ตนเองได้สนใจ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตั้งแต่ระยะใกล้ถึงระยะไกลตัว หากได้รับมิตรภาพตอบแทนจะ
ทำให้เกิดความมั่นใจในการสานมิตรภาพต่อไป ถ้าได้รับการเพิกเฉย สิ่งที่ควรคิดเป็นอันดับแรกคือ
ตนเองทำผิดอะไร ขั้นตอนต่อไปคือปรับปรุงพฤติกรรม และวิธีสร้างสัมพันธภาพ โดยเรียนรู้ที่จะ
เข้าใจผู้อื่น จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีวิธีการเปิดใจรับเพื่อน ไปทักทายทำความรู้จักกัน
ต้องพยายามเข้ากับเพื่อนให้ได้ เพราะแต่ละคนมาจากที่ต่างๆกัน การเลือกคบเพื่อนที่ดีเชื่อว่าจะ
นำพาให้ตนเองได้ดีไปด้วย ดังนี้

“ในห้องสามเณรมีเพื่อนเยอะครับ 38 คน มาจากต่างวัด ต่างอำเภอ
ต่างจังหวัด เช่น จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ เพื่อนในห้องส่วนมากจะเป็นเพื่อนกลุ่มเดิมที่เรียน
ด้วยกันมาตั้งแต่ ม.1 พอมาอยู่ ม.2 ก็มีสลับกันบ้างเป็นส่วนน้อยแล้วแต่อาจารย์ประจำชั้น มีเพื่อน
สนิทสนมตั้งแต่ประถมและมาบวชเรียนด้วยกัน การเรียนก็ใกล้ชิดเคียงกันครับ เรียนปานกลาง ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“เพื่อนนอนเลือกเองครับ ส่วนมากจะมาจากบ้านเดียวกัน สนิทสนม คู่กันเคยกัน เวลามีปัญหาปรึกษาเพื่อนข้างห้องครับ เพราะเดี๋ยวเพื่อนก็จะเคลียร์ให้ไม่ยากไปฟ้อง อาจารย์เพราะเป็นเรื่องของเด็กๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“มีเพื่อน 38 คนครับ ช่วงแรกมีปัญหาครับ ทะเลาะกันเรื่องการเรียน บางครั้งเราไปทะเลาะกับเขาก่อน บางครั้งเขามาทะเลาะกับเราก่อน ตอนแรกๆไม่ค่อยมีเพื่อนผมก็อยู่กับเพื่อนที่เรียนประถมและบวชด้วยกันมา แต่พอสักระยะก็มีคนอื่นมาทักทายทำให้ได้เพื่อนเพิ่มขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“เพื่อนสนิทสามคนเพราะเป็นเพื่อนเรียนตั้งแต่โรงเรียนเดิม โรงเรียนจุมปีวนิศาธรรม์ตอนนี้ก็จำวัดเดียวกัน เล่นด้วยกันสนุกตามประสาเด็กครับ มีเณร ม.1 ม.2 และ ม.4 รุ่นพี่ก็จะสอนทำความสะอาดวัด ทำเวรต่างๆเข้ากับเพื่อนๆ พี่ๆได้ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ไม่มีปัญหาครับทุกคนช่วยเหลือกันดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในห้อง ทั้งหมดมี 30 รูป มีปัญหาที่ต้องพยายามเข้ากับเพื่อนให้ได้ แต่ละคนมาจากที่ต่างๆกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ตอนนั้นเลือกคบเพื่อนที่ดีเพราะเพื่อนที่ดีจะพาเราได้ดีด้วย มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน บวชแล้วได้เจอเพื่อนดีๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ต้องเปิดใจรับเขาก่อนครับ ถ้าเขาทำผิดก็อภัยให้ ถ้าบ่อยครั้งก็มีเตือนๆ กันบ้างครับ มีไปทักทายเป็นความรู้จักกันบ้าง ส่วนเรื่องทะเลาะวิวาทก็มีบ้างส่วนมากจะเป็นรุ่นพี่ ม. 3 แก่ถึงรุ่นน้อง ม.1 ต้อนรับน้องใหม่ แต่ผมยังไม่เคยโดนแกล้ง เพื่อนเรียนประถมนมาบวชเรียนด้วยกันมีครับ 6 รูป ตอนนี้อยู่ห้องเดียวกัน พักอยู่ห้องใกล้ๆกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

2) เพื่อนดีชี้แนะ เป็นการเลือกคบเพื่อนมีผลต่อการดำเนินชีวิตเพราะเมื่อคบคนแบบไหนก็จะมีแนวโน้มเป็นคนลักษณะนั้น จึงควรมองหาเพื่อนที่ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ ชอบทำงาน ฝึกฝนเรียนรู้ ชวนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีทัศนคติเชิงบวก เพื่อจะได้ซึมซับสิ่งดีๆ เป็นกัลยาณมิตร ชวนไปในทางที่ดี ทางที่เจริญ ทางแห่งความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่หลากหลายและมีการเลือกคบเพื่อน การเลือกคบเพื่อนที่ดีทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตั้งใจเรียนมากขึ้น เพื่อนคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาที่ดี เป็นแรงสนับสนุนให้ตั้งใจเรียนและมีกำลังใจศึกษา เรียนรู้มากขึ้น ดังนี้

“เพื่อนสามเณรทุกคนก็ตั้งใจเรียนเลยทำให้เราตั้งใจเรียนไปด้วย มีเพื่อนมี 18 รูปครับเข้ากันได้ดีมีเพื่อนสนิทชื่อสามเณรจอมฟ้า อยู่สายศิลป์ภาษาด้วยกัน ช่วยกันทำงานเลยสนิทมาก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“มีเพื่อนสนิทเณรไนท์ เป็นคนร่าเริง นิสัยดีเขาคอยรับฟังและให้คำปรึกษา คอยช่วยเหลือทุกอย่าง เช่นเรื่องการเงิน เรื่องการงาน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ทุกคนให้คำปรึกษาคือช่วยเหลือกันดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“เข้ากับเพื่อน ได้ดี มีรุ่นพี่ที่วัดสอนเรื่องอ่านหนังสือ การทำงานที่รับมอบหมาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“พระเณรส่วนมากจะอยู่ในกฎระเบียบ เรื่องสารเสพติดก็ไม่มี ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

3) สังคมสุ่มเสี่ยง คือ สังคมรอบข้างของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเฉพาะปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนฆราวาสถูกเพื่อนชักชวนหรือบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ใช้สารเสพติดและสิ่งอบายมุขต่างๆ และสังคมคนเฒ่าเพราะผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเป็นชนเผ่าม้งได้รับการปลูกฝังและคลุกคลีกับสารเสพติดมาจากบรรพบุรุษ ดังนี้

“มีคนบางกลุ่มที่เอายาเสพติดมาหลอกซื้อขายให้เณร แถววัด ช่วงเย็นหรือช่วงปิดเทอมก็จะเอามาขาย สามเณรก็ไปแจ้งเจ้าอาวาส”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ด้านหลังวัดเป็นหอพัก มีเด็กเรียนช่าง เด็กต่างอำเภอ ซึ่งเขาชอบแต่งรถทำให้เกิดเสียงดังรบกวน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เด็กที่เป็นเด็กชนเผ่าสังคมของเขาจะเป็นสังคมที่มีสารเสพติดเยอะ ทำให้เขาอาจจะได้รับการปลูกฝังมาอย่างนั้น เด็กอาจจะเสพยา สูบบุหรี่ปั๊มเหล้า ซึ่งทางโรงเรียนจะมีการสุ่มตรวจปัสสาวะเพราะเด็กที่ห่างจากบ้าน สำหรับวัดบางวัดที่เจ้าอาวาสปล่อยปละละเลยอาจจะปล่อยเด็กเข้าสู่สังคมแบบนี้ ทางโรงเรียนจึงมีการสุ่มตรวจปัสสาวะซึ่งจะดูตามความประพฤติของสามเณรหรือสภาพร่างกาย ถ้าหากเจอจะพาไปบำบัด ถ้าบำบัดแล้วก็ยังเสพยาอีกก็จะมีการจับสึกทันที”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ในห้องเรียนสามเณรมีเพื่อนมีประมาณ 16 คน ตอนนั้นมีเพื่อนติดยาเสพติด ของมีเงินมาถ้าจับได้ก็ปรับพฤติกรรม3ครั้ง ทางโรงเรียนจะสุ่มตรวจปัสสาวะ เช่น ไครนอนหลับในห้องเรียน โรงเรียนกับวัดช่วยกันดูแลสามเณร เพื่อนถูกจับลาสิกขาเพราะหลวงพี่ที่วัดจับได้ว่าสูบยา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“สังคมรอบข้าง สามเณรก็เป็นเหมือนเด็กทั่วไป อยากรู้ อยากลองเช่นกัน เณรเคยเห็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ที่เกิดกับสามเณร นึกเสียดายอนาคต ว่าทำไมเขาจึงตัดสินใจแบบนั้น บางคนยังคิดไม่ได้ทั้งๆที่บรรลุนิติภาวะแล้ว บางคนกว่าจะตัดใจได้ก็ลำบากที่จะเลิกยา รู้สึกสงสารเพื่อนตอนที่ขึ้น ม.4มาด้วยกันตอนนั้นมี14คน ตอนนี้อยู่เหลือ9คน ส่วนมากจะติดยาเสพติดทางโรงเรียนก็จำเป็นที่จะจำหน่ายออก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

ดังนั้นสังคมใหม่ ทั้ง 3 ลักษณะคือเปิดใจรับเพื่อน เพื่อนดีขึ้นมาและสังคมผู้เสี่ยง เป็นสังคมของพระภิกษุ สามเณรที่ต้องมาอาศัยอยู่รวมกันในวัด ใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายคือศึกษา หาความรู้ด้านทางโลกและทางธรรม เพื่อพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา ต้องเปิดใจรับเพื่อนใหม่ เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสามเณรให้มั่นคงถาวรและยั่งยืน การเลือกคบเพื่อนมีผลต่อการดำเนินชีวิตเพราะเมื่อตนเองคบคนแบบไหนก็จะมีแนวโน้มเป็นคนลักษณะนั้น สังคมแวดล้อมมีเรื่องของยาเสพติดทางวัดและทางโรงเรียนต้องคอยร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาไปพร้อมๆกันเพื่อชีวิตความเป็นอยู่และอนาคตของสามเณร

2.2.5 การใช้ชีวิต คือการแสดง กิริยาท่าทางของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกิดร่วมกับสิ่งแวดล้อมเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือการรับเข้าทั้งหลาย ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอก มีสติหรือไม่มีสติระลึกรู้ ชัดเจนหรือแอบแฝง โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ จากการศึกษาพบว่าประเด็นการใช้ชีวิตสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ถูกทำนองคลองธรรม เป็นการประพจน์ ปฏิบัติ ถูกต้องตามระเบียบวินัย ของวัดและของโรงเรียน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเป็นนักเรียนสามเณรที่ต้องตั้งใจเรียน อ่านหนังสือให้มาก ฝึกสวดมนต์ ติดตามงานที่ครูสั่ง ฝึกท่องคำทำพิธีต่างๆ ให้ได้ ต้องปฏิบัติตัวให้ น่านับถือ ดังนี้

“ห้ามฝ่าเหลียงแล้ว ก็ต้องฝึกสวดมนต์ ฝึกท่องคำทำพิธีต่างๆ ให้ได้ ก็ เหมือนแบบว่ารักษาศาสนา ไปด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“บางครั้งในค่ายพุทธบุตรมีเด็กม.1และม.4 ทั้งโรงเรียนนันทบุรีวิทยา และโรงเรียนอื่นๆด้วย เด็กๆผู้หญิง ก็มาขอเฟส ขอไลน์ ขอเบอร์ ขอคบด้วยแต่เณรก็ไม่สน จะตั้งใจ เรียน เอาเรื่องการเรียนรู้ไว้ก่อนถ้าถึงเวลาค่อยมี อีกอย่างในฐานะที่เราเป็นต้นแบบ เราต้องปฏิบัติตัว ให้น่านับถือ ทำตัวให้ดี ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกไป”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ตอนนี้ทำ mind mapping เกี่ยวกับอนาคตไว้แล้ว ว่าจะเป็นอย่างอะไรและ นำไปติดตามห้อง ต้องตั้งใจให้มากขึ้น ทำเกรดให้ดีขึ้นกว่านี้อีก ติดตามงานที่ครูสั่งตลอด ต้องอ่าน หนังสือให้มากเพื่อเตรียมสอบ o-net”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ต้องเป็นแบบอย่างให้เป็นตัวอย่างเช่น ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนอย่าง ถูกต้อง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ต้องเข้าแถวที่ศาลาการเปรียญ สวดมนต์ ทำสมาธิ พบอาจารย์เรื่อง กฎระเบียบกฎมีอยู่ว่า สวมรองเท้าดำ เอาย่ามลงไหล่ ต้องใส่ป้ายชื่อ มือถือไม่พก ยกมือไหว้ครู กตัญญูต่อสถาบัน ยึดมั่นต่อความสามัคคี คือลูกนันทบุรีวิทยานาน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“เห็นพี่เหนื่อย พ่อแม่เหนื่อย เราต้องอดทนให้ได้ เราต้องประหยัดคอด ออม ต้องขยันเรียนทำให้พ่อแม่ภูมิใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“โรงเรียนมีกฎ กฎหลายๆเลยคือห้ามพกโทรศัพท์ไปโรงเรียน มีโทรศัพท์ ส่วนตัวแต่ก็ไม่ได้พกไปเอาไว้เลิกเรียนค่อยมาเล่นที่วัด โทรหาพ่อแม่เป็นบางครั้งเวลามีปัญหาเรื่อง การเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“เรื่องการวางตัว กฎ พระธรรมวินัยมีหนังสือให้อ่านศึกษา มีการอบรม ศีลคร่าวๆ รักษาศีล 10 ซ้อยังไม่เคร่งเท่ากับพระภิกษุสงฆ์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

2) พฤติกรรมหลงผิด เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในขณะที่บวชเรียนได้ทำผิดกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน เกิดกิเลสครอบงำทำให้อยากรู้ อยากลอง อยากทำ อยากเที่ยวเตร่ตามประสาเด็กวัยรุ่นทั่วไปซึ่งไม่ได้นึกถึงสถานะของตนเองซึ่งเป็นสามเณร ดังนี้

“ช่วงนั้นเทคโนโลยีก้าวไกลเกินไป ทำให้เราเกิดกิเลส อยากจะได้ อยากจะทำ อยากจะเที่ยว เราเที่ยวในที่ โจร ไม่ได้ ก็เลยรู้สึกอึดอัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“โรงเรียนมีกฎเคร่ง เรื่องคล้องผ้า ถุงย่าม ใส่ป้ายชื่อ ไม่พกมือถือ เณร เคยทำผิดกฎถุงย่าม ถ้าอาจารย์เห็นก็ต้องท่องกฎระเบียบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“พระอาจารย์สอนให้เราทำตามกฎ เข้าแถวเช็ดชื่อในตอนเย็นของทุกๆ วัน มีการแบ่งเวรทำความสะอาดถ้าไม่ทำอะไรจะโดนลงโทษ เณรที่เคยโดนบางครั้งก็ให้ลูกนั่ง บางครั้งก็ตีตีไม่แรงแต่ตีให้จำ อาจารย์อยากสอนให้เราเป็นคนมีวินัยในตนเอง เป็นสามเณรต้องสำรวม ต้อง พุดจาสุภาพ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“ตอนอยู่ ม.1 ตอนนั้นเป็นเณรแล้ว อยากรู้ อยากลอง เคยลองบุหรี่ แค่ครั้งเดียว พอสูบเข้าไปเหมือนมีสารมาเคลือบคอเราไว้ กินอะไรก็ไม่อร่อย ไม่รู้สึกถึงรสชาติอาหาร ทำให้เณรรู้ว่าบุหรี่ไม่ได้เย็นหรืออร่อยเหมือนที่คนอื่นพูดกัน และตอนเรียนอยู่ ม.2 ตอนนั้นรู้สึกเครียด รุนพี่เลยชักชวนคิมเหล้า บอกว่าคิมแล้วจะหายเครียด เณรเลยลองพอดืมไปนิดเดียวพื่นก็ขึ้นตามตัว ทำให้รู้ว่าแพ้ ตอนนี้ได้กลิ่นเหล้ากับบุหรี่ไม่ได้แพ้มาก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

ดังนั้นประเด็นการใช้ชีวิตทั้ง 2 ลักษณะคือถูกทำนองคลองธรรมและ พฤติกรรมหลงผิด เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในขณะที่บวชเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และบางส่วนทำผิดกฎระเบียบเกิดกิเลสครอบงำ โดยการถูกชักชวนหรือเกิดขึ้นจากความ ต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลักเอง ทำให้อยากรู้ อยากลอง อยากทำ อยากเที่ยวเตร่ตามประสาเด็กวัยรุ่น ทั่วไปจนลืมนึกถึงสถานะปัจจุบันว่าตนเองคือสามเณร

2.2.2 การศึกษา เรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจากส่วนหนึ่งของการศึกษา การพัฒนาบุคคล การเรียนการสอน การฝึกฝนหรือมาจากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ทุกคนมีการเรียนรู้

ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย และการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ การเรียนรู้ จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่าประเด็นการศึกษา เรียนรู้ สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การศึกษาทางโลก เป็นความรู้ที่เกิดจากการเรียน บ้างก็เรียกว่า ความรู้ที่ฉลาดจากการเรียน ความรู้ที่เกิดจากการตรึกตรอง และความรู้ที่เกิดจากการอบรมให้ดีขึ้น เป็น การศึกษา เรียนรู้ให้เข้าใจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆที่กระทบต่อการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่าประเด็นการศึกษาทางโลกสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) สายสามัญ คือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระทรวงศึกษาธิการ กำหนด โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ และสาระเพิ่มเติม เช่น กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว เป็นต้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทุกด้าน ตามลำดับขั้นและหลักสูตรของสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก เรียนสายสามัญ เหมือนโรงเรียนทั่วไปที่เน้นการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ มีเวลาเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น ลดเวลา เรียนเพิ่มเวลารู้ออกจากงานกิจกรรม ชมรมต่างๆที่ทางสถาบัน ได้จัดขึ้นตามความชอบ ความสนใจของ สามเณร ดังนี้

“เณรเลือกเรียนสายศิลป์ ตอนแรกลองเรียนสายอาชีพ คือช่างยนต์ ลองเรียนไปได้สักอาทิตย์หนึ่งรู้สึกว่าจะไม่เข้ากับตัวเอง เลยเปลี่ยนมาเรียนศิลป์ภาษา ศิลป์ภาษาก็จะมี ภาษาบาลี ภาษาล้านนา ภาษาอังกฤษ ชอบเรียนดนตรี นาฏศิลป์ ชอบวาดรูป”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“การเรียนการสอนเหมือนฆราวาสทั่วไป มีทั้งฟิสิกส์ เคมี ชีวะ และ ก็มีทั้งคณิตพื้นฐาน คณิตเพิ่มเติม อังกฤษพื้นฐาน อังกฤษเพิ่มเติม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ส่วนมากเรียนวิชาสายสามัญทั้ง 8 สาระ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ชอบเรียนศิลปะครับ ที่ไม่ชอบเรียนคือ คณิตศาสตร์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“เรียนวิชาสามัญทั่วไปของฆราวาสเลยครับ ผมชอบเรียนภาษาไทย แต่ไม่ชอบคณิตศาสตร์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“เรียนเหมือนฆราวาสครับ ไทย คณิต วิทยาศาสตร์ อังกฤษชอบเรียน วิทยาศาสตร์ครับ เพราะชอบทดลอง ชอบศึกษาสารเคมีต่างๆ เกรดดีกว่าวิชาอื่นๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“เรียนวิชาการวิทย์ คณิต ไทย อังกฤษ สังคม ประวัติศาสตร์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ตอน ม.4 เรียนสายศิลป์-ภาษา เรียนภาษาไทย คณิต วิทย์ ภาษาอังกฤษสื่อสาร ภาษาล้านนา คณิตศาสตร์เพิ่มเติม กฎหมาย แต่ตอน ม.5 ไม่มีสายศิลป์-ภาษา เรียนศิลป์-คณิต จะมีวิชาอังกฤษสื่อสาร แนะแนว หน้าที่พลเมือง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“เรียนวิชาสามัญทั่วไป ครอบคลุมเรียนวิชาภาษาอังกฤษ วิชาที่ไม่ชอบคือศิลปะ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“วันหยุดจะมีชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้มีจัดกิจกรรม เป็นชมรม สามแฉกรอยู่ชมรมกัศกระจก เป็นการแกะสลักกระจกให้มีลวดลาย โดยการ ใช้สติ๊กเกอร์ติด แล้วหยคน้ำยาลงไปให้มีลวดลายอาจารย์สอนครับ ท่านสอนวิชาสุขศึกษาด้วยครับ สนุกครับ มีเสรีบ้างถ้าทำไม่ได้ เป็นการฝึกอาชีพเวลาลาสิกขาไปคนไหนชอบก็นำไปประกอบอาชีพหลักได้ครับ มีหลายชมรม เช่น ปลูกผักในกระถาง ซ่อมงานดาวเทียม จัดสวนถาด ชมรมจิตอาสาพัฒนาโรงเรียน เคยเห็นเขาช่วยเก็บขยะบริเวณ โรงเรียน ทำความสะอาดห้องน้ำ เป็นการฝึกทักษะการใช้ชีวิตของสามแฉกร ม.1 เลือกลงอยู่ชมรมทำหัวเรือครับเป็นเรือจำลอง เรือแข่งใช้เป็นของตกแต่งบ้านครับ พระอาจารย์จะรวบรวมเอาไปขาย เงินส่วนนั้นก็เอาเข้าชมรม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“เรียนคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา ภารงานอาชีพคอมพิวเตอร์ มีเรียนพระพุทธศาสนา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“เรียนวิชาสามัญเหมือนโรงเรียนทั่วไป ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ชอบเรียนรู้งานช่าง 10 หมู่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“สายสามัญครับ วิทยาศาสตร์ คณิต เคมี ฟิสิกส์ ชีวะ ศิลปะสังคม ภาษาไทย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“เรียนวิชาสามัญชอบเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา วิชาที่ไม่ชอบคือคณิตศาสตร์ ทั้งหลักและเพิ่มเติมเพราะฟิสิกส์ยังง่ายกว่าคือจำสูตรแล้วแทนค่าได้เลย แต่คณิตศาสตร์ซับซ้อน งง ไม่รู้เรื่อง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) สายอาชีพ ในการเลือกเรียนสายอาชีพจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ด้านความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงอายุ สถานการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานจากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความชอบเรียนสายอาชีพช่วงยนต์ วางแผนอนาคตไว้ว่าอยากเปิดร้านซ่อมรถ ดังนี้

“เรียนสายอาชีพ ช่วงยนต์ครับ วางแผนอนาคตไว้ว่าอยากเปิดร้านซ่อมรถ วิชาการมีวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม อังกฤษ ตอนเช้าเรียนสามัญที่โรงเรียนนันทบุรี ตอนบ่ายเรียนที่สารพัดช่าง รถตู้ไปส่งครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

ดังนั้น การศึกษาทางโลก ทั้ง 2 ลักษณะคือสายสามัญและสายอาชีพ เป็นความรู้ที่เกิดจากการเรียน ความรู้ที่เกิดจากการฝึกตรงและความรู้ที่เกิดจากการอบรมให้ดีขึ้น เป็นการศึกษา เรียนรู้ให้เข้าใจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทุกด้านตามลำดับขั้นและหลักสูตรของสถานศึกษา

2) การศึกษาทางธรรม การอบรมทางศีลธรรมเป็นความจำเป็นของการศึกษาและการขัดเกลาบุคลิกลักษณะเป็นเป้าหมายที่ถูกต้องแท้จริง ให้ความสำคัญทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ เด็กต้องการความแข็งแกร่งด้านสติปัญญา ร่างกาย การเรียนรู้ เป็นการขัดเกลาศีลธรรม เผยแพร่คุณธรรม สั่งสอนมารยาท จากการศึกษาพบว่าประเด็นการศึกษาทางธรรมสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ปรัชญาธรรม เป็นการศึกษาที่ได้จากตำรา จากครูอาจารย์ ซึ่งการศึกษาอย่างนี้เกิดจากสุตมยปัญญา และจินตามยปัญญา เป็นความรู้ที่ได้จากการฟังและการคิดจินตนาการจากพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมและความรู้ที่แสวงหาเพิ่มเติม กระบวนการนี้ทำให้เกิดการศึกษาที่เป็นระบบมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ศึกษาปรัชญาธรรมตามหลักสูตรภาคบังคับของโรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนมากจะเป็นวิชาภาษาบาลี พุทธวินัยและวิชากระทู้เป็นหลักสูตรของกระทรวงศาสนา ฝึกเขียน ฝึกท่อง สอนใช้ศัพท์คำพูด คำบาลีเพื่อใช้ในการสอบนักธรรมชั้นตรี โท เอก และสวด 7 คำนาน 12 คำนาน สวดอภิธรรม สวดถวายพรพระ และสวดสืบทอด นามารับใช้ในชีวิตประจำวันได้ใช้ในงานพิธีจริง ดังนี้

“ตอนบ่ายเรียนภาษาบาลี ภาษาล้านนา ส่วนมากก็จะเรียนภาษาล้านนารักษามรดกของพื้นเมือง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“มีภาษาบาลีซึ่งเป็นหลักสูตรภาคบังคับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“จะเคร่งสวดในช่วงปิดเทอมคือการเรียกมาสวดสวด ใ้บทสวด
ทั่วไป เช่น สวด๗ตำนาน 12 ตำนาน สวดอภิธรรม สวดถวายพรพระ และสวดสืบชะตาที่เราได้ใช้ใน
งานจริงๆ ถ้าสวดได้ก็ผ่าน ถ้าสวดไม่ได้ จะมีการลงโทษ เช่น การให้กินพริก การออกกำลังกาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ส่วนมากจะเป็นวิชาที่เขาเน้นกัน ภาษาบาลี พุทธวินัยและวิชา
กระพุ้ เป็นหลักสูตรของกระทรวงศาสนา เพราะ คสช.จะให้ภิกษุเรียนในเรื่องธรรมมากขึ้นส่วนมาก
เขาให้ฝึกเขียน เพราะจะต้องไปสอบที่สนามหลวงอีก มีเรียนธรรมะและบาลี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“เรียนบาลีด้วย เรียนทางโลกด้วยครับ เพราะมีตารางเรียนบางที
ครับ ถ้าใครอยากเป็นมหา ก็ต้องเรียนและสอบเปรียญธรรม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“เรียนบาลี มีท่อง มีเขียนภาษาบาลี เขียนภาษาล้านนา เป็นวิชาหลัก
ในหลักสูตรก็ไม่เคร่งเท่าไรครับ เรียนสบายๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ธรรมะเรียนพุทธประวัติ ศึกษาเกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้า
บาลีต่างๆไม่ค่อยเน้นแต่จะเน้นวิชาการมากกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“พุทธศาสนาและบาลี ฝึกเขียน ฝึกท่อง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ได้เรียนวิชากระพุ้ธรรม ภาษาบาลีและพระธรรมศานาครับ
ส่วนมากจะเรียนภาคบายครับ ก็สลับกันไป ชอบเรียนภาษาล้านนาเพราะจะได้เขียนตัวหนังสือสวย
มีคนสอนภาษาล้านนามาก่อนเริ่มเรียนตั้งแต่ ม.1 มีพระครู โอภาส นันทสาร ม.2มีพระจักรพล สาย
อินแก้ว การเรียนคิดว่าไม่ยาก ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคกับการเรียนหรือ โรงเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“มีเรียนบาลี พุทธศาสนาตามตาราง4วัน สอนใช้ศัพท์คำพูด คำบาลี
ส่วนพุทธศาสนาก็จะสอนประวัติ ในการมาเผยแพร่ในประเทศต่างๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“มีเรียนภาษาบาลี ภาษาล้านนา อาจารย์สอนอ่านภาษาบาลีและก็
เขียนให้รู้ความหมาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“สามเณรมีวิชาเรียนเสริมคือ บาลี ธรรมศึกษา นักธรรมสอนการ
ปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ การถือศีล การประพฤติปฏิบัติที่ค้ำจาม แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
เช่นการอยู่วัด การสำรวมกิริยา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“บาลีก็มีเรียนการแจกศัพท์ สรรพนาม คุณนาม ธรรมะพุทธศาสนา
ก็จะเรียนประวัติพุทธกาลพระพุทธเจ้าและสาวก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“วิชากระบี่ วิชาบาลี วิชาพระพุทธศาสนา แล้วแต่ตารางที่อาจารย์
จัดให้ครับ และศึกษาจากหนังสือ วินัยมุขครับผม ตอนเรียนอยู่ ม.ต้น ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) ปฏิบัติธรรม คือ ทำจิตใจให้เข้าถึงเฉพาะในที่นี้หมายถึง การเข้าถึงที่
เป็นความจริงคือการเข้าถึงความรู้สึกของตนเอง และเข้าถึงสิ่งที่ปรากฏกับความรู้สึกของตนเอง การ
เข้าไปมองเห็นความรู้สึกที่ปรากฏเช่น รูป รส กลิ่น เสียงหรือสิ่งที่มากระทบกาย เกิดขึ้นมาแล้วดับ
ไป เรียกว่าอนิจจัง เห็นความคงอยู่ ที่คงอยู่ไม่ได้ เรียกว่า ทุกข์ขัง เห็นความดับไปของความรู้สึก
กลายเป็นของว่าง เรียกว่า อนัตตา ทั้งหมดคือการเข้าถึงเฉพาะ ซึ่งสามารถเข้าถึงด้วยสติ และ
สัมปชัญญะ ต้องเจริญสติ การเข้าถึงเฉพาะจะทำให้ใจเกิดความหนักแน่น ไม่หวั่นไหว ไม่รู้สึกชื่น
ชมยินดี ถูกกำหนดิเดียนก็รู้สึกเฉย วางเฉยได้ เรียกว่าปฏิบัติธรรม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล
หลักได้มีการปฏิบัติธรรม ไหว้พระ สวดมนต์ ทำสมาธิ ฝึกอภยสมาธิ เจริญสมาธิ 4 (เย็น เดิน
นั่งและกราบสติปัญญา) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้นเพื่อพัฒนาตนเอง ดังนี้

“สวดมนต์ ธรรมวัดปฏิบัติธรรม ฝึกอภยสมาธิ เจริญสมาธิ 4
(เย็น เดิน นั่งและกราบสติปัญญา) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ไหว้พระ สวดมนต์ สมาธิ กรรมฐาน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“การปฏิบัติการเข้าค่ายของพระเณร ค่ายปฏิบัติธรรมกรรมฐาน 4
นั่งสมาธิ นอนสมาธิ ยืนสมาธิ เดินจงกรม จุดเทียนส่องปัญญา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“มีพิธีกรรมฐานในวันพระ สวดมนต์นั่งสมาธิ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

ดังนั้นประเด็นการศึกษาทางธรรม ทั้ง 2 ลักษณะคือปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรม เป็นการอบรมทางศีลธรรม ปัญญา เป็นความจำเป็นของการศึกษาและการขัดเกลาบุคลิกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการศึกษาจากตำรา จากครูอาจารย์ ซึ่งการศึกษาย่างนี้เกิดจากสุดมยปัญญา และจินตมยปัญญา เป็นความรู้ที่ได้จากการฟังและการคิดจินตนาการจากพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมและความรู้ที่แสวงหาเพิ่มเติมแล้วนำไปปฏิบัติให้เข้าถึงเฉพาะ ซึ่งสามารถเข้าถึงด้วยสติ และสัมปชัญญะ ต้องเจริญสติ การเข้าถึงเฉพาะจะทำให้ใจเกิดความหนักแน่นไม่หวั่นไหว

3) รับผิดชอบหน้าที่ เป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นไปตามความคาดหวังหรือกำหนดขึ้น เป็นการรับผิดชอบต่อที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานภาพและบทบาทที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจ มุ่งมั่นอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ขอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้งานสำเร็จลุล่วง จากการศึกษาพบว่าประเด็นรับผิดชอบต่อหน้าที่สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) ศาสนกิจ เป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักปฏิบัติเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องที่พึงปฏิบัติและไม่ใช่ว่าเรื่องไกลตัว นำมาซึ่งความสงบ มีสมาธิและเป็นการสร้างบุญกุศลให้กับตนเองตลอดจนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เช่น ทำหน้าที่เป็นวิทยากรสอนให้เยาวชนปฏิบัติธรรม เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ทำหน้าที่เป็นพระพี่เลี้ยงคอยดูแล ช่วยเหลือน้องเณรที่บรรพชาเข้ามาใหม่ จากการศึกษาพบว่าประเด็นศาสนกิจสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1.1) วิทยากร ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในศิลปะวิทยาที่ตนเองมีความรู้ความชำนาญในแขนงนั้นๆ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีโอกาสปฏิบัติงานวิทยากร โดยมีสอนค่ายพุทธบุตรสอนเด็กให้มีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา สอนปฏิบัติธรรมให้เยาวชนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี รวมทั้งตนเองก็ได้ประโยชน์คือได้พัฒนาตัวเองไปด้วย ดังนี้

“มีงานสอนค่ายพุทธบุตร สอนเด็กให้มีความรู้ และได้พัฒนาตัวเองไปด้วย ส่วนมากเด็กๆจะให้ความร่วมมือมาก เราจะสอนเรื่องความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา สอนปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ สวดมนต์ตอนเย็น เราต้องปฏิบัติตัวให้หน้าบื้อ ทำตัวให้ดี ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกไป หักห้ามใจให้อยู่นิ่งๆเฉยๆ เด็กก็เหมือนผ้าขาว อยู่ที่ผู้ใหญ่จะเอาสีไปแต้ม ก็เปรียบเหมือนเนรที่คอยสอนน้องๆในค่ายก็จะสอนแต่ความดี คิดดี ทำดี พุคดีแล้วเราจะได้ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ได้มีโอกาสรับหน้าที่บรรยายแทนพระอาจารย์เพราะตอนนั้นพระอาจารย์มีกิจนิมนต์อยู่ต่างจังหวัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เป็นวิทยากรค่ายพุทธบุตรช่วยพระอาจารย์กานต์ค่ายพุทธบุตรจะมีกิจกรรมเฮฮา สนุกสนาน กัลยาณมิตรจะเป็นคนดูแลกิจกรรม เราจะหน้าที่บรรยายสอนคุณธรรมดี การรักพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เขวachsenที่ดี จะแบ่งเป็นกลุ่มทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมณัตตตา ขันติ มีพระพี่เลี้ยงประจำกลุ่มแบ่งงานกันทำ มีหน้าที่สอนเขาที่เป็นฆราวาสทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้องครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(1.2) พระพี่เลี้ยง เป็นธรรมทายาทมาก่อนและบวชก่อน ได้มาฝึกฝนตนเองศึกษาพระวินัยก่อน มีความรู้พอที่จะแนะนำสามเณรบวชใหม่ได้เบื้องต้น แล้วในพรรษาที่ฝึกไปด้วยกันเหมือนพี่กับน้องฝึกควบคู่กันไป จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีโอกาสปฏิบัติงานเป็นพระพี่เลี้ยง คอยดูแล ช่วยเหลือน้องเณรที่บรรพชาเข้ามาใหม่ในด้านการใช้ชีวิตประจำวันและการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

“ช่วงม.3 ถึงปัจจุบัน ทุกปีจะมีการบวชภาคฤดูร้อน เณรจะได้รับหนังสือจากเจ้าคณะอำเภอ และผอ.ขอให้มาเป็นพระพี่เลี้ยง ช่วยคุมเด็ก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เป็นพระพี่เลี้ยงมา2ปีกว่ามาช่วยงานท่านพระครูพิทักษ์อบรมกรรมฐานเบื้องต้น จะเคร่งเรื่องการปฏิบัติ การทำสมาธิ ยุบหนอ พองหนอ” จ

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

4) กิจของสงฆ์ คือภาระหน้าที่ตามพระวินัยกำหนด เรียกว่า กิจวัตร 10 อย่างที่พระสงฆ์ควรต้องทำ ไม่ใช่ใช้ความรู้ลึกลับลึกลับของพระสงฆ์หรือชาวบ้านพิจารณา เป็นหน้าที่ที่ควรทำให้เป็นแบบเดียวกันและสม่ำเสมอ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีกิจวัตรประจำวันที่วัดคือการบิณฑบาตและมีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสเช่น เปิดวิหาร กวาดลานวัด

ทำความสะอาด โบสถ์ เจดีย์ วิหาร และเมื่อมาถึงโรงเรียนหน้าที่หลักที่ต้องเรียนหนังสือและร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด จากการศึกษาพบว่าประเด็นกิจของสงฆ์สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(4.1) กิจวัตรทางวัด เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ภายในวัดที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทำเป็นประจำทุกวันตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าจนกระทั่งเข้านอนในตอนกลางคืน เช่น ตื่นนอน ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ แต่งตัว บิณฑบาต รับประทานอาหาร กวาดกุฏิ สวดมนต์ ทำวัตร นอน เป็นการปฏิบัติซ้ำๆเป็นการฝึกฝน ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ดังนี้

“กิจวัตรทางวัดตอนเช้ารอญาติโยมมาถวายอาหารและกัณฐกบิณฑบาต ด้วยพอเสร็จก็ฉัน รับประทานอาหารเสร็จก็ทำความสะอาด กวาดกุฏิ ล้างห้องน้ำ กวาดลานว่าง พอเสร็จก็ตัดหญ้าในบริเวณวัดด้วย ตอนเย็นก็มากวาดใบไม้ที่รอบเพราะใบไม้จะหล่นเยอะ เราอ่านหนังสือประมาณทุ่มถึงสี่ทุ่ม แล้วก็หลับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ตื่นเข้ามาอาบน้ำ ออกไปบิณฑบาตกลับมาฉันเช้า หากฉันทันก็ฉันที่วัด ถ้าฉันไม่ทันก็ฉันที่โรงเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ตื่นประมาณตี 3 ครึ่งมาอ่านหนังสือจนถึงประมาณตี 5 แล้วเรียนสวดมนต์จนถึง 6 โมงเช้าเสร็จแล้วก็ไปทำงานที่เจ้าอาวาสมอบงานให้แต่ละคนเช่น กวาดลานวัด โบสถ์ เจดีย์ วิหาร หลังจากนั้นก็พักจนถึง 11 โมง แล้วหลังจากนั้นก็อ่านหนังสือและพักผ่อนอีกจนถึง 3 โมงและทำงานที่รับมอบหมายถึง 5 โมงหลังจาก 5 โมงก็สวดมนต์ทำวัตรเย็นหลัง จากนั้นอ่านสวดอีกครั้งก่อนนอนแล้วก็จำวัตร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ตื่นตี 5 ล้างหน้าแปรงฟัน แต่งตัวไปบิณฑบาต กลับมาก็ฉันครึ่งเดินบิณฑบาตไม่ไกลครึ่ง จากวัดไปตลาด น่าจะไม่ถึงกิโล เวลาเขาใส่บาตรต้องท่องสวด สัพพัญญู และ ะถาครับ คำกรวดน้ำและให้พรครึ่ง พระอาจารย์เป็นคนฝึกให้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ตื่นนอน ล้างหน้าแปรงฟัน ทำวัตร เตรียมตัวมาโรงเรียน ไม่ได้บิณฑบาตครึ่ง จะบิณฑบาตเฉพาะวันสำคัญเช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เข้าพรรษา วันหยุดหรือปิดเทอม ตื่นนอน ล้างหน้าแปรงฟัน ทำวัตร ทำงานความสะอาดที่ได้รับมอบหมายเช่น กวาดลานวัดพอทำเสร็จก็ขึ้นกุฏิไปอ่านหนังสือหรือทำการบ้านและพักผ่อนตามอัธยาศัย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ตื่นเช้าก็บิณฑบาต ประมาณ 6 โมงถึง 6 โมงครึ่ง จันทรังค์สูกร์ บิณฑบาตในหมู่บ้าน เสาร์อาทิตย์จะบิณฑบาตข้างนอกหมู่บ้าน มีท่าเวร ทำความสะอาดวัด กวาดลานวัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ตื่นตี 5 ครั้งเปิดศาลาเพื่อกวาดถูและก็เตรียมตัวบิณฑบาต เริ่มบิณฑบาต 6 โมงตรงวันจันทร์-ศุกร์บิณฑบาต รอบๆหมู่บ้านวันเสาร์-อาทิตย์บิณฑบาตบ้านพั่นต้น และหมู่บ้านใกล้เคียงบ้างครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ต้องตื่นตี 5 บิณฑบาต 6 โมงเช้าแล้วก็กลับวัดมาฉัน ฉันเสร็จก็กวาดบริเวณวัด ทำความสะอาดห้อง เติมน้ำหยาด เสาร์อาทิตย์ก็บิณฑบาต ตอนเย็นก็กวาดลานวัด ออกกำลังกายเดินรอบโบสถ์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ตื่นมาต้องทำวัตร บิณฑบาต ฉันข้าว พักผ่อนตามอริยาสัย ถ้าหลวงพี่เรียกไปทำงานก็ไปทำงาน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ตื่นตี 5 ล้างหน้า แปรงฟัน ครองผ้า ออกบิณฑบาตประมาณตี 5 กว่า ระยะทางไม่ไกลครับ ประมาณ 1 กิโลเมตร 5 โมงพระอาจารย์จะเคาะระฆังให้มารวมตัวกันเพื่อเช็คชื่อและตรวจความเรียบร้อยงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ถ้าใครไม่ทำเวรจะ โคนตีแล้วก็แยกย้ายไปทำเวรถึง 6 โมงเย็นก็มีการเคาะระฆังให้ทำวัตรเย็น หลังจากทำวัตรเย็นก็ออกกำลังกายในห้องฟิตเนส และอาบน้ำ เตรียมเข้านอน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“กิจวัตรตื่นตี 5 พับผ้าอาบน้ำ บิณฑบาตตอน 6 โมง ระยะทางไป-กลับไม่เกิน 3 กิโลเมตร บางวันโยมก็ใส่เงินในบาตร ได้ประมาณ 80-90 บาท เณรเก็บเงินไว้ซื้อของเครื่องใช้ ของกินและฝากบ้าง พอกลับถึงวัดก็คัดแยกของ ล้างมือ ล้างเท้า ฉันที่ข้าว แต่งตัวไปโรงเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“กิจวัตรที่วัดตื่นประมาณตี 5 มาทำกิจส่วนตัว แล้วไปช่วยหลวงพี่ทำงาน กวาดวัด กวาดศาลา แต่ถ้าเป็นวันพระก็ตื่นประมาณตี 4 ครั้งมาเปิดวิหารประตูวัด ให้ญาติโยมมาใส่บาตร ทำบุญส่วนมากจะไม่ค่อยได้บิณฑบาตเพราะจะมีญาติโยมมาใส่บาตรที่วัดเลย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“ตื่นตั้งแต่ตี 5 ล้างหน้า แปรงฟัน ไปบิณฑบาต บิณฑบาตกลับมา ประมาณ 6 โมง มาทำธุระส่วนตัว อาบน้ำ ฉันทข้าว ประมาณ 7 โมงทางวัดข้างค้ำจะเคาะระฆังทำวัตรเช้า เราต้องครองผ้าให้เรียบร้อย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“ถ้าเป็นวันราชการก็จะตื่นตี 5 ครั้งล้างหน้า แปรงฟัน เดินลงจากคอยเพื่อบิณฑบาตในหมู่บ้านครับ ประมาณ 6 โมง 40 นาทีก็เดินกลับถึงวัด แต่งตัว ฉันทเช้าและมาเรียนครับ ตอนเย็นก็กลับมากวาดลานวัดครับ พอกวาดเสร็จก็เดินลง-ขึ้นบันไดวัด 333 ขั้นเพื่อออกกำลังกายครับ หลังจากออกกำลังกายเสร็จก็สรองน้ำ เข้านอนครับ เสาร์ อาทิตย์ ว่างครับ ท่านเจ้าอาวาสไม่ค่อยมีงานให้ทำครับ ปล่อยโอกาสให้อ่านหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์หาความรู้ต่างๆ ได้ครับ เพราะเป็นวัดท่องเที่ยวครับทำอะไรก็ต้องกรงใจญาติโยม ถ้าเป็นงานหนักๆก็จะมีแต่งงานประจำปีครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(4.2) กิจวัตรทางโรงเรียน เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ภายในโรงเรียนที่ผู้ให้ข้อมูลหลักปฏิบัติเป็นประจำทุกวันตั้งแต่ก้าวเข้ามาในรั้วของโรงเรียนในตอนเช้าและหลังเลิกเรียนในตอนเย็น เช่น รวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญในตอนเช้าก่อนขึ้นชั้นเรียนเพื่อทำวัตรเช้า สวดมนต์ ท่องกฎของโรงเรียน พบอาจารย์ที่ปรึกษา เข้าชั้นเรียนเพื่อเรียน ศึกษาหาความรู้ตามหน้าที่ของนักเรียน ฉันท และเรียนต่อในภาคบ่ายตอนเย็นหลังเลิกเรียนก็กลับวัดทำกิจวัตรที่วัดต่อไป ดังนี้

“กิจวัตรที่โรงเรียนเริ่มประมาณ 7 โมง 50 นาที ที่หอประชุมศาลาการเปรียญ เริ่มทำวัตรเช้า สวดมนต์ ท่องกฎของโรงเรียน มีอาจารย์ที่ปรึกษาพบปะ พูดคุยตอนเช้าเรียนสามัญ ตอนบ่ายเรียนภาษาบาลี ภาษาด้านนาเรียนเสร็จก็นั่งรอรถ กลับวัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ช่วงเช้าประมาณ 7.50น. จะมารวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญ เพื่อมาสวดมนต์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ถึงโรงเรียนก็ไปฉันทที่โรงอาหารของโรงเรียนก่อน เสร็จแล้วก็พูดจาปราศรัยกับเพื่อนแล้วก็ไปเข้าแถว รวมตัวกันที่ศาลาทุกวัน ยกเว้นวันที่ฝนตกก็เข้าแถวที่หน้าชั้นเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิเจริญจิตภาวนา และแผ่เมตตา เสร็จแล้วก็มีอาจารย์มาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ กิจกรรมในแต่ละวันเสร็จแล้วก็ขึ้นเรียนตามปกติ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“7 โมงครึ่งต้องเข้าแถวที่ศาลาการเปรียญ สวดมนต์ ทำสมาธิ พบ อาจารย์เรื่องกฎระเบียบครบ กฎมีอยู่ว่า สวมรองเท้าดำ เอายามลงไหล่ ต้องใส่ป้ายชื่อ มือถือไม่พก มือไหว้ครู กตัญญูต่อสถาบัน ยึดมั่นต่อความสามัคคี คือลูกนันทบุรีวิทยานาน ครั้น แล้วก็ขึ้นชั้นเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ตอนเช้าก็เข้าศาลา สวดมนต์ไหว้พระ นั่งพูดคุยกับพระอาจารย์ รอขึ้นชั้นเรียน กลางวันมีฉันเพล โรงเรียนมีข้าวเพลเลี้ยง ช่วงบ่ายมีเรียน เรียนถึงบ่าย 3 โมงครึ่ง ก็เดินกลับวัดครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“จากวัดมาโรงเรียน ห่างกันประมาณ 10 กิโลเมตรเดินทางขึ้นรถโดยสารถึงประมาณ 7.30 น. นั่งพักตามอชยาศัย รอเวลา 7.50 น. ก็ไปเข้าแถวที่ศาลาสวดมนต์ ท่องคำปฏิญาณตน คติพจน์ อุดลक्षणณ์ คำขวัญของโรงเรียน นำคำปฏิญาณตนมาใช้ในชีวิตประจำวันเช่น การสวดมนต์ตอนเช้าและตอนเย็นเหมือนการฝึกและนั่งสมาธิ เริ่มเรียนประมาณ 8.30 น. ถ้ามีกิจกรรมก็เริ่มประมาณ 9.00 น.”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“มาโรงเรียนก็เข้าแถวเพื่อทำกิจกรรมที่ศาลาการเปรียญ ทำกิจกรรมเสร็จก็ขึ้นอาคารเรียน เรียนถึง 11 โมง อาจารย์ก็ประกาศให้นักเรียนมานั่งเพลที่โรงอาหารพักเที่ยงและมาเรียนช่วงบ่าย พอหมดคาบ 8 เรียนเสร็จก็กลับวัด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“รอเข้าแถวทำวัตรที่ศาลาการเปรียญ สวดมนต์ตอนเช้า ขึ้นชั้นเรียนประมาณ 8.30 น.”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“7 โมง 50 นาที เข้าแถวสวดมนต์ ไม่ได้ร้องเพลงชาตินะครับ เปลี่ยนบทสวดทุกวันแล้วแต่คนนำ ทำจนถึงโมงครึ่งหลังจากนั้นขึ้นชั้นเรียน เรียนจนถึง 11 โมง ลงจากตึกมานั่งเพลที่โรงอาหาร เที่ยงก็ขึ้นไปเรียนถึงบ่าย 3 ครึ่งครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“7 โมง 50 นาทีต้องเข้าแถวครับ อบรมถึง 8 โมง 30 นาทีเลิกแถวเตรียมตัวขึ้นชั้นเรียน หลังจากเลิกแถวไม่อนุญาตให้ขนมหรือของกินขึ้นไปบนตึกจนกว่าจะพักฉันเพล แต่น้ำชื้อได้ครับ เพราะตัดปัญหาเกี่ยวกับขยะ มีเหตุคือเด็ก ม.1 กินแล้วทิ้งไม่เป็นที่จึงมีกฎนี้ขึ้นมา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

5) กิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อเสริมทักษะประสบการณ์ให้กว้างขวางและสมบูรณ์มากที่สุด เน้นการปรับตัวเพื่อดำรงตนอยู่ในสังคม ช่วยเสริมสร้างด้านการเรียนรู้ด้านทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ตลอดจนทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย จากการศึกษาพบว่าประเด็นกิจกรรมสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 7 ลักษณะ ได้แก่

(1) เคนธุดงค์ปฏิบัติธรรม เป็นการจัดกิจกรรมของทางโรงเรียน นันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เพื่อให้นักเรียนสามเณรไปปฏิบัติธรรมนอกสถานที่ ได้ปฏิบัติจริง เรื่องสวดมนต์ ทำวัตรปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมเดินจงกรม สติปัญญา 4 (ยืน เดิน นั่ง และกราบ สติปัญญา) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น เพื่อพัฒนาจิตใจและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“ทางโรงเรียนจะมีเส้นทางไกลแบบพระเจ้าเรียกว่าเดินธุดงค์ โรงเรียนจะจัดทุกปีครับ ออกธุดงค์ไปปฏิบัติธรรม บางครั้งก็จะไปสำนักปฏิบัติธรรมหนองเจริญ 3 วัน 2 คืน บางครั้งก็ไปวัดพระธาตุเขาน้อยแต่ส่วนมากจะไปวัดพระธาตุเขาน้อยมากกว่า ไปสวดมนต์ ทำวัตรปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมเดินจงกรม สติปัญญา 4 (ยืน เดิน นั่ง และกราบ สติปัญญา) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น ตั้งแต่ชั้น ม.1-ม.6”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ปลายภาคเรียนที่ 2 จะมีการเดินธุดงค์คือให้เด็กไปปฏิบัติธรรมนอกสถานที่ ปีที่แล้วไปปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุเขาน้อยจะมีสอน การเดิน การนั่ง การปฏิบัติตัวเวลาออกธุดงค์ ให้ปฏิบัติจริง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เดินตั้งแต่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารถึงวัดพระธาตุเขาน้อย พอถึงที่พักผ่อนตามตามอัยาศัยพักในวัดแถวๆเชิงเขา กางเต็นท์ที่รับเอาหัวขึ้นภูเขาแล้วเอาเท้าเหยียดลง กางเต็นท์เองครับแล้วก็มีเพื่อนมาช่วยบ้าง ตอนเช้าก็บิณฑบาตไปตามที่ต่างๆเป็นกลุ่มๆแล้วก็กลับมาวัดพระธาตุเขาน้อยแล้วก็ฉันเพลในบาตรทำแบบนี้ประมาณ 3 วัน สอนเกี่ยวกับสติปัญญา 4 การปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นพระราชกุศลให้แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(ร.9) ก็ไม่ลำบาก สนุกครับข้อดีคือพัฒนาจิตใจและชีวิตของเรามีวิทยากรมาช่วยอบรมส่วนมากเป็นกรรมฐานมากกว่าที่เขามาอบรมเพราะ โครงการแบบนี้มีน้อย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“เดินปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุเขาน้อย 3 วัน 2 คืน ฝึกปฏิบัติตนเองเช่น ฝึกไหว้ ฝึกกราบ ฝึกนั่งสมาธิ ฝึกทำวัตร ฝึกสวดมนต์ นอนในเต็นท์มีพระอาจารย์คอยดูแล ได้ความมีวินัยในตนเอง ตรงต่อเวลาตื่นมาล้างหน้าแปรงฟัน ทำวัตรเช้า 3 ออกบิณฑบาตและก็ทำความสะอาดวัดครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“การปฏิบัติ เข้าย้ายของพระเณร ค่ายปฏิบัติธรรม กรรมฐาน 4 นั่งสมาธิ นอนสมาธิ ยืนสมาธิ เดินจงกลม จุดเทียนส่องปัญญา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

(2) จิตอาสา เป็นกิจกรรมบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์ เพื่อสามเณรจะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่สังคม เช่น ช่วยกันขัดและทาสีชั้นบันไดขึ้นวัดเขาน้อยปลูกป่าที่สำนักงานสงฆ์ รู้จักแบ่งปันโดยเอาของไปแจกจ่ายชาวบ้านช่วงน้ำท่วม ดังนี้

“มีออกค่ายจิตอาสาคือให้สามเณรช่วยกันขัดและให้พี่ทาสีที่ชั้นบันไดวัดเขาน้อย ช่วงที่อยู่ ม.2 ได้ค่ายไปทาสีกำแพงวัดในชนบท”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ช่วยปลูกป่าที่สำนักงานสงฆ์สาขาหนองเจริญปลูกป่าในพื้นที่ธรรมีสงฆ์และเขตป่าไม้ที่อำเภอภูเพียง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ได้มีโอกาสไปช่วยญาติโยมข้างนอกบ้างเอาของไปแจกช่วงน้ำท่วมและช่วงฝนตกหนัก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

(3) ทักษะศึกษา คือการเรียนนอกสถานที่ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การที่สนใจมุ่งความสนุกสนานเพลิดเพลินเช่น ทักษะศึกษาโดยไปทะเลชมวิถีชีวิตที่สนได้เล่นน้ำทะเล ส่วนการเรียนรู้นอกสถานที่เน้นการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์เช่น ทักษะศึกษาโครงการแม่สอนไม่ให้เป็นหนี้ โครงการเกี่ยวกับเด็กทุนพัฒนาชีวิตความคิดควบคู่กับคุณธรรม ดังนี้

“โครงการแม่สอนไม่ให้เป็นหนี้คือสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนเกี่ยวกับต้องใช้จ่ายเงินเท่าไร ถ้าไม่มีเงินก็ไม่ควรไปยืมเขา ให้ไปพัฒนาเงินในอนาคต”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“โครงการเกี่ยวกับเด็กทุนพัฒนาชีวิตความคิดควบคู่กับคุณธรรมเลือกโดยดูจากฐานะทางบ้าน มีความประพฤติดี ไปปฏิบัติธรรมมีคนประมาณ 500 คนอบรมรวมกันครับ แต่แยกพักชายกับชาย หญิงกับหญิง สามเณรกับสามเณรใช้เวลาทั้งหมดพักที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยที่อำเภอวังน้อย จังหวัดอยุธยา ได้รู้จักเพื่อนเยอะเพื่อนต่างศาสนาก็มี ทั้งศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลามทั่วประเทศไทยนำความรู้มาพัฒนาจิตใจ ใช้ชีวิตอย่างมี

สติ ทำอะไรก็ต้องรู้ว่าจะเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว โครงการส่วนใหญ่จะให้เราปฏิบัติตามแบบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ไปทัศนศึกษาทุกปี ปีที่ผ่านมาไปทะเล ไปชมวิว ทิวทัศน์ ไปเล่นน้ำทะเล”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ทัศนศึกษาต่างจังหวัด ส่วนมากไปทะเลครับ ไป 2-3 วัน พักที่วัด ไปกันทั้งโรงเรียนเลยครับบางคนก็ไม่ไป พระอาจารย์จะถามความสมัครใจเขาให้สามเณรลงเล่นน้ำได้ที่ที่ไม่มีโยมเล่นผมเอาไป 1,500 บาท เอาไปซื้อของกิน ขนม ของใช้ที่เขาขายตามข้างทางเวลานั้นเพลก็ซื้อกินมีพระอาจารย์ทั้งหมดครับ เพียงพอกับจำนวนสามเณรที่ไป ดูแลเราไม่ให้ออกนอกเขตที่กำหนดแต่ก็มีเวลาพักผ่อนตามอัธยาศัย เช่นเวลานอน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ส่วนมากจะไปต่างจังหวัดส่วนมากไปทะเลทุกปีครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

(4) เลี้ยงขอบคุณ เป็นการเลี้ยงขอบคุณแม่บ้านและผู้เกี่ยวข้องในการทำอาหารเพลที่โรงเรียนให้สามเณรได้มีอาหารเพลทุกวัน ดังนี้

“ส่วนมากเป็นงานใช้แรงครับ กางเต็นท์ ขนของ เช่นงานเลี้ยงขอบคุณแม่บ้าน เพราะแม่บ้านทำอาหารให้เราฉันเพลทุกวัน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ จัดขอบคุณทุกปีปีละครั้ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“เณรมีส่วนช่วยงานขอบคุณแม่บ้านที่มาทำภัตตาหารเพลให้กับลูกเณร ได้นั้นในตอนเที่ยงของทุกวัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

(5) โยคะฤดูหนาว เป็นกิจกรรมที่ปรับให้เหมาะสมกับสามเณร เพื่อคลายความหนาวเย็นในทุกเช้าก่อนเข้าห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงและปรับตัวก่อนเข้าฤดูหนาว อีกทั้งเป็นการป้องกันไข้หวัดตามฤดูกาล เป็นกิจกรรมหลังสวดมนต์ สมาธิ และก่อนเข้าเรียนทุกวัน ดังนี้

“ทางโรงเรียนจะมีการสอน โยคะ ในช่วงหน้าหนาว โยคะมีตั้งแต่สมัยพุทธกาลเป็นการออกกำลังกายของพระพุทธองค์ จะมีอาจารย์และลูกศิษย์มาสอนหลังจากนั้น สมาธิ แม่เมตตา ท่องกฎระเบียบ ฟัง โอวาทเสร็จ ซึ่ง โยคะจะช่วยแก้หนาวด้วย หน้าหนาวคลุมผ้าได้ ผ้าคลุมนั้นจะต้องเป็นสีทองเหลือง สีส้มหรือสีพระราชนิยม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ฤดูหนาวมีการทำโยคะระหว่างอาคารเรียน มีห้องฟิตเนสมีเครื่องออกกำลังกายทุกอย่างจัดไว้ให้อาหารที่ญาติโยมมาถวาย ส่วนมากจะเป็นของมัน ของหวาน ถวายอย่างไรเราก็ฉันอย่างนั้น จึงต้องจัดห้องออกกำลังกาย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

(6) วันสำคัญ เป็นกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร เน้นการปลูกฝังให้รู้จักศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชาติและความเป็นไทย สืบทอดประเพณีท้องถิ่นและเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันลอยกระทง ดังนี้

“ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น วันเด็ก วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ก็จะมีกิจกรรมตอบคำถามหน้าเสาธงหรือน้ำสาลาเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ และอาจมีการมอบทุนการศึกษาตรงนั้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“กิจกรรมของห้อง เช่น วันลอยกระทงก็ช่วยกันทำกระทง วันไหว้ครูก็ช่วยเพื่อนๆทำพานไหว้ครู เวลาโรงเรียนจัดกิจกรรมจะให้ครูประจำชั้นมาแนะนำให้นักเรียนแต่ละห้องร่วมกันทำกิจกรรม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเช่นการแข่งขันหนังสือเล่มเล็กระดับภาค ได้รางวัลชนะเลิศ คือคิดเอง ทำเอง จัดทำรูปเล่มเองเขียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อ แล้วแต่ทางคณะกรรมการจะให้หัวข้อมาได้ประสบการณ์ ได้พบเจอสิ่งใหม่ๆในที่ต่างๆสถานที่ต่างๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“กิจกรรมวันไหว้ครู วันอาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ชอบแข่งขันงานวิชาการและร่วมกิจกรรมเช่น การแต่งกลอน เคยไปแข่งระดับประเทศที่จังหวัดหนองคาย แต่ไม่ได้รางวัลเพราะคนที่แข่งเป็นรุ่นมหากันหมด เราเป็นแฉกร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(7) สถานักเรียน เป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักการมีส่วนร่วม เรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและเรียนรู้การเป็นผู้นำ ดังนี้

“มีการจัดกิจกรรมโดยสถานักเรียน การประกาศข่าวสารทั่วไปหน้า
แถว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

ดังนั้นประเด็นรับผิดชอบหน้าที่ทั้ง 3 ลักษณะ คือศาสนกิจ กิจของสงฆ์และ
กิจกรรมเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นภาระรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติ
ให้สอดคล้องกับสภาพและบทบาทของนักเรียนสามเณร ภาระหน้าที่ตามพระวินัยกำหนด
เรียกว่า กิจวัตร 10 อย่างที่พระสงฆ์ควรต้องทำ และในขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่ของนักเรียนใน
สถานศึกษาควบคู่ไปด้วย

2.2.3 **ดูแลช่วยเหลือ** เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความ
สมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม
จริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่า สังคมรอบข้างร่วมมือดูแล
ช่วยเหลือผู้ให้ข้อมูลหลักได้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการศึกษา
พบว่าประเด็นดูแลช่วยเหลือ สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) **ความช่วยเหลือจากทางบ้าน** บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวคือ
การรับรู้ของสมาชิกในครอบครัวต่อการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่เหมาะสม
ประกอบด้วย ความรักความอบอุ่น การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือกันด้าน
ความเป็นอยู่ อาหารการกิน จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือจากทางพ่อแม่
ผู้ปกครอง ญาติโยมผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้นำอาหารมาถวาย ช่วยเหลือ
ด้านค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ให้เงินไปโรงเรียนเพื่อซื้อขนมซื้อของจำเป็น
คอยมาเยี่ยมเยียนถามทุกข์สุขอยู่เสมอ ดังนี้

(1) ค่าใช้จ่าย อาหารการกิน โดยครอบครัวออกค่าใช้จ่ายให้ในช่วงแรก
ตอนเข้ามาบวชเพราะต้องใช้จ่ายเงินในการไปโรงเรียน พ่อแม่มาถวายอาหารและมาเยี่ยมเยียนซื้อของ
มาให้ไถ่ถามทุกข์สุข

“ทางบ้านได้ช่วยออกค่าใช้จ่ายช่วงแรกๆครับ เพราะไม่ลงตัวกับ
การใช้จ่าย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“มีญาติโยมมาถวายอาหารไม่ได้บิณฑบาตครับ จะบิณฑบาตเฉพาะ
วันสำคัญ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ตอนเณรมาจำวัดแรกๆ พ่อแม่ได้ส่งเสียเป็นบางครั้งครับ ตอนไม่มีเงินช่วงแรกๆ ใช้ไปโรงเรียน เอาไปซื้อขนมกิน ที่โรงอาหาร มีปัญหาบ้างครับ ช่วงไม่มีกิมนิมนต์ แต่ถ้ามีกิมนิมนต์ก็ไม่ขัดสนครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“พ่อแม่มาเยี่ยมเดือนละครั้งครับ มาเข้าเียนกลับครับชื่อของมาให้บ้าง และก็พูดคุย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“น้ำเป็นคนมารับ มาส่งทุกวัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“ญาติโยมมีความศรัทธาที่จะใส่บาตร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

2) ความช่วยเหลือจากทางวัด วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ให้สามเณรได้เข้ามาพักอาศัย ช่วยจัดหาทุนอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตต่อไป จากการศึกษาพบว่าประเด็นความช่วยเหลือจากทางวัด สามารถแยกประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) ที่พัก ที่อาศัย จากการศึกษาพบว่า วัดอำนวยความสะดวกเรื่องที่อยู่เป็นที่พักอาศัยขณะศึกษาเรียนรู้ อยู่ฟรี กินฟรี โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ดังนี้

“ที่ที่พัก ที่อาศัยก็อยู่ฟรี อาหารการฉันวัดก็มีเยอะพอสมควร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“พักอยู่ฟรี กินฟรี ผมพักอยู่เดียวครับ หนึ่งห้องพักได้หนึ่งคน แต่หนึ่งกุฏิเณรพักอยู่ 6 รูป และทั้ง 6 รูป เรียนที่นั่นทุริหมดเลย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ที่ที่พักฟรี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“อำนวยความสะดวกเรื่องที่อยู่อาศัย เรื่องผ้าที่ใช้นุ่งห่ม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ไม่ต้องจ่ายครับ อยู่ฟรี กินฟรีครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ทางวัดอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง ไม่มีค่าใช้จ่าย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“ทางวัดอำนวยความสะดวกเรื่องที่อยู่ ปัจจัยต่างๆ ในการใช้ชีวิต สนับสนุนการเรียน ถ้าเราชัดเจนจริงๆ พระอาจารย์ก็จะช่วยเหลือ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“อยู่วัดไม่มีค่าใช้จ่ายอะไร ไม่ได้รบกวนแม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(2) ทูณการศึกษา จากการศึกษาพบว่า วัดส่งเสริมด้านการศึกษาโดยการช่วยเหลือให้เงิน ไปเรียนในแต่ละวัน ให้รางวัลแก่สามเณรที่เรียนดีตามระดับเกรดสร้างแรงจูงใจให้เรียนดีขึ้นและช่วยจัดหาทุนให้ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนี้

“ทางวัดก็บอกว่าถ้าเรียนจบแล้วไม่มีทุน ก็จะหาทุนให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“อำนวยความสะดวกด้านการศึกษาเอาเงินให้ไปโรงเรียนวันละ 20 บาทเป็นทุนการศึกษาครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ทางวัดช่วยเหลือด้านการศึกษา ให้เงินไปโรงเรียนวันละ 20 บาท”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ทางวัดก็ส่งเสริมครับ โดยฝ่ายปกครองของวัดข้างกำแพง ถ้าใครได้เกรดเฉลี่ย 3.5 มีเงินให้ 500 บาท 3.6 ได้ 600 บาท 3.7 ได้ 700 บาท 3.8 ขึ้นไปได้ 1,000 บาทครับ ได้ทุกเทอมเป็นแรงจูงใจให้สามเณรขยันเรียนขึ้นครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“อยู่ฟรี กินฟรี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าวัดได้จัดการสอนเสริมในวิชาที่สามเณรไม่เข้าใจ จัดหาคอมพิวเตอร์ให้แก่สามเณรเพื่อรองรับการใช้สื่อเพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้านต่างๆ ดังนี้

“เจ้าอาวาสส่งเสริมการเรียน การเรียนสำคัญกว่า ถ้าทางวัดมีกิจกรรมน่าจะไม่ให้สามเณรลาโรงเรียนจะให้ไปเรียน ครูอาจารย์มีส่วนทำให้เราพัฒนาเรื่องการเรียนรู้ เราเรียนวิชาไหนไม่รู้เรื่องก็ให้อาจารย์ช่วยสอนอีกครั้ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“สิ่งอำนวยความสะดวกในวัดไม่มีติดขัดครับ ที่นี้มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้รวม ต้องขออนุญาตพระอาจารย์ครับ เมื่อต้องการใช้สื่อหรือหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต มีทำงาน มีเล่นบ้าง ต้องเป็นเวลาครับ ส่วนมากจะตอนเย็น ถ้าเสาร์ อาทิตย์ก็จะกลางวัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

3) ความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน โรงเรียนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะการดำรงชีวิต มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน และเสริมสร้างกัลยาณมิตรที่ดีในสังคมเพื่อนสามเณร จากการศึกษาพบว่าประเด็นความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

(1) เรียนฟรี โดยโรงเรียนออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด เช่น อาหารกลางวัน รถรับส่ง ค่าเทอม ค่าหนังสือ อุปกรณ์การเรียน โดยไม่เป็นภาระของพ่อ แม่ผู้ปกครอง ดังนี้

“โรงเรียนออกค่าใช้จ่ายให้หมดเลยครับ รวมทั้งค่ารถรับส่ง โรงเรียนก็ออกให้ เวลาเพลโรงเรียนก็จะถวายไม่ได้ใช้เงินเลยครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ทางโรงเรียนออกค่ารถให้และมีรถรับ-ส่งให้ด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“รถตู้รับจ้างค่าใช้จ่ายเดือนละ 1,000 บาททางโรงเรียนออกให้ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ส่วนเรื่องค่าเทอมก็ไม่ได้จ่ายเพราะเรียนฟรี อุปกรณ์การเรียนก็ฟรี กลางวันก็ฉันท์เพลที่โรงเรียน โรงเรียนถวายทุกวันครับไม่มีค่าใช้จ่าย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“รถรับ-ส่งครับเดือนละประมาณ 500บาทครับ ทางโรงเรียนออกให้ ออกค่าหนังสือ อุปกรณ์ ส่วนค่าเทอมไม่ได้จ่ายครับ เรียนฟรี ด้านอาหารกลางวันครับเลี้ยงเพลไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย มีน้ำให้ด้วย ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนไม่มีครับ เพราะกลางวันก็มีเลี้ยงเพล ค่าเทอม ค่าหนังสือ หรืออุปกรณ์ไม่มีครับ เรียนฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“หนังสือโรงเรียนแจกให้ ค่าสมุด ภัตตาหารเพล เครื่องนุ่งห่ม เช่น
ผ้ารัดอก สบู่ จีวร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ที่โรงเรียนเรียนฟรี พ่อแม่ไม่ต้องจ่ายค่าเทอม อุปกรณ์การเรียน
ต่างๆก็ฟรี มีอาหารกลางวันถวายให้ โรงเรียนดูแลช่วยเหลือทั้งหมด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ค่าใช้จ่ายในการเดินทางโรงเรียนจ่ายให้ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ด้านการเรียน ค่าเทอม หนังสืออุปกรณ์การเรียน โรงเรียนจัดให้ฟรี
หมดเลยครับ ด้านการกินครับถ้าเป็นโรงเรียนอื่น อาหารกลางวันต้องซื้อกินเอง แต่ที่โรงเรียนนันท
บุรีวิทยามีโครงการอาหารกลางวันพระราชทานถวายเพลทุกวันครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“โรงเรียนไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ เรียนฟรี เรื่องอาหารการกินโรงเรียนมี
โครงการภัตตาหารเพลพระราชทานทำให้ประหยัดเงินได้อีกทาง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“เรียนฟรี ค่าเทอมฟรี ค่าหนังสือฟรี ค่าอุปกรณ์การเรียนต่างๆก็มีแจก
สมุดแจก ปากกาแจก จะจ่ายเฉพาะถ้าเราต้องการซื้อเพิ่ม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“โรงเรียนเปิดโอกาสทางการศึกษาไม่ว่าจะรวย จน ชาวเขา ชนเผ่า
เชื้อชาติหรือชนบทให้ทุกคนได้เรียน โรงเรียนอำนวยความสะดวกทุกอย่างเลย ไม่มีค่าใช้จ่าย เรียน
ฟรี อุปกรณ์การเรียน สมุด ปากกา หนังสือฟรี ภัตตาหารเพลถวายจากสมเด็จพระเทพฯ มีรถรับ-ส่ง
ประจำวัด ทางโรงเรียนอนุมัติงบให้ หัวละไม่ต่ำกว่า 500บาทต่อเดือน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) ทุนการศึกษา โรงเรียนสนับสนุนทุนการศึกษาในการเรียน ทุน
กิจกรรม ทุนการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย จัดหาผู้อุปถัมภ์ส่งให้เรียนจนจบมหาวิทยาลัย ดังนี้

“เมื่อจะศึกษาต่อผอ.ก็จะไปส่งสอบและหาทุนการศึกษาให้ด้วย
ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ทางโรงเรียนยังช่วยสนับสนุนทุนการศึกษา ทุนกิจกรรมของห้องสมุด กิจกรรมอื่นๆ เช่น วันเด็ก วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ก็จะมีกิจกรรมตอบคำถามหน้าเสาธงหรือหน้าศาลาเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ มีการมอบทุนการศึกษาตรงนั้นเลย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“มีอีกส่วนหนึ่งคือทุนของสมเด็จพระเทพฯ ซึ่งจะส่งนักเรียนศึกษาต่อมหาวิทยาลัยจนสำเร็จการศึกษา และถ้าหากไม่มีงานทำก็สามารถกลับมาสอนที่โรงเรียนนั้นๆ วิทยาลัยได้ ก็คือสอนคืนทุน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ทางโรงเรียนก็มอบทุนการศึกษาให้ เพราะอาตมาเป็นคนขยันก็เลยได้รับทุนการศึกษาทุนของบริษัทกรุงไทยการไฟฟ้า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ทางโรงเรียนช่วยเหลือให้ทุนการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปสอบเข้าเลยครับ ผอ.จะจัดการให้หมดเลยครับรุ่นพี่จบไปหลายรุ่นแล้วครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“โรงเรียนก็มีทุนการศึกษาหากคนบวช 1 คนเท่ากับ 1,000 บาท คือแนะนำเพื่อนให้มาบวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“อาจารย์จะส่งเสริมและหาทุนให้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ต้องสอบคัดทุนครับ ถ้าเรียนจบจากที่นี่ ท่านผู้อำนวยการจะหาผู้อุปถัมภ์ส่งให้เรียนจนจบมหาวิทยาลัยครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ผอ.เป็นคนจัดหาทุนให้ครับ ส่วนมากเป็นทุนพระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยโรงเรียนมีปรับพื้นฐาน สอนซ่อมเสริมให้แก่สามเณร ส่งเสริมการแข่งขันในระดับจังหวัดระดับประเทศโดยการรับ-ส่ง มีอาหาร มีเบี้ยเลี้ยงให้ เวลาไปเรียนสายอาชีพก็มีรถคอยรับส่งฟรี ดังนี้

“สามเณรที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ก็จะปรับพื้นฐาน สอนเสริม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เวลามีโควตาหรือมหาวิทยาลัยมาบรรยายก็ให้นักเรียนชั้นม.6 ขึ้นไปอบรมที่ห้องโสตทัศนฯ ถ้าหากเทศบาลหรือโรงเรียนอื่นๆมีอบรม gatpat โรงเรียนก็จะส่งนักเรียนชั้น ม.6 เข้าไปร่วมด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เวลาเราแข่งขันชนะเลิศ แล้วเป็นตัวแทนไปแข่งขันในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทางโรงเรียนก็มีรถไปส่ง บริการฟรี ฟรีค่านอาหาร เบี้ยเลี้ยง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ถ้าเรา มีความคิดเห็นต้องการหนังสือเพิ่มก็บอกครูบรรณารักษ์ ท่านก็จะเก็บข้อมูล พอถึงปลายภาคก็จะไปซื้อหนังสือที่สามเณรเสนอกันมา โดยเอาเงินของโรงเรียน ไปซื้อหนังสือข้างนอกเข้ามาไว้ในห้องสมุด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“โรงเรียนมีการสอนซ่อมเสริมให้ครับ ตอนนี่ผลการเรียนค่อนข้างดี พอใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“มีรถตู้ไปส่งเรียนอาชีพ ไม่ต้องจ่ายครับ ส่งฟรีครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“แข่งหมากฮอส หมากรูกครับ รับรางวัล”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“การไปแข่งขันที่โรงเรียนอื่น เช่น แข่งจัดสวนภาคครับ ได้รางวัลเป็นเงิน เงินทุนการศึกษา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“โรงเรียนมีสอนเสริมให้ถ้าสนใจก็เข้าไปหาอาจารย์ผู้สอนได้เลยครับ ถ้าเป็นวิชาอื่นที่ต้องการเรียนเพิ่มก็เข้าไปคุยกับ ผอ. ได้ครับ ผอ. ส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“อาจารย์ที่ปรึกษาเวลามีกิจกรรมก็ช่วยวิ่งซื้อของต่างๆเช่นวันไหว้ครู ทำพาน จัดบอร์ด วันลอยกระทง อาจารย์ประจำวิชาเช่นศิลปะ อาจารย์พระปลัดพิชญประจําชุมชนสามเมือง คือชุมชนช่างแกะสลัก จะพาไปนอกสถานที่ดูการตีขัน ภาพวาดควดภูมิรินทร์ ลวดลาย เก็บลายมาวาด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“ส่งเสริมเรื่องการซื้ออุปกรณ์ มีการแข่งขันการทำหนังสือเล่มเล็ก การจัดสวนแก้ว การวาดรูปไปเรียนกับโรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร ไปส่งฟรี กินฟรี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

(4) ร่วมมือพัฒนา เป็นการร่วมมือของทางโรงเรียนกับทุกภาคส่วนเพื่อ ดูแลช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมของสามเณร ดังนี้

“คนไหนคิดยาหรือเสพยาก็จะพาไปบำบัดกับสถานพินิจ ให้สถาน พินิจเข้ามาช่วยบำบัด คั้นหาวิธีการแก้ไขหรือแนะนำเวลาเกิดอาการอยากยาจะต้องทำอย่างไร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“มีรายงานตัวครบที่เราเสพลิงเสพติด และจะไม่เสพอีกจะมีวิธี ช่วยเหลือและป้องกัน มีพวกสักยันต์ อาจารย์ก็จะสั่งสอนว่าเวลาไปสมัครงานที่ไหนเขาจะไม่รับนะ ห้ามสำหรับคนที่ยังไม่สัก ส่วนคนที่สักแล้วก็แนะนำให้ไปเอารอยสักออก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

(5) กัลยาณมิตร คือสังคมพระภิกษุ สามเณรในโรงเรียนที่คอยช่วยเหลือ เกื้อกูลในเรื่องการงาน การเรียน คอยแนะนำ สั่งสอนซึ่งกันและกัน ดังนี้

“มีรุ่นพี่คอยแนะนำ สั่งสอน ชี้แนะว่าทำแบบนี้แบบนี้ไม่ถูกแล้ว ต้องทำแบบนี้ เราก็ปรับตัวดีขึ้น การอยู่ การกิน การทะเลาะกับเพื่อนก็ไปปรึกษารุ่นพี่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“เพื่อนในห้องที่รู้จักก็ช่วยเหลือเรื่องการเรียนรู้ งานที่ทำส่งอาจารย์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

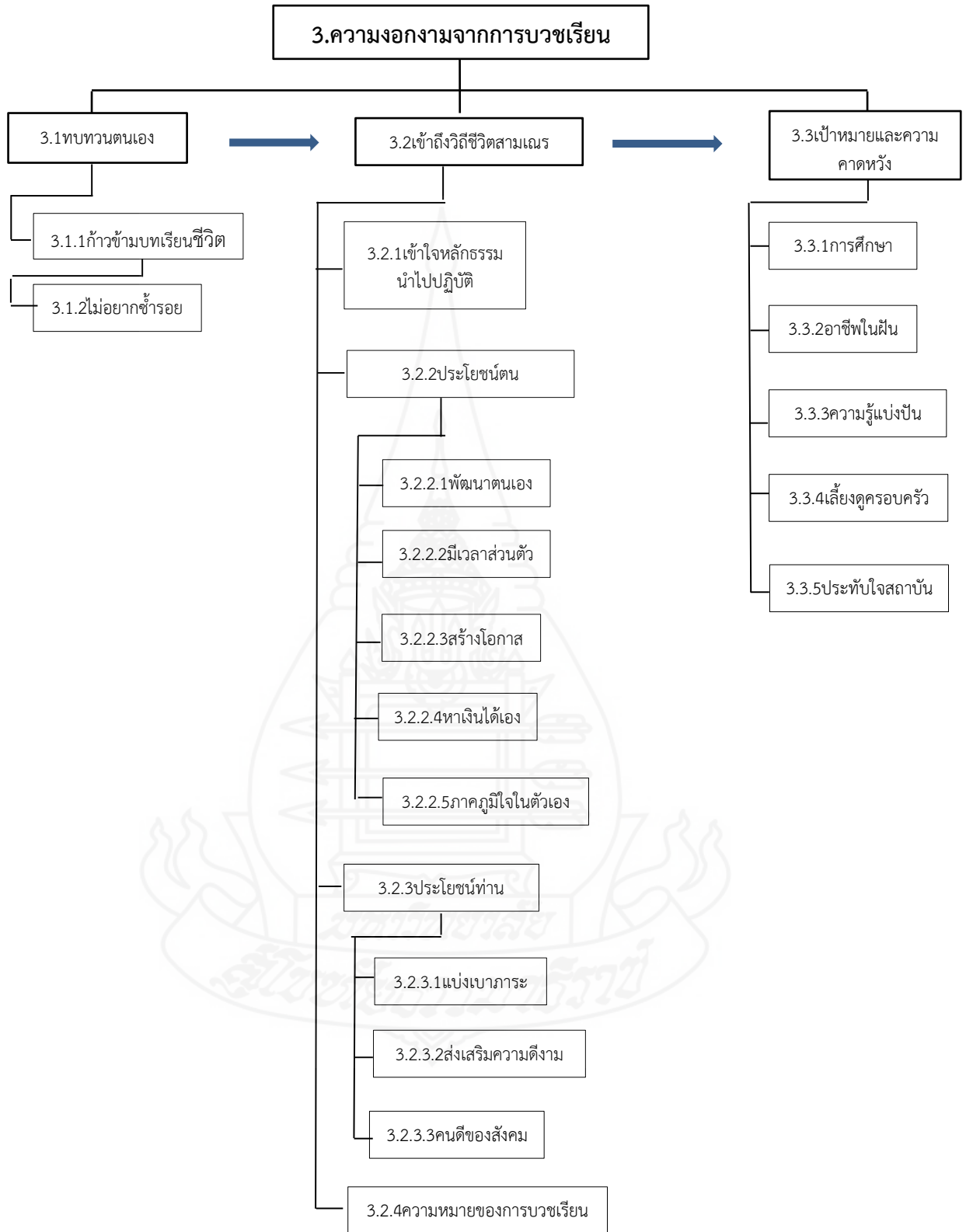
“บวชแล้วได้เจอเพื่อนดีๆ การเรียนดีขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“มีความสุขกับการได้อยู่ร่วมกับเพื่อนๆ มีความสุขกับการได้เรียนที่นี่ พระอาจารย์ดูแลดีเพื่อนดีช่วยเหลือกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

ดังนั้นดูแล ช่วยเหลือทั้ง 3 ลักษณะคือ ความช่วยเหลือจากทางบ้าน ความช่วยเหลือจากทางวัดและความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน เป็นการร่วมมือ ช่วยเหลือพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดี

ภาพที่ 4.4 ความงอกงามจากการบวชเรียน

2.3. ความงอกงามจากการบวชเรียน

ความงอกงามจากการบวชเรียน คือภาพรวมเรื่องการศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การอบรมฝึกหัดขัดเกลา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนที่ดี มีคุณสมบัติต่างๆ เจริญงอกงามขึ้น จนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ เห็นประโยชน์ของการบวชแม้แต่จะบวชชั่วคราว ก็เป็นประโยชน์ที่ช่วยขัดเกลาให้ใช้ชีวิตงอกงามขึ้น เป็นผู้รับผิดชอบสังคมต่อไป โดยประเด็นความงอกงามจากการบวชเรียน สามารถแยกได้ 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ทบทวนตนเอง เป็นการทบทวนพิจารณาตรวจสอบตนเอง เช่น คิดไตรตรองในตอนกลางคืน ถึงสิ่งที่ตนได้ทำเมื่อตอนกลางวัน หากขาดการทบทวนตนเองแล้วจะจมอยู่กับความชั่วร้าย ความลุ่มหลง ความเสื่อมโทรมล้วนเกิดจากการกระทำ ทบทวนทำให้เกิดจิตใต้สำนึกที่คอยควบคุมการกระทำต่างๆ ทำให้รู้หน้าที่ และสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ประเด็นทบทวนตนเองสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) **ก้าวข้ามบทเรียนชีวิต** เป็นเรื่องราวในอดีตที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ผ่านประสบการณ์นั้นมาแล้วและมองย้อนกลับไปไตร่ตรองถึงพฤติกรรมที่แสดงออกไป และมองย้อนสังคราะห์รอบข้าง ณ ขณะนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการดำเนินชีวิตแบบอิสระชอบเที่ยวเตร่ เกร สุบนุหรี กินเหล้า สังคมกลุ่มเพื่อนก็เป็นสังคมสู่มเสพยาเสพติด เสี่ยงต่อการติดคุกติดตาราง ผู้ให้ข้อมูลกล่าวเพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดี คิดว่าถ้าไม่ได้บวชเรียนคงไม่ต่างไปจากสังคมกลุ่มเพื่อน ดังนี้

“ความคิดพลาดมีเยอะครับ ความคิดตอนเด็กคือชอบอิสระ เป็นคนใจร้อนนะครับ ชอบเถียงพ่อ เถียงแม่ เอาแต่เที่ยวสนุกไปวันๆ มันก็ไม่เกิดประโยชน์ เรื่องชกต่อชก โหมเงินพ่อแม่ แอบสูบนุหรี กินเหล้า เที่ยว แต่พอบวชก็เลิกทุกอย่าง ได้รู้ว่าคนเราเกิดมาก็ต้องมีภาระ เราที่ต้องสู้ ถ้าไม่ได้บวชเรียนคงเที่ยวอย่างเดียว ติดเหล้า ติดยา คงจะไม่ได้เรียนจนจบ คงคุมตัวเองไม่อยู่เพื่อนของสามเณรที่เคยเรียนด้วยกันสมัยเด็กๆ ที่ไม่ได้บวช ตอนนั้นก็เรียนไม่จบ มีลูก มีเมียกันไปหมดแล้ว บางคนก็ติดเหล้า ติดยา ติดคุกยังไม่ออกมาก็มี กลัวเราจะไปเป็นเหมือนเขาถ้าไม่ได้บวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“รุ่นพี่ที่แต่งรถ ติดหญิง เพื่อนติดเหล้า ช่วงสงกรานต์ผมกลับไปเห็นเพื่อนนั่งกินเหล้ากับเพื่อนอย่างสบายใจ เห็นผมมาก็ไหว้ แล้วผมเห็นเพื่อนที่ผมคบด้วยไปเที่ยวกับผู้หญิงบ้าง ไปมีเรื่องกับพวกวัยรุ่นต่างถิ่นต่างบ้านบ้าง และเห็นเพื่อนบางคนพิการด้วย ผมรู้สึกโชคดีแล้วที่ได้บวช ถ้าหากช่วงนั้นผมเป็นฆราวาสผมคงไม่ต่างจากเพื่อนกลุ่มนั้น เพราะผมเป็นคนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ถ้าหากเพื่อนแท้ที่ผมคบ อยู่มันจะเป็นแบบนั้นเห็นข่าวยาเสพติดแถวๆบ้านตัวเอง เราถึงรู้สึกว่ถ้าหากไม่ได้ฝ่าเหลียงช่วย เราอาจจะไปอยู่จุดที่เขาอยู่ตรงนั้นก็ได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ถ้าไม่บวชปัจจุบันนี้ก็คงเป็นเด็กเกเร ตามเพื่อนทุกอย่าง เพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดีถ้าเราไม่ทำตามเพื่อนเพื่อนก็จะ โกรธ และเลิกคบกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ส่วนตัวแล้วกลัวโลกภายนอกถ้าเรามีเพื่อนไม่ดี เรากลัวจะทำตาม ทำให้พ่อแม่เสียใจ โรงเรียนนี้ก็มันะครับ เป็นบางคนเขาอาจคิดมาตั้งแต่เด็กเพราะการคบเพื่อนที่ไม่ดีหรืออยู่ในสังคมที่เสพยามาก่อน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ถ้าผมไม่ได้มาบวชเรียนคงเรียนที่หมู่บ้าน มีโรงเรียนมัธยม แต่คงมีค่าใช้จ่ายเยอะ ต้องขอพ่อกับแม่ คงเกเรหรือติดยาเพราะรุ่นพี่ส่วนมากจะติดยาขายสอนมาตั้งแต่เด็ก พ่อแม่หย่ากันตั้งแต่เราเด็ก ทุนในการเรียนก็มีน้อยจึงอยากให้มาบวชเรียน เพราะจะได้หาเงินเอง อยู่เองช่วยเหลือตัวเองได้ เวลาตายตายไปจะได้อยู่อย่างเข้มแข็ง ดูแลตัวเองได้ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ที่จริงผมก็กลัวสังคม โลกภายนอกถ้าเราเป็นฆราวาสเราอาจจะเสียอนาคตได้เช่น ไปติดเพื่อน ติดผู้หญิง ติดอบายมุข”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“แม่บอกว่าในเมื่อรู้ว่า สมองไม่เท่าเขา ก็ต้องขยันให้มากกว่าเขาเป็น 2 เท่า จะได้เรียนให้เท่าเขา คำนั้นครั้งเดียวที่แม่ว่า แม่สอนทำให้ผมจำมาถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้ได้เกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.5 มาตลอดตั้งแต่ ม.2 คนอื่นมองว่าเป็นการแข่งงวดกินไปแต่ผมมองว่าเป็นการใส่ใจจากแม่มากกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

2) ไม่อยากซ้ารอย เป็นความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่อยากเป็นเหมือนพ่อ พ่อคิดเหล้า เวลากินเหล้าก็สติเสีย จึงอยากเป็นคนที่ดี มีฐานะที่ดี มีคนเคารพนับถือในสังคม ดังนี้

“ตัวอย่างก็มีให้ดูครับ คือ พ่อ พ่อคิดเหล้า เวลากินเหล้าก็สติเสียไปเลย ผมเห็นภาพนี้มาบ่อยก็จดจำไว้ ไม่อยากเป็นเหมือนพ่อ อยากเป็นคนที่ดี ฐานะที่ดีมีคนเคารพนับถือ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

ดังนั้นประเด็นทบทวนตนเองทั้ง 2 ลักษณะคือก้าวข้ามบทเรียนชีวิตและไม่อยากซ้ารอย เป็นการก้าวข้ามบทเรียนชีวิต ความผิดพลาดตั้งแต่วัยเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน เพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดีอยู่ในสังคมที่ไม่ดีและการปฏิบัติตัวที่นอกกลุ่มนอกทางของผู้ให้

ข้อมูลหลักซึ่งได้ผ่านประสบการณ์นั้นมาแล้วและมองย้อนกลับไปไตร่ตรองถึงพฤติกรรมของคนที่ได้กระทำ

2.3.2 เข้าถึงวิถีชีวิตสามเณร สามเณรหมายถึงเหล่ากอหรือเชื้อสายของสมณะ มีสิกขาบท 10 ข้อ เมื่อสามเณรทำผิดสิกขาบท ข้อ 1 ถึงข้อ 5 จะขาดจากการเป็นสามเณรทันที (เหมือนปาราชิกของพระสงฆ์) ย่อมควรแก่การนาสนะคือขับไล่ออกจากวัด ถ้าผิดข้อ 6 ถึงข้อ 10 ก็จะมีการลงโทษตามสมควรแก่พระวินัย แต่สามเณรที่ขาดจากการบรรพชิตแล้ว เมื่อกลับตัวกลับใจ ก็จะมีการลงโทษตามสมควรแก่พระวินัย แต่สามเณรที่ขาดจากการบรรพชิตแล้ว เมื่อกลับตัวกลับใจ ก็จะทำให้สรณะและศีลใหม่ ความเป็นสามเณรก็คงอยู่เหมือนเดิม สามเณรมีกิจวัตรประจำวัน ต้องปฏิบัติตามพระวินัย ต้องมีสติ สำรวม ระมัดระวังกิริยาท่าทางให้มาก เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความสงบเรียบร้อย ญาติโยมเห็นแล้วเลื่อมใส ศรัทธา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าถึงวิถีชีวิตสามเณร สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1) **เข้าใจหลักธรรมนำไปปฏิบัติ** จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า การดำเนินชีวิตในทางสายกลาง นำความรู้ไปบูรณาการวางแผนชีวิตนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่น ความไม่คดโกง ไม่โลภมากเป็นการขัดเกลาจิตใจควบคุมสติของตนเอง ต้องควบคุมตัวเองให้ได้ทั้ง กาย วาจา ใจ ดังนี้

“วางตัวตามทางสายกลาง ไม่ต้องเคร่งหรือหย่อนกับชีวิตเกินไป”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“สิ่งเสพติดมีเยอะ ปัญหาทางสังคมทั้งด้านเทคโนโลยีมันพัฒนาไปเรื่อยๆอาจจะทำให้เด็กเสียคนได้ แต่พุทธศาสนาของเราตีกรอบไว้ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับนั้น คือบวชแล้วไม่ได้ไปเตร็ดเตร่อยู่กับกลุ่มเพื่อน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“ต่างจากเพื่อนฆราวาส สามเณรก็ไม่ได้ไปที่ยวตอนกลางคืน หรือที่โยมอยู่เยอะๆ อยู่แบบนี้ก็ดีแล้วครับ ไม่มีใครคอยมาตำหนิหรือล้อเรารับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“จะปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เอาความรู้ที่ร่ำเรียนมา ตอนบวชไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะไม่ประมาทในการใช้ชีวิต เรื่องยาเสพติดก็จะไม่ยุ่งเกี่ยว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“เป็นสามเณรต้องสำรวม ต้องพูดจาสุภาพ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่น ความไม่คดโกง ไม่โลภมากเป็นการขัดเกลาจิตใจควบคุมสติของตนเอง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“ถ้าเราวชก็จะเป็นเกราะป้องกัน การบวชเรียนเป็นการวางแผนชีวิต เพราะเป็นการปรากฏานของชีวิตในเรื่องระเบียบวินัย ไม่เกเร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“เรามีความรู้ด้านทางธรรมมาแล้ว ฉะนั้นเราจะรู้ว่าอันไหนควรทำ อันไหนไม่ควรทำ ควรมั่นคงในศีล ในธรรมอยู่ในกรอบ ในลู่ทางที่ดีไม่ทำให้เสื่อมโทรม คือเรารู้มาแล้วเราไม่ควรทำอย่างฆราวาสทั่วไปครับ เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“การมาบวชเรียนได้ประสบการณ์ชีวิต เราต้องรู้ตัวเอง ต้องควบคุมตัวเองให้ได้ กาย วาจา ใจต้องพร้อมทุกสถานการณ์ที่เจอ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

2) *ประโยชน์ตน* เป็นการทำให้ตนเองได้พัฒนามีชีวิตที่ดีงาม มีคุณค่า ห่างไกลจากความเสื่อม ช่วยทำให้จิตใจสงบผ่องใส เข้าใจและยอมรับความจริงของชีวิต ดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมจากการศึกษาพบว่าการบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิด ประโยชน์กับตนเองสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ลักษณะ ได้แก่

(1) พัฒนาคณะตนเอง ทำให้ตนเองดีขึ้น ให้เจริญขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่างๆ พัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา จากการศึกษาคพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก พัฒนาคณะตนเองด้านความมีวินัยในการตื่นเช้าบิณฑบาต มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนเองทำงานเอง ชักฟ้เอง หาอาหารมาฉัน การวางตัวในการปฏิบัติมีมารยาทมากขึ้น ฝึกจิตใจให้สงบมากขึ้น มองเห็นสังคมในแง่ที่ดีขึ้น ดังนี้

“การบิณฑบาตก็มีวินัยในตนเองเพราะต้องตื่นแต่เช้าประมาณตีห้าครั้งตื่นสายก็ไม่ได้ปัจจัย ไม่ได้อาหารมาฉัน ต้องพึ่งตัวเองได้ลงมือทำด้วยตัวเองทำงานเอง ชักฟ้เอง หาอาหารมาฉันเองรู้สึกมีความรับผิดชอบมากขึ้นเราต้องมีวินัยในตัวเอง เหมือนสุภายิตที่พระพุทธเจ้าได้สอนไว้ว่า อัตตาหิ อัตโนนาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ช่วยส่งเสริมฝึกจิตใจเรามากครับ มันจะซึมซับเข้าไปทีละเล็กละน้อยพอมาบวชก็รู้สึกว่จิตใจสงบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ได้ประสบการณ์ตั้งแต่การลดความอายเวลาเจอหน้าผู้คน เรื่อง การพูด บุคลิกเวลาอยู่ต่อหน้าผู้คนเยอะๆ ผู้ใหญ่เขามาเพราะเขาศรัทธาในตัวเราอยู่แล้ว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“การบวชเรียนช่วยให้เรามองเห็นสังคมในแง่ที่ดีขึ้น ช่วยในเรื่อง การวางตัวการปฏิบัติมารยาท ธรรมะที่ผมศึกษาช่วยในเรื่องการ ไตร่ตรอง ถ้าผมทำอะไรที่พลาด พั้งไป อนาคตต่อไปอาจจะไม่มีอะไรดีขึ้นมาก็ได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“พัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าเพราะการบวชเป็นพระต้องฝึกฝน จิตสมาธิและปัญญาให้ดี จึงจะสามารถไปโปรดญาติโยมได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“เรามีความสงบเรียบร้อยขึ้น เป็นที่รักของภิกษุและ บรรดาญาติ โยมทั้งหลายที่เขามากราบพระ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ช่วยขัดเกลาครับ วางกฎระเบียบไว้ให้ปฏิบัติตาม พัฒนาด้าน จิตใจและปัญญาด้านอารมณ์มีนิดหน่อย แต่อาตมาไม่ค่อยแสดงอารมณ์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“พระวินัยขัดเกลาจิตใจให้เราเป็นคนดี เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดี ขึ้น เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เกรง ขยันที่จะเรียนมากขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ช่วยขัดเกลาจิตใจ ปรับเปลี่ยนนิสัยเราด้วยครับ เปลี่ยนแปลงทั้ง นิสัยและมารยาท และเรื่องความสะอาดครับ เปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น ทำให้เราแข็งแกร่งขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“จะบวชต่อก็คือชอบอ่านธรรมะเพราะทำให้จิตใจสงบขึ้น เวลา มีคนแกล้งเราก็เฉยๆ ไม่ตอบโต้ ก็เขียนงาน ทำงานของตัวเองไป”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“การบวชเรียนสอนให้เรารู้ว่าอันไหนดี ไม่ดี ควรทำหรือไม่ควร ทำ อันไหนถูก อันไหนผิด ไม่เสี่ยงเรื่องยาเสพติด เรื่องติดเที่ยวหนีเที่ยว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ช่วยฝึกให้เราช่วยเหลือตัวเองได้ไม่ต้องมีพ่อแม่ช่วยเช่น ต้องซักผ้าเอง ทำความสะอาดห้อง รับผิดชอบตัวเองมากขึ้น ฝึกให้เราใช้ชีวิตแบบลำพังจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ พัฒนาด้านอารมณ์คือมีความสุขกับเพื่อนเณรที่วัด พัฒนาพฤติกรรมเปลี่ยนนิสัยจากเกร เล่นเกมส์ มาเป็นคนดีขึ้น มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น ชอบอ่านหนังสือสิ่งประดิษฐ์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“พัฒนารับมากด้านการใช้ชีวิตครับ อยู่วัดกับอยู่บ้านคนละโลก กันเลยครับอยู่บ้านพ่อแม่คอยทำให้ทุกอย่างแต่อยู่วัดต้องทำอะไรทุกอย่างซักผ้าเอง ตื่นเช้าขึ้น การดูแลสุขภาพของตัวเองเวลาป่วยก็ไปหาหมอเอง ก็เป็นผู้ใหญ่ขึ้นดูแลตัวเองได้ พัฒนาด้านอารมณ์ เป็นคนที่พูดจาดีขึ้นแต่ก่อนเป็นคนที่พูดไม่ค่อยเพราะเท่าไรครับ ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ตอนเป็นฆราวาสเราคือ พ่อเป็นสามเณรเราต้องสำรวจ ทำให้เราสงบขึ้นนิดหนึ่งแต่ถ้าอยู่นาน ไปคิดว่าจะพัฒนามากกว่านี้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ตัวเราเองได้โยชน์มากที่สุด ได้ความรู้ ทำให้เปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ จิตใจ ทำให้สงบขึ้น สุขภาพกาย สุขภาพจิต สมบูรณ์แข็งแรง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ฝึกปฏิบัติการใช้ชีวิต ทำให้จิตใจสงบขึ้น และได้นำไปใช้ในการเรียนด้วยธรรมะที่เรียนนำมาช่วยขัดเกลาช่วยควบคุมอารมณ์ เห็นความเปลี่ยนแปลงครับด้านอารมณ์ ตอนนั้นเครียดแต่ตอนนี้ไม่เครียดแล้วปกติเป็นคนเรียนไม่ค่อยเก่งทำให้เราปรับตัวดีขึ้น ยิ้มขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ด้านพฤติกรรมที่ดีขึ้น นิสัยใจคอ ตอนเป็นฆราวาสจะเป็นคนอารมณ์ร้อน พอบวชก็ใจเย็นขึ้น สงบขึ้นตายาก็ชื่นชม ยินดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ด้านจิตใจคือจิตใจบริสุทธิ์สงบมากขึ้น การบวชเรียนไม่น่าเบื่อ ได้รู้จักความมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบมากขึ้น เสื้อผ้าต้องซักเอง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง มีระเบียบวินัยขึ้น เมื่อก่อนตื่นสาย ตั้งใจเรียนขึ้นเพราะไม่มีเวลาไปสนใจอย่างอื่นต้องควบคุมตัวเอง มีสมาธิมากขึ้น เมื่อก่อนสมาธิสั้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“การเรียนดีขึ้นคือถ้าเป็นฆราวาสก็จะมีแฟน บุตรี เหล่า อยู่ใน
ฝ่ามือคือทำไม่ได้เหมือนฆราวาสทำให้การเรียนดีขึ้น มีสมาธิเรียนเก่งขึ้น ในเวลาเรียนถ้าเรามี
สมาธิจิตใจจดจ่ออยู่ที่กระดาน เราก็จะ ได้ความรู้เพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“การบวชทำให้ผมได้ทบทวนตัวเอง จึงต้องปรับตัว ถ้ามีอารมณ์
โกรธจะทำให้ทะเลาะกัน ผมก็จะหลีกเลี่ยงโดยการเดินหนี ถ้าอารมณ์ดีขึ้นก็เดินกลับมาพูดคุยกัน
ใหม่ด้วยการขอโทษทำให้เราสบายใจขึ้นเยอะ ทำให้รู้ว่าปรับตัวได้คืออาจเป็นเพราะวุฒิภาวะ จึงเห็น
ถึงการพัฒนาของตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองเติบโตขึ้น มีวุฒิภาวะที่พร้อมเจอกับโลกภายนอก มีเหตุผล
เพิ่มขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(2) มีเวลาส่วนตัว คือเวลาที่อิสระจากการทำงานหรือหน้าที่ความ
รับผิดชอบ รู้สึกอิสระในการที่จะตัดสินใจทำอะไรตามใจชอบ เป็นการจัดแบ่งเวลาที่ใช้ในการ
ดำเนินชีวิต ทั้งเวลาในการทำงาน เวลาพักผ่อน เวลาที่ใช้ส่วนตัวเพื่อความสอดคล้องกับการดำเนิน
ชีวิต จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมีเวลานั่งทบทวนตนเอง มีเวลาอ่าน
หนังสือมากขึ้น จิตไม่ฟุ้งซ่าน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับการเรียนมากขึ้น ดังนี้

“มีเวลาอ่านหนังสือมากขึ้น ใช้โทรศัพท์ให้น้อยลงครับ เพราะ
ที่นั่นทบรูวิทยาไม่ให้พกโทรศัพท์ จึงทำให้เรียนดีขึ้น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับการเรียนมาก
ขึ้นครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“มีเวลาว่างที่จะมานั่งทบทวนตนเอง จิตไม่ฟุ้งซ่านเหมือน
ฆราวาส”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(3) สร้างโอกาส เป็นสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเป็นไปได้
จะต้องไม่ใช่อาศัยแค่ความฝัน แต่ต้องเกิดความมุ่งมั่นและฝึกฝน ใช้ต้นทุนภายในตัวคือการรู้จักคิด
มีความเพียรพยายาม สร้างโอกาสให้กับตนเองโดยการขวนขวายหาความรู้ด้วยการศึกษาเองบ้าง มุ
มานะหาโอกาสพัฒนาตนเองจากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนเป็นช่องทางแห่งโอกาสที่ทำให้ผู้ให้
ข้อมูลหลักได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม มีชีวิตทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น มีการวางแผน
อนาคตในการเรียน วางแผนชีวิตตัวเอง ดังนี้

“การบวชเรียนทำให้ได้ การศึกษา การปฏิบัติ และก็ได้เพื่อน การปฏิบัติเช่น การเข้าค่ายของพระเณร ค่ายปฏิบัติธรรมในค่ายมีสอนกรรมฐาน 4 นั่งสมาธิ นอนสมาธิ ยืนสมาธิ เดินจงกรม จุดเทียนส่องปัญญา”

ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“การบวชเรียนช่วยให้เราได้วางแผนอนาคต ช่วยให้เราใช้ชีวิตทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“ได้ความรู้มากขึ้นจากฆราวาสไม่มีความรู้ด้านทางธรรม แต่พอบวชเรียนได้ความรู้ทางธรรมมากขึ้นหลายอย่างมีวิชาบาลี กระจุกธรรม พุทธศาสนา มากกว่าฆราวาส ถือเป็นโอกาสที่เรามีความรู้มากกว่าเขา เขาไม่มีโอกาสได้เรียน แต่เรามีโอกาสได้เรียน ได้ศึกษายะอะกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“การบวชเรียนช่วยวางแผนชีวิต ปัจจุบันการบวชเรียนเป็นสิ่งหนึ่ง ที่ช่วยพัฒนาชีวิตเด็กชนบท เปิดโอกาสให้ศึกษาทั้งสายบาลี และสายสามัญ สายสามัญเป็นสายที่นิยมสุดสำหรับสามเณรเพราะเปิดโอกาสให้ศึกษาเรียนรู้เหมือนฆราวาสทุกอย่าง เวลาลาสิกขาออกไปสามารถเรียนต่อมหาวิทยาลัยได้ ถ้าไม่ลาสิกขาที่ยังมีมหาวิทยาลัยสงฆ์รองรับ มีเวลาว่างที่จะมานั่งทบทวนตนเอง จิตไม่ฟุ้งซ่านเหมือนฆราวาส”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(4) หาเงินได้เอง เงินจะสร้างความสำเร็จด้านอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งบุคคลมักให้ความสำคัญกับวิธีการหาเงินมากกว่ามูลค่าของเงิน เพราะเงินสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เงินสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าการบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักหาเงินจากการทำศาสนกิจตามวัด ไม่ต้องพึ่งพาครอบครัว มีเงินเก็บไว้เป็นทุนการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป และยังส่งเงินให้ครอบครัวเวลาพักผ่อน ข้าวปลาอาหารแห้งก็ส่งไปจนเจ้าครอบครัวได้อีกทาง ดังนี้

“ไม่ค่อยได้พึ่งทางบ้านเท่าไร ส่วนมากก็จะหาเงินจากการทำศาสนกิจตามวัด มีเงินเก็บประมาณ 3-4 หมื่นบาท เก็บไว้เป็นทุนการศึกษา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“เข้าหนึ่งก็ได้ 100 – 200 บาท ถ้าตื่นสายก็ไม่ได้ปัจจัยไม่ได้อาหารมาฉัน หาเงินจากการทำศาสนกิจตามวัด สามเณรบางรูปถ้าสวดไม่ได้เขาก็จะไม่นิมนต์ไป เป็นวิทยากรบางครั้งก็ได้ 500บาท เณรก็เก็บสะสมไว้เป็นทุนการศึกษา ส่วนมากจะไม่ได้ใช้หรอกครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“บิณฑบาตมาผมอาจจะหารสอง ซึ่งส่วนหนึ่งผมอาจจะนำไปซื้อของที่ผมอยากจะใช้เองและอีกส่วนหนึ่งผมจะส่งให้แม่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“การสวดเจริญพุทธมนต์ในงานอวมงคล งานมงคลทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน ส่วนมากก็ไม่ค่อยเยอะ ประมาณไม่เกิน 500 บาทเก็บทีละนิดแล้วนำไปฝากธนาคารเพื่อจะนำไปใช้ในระดับมหาวิทยาลัยต่อไปจะส่งให้ครอบครัวเป็นบางครั้ง เวลาครอบครัวมีปัญหาที่จะมาพึ่งสามเณร สามเณรก็ช่วยได้นิดหนึ่ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“บิณฑบาตขั้นต่ำ 20 บาทซื้อขนม ชื่อน้ำ บางส่วนเก็บไว้เป็นทุนการศึกษาไม่ได้ส่งให้ครอบครัวครับ เก็บไว้ใช้ส่วนตัวเพราะพ่อแม่บอกว่าไม่ต้องส่ง ให้เราดูแลค่าใช้จ่ายของตัวเองให้ดี เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินส่งเสีย พ่อแม่ไม่มีเงินให้ใช้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ใช้ชีวิตสบายกว่าฆราวาสหาเงินง่ายกว่าส่วนมากได้มาจากกิจนิมนต์แต่ถ้าเป็นฆราวาสต้องไปทำงานแลกเงิน เก็บไว้เป็นทุนการศึกษา มีออมไว้และเอาไปฝากครับ ส่งให้ครอบครัวบ้างครับแต่ส่วนมากจะเป็นพวกมามา ปลาทะเลบั้ง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“สบายครับ ทั้งใจและกาย กายก็ไม่ต้องทำงานหนักเหมือนฆราวาสเราหาเงินเองได้ที่มาจากกิจนิมนต์ ส่วนใจก็สบายใจที่ได้มาเรียนที่นั่นทพริวิทยาเพราะเพื่อนชอบลือว่าเรียนไม่เก่งเพราะจีเกียจทำการบ้าน จีเกียจอ่านหนังสือครับ เป็นบางครั้ง แต่มาที่นี่ไม่มีใครว่าเราเพราะต้องปรับพื้นฐานกันหมดทุกคนครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ช่วยให้มีเงินเก็บฝากธนาคารเป็นของตัวเองครับ เก็บไว้ใช้ยามจำเป็น ส่งให้ครอบครัวบ้างครับ แต่ไม่บ่อยและเป็นทุนการศึกษาต่อ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“เวลาไปบิณฑบาตได้บ้างจ้ะ มีเงินเก็บไม่ต้องใช้จ่ายอะไรมาก เก็บเงินส่วนนั้นไปฝากธนาคารบ้าง ส่งให้พ่อแม่ เป็นบางครั้งก็แล้วแต่ มีมากก็ให้มาก นำไปใช้บ้างตอนนี้มีเงินเก็บประมาณ 50,000 กว่าบาท”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“กิจนิมนต์งานศพได้เงินครั้งละ 200บาท เก็บไว้ใช้จ่ายทั่วไป”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ศาสนกิจได้ประมาณ 100-200บาทฝากไว้ครับ จบม.6จะได้มีเงินใช้ครับตอนนี้มีเงินเก็บเยอะครับไว้เรียนต่อมหาลัยจ่ายค่าห้องเป็นเดือน เดือนละ 20 บาทบ้าง บางครั้งก็ 100เอาไปใช้จ่ายตอนมีกิจกรรม เช่น ไหว้ครู ทำโคมลอยโคมแขวนวันลอยกระทงครับ บางครั้งก็ให้พ่อแม่และยายบ้างถ้ามีมากก็ให้มาก ถ้ามีน้อยก็ให้น้อยต้องจ่ายค่ารถที่บ้านอีก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“บิณฑบาตวันละไม่ต่ำกว่า 60บาท เงินส่วนใหญ่จะได้มาจากการบิณฑบาต กิจนิมนต์ไม่มีเลยเอามาโรงเรียนวันละ 20บาท อีก40บาทเก็บไว้ จะมีพระอาจารย์เก็บเอาไปฝากธนาคารทุกอาทิตย์ครับ ทุกๆวันพฤหัสบดี เก็บเงินส่วนนั้นไว้เป็นต้นทุนในชีวิต ไม่สามารถถอนได้จนกว่าจะจบจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยาครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“การบวชเรียนทำให้หาเงินเองได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“ศาสนกิจแล้วแต่เจ้าภาพจะถวาย ถ้าคนจนหรือพอมีพอกินก็ประมาณ 200บาท ถ้าคนรวยก็ 500บาทขึ้นไปแล้วแต่จะถวายแบ่งเป็น 3ส่วน ส่วนเก็บ ส่วนฝากและส่วนกิน คือส่วนเก็บจะเก็บไว้สำรองยามฉุกเฉิน ส่วนฝากก็จะเข้าธนาคาร ฝากอาทิตย์ละ200บาท ส่วนกินก็จะเอาไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“ได้ปัจจัยชาวบ้านมาถวายให้เป็นทุนการศึกษาให้ถวายให้ทุกปีเอาไปฝากธนาคาร ต้องบริหารเงินจากการบิณฑบาตและเงินจากศาสนกิจใช้ติดตัวมาโรงเรียนขั้นต่ำ 20 บาทถือว่าใช้น้อยกว่าฆราวาสหลายเท่า ใช้จ่ายในการซื้อน้ำ ซื้อขนมที่โรงอาหาร เณรก็เป็นเด็กเหมือนฆราวาสทั่วไปต่างกันที่สถานภาพการเดินทางเช่น กลับบ้าน หรือไปสอบต้องใช้เงิน ไม่มีเหมือนสมัยเก่าที่ให้ขึ้นฟรีเวลาไปบิณฑบาตได้เงินไม่ได้ใช้จ่ายก็ส่งให้ทางบ้าน ช่วยเหลือ ค่าน้ำ ค่าไฟ ใช้จ่ายอื่นของครอบครัว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(5) ภาคภูมิใจในตัวเอง เป็นสภาวะที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความโดดเด่นในการดำเนินชีวิตอันมีพื้นฐานของสุขภาพจิตที่ดี นำมาสู่ความสำเร็จได้ง่าย เป็นเสมือนแรงบันดาลใจช่วยให้ความปรารถนาบรรลุจุดหมายปลายทางตามที่พึงประสงค์ เป็นความรู้สึกในด้านบวก ซึ่งเป็นแรงเสริมของความรู้สึกที่ดี เคารพนับถือตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักภาคภูมิใจในตัวเองเมื่อได้มาบวชเรียนแล้วเห็นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของตัวเองในทางที่ดีขึ้น บุคคลรอบข้างก็เล็งเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงญาติโยมมีความศรัทธามากขึ้น คนรอบข้างชื่นชมยินดีทำให้พ่อแม่มีความสุข ดังนี้

“เพื่อนของพ่อแม่ก็มาชื่นชมยินดีเมื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงในตัว
 เณร ทำให้เณรรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองอยากจะบวชไปนานๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“มีความสุขครับ เห็นพ่อแม่มีความสุขและภาคภูมิใจในตัวเรา ถ้า
 ไม่ได้บวชคงจะเเกร ถ้าลาสิกขาออกไปก็จะไม่เเกรเพราะไม่อยากให้พ่อแม่เสียใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ภูมิใจครับสังกมญาติโยมศรัทธาในตัวเรามากขึ้น จากที่เป็น
 ฆราวาสอาจมีคนไม่ชอบเรา ตอนนี้ศรัทธามากขึ้น แต่ก็ยังอยากพัฒนาขึ้นไปอีกเพราะตอนนี้เรายัง
 เด็กลูกอยู่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

3) ประโยชน์ท่าน เป็นการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อ
 ตนเองและสังคม อันสร้างประโยชน์เพื่อผู้อื่น เพื่อส่วนรวม ตลอดจนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตการ
 ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ด้วยการบวชเรียน ส่งเสริมความดีงามด้วยการแบ่งบุญให้ท่าน จาก
 การศึกษาพบว่าประเด็นประโยชน์ท่านสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) แบ่งเบาภาระ ลูกทุกคนย่อมมีหน้าที่ตั้งใจเรียนหนังสือและเป็นคน
 ดีของพ่อแม่ แต่หน้าที่ของลูกไม่ใช่แค่สองสิ่งนี้เท่านั้นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่เมื่อมีโอกาส จาก
 การศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอยากช่วยลดภาระให้พ่อแม่ เรื่องการเรียนจึงตัดสินใจบวชเรียน
 เพราะการบวชเรียนไม่มีค่าใช้จ่าย เรียนฟรี ค่าเทอมไม่ได้เสีย อุปกรณ์การเรียนก็ไม่ต้องจ่าย กินฟรี
 อยู่ฟรี พักฟรี พ่อแม่ไม่ลำบาก ดังนี้

“ลดภาระให้พ่อแม่ ลดค่าเทอม ลดค่าเรียนต่างๆได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ได้ช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่บวชเรียนค่าศึกษาฟรี พักฟรี อยู่ฟรี พ่อ
 แม่ภูมิใจมีเราเป็นใหญ่เป็นโตได้ไปช่วยงานหลวง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“พ่อแม่ก็ภูมิใจที่เราช่วยแบ่งเบาภาระของท่านได้ ถ้าเราบวชจะทำ
 ให้พ่อแม่สบายใจ ไม่คิดอะไรมากนักช่วยลดปัญหาในครอบครัวเพราะการบวชค่าใช้จ่ายฟรี
 การศึกษาฟรี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“การบวชส่งเสริมความดีให้แก่พ่อแม่ ครูอาจารย์ คนที่เรานับถือ
 คนที่มีพระคุณต่อเรา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ผมเลือกที่จะบวชเรียนแบ่งเบาภาระให้พ่อแม่ ค่าเทอมก็ไม่ได้เสีย
อุปกรณ์การเรียนก็ไม่ต้องจ่าย กินฟรี อยู่ฟรี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ถ้าไม่ได้มาบวชเรียน คิดว่าจะเรียนสันติสุขครับ แต่ก็ไม่แน่ใจว่า
พ่อแม่จะส่งเรียน ไหวไหม เพราะมีค่าใช้จ่ายเรื่องค่าเทอม ชุด ค่าเดินทาง ค่าอาหาร พ่อแม่คงลำบาก
มาก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“ตอนนั้นถ้าไม่บวชเรียนคิดว่าจะเรียนที่บ้านครับ โรงเรียนเมืองลี
เป็น โรงเรียนรัฐบาล แต่มีแต่เด็กคือ เกือบทุกคนที่ท้องในวัยเรียน อีกอย่างแต่กลัวพ่อแม่เสียเงิน เสีย
ค่าเทอม เลยมาบวช อยากทดแทนบุญคุณ อยากมาเรียนที่นี้ถ้าไม่บวชเรียนต้องจ่ายเงินเยอะครับ ค่า
เทอม ค่าชุด อุปกรณ์เครื่องเขียน ค่าเดินทาง ค่าอาหาร กลัวจะเป็นภาระให้พ่อแม่เป็นหนี้ดีกว่าครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ถ้าไม่บวชก็น่าจะลำบากในเรื่องค่าเทอมเพราะแม่คงส่งเรียนไม่
ไหว”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ไม่ได้มาบวชเรียนคิดว่าต้องจ่ายเยอะครับ เพราะว่าโรงเรียนมันไม่
เหมือนกันอยากเรียน โรงเรียนที่ใกล้บ้านครับ แต่ค่าใช้จ่ายเยอะคิดว่าพ่อแม่ น่าจะส่งไม่ไหวครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายด้วยถ้าอยู่บ้านก็จะลำบากย่า ลำบากพ่อ
ต้องหาเงินส่งให้เรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

(2) อนุโมทนาบุญ คือการแสดงความชื่นชมยินดีในบุญหรือความดีที่
ผู้อื่นทำ อาจทำได้ด้วยการพูด การเขียนหรือการแสดงกิริยาก็ได้ เช่น เมื่อได้ยินเสียงข่าฆ้องกลองที่
วัดในตอนเย็น แสดงว่าพระท่านทำวัตรเย็นจบ ก็ยกมือไหว้เปล่งวาจาสาธุ เป็นการอนุโมทนาต่อ
พระสงฆ์ที่วัด หรือมีใครทำบุญแล้วมาบอกให้ทราบ พอทราบแล้วก็ยกมือขึ้นสาธุเป็นการ
อนุโมทนาบุญของเขาด้วย ให้ผู้อื่นรู้ว่าจิตเราเป็นกุศลร่วมกับเขาด้วย อย่างนี้คือได้กุศลอันเกิดจาก
มโนกรรมและวจีกรรมรวมกัน จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการบอก
บุญเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติมิตรได้ร่วมอนุโมทนาบุญ ช่วยส่งเสริมความดีให้แก่พ่อแม่ ครู
อาจารย์คนที่มิพระคุณที่เลี้ยงดูมาให้ได้บุญไปด้วย ทำให้ท่านเกิดความสุข เกิดความภาคภูมิใจ ดังนี้

“พ่อแม่เกิดความภาคภูมิใจที่เห็นณรรมาบวช”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ท่านมีความสุขมากด้วย คือผมกลับบ้านทุกครั้งพ่อแม่จะเห็น

ผ้าเหลือง ท่านก็ภูมิใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“การบวชส่งเสริมความดีให้แก่พ่อแม่ ครูอาจารย์ คนที่เรานับถือ

คนที่มีพระคุณต่อเรา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ช่วยแบ่งบุญให้ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“พ่อแม่ภูมิใจ มีความสุขที่เห็นชายผ้าเหลือง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“พ่อ แม่ ญาติๆภูมิใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“พ่อแม่คงจะภูมิใจมาก น่าจะเป็นความต้องการของท่านอยู่แล้ว เพราะท่านเป็นห่วง เนรมกลับไปเยี่ยม ไปหาท่านก็ดีใจ มีความสุข สบายใจที่ไม่ต้องห่วง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

(3) คนดีของสังคม ประกอบด้วย กายกรรมคือ การกระทำในสิ่งที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจ อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม วิถีกรรมคือ การพูดจาดี มีความอ่อนหวาน ซื่อตรงพูดในสิ่งที่สร้างสรรค์ ไม่พูดปดหรือพูดหลอกลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แก่ตนเอง มโนกรรมคือ การเป็นผู้มีความคิดด้วยจิตอันบริสุทธิ์ คิดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ คิดในทางที่สร้างสรรค์ ไม่คิดร้ายแก่ผู้อื่นเพียงเพราะผลประโยชน์ตน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีประสบการณ์ในการบวชเรียน ผ่านการจัดเถลามาแล้ว รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก เมื่อลาสิกขาไปจะเป็นคนดีของสังคม เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี จะช่วยดูแลวัดเป็นการตอบแทนที่วัดคอยอำนวยความสะดวก ดูแลช่วยเหลือในขณะที่เป็นสามเณร ดังนี้

“การบวชเรียนทำให้เราเป็นคนดีของสังคมพอลาสิกขาไปก็จะได้เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“การบวชเรียนทำให้เราเป็นคนดีของสังคม ทำให้ผู้ใหญ่รู้จักมากขึ้น เวลาไปค่ายหรือไปที่ไหนก็จะมีคนรู้จัก มีอาจารย์ มีคนมาไหว้ มาศรัทธาในตัวเรา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“เรามีประสบการณ์ในการบวช เราบวชมาแล้วเรารู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก เมื่อลาสิกขาออกไปจะได้เป็นคนดีของสังคม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“จะช่วยเหลือแล้วเป็นคนดีของสังคม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“ถ้าลาสิกขาแล้วจะเป็นคนดีของสังคมเพราะเราผ่านประสบการณ์หลายๆอย่างมาแล้ว รู้ว่าอันไหนดีไม่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“เราก็จะเป็นคนดีของสังคมครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID10)

4) ความหมายของการบวชเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความหมายของการบวชเรียนคือ การบวชเรียนเป็นตั้งใจบวชเพื่อเรียนรู้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมต้องปฏิบัติตนให้สำรวมภายใต้พระธรรมวินัย ศึกษาพุทธศาสนาเพื่อนำความรู้ไปใช้พัฒนาการตนเอง ดำเนินรอยตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรับใช้กับคนรอบ เน้นการเรียนและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการจำและการเรียนรู้ที่ดี ไม่ได้มุ่งหวังจะบวชตลอดไป อีกทั้งการบวชเรียนยังเป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดา ช่วยสร้างเสริมพระพุทธศาสนาให้คงนานยั่งยืน ดังนี้

“การเรียนรู้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“ตั้งใจบวชเรียนวัตถุประสงค์ของการบวชจริงๆก็คือต้องเรียนครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“คือการทดแทนบุญคุณบิดามารดา ลดภาระให้แก่พ่อแม่ ช่วยสร้างเสริมพระพุทธศาสนาให้คงนานยั่งยืน สามเณรคือ เหล่ากอแห่งสมณะ เปิดโอกาสให้เด็กยากจนให้ได้ศึกษาพระธรรมบาลี พระธรรมวินัยแบบพระสงฆ์ควบคู่กับสามัญแบบฆราวาส ทางพระถ้าใครได้นักธรรมชั้นเอกก็เทียบเท่ากับวุฒ ม.3 ถ้าได้เปรียญธรรม3ประโยคเทียบเท่ากับวุฒ ม.6 บางคนจบม.3สอบได้เปรียญธรรม3ประโยคก็สามารถต่อ มจร.มหาวิทยาลัยได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“เรียนทั้งทางโลกและทางธรรม ศึกษาเรียนรู้ให้สูงๆ ไปเรื่อยๆ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“การใฝ่หาความรู้เข้าตัวทั้งในทางธรรมและทางโลก ศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาการตนเอง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“การศึกษา เรียนรู้ที่ต้องอยู่ภายใต้ฟ้าเหลือง คือ เรียนเหมือนฆราวาสทั่วไป แต่ต้องปฏิบัติตนให้สำรวมภายใต้พระธรรมวินัย ศึกษาพุทธศาสนา ภาษาล้านนา คิดว่าได้ใช้ในชีวิตประจำวันครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ได้ความรู้ครบ ทั้งทางด้านศาสนากับทางโลกเป็นข้อคิดให้ตัวเองครับก็ทำให้รู้จักคนมากขึ้น เรียนรู้สิ่งรอบข้างได้มากขึ้น รู้จักสังคมภายนอก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“การบวชเรียนคือการที่เรียนแล้วได้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม และตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ไปด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“เรียนในพระธรรม เช่น กะฐี พุทธวินัย สามารถสอบคัดเลือกนักธรรมตรี นักธรรมโทและนักธรรมเอกต้องทำตัวให้อยู่ในธรรมวินัยควบคู่กับการเรียนทางโลกเพื่อนำความรู้ไปใช้กับคนรอบข้าง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 (ID 9)

“ศึกษาวิชาความรู้เหมือนฆราวาสควบคู่กับเรียนพระพุทธศาสนากับบาลีคือการเรียนทางธรรม จะได้ไม่เดินทางผิดให้ดำเนินรอยตามพระพุทธเจ้า ตามคำสอน เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“การทำให้มีมารยาท มีระเบียบวินัยในชีวิต มีความสงบไม่มีการทะเลาะวิวาทถือว่าเราได้เรียนเยอะกว่าคนอื่นทั้งทางโลกและทางธรรม”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“การบวชเพื่อเรียน มุ่งในการเรียนเป็นหลัก เรียนทางธรรมควบคู่กับทางโลกสายสามัญทั่วไป เน้นทั้งการเรียนและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการจำและการเรียนรู้ที่ดี ไม่ได้บวชเป็นพระสงฆ์ที่เน้นปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

“ในทางพระพุทธศาสนาการบวชคือการทดแทนบุญคุณพ่อแม่อยู่แล้ว และเพื่อให้ท่านสบายใจไม่ต้องมาเป็นทุกข์เป็นร้อน การบวชเรียนในความหมายของเณรเป็นสิ่งที่ดี สำหรับเด็ก ๆ ที่ไม่มีโอกาสทางสังคม สำหรับเด็กที่ขาดความอบอุ่นทางครอบครัว เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็ก ๆ ชนบทหรือคนที่มีปัญหาในชีวิต เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้มาศึกษาหาความรู้ เพราะถ้าเรา เรียนเหมือนฆราวาสจะทำให้ผลอจิด เผลอใจไปทำในสิ่งที่ไม่ดี การเป็นฆราวาสมีหลายสิ่งที่ต้อง เรียนรู้และผิดพลาด เช่น เรื่องผู้หญิง การเรียน การบังคับขู่เงินทางครอบครัว การคบเพื่อนก็จะมีส่วน ร่วมในความคิด การตัดสินใจชวน ไปกินเหล้า กินเบียร์ เรื่องยาเสพติด พอเราติดเพื่อนก็หาย เหลือ แต่พ่อแม่ที่อยู่เคียงข้างคอยแก้ไข แตกต่างจากการที่มาบวชเรียนเพราะ ไม่มีพ่อแม่เข้ามาเกี่ยวข้องเรา ต้องดูแลตัวเอง รู้ตัวเอง ควบคุมตัวเองให้ได้ ต้องมุ่งอย่างเดียวคือการเรียนหนังสือ ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

ดังนั้นการเข้าถึงวิถีชีวิตสามเณรทั้ง 4 ลักษณะคือ เข้าใจหลักธรรมนำไป ปฏิบัติ ประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านและความหมายของการบวชเรียนพบว่า การบวชเรียนทำให้ ผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นเปลี่ยนแปลง พัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เข้าใจ หลักธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เข้าใจความหมายของการบวชเรียน เอาความรู้ที่ร่ำเรียน มานำไปปฏิบัติปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้านความไม่คดโกง ไม่โลภมากเป็นการขัดเกลาจิตใจ ควบคุมสติของตนเอง ฝึกฝนจิตสมาธิและปัญญาให้ดีเป็นประ โยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริม ความดีให้แก่พ่อแม่ ครูอาจารย์ คนที่นับถือ คนที่มีพระคุณทำให้ท่านภาคภูมิใจถือเป็นการทดแทน บุญคุณ แบ่งบุญให้ท่านได้เกาะชายผ้าเหลือง อีกทั้งพอลาสิกขาไปก็จะได้เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี เป็นคนดีของสังคมต่อไป

2.3.3 เป้าหมายและความคาดหวังในอนาคต เป็นความเชื่อ เป็นความรู้ลึกลับนึกคิด ของบุคคลที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ต่อบางสิ่งบางอย่างที่ควรจะเป็น ความคาดหวังเป็นตัวบ่งชี้แห่ง ความสำเร็จซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจของแต่ละคนในการเลือกกระทำ เป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อน และเป็นแรงผลักดันที่จะช่วยให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีหวังซึ่งแต่ละบุคคลล้วนมีแนวทางและวิธีการ ในการสร้างความสำเร็จทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการสำรวจและประเมิน ความสามารถของตนเองว่ามีจุดแข็งและจุดบกพร่องในด้านใดและหาแนวทางที่จะพัฒนาจุดแข็ง ปรับปรุงจุดบกพร่องของตนเองให้ดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าประเด็นเป้าหมายและความคาดหวัง สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ลักษณะ ได้แก่

1) **การศึกษา** เมื่อมีเป้าหมายในการเรียน การศึกษาจะทำให้เกิดแรงจูงใจ มี ความขยันขันแข็ง ตั้งใจ พยายามที่จะเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเป้าไว้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ ข้อมูลหลัก มีการวางแผนโดยทำ mind mapping ทำตามขั้นตอนที่ตนเองกำหนด คาดหวังที่จะศึกษา ต่อในระดับที่สูงขึ้น ในคณะและสาขาที่ตนเองต้องการเรียนรู้ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ดังนี้

“อยากเรียนต่อถ้าสอบได้มหาวิทยาลัยคงบวชเรียนต่อไป จบออกมาจะได้มีงานทำ จะทำตัวให้เป็นคนที่ดี มีคนนับถือ หางานดีๆทำ เลี้ยงดูพ่อแม่ที่ดี เลี้ยงพ่อแม่ได้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“คาดหวังสูงสุดคือ ม.เชียงใหม่ เพราะญาติอยู่ที่เชียงใหม่พอดี รองลงมาคือ ม.ขอนแก่น, ม.นเรศวร ที่ต่ำสุดคือ ม.จุฬา แต่ที่หวังที่สุดคือ ม.ราชภัฏเชียงใหม่ ที่ผมหวังคือผมอยากอยู่ช่วยพ่อแม่มากกว่า ปัจจุบันพ่อแม่มีปัญหาเรื่องเช่า ต้องแบกข้าวสาร แบกกระสอบ ผมอยากจะช่วยส่วนนั้นด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เอาตามภาพตั้งปณิธานไว้ว่าจะไม่สึกข่าจะบวชต่อในระดับมหาวิทยาลัย ตอนนี้ทำ mind mapping เกี่ยวกับอนาคตไว้แล้วว่าจะเป็นอย่างอะไรและนำไปติดตามห้องต้องตั้งใจให้มากขึ้น ทำเกรดให้ดีขึ้นกว่านี้อีกอยากเรียนสายวิทย์-คณิต จะติดตามงานที่ครูสั่งตลอด การเรียนพิเศษส่วนมากเป็นการเรียนบาลีมากกว่าเพื่อไปสอบที่สนามหลวง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ถ้าจบ ม.3 ไปแล้วยังจะเรียนต่อที่นี้ครับ เพราะประหยัดเรื่องค่าใช้จ่าย แต่ยังไม่ได้คิดว่าจะเรียนสายอะไรครับ อยากบวชเรียนไปเรื่อยๆ ให้สูงที่สุด”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 (ID 4)

“วางแผนชีวิตเรียนต่อที่นี้เรียนสายศิลป์ภาษาครับ ถ้าจบ ม.6 แล้วจะเรียนครุศาสตร์ครับ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“เรียนต่อที่นี้ครับ แต่ยังไม่ได้ศึกษาว่าจะเรียนสายอะไร ใกล้เคียงๆคือคู่มือที่เพราะอยากเรียนให้จบ ม.6 แต่อนาคตยังไม่ได้วางแผน เรียนจนจบ ม.6 แล้วค่อยปรึกษาพ่อแม่ครับว่าจะเรียนที่ไหนดี”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 (ID 6)

“ต่อปวส.ครับในจังหวัดน่าน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“จะบวชนาน6ปี จะต้องทำให้ได้ ตั้งใจมาเรียน โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม จนจบ ม.6 วางอนาคตพอจบ ม.6แล้ว จะไปเรียนนายร้อย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“ถ้าจบ ม.3อยากเรียนช่างยนต์เพราะว่าช่วงแรกทางบ้านซ่อมรถแต่ช่วงหลังพ่อแม่ไปทำงานที่ได้หวั่น 2-3ปีแล้วจึงไม่มีใครทำ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 (ID 11)

“คงจะลาสิกขาต้องดูก่อนว่าจะไปเรียนที่ไหน อย่างไรอีกที ถ้าเราสอบไม่ติดมหาลัทธิรัฐ ที่โรงเรียนก็มีทุนเรียนต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์รองรับอีกทาง”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID12)

“ตั้งใจเรียนสายวิทย์คณิต เพื่อไปศึกษาต่อด้านเทคนิคการแพทย์ ออกไปตรวจปีศาจะ ตรวจอุจจาระ สำหรับคนที่อยากรู้โรคที่ตรงกับโรคที่เขาเป็นจริงๆ อยากช่วยเหลือคนอื่น ไม่อยากให้คนอื่นมารับเคราะห์เหมือนพ่อ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID14)

2) อาชีพในฝัน อาชีพที่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเรียกว่าวิชาชีพ เช่น วิศวกร แพทย์ พยาบาล ทนายความและอาชีพที่ถูกกฎหมายและศีลธรรมเรียกว่าสัมมาชีพ เช่นค้าขาย หากบุคคลสามารถเลือกประเภทงานที่เหมาะสมกับตนเองล้วนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก คาดหวังในอาชีพครูเป็นอาชีพที่สร้างคนสั่งสอนให้คนเป็นคนดี และอาชีพแพทย์ ตำรวจ ทหาร ที่สามารถดูแลช่วยเหลือปกป้องครอบครัวและประเทศชาติได้ และมีอาชีพสำรองอื่นๆตามความชอบและความถนัดเพื่อไว้ใจ เช่น อาชีพช่างยนต์ ไกด์นำเที่ยว สถาปนิก ดังนี้

“อยากเป็นครูครับ ถ้าได้ลาสิกขาไปก็อยากเป็นทหาร อาชีพสำรองก็ช่างถ่ายภาพเพราะเรียนไม่ค่อยเก่งครับแต่จะพยายามศึกษาให้เข้าใจ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 (ID 1)

“อยากเป็นคุณครูครับเพราะคุณครูเป็นอาชีพที่สร้างคนสร้างทุกอาชีพทุกอาชีพมีได้ก็เพราะครูช่วยอบรมสั่งสอนและชี้แนะแนวทางอนาคต”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ผมอยากเป็นครู ครูภาษาไทยอยากสั่งสอนทุกคนให้เป็นคนดี แบ่งปันความรู้ที่มีให้คนอื่น อยากเป็นเหมือนอาจารย์ที่เคยสอนเราเมื่อตอน ป.6 เขาเป็นคนอารมณ์ดี รักลูกศิษย์ คอยเป็นห่วง และไม่หวังความรู้ เวลาทะเลาะกับเพื่อนก็มีอาจารย์คอยให้คำปรึกษา”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“วางแผนอนาคตอยากเปิดอู่ซ่อมรถครับอยากต่อยอดอาชีพช่างยนต์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 (ID 7)

“อยากเป็นตำรวจ อยากช่วยเหลือครอบครัวและประเทศชาติ มีคุณตาเป็นต้นแบบ คุณตาเป็นตำรวจ ชื่อตรงเป็นคนนำเคารพ สอนให้เราเป็นคนมีระเบียบวินัย เวลาว่างจะสอนการบ้านด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 (ID 8)

“อยากเป็นครู ครูสอนภาษาอังกฤษ หรือเป็นไกด์นำเที่ยว ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรียนแล้วสนุก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“อยากเป็นสถาปนิกเพราะชอบ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“วางแผนชีวิตตัวเองตอน ม.ต้นก็คิด อยากเป็นตำรวจ เป็นครู เป็นทหาร ตอนแรกอยากเรียนเหมือนน้ำ เรียนวิศวกรรม จบมาค่าตอบแทนสูงเขาสร้างบ้านใหม่ ผมก็อยากมี อยากได้เหมือนอย่างเขาบ้าง แต่ตอนนี้อยากเป็นแพทย์ครับ เทคนิคการแพทย์”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

3) ความรู้แบ่งปัน การถ่ายทอดความรู้และการแบ่งปันความรู้จะสามารถทำให้นักพัฒนามีการพัฒนาและเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอด จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักจําแนกรู้ที่ตนเองได้ร้เรียนมาแบ่งปันผู้อื่นช่วยพัฒนาอาชีพพ่อแม่ส่งเสริมให้ใช้ปัญญาอินทรีย์แทนปัญญาเคมี ให้ความรู้และเป็นแกนนำในการต่อต้านยาเสพติดในชนเผ่าของหมู่บ้านเอาความรู้ทางธรรมไปเผยแพร่สืบทอดพระพุทธศาสนาได้ เช่นบรรยายธรรม ส่งเสริมให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ดังนี้

“ผมอยากจะทำเรื่องการศึกษาของผมไปช่วยพัฒนาอาชีพพ่อแม่ด้วย เรื่องของเทคโนโลยี ใช้ระบบน้ำอัตโนมัติ ควรใช้ปัญญาอินทรีย์แทนปัญญาเคมี เพราะพ่อแม่ใช้ปัญญาเคมีแล้วไม่ปิดปากเวลาพ่นยา ถ้าหากผมได้ศึกษาเกี่ยวกับพืชศาสตร์บ้าง ผมอาจจะแนะนำให้พ่อแม่ใช้ปัญญาอินทรีย์แทน ซึ่งผมจะหาข้ออ้างได้ว่าผมจบทางด้านนี้มา พ่ออาจจะนำไปใช้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 (ID 2)

“เพื่อจะไปใช้ชีวิตเป็นแกนนำให้ชนเผ่าไม่ติดยาเสพติด จะเสนอให้ผู้ใหญ่บ้านทำโครงการต่อต้านยาเสพติดเพราะสามเณรเจอสังคมาเสพติดมาตั้งแต่เล็ก ๆ มีคนมาเผยแพร่ความรู้ที่โรงเรียนครับ แต่ในหมู่บ้านไม่มีใครบอกครับเพราะแทบทุกบ้านก็มีเหมือนกัน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“เอาความรู้ทางธรรมไปเผยแพร่สืบทอดพระพุทธศาสนาได้เช่นบรรยายธรรม ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้มีความรู้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 (ID 13)

4) เลี้ยงดูครอบครัว สร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รับรู้เรื่องราวต่างๆ การใส่ใจ การคอยช่วยเหลือดูแลสมาชิกในครอบครัวเรื่องสุขภาพ อาหารการกิน เงินทอง การให้ความรักความห่วงใย จากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก วางอนาคตเมื่อลาสิกขาไปจะประกอบอาชีพที่ดี เลี้ยงดูครอบครัว จะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ให้สมกับที่เลี้ยงดูตนเองมาตั้งแต่เล็ก ดังนี้

“เลี้ยงดูครอบครัว พ่อแม่ พี่ชายให้สบายสมกับที่เขาเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เล็ก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

“ถ้าลาสิกขาออกไปและมีครอบครัวจะเอาตาและยายไปอยู่ด้วย อยากรู้อยากเห็นอยากทำอะไร”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 (ID 10)

“ตอนนี้ก็ส่งเงินให้ย่าบ้างเพราะย่าไม่มีเงินจะดูแลช่วยเหลือย่าจนแก่เฒ่าให้สมกับย่าเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เล็ก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 (ID 12)

“อยากจะตอบแทนบุญคุณแม่ อยากรู้อยากเห็น ก่อนที่จะไม่มีโอกาสเหมือนพ่อที่ไม่ได้ดูแล จะตั้งใจเรียนให้เก่ง อยากรู้อยากเห็น มีอาชีพที่ดีส่งเงินให้แม่ใช้ จะไม่ให้แม่ลำบาก”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 (ID 14)

5) **ประทับใจสถาบัน** โรงเรียนคือสถานที่ที่อบรมสั่งสอนหรือจัดการศึกษาให้แก่นักเรียน เป็นสถานที่ที่มีครู เพื่อน และบุคลากร เป็นสถานที่สำคัญที่ได้หล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อบรมบ่มนิสัยและให้ความรู้ มีอิทธิพลและมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้ก้าวสู่สังคมใหม่ที่ยิ่งใหญ่และมีรากฐานที่มั่นคง จากการศึกษาพบว่า สถาบันของผู้ให้ข้อมูลหลัก เปิดโอกาสทางสังคม สำหรับเด็กที่ขาดความอบอุ่นทางครอบครัว เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กๆ ขนบหรือคนที่มีปัญหาในชีวิต เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มาศึกษาหาความรู้ เป็นโรงเรียนของสามเณรโดยตรงและมีการเรียนการสอนที่ดี เครื่องเรือนกฎระเบียบ สร้างจิตสำนึกที่ดีให้นักเรียน ดังนี้

“เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษา ขาดสิ่งไหนก็บอกฝ่ายวิชาการ เป็นโรงเรียนที่ดีมาก ถ้าจบจากนั้นทบรูสามารถเป็นชั้นผู้ใหญ่ที่ดีได้เลย ภูมิใจมากกับการที่ได้มาอยู่โรงเรียนนี้”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 (ID 3)

“ที่ทั้ง 2 คนของผมเคยเรียนที่นี่ เป็นศิษย์ที่นี่ ผมรู้สึกว่ามีกำลังใจที่จะเรียนที่นี่ ถ้าไปเรียนที่อื่นอาจไม่คุ้น ใจอยากบวช อยากรู้อยากเห็น เพราะที่นี่เป็นโรงเรียนของสามเณรโดยตรงและมีการเรียนการสอนที่ดี เครื่องเรือนกฎระเบียบ สร้างจิตสำนึกที่ดีให้นักเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 (ID 5)

ดังนั้นประเด็นเป้าหมายและความคาดหวัง ทั้ง 5 ลักษณะคือการศึกษา อาชีพ ในฝัน ความรู้แบ่งปัน เลี้ยงดูครอบครัวและประทับใจสถาบันของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าด้านการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักวางแผนศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไปตามความชอบและความสนใจ ส่วน

ด้านอาชีพมองหาทั้งอาชีพหลัก อาชีพรอง เน้นการดูแลช่วยเหลือเช่น ทหาร ตำรวจ และอาชีพครูที่สร้างคนสร้างทุกอาชีพสอนให้คนเป็นคนดี ประทับใจในสถาบันที่เปิดโอกาสให้ได้ศึกษาเรียนรู้ เปิดโอกาสทางสังคม จะนำความรู้ที่มีแบ่งปันให้กับพ่อแม่ และส่งเสริมให้คนในสังคมเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีต่อไป

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (interpretative phenomenology analysis:IPA) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิฑูรยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิฑูรยา พระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยคือ สามเณรจำนวน 14 รูป ที่มีคุณสมบัติที่จะให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1. เป็นนักเรียนพระภิกษุสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิฑูรยาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
2. เป็นผู้ที่จำวัดอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน
3. เป็นผู้พร้อมที่จะให้ข้อมูล ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive

Sampling)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviews) ที่แนวคำถามสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ โดยผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 14 ราย ระยะเวลา 40-90 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดบันทึกการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกแบบคำต่อคำ และทำการตรวจสอบความถูกต้องของการถอดบทสัมภาษณ์ด้วยการฟังบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยเริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทำความเข้าใจบทสัมภาษณ์ ผ่านการอ่านบทสัมภาษณ์ซ้ำหลายๆ ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยทำการใส่รหัสความ (Coding) จากข้อความในบทสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอความหมายที่สื่อถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำรหัสความที่ได้มาจัดเป็นประเภท (category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วทำการสรุปรวมประเภทของเนื้อหาหรือประเด็นย่อยมาสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพและด้านจิตวิทยา

6. ผลการวิจัย

ข้อค้นพบผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิตรธรรม จังหวัดน่าน” มี 3 ประเด็นคือประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบันและความงอกงามจากการบวชเรียน ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

6.1 ประเด็นประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน

ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กจนถึงก่อนบวช ประสบการณ์ในวัยเด็กมีผลต่อบุคลิกภาพเป็นอย่างยิ่ง เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบตามใจหรือทะนุถนอมจนเกินไปอาจเสียคนและไม่สามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ ส่วนเด็กที่ถูกทอดทิ้งเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยขาดความเอาใจใส่ อาจมีบุคลิกภาพเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย จนถึงขั้นเป็นพวกต่อต้านและแก้แค้น

สังคมและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ส่วนเด็กที่ได้รับการความรักความอบอุ่นอย่างสมบูรณ์ถูกเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจะมีบุคลิกภาพกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ มองโลกในแง่ดี ไร้เรงแถมใสและเอาใจใส่ผู้อื่น พื้นฐานของกรอบการเรียนรู้ มาจากแนวคิดที่มีต่อตัวเด็ก เด็กมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรมและสถานที่ พัฒนาการแรกสุดและการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นโดยผ่านการสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในครอบครัว ซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษาอันดับแรกและมีอิทธิพลต่อตัวเด็ก การได้เป็นส่วนหนึ่งคือการรับรู้ว่าเขาได้เป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบริเวณละแวกบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและในระดับกว้างขึ้น เด็กจะได้รับประสบการณ์จากหลากหลายวิธีที่แตกต่างกัน และจะนำประสบการณ์ ทักษะ ความคาดหวัง ความรู้และทักษะที่หลากหลายนี้มาใช้ในการเรียนรู้ของพวกเขา เมื่อบุคคลรับรู้และปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว แล้วจดจำเก็บไว้เป็นเสมือนบทเรียนชีวิต ทั้งประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้ เช่น การเดิน การนั่ง การยืน และแบบที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรับสัมผัส รวมทั้งอารมณ์และความคิด ถ้าหากบุคคลสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ก็สามารถกำหนดพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ บุคคลจะสำคัญหรือประสบความสำเร็จในชีวิตได้ล้วนเริ่มต้นจากการเพาะเชื้อแห่งความดี การบวชเรียนถือเป็นการบ่มเพาะแม้จะยังเป็นมวลเล็กๆแต่หากค่อยๆพัฒนาให้งอกงามขึ้นในใจด้วยความศรัทธา มุ่งมั่นฝึกฝนตนเองด้วยศีล สมาธิและปัญญาชีวิตของบุคคลนั้นย่อมพบกับความสุขและยังส่งผลดีนี้ไปถึงบิดามารดาผู้ให้ชีวิตของตน ต่อให้บุคคลอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมไม่ดี ชีวิตย่อมแจ่มใรรุ่งเรืองหมายปลายทางแต่ถ้ามาบวชเรียนแล้วชีวิตจะเจริญงอกงามขึ้น โดยประเด็นประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน สามารถแยกได้ 3 ประการคือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 วิถีชีวิต วิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย เป็นสังคมที่อาศัยอยู่รวมกันเป็นชุมชนในระดับครอบครัวเป็นครอบครัวขยายที่มีคนหลายรุ่นอาศัยอยู่รวมกัน คือ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ รุ่นลูก รุ่นหลาน รวมทั้งมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ใกล้ชิดกัน มีศูนย์กลางของชุมชนคือวัด เมื่อเวลาผ่านไป สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความคิด ค่านิยม อุดมการณ์การเมืองการปกครอง และบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้วิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักมีความแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าประเด็นวิถีชีวิตสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) **ภูมิหลัง** คือพื้นฐานครอบครัว ครอบครัวนับเป็นสถาบันแรกที่บุคคลสัมผัส เป็นจุดเริ่มต้นแห่งแรกที่ปลูกฝัง ให้แก่สมาชิกครอบครัวเพื่อให้อยู่ในกรอบของสังคม โดยพ่อแม่เป็นผู้รับผิดชอบที่ต้องดูแลบุตรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้บุตรเติบโตเป็นคนดีของสังคม เป็นประเด็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่าภูมิหลัง ครอบครัวสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ครอบครัวอบอุ่น เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ มีความผูกพันเป็น ตัวแปรความอบอุ่นและเกิดความสมานฉันท์ ให้ความรักและความเอาใจใส่ ทำให้สมาชิกใน ครอบครัวมีสุขภาพจิตดี ความรู้สึกนี้ล้วนสัมผัสได้ ครอบครัวที่ดีอยู่ที่การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา ของสมาชิกในครอบครัว บางคนต่างมีหน้าที่ของตัวเอง พ่อแม่อาจไปทำงาน ส่วนลูกๆต่างก็ไปเรียน ศึกษาหาความรู้แต่ก็มีบางช่วงเวลาที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา และทำให้รู้ว่ายังใส่ใจอยู่เสมอ สิ่ง เหล่านี้จะทำให้ครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่นมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ในครอบครัวผู้ให้ ข้อมูลหลัก มีความสัมพันธ์ รักใคร่ อบอุ่นดี สนับสนุนค้ำคูณเคียงกันดี พ่อแม่ผู้ปกครองคอยรับฟัง ปัญหาและเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยอบรมสั่งสอนให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนดี

(2) ผู้นำขาดหาย เป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ การสิ้นสุดชีวิต แต่งงานโดยการหย่าร้าง ขาดพ่อแม่หรือคนใดคนหนึ่ง จะมีผลต่อผู้ให้ข้อมูลหลักด้านความรัก ความ อบอุ่น แม้จะได้รับความรักหรือการอบรมสั่งสอนจากบุคคลรอบข้างแต่ก็ยังไม่มากพอ ที่จะทำให้ เกิดความรัก ความอบอุ่นที่สมบูรณ์ จากการศึกษาพบว่าประเด็น ผู้นำขาดหาย มีผลต่อผู้ให้ข้อมูล หลัก ด้านความคิด ความรู้สึก อารมณ์และพฤติกรรม กระตุ้นต่อการพัฒนาการทุกด้าน และหน้าที่ การอบรมเลี้ยงดูต้องตกอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลรอบข้างเช่น ปู่ย่า ตายาย

ดังนั้นภูมิหลังครอบครัวทั้ง 2 ลักษณะ มีอิทธิพลต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็น ผลมาจากการเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเชื่อมั่นในคนรอบข้าง โดยเฉพาะพ่อ แม่ เชื่อมั่นว่า พ่อแม่สามารถให้คำแนะนำอย่างเข้าใจ พุดคุยปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่ได้ มั่นใจในตนเอง มี ความภาคภูมิใจ จะสัมพันธ์กับความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถมีชีวิตที่ดี แม้จะแวดล้อมด้วยสิ่งที่เป็น อนุบายมุข ผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้าง ช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่แสวงหา ความหมายของชีวิต การสอน การเรียนรู้ จากคนรอบข้างหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวทำให้ผู้ให้ข้อมูล หลักเข้าใจสถานการณ์จะเป็นประสบการณ์ที่ดีในชีวิต

2) พฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ การแสดงทางพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยการ รับรู้ของร่างกายเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ค่อยๆสั่งสมในแต่ละวัน เมื่อบุคคลเห็นพฤติกรรมซ้ำๆใน สภาพเดิมๆจะเริ่มลอกเลียนแบบพฤติกรรมทางสังคม ทุกพฤติกรรมที่บุคคลพบเห็นใน ชีวิตประจำวันจะหล่อหลอมคุณภาพชีวิตในวันข้างหน้าเช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ดีและเลว ล้วนมีผลต่อการแสดงออกทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ บุคคลจะเริ่มปูพื้นฐานด้วยประสาทสัมผัสต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ จดจำ การฝึกหรือการปฏิบัติแสดง ออกมาให้สังเกตได้ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีรูปแบบการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ เช่น รู้ว่าอะไรเป็นความต้องการพื้นฐาน เกิดความรู้สึก อย่างไร เมื่อไม่ตอบสนองความต้องการและอะไรเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมต่างๆมีพฤติกรรมกรมการใช้ชีวิตสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

(1) ก้าวร้าว เกร การแสดงพฤติกรรมทางสังคมก็มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก ผู้ให้ข้อมูลหลักจะเปลี่ยนแปลงตามการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น กลุ่มเพื่อน หรือการเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีส่วนทำให้เกิดความก้าวร้าว การเลี้ยงดูที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว การโต้เถียง การทะเลาะหรือการทำร้ายร่างกายระหว่างผู้ปกครอง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดการลอกเลียนแบบและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่าประเด็นก้าวร้าว เกร เกิดจากหลายปัจจัย เช่น เห็นตัวแบบจากพ่อที่มีนิสัยนักเลงจึงแสดงพฤติกรรมเลียนแบบหรือเกิดการซึมซับ และเกิดจากตัวผู้ให้ข้อมูลหลักเองเข้าใจว่าความรุนแรงที่ประสบเป็นเรื่องธรรมดา สภาพทางสังคมเพื่อนก็มีอิทธิพลในการชักจูงหรือนำพาไปสู่การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เกร ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นเช่น ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนจนเกิดการชกต่อย ดื่มเหล้า ดื่มเบียร์ สูบบุหรี่ เล่นเกมส์ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ กลับบ้านดึก

(2) การเชื่อฟัง การที่จะให้บุตรหลานเชื่อฟัง พ่อแม่เป็นปัจจัยให้บุตร เรียนรู้ในทางที่ดี และบุตรมีทัศนคติใจประพฤติก้อยตาม การอบรมสั่งสอนเพื่อให้เกิดการเชื่อฟัง ควรสอนด้วยความรัก ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อบุตรหลานจะได้มั่นใจว่าพ่อแม่ดูแลด้วยความรัก จากการศึกษาพบว่าประเด็น เชื่อฟัง ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจบทบาท รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง เช่น ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน บ้าน ไม่เที่ยว ไม่เกร ไม่นอกกฏนอกทาง

(3) ความเหงา ความเหงาเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุแต่ทุกช่องทางล้วนมาจาก ความคิด จึงกล่าวได้ว่าเกิดความเหงาเพราะอะไร เมื่อรู้ว่า ความคิดก่อให้เกิดความเหงา รวมถึง ความรู้สึกต่างๆทั้งหมด ได้การจัดการความเหงาแบบเปลี่ยนภาพรวมของชีวิต จากการศึกษาพบว่า ประเด็นความเหงา มันคือความรู้สึกแหว่งแวง มีความรู้สึกเป็นทุกข์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก เวลาที่รู้สึก เหงามันคือความอยากรู้ว่ามีตัวตน รู้สึกเหงาเพราะกำลังแสวงหาความรัก เพราะเหตุนี้จึงเกิดความทุกข์ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงคิดว่าต้องมีแฟนเพื่อให้คลายเหงาและต้องตามหาพ่อ อยากไปหาพ่อเพื่อเติมเต็มความรักที่รู้สึกขาดหายไป

(4) ชุกชนตามประสา แบ่งเวลาเรียนรู้ เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมตามช่วงวัยของผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการศึกษาพบว่า เป็นประสบการณ์การใช้ชีวิตในแต่ละวัน เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของผู้ให้ข้อมูลหลัก ต้องการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ตามวัย เล่นชุกชนเพื่อความสนุกสนานตามประสาเด็ก ออกกำลังกายโดยการเล่นกีฬาทำให้เกิดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าประเด็นชุกชนตามประสา แบ่งเวลาเรียนรู้สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) สนุกสนานตามวัย โดยการเล่นน้ำ เตะบอลและเล่นเกมหลังเลิกเรียน และ 2) ทำหน้าที่ลูกช่วยเหลือบุพการี โดยการช่วยทำไร่ทำสวน ช่วยขายของ ยกของหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้นพฤติกรรมทั้ง 4 ลักษณะ คือก้าวร้าวเกร การเชื่อฟัง ความเหงาและ ซุกซนตามประสา แบ่งเวลาเรียนรู้ ของผู้ให้ข้อมูลหลัก บ่งบอกถึงการเจริญเติบโตและการเรียนรู้สิ่ง ต่างๆ อยากรู้ อยากลอง อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวเข้าใจพฤติกรรมของตนที่แสดงออกมา พฤติกรรมนั้นยังมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเองและสังคมอย่างเป็นระบบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเอง ได้แนวทางในการปรับตัวทำให้เกิดการพัฒนาช่วยให้เข้าใจ ผู้อื่นและเลือกเส้นทางที่เหมาะสมแก่ตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองต่อไป

3) *สังคมแวดล้อม* คือ กลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปอาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อ ช่วยเหลือพึ่งพาและตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งกันและกัน โดยมีลักษณะ ความสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาพบว่า ประเด็นสังคมแวดล้อม สามารถ แยกออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) *สังคมเลวร้าย* เปรียบเทียบ เป็นพฤติกรรมของคนทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ให้ข้อมูลหลักมีพื้นฐานทางสังคมแตกต่างกัน อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ แยกต่างหาก สังคมจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก จากการศึกษาพบว่าสังคมรอบข้าง เปรียบเทียบผู้ให้ข้อมูลหลักกับบุคคลอื่นคำพูดเหล่านั้นฝังอยู่ในจิตใจ จึงทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำ ใจในตัวเอง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการใช้ชีวิตแบบประชดประชันสังคม และสังคมรอบข้างยัง สุ่มเสี่ยงเรื่องของยาเสพติดเช่นสังคมชนเผ่าที่คูลกคลีและเห็นการเสพมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จาก ประเด็นสังคมเลวร้าย เปรียบเทียบ สามารถแยกสังคมออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) *สังคมนินทา* กล่าว ร้าย โดยการเปรียบเทียบผู้ให้ข้อมูลหลักกับพ่อว่าโตมากงคิดเหล้าและมีนิสัยเหมือนพ่อเปรียบเทียบกับ บุคคลอื่นและไม่อยากให้ลูกหลานเขามาเล่นกับผู้ให้ข้อมูลหลัก การใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงเป็นการใช้ชีวิตแบบประชดประชันสังคม โดยการเกาะกลุ่มแข่งรถ แข่งรถ ทำให้เกิดเสียงดัง สร้างความรำคาญจิตใจให้แก่ชาวบ้านละแวกนั้น และ 2) *สังคมยาเสพติด* โดยเป็นสังคมชนเผ่าที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นเรื่องการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน และสังคมแวดล้อมมีแต่คน เสพยา มีพวกค้ายาอยู่ใกล้ๆ บ้าน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเติบโตขึ้นมาในสังคมดังกล่าว จึงขาดการให้ การศึกษาและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติด

(2) *สังคมดี มีสุข* เป็นกลุ่มคนที่มาอยู่รวมตัวกันแล้วรู้จักหน้าที่ของ ตนเอง เริ่มต้นจากการมองที่ตนเองก่อนที่จะมองผู้อื่น มีความสามัคคี เคารพกฎ กติกาและทำหน้าที่ นั้นให้ดีที่สุด จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอยู่ในสังคมที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี มีผลต่อการ ใช้ ชีวิตประจำวันที่มีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี

ดังนั้น สังคมแวดล้อม ทั้ง 2 ลักษณะคือ สังคมเลวร้าย เปรียบเทียบและ สังคมดี มีสุข จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเฉพาะระดับครอบครัว ควรสร้าง ค่านิยมที่ดีให้กับบุตรหลาน พัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรม จริยธรรม ให้ดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข

ในระดับสังคมควรสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติดให้โทษ เมื่อตนเองพัฒนาแล้วสังคมก็จะมีการพัฒนาต่อไป

6.1.2 เหตุแห่งการบวชเรียน เมื่อบุคคลเข้ามาบวชด้วยสาเหตุต่างๆ กัน บางคนพ่อแม่บังคับให้บุตรหลานมาบวช บางคนถูกชักชวนให้มาบวช บวชเพื่อเลี้ยงชีพบ้าง บวชเพื่อหลีกเลี่ยงสังคมบ้าง และบวชเพื่อโอกาสทางการศึกษาบ้าง จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักยังอยู่ในช่วงวัยเด็ก บุคคลรอบข้างและสภาพแวดล้อมจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจในการบวชเรียน จากการศึกษาพบว่า ประเด็นเหตุแห่งการบวชเรียนสามารถแยกออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ รายละเอียดดังนี้

1) **ปัจจัย 4** คือปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตจะต้องเริ่มที่การตอบสนองความต้องการทางกายและความปลอดภัยมั่นคงก่อน เช่นมีความมั่นคงทางอาหาร มีบ้านเรือนที่แข็งแรง อาศัยอยู่อย่างมั่นคง การจะดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องทำงาน ใช้แรงงาน แลกมาเพื่อให้ได้ปัจจัย 4 สำหรับเลี้ยงตนเองและครอบครัว มนุษย์คือสัตว์สังคมมีการปฏิสัมพันธ์กัน เกิดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการจัดลำดับชั้นทางสังคม มีความต้องการยอมรับทางสังคม การแข่งขันในสังคมและการทำงาน เชื่อว่าคนเป็นพ่อแม่ ไม่คิดที่จะทอดทิ้งหรือไม่เลี้ยงดูบุตร แต่เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่และยกระดับให้เท่าเทียมกับผู้อื่นที่เขามีมากกว่า จึงจำเป็นต้องจากถิ่นฐาน จากครอบครัวอันเป็นที่รักเพื่อทำงาน หาเงินมาจุนเจือครอบครัวเพื่อให้มีอยู่มีกิน จากการศึกษาพบว่าประเด็นปัจจัย 4 สามารถแยกออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะคือ

(1) **แบ่งเบาภาระ** จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักล้วนเห็นว่าหน้าที่ของบุตร ไม่ใช่แค่เรียนอย่างเดียว การทำตัวให้เป็นประโยชน์ รู้จักแบ่งเบาภาระพ่อแม่ ก็ถือเป็นยาชูกำลังที่ทำให้พ่อแม่ มีกำลังใจในการทำงาน มีกำลังใจในการสร้างครอบครัวที่มั่นคง การบวชเรียนถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกที่จะช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว เพราะการบวชเรียนไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ลดค่าเทอม ลดค่าเรียนต่างๆ ได้ช่วยให้ท่านสบายใจไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร

(2) **หนทางแห่งโอกาส** ความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษาทำให้เกิดช่องว่างทางสังคม จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนถือเป็นหนทางแห่งโอกาสที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เลือกศึกษาเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิและความเป็นธรรม เป็นหนทางที่จะได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การบวชเรียนช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนหนังสือ ศึกษาให้สูงขึ้น จะได้มีอาชีพที่ดีต่อไป ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ถ้าไม่ได้บวชคงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพราะฐานะทางครอบครัวยากจน บางคนครอบครัวเจอวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ บางคนครอบครัวแตกแยกต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายายท่านแก่แล้วไม่สามารถที่จะส่งเสียด้านการศึกษาหรือเลี้ยงดูให้อยู่ดีกินดีได้ ถ้าไม่ได้บวชผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนอาจจะหลุดเข้าไป

ในวงจรของยาเสพติดซึ่งในชีวิตประจำวันก็คลุกคลีอยู่กับสังคมดังกล่าวอยู่แล้วสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา การบวชเรียนจึงเป็นหนทางแห่งโอกาสด้านการศึกษา

ดังนั้น ปัจจัย 4 ทั้ง 2 ลักษณะคือ แบ่งเบาภาระและหนทางแห่งโอกาส จึงจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เมื่อสามารถประกอบกิจการงานประสบความสำเร็จ ร่างกายแข็งแรง มีอารมณ์มั่นคง ไม่วิตกกังวล มีความอดทนต่ออุปสรรค ทำให้มีกำลังใจในการดำรงชีวิตที่ดี การบวชเรียนจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เล็งเห็นถึงโอกาสในอนาคตของตนเองด้านการศึกษา ด้านอาชีพและการเลื่อนฐานะทางสังคม เล็งเห็นถึงการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ โดยการแบ่งเบาภาระของท่านในเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

2) *หลีกเลี่ยงสังคมยาเสพติด* เขาชวนคืออนาคตของชาติ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลัก สังคมแวดล้อมก็มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยเช่นกัน การบวชเรียนจึงเป็นวิธีหลีกเลี่ยงสังคมสัมพันธ์ทั้งยาเสพติด สังคมอันธพาลและสิ่งล่อแหลม การปราบปรามเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ การป้องกันยังเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยการให้การศึกษาและความรู้เรื่องพิษภัยและโทษของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องเอาใจใส่บุตรหลาน ให้ความรักและความอบอุ่นแก่ครอบครัวเป็นที่พึ่งของบุตรหลานได้ เมื่อมีปัญหาสามารถพูดคุยแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ เพราะการใช้อารมณ์อาจทำให้เกิดการน้อยเนื้อต่ำใจ ก่อหิมใจและเตลิดออกจากบ้านไปพึ่งยาเสพติดและเสียอนาคตได้ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการ ดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้บวชเรียนเพราะหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติดในสังคมและเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองสบายใจ เพราะผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเป็นชาวเขาจึงเห็นการใช้สารเสพติดและคลุกคลีกับสังคมยาเสพติดเป็นประจำทุกวัน การบวชเรียนจึงเป็นวิธีการหลีกเลี่ยงเพื่อให้ตนเองได้รับการศึกษาและได้รับการพัฒนาในลำดับต่อไป

ดังนั้นประเด็นหลีกเลี่ยงสังคมยาเสพติด พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการ ดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้บวชเรียนเพื่อเป็นวิธีหลีกเลี่ยงสังคมสัมพันธ์ยาเสพติดเป็นหลัก สังคมอันธพาลและสิ่งล่อแหลมเป็นลำดับรองลงมา เนื่องจากสังคมแวดล้อมของผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเป็นชาวเขาซึ่งจะคลุกคลีกับยาเสพติดเป็นประจำและสังคมภายนอกปัจจุบันก็ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักเช่นกันจึงกลัวว่าบุตรหลานจะนอกถิ่นนอกรทาง

3) *ประสบการณ์คุ้นเคยคลุกคลีกับวัด* การได้รับการอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู พาเข้าวัดฟังธรรม ทำกิจกรรมต่างๆ ในวัดร่วมกับผู้อื่น เช่น กวาดลานวัด ล้างถ้วยชาม ถึงแม้จะเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็เป็นสิ่งที่หล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดของบุตรหลานเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ธรรมะกับเด็กจึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่เล็กๆ โดยค่อยๆ เติมให้ทีละเล็กละน้อย อาจจะหยิบยกคำสอน ข้อคิด นิทานธรรมะ หรืออื่นๆ ให้บุตรหลานได้ฟัง เช่น สอนให้มี

ความกตัญญู สอนให้ไหว้พระ ฝึกกราบที่หมอนก่อนนอน โดยบอกเหตุผลว่าทำไมต้องกราบเพราะ จะได้รับรู้ถึงความสำคัญ ควบคู่กับการฝึกให้มีความเมตตาต่อสัตว์ จากการศึกษาพบว่า ประเด็น ประสพการณ์คຸ້ນເຄຍຄູກຄືຄັບວັດສາມາດແຍກອອກມາเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) สืบทอด ปลุกฝัง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองเพื่อปลุกฝังให้บุตรหลาน ได้รับทั้งคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงรู้สึกลัวไม่ได้ถูกบังคับ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักถูก ปลุกฝังมาจากปู่ย่า ตายายตั้งแต่เด็กให้คຸ້ນເຄຍ คືຄືຄັບວັດ วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อทำบุญ ฟังธรรมเทศนา ตลอดจนพบปะสังสรรค์ ให้คนรุ่นหลังเกิดการซึมซับในขนบธรรมเนียม ประเพณี โดยไม่มีการบังคับและทำให้บุตรหลานอยากไปวัดเอง

(2) เห็นตัวแบบเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ให้ข้อมูลหลักกับตัวแบบซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการ เรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) การได้ เห็นตัวแบบเกิดการศรัทธา เกิดแรงบันดาลใจให้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เลียนแบบของตัวแบบ จากการศึกษา พบว่าตัวแบบของผู้ให้ข้อมูลหลักคือบุคคลใกล้ชิดที่มีความสนิทสนมหรือคຸ້ນເຄຍຄັບດີ เช่น พระสงฆ์ในหมู่บ้าน ญาติๆ ที่เคยบวชเรียนมาก่อน หรือรุ่นพี่ที่เคยเห็นมาตั้งแต่เด็ก บางคนพูดคุย ชักชวนให้มาบวชเรียน บางคนแม้ไม่ได้พูดแต่การประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกมาทำให้น่าเคารพ น่า นับถือหรือการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาและ นำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ

(3) ถูกชักชวน การโน้มน้าวความรู้สึกนึกคิดให้คล้อยตาม การชักชวน ที่มีประสิทธิผลสูงมีองค์ประกอบหลายส่วน แต่ส่วนสำคัญคือ การเร้าอารมณ์ ถูกเร้าจากภาพที่เห็น เสียงที่ได้ยิน และการแสดงออก เรียนรู้ที่จะใช้สติและวิจารณ์ญาณมีเหตุ มีผลในการตัดสินใจ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักล้วนถูกชักชวนให้มาบวชเรียนจากผู้ที่ผ่านมาประสพการณ์การ บวชเรียนมาแล้ว และเล็งเห็นถึงข้อดีในการบวชเรียนจึงเก็บมาเป็นอีกทางเลือกในด้านการศึกษา การแนะนำจากตัวแบบที่ดี น่านับถือทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมั่นใจที่จะบวชเรียนมากขึ้น

ดังนั้น ประสพการณ์คຸ້ນເຄຍຄູກຄືຄັບວັດทั้ง 3 ลักษณะคือ สืบทอด ปลุกฝัง เห็นตัวแบบเกิดการเรียนรู้และถูกชักชวน เป็นสิ่งที่รับรู้จากประสพการณ์คຸ້ນເຄຍຄູກຄືຄັບວັດล้วนได้รับการปลุกฝังความเชื่อ การเลื่อมใส ศรัทธาสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คำสอนของ ศาสนามีไว้เพื่อให้ทุกคนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ออกจากความมืดไปสู่ความ สว่าง ออกจากความวุ่นวายไปสู่ความสงบ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและแบ่งปัน ให้ผู้อื่นเกิดความสงบสุขและเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน การเห็นตัวแบบ หรือการถูกชักชวนโน้มน้าว จากผู้ที่ผ่านมาประสพการณ์การบวชเรียนมาก่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาบวชเรียน มีอิทธิพลต่อ การประพฤติ ปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก

4) *ความศรัทธาในการบวช* การที่จะบวชได้ต้องมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและมีอศยาศัยการครองตนอยู่ในบรรพชิตจึงจะเป็นภิกษุ สามเณรที่สามารถทำหน้าที่ของตน ได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ตามพระวินัย การบวชเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเพศคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นปุถุชนที่มีกิเลสหนาหนา ไปสู่เพศบรรพชิตที่เป็นเพศบริสุทธิมีหน้าที่ศึกษาพระธรรมและขัดเกลากิเลสด้วยการประพฤติปฏิบัติตามสิกขาบทในพระวินัย จากการศึกษาพบว่า ผู้บวชมีความศรัทธาในการบวช ต่างๆกันสามารถสรุปได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) *ตั้งใจบวชเรียน* การเข้ามาบวชเรียนเพื่อศึกษาหาความรู้ตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งด้านพระปริยัติธรรมและด้านวิธีปฏิบัติ ทำให้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญตามหลักสูตรของรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก มุ่งหวังที่จะเรียนในสายทางธรรม ควบคู่ไปกับทางโลกไม่ใช่จะบวชตลอดไป

(2) *ทดแทนบุญคุณ* การบวชเรียนเป็นการสนองคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดรวมทั้งหมู่ญาติ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่า การบวชเรียนช่วยให้พ่อแม่ได้อานิสงส์เกาะชายผ้าเหลืองไปสู่สวรรค์และเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลธรรมส่งไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว การบวชเรียนยังทำให้พ่อแม่เกิดความสบายใจไม่เป็นทุกข์เป็นร้อน

(3) *สืบทอดประเพณี* ประเพณีการบวชเรียน ใช้วัดเป็นแหล่งการศึกษา จึงมีการจัดการศึกษาให้กับคณะสงฆ์ที่อยู่ในวัด สอนทั้งวิชาหนังสือ และวิชาพระธรรมวินัย การบวชเรียนเป็นการพัฒนาชีวิต ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ถือการบวชเรียนเป็นการปรับปรุงสร้างสรรค์แก้ไขชีวิต เมื่อลาสิกขาไป ก็ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นคนมีสติปัญญา เรียกกันว่า “บัณฑิต” หรือ “ทิด” จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักบวชเรียนเพื่อหวังบวชตามประเพณี สืบทอดพระพุทธศาสนาไปด้วยตามหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ทำสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ

ดังนั้น ความศรัทธาในการบวช ทั้ง 3 ลักษณะ คือตั้งใจบวชเรียน ทดแทนบุญคุณและสืบทอดประเพณี มีความเกี่ยวข้องกันเพราะผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ได้เลือกเพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความศรัทธาที่มีความสอดคล้องกันผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าการเข้ามาบวชเพื่อศึกษาหาความรู้ตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งด้านพระปริยัติธรรมและด้านวิธีปฏิบัติตนเองจะได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญ พร้อมทั้งการบวชเรียนช่วยให้พ่อแม่ได้อานิสงส์เกาะชายผ้าเหลืองไปสู่สวรรค์และเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลธรรมส่งไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและเป็นการพัฒนาชีวิต เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ถือการบวชเรียนเป็นการปรับปรุงสร้างสรรค์แก้ไขชีวิต เมื่อลาสิกขาไป ก็ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นคนมีสติปัญญา

6.1.3 การเตรียมตัวก้าวเข้าสู่ชีวิตสามเณร เป็นการเตรียมความพร้อมด้านการเตรียมตัว ก็คือ การจัดการเรื่องส่วนตัวทุกเรื่อง การกิจหน้าที่การงานทุกด้านที่เกี่ยวข้อง อย่าให้มาเป็นอุปสรรคขัดขวาง หรือเป็นเหตุให้วิตกกังวลใจในเวลาที่มาฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติที่วัด ต้องไม่เป็นอะไรที่ต้องห้ามตามพระวินัย ด้านการเตรียมใจ คือ การปลุกศรัทธาในการบวชให้ถึงพร้อม ต้องคิดว่า เราจะมุ่งบวชเพื่อปฏิบัติ ชัดเกล้าจิตใจให้ใสสะอาด ไม่ให้ขุ่นมัวด้วยอำนาจกิเลส ราคะ โทสะ โมหะ อย่างที่เป็นอยู่ในฆราวาส เราจะทำตัวให้เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย ไม่เคืองรังด้วยทิฐิมานะ ไม่ว่าจะมีความรู้สูงส่งเพียงไหน จะทำตัวเป็นเหมือนผ้าเช็ดเท้า ที่รองรับฝ่าเท้าของคนทุกเพศทุกชั้นทุกวัย โดยไม่เลือกที่รักที่ชัง เราจะอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากทุกชนิด เท่าที่จะพึงอดพึงทนได้ เราจะไม่เห็นแก่การกินอยู่หลับนอนสุขสบาย เราจะพอใจใช้สิ่งของตามมีตามได้ เท่าที่ครูบาอาจารย์เห็นสมควรจัดสรรให้ ถ้าทำใจได้อย่างนี้ แสดงว่า มีคุณสมบัติ มีอุปนิสัยคู่ควรแก่การบวช จากการศึกษาพบว่าประเด็นการเตรียมตัวก้าวเข้าสู่ชีวิตสามเณรสามารถแยกออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) *เตรียมความพร้อมก่อนบวช* จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเตรียมความพร้อมก่อนบวชด้านร่างกายและจิตใจ โดยจากครอบครัวมาอาศัยอยู่ในวัด หลับนอนที่วัด ช่วยงานวัด ทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย ฝึกฝนตนเองด้านร่างกายเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ด้านจิตใจมีการเตรียมเรื่องพระกรรมฐานและทำสมาธิ เจริญปัญญา ฝึกสวด ฝึกทำวัตร จากการศึกษาพบว่าประเด็นเตรียมความพร้อมก่อนบวช สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) *ปูพื้นฐานจากเด็กวัด* คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องจากครอบครัวมาอาศัยอยู่ในวัด กินอยู่หลับนอนที่วัด ช่วยงานวัด ทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย เป็นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ศึกษาหาความรู้เรื่องวิธีปฏิบัติต่างๆก่อนที่จะบวชเรียน จากการศึกษาพบว่าการปูพื้นฐานจากเด็กวัด สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นจะได้เปรียบกว่าบุคคลอื่น เพราะมีโอกาสฝึกฝนตนเองด้านร่างกายเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ส่วนด้านจิตใจมีการเตรียมความพร้อมเรื่องพระกรรมฐานและทำสมาธิ เจริญปัญญาสำรวจตนเองก่อนที่จะเข้ารับการบรรพชา

(2) *จากบ้านสู่กำแพงวัด* จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องจากครอบครัว จากถิ่นฐานบ้านเกิด เตรียมข้าวของสัมภาระมาอาศัยภายในวัด เพื่อฝึกฝนตนเอง ฝึกท่องคำบวช สวดมนต์ ทำวัตร ซ้อมทำพิธีเสมือนจริง พร้อมกับผู้อื่นที่วัด เพื่อให้พร้อมก่อนที่จะบรรพชาเป็นสามเณร โดยมีพระอาจารย์ และพระพี่เลี้ยงคอยดูแล ช่วยเหลือเรื่องกฎ เรื่องการแต่งกายการครองผ้า การเดิน การฉัน

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมก่อนบวช ทั้ง 2 ลักษณะคือปูพื้นฐานจาก เด็กวัดและจากบ้านสู่กำแพงวัด มีความสอดคล้องกัน ความพร้อมด้านการเตรียมตัว ด้านการเตรียมใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างก็ฝึกฝนท่องคำขอบวชบรรพชา ไตรสรณคัมภ์ และศีล 10 ข้อให้ได้ด้วยตนเองเหมือนกัน หมั่นฝึกซ้อมพิธี เช่น การกราบ เพื่อให้การบรรพชาจะได้ไม่ติดขัดและเสร็จสมบูรณ์

2) *สังคมส่งเสริม* ผู้ปกครองก็เห็นสมควรและส่งเสริมให้ลูกหลานได้บวชเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และคาดหวังว่าลูกหลานจะได้รับการอบรมทางจิต ทางสมาธิ และปัญญา รวมทั้งได้รับการสั่งสอน หลักทางพุทธศาสนาเพื่อขัดเกลาให้เป็นคนดีของสังคม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการส่งเสริมจากครอบครัว และครอบครัวข้างสามารถแยกออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะคือ 1) ด้านติดต่อประสานงาน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองติดต่อกับทางวัดเพื่อบรรพชาให้แก่สามเณร และ 2) ด้านการจัดเตรียมสถานที่ ด้านงบประมาณ โดยทางโรงเรียน ทางวัดอำนวยความสะดวก

ดังนั้น สังคมส่งเสริม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับการส่งเสริมให้มาบวชเรียน จากครอบครัว และญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ช่วยเหลือสนับสนุนตั้งแต่การเตรียมงานบวชจนถึงเสร็จสิ้นพิธีบวชทุกคนดีใจ และภูมิใจ ส่วนพระอาจารย์หรือพระพี่เลี้ยงก็คอยดูแลช่วยเหลือด้านการแต่งกาย การกินอยู่หลับนอน อบรมสั่งสอนวิธีประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระวินัย

6.2 ประเด็นประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน

ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคลที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์การใช้ชีวิตภายในวัด ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกัน เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน นั่นคือศึกษาหาความรู้ พัฒนาตัวเอง โดยประเด็นประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบันสามารถแยกได้ 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 *การปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตสามเณร* คือ ประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในการพยายามปรับสภาพการเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคลที่เปลี่ยนไปจากชีวิตฆราวาสสู่การเป็นสามเณร ต้องเผชิญกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเป็นปัญหาบุคลิกภาพ ความต้องการ หรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นคือวัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรม บุคคลแวดล้อมคือพระภิกษุ สามเณร จนเป็นสภาพการณ์ที่สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลหลักก็มีสุขภาพจิตดี มีแบบแผนของการปรับตัวที่ดี เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเผชิญกับสภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความกดดัน มีความขัดแย้ง ไม่ว่าจะปัญหานั้น

จะเกิดขึ้นจากตัวผู้ให้ข้อมูลหลักเองหรือปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลหลักจะพยายามปรับตัวต่อสภาพที่เป็นปัญหาที่เขากำลังเผชิญนั้น ทำให้เกิดสภาวะความกดดัน หรือความเครียด ความวุ่นวายใจ และความกังวลใจค่อยๆคลี่คลายจนกระทั่งหมดไปในที่สุด ถ้าปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สามารถจัดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้ สภาวะความกดดัน หรือความเครียด ความวุ่นวายใจ และความกังวลใจยังคงอยู่ต่อไป อาจจะมีสาเหตุมาจากสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ หรือสภาพทางสังคม เมื่อสภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อตนเองด้านพฤติกรรมตลอด ทั้งความรู้สึกนึกคิด เมื่อพยายามทำความเข้าใจ ในเรื่องนั้นๆหรือเหตุการณ์นั้นๆได้ดีขึ้นจะเกิดเป็นแรงผลักดันให้พยายามปรับปรุงตัวเอง ตลอดทั้งพยายามสร้างเสริมในสิ่งที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าประเด็นการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตสามเณรสามารถแยกออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การปรับตัวทางกาย เป็นการปรับตัว พัฒนาทางกายเพื่อให้เกิดการเจริญงอกงาม ในอินทรีย์ 5 หรือทวาร 5 ได้แก่ ช่องทางการติดต่อสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ทั้ง 5 เป็นไปอย่างปกติ ไม่เป็นโทษ เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยได้ เข้ากับผู้อื่นได้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ต้องไม่เอาใจตนเป็นใหญ่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความผิดของตนเองได้ ยอมรับความสามารถของเพื่อนฝูง ไม่ตำหนิตัวบดทำลายเพื่อน ไม่ยกตนข่มท่าน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้จักรวมกลุ่มรวมหมู่คณะ ทำกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ให้กับสังคมได้ ประเด็นการปรับตัวทางกาย สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) อุปสรรคการกินอยู่หลับนอน ในการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลัก บางครั้งไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ แม้มันจะง่ายในสายตาของคนทั่วไปแต่อุปสรรคที่แต่ละคนเจอแตกต่างกันในแต่ละวัน บางครั้งอุปสรรคอาจเป็นแค่บททดสอบบางอย่างที่ต้องก้าวผ่านไปให้ได้ เมื่อผ่านไปแล้วจะกลับกลายเป็นบทเรียนและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ประสบพบเจออุปสรรคการดำเนินชีวิตคล้ายๆกันเพราะยังยึดติดจากที่เป็นนักเรียนฆราวาสมีอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน ได้กิน ได้เล่น สนุกสนานตามประสาเด็ก ยังมีพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเรื่องอาหารการกิน เรื่องข้าวของเครื่องใช้ การแต่งกาย เมื่อจากครอบครัวมาอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นจึงทำให้เกิดความลำบากเรื่องการปรับตัวในชีวิตสามเณร ที่ต้องอยู่ในกรอบของพระวินัยและกฎ ระเบียบของแต่ละวัดที่ตนจำพรรษาอยู่ ประเด็นอุปสรรคการกินอยู่หลับนอนสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) เกิดความหิว โดยต้องอดทนต่อหิวแก้ปัญหามาโดยการคิมนม บางรูปต้องแอบฉนเย็นเพราะการเป็นสามเณรอาจจะมี การผ่อนปรนบ้าง ไม่ได้เคร่งเหมือนดังพระภิกษุสงฆ์ หากแต่วัดป่าจะเคร่งมากกว่าวัดบ้านคือฉนได้แค่ครั้งเดียวในวันเวลา10โมง พอลุกจากที่นั่นก็จะฉนไม่ได้อีกในวันนั้น 2) ขัดสนเงินทอง การเป็น

สามเณรช่วงแรกอาจติดนิสัยจากการเป็นฆราวาสมาบ้างชื่อของฟุ่มเฟือยจึงทำให้ค่าใช้จ่ายไม่ลงตัว พ่อแม่ผู้ปกครองต้องช่วยออกค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน 3) *จริยวัตรเปลี่ยนไป* ทั้งด้านการอยู่ การกิน การนุ่งห่มเปลี่ยนไปจากการเป็นฆราวาสเพราะการเป็นสามเณรมีพระวินัยกำหนดให้ประพฤติกปฏิบัติที่สามเณรต้องคอยหมั่นศึกษาด้วยตัวเอง ต้องคอยดูแลช่วยเหลือตัวเองโดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ และ 4) *รู้สึกอึดอัด* จากบ้านสู่วัดทำให้เกิดความอึดอัดด้านการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ปรับให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมปัญหาที่เกิดขึ้นต้องใช้ความอดทน อดกลั้นและต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและหลีกเลี่ยงที่จะให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด

(2) ไม่มีอุปสรรค คือ การปรับตัวทางกายได้ดีในทุกสถานการณ์เป็นการบ่งบอกถึงการเตรียมความพร้อมมาก่อนที่จะบรรพชาได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่าสืบเนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลหลักคลุกคลีกับวัด ช่วยงานวัดและปูพื้นฐานจากเด็กวัดมาก่อน การปรับตัวจึงไม่ค่อยเป็นปัญหา สามเณรบางรูปมีปัญหาสุขภาพต้องทานยาตามที่หมอสั่งตอนเย็นก็ต้องกินอาหารเหมือนเช่นตอนเป็นฆราวาส

ดังนั้น การปรับตัวทางกาย ทั้ง 2 ลักษณะคืออุปสรรคการกินอยู่หลับนอนและไม่มีอุปสรรค จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักที่ปูพื้นฐานจากเด็กวัดหรือคลุกคลีกับวัดมาก่อน จะไม่มีอุปสรรคในการปรับตัวทางกาย เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่จากครอบครัวมาอบรมและเตรียมความพร้อมที่วัดจะเจออุปสรรคทางกายแตกต่างกันทั้งเรื่องการกิน การอยู่ การหลับนอนให้อยู่ภายใต้กฎ ระเบียบของวัด และพระวินัยที่สามเณรต้องปฏิบัติตาม ต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนรอบข้างเพื่อให้ตนเองปรับเปลี่ยนและใช้ชีวิตอยู่ในวัดได้อย่างราบรื่น

2) *การปรับตัวทางใจ* เป็นการปรับตัวทางใจสืบเนื่องมาจากความปรารถนาที่ตนเองมุ่งหวัง หรือความต้องการของตนเอง ชีวิตจะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ บางอย่างเกี่ยวกับบุคคลโดยตรง บางอย่างเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ระเบียบ ประเพณี อุปสรรคบางอย่างสามารถผ่านพ้นแต่อุปสรรคบางอย่างกลับมีอิทธิพล และขัดขวางความต้องการและความพยายามของตนเอง จนทำให้เกิด ความหงุดหงิด กระทบกระชวยใจ กลุ้มใจ วิตกกังวล ห่วงหา จึงต้องมีการปรับตัวทางใจให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กระทบจิตใจ สามารถแยกประเด็นการปรับตัวทางใจออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) *คิดถึง ห่วงหา* คือความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต้องจากครอบครัว ผู้ปกครอง บุคคลอันเป็นที่รัก ต้องจากถิ่นฐานที่เคยอยู่อาศัย มาอยู่ภายใต้กำแพงวัด ร่วมกับสามเณรคนอื่นๆซึ่งต่างคน ต่างมาจากหลากหลายแห่ง ถูกจำกัดบริเวณและขอบเขตของการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างไปจากวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความรู้สึกคิดถึงบ้าน คิดถึงพ่อแม่ ผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดถึงห่วงหา เป็นความรู้สึกทุกข์ ทรมานและได้สัมผัสกับ

ความเปลี่ยวเหงา ผู้ให้ข้อมูลหลักคิดถึงพ่อแม่ คิดถึงบ้าน มันท่วมท้นอัดจันร้องไห้เพราะไม่สามารถไปหาได้ เนื่องจากสถานะได้เปลี่ยนไป ทำได้เพียงโทรศัพท์เพื่อคลายเหงาในช่วงขณะนั้น

(2) วิตก กังวล คือการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเผชิญกับสถานการณ์ตั้งเครียด หรือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวซึ่งเกิดจากการนึกคิด ว่าตัวเองจะต้องเผชิญกับเหตุการณ์ในการเข้ามาบวชเรียน

(3) เบื่อหน่ายชีวิต คือ เบื่อหน่ายเพราะไม่ถูกใจ เป็นการยึดมั่นถือมั่นในชีวิต ไม่ยอมปล่อย ไม่ยอมวางเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้มีความทุกข์ใจ ยึดติดเรื่องราวในอดีต กังวลกับอนาคต จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความเบื่อหน่ายชีวิต มีการยึดมั่น ถือมั่นในชีวิต การเป็นนักเรียนฆราวาสที่มีอิสระในเรื่องการประพฤติ ปฏิบัติ เรื่องการแต่งกาย เมื่อเปลี่ยนสถานะเป็นสามเณรจึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตสามเณรที่ต้องนั่งห่มเหมือนใส่กระโปรงตลอดเวลา เบื่อหน่ายกับพระธรรมวินัยที่มีข้อบังคับเยอะมากจนคิดอยากจะหนีกลับบ้านไปหาครอบครัว

ดังนั้น การปรับตัวทางใจ ทั้ง 3 ลักษณะคือคิดถึงห่วงหา วิตกกังวลและเบื่อหน่ายชีวิต เป็นความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต้องจากครอบครัว ผู้ปกครอง บุคคลอันเป็นที่รัก ต้องจากถิ่นฐาน มาอยู่ภายใต้กำแพงวัด เผชิญกับสถานการณ์ตั้งเครียดหรือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ยึดติดเรื่องราวในอดีต กังวลกับอนาคตที่จะต้องเผชิญเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้มีความทุกข์ใจ

3) *ฝึกฝนทางธรรม* คือ การศึกษา เรียนรู้ให้เคยชิน ค้นเคยหรือเชี่ยวชาญให้เพิ่มพูนหรือมีประสบการณ์มากขึ้นในทางธรรม ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียนหรือการประพฤติปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่าสามารถแยกประเด็นฝึกฝนทางธรรม ออกมาเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) *ดีกรอบให้ปฏิบัติ* คือต้องประพฤติปฏิบัติตามข้อบังคับของพระธรรมวินัยว่าด้วยการยืน การนั่ง การเดินต้องสำรวม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ถูกดีกรอบให้ปฏิบัติ มีการฝึกฝนตนเอง ฝึกอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ สวดมนต์ ทำสมาธิ กรรมฐาน ทำความเข้าใจในเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆภายในวัดและภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อตนเองจะได้พัฒนามากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าสามารถแยกประเด็นการดีกรอบให้ปฏิบัติเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ คือ 1) *ข้อบังคับตามพระธรรมวินัย* ที่เกี่ยวกับด้านการประพฤติปฏิบัติการยืน การนั่ง การเดินเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบห้ามวิ่ง ห้ามเสียดัง ฝึกท่องสวดมนต์ สมาธิ กรรมฐาน ทำวัตรเช้า วัตรเย็นทุกวัน 2) *กฎของวัด* พระอาจารย์ตั้งกฎขึ้นเมื่อสามเณรทำผิดต้องโดนทำโทษ เพื่อให้เกิดความจำและการปรับเปลี่ยนที่ดีในตัวสามเณรเอง และ 3) *กฎของโรงเรียน* เพื่อให้นักเรียนดูเรียบร้อยเป็นปริมณฑลซึ่งอ้างอิงจากพระธรรมและวินัย เพื่อให้ดูน่านับถือ

(2) *จำกัดบริเวณ* คือการกำหนดขอบเขต กำหนดบริเวณ ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักว่าเวลาไหนควรอยู่หรือไม่ควรอยู่บริเวณนั้น สืบเนื่องมาจากความเชื่อ หรือวิธีปฏิบัติที่ทำสืบ

ต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ถูกเจ้าอาวาสสั่งจำกัดบริเวณ โดยแต่ ละวัดมีการสั่งห้ามผู้ให้ข้อมูลหลักออกนอกบริเวณวัด ต้องปฏิบัติตัวรักษาศีล เข้ากรรมฐาน ถือเป็น ความเชื่อทางประเพณีของภาคเหนือคือสามเณรต้องเริ่มที่การรักษา กาย วาจา ใจให้สะอาดบริสุทธิ์

ดังนั้นฝึกฝนทางธรรม ทั้ง 2 ประเด็นคือ ตีกรอบให้ปฏิบัติ และจำกัด บริเวณ เป็นการศึกษา เรียนรู้ให้คุ้นเคยหรือเชี่ยวชาญของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีประสบการณ์มากขึ้น ในทางธรรม ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียนหรือการประพฤติปฏิบัติโดยถูกตีกรอบให้ปฏิบัติตาม ข้อบังคับของพระธรรมวินัยว่าด้วยการยืน การนั่ง การเดินต้องสำรวม มีการกำหนดขอบเขต กำหนด บริเวณในการปฏิบัติตัวรักษาศีล เข้ากรรมฐาน ไม่ให้ออกนอกเขตกำแพงวัดตามความเชื่อทาง ประเพณีของภาคเหนือ

4) *สังคัมใหม่* คือสังคัมของพระภิกษุ สามเณร ที่ต้องมาอาศัยอยู่รวมกันใน วัด ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายคล้ายๆกัน คือศึกษา หาความรู้ด้านทางโลกและทาง ธรรม เพื่อพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่าประเด็นสังคัมใหม่ สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) เปิดใจรับเพื่อน เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสามเณรให้ มั่นคงถาวรและยั่งยืน ทุกคนต่างก็มีความต้องการคล้ายๆกัน คือความต้องการให้มีคนเข้าใจ เห็นอก เห็นใจ ต้องการความรักจากคนรอบข้าง การที่มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ ตนเองได้สนใจ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตั้งแต่ระยะใกล้ถึงระยะไกลตัว หากได้รับมิตรภาพตอบแทนจะ ทำให้เกิดความมั่นใจในการสานมิตรภาพต่อไป ถ้าได้รับการเพิกเฉย สิ่งที่ควรคิดเป็นอันดับแรกคือ ตนเองทำผิดอะไร ขึ้นตอนต่อไปคือปรับปรุงพฤติกรรม และวิธีสร้างสัมพันธภาพ โดยเรียนรู้ที่จะ เข้าใจผู้อื่น จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีวิธีการเปิดใจรับเพื่อน ไปทักทายทำความรู้จักกัน ต้องพยายามเข้ากับเพื่อนให้ได้ เพราะแต่ละคนมาจากที่ต่างๆกัน การเลือกคบเพื่อนที่ดีจะนำพาให้ ตนเองได้ดีไปด้วย

(2) เพื่อนดีชี้นำ เป็นการเลือกคบเพื่อนมีผลต่อการดำเนินชีวิตเพราะเมื่อ คบคนแบบไหนก็จะมีแนวโน้มเป็นคนลักษณะนั้น จึงควรมองหาเพื่อนที่ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ ซอบ ทำงาน ฝึกฝนเรียนรู้ ชวนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีทัศนคติเชิงบวก เพื่อจะได้ซึมซับสิ่งดีๆ เป็น กัลยาณมิตร ชวนไปในทางที่ดี ทางที่เจริญ ทางแห่งความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่หลากหลายและมีการเลือกคบเพื่อน การเลือกคบเพื่อนที่ดีทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตั้งใจเรียนมากขึ้น เพื่อนคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาที่ดี เป็นแรงสนับสนุนให้ตั้งใจเรียนและมี กำลังใจศึกษา เรียนรู้มากขึ้น

(3) สังคมสัมพันธ์ คือ สังคมรอบข้างของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเฉพาะปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนชมราวาสถุกเพื่อนชักชวนหรือบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ใช้สารเสพติดและสิ่งอบายมุขต่างๆ สังคมชนเผ่าเพราะผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเป็นชนเผ่าม้งได้รับการปลูกฝังและคลุกคลีกับสารเสพติดมาจากบรรพบุรุษ

ดังนั้นสังคมใหม่ ทั้ง 3 ลักษณะคือเปิดใจรับเพื่อน เพื่อนดีชี้แนะและสังคมสัมพันธ์ เป็นสังคมของพระภิกษุ สามเณรที่ต้องมาอาศัยอยู่ร่วมกันในวัด ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายคือศึกษา หาความรู้ด้านทางโลกและทางธรรม เพื่อพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา ต้องเปิดใจรับเพื่อนใหม่ เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนสามเณรให้มั่นคงถาวรและยั่งยืน การเลือกคบเพื่อนมีผลต่อการดำเนินชีวิตเพราะเมื่อตนเองคบคนแบบไหนก็จะมีแนวโน้มเป็นคนลักษณะนั้น

5) การใช้ชีวิต คือ การแสดงกิริยาท่าทางของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกิดร่วมกับสิ่งแวดล้อมเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือการรับเข้าทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก มีสติหรือไม่มีสติระลึกรู้ ชัดเจนหรือแอบแฝง โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ซึ่งการใช้ชีวิต จากการศึกษาพบว่าประเด็นการใช้ชีวิตสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) ถูกทำนองคลองธรรม เป็นการประพฤติ ปฏิบัติ ถูกต้องตามระเบียบวินัยของวัดและของโรงเรียน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเป็นนักเรียนสามเณรที่ต้องตั้งใจเรียน อ่านหนังสือให้มาก ฝึกสวดมนต์ ติดตามงานที่ครูสั่ง ฝึกท่องคำทำพิธีต่างๆ ให้ได้ ต้องปฏิบัติตัวให้หนักแน่นถือ

(2) พฤติกรรมหลงผิด เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในขณะที่บวชได้ทำผิดกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน เกิดกิเลสครอบงำทำให้อยากรู้ อยากลอง อยากทำ อยากเที่ยวเตร่ตามประสาเด็กวัยรุ่นทั่วไปซึ่งไม่ได้นึกถึงสถานะของตนเองซึ่งเป็นสามเณร

ดังนั้นประเด็นการใช้ชีวิตทั้ง 2 ลักษณะคือถูกทำนองคลองธรรมและพฤติกรรมหลงผิด เป็นพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในขณะที่บวชเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และทำผิดกฎระเบียบเกิดกิเลสครอบงำ โดยการถูกชักชวนหรือเกิดขึ้นจากความต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลักเอง ทำให้อยากรู้ อยากลอง อยากทำ อยากเที่ยวเตร่ตามประสาเด็กวัยรุ่นทั่วไป จนลืมนึกถึงสถานะปัจจุบันว่าตนเองคือสามเณร

6.2.2 การศึกษา เรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจากส่วนหนึ่งของการศึกษา การพัฒนาบุคคล การเรียนการสอน การฝึกฝนหรือมาจากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ทุกคนมีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย และการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ การเรียนรู้

จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่าประเด็นการศึกษา เรียนรู้สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) *การศึกษาทางโลก* เป็นความรู้ที่เกิดจากการเรียน บ้างก็เรียกว่า ความรู้ที่ฉลาดจากการเรียน ความรู้ที่เกิดจากการตรึกตรอง และความรู้ที่เกิดจากการอบรมให้ดีขึ้น เป็นการศึกษา เรียนรู้ให้เข้าใจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆที่กระทบต่อการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่าประเด็นการศึกษาทางโลกสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) *สายสามัญ* คือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระทรวงศึกษาธิการ กำหนด โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ และสาระเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนวเป็นต้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทุกด้านตามลำดับขั้นและหลักสูตรของสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก เรียนสายสามัญเหมือน โรงเรียนทั่วไปที่เน้นการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ

(2) *สายอาชีพ* ในการเลือกเรียนสายอาชีพจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ด้านความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงอายุ ศึกษาสถานการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานจากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความชอบเรียนสายอาชีพช่างยนต์ วางแผนอนาคตไว้ว่าอยากเปิดอู่ซ่อมรถ

ดังนั้น การศึกษาทางโลก ทั้ง 2 ลักษณะคือสายสามัญและสายอาชีพ เป็นความรู้ที่เกิดจากการเรียน ความรู้ที่เกิดจากการตรึกตรองและความรู้ที่เกิดจากการอบรมให้ดีขึ้น เป็นการศึกษา เรียนรู้ให้เข้าใจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทุกด้านตามลำดับขั้นและหลักสูตรของสถานศึกษา

2) *การศึกษาทางธรรม* คือ ปัญญาการอบรมทางศีลธรรมเป็นความจำเป็นของการศึกษาและการขัดเกลาบุคลิกลักษณะเป็นเป้าหมายที่ถูกต้องแท้จริง ให้ความสำคัญทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ เด็กต้องการความแข็งแกร่งด้านสติปัญญา ร่างกาย การเรียนรู้ เป็นการขัดเกลาศีลธรรม เผยแพร่คุณธรรม สั่งสอนมารยาท จากการศึกษาพบว่าประเด็นการศึกษาทางธรรมสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะคือ 1.ปริยัติธรรม 2.ปฏิบัติธรรม ดังนี้

(1) *ปริยัติธรรม* เป็นการศึกษาที่ได้จากตำรา จากครูอาจารย์ ซึ่งการศึกษาอย่างนี้เกิดจากสุตมยปัญญา และจินตามยปัญญา เป็นความรู้ที่ได้จากการฟังและการคิดจินตนาการจากพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมและความรู้ที่แสวงหาเพิ่มเติม กระบวนการนี้ทำให้เกิดการศึกษาที่เป็นระบบมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ศึกษาปริยัติธรรมตามหลักสูตรภาคบังคับของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนมากจะเป็นวิชาภาษาบาลี พุทธวินัยและวิชากระทุ้ เป็นหลักสูตรของกระทรวงศาสนา ฝึกเขียน ฝึกท่อง สอนใช้ศัพท์คำพูด คำบาลีแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

(2) ปฏิบัติธรรม คือ ทำจิตให้เข้าถึงเฉพาะในที่นี้หมายถึง การเข้าถึงที่เป็นความจริงคือการเข้าถึงความรู้สึกของตนเอง และเข้าถึงสิ่งที่ปรากฏกับความรู้สึกของตนเอง การเข้าไปมองเห็นความรู้สึกที่ปรากฏเช่น รูป รส กลิ่น เสียงหรือสิ่งที่มากระทบกายเกิดขึ้นมาแล้วดับไป เรียกว่าอนิจจัง เห็นความคงอยู่ ที่คงอยู่ไม่ได้ เรียกว่า ทุกข์ขัง เห็นความดับไปของความรู้สึกกลายเป็นของว่าง เรียกว่า อนัตตา ทั้งหมดคือการเข้าถึงเฉพาะ ซึ่งสามารถเข้าถึงด้วยสติ และสัมปชัญญะ ต้องเจริญสติ การเข้าถึงเฉพาะจะทำให้ใจเกิดความหนักแน่น ไม่หวั่นไหว ไม่รู้สึกชื่นชมยินดี ถูกดำเนินคดีเห็นก็รู้สึกเฉย วางเฉยได้ เรียกว่าปฏิบัติธรรม จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้มีการปฏิบัติธรรม ไหว้พระ สวดมนต์ ทำสมาธิ ฝึกอบรมเดินจงกรม สติปัฏฐาน 4 (ยืน เดิน นั่งและกราบสติปัฏฐาน) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น เพื่อพัฒนาตนเอง

ดังนั้นประเด็นการศึกษาทางธรรม ทั้ง 2 ลักษณะคือปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรม เป็นการอบรมทางศีลธรรม ปัญญา เป็นความจำเป็นของการศึกษาและการขัดเกลาบุคลิกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการศึกษาจากตำรา จากครูอาจารย์ ซึ่งการศึกษาอย่างนี้เกิดจากศุขมยปัญญา และจินตามยปัญญา เป็นความรู้ที่ได้จากการฟังและการคิดจินตนาการจากพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมและความรู้ที่แสวงหาเพิ่มเติมแล้วนำไปปฏิบัติให้เข้าถึงเฉพาะ ซึ่งสามารถเข้าถึงด้วยสติ และสัมปชัญญะ ต้องเจริญสติ การเข้าถึงเฉพาะจะทำให้ใจเกิดความหนักแน่น ไม่หวั่นไหว

3) รับผิดชอบหน้าที่ เป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นไปตามความคาดหวังหรือกำหนดขึ้น เป็นภาระรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานภาพและบทบาทที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจ มุ่งมั่นอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้งานสำเร็จลุล่วง จากการศึกษพบว่าประเด็นรับผิดชอบหน้าที่สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะได้แก่

(1) ศาสนกิจ เป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักปฏิบัติเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องที่พึงปฏิบัติและไม่ใช่ว่าเรื่องไกลตัว นำมาซึ่งความสงบ มีสมาธิและเป็นการสร้างบุญกุศลให้กับตนเองตลอดจนสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เช่น ทำหน้าที่เป็นวิทยากรสอนให้เยาวชนปฏิบัติธรรม เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ทำหน้าที่เป็นพระที่เลี้ยงคอกุญแจ ช่วยเหลือน้องเณรที่บรรพชาเข้ามาใหม่ จากการศึกษพบว่าประเด็นศาสนกิจสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะคือ 1) วิทยากร จากการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีโอกาสปฏิบัติงานวิทยากรโดยมีสอนถ่ายทอดพุทธบุตรสอนเด็กให้มีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา สอนปฏิบัติ

ธรรมให้เยาวชนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี รวมทั้งตนเองก็ได้ประโยชน์คือได้พัฒนาตัวเองไปด้วย และ 2) พระพี่เลี้ยง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีโอกาสปฏิบัติงานเป็นพระพี่เลี้ยง คอยดูแลช่วยเหลือน้องเณรที่บรรพชาเข้ามาใหม่ในด้านการใช้ชีวิตประจำวันและการประพฤติปฏิบัติ

(2) กิจของสงฆ์ คือภาระหน้าที่ตามพระวินัยกำหนด เรียกว่า กิจวัตร 10 อย่าง ที่พระสงฆ์ควรต้องทำ ไม่ใช่ใช้ความรู้สึกนึกคิดของพระสงฆ์หรือชาวบ้านพิจารณา เป็นหน้าที่ที่ควรทำให้เป็นแบบเดียวกันและสม่ำเสมอ จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีกิจวัตรประจำวันที่วัดคือการบิณฑบาตและมีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสเช่น เปิดวิหาร กวาดลานวัด ทำความสะอาดโบสถ์ เจดีย์ วิหาร และเมื่อมาถึงโรงเรียนหน้าที่หลักก็ต้องเรียนหนังสือและร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด จากการศึกษาพบว่าประเด็นกิจของสงฆ์สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะคือ 1) กิจวัตรทางวัด เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ภายในวัดที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทำเป็นประจำทุกวันตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าจนกระทั่งเข้านอนในตอนกลางคืน เช่น ตื่นนอน ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ แต่งตัว บิณฑบาต ฉันอาหาร กวาดกุฏิ สวดมนต์ ทำวัตร นอน เป็นการปฏิบัติซ้ำๆเป็นการฝึกฝน ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง และ 2) กิจวัตรทางโรงเรียน เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ภายในโรงเรียนที่ผู้ให้ข้อมูลหลักปฏิบัติเป็นประจำทุกวันตั้งแต่ก้าวเข้ามาในรั้วของโรงเรียนในตอนเช้าและหลังเลิกเรียนในตอนเย็น เช่น รวมตัวกันที่ศาลาการเปรียญในตอนเช้าก่อนขึ้นชั้นเรียนเพื่อทำวัตรเช้า สวดมนต์ ท่องกฎของโรงเรียน พบอาจารย์ที่ปรึกษา เข้าชั้นเรียนเพื่อเรียน ศึกษาหาความรู้ตามหน้าที่ของนักเรียน ฉับ และเรียนต่อในภาคบ่ายตอนเย็นหลังเลิกเรียนก็กลับวัดทำกิจวัตรที่วัดต่อไป

(3) กิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อเสริมทักษะประสบการณ์ให้กว้างขวางและสมบูรณ์มากที่สุด เน้นการปรับตัวเพื่อดำรงตนอยู่ในสังคม ช่วยเสริมสร้างด้านการเรียนรู้ด้านทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ตลอดจนทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย จากการศึกษาพบว่าประเด็นกิจกรรมสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 7 ลักษณะ คือ 1) เติบรุติงคปฏิบัติธรรม เป็นการจัดกิจกรรมของทางโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม เพื่อให้นักเรียนสามเณรไปปฏิบัติธรรมนอกสถานที่ ได้ปฏิบัติจริงเรื่องสวดมนต์ ทำวัตรปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมเดินจงกรม สติปัญญา 4 (ยืน เดิน นั่ง และกราบสติปัญญา) วิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น เพื่อพัฒนาจิตใจและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 2) จิตอาสา เป็นกิจกรรมบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์ เพื่อสามเณรจะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่สังคม เช่น ช่วยกันขัดและทาสีชั้นบันไดขึ้นวัดเขาน้อย ปลูกป่าที่สำนักงานสงฆ์ รู้จักแบ่งปันโดยเอาของไปแจกจ่ายชาวบ้านช่วงน้ำท่วม 3) ทัศนศึกษา คือการเรียนรู้นอกสถานที่ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อไปหาประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การทัศนศึกษามุ่งความสนุกสนาน

ผลิตเพลินเช่น ทศนศึกษาโดยไปทะเล ชมวิวทิวทัศน์ได้เล่นน้ำทะเล ส่วนการศึกษานอกสถานที่ เน้นการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์เช่น ทศนศึกษาโครงการแม่สอนไม่ให้เป็นหนี้ โครงการเกี่ยวกับเด็กทุนพัฒนาชีวิตความคิดควบคู่กับคุณธรรม 4) *เลี้ยงขอบคุณ* เป็นการเลี้ยงขอบคุณแม่บ้านและผู้เกี่ยวข้องในการทำอาหารเพลที่โรงเรียนให้สามเณรได้มีอาหารเพลฉันทุกวัน 5) *โยคะฤดูหนาว* เป็นกิจกรรมที่ปรับให้เหมาะสมกับสามเณร เพื่อคลายความหนาวเย็นในทุกเช้าก่อนเข้าห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงและปรับตัวก่อนเข้าฤดูหนาว อีกทั้งเป็นการป้องกันไข้หวัดตามฤดูกาล เป็นกิจกรรมหลังสวดมนต์ สมาธิ และก่อนเข้าเรียนทุกวัน 6) *วันสำคัญ* เป็นกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร เน้นการปลูกฝังให้รู้จักศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชาติและความเป็นไทย สืบทอดประเพณีท้องถิ่นและเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันลอยกระทง และ 7) *สภานักเรียน* เป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักการมีส่วนร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและเรียนรู้การเป็นผู้นำ

ดังนั้นประเด็นรับผิดชอบหน้าที่ทั้ง 3 ลักษณะคือศาสนกิจ กิจของสงฆ์ และกิจกรรมเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นภาระรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานภาพและบทบาทของนักเรียนสามเณร ภาระหน้าที่ตามพระวินัยกำหนด เรียกว่า กิจวัตร 10 อย่างที่พระสงฆ์ควรต้องทำ และในขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่ของนักเรียนในสถานศึกษาควบคู่ไปด้วย

6.2.3 การได้รับความช่วยเหลือ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาพบว่า สังคมรอบข้างร่วมมือดูแลช่วยเหลือผู้ให้ข้อมูลหลักได้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการศึกษาพบว่าประเด็นดูแลช่วยเหลือ สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) *การได้รับความช่วยเหลือจากทางบ้าน* บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวคือการรับรู้ของสมาชิกในครอบครัวต่อการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่เหมาะสมประกอบด้วย ความรักความอบอุ่น การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือกันด้านความเป็นอยู่ อาหารการกิน จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือจากทางพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติโยมผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้นำอาหารมาถวาย ช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการใช้ในการชีวิตประจำวัน เช่น ให้เงินไปโรงเรียนเพื่อซื้อขนมซื้อของจำเป็น คอยมาเยี่ยมเยียนถามทุกข์สุขอยู่เสมอ ดังนี้ 1) *ค่าใช้จ่าย อาหารการกิน* โดยครอบครัวออกค่าใช้จ่ายให้ในช่วงแรกตอนเข้ามาบวชเพราะต้องใช้จ่ายเงินในการไปโรงเรียน พ่อแม่มาถวายอาหารและมาเยี่ยมเยียนซื้อของมาให้ได้ถามทุกข์สุข

2) การได้รับความช่วยเหลือจากทางวัด วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ให้สามเณรได้เข้ามาพักอาศัย ช่วยจัดหาทุนอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตต่อไป จากการศึกษาพบว่าประเด็นความช่วยเหลือจากทางวัด สามารถแยกประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะได้แก่

(1) ที่พัก ที่อาศัย วัดอำนวยความสะดวกเรื่องที่อยู่ เป็นที่พักอาศัยขณะศึกษาเรียนรู้ อยู่ฟรี กินฟรี โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ

(2) ทุนการศึกษา จากการศึกษาพบว่า วัดส่งเสริมด้านการศึกษาโดยการช่วยเหลือให้เงินไปเรียนในแต่ละวัน ให้รางวัลแก่สามเณรที่เรียนดีตามระดับเกรดสร้างแรงจูงใจให้เรียนดีขึ้นและช่วยจัดหาทุนให้ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าวัดได้จัดการสอนเสริมในวิชาที่สามเณรไม่เข้าใจ จัดหาคอมพิวเตอร์ให้แก่สามเณรเพื่อรองรับการใช้สื่อเพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้านต่างๆ

3) การได้รับความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน โรงเรียนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะการดำรงชีวิต มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน และเสริมสร้างกัลยาณมิตรที่ดีในสังคมเพื่อนสามเณร จากการศึกษาพบว่าประเด็นความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ลักษณะได้แก่

(1) เรียนฟรี โดยโรงเรียนออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด เช่น อาหารกลางวัน รถรับส่ง ค่าเทอม ค่าหนังสือ อุปกรณ์การเรียน โดยไม่เป็นภาระของพ่อแม่ผู้ปกครอง

(2) ทุนการศึกษา โรงเรียนสนับสนุนทุนการศึกษาในการเรียน ทุนกิจกรรม ทุนการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย จัดหาผู้อุปถัมภ์ส่งให้เรียนจนจบมหาวิทยาลัย

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยโรงเรียนปรับพื้นฐาน สอนซ่อมเสริมให้แก่สามเณร ส่งเสริมการแข่งขันในระดับจังหวัดระดับประเทศโดยการรับ-ส่ง มีอาหาร มีเบี้ยเลี้ยงให้เวลาไปเรียนสายอาชีพก็มีรถคอยรับส่งฟรี

(4) ร่วมมือพัฒนา เป็นการร่วมมือของทางโรงเรียนกับทุกภาคส่วนเพื่อดูแลช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมของสามเณร

(5) กัลยาณมิตร เป็นสังคมพระภิกษุ สามเณรในโรงเรียนที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลในเรื่องการงาน การเรียน คอยแนะนำ สั่งสอนซึ่งกันและกัน

ดังนั้นการได้รับความช่วยเหลือทั้ง 3 ประเด็นคือ การได้รับความช่วยเหลือจากทางบ้าน การได้รับความช่วยเหลือจากทางวัดและการได้รับความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน เป็นการร่วมมือ ช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดี

6.3 ประเด็นความงอกงามจากการบวชเรียน

ความงอกงามจากการบวชเรียน คือภาพรวมเรื่องการศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การอบรมฝึกหัดขัดเกลา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนที่ดี มีคุณสมบัติต่างๆ เจริญงอกงามขึ้น จนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ เห็นประโยชน์ของการบวชแม้แต่จะบวชชั่วคราว ก็เป็นประโยชน์ที่ช่วยขัดเกลาให้ใช้ชีวิตงอกงามขึ้น เป็นผู้รับผิดชอบสังคมต่อไป โดยประเด็นความงอกงามจากการบวชเรียน สามารถแยกได้ 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.3.1 ทบทวนตนเอง เป็นการทบทวนพิจารณาตรวจสอบตนเอง เช่น คิดไตรตรองในตอนกลางคืน ถึงสิ่งที่ตนได้ทำเมื่อตอนกลางวัน หากขาดการทบทวนตนเองแล้วจะจมอยู่กับความชั่วร้าย ความลุ่มหลง ความเสื่อมโทรมล้วนเกิดจากการกระทำ ทบทวนทำให้เกิดจิตใต้สำนึกที่คอยควบคุมการกระทำต่างๆ ทำให้รู้หน้าที่ และสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ประเด็นทบทวนตนเองสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) **ก้าวข้ามบทเรียนชีวิต** เป็นเรื่องราวในอดีตที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ผ่านประสบการณ์นั้นมาแล้วและมองย้อนกลับไปไตร่ตรองถึงพฤติกรรมที่แสดงออกไป และมองย้อนสังคราะห์ข้อบกพร่อง ณ ขณะนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการดำเนินชีวิตแบบอิสระชอบเที่ยวเตร่ เกรง สุขบันเทิง กินเหล้า สังคมกลุ่มเพื่อนก็เป็นสังคมลุ่มเสี่ยงยาเสพติด เสี่ยงต่อการติดคุกติดตาราง ผู้ให้ข้อมูลหลักแล้วเพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดี คิดว่าถ้าไม่ได้บวชเรียนคงไม่ต่างไปจากสังคมกลุ่มเพื่อน

2) **ไม่อยากชั่วร้าย** เป็นความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่อยากเป็นเหมือนพ่อ พ่อติดเหล้า เวลากินเหล้าก็สติเสีย จึงอยากเป็นคนที่ดี ฐานะที่ดีมีคนเคารพนับถือในสังคม

ดังนั้นประเด็นทบทวนตนเองทั้ง 2 ลักษณะคือก้าวข้ามบทเรียนชีวิตและไม่อยากชั่วร้าย เป็นการก้าวข้ามบทเรียนชีวิต ความผิดพลาดตั้งแต่วัยเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อน เพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดีอยู่ในสังคมที่ไม่ดีและการปฏิบัติตัวที่นอกกลุ่มนอกทางของผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งได้ผ่านประสบการณ์นั้นมาแล้วและมองย้อนกลับไปไตร่ตรองถึงพฤติกรรม

6.3.2 เข้าถึงวิถีชีวิตสามเณร สามเณรหมายถึงเหล่ากอหรือเชื้อสายของสมณะมีสิกขาบท 10 ข้อ เมื่อสามเณรทำผิดสิกขาบท ข้อ 1 ถึงข้อ 5 จะขาดจากการเป็นสามเณรทันที (เหมือนปาราชิกของพระสงฆ์) ย่อมควรแก่การนาคสนะคือขับไล่ออกจากวัด ถ้าผิดข้อ 6 ถึงข้อ 10 ก็

จะมีการลงโทษตามสมควรแก่พระวินัย แต่สามเณรที่ขาดจากการบรรพชิตแล้ว เมื่อกลับตัวกลับใจ ภิภุจะให้สละและศีลใหม่ ความเป็นสามเณรก็คงอยู่เหมือนเดิม สามเณรมีกิจวัตรประจำวัน ต้องปฏิบัติตามพระวินัย ต้องมีสติ สำรวม ระมัดระวังกิริยาท่าทางให้มาก เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความสงบ เรียบร้อย ญาติโยมเห็นแล้วเลื่อมใส ศรัทธา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าถึงวิถีชีวิต สามเณร สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1) *เข้าใจหลักธรรมนำไปปฏิบัติ* จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจ หลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า การดำเนินชีวิตในทางสายกลาง นำความรู้ไปปฐากฐาน วางแผนชีวิตนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่น ความไม่คดโกง ไม่โลภมากเป็นการขัดเกลาจิตใจควบคุมสติของตนเอง ต้องควบคุมตัวเองให้ได้ กาย วาจา ใจ

2) *ประโยชน์ตน* เป็นการทำให้ตนเองได้พัฒนาชีวิตที่ดีงาม มีคุณค่า ห่างไกลจากความเสื่อม ช่วยทำให้จิตใจสงบผ่องใส เข้าใจและยอมรับความจริงของชีวิต ดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมจากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิด ประโยชน์กับตนเองสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ลักษณะ ได้แก่

(1) *พัฒนา* ทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่างๆ พัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก พัฒนาตนเองด้านความมีวินัยในการตื่นเช้าบิณฑบาต มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนเองทำงานเอง ซักผ้าเอง หาดอาหารมาฉัน การวางตัวในการปฏิบัติมีมารยาทมากขึ้น ฝึกจิตใจให้สงบมากขึ้น มองเห็นสังคมในแง่ที่ดีขึ้น

(2) *มีเวลา* คือ เวลาที่อิสระจากการทำงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้สึก อิสระในการที่จะตัดสินใจทำอะไรตามใจชอบ เป็นการจัดแบ่งเวลาที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งเวลา ในการทำงาน เวลาพักผ่อน เวลาที่ใช้ส่วนตัวเพื่อความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต จากการศึกษา พบว่า การบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมีเวลานั่งทบทวนตนเอง มีเวลาอ่านหนังสือมากขึ้น จิตไม่ ฟุ้งซ่าน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับการเรียนมากขึ้น

(3) *สร้างโอกาส* เป็นสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเป็นไปได้ จะต้องไม่ใช่อาศัยแค่ความฝัน แต่ต้องเกิดความมุ่งมั่นและฝึกฝน ใช้ต้นทุนภายในตัวคือการรู้จักคิด มีความเพียรพยายาม สร้างโอกาสให้กับตนเองโดยการขวนขวายหาความรู้ด้วยการศึกษาเองบ้าง มุ มานะหาโอกาสพัฒนาตนเองจากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนเป็นช่องทางแห่งโอกาสที่ทำให้ผู้ให้ ข้อมูลหลักได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม มีชีวิตทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น มีการวางแผน อนาคตในการเรียน วางแผนชีวิตตัวเอง

(4) หาเงินได้เอง เงินจะสร้างความสำเร็จด้านอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งบุคคลมักให้ความสำคัญกับวิธีการหาเงินมากกว่ามูลค่าของเงิน เพราะเงินสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เงินสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าการบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักหาเงินจากการทำศาสนกิจตามวัด ไม่ต้องพึ่งพาครอบครัว มีเงินเก็บไว้เป็นทุนการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป และยังส่งเงินให้ครอบครัวเวลาขาดเงิน ข้างปลาอาหารแห้งก็ส่งไปจุนเจือครอบครัวได้อีกทาง

(5) ภาควิชาใจในตัวเอง เป็นสภาวะที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความโดดเด่นในการดำเนินชีวิตอันมีพื้นฐานของสุขภาพจิตที่ดี นำมาสู่ความสำเร็จได้ง่าย เป็นเสมือนแรงบันดาลใจช่วยให้ความปรารถนาบรรลุจุดหมายปลายทางตามที่พึงประสงค์ เป็นความรู้สึกในด้านบวก ซึ่งเป็นแรงเสริมของความรู้สึกที่ดี เคารพนับถือตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักภาควิชาใจในตัวเองเมื่อได้มาบวชเรียนแล้วเห็นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของตัวเองในทางที่ดีขึ้น บุคคลรอบข้างก็สังเกตเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงญาติโยมมีความศรัทธามากขึ้น คนรอบข้างชื่นชมยินดีทำให้พ่อแม่มีความสุข

3) *ประโยชน์ท่าน* เป็นการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม อันสร้างประโยชน์เพื่อผู้อื่น เพื่อส่วนรวม ตลอดจนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตการช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ด้วยการบวชเรียน ส่งเสริมความดีงามด้วยการแบ่งบุญให้ท่าน จากการศึกษาพบว่าประเด็นประโยชน์ท่านสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) แบ่งเบาภาระ ลูกทุกคนย่อมมีหน้าที่ตั้งใจเรียนหนังสือและเป็นคนดีของพ่อแม่ แต่หน้าที่ของลูกไม่ใช่แค่สองสิ่งนี้เท่านั้นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่เมื่อมีโอกาสจากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอยากช่วยลดภาระให้พ่อแม่ เรื่องการเรียนจึงตัดสินใจบวชเรียน เพราะการบวชเรียนไม่มีค่าใช้จ่าย เรียนฟรี ค่าเทอมไม่ได้เสีย อุปกรณ์การเรียนก็ไม่ต้องจ่าย กินฟรี อยู่ฟรี พักฟรี พ่อแม่ไม่ลำบาก

(2) อนุโมทนาบุญ คือการแสดงความชื่นชมยินดีในบุญหรือความดีที่ผู้อื่นทำ อาจทำได้ด้วยการพูด การเขียนหรือการแสดงกิริยาก็ได้ เช่น เมื่อได้ยินเสียงฆ้องกลองที่วัดในตอนเย็น แสดงว่าพระท่านทำวัตรเย็นจบ ก็ยกมือไหว้ปลั่งวาจาสาธุ เป็นการอนุโมทนาต่อพระสงฆ์ที่วัด หรือมีใครทำบุญแล้วมาบอกให้ทราบ พอทราบแล้วก็ยกมือขึ้นสาธุเป็นการอนุโมทนาบุญของเขาด้วย ให้ผู้อื่นรู้ว่าจิตเราเป็นกุศลร่วมกับเขาด้วย อย่างนี้คือได้กุศลอันเกิดจากมโนกรรมและวจีกรรมรวมกัน จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการบอกบุญเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติมิตรได้ร่วมอนุโมทนาบุญ ช่วยส่งเสริมความดีให้แก่พ่อแม่ ครูอาจารย์คนที่มิพระคุณที่เลี้ยงดูมาให้ได้บุญไปด้วย ทำให้ท่านเกิดความสุข เกิดความภาควิชาใจ

(3) คนดีของสังคม ประกอบด้วย ภายนอกคือ การกระทำในสิ่งที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจ อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม วัฏกรรมคือ การพูดจาดี มีความอ่อนหวาน ซื่อตรงพูดในสิ่งที่สร้างสรรค์ ไม่พูดปดหรือพูดหลอกลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แก่ตนเอง มโนกรรมคือ การเป็นผู้มีความคิดด้วยจิตอันบริสุทธิ์ คิดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ คิดในทางที่สร้างสรรค์ ไม่คิดร้ายแก่ผู้อื่นเพียงเพราะผลประโยชน์ตน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีประสบการณ์ในการบวชเรียน ผ่านการขัดเกลามาแล้ว รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก เมื่อลาสิกขาไปจะเป็นคนดีของสังคม เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี จะช่วยดูแลวัดเป็นการตอบแทนที่วัดคอยอำนวยความสะดวก ดูแลช่วยเหลือในขณะที่เป็นสามเณร

4) ความหมายของการบวชเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความหมายของการบวชเรียนคือ การบวชเรียนเป็นตั้งใจบวชเพื่อเรียนรู้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมต้องปฏิบัติตนให้สำรวมภายใต้พระธรรมวินัย ศึกษาพุทธศาสนาเพื่อนำความรู้ไปใช้พัฒนาการตนเอง ดำเนินรอยตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรับใช้กับครอบครัว เน้นการเรียนและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการจำและการเรียนรู้ที่ดี ไม่ได้มุ่งหวังจะบวชตลอดไป อีกทั้งการบวชเรียนยังเป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดา ช่วยสร้างเสริมพระพุทธศาสนาให้คงนานยั่งยืน

ดังนั้นการเข้าถึงวิถีชีวิตสามเณรทั้ง 4 ลักษณะ คือ เข้าใจหลักธรรมนำไปปฏิบัติ ประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านและความหมายของการบวชเรียนพบว่า การบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นเปลี่ยนแปลง พัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เข้าใจหลักธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เข้าใจความหมายของการบวชเรียน เอาความรู้ที่ร่ำเรียนมานำไปปฏิบัติปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้านความไม่คดโกง ไม่โลภมากเป็นการขัดเกลาจิตใจ ควบคุมสติของตนเอง ฝึกฝนจิตสมาธิและปัญญาให้ดีเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมความดีให้แก่พ่อแม่ ครูอาจารย์ คนที่นับถือ คนที่มีพระคุณทำให้ท่านภาคภูมิใจถือเป็นการทดแทนบุญคุณ แบ่งบุญให้ท่านได้เกาะชายผ้าเหลือง อีกทั้งพอลาสิกขาไปก็จะได้เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีเป็นคนดีของสังคมต่อไป

6.3.3 เป้าหมายและความคาดหวัง เป็นความเชื่อ เป็นความรู้สึกรักนึกถึงของบุคคลที่คาดหวังไว้ล่วงหน้า ต่อบางสิ่งบางอย่างที่ควรจะเป็น ความคาดหวังเป็นตัวบ่งชี้แห่งความสำเร็จ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจของแต่ละคนในการเลือกกระทำ เป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนและเป็นแรงผลักดันที่จะช่วยให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีหวังซึ่งแต่ละบุคคลล้วนมีแนวทางและวิธีการในการสร้างความสำเร็จทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการสำรวจและประเมินความสามารถของตนเองว่ามีจุดแข็งและจุดบกพร่องในด้านใดและหาแนวทางที่จะพัฒนาจุดแข็ง

ปรับปรุงจุดบกพร่องของตนเองให้ดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าประเด็นเป้าหมายและความคาดหวังสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยได้ 5 ลักษณะ ได้แก่

1) *การศึกษา* เมื่อมีเป้าหมายในการเรียน การศึกษาจะทำให้เกิดแรงจูงใจ มีความขยันขันแข็ง ตั้งใจ พยายามที่จะเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเป้าไว้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการวางแผนโดยทำ mind mapping ทำตามขั้นตอนที่ตนเองกำหนด คาดหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในคณะและสาขาที่ตนเองต้องการเรียนรู้ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

2) *อาชีพในฝัน* อาชีพที่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเรียกว่าวิชาชีพ เช่น วิศวกร แพทย์ พยาบาล ทนายความและอาชีพที่ถูกกฎหมายและศีลธรรมเรียกว่าสัมมาชีพ เช่น ค้าขาย หากบุคคลสามารถเลือกประเภทงานที่เหมาะสมกับตนเองล้วนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก คาดหวังในอาชีพครูเป็นอาชีพที่สร้างคนสั่งสอนให้คนเป็นคนดี และอาชีพแพทย์ ตำรวจ ทหาร ที่สามารถดูแลช่วยเหลือปกป้องครอบครัวและประเทศชาติได้ และมีอาชีพสำรองอื่นๆตามความชอบและความถนัดเพื่อไว้ในใจเช่น อาชีพช่างยนต์ ไกด์นำเที่ยว สถาปนิก

3) *ความรู้แบ่งปัน* การถ่ายทอดความรู้และการแบ่งปันความรู้จะสามารถทำให้นักคนมีการพัฒนาและเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอด จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักจําแนกรู้ที่ตนเองได้ร้เรียนมาแบ่งปันผู้อื่นช่วยพัฒนาอาชีพพ่อแม่ส่งเสริมให้ใช้ปัญญาธิริย์แทนปัญญาเคมี ให้ความรู้และเป็นแกนนำในการต่อต้านยาเสพติดในชนเผ่าของหมู่บ้านเอาความรู้ทางธรรมไปเผยแพร่สืบต่อพระพุทธศาสนาได้ เช่นบรรยายธรรม ส่งเสริมให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

4) *เลี้ยงดูครอบครัว* สร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รั้รู้เรื่องราวต่างๆการใส่ใจ การคอยช่วยเหลือดูแลสมาชิกในครอบครัวเรื่องสุขภาพ อาหารการกิน เงินทอง การให้ความรักความหวังโย จากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก วางอนาคตเมื่อลาสิกขาไปจะประกอบอาชีพที่ดี เลี้ยงดูครอบครัว จะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ให้สมกับที่เลี้ยงดูตนเองมาตั้งแต่เล็ก

5) *ประทับใจสถาบัน* โรงเรียนคือสถานที่ที่อบรมสั่งสอนหรือจัดการศึกษาให้แก่ักเรียน เป็นสถานที่ที่มีครู เพื่อน และบุคลากร เป็นสถานที่สำคัญที่ได้หล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อบรมบ่มนิสัยและให้ความรู้ มีอิทธิพลและมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้ก้าวสู่สังคมใหม่ที่ยิ่งใหญ่และมีรากฐานที่มั่นคง จากการศึกษาพบว่า สถาบันของผู้ให้ข้อมูลหลัก เปิดโอกาสทางสังคม สำหรับเด็กที่ขาดความอบอุ่นทางครอบครัว เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กๆชนบทหรือคนที่มีปัญหาในชีวิต เปิดโอกาสให้นักคนเหล่านี้ได้มาศึกษาหาความรู้ เป็นโรงเรียนของสามเณรโดยตรงและมีการเรียนการสอนที่ดี เครื่องเรือนถูระเบียบ สร้างจิตสำนึกที่ดีให้นักเรียน

ดังนั้นประเด็นเป้าหมายและความคาดหวัง ทั้งลักษณะคือการศึกษา อาชีพ ในฝัน ความรู้แบ่งปัน เลี้ยงดูครอบครัวและประทับใจสถาบันของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าด้าน การศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักวางแผนศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไปตามความชอบและความสนใจ ส่วน ด้านอาชีพมองหาทั้งอาชีพหลัก อาชีพรอง เน้นการดูแลช่วยเหลือเช่น ทหาร ตำรวจ และอาชีพครูที่ สร้างคนสร้างทุกอาชีพสอนให้คนเป็นคนดี ประทับใจในสถาบันที่เปิดโอกาสให้ได้ศึกษาเรียนรู้ เปิดโอกาสทางสังคม จะนำความรู้ที่มีแบ่งปันให้กับพ่อแม่ และส่งเสริมให้คนในสังคมเป็น พุทธศาสนิกชนที่ดีต่อไป

7. อภิปรายผล

ประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาที่ผู้วิจัยสนใจนำมาอภิปรายคือ

7.1 **ประสบการณ์ชีวิตก่อนบวชเรียน** ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ภูมิหลัง ครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นแห่งแรกที่ปลูกฝัง มีอิทธิพลต่อผู้ให้ข้อมูลหลักทำให้มีความเชื่อมั่นในคนรอบข้างโดย เชื่อมั่นว่า พ่อแม่สามารถให้คำแนะนำอย่างเข้าใจ พุดคุยปัญหาปรึกษากับพ่อแม่ได้ มั่นใจในตนเอง ว่าตนเองจะสามารถมีชีวิตที่ดี แม้จะแวดล้อมด้วยสิ่งที่เป็นอุปสรรค ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ การสิ้นสุดชีวิตแต่งงาน โดยการหย่าร้าง ขาดพ่อแม่หรือคนใดคนหนึ่งจะมีผลต่อผู้ให้ข้อมูลหลักด้าน ความรัก ความอบอุ่น ด้านความคิด ความรู้สึก อารมณ์และพฤติกรรม กระทั่งต่อการพัฒนาการ ทุกด้าน แม้จะได้รับความรักหรือการอบรมสั่งสอนจากบุคคลรอบข้างแต่ก็ยังไม่มากพอที่จะทำให้ เกิดความรัก ความอบอุ่นที่สมบูรณ์ จากการศึกษาพบว่าสังคมรอบข้างมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ ผู้ให้ข้อมูลคือเปรียบเทียบผู้ให้ข้อมูลหลักกับบุคคลอื่นคำพูดเหล่านั้นฝังอยู่ในจิตใจ จึงทำให้เกิด ความน้อยเนื้อต่ำใจในตัวเอง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการใช้ชีวิตแบบประชดประชันสังคม และ สังคมรอบข้างยังลุ่มเสี่ยงเรื่องของยาเสพติดเช่นสังคมชนเผ่าที่คลุกคลีและเห็นการเสพยามาตั้งแต่ สมัยบรรพบุรุษ ผู้ให้ข้อมูลได้รับการดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้บวชเรียนเพื่อเป็นวิธี หลีกเสี่ยงสังคมลุ่มเสี่ยงยาเสพติดเป็นหลัก สังคมอันธพาลและสิ่งล่อแหลมเป็นลำดับรองลงมาและ สังคมภายนอกปัจจุบันก็ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยสำหรับบุตรหลานกลัวจะนอกกลุ่มนอก ทาง การบวชเรียนจึงเป็นวิธีหลีกเสี่ยงสังคมลุ่มเสี่ยงและเป็นหนทางที่จะได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อความ เจริญก้าวหน้าในชีวิตเพราะการบวชเรียนช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนหนังสือ ศึกษาให้สูงขึ้น จะได้มี อาชีพที่ดีต่อไป ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ถ้าไม่ได้บวชคงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพราะฐานะทาง ครอบครัวยากจน บางคนครอบครัวเจอวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ บางคนครอบครัวแตกแยกต้องอาศัย อยู่กับปู่ย่า ตายายท่านแก่แล้วไม่สามารถที่จะส่งเสริมด้านการศึกษาหรือเลี้ยงดูให้อยู่ดีกินดีได้ ถ้า ไม่ได้บวชผู้ให้ข้อมูลบางคนอาจจะหลุดเข้าไปในวงจรของยาเสพติด การบวชเรียนถือเป็นการบ่ม

เพาะแม้จะยังเป็นมวลเล็กๆแต่หากค่อยๆพัฒนาให้งอกงามขึ้นในใจด้วยความศรัทธา มุ่งมั่นฝึกฝนตนเองด้วยศีล สมาธิและปัญญาชีวิตของบุคคลนั้นย่อมพบกับความสุขและยังส่งผลดีนี้ไปถึงบิดามารดาผู้ให้ชีวิตของตน ต่อให้บุคคลอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ชีวิตย่อมไข่รู้จุดหมายปลายทาง แต่ถ้ามาบวชเรียนแล้วชีวิตจะเจริญงอกงามขึ้น ผู้ให้ข้อมูลได้รับการปลุกฝังความเชื่อ การเลื่อมใสศรัทธาสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การเห็นตัวแบบหรือการถูกชักชวน โน้มน้ำใจจากผู้ที่ผ่านมา ประสบการณ์การบวชเรียนมาก่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาบวชเรียน มีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักในการจะบวชเรียนเป็นสามเณร

ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าครอบครัวเป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรอย (Roy 1991 :17) ที่กล่าวว่าแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนสัมพันธภาพทางสังคม และเป็นตัวแปรทางจิตสังคมที่เปรียบเสมือนแหล่งประโยชน์ช่วยส่งเสริมให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปรับตัวที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมหมายถึง การได้รับความช่วยเหลือ จากบุคคลใกล้ชิด จากแนวคิดของคอบบ์ (Cobb 1976:300) กล่าวว่าแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งทำให้ตัวเองเชื่อว่า มีบุคคลให้ความรัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่าและยกย่องตัวเอง นอกจากนี้ตัวเองยังรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความผูกพันซึ่งกันและกัน นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวและพระภิกษุสงฆ์ยังมีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆของสามเณรในการตัดสินใจบวชเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร บุญสถิต (2543:185) พบว่าสามเณรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการแนะนำชักจูงให้บวชเรียนเช่นเดียวกับตน โดยให้เหตุผลว่า การบวชเรียนเหมาะกับเด็กที่มีฐานะยากจน ชีวิตความเป็นอยู่ฝืดฝืนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย และห่างไกลต่อสิ่งเสพติด รวมถึงโอกาสด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรม

7.2 ประสบการณ์การบวชเรียนจากเริ่มบวชจนถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสามเณรถือเป็นวัยรุ่นเช่นกัน แม้จะอยู่ในสถานะที่แตกต่างจากวัยรุ่นทั่วไป นอกจากจะปรับตัวในฐานะวัยรุ่นแล้วยังต้องปรับตัวในสถานภาพของการเป็นสามเณร สามเณรต้องจากครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองมาอาศัยร่วมกันกับพระสงฆ์ สามเณรต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมและสังคม การบวชเรียนทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้มุมมองใหม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันขณะของตน เข้าถึงที่เป็นความจริงคือการเข้าถึงความรู้สึกของตนเอง และเข้าถึงสิ่งที่ปรากฏกับความรู้สึกของตนเอง การเข้าไปมองเห็นความรู้สึกที่ปรากฏเช่น รูป รส กลิ่น เสียงหรือสิ่งที่มากระทบกายเกิดขึ้นมาแล้วดับไป เรียกว่าอนิจจัง เห็นความคงอยู่ ที่คงอยู่ไม่ได้ เรียกว่า ทุกข์ขัง เห็นความดับไปของความรู้สึกกลายเป็นของว่าง เรียกว่า อนัตตา ทั้งหมดคือการเข้าถึงเฉพาะ ซึ่งสามารถเข้าถึงด้วยสติ และสัมปชัญญะ ต้องเจริญสติ การเข้าถึงเฉพาะจะทำให้ใจเกิดความหนักแน่น ไม่หวั่นไหว

ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในวัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ปราศจากความขัดแย้งและความคับข้องใจจากสภาพสังคมและกฎระเบียบตามพระวินัย

ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าเมื่อสามเณรตัดสินใจบรรพชาแล้วต้องทำหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนเตรียมตัวเป็นศาสนทายาทที่ดี ศึกษาพระปริยัติธรรม ดังนั้นการศึกษาพระปริยัติธรรม จึงถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของสามเณร การที่สามเณรได้ศึกษา ได้รู้ประวัติของพระพุทธเจ้าหลักธรรมที่พระองค์ทรงค้นพบสามารถนำไปปฏิบัติและได้ผลจริงตามความสามารถของผู้ปฏิบัติ การบวชเรียนเป็นระบบหรือแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า ได้ศึกษา อบรมฝึกหัดขัดเกลา ฝึกฝนพัฒนาตนให้พ้นจากสถานะการเป็นฆราวาส ทำให้เป็นคนดี มีคุณสมบัติในด้านต่างๆ เจริญงอกงามขึ้น จนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ การบวชเรียนเป็นการตั้งใจบวชเพื่อเรียนรู้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมต้องปฏิบัติตนให้สำรวมภายใต้พระธรรมวินัย ศึกษาพุทธศาสนาเพื่อนำความรู้ไปใช้พัฒนาการตนเอง ดำเนินรอยตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรับใช้กับคนรอบข้าง เน้นการเรียนและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการจำและการเรียนรู้ที่ดี ไม่ได้มุ่งหวังจะบวชตลอดไป อีกทั้งการบวชเรียนยังเป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดา ช่วยสร้างเสริมพระพุทธศาสนาให้คงนานยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับข้อความของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ได้ตรัสไว้ว่า ธรรมเนียมการบวชนั้น ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กุลบุตร ได้เข้ามาศึกษา เข้ามาเรียนรู้ และน้อมไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นแก่ชีวิตของตนเอง (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญสุวฑฺฒโน) 2542:66 จากการศึกษาข้อมูลหลักได้ศึกษาพระธรรมวินัยซึ่งมีข้อปฏิบัติให้สามเณรอยู่ในกรอบของพระวินัยอันเป็นที่ตั้งงามเหมือนกันและยังได้ใกล้ชิดพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบและได้รับการปลูกฝังที่ดีงาม ทำให้สามเณรเกิดความผูกพันและเกิดความศรัทธา ทำให้มีความคิดและเหตุผล มีความอดทนต่อสถานการณ์ที่ตนเผชิญอยู่ มีความเพียรที่จะปฏิบัติ สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคมและพระพุทธศาสนาในอนาคต

7.3 ความงอกงามจากการบวชเรียน ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าใจสถานการณ์ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่ดีในชีวิต รับรู้และปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถใช้กระบวนการคิดย้อนทบทวน ได้ตรงเรื่องราวความเป็นจริงต่างๆจนกระทั่งมองเห็นและแยกแยะความผิดถูกตั้งแต่อดีต จดจำเก็บไว้เป็นเสมือนบทเรียนชีวิต ทบทวนในความหมายนี้รวมไปถึงการย้อนระลึกถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่เป็นผลจากเรื่องราวต่างๆ ได้ทบทวนความคิด อารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆนั้นถูกคิด อย่างไร ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจความหมายของสามเณรว่า สามเณรหมายถึงเหล่ากอหรือเชื้อสายของสมณะ รับรู้บทบาทตน มีสิกขาบท 10 ข้อ มีกิจวัตรประจำวัน ต้องปฏิบัติตามพระวินัย ต้องมีสติ สำรวม ระมัดระวังกิริยาท่าทางให้มาก เพื่อให้ดูเป็นผู้ที่มีความสงบเรียบร้อย ญาติโยมเห็นแล้วเลื่อมใส ศรัทธา ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าถึงวิถีชีวิตสามเณรเข้าใจหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า การดำเนินชีวิตในทางสายกลาง การอบรมฝึกหัด

ขัดเกลา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนที่ดี มีคุณสมบัติต่างๆ เจริญงอกงามขึ้น จนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ เห็นประโยชน์ของการบวชแม้แต่จะบวชชั่วคราว ก็เป็นประโยชน์ที่ช่วยขัดเกลาให้ใช้ชีวิตงอกงามขึ้น นำความรู้ไปปรากฏาน วางแผนชีวิต มีเป้าหมายและความคาดหวังในด้านการศึกษาที่สูงขึ้น คาดหวังในอาชีพ ที่สามารถดูแลช่วยเหลือ ปกป้องครอบครัวและประเทศชาติได้ และมีอาชีพสำรองไว้ในใจ

ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่า การบวชเป็นสามเณรมีสถานะเป็นผู้รับบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ เป็นเหล่ากอของสมณะซึ่งหมายถึงเหล่ากอของบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของตนทั้งการคิด การพูดและการกระทำ การได้รับการอบรมบ่มนิสัยในเรื่องหลักธรรม จริยธรรม ย่อมก่อให้เกิดการขัดเกลาจิตใจ สร้างนิสัยที่ดีให้เคยชินเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ การฝึกอบรมจิตใจที่ได้รับในขณะที่บวชนี้ ย่อมมีผลต่อการควบคุมจิตใจของผู้บวชไม่มากนักน้อย การบวชจึงเป็นเป็น โอกาส เป็นช่องทางการบำเพ็ญกุศลอย่างสูงเพื่อบรรลุถึงความบริสุทธิ์ ความสุข ความสงบ ซึ่งสอดคล้องกับพระสวัสด์ เนติภูมิ (2548:4-5) การบวชหรือการบรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนานั้นเป็นระบบหรือแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเด็กหรือเยาวชนให้กลายเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า ที่จะสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและพระพุทธศาสนาในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับข้อความของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ได้ตรัสไว้ว่า ธรรมเนียมการบวชนั้นถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กุลบุตรได้เข้ามาศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้ และน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นแก่ชีวิตของตนเองซึ่งสอดคล้องกับข้อความของอุษา (2526:72-73) เด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากศาสนา จนกลายเป็นคนไม่มีธรรมในใจมากขึ้น คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม คงจะหันไปหาทางทุจริตโดยมาก ถ้ารู้น้อยก็โกงไม่ใคร่คล่อง ถ้าโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคล่องขึ้น การที่หัดให้รู้อ่านอักขรวิธีไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีแลคนเลว เป็นแต่ได้วิธีที่สำหรับจะเรียนความดีความชั่วได้คล่องขึ้น

8. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

8.1 จากการศึกษาพบว่า การบวชเรียนเป็นการให้โอกาสแก่เด็กได้ศึกษาทั้งสายปรียัติธรรม สายสามัญและสายอาชีพทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในชีวิต หลีกเลียงสังคมยาเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ นำพาให้ชีวิตตนเองเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้ ครู อาจารย์ในโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แนะแก่นักเรียนให้มาศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

8.2 จากการศึกษาพบว่า การบวชเป็นทิศทางและเด็กจะเปลี่ยนกระบวนกรหล่อหลอม มีเป้าหมายและความคาดหวัง มีชีวิตที่ดีขึ้นดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นหากพบนักเรียนที่อาศัยอยู่ในแวดล้อมเสี่ยงต่อชีวิต ควรศึกษาและเฝ้าสังเกตการณ์โดยการแนะนำ ส่งเสริม ชี้แนะข้อมูลให้มาเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม การได้เข้ามาเรียนช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้น เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

8.3 จากการศึกษาพบว่า เสียงสะท้อนของสามเณรรับรู้ว่าการอยู่ร่วมกันของสามเณรในจำนวนที่มีปริมาณเยอะในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้สามเณรบางส่วนรู้สึกอึดอัด ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้ ผู้บริหาร คณะครู พิจารณานำแนวคิดนี้ไปพัฒนาเรื่องอาคาร สถานที่พัก สามเณรจะได้เรียนรู้ด้วยความสุขและสะดวกสบายยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธมฺโม). (2558). *บวชนเรให้แม่ บวชพระให้พ่อ*.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ชนชัยรุ่งเรืองพัฒนา จำกัด

จินตมณี เลิศมณฑกุล. (2542). *สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ สำหรับสามเณรชาวเขา ในโครงการพระธรรมจาริก วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.*

จ่านง อดิวัฒน์สิทธิ์. (2538). *พฤติกรรมกรบวชของคนไทย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศูนย์พุทธศาสนศึกษา

นฤดี น้อยศิริ *บทความคู่มือการบวช* กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

พระทนต์ ฐมฺมโก(ปานทอง). (2553). *ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระใบฎีกาอินถนอม มหาวิโร (ศรีหาคา). (2548) *การศึกษาการอุปสมบทในพระพุทธศาสนา*

เถรวาท: ศึกษากรณีตำบลหัวขวาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระมหาชินวัฒน์ จุกกวโร. (2551) *การศึกษาบทบาทของสามเณรไทยในการเผยแผ่พุทธศาสนา*.

(ปริญญาานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระมหาพนมมกร มีราคา. (2549). *การดำรงสมณะเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.*

พระมหาสมนึก หอมรินทร์. (2550). *สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทย*

ปัจจุบัน. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- พระมหาแสนยากร สิริภทฺโท (เมธี โรสรพงค์). (2554). *การศึกษาสามเณรผู้เป็นเหล่ากอแห่งสมณะ
ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต,
ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร. (2545). *วิกฤติพระพุทธศาสนา: ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณร
ในประเทศไทย (2523-2543)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระสรพงษ์ สอนทวิ. (2554). *สภาพแวดล้อมทางบ้าน วัด โรงเรียนและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้อง
กับการปรับตัวของสามเณรในกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).*
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- พระสวัสดิ์ เนติฉิม. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สุนทร บุญสถิต. (2553). *สถานภาพ บทบาทและปัญหาของสามเณรในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สุนทรียา สุนทรวิภาต. (2529). *การศึกษาความสำคัญของการบวชในพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อ
สังคมไทยในปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสุพรรณบุรี*
- สุนทร บุญสถิต .(2543). *สถานภาพ บทบาท และปัญหาของสามเณรในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- อินดา ศิริวรรณและนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2558). *การศึกษาแนวทางพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์.
วารสารคุศาสตรปริทรรศน์ ปีที่ 2 (ฉบับที่ 2) (พฤษภาคม-สิงหาคม 2558):10*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แนวทางการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (แบบกึ่งมีโครงสร้าง)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (แบบกึ่งมีโครงสร้าง)

เรื่อง ประสพการณ์การบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิธรรม
จังหวัดน่าน

หมายเลขผู้ให้สัมภาษณ์.....การสัมภาษณ์ ครั้งที่..... วันที่.....

เวลา..... สถานที่.....

ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์

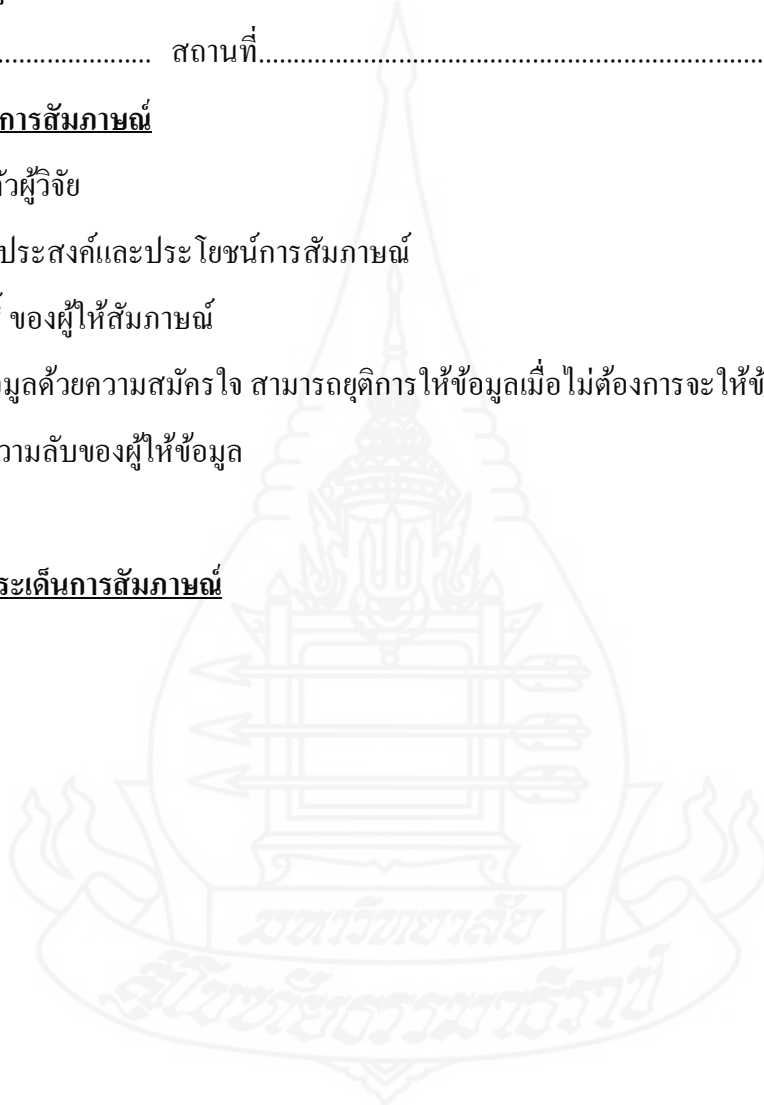
1.แนะนำตัวผู้วิจัย

2.แจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์การสัมภาษณ์

3.แจ้งสิทธิของผู้ให้สัมภาษณ์

-การให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ สามารถยุติการให้ข้อมูลเมื่อไม่ต้องการจะให้ข้อมูลต่อไป

-การเก็บความลับของผู้ให้ข้อมูล

ขั้นเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ประสบการณ์ชีวิต ก่อนบวชเรียน	2. ประสบการณ์ “การบวช” (ยังไม่เรียน)	3. ประสบการณ์ “การบวชเรียน” จากเริ่มบวชถึงปัจจุบัน	4. ความงอกงามเติบโต (Growth) จากการบวชเรียน
<p>ข้อมูลพื้นฐานส่วนตัว</p> <ul style="list-style-type: none"> -ท่านชื่ออะไร -ท่านอายุเท่าไร -ท่านกำลังศึกษาอยู่ชั้น อะไร -ท่านบวชมาแล้วกี่ พรรษา <p>(ต้องมีศิลปะในการถาม ไม่ให้ดูเป็นทางการเกินไป ค่อยๆ แทรกถามช่วงกลาง ช่วงหลังก็ได้ในบางคำถาม)</p>	<p>ตัวเอง กับ การบวช</p> <ul style="list-style-type: none"> -ความคิดเห็นของตนเองก่อนจะมา บวช คิดเห็นเกี่ยวกับการบวชอย่างไร -เหตุแห่งการบวชคืออะไร -ท่านบวชทำไม (วัตถุประสงค์ของ การบวช) (เกิดอะไรขึ้น ถึงได้มาบวช ละ) -ท่านเคยคิดไว้ก่อนไหมว่าจะได้บวช เรียน -ท่านบวชเพื่ออะไร -การเตรียมตัวอย่างไรในการบวช เรียน(การท่องบทสวด การถือศีล การ ปฏิบัติตนก่อนบวช) -ท่านบวชที่วัดไหน (ตะล่อมถามรายละเอียดสักให้ครอบคลุม ครบถ้วน) 	<p>ตัวเอง กับ การบวชเรียน</p> <p>ช่วงแรกของการบวชเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> -ช่วงปีแรกเป็นอย่างไรบ้าง -การปรับตัวกับการเป็นพระ -การปรับตัวกับสถานที่ -การปรับตัวกับครู -การปรับตัวกับเพื่อน <p>ช่วงกลางของการบวชเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> -ช่วงปีต่อๆ เป็นอย่างไรบ้าง -การปรับตัวกับการเป็นพระ -การปรับตัวกับสถานที่ -การปรับตัวกับครู -การปรับตัวกับเพื่อน <p>ช่วงปัจจุบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> -ปัจจุบัน เป็นอย่างไรบ้าง -การปรับตัวกับการเป็นพระ -การปรับตัวกับสถานที่ 	<p>ตัวเอง กับ ผลของการบวชเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> -ท่านได้อะไรบ้างจากการบวชเรียน (ตะล่อมถามรายละเอียดสักให้ครอบคลุม ครบถ้วน เช่น การเปลี่ยนแปลงด้าน จิตใจ อารมณ์ การดำเนินชีวิตในสังคมสุขภาพกาย สุขภาพจิต) - การศึกษาที่สูงขึ้น ช่วยให้คุณภาพชีวิต หรือ ส่งผลให้สถานภาพของท่านเป็นอย่างไร - การบวชเรียน ช่วยส่งเสริมการวางแผน อนาคตของท่านอย่างไรบ้าง (ด้านการเรียน การ งาน ฯลฯ)

<p>ครอบครัว (เน้นในช่วงก่อนบวช)</p> <ul style="list-style-type: none"> -บ้านเดิมอยู่ที่ไหน -พ่อแม่ทำอาชีพอะไร พ่อทำอาชีพอะไร แม่ทำอาชีพอะไร -มีพี่น้องกี่คน ท่านเป็นคนที่เท่าไร -พี่น้องทำอะไรบ้าง -ฐานะ การงาน การเงิน ครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง (ช่วงวัยเด็ก จนถึง ช่วง ก่อนบวช เติบโตมาอย่างไร) -การเลี้ยงดูของพ่อแม่ เป็นอย่างไร พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ใครมีบทบาท 	<p>ครอบครัว กับ การบวช</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใครมีส่วนในการทำให้เราบวชบ้างคะ (ตะล่อมถามรายละเอียดลึกให้ครอบคลุม ครบถ้วน เช่น ถ้าตอบพ่อ ก็ถามต่อ ว่า พ่อพูดว่ายังไง แล้วก็ฟังคำตอบ แล้วนำคำตอบนั้น มาตั้งเป็นคำถามเจาะลึกลงไปเรื่อย ๆ จบเรื่องพ่อแล้ว ก็ถามต่อว่า มีใครอีก เป็นอย่างไร เป็นต้น) - ครอบครัวคิดเห็นอย่างไรกับการบวชของท่าน - ครอบครัวดำเนินการอย่างไรบ้างในการบวช การเตรียมการ ขั้นตอน พูดคุยกับท่านอย่างไร - มีใครคัดค้านการบวช คัดค้านอย่างไร แล้วท่านคิดอย่างไร กล่าวตอบไปอย่างไรบ้าง 	<p>ครอบครัว กับ การบวชเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวคิดเห็นอย่างไรกับการบวชเรียนของท่าน (ตะล่อมถามความคิดทางบวก / ลบ) - การสนับสนุนช่วยเหลือของครอบครัวระหว่างบวชเรียนเป็นอย่างไรบ้าง - มีปัญหา อุปสรรคจากครอบครัวอย่างไรบ้างในการบวชเรียน - ใช้เงินทุนอย่างไรบ้างในการบวชเรียน ได้เงินทุนเพื่อการศึกษา มาอย่างไร - ท่านมีปัญหาเรื่องทุนการศึกษา หรือไม่ อย่างไร ท่านจัดการปัญหาเรื่องทุนการศึกษาอย่างไร (ตะล่อมถามรายละเอียดลึกให้ครอบคลุม ครบถ้วน) 	<p>ครอบครัว กับ ผลของการบวชเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> -ครอบครัวท่านได้อะไรบ้างจากการบวชเรียนของท่าน
--	--	--	---

<p>อบรมสั่งสอน มากน้อย อย่างไร</p> <p>-ภาพจำที่ประทับใจ เกี่ยวกับพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายในอดีต เป็นอย่างไร</p> <p>-ความสัมพันธ์ของ คนในครอบครัวเป็น อย่างไร ลักษณะนิสัย เป็นอย่างไร</p> <p>-ประสบการณ์ที่ ประทับใจในครอบครัว ในช่วงก่อนบวช เป็น อย่างไร</p>	<p>- มีปัญหา อุปสรรคในครอบครัว อย่างไรบ้างก่อนจะได้บวช (ตะล่อม ถาม การหย่าร้าง พ่อ แม่ การไม่มี เงินจัดงานบวชของครอบครัว เป็น ต้น)</p> <p>- ใช้เงินทุนอย่างไรบ้างในการ บวช</p>		
<p>การศึกษาเล่าเรียนก่อน บวช</p> <p>-เรียนอะไร</p> <p>-ที่ไหน</p> <p>-อย่างไรบ้าง</p>	<p>วัด กับ การบวช</p> <p>-การติดต่อวัดขอบวช</p> <p>-การอำนวยความสะดวกของวัด</p> <p>-วัฒนธรรม ประเพณี ระเบียบ ขั้นตอนการบวชของวัด</p>	<p>การศึกษาเล่าเรียน ในการบวช เรียน</p> <p>กิจวัตรประจำวันในการบวชเรียน</p> <p>-เช้า สาย บ่าย เย็น ทำอะไรบ้าง</p> <p>-ปรียัติ (ทฤษฎี วิชาการ)</p>	<p>โรงเรียน สังคม ชุมชน กับ ผลของการ บวชเรียน</p> <p>- โรงเรียน สังคม ชุมชน ได้อะไรบ้าง จากการบวชเรียนของท่าน</p>

<p>-ในโรงเรียน มีความ ประทับใจ ภูมิใจ อะไรบ้าง</p> <p>-การเรียนช่วงก่อน บวช มีปัญหา อุปสรรค อะไรบ้าง</p> <p>-ก่อนที่จะเข้ามาบวช มีอะไรที่ยังจดจำ รู้สึก ประทับใจเกี่ยวกับครู อย่างไรบ้าง</p>		<p>ประสบการณ์การเรียนรู้ รายวิชาต่างๆ ที่ประทับใจ วิชาที่ยาก วิชาที่ง่าย วิชาที่ ชอบ วิชาที่ไม่ชอบ</p> <p>ประโยชน์ของแต่ละวิชา</p> <p>-ปฏิบัติ (ฝึกสมาธิ ธรรมเนียม เทศน์ บรรยายธรรม)</p> <p>กิจกรรมปฏิบัติที่เกิดขึ้น ในช่วงบวชเรียน ที่ประทับใจ</p> <p>กิจกรรมปฏิบัติในวัด</p> <p>กิจกรรมปฏิบัติ นอกวัด (ตะล่อมถามรายละเอียดฝึกให้ ครอบคลุม ครบถ้วน)</p>	
<p>กลุ่มเพื่อน ก่อนบวช</p> <p>-เพื่อนฝูงวัยเด็ก ก่อน เข้ามาบวช มีกิจกรรม วีรกรรม ประสบการณ์ที่ ประทับใจอะไรบ้าง</p>	<p>กลุ่มเพื่อน กับ การบวช</p> <p>-มีเพื่อนร่วมการบวชหรือไม่</p> <p>-เพื่อน ๆ คิดเห็นอย่างไรบ้างกับ การบวชของเรา</p>	<p>กลุ่มเพื่อน กับ การบวชเรียน</p> <p>เพื่อนพระ</p> <p>-เพื่อนพระที่บวชเรียนด้วยกัน เป็นอย่างไรบ้าง</p>	<p>การบวชเรียน ในความหมายของท่าน คืออะไร</p>

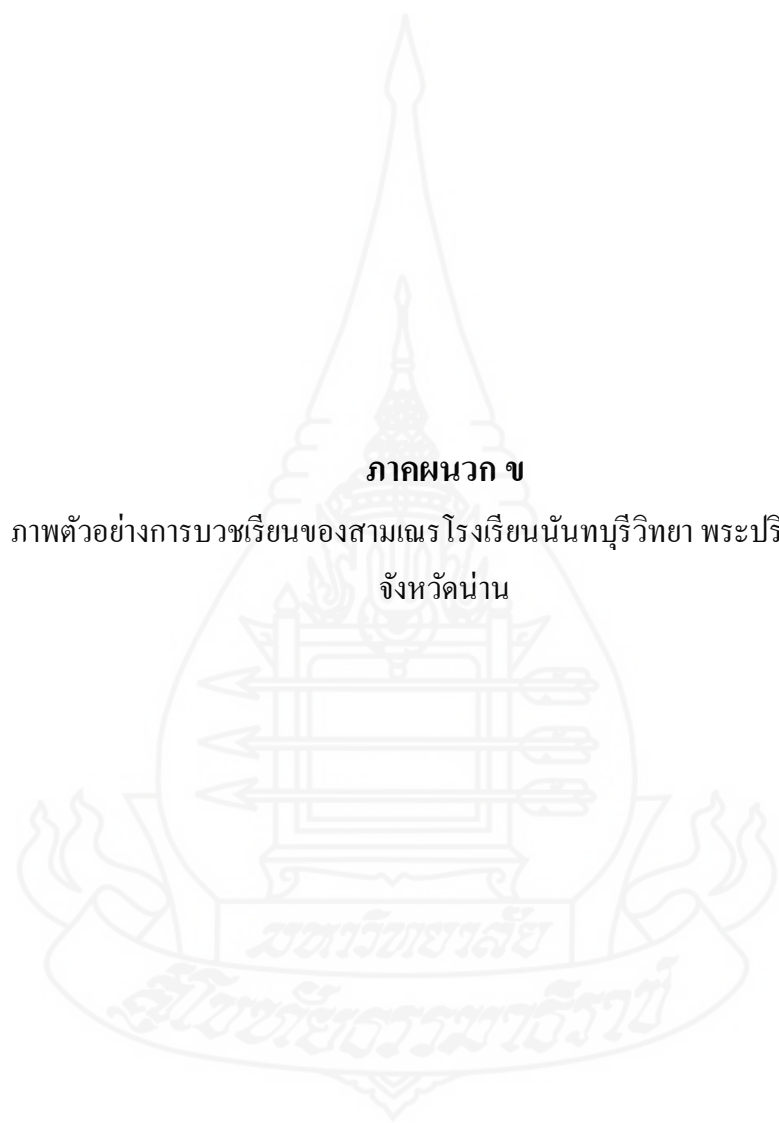
<p>-เพื่อนเยอะไหม ชวนกันทำอะไรบ้าง</p> <p>-มีผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่คบเพื่อนอะไรบ้าง</p>	<p>-เพื่อนช่วยเหลือการบวชอย่างไรบ้าง</p> <p>-เพื่อน ๆ เป็นปัญหา อุปสรรค การบวชของเราหรือไม่</p> <p>-มีแฟน หรือเพื่อนต่างเพศ เกี่ยวข้องกับการบวชของท่านอย่างไรบ้าง</p>	<p>-เพื่อนพระช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบวชเรียนอย่างไรบ้าง</p> <p>-เพื่อนพระ เป็นปัญหา อุปสรรคการบวชเรียนของเราหรือไม่ อย่างไร</p> <p>เพื่อนฆราวาส</p> <p>-เพื่อน ๆ ฆราวาส คิดเห็นอย่างไรบ้างกับการบวชเรียนของเรา</p> <p>-มีแฟน หรือเพื่อนต่างเพศ เกี่ยวข้องกับการบวชเรียนของท่านหรือไม่อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรหรือไม่ อย่างไร ท่านจัดการปัญหานั้นอย่างไร (ตะล่อมถามรายละเอียดลึกให้ครอบคลุมครบถ้วน)</p>	
<p>การทำงาน / อาชีพ การหารายได้ ก่อนบวช</p>		<p>รายได้(เงินปัจจัย) ที่เกิดขึ้นระหว่างบวชเรียน</p>	

<p>-การทำงานเพื่อหา รายได้มีอะไรบ้าง</p> <p>-ทำอะไร</p> <p>-ทำที่ไหน รายได้ เท่าไร</p> <p>-เงินที่ได้นำมาทำ อะไรบ้าง</p> <p>-เพียงพอหรือไม่ อย่างไร</p>		<p>-การบวชเรียนทำให้มีรายได้ หรือไม่</p> <p>-ทำอะไรบ้าง จึงทำให้มีรายได้</p> <p>-ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร</p> <p>-เงินที่ได้นำมาทำอะไรบ้าง</p> <p>-เพียงพอหรือไม่อย่างไร</p>	
---	--	--	--

ชั้นจบการสัมภาน์

-ขอบคุณ/นัดสัมภาน์ครั้งหน้า

ภาคผนวก ข

ภาพตัวอย่างการบวชเรียนของสามเณร โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิธรรม
จังหวัดน่าน

ภาพตัวอย่างการบวชเรียนของสามเณรโรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม
จังหวัดน่าน

ภาพการเตรียมตัวก่อนบวชภาคพระพี่เลี้ยงและผู้ให้ข้อมูลเข้าศาลาการเปรียญเพื่อรับฟังขั้นตอน
การบรรพชาและระเบียบ วิธีปฏิบัติ

ภาพพิธีเตรียมโกนผมภาคโดยมีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลช่วยเหลือเป็นรายบุคคล พ่อแม่ผู้ปกครอง
เตรียมตัดผมเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้ให้ข้อมูล

ภาพพระอาจารย์ตรวจความเรียบร้อยก่อนการโกนผมหนาค และตัดผมเพื่อเป็นสิริมงคลแก่สามเณร
ถือเป็นการเปิดงานบรรพชาก่อนพ่อแม่ผู้ปกครองจะได้มาตัดผมในลำดับต่อไป

ภาพพิธีนาคกราบขอขมากรรมบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่เพื่อลาบวช ขอให้ทำนอโหสิกรรมทั้ง
กายกรรม วจีกรรมและมโนกรรมที่เคยประมาทล่วงเกินท่าน

ภาพพิธีนาคกราบบิถามารดาและญาติผู้ใหญ่ก่อนรับผ้าไตรเข้าบรรพชา นิมกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์สามครั้ง

ภาพนาครับไตรจีวรวางบนท่อนแขนแล้วควรหลีกเลี่ยงออกไปสองข้าง อุ้มผ้าไตรไปหาพระอุปัชฌาย์

ภาพนาคทรุดตัวลงนั่งเป็นแถวต่อหน้าพระอุปัชฌาย์

ภาพเดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ประเคนผ้าไตรให้ท่านแล้ว
ท่านจะคล้องอังสะให้ นาคต้องก้มกราบ
เพื่อให้ท่านสวมเสร็จแล้วคอยรับผ้าไตรที่ท่านจะมอบให้ไปห่ม
อุ้มไว้แล้วถอยออกมาให้พื้นพระสงฆ์ก่อนจึงเดินตามพระพี่เลี้ยงเพื่อช่วยห่มผ้า

ภาพอบรมสติปัญญาพื้นฐาน ฝึกการกราบเพื่อให้เป็นต้นแบบและเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของสาธุชน

ภาพนอนสมาธิตามหลักสติปัญญาพื้นฐาน ฝึกเจริญสติภาวนา

ภาพเดินจงกรม ตั้งใจเดินไปและกลับในจังหวะต่างๆตามระยะทางที่กำหนดไว้แล้ว มีระยะ

จงกรม 1 ระยะ “ซ้ายย่างหนอ ขววย่างหนอ”

จงกรม 2 ระยะ “ยกหนอ เขยิบหนอ”

จงกรม 3 ระยะ “ยกหนอ ย่างหนอ เขยิบหนอ”

จงกรม 4 ระยะ “ยกส้นหนอ ยกหนอ ย่างหนอ เขยิบหนอ”

จงกรม 5 ระยะ “ยกส้นหนอ ยกหนอ ย่างหนอ ลงหนอ ถูกหนอ”

จงกรม 6 ระยะ “ยกส้นหนอ ยกหนอ ย่างหนอ ลงหนอ ถูกหนอ กดหนอ”

การ

นั่งสมาธิเบื้องต้น ทำจิตใจให้ว่างและไม่ยึดติดกับสิ่งใดๆทั้งสิ้น ไม่มีความอยาก ไม่มีกิเลส ไม่
คาดหวังถึงผลบุญที่จะได้รับ

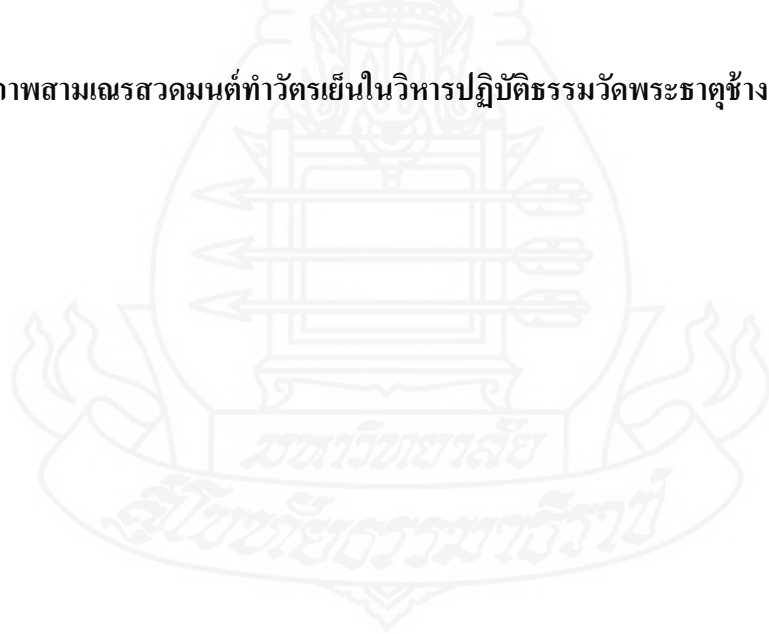
ภาพอบรมแก่สามเณรเรื่องฉันภัตตาหาร

ภาพพระอาจารย์สอนการนุ่งสบง ห่มจีวรของสามเณรมหานิกายแบบห่มดอง (สามเณรไม่มีผ้าตั้งมาฎีแบบพระสงฆ์)

ภาพสามเณรสวดมนต์ทำวัตรเย็นในวิหารปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ภาพพระอาจารย์สอนการนั่งสมาธิ เจริญภาวนาแก่สามเณรในการทำวัตรเย็น

ภาพกิจกรรมตอนเช้า อาจารย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน
โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปรีดิธรรม

ภาพก่อนสามเณรเข้าเรียนมีกิจกรรมหน้าเสาธง สวดมนต์ ทำวัตรเช้า

ภาพสามเณรสวดมนต์ ทำวัตรเช้าที่ศาลาการเปรียญก่อนเข้าห้องเรียน

สามเณรเดินแถวตามระดับชั้นเพื่อเข้าห้องเรียน เรียนตามปกติ

ภาพกิจกรรมเดินธุดงค์ของสามเณร เดินตามระดับชั้นโดยมีพระอาจารย์คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง

ภาพพระอาจารย์เป็นผู้นำในการเดินชุดงค์เพื่อให้สามเณรได้ปฏิบัติตาม ไม่เดินแตกแถวเพื่อความ
ปลอดภัย

ภาพพิธีจุดเทียนส่องปัญญา ณ วัดพระธาตุเขาน้อยเป็นกิจกรรมตอนกลางคืนที่จัดขึ้นในช่วงเดิน
ชุดงค์

ภาพพิธีจุดเทียนเพื่อน้อมเกล้าฯ
ถวายความอาลัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่๙

ภาพจุดเทียนส่งปณฺญารอบวิหารวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ภาพพระอาจารย์แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานตอนเย็นแก่สามเณรวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

ภาพพระอาจารย์แบ่งหน้าที่แก่สามเณรเพื่อช่วยกันทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน

ภาพกิจกรรมค่ายพุทธบุตร พระอาจารย์สอนนักเรียนนั่งสมาธิเจริญภาวนา

ภาพกิจกรรมค่ายพุทธบุตรพระอาจารย์สอนนักเรียนกราบเบญจภาคีประดิษฐ์

ภาพกิจกรรมค่ายพุทธบุตร พระอาจารย์สอนนักเรียนนั่งสมาธิเจริญภาวนา

ภาพพระอาจารย์สอนสามเณรฝึกโยคะในฤดูหนาว

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวสุรีพร คำรัมย์
วัน เดือน ปีเกิด	1 กรกฎาคม 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดน่าน
ประวัติการศึกษา	ร.บ. (รัฐศาสตร์บัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2557
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนพระมหาไถ่ศึกษา กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	นักธุรการ

